

ทยุขรณุจลล
เตปฏก
๒๕๔๙
พทุธวสเส

สตุตตนตปฏเก
ลลยตตนิกายลล
สพยตตนวคคลลยตตปาลิ

ทยุขรณุจลล เตปฏก

๒๕๔๙ พทุธวสเส

ทยุขลลขณมททาเธรลลลลลลลลลล มุททาปิต

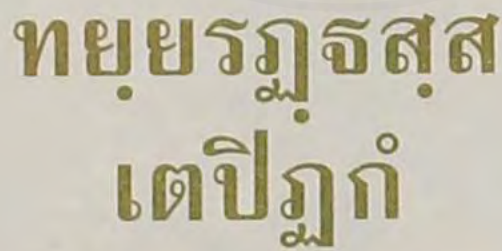
Ra
CRE
2014
632715
V. 18

632715

3 1379 01483891 7

๒๕๔๙ พุทธวสสง

สุตตนต์ปิฎก สัมมุตตนิกายสุต
 สฬายตนวคฺคสัมมุตตปาติ
 ปาติวิโสธกตฺเถเรหิ วิโสธิตา

ภูมิพลสุส ปรมินทมหาราชวรสุส
 ปรปฺณสฏฺฐิวิสุเส สิริรัชชมงคลมหมกกาเล
 ทยฺยสงมมหาเถรสมาคเมน มุทุทาปิตา

೧೬

With the Compliments

5 ก.ค. 2558

Ra

CRE

2014

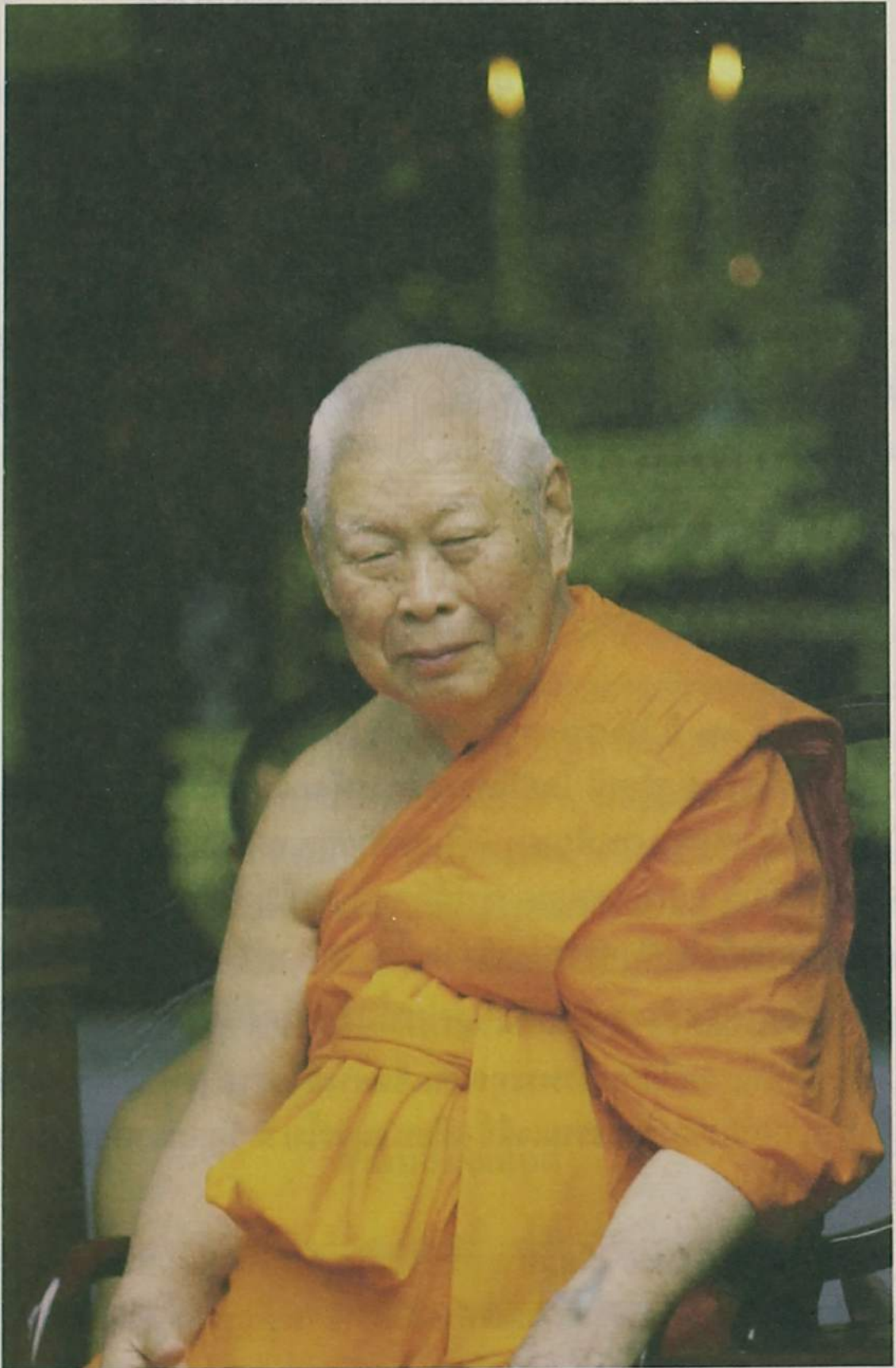
632715

V.18

หมดอายุ 27/05/2566

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙)

อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

(๑๑ มกราคม ๒๕๓๑ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖)

ประวัติ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๘)

๑๑ มกราคม ๒๔๗๑ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖

อายุ ๘๕ ปี พรรษา ๖๓

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ นามเดิมว่า เกี่ยว นามสกุล โชคชัย นามฉายา
อุปเสโณ บิดา นายเลื่อน โชคชัย มารดา นางยี่ โชคชัย เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๑ มกราคม ๒๔๗๑
ณ บ้านเลข ๖ ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การบรรพชาอุปสมบท

เมื่อยังเยาว์ ได้ศึกษาระดับประถมศึกษา ที่โรงเรียนวัดเฉวง จนจบประถมศึกษา
ปีที่ ๔

เมื่ออายุได้ ๑๒ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดเฉวง (วัดสว่างอารมณ์) อำเภอ
เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีพระอธิการพัฒน์ ภาทุมณี วัดภูเขาทอง เป็น
พระอุปัชฌาย์ แม้เจตนาจะบวชเพียงแค่ ๗ วัน แต่ด้วยบุพเพกตบุญญา ทำให้เจ้าประคุณ
สมเด็จฯ ยังคงมั่นในสมณเพศต่อมา หาได้คิดลาสิกขาไม่ โยมมารดาจึงนำไปฝากไว้
กับท่านพระครูอรุณกิจโกศล (หลวงพ่อพริ้ง โกสโล) วัดแจ้ง ตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ฝึกฝนในการศึกษา มีวิริยะ อุตสาหะ จนหลวงพ่อพริ้ง
เห็นอุปนิสัย ได้นำไปฝากไว้กับเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาณเทศมหาเถร)
โดยอยู่ในการปกครองของพระธรรมเจดีย์ (เทียบ ธมฺมธโร) ณ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร
กรุงเทพมหานคร

ต่อมา พ.ศ. ๒๔๙๒ เมื่อมีอายุครบอุปสมบท ก็ได้อุปสมบท ณ วัดสระเกศ
ราชวรมหาวิหาร โดยมีเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาณเทศมหาเถร) ทรงเป็น
พระอุปัชฌาย์

ด้านพระกรรมฐาน

เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้เรียนพระกรรมฐานในเบื้องต้น จากหลวงพ่อพริ้ง ซึ่งเป็น
พระวิปัสสนาจารย์องค์สำคัญของเกาะสมุย โดยหลวงพ่อพริ้งได้นำเจริญพระกรรมฐาน
บนหลุมฝังศพขณะมีอายุ ๑๒ ปี ต่อมาได้เรียนพระกรรมฐานจากสมเด็จฯ พระสังฆราช

(อยู่ ญาโณทยมหาเถร) ซึ่งมีความชำนาญในพระกรรมฐานด้านกสิณ และยังได้ให้ความสนใจวิธีการเจริญพระกรรมฐานตามแนวต่างๆ ที่ปฏิบัติในประเทศ จนมีความชำนาญทุกสาย

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ริเริ่มวางรากฐานแนวคิดงานพระศาสนาเชิงรุกที่สำคัญในด้านต่างๆ ริเริ่มให้พระสงฆ์นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้กับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา อนุวัติให้สอดคล้องกับโลกสมัยใหม่

ได้บริจาคเงินสร้างโรงเรียนและตึกสงฆ์อาพาธในท้องถิ่นชนบทที่อยู่ห่างไกล ความเจริญหลายแห่ง ในนาม “อาคารผู้มีพระคุณ” เพื่อพยาบาลพระภิกษุ สามเณร ผู้อาพาธ และสาธุชนทั่วไป

ในด้านต่างประเทศ

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ริเริ่มเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ ริเริ่มการสร้างวัดไทยในต่างประเทศ ริเริ่มให้มีการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปประจำ ณ วัดไทยในต่างประเทศ ริเริ่มสานศาสนสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ต่อมาได้ดำรงตำแหน่งรองประธานสภาสงฆ์โลก นับเป็นพระสงฆ์ไทยรูปแรก ที่ก้าวขึ้นสู่การบริหารองค์กรสงฆ์โลก เป็นคณะสงฆ์ไทยคณะแรกเยือนท่าเหียบขาว อย่างเป็นทางการ ตามคำนิมนต์ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา เป็นคณะสงฆ์ไทยคณะแรก เยือนนครรัฐวาติกัน กรุงโรม อย่างเป็นทางการ ได้ออกเดินทางไปต่างประเทศทั่วทุกมุมโลก เพื่อหาแนวทางที่จะให้มีวัดเกิดขึ้นในประเทศนั้นๆ จนเกิดวัดไทยทั่วทุกมุมโลก ในปัจจุบัน

ลำดับสมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๐๑	เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระเมธีสุทธิวงศ์
พ.ศ. ๒๕๐๕	เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ พระราชวิสุทธิเมธี
พ.ศ. ๒๕๐๗	เป็นพระราชาคณะชั้นเทพที่ พระเทพคุณาภรณ์
พ.ศ. ๒๕๑๔	เป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่ พระธรรมคุณาภรณ์
พ.ศ. ๒๕๑๖	เป็นรองสมเด็จพระราชาคณะที่ พระพรหมคุณาภรณ์
พ.ศ. ๒๕๓๓	เป็นสมเด็จพระราชาคณะที่ สมเด็จพระพุฒาจารย์
พ.ศ. ๒๕๔๗	เป็นประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙) อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม ประธานสำนักงานกำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศ แม่กองงานพระธรรมทูต เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก และเจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร เป็นพระมหาเถระที่อุทิศตนและเสียสละเพื่อพระพุทธศาสนา ประเทศชาติ บ้านเมืองมาโดยลำดับ เป็นที่ปรากฏชัดเจน

ดั่งบทคติธรรมซึ่งเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ได้ประทานไว้ในหลายโอกาส ความว่า “**ความเสียสละ เป็นพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นพระพุทธจริยาที่ทรงสร้างสมจนถึงวาระแห่งการตรัสรู้ จุดหมายสูงสุดของความเสียสละในพระพุทธศาสนา คือ การเสียสละเพื่อบรรลุพระนิพพาน ความเสียสละจึงก้าวสูงขึ้นไปโดยลำดับ ความเสียสละทุกระดับล้วนมีความสำคัญ เช่น ความเสียสละเพื่อรักษาแผ่นดิน ถ้าไม่มีผู้เสียสละเพื่อแผ่นดิน ประเทศไทยคงไม่มีแล้ว ความเสียสละเพื่อสถาบัน ความเสียสละเพื่อหน้าที่การงาน เป็นต้น ความเสียสละโดยทางหนึ่ง เป็นการลดความเห็นแก่ตัว จนถึงขั้นไม่มีความเห็นแก่ตัว**”

รัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดพิมพ์พระไตรปิฎก ฉบับพิมพ์มหาเถรสมาคมชำระและจัดพิมพ์ เพื่อน้อมเกล้าน้อมกระหม่อม ถวายเป็นพระราชกุศล ถวายพระพรชัยมงคลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ ซึ่งเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ เป็นผู้ปรารภให้มีการชำระและจัดพิมพ์

ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานเพลิงศพสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙) อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส ในวันอาทิตย์ ที่ ๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ นั้น

รัฐบาลจึงจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับดังกล่าวโดยเสด็จพระราชกุศล ในพิธีพระราชทานเพลิงศพเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ เพื่อบูชาพระคุณ พร้อมอุทิศกุศล น้อมถวายในสัมปรายภพ ตราบจนบรรลุพระนิพพานเป็นที่สุด

หมดอายุ 27/05/2566

สำนักนายกรัฐมนตรี

๙ มีนาคม ๒๕๕๗

คำนำ

มหาเถรสมาคม ได้ปรารภการจัดกิจกรรมร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ แล้วมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการผู้มีความรู้และทรงธรรมวินัยพิจารณาตรวจสอบแก้ไขต้นฉบับให้ถูกต้อง โดยใช้พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับ เพราะได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระไตรปิฎกในฐานะเป็นพระบรมศาสนาดาทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งพระมหากษัตริย์ไทยและประชาชนชาวไทยได้นับถือพระพุทธานุสาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติไทย และพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะและเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกมาโดยตลอด ดังที่ปรากฏเป็นหลักฐาน เช่น

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ ๑ ด้าน ๒ “คนเมืองสุโขทัยนี้มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้า ท่วยปั้ว ท่วยนาง ลูกเจ้าขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชาย ทั้งผู้หญิง ฟุ้งท่วย มีศรัทธาในพระพุทธานุสาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน เมื่อออกพรรษากرانกฐินเดือนหนึ่งจึงแล้ว...”

พระบรมสัตยาธิษฐานของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ตรัสประกาศแก่เทพยดาทั้งปวงว่า “ให้บังเกิดมาในประยูรมหาเศวตฉัตร จะให้บำรุงพระพุทธานุสาสนา ไฉนจึงมิช่วยให้สว่างแลเห็นข้าศึกเล่า” พอตกพระโอษฐ์ลง พระพ่ายก็พัดควันอันเป็นหมอกมืดนั้นสว่างไป...

น้ำพระราชหฤทัยและพระราชดำริของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช “พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ จะให้เราเข้ารีตดังนั้นหรือ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะในราชวงศ์ของเราก็นับถือพระพุทธานุสาสนามาช้านานแล้ว จะให้เปลี่ยน

ศาสนา อย่างนี้เป็นการยากอยู่ และถ้าพระเจ้าผู้สร้างฟ้าสร้างดินจะต้องการให้คนทั่วโลกได้นับถือศาสนาอันเดียวกันแล้ว พระเจ้ามีจัดการให้เป็นเช่นนั้นเสียแล้วหรือ?” “จริงอยู่ เมื่อฟอลคอนในเวลาหมอบอยู่ข้างพระบาทเจ้ากรุงสยามได้แปลคำชักชวนที่พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ได้รับสั่งมากับราชทูตนั้น ฟอลคอนก็กลัวจนตัวสั่น และสมเด็จพระนารายณ์ทรงพระกรุณาโปรดให้อภัยแก่ฟอลคอน แต่ก็ได้รับสั่งว่า ได้ทรงนับถือศาสนาอันได้นับถือต่อๆ กันมาถึง ๒,๒๒๕ ปีแล้ว เพราะฉะนั้น ที่จะให้พระองค์เปลี่ยนศาสนาเสียนั้น เป็นการที่พระองค์จะทำได้”

พระราชปณิธานของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

“อันตัวพ่อ	ชื่อว่า	พระยาตาก
ทนทุกข์ยาก	กู้ชาติ	พระศาสนา
ถวายเป็นดิน	ให้เป็น	พุทธบูชา
แต่พระศาสนา	สมณะ	พระพุทธรูป
ให้ยืนยง	คงถาวร	ห้าพันปี
สมณะพราหมณ์ชี	ปฏิบัติ	ให้พอสม
เจริญสมณะ	วิปัสสนา	พ่อชื่นชม
ถวายเป็นคัม	รอยบาท	พระศาสดา
คิดถึงพ่อ	พ่ออยู่	คู่กับเจ้า
ชาติของเรา	คงอยู่	คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา	อยู่ยง	คู่องค์กษัตริย์
พระศาสดา	ฝากไว้	ให้คู่กัน”

พระราชปณิธานของพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

หมดยุ 27/05/2566

“ตั้งใจจะอุปถัมภ์	ยกย่องพระพุทธศาสนา
ป้องกันขอบเขตศาสนา	รักษาประชาชนและมนตรี”

พระราชศรัทธาของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย “ศุภมัสดุ ๑๑๗๙ ศก... พระบาทสมเด็จพระบรมธรรมิกมหาราชารามาธิราช บรมนารถบรมบพิตร พระพุทธเจ้าอยู่หัว... ทรงพระราชศรัทธาจะยกเรือวิสาขบูชามหาชัยบุญพิธี อันขาดประเพณีมานั้นให้กลับคืนเจียรฐิติกาล ปราภฏสำหรับแผ่นดินสืบไป จะให้เป็นอรรถดัตถประโยชน์และปรัตถประโยชน์ ทรงพระราชศรัทธาจะให้สัตว์โลก ข้าราชการชนตเสมาทั้งปวงจำเรณอายุและอยู่เย็นเป็นสุขปราศจากทุกข์ภัยในชั่วนี้แลชั่วหน้า...”

นำพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว “ด้วยกำลังทรงพระมหากรุณาเมตตากับไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินเป็นอันมาก ทรงพระกรุณาดำรัสให้จดหมาย (คือ จด) กระแสพระราชโองการปฏิญาณยกพระนามพระรัตนตรัยสรณาคมนันอันอุดมเป็นประธานพยานอันยิ่ง ให้เห็นความจริงในพระบรมหฤทัย แล้วทรงพระราชดำรัสยอมอนุญาตให้เจ้าพระยาพระคลังว่าที่สมุหพระกลาโหม พระยาศรีพัฒน์รัตนราชโกษา พระยาราชสุภาวดีกับขุนนางผู้น้อยทั้งปวง จงมีความสโมสรมัคคีรสปรึกษาพร้อมกัน เมื่อเห็นว่าพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใดที่มีวิญญูติปริชาครอบรู้ราชานุวัตร จะเป็นศาสนูปถัมภกยกพระบวรพุทธศาสนา แลจะปกป้องไพร่ฟ้าอาณาประชาราษฎร์รักษาแผ่นดินให้เป็นสุขสวัสดิ์โดยยิ่ง เป็นที่ยินดีแก่มหาชนทั้งปวงได้ก็สุดแท้แต่จะเห็นดีประนีประนอมพร้อมใจกัน ยกพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์นั้นขึ้นเสวยมโหฬารยาริปัตย์ราชสืบสันตติวงศ์ดำรงราชประเพณีต่อไปเถิด อย่าได้กริ่งเกรงพระราชอัธยาศัยเลย เอาแต่ให้ได้เป็นสุขทั่วหน้าอย่าให้เกิดการรบราฆ่าฟันกันให้ได้ความทุกข์ร้อนแก่ราษฎร...”

พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงประกาศพระราชทานส่วนพระราชกุศลในการที่ทรงบริจาคเพชรใหญ่ประดับพระอุณาโลมพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร “การพระราชบริจาคอันนี้ทรงพระราชดำริ เห็นว่าไม่ขัดขวางเป็นเหตุให้ท่านผู้ใดชุนเคืองขัดใจเลย พระนครนี้เป็น

ถิ่นที่ของคณับถือพระพุทธศาสนาแต่เดิม ไม่ใช่แผ่นดินของศาสนาอื่น คนที่ถือศาสนาอื่นมาแต่อื่นก็ดี อยู่ในเมืองนี้ก็ดี จะโหม่นสน้อยใจด้วยริษยาแก่พระพุทธศาสนาเพราะบูชาอันนี้ไม่ได้ ด้วยไม่ใช่เมืองของศาสนาตัวเอง ถ้าโหม่นสักก็ชื่อว่าโง่งมเกินไป...”

พระราชปณิธานและพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช “ข้าพเจ้าจะไม่มีจิตยินดีน้อมไปในศาสนาอื่น นอกจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระธรรมอันพระองค์ได้ตรัสรู้ชอบดีแล้ว กับทั้งพระสงฆ์หมู่ใหญ่ อันได้ประพฤติตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นเลยเป็นอันขาด จนตราบอกว่าสิ้นชีวิต...”

พระราชนิพนธ์และพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา เราจำเป็นต้องถือด้วยความกตัญญูต่อบิดา มารดา และต้นโคตรวงศ์ของเรา... เมื่อรู้สึกแน่นอนแล้วว่า ศาสนาในสมัยนี้เป็นของที่แยกจากชาติไม่ได้... ถ้าข้าพเจ้าจะขอแก้ท่านทั้งหลายว่า พุทธศาสนาเป็นของไทย เรามาชวนกันนับถือพระพุทธศาสนาเถิด... ผู้ที่แปลงศาสนา คนเขาดูถูกยิ่งเสียกว่าผู้ที่แปลงชาติ... เพราะเหตุฉะนั้น เป็นความจำเป็นที่เราทั้งหลายผู้เป็นไทย จะต้องมั่นอยู่ในศาสนาพระพุทธซึ่งเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา...” และพระองค์ได้พระราชทานความหมายแห่งไตรรงค์ไว้ดังนี้

“ขอรำรำพรรณบรรยาย

ความคิดเครื่องหมาย

แห่งสีทั้งสามงามถนัด

ขาวคือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์

หมายพระไตรรัตน์

และธรรมะคัมภีร์ไทย...”

หมดอายุ 27/05/2566

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว “แต่บ้านเมืองในลานนาถึงกาลวิบัติ พระพุทธศาสนาก็เศร้าหมองจนสงฆ์มณฑล

เสื่อมทรามระส่ำระสายมาช้านาน... มาจนถึงรัชกาลสมเด็จพระปิยมหาราช พระบรมชนกนาถของเราจึงได้เริ่มทรงจัดการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในมณฑลนี้ มา โดยทรงพระราชดำริจะให้พุทธจักรและอาณาจักรเจริญรุ่งเรืองสมกับสมัย เป็นต้นว่า ในการสั่งสอนประชาชนทั้งหลายให้รัฐบาลเอาเป็นธุระสั่งสอนส่วน คดีโลก ให้พระสงฆ์รับภาระการสั่งสอนส่วนศีลธรรมเป็นอุปการะแก่กัน ดังนี้ สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชของเราก็ได้โปรดให้จัดการสืบมาโดยทางนั้น”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลปัจจุบัน ได้ตรัสพระปฐมบรมราชโองการซึ่งเป็นพระราชปณิธานแก่ปวงชนชาวไทยใน พระราชพิธีพระบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง ว่า “เราจะครองแผ่นดิน โดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ได้มีพระราชดำรัสตรัส ลาผนวชต่อพระบรมวงศานุวงศ์ คณะองคมนตรี คณะรัฐมนตรี คณะทูตานุทูต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และข้าราชการ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙ ว่า “โดยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนา ประจำชาติของเรา ทั้งตามความศรัทธาเชื่อมั่นของข้าพเจ้าก็เห็นเป็นศาสนา ที่ดีศาสนาหนึ่ง เนื่องในบรรดาสัจธรรมคำสั่งสอนอันชอบด้วยเหตุผล จึง เคยคิดอยู่ว่า ถ้าโอกาสอำนวย ข้าพเจ้าควรจักได้บวชสักเวลาหนึ่งตาม ราชประเพณี ซึ่งจักเป็นทางสนองพระคุณบูรพการีตามคตินิยมด้วย...” และได้มีพระราชดำรัสในโอกาสพระสันตะปาปา จอห์น พอล ที่ ๒ เข้าเฝ้า ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๗ ว่า “คนไทยเป็นศาสนิกที่ดีด้วยกัน ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา อันเป็น ศาสนาประจำชาติ”

การดำเนินงานตรวจชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกให้คงความ บริสุทธิ์แห่งพระบาลีพุทธพจน์ซึ่งเป็นหลักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำเป็นต้องอาศัยความสุมัคมภิรภาพด้านความรู้ความชำนาญในภาษาบาลี ของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลาย จึงนับว่าเป็นงานที่มี

[๖]

ความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นกุศลกิจอันยิ่งใหญ่ที่กระทำได้ยาก ดังนั้น การที่พระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายมีอิทธิบาทธรรมร่วมกันตรวจชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงควรแก่การอนุโมทนาสาธุการของบรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย เพราะทราบได้ที่พระไตรปิฎกยังคงความบริสุทธิ์อยู่ ย่อมเป็นที่มั่นใจได้ว่า ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธก็ดำรงอยู่ ก่อให้เกิดสันติสุขแก่มวลมนุษยชาติตราบนั่น

ในนามของมหาเถรสมาคม ขอแสดงความชื่นชมยินดีต่อคณะกรรมการคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ นับเป็นการเฉลิมพระเกียรติและถวายเป็นพระราชกุศลแด่ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรคุณ) วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ เนื่องในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ดังกล่าว

ขออานุภาพแห่งมหากุศลอันยิ่งใหญ่ที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายที่ได้ร่วมกันพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยซึ่งถือว่าเป็นพระบรมศาสดาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในครั้งนี้ ได้โปรดอภิบาลคุ้มครองรักษาสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรคุณ) วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ให้ทรงพระเกษมสำราญ มีพระชนมายุยืนนาน สถิตมั่นเป็นมิ่งขวัญร่มเกล้าของเหล่าพสกนิกรชาวไทยสืบไปตลอดจิรัฏฐิติกาล เทอญ

สมเด็จพระพุทธมามกาจารย์

7

(สมเด็จพระพุฒาจารย์)

หมดอายุ 27/05/2566

ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คำปรารภ

ศาสนธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เดิมทีนั้น เรียกว่า พระธรรมวินัย พระธรรม ได้แก่คำสั่งสอนที่แสดงหลักความจริงที่ควรรู้ และแนะนำหลักความดีที่ควรประพฤติ พระวินัย ได้แก่ข้อบัญญัติที่ทรงวางไว้เป็นหลักกำกับความประพฤติให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเสมอกัน กาลต่อมา เมื่อพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน พระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ ทรงแสดงไว้ทรงบัญญัติไว้ในกาลโอกาสต่าง ๆ มีความสำคัญยิ่งในฐานะ เป็นพระบรมศาสดาแทนพระพุทธองค์ โดยมีหลักฐานปรากฏในมหา ปรินิพพานสูตร (ที.ม. ๑๐/๒๑๖) ว่า ขณะที่ทรงพระประชวรจวนจะเสด็จ ดับขันธปรินิพพาน พระพุทธองค์หาได้ทรงตั้งพระสาวกรูปใดรูปหนึ่งไว้ใน ตำแหน่งพระบรมศาสดาไม่ หากแต่ตรัสกะท่านพระอานนท์พุทธอุปัฏฐากว่า

โย โว อานนท มया ธมฺโม จ วินโย จ เทสิโต ปญฺญตฺโต,
โส โว มมจฺจเยน สตฺถา.

แปลความว่า “ดูก่อนอานนท์ ธรรมและวินัยอันใดที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่พวกเธอ ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาของพวกเธอ โดยกาลล่วงไปแห่งเรา”

จากพระพุทธพจน์นี้เป็นหลักฐานยืนยันถึงความสำคัญของพระธรรมวินัย ซึ่งได้รับการสังคายนารวบรวมประมวลเป็นบทสวดสำหรับสอบทานความ ถูกต้องมิให้คลาดเคลื่อนไปจากที่พระพุทธองค์ตรัสสั่งสอนจริงด้วยสังฆานุมัติ พร้อมกันครั้งแรกโดยพระอรหันตเถระ ๕๐๐ รูป ภายหลังพุทธปรินิพพานได้ ๓ เดือน การสังคายนาพระธรรมวินัยในครั้งแรกนั้นได้ยกเอาพระพุทธพจน์ ที่ทรงแสดงโปรดเวไนยสัตว์ตลอดระยะเวลา ๔๕ พรรษา ขึ้นสู่การพิจารณา สอบทานรับรองความบริสุทธิ์ถูกต้องในท่ามกลางสงฆ์ แล้วประมวลจัด

เป็นหมวด ไว ๓ หมวดใหญ่ เรียกว่า พระไตรปิฎก อันประกอบด้วย พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก

พระวินัยปิฎก หมวดพระวินัย ว่าด้วยพระพุทธานุญาตที่ทรงวางหลักความประพฤติและมารยาทอันเป็นแบบอย่างเยี่ยงอารยชนของผู้เข้ามาบวช ประพฤติพรหมจรรย์ชั้นสูงในพระพุทธศาสนา เป็นประมวลพระพุทธานุญาต รสสั่งสอนเกี่ยวกับศีลหรือสิกขาบทตลอดจนพิธีกรรมและขนบธรรมเนียมของพระสงฆ์ อันเป็นกฎระเบียบที่พระภิกษุและพระภิกษุณีต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด นอกจากนี้ยังได้ประมวลเหตุการณ์พุทธประวัติที่สำคัญๆ นับตั้งแต่แรกตรัสรู้เสวยวิมุตติสุขเป็นต้นไปพร้อมทั้งประวัติการทำสังคายนาไว้ด้วย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ คือ มหาวิภังค์ ภิกขุณีวิภังค์ มหาวรรค จุลวรรค และปริวาร โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๔ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑ ถึงเล่มที่ ๔

พระสุตตันตปิฎก หมวดพระสูตร ว่าด้วยประมวลพระธรรมเทศนา ตรัสบรรยายธรรมของพระพุทธองค์ที่ตรัสให้เหมาะแก่บุคคลและโอกาส เป็นประมวลหลักพุทธธรรมที่ทรงแสดงโดยบุคลาธิษฐานหรือทรงใช้สมมติโวหารตลอดจนบทคาถาประพันธ์ เรื่องเล่า และเรื่องราวชั้นเดิมที่แสดงถึงประวัติของพระพุทธองค์และพระอรหันตสาวกทั้งหลาย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ เรียกว่า นิกาย ๕ คือ ทีฆนิกาย มัชฌิมนิกาย สังกยุตตนิิกาย อังคุตตรนิกาย และขุททกนิกาย โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๒๕ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๕ ถึงเล่มที่ ๓๓

พระอภิธรรมปิฎก หมวดพระอภิธรรม ว่าด้วยประมวลพระพุทธานุญาตอันเกี่ยวกับหลักปรมัตถธรรมที่เป็นความหมายที่แท้จริงของสรรพสิ่ง เป็นประมวลคำอธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ๆ โดยธรรมาธิษฐาน

คือไม่ยกบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ อันเป็นสมมติบัญญัติเข้ามาประกอบความ มี ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๗ คัมภีร์ คือ ัมมสังคณี วิภังค์ ธาตุกถา ปุคคลบัญญัติ กถาวัตถุ ยมก และปฏิจจาน โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๑๒ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๔ ถึงเล่มที่ ๔๕

พระไตรปิฎก จัดเป็นหนึ่งในพระสัทธรรม ๓ คือปริยัตติสัทธรรมที่ประมวลไว้ซึ่งนวัคสัตตสุตาสันทั้งหมด เป็นปทัฏฐานให้เกิดปฏิบัติสัทธรรม คือศีล สมาธิ ปัญญา และนำไปสู่การบรรลุปฏิเวธสัทธรรม คือมรรค ผล นิพพานในที่สุด ดังนั้น จึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในทางพระพุทธศาสนา ดังพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ในคราวจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ความว่า

“พระไตรปิฎกเป็นพระคัมภีร์ที่รวบรวมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระอรหันตสาวกได้รับการธุระสั่งสอนสืบต่อกันมา เป็นพระคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา เท่ากับเป็นสัญลักษณ์ของพระบรมศาสดา พระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชนผู้สนใจพระพุทธศาสนามีความจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้จากพระไตรปิฎก เพราะฉะนั้น คัมภีร์พระไตรปิฎกนี้พระเถรานุเถระแต่ปางก่อนจึงได้ช่วยกันรักษาสืบต่อกันมา ในการสร้างวัดวาอารามสมัยก่อนนั้น จะต้องสร้างหอไตรประจำวัด ซึ่งเป็นที่เก็บรักษาพระไตรปิฎกอันประกอบด้วยคัมภีร์ใบลาน พระภิกษุสามเณรผู้บวชในพระพุทธศาสนาจะเป็นศาสนทายาท ก็จำเป็นต้องศึกษาภาษาบาลีอันเป็นภาษาที่จารึกในคัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งอรรถกถาฎีกา โยชนา สัททาวีเสส อันเป็นคัมภีร์ประกอบเพื่อให้เข้าใจเนื้อความพระไตรปิฎกนั้น พระมหากษัตริย์ทรงนับถือพระพุทธศาสนาในปางก่อน

จึงได้ให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ในพระไตรปิฎกนั้นๆ ให้แตกฉาน เพื่อนำเอาความรู้มาสั่งสอนแก่พุทธศาสนิกชน สำหรับในประเทศไทย พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะมาตลอดสาย และได้ทรงให้พระภิกษุสงฆ์ได้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมคือพระไตรปิฎกนี้ สืบต่อกันมา ทรงถือเป็นพระราชกิจสำคัญ มีการสอบพระปริยัติธรรมเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้แสดงความรู้ที่ได้ศึกษาพระไตรปิฎกนั้นๆ และทรงปูนบำเหน็จความสามารถแก่พระภิกษุสามเณรผู้สอบไล่ได้พระปริยัติธรรม ซึ่งทุกวันนี้ได้ขยายวงกว้างออกมาเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ตลอดจนพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ให้พระภิกษุสามเณรผู้ทรงความรู้ทำการสังคายนาพระไตรปิฎก ถือเป็นการทรงบำเพ็ญพระราชกุศลอันยิ่งใหญ่...”

พระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทได้รับการนำสืบๆ กันมา ด้วยภาษามคธ หรือภาษาบาลี อันหมายถึงภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ โดยวิธีมุขปาฐะหรือมุขบาฐ คือวิธีทรงจำนำสืบต่อ ๆ กันด้วยการสาธยายท่องจำกัน สั่งสอนกันจากปากสู่ปาก หรือวิธีบอกเล่ากล่าวสอนจากอาจารย์สู่ศิษย์โดยโวหารต่างๆ เป็นเวลาถึง ๔ พุทธศตวรรษ จึงได้รับการจารึกเป็นลายลักษณ์อักษรลงในใบลานในคราวสังคายนาครั้งที่ ๕ ในประเทศศรีลังกา เมื่อพุทธศักราช ๔๓๓ ตลอดระยะเวลาดังกล่าวนี้ ถ้าในสมัยใดมีความพินเพื่อเลอะเลือนจำกันมาผิด มีข้อบกพร่องผิดพลาดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีคำสอนของลัทธิอื่นเข้ามาปะปนในพระไตรปิฎก อันเป็นเหตุให้พระสงฆ์ประพฤติดิพลักพระธรรมวินัย บรรดาพระอรหันต์หรือพระมหาเถระในยุคสมัยนั้นๆ ก็จะต้องถือเอาเป็นภาระธุระดำเนินการประชุมพระสงฆ์ทำสังคายนาเพื่อสอบทานสวดรับรองความถูกต้องพร้อมกันเป็นครั้ง ๆ โดยประวัติการทำสังคายนานั้น สามครั้งแรกทำในประเทศอินเดีย ครั้งที่ ๔ และครั้งที่ ๕

ทำในประเทศศรีลังกา ซึ่งในการทำสังคายนาครั้งที่ ๕ นี้เอง พระเถระ
 สังคิติกจารย์ทั้งหลายได้คำนึงถึงว่า “ในอนาคต กุลบุตรคงมีศรัทธาน้อยลง
 และปัญญาที่จะทรงจำพระธรรมวินัยสืบอายุพระพุทธศาสนาคงน้อยลงด้วย
 ควรที่คณะสงฆ์จะสังคายนาพระธรรมวินัยแล้วลงบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์
 อักษร” เพราะประจักษ์ที่พวกทมิฬไม่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งปกครอง
 ประเทศศรีลังกาแล้วทำให้เกิดภัยพิบัติอย่างใหญ่หลวงต่อพระพุทธศาสนา
 เป็นเหตุให้พระภิกษุสาวกทั้งหลายต่างพากันปลีกตนไปอยู่ตามป่าเขาอย่าง
 ลำเค็ญ มีความฝืดเคืองด้วยภิกษาหาร ต้องอดทนอยู่อย่างลำบากถึง ๑๒ ปี
 แต่ท่านเหล่านั้นหาคำนึงถึงความลำบากทางกายของตนไม่ ต่างช่วยกัน
 ทรงจำพระไตรปิฎกท่านละหนึ่งนิกายบ้าง สองนิกายบ้าง ถึงแม้ไม่มีอะไร
 จะฉับเป็นภัตตาหาร ก็ฉันไปไม่แทน เพื่อให้ร่างกายมีกำลังทรงอยู่เพียงเพื่อ
 สบายยาท่องบ่นทบทวนพระไตรปิฎกที่ทรงจำไว้นั้น ทั้งนี้เพื่อมิให้พระไตรปิฎก
 ที่ทรงจำไว้นั้นสูญไปพร้อมกับชีวิตของท่าน เพราะขณะนั้นพระภิกษุสาวกที่
 ทรงจำพระไตรปิฎกได้มีจำนวนน้อยเต็มที บางท่านเกิดเตโชธาตุในท้องกำเริบก็
 ต้องนอนเอาทรายกลบท้อง เพื่อให้ดูดความร้อนจากร่างกายแล้วสบาย
 ทบทวนพระไตรปิฎกนั้นมิให้เสื่อมสูญหายไป เมื่อได้ประจักษ์ชัดถึงการ
 ทรงจำพระไตรปิฎกด้วยวิธีมุขปาฐะว่าไม่อาจจะรักษาพระไตรปิฎกไว้ได้ต่อไป
 จึงได้มีมติจารึกพระไตรปิฎกลงในใบลานเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยภาษามคธ
 พร้อมทั้งจารึกอรรถกถา (คัมภีร์อธิบายความแห่งพระไตรปิฎก) ด้วยภาษา
 สิงหล แล้วนำสืบเผยแพร่ไปยังประเทศต่างๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนา และ
 ต่อมาเมื่อวิทยาการด้านการพิมพ์เจริญขึ้น ได้มีการพิมพ์พระไตรปิฎกเป็น
 รูปเล่มหนังสือ โดยใช้อักษรของประเทศนั้น ๆ จึงปรากฏเป็นพระไตรปิฎก
 ฉบับอักษรสิงหล ฉบับอักษรเทวนาครี ฉบับอักษรพม่า ฉบับอักษรขอม
 ฉบับอักษรไทย ฉบับอักษรโรมัน ฉบับอักษรมอญ เป็นต้น และเมื่อจะจัด

พิมพ์หรือจัดสร้างซ้ำแต่ละครั้งเนื่องในวโรกาสสำคัญๆ ก็จะมีการสังคายนาตรวจชำระสอบทานเพื่อคงความบริสุทธิ์บริบูรณ์โดยการนำคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอักษรต่าง ๆ มาเทียบเคียงกัน ตรวจสอบให้ลงกันสมกันเป็นสำคัญ โดยมีการจัดทำเครื่องหมายวรรคตอน จัดทำเชิงอรรถแสดงปาฐะที่ต่างกัน พร้อมทั้งจัดทำดัชนีคือปทานุกรม นามานุกรม คาถานุกรม และอัมมประเภทแสดงลำดับหมวดธรรม เพื่อสะดวกในการสืบค้นดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทย ได้นำพระไตรปิฎกจากประเทศศรีลังกามาสืบทอดศึกษาเล่าเรียนกันโดยลำดับ โดยในส่วนที่เกี่ยวกับการสังคายนาตรวจชำระสอบทานพระไตรปิฎกในประเทศไทย มีประวัติการดำเนินงานในแต่ละยุคสมัยที่พระบรมพุทธมหายศไทยผู้ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงโปรดฯ รับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังปรากฏตามหลักฐานที่บันทึกไว้ ดังนี้

ในรัชสมัยของพระเจ้าติโลกราชแห่งเชียงใหม่ ได้มีการสังคายนาพระไตรปิฎกจารึกลงในใบลานด้วยอักษรธรรมล้านนาขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อพุทธศักราช ๒๐๒๐ ต่อมา ในสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ภายหลังจากที่ทรงกู้เอกราชจัดการบ้านเมืองไทยเสร็จแล้ว ทรงใฝ่พระทัยในการพระพุทธานุศาสนเป็นอย่างยิ่ง ทรงปรารถนาว่าพระไตรปิฎกกระจัดกระจายเสียหายไปมาก จึงทรงโปรดฯ ให้อัญเชิญพระไตรปิฎกจากเมืองนครศรีธรรมราชซึ่งมีความสมบูรณ์มารวบรวมไว้ที่กรุงธนบุรี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๑๓

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๓๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ทรงโปรดฯ ให้รวบรวมคัมภีร์พระไตรปิฎกในส่วนที่กระจัดกระจายให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วทรงอาราธนาพระเถรานุเถระและเชษฐราชบัณฑิตผู้ทรงความรู้ ให้ทำการสังคายนาตรวจ

ชำระพระไตรปิฎก แล้วทรงโปรดฯ ให้ช่างคัดลอกจำลองพระไตรปิฎกพร้อมทั้งอรรถกถาและฎีกาจารึกด้วยอักษรขอมลงในใบลาน จำนวน ๓,๗๘๖ ผูก พร้อมทั้งปิดทองหีบ ปกหน้า ปกหลัง และกรอบ เรียกว่า พระไตรปิฎก ฉบับทอง ต่อมา พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ ทรงโปรดฯ ให้มีการซ่อมส่วนคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ชำรุดให้สมบูรณ์ และทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า ฉบับรดน้ำแดง แม้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎก ๕ ฉบับ มีฉบับรดน้ำเอก ฉบับเทพชุมนุม เป็นต้น พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้อาราธนาพระมหาเถระเข้าไปถวายพระธรรมเทศนาในพระบรมมหาราชวัง โดยให้เรียบเรียงพระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา เป็นสำนวนพระธรรมเทศนา และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ขาดหายไปให้ครบสมบูรณ์ พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า ฉบับส่องชาด

พระไตรปิฎกทั้ง ๔ รัชสมัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ดังกล่าวมานี้ยังเป็นภาษาบาลีอักษรขอม ดังนั้น ในปีพุทธศักราช ๒๔๓๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการสังคายนาชำระพระไตรปิฎกและปริวรรตบาลีอักษรขอมเป็นบาลีอักษรไทย และทรงโปรดฯ ให้จัดพิมพ์เป็นเล่มหนังสือขึ้นเป็นครั้งแรก จำนวน ๓๙ เล่ม รวม ๑,๐๐๐ ชุด เพื่อฉลองในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงมีพระราชประสงค์อุทิศพระราชกุศลถวายแด่พระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการตรวจชำระต้นฉบับที่ขาดหายไปเพิ่มอีกจากที่มีอยู่ ๓๙ เล่ม และจัดพิมพ์เป็น ๔๕ เล่ม จบบริบูรณ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพรรษาที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญ

พุทธกิจ การตรวจชำระพระไตรปิฎกครั้งนี้คณะสงฆ์กระทำอย่างโอฬารยิ่ง โดยปรับปรุงแก้ไขเครื่องหมายวรรคตอน ใช้เครื่องหมายพินทุแทนยามักการ เริ่มจัดทำตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๖๔ จนถึงปีพุทธศักราช ๒๔๗๓ จึงแล้วเสร็จ และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า สยามมฤตสุต เตปิฎก : พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ พิมพ์จำนวน ๑,๕๐๐ ชุด ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการจัดพิมพ์ คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอักษรไทยครบสมบูรณ์ และพระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐนี้ได้มีการพิมพ์ซ้ำสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม พระไตรปิฎกที่ได้รับการตรวจชำระและจัดพิมพ์ทั้งหมด นับแต่สมัยโบราณมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๗ เป็นภาษาบาลีหรือภาษามคธ แม้จะได้มีการแปลเป็นภาษาไทยมาช้านานแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ก็ยังมิได้มีการแปลอย่างเป็นทางการในนามของคณะสงฆ์ จึงต่อมา ในปีพุทธศักราช ๒๔๔๓ คณะสงฆ์โดยได้รับพระบรมราชูปถัมภ์จากพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ ได้ประชุมกันดำเนินการแปลพระไตรปิฎกภาษาบาลีเป็นภาษาไทยบริบูรณ์และจัดพิมพ์เป็นครั้งแรก เรียกว่า พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง โดยแปลตามความในพระไตรปิฎกภาษาบาลี แล้วพิมพ์เป็นเล่ม ๒,๕๐๐ ชุด ชุดละ ๘๐ เล่ม เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระชนมายุของพระพุทธเจ้าส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งแปลเป็นสำนวนเทศนา โดยถือเอาพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐเป็นต้นฉบับ พิมพ์ลงในใบลาน ๑,๒๕๐ กัณฑ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระอรหันตสาวกในครั้งพุทธกาลที่มาเฝ้าพระพุทธเจ้าโดยมีนัยหมายเพื่อประชุมฟังพระโอวาทปาติโมกข์ในคราวจาตุรงคสันนิบาต ดิถีเพ็ญแห่งมาฆมาส อนึ่ง การแปลและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกครั้งนี้กระทำเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในโอกาสที่พระพุทธศาสนาได้ดำรงมั่นมาครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ อีกส่วนหนึ่งด้วย

หมดอายุ 27/05/2566

พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงนี้ คณะสงฆ์ได้ดำเนินการตรวจชำระจัดพิมพ์สืบต่อมาเนื่องในวโรกาสสำคัญอีก ๓ วาระ รวมเป็น ๔ วาระด้วยกัน

กล่าวคือ วาระที่ ๒ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๑๔ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด ชุดละ ๔๕ เล่ม วาระที่ ๓ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด และวาระที่ ๔ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด เนื่องในวโรกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงมีพระราชดำริว่า พระพุทธวจนะอันเรียกว่าพระไตรปิฎกย่อมเป็นหนังสือที่ประมวลพระธรรมวินัยของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งยังบริบูรณ์และตั้งมั่นอยู่ตราบใด ก็ย่อมเป็นหลักของพุทธบริษัทที่จะปฏิบัติให้เป็นสัมมาปฏิบัติ ถึงความงอกงามรุ่งเรืองอยู่ตราบนั้น จึงทรงมีพระราชศรัทธาเลื่อมใสพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ในการสังคายนาพระไตรปิฎกถวายตามที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ถวายพระพร เนื่องในมงคลดิถีที่มีพระชนมพรรษาจะบรรจบ ๕ รอบนักษัตร ในวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ และมีพระบรมราชโองการประกาศขออาราธนาสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ พระสงฆ์เปรียญธรรมพร้อมด้วยศาสนบัณฑิต เป็นการธุระดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพื่อความเจริญรุ่งเรืองสถาพรแห่งพระบวรพุทธศาสนาสืบไป

การสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกเนื่องในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตร ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ นี้ คณะสงฆ์ได้มอบให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมการศาสนา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับสนองงานคณะสงฆ์ขณะนั้นเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ โดยรัฐบาลซึ่งมี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็น

นายกรัฐมนตรีขณะนั้นได้จัดสรรงบประมาณอุดหนุน และได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีพระฤกษ์ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วได้ดำเนินการสังคายนาตรวจชำระในรูปของคณะกรรมการ ประกอบด้วย คณะกรรมการสังคีตการกสงฆ์ คณะกรรมการบาลีวิไลยธกะ คณะกรรมการการแห่งสังคีตการกสงฆ์ คณะกรรมการศาสนบัณฑิต ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ และคณะกรรมการดำเนินการและประสานงาน และมีสังฆานุมัติให้ใช้ตำหนักสมเด็จพระวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เป็นสถานที่ตรวจชำระ โดยนำพระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจัดพิมพ์เป็นฉบับหลวงแล้วนั้นมาตรวจสอบให้มีความถูกต้องทั้งฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย กล่าวคือ ในส่วนของฉบับภาษาบาลี ได้ใช้ พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐ เป็นต้นฉบับสอบเทียบกับพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ โดยได้ตั้งข้อ ย่อหน้า ยกหัวข้อสูตรหรือมาติกาให้เห็นชัดเจน และได้อ้างหน้าคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐฉบับฉัฏฐสังคีติ (อักษรพม่า) ฉบับอักษรเทวนาครี และฉบับอักษรโรมัน ในบรรทัดแรกของหน้านั้นๆ เพื่อสะดวกต่อการค้นคว้าของนักศึกษา รวมทั้งบอกเลขบรรทัดแต่ละหน้าของพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีนี้ไว้ด้วย สำหรับฉบับภาษาไทย ได้นำ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง มาเป็นต้นฉบับในการตรวจสอบพิจารณาสำนวนแปล

การดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกตามที่กล่าวมานี้ได้แล้วเสร็จทันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตริ์ และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า ทฤษฎฐสส สงกิติเตปิฎก ๒๕๓๐ พุทธวสุเส : พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ โดยจัดพิมพ์ฉบับภาษาบาลีจำนวน ๑,๐๐๐ ชุด และจัดพิมพ์ฉบับภาษาไทย จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด

ต่อมา พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ทั้งภาษาบาลีและภาษาดังกล่าวนี้นี้ได้มีพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธา

สร้างถวายวัดจนหมดลง โดยเหตุที่พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์ที่มีความสำคัญ คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงเตรียมการที่จะจัดพิมพ์ซ้ำ แต่เพื่อให้เป็นไปตามประเพณีที่ทำกันมา คือก่อนจะจัดพิมพ์พระไตรปิฎกแต่ละครั้ง ต้องมีการประชุมสงฆ์ผู้ทรงความรู้และศาสนบัณฑิตตรวจชำระสอบทานความถูกต้องในเบื้องต้น กอปรกับได้พิจารณาเห็นว่าพระไตรปิฎกฉบับสังคายนาฯ ในส่วนภาษาบาลีนั้น แม้จะดำเนินการตรวจชำระจากคณะกรรมการสังคีติการกสงฆ์ในครั้งนั้นมาแล้ว แต่ก็ยังมีปาฐะที่บกพร่องผิดพลาดอยู่บ้างในบางเล่ม บางสูตร บางข้อ ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดด้านเวลาและขั้นตอนการจัดพิมพ์เป็นสำคัญ แม้ในส่วนฉบับภาษาไทยก็ปรากฏว่าสูตรเดียวกันซึ่งมีบทพระบาลีเหมือนกัน หรือข้อความพระบาลีอย่างเดียวกันแต่ปรากฏต่างที่กัน กลับมีข้อความสำนวนแปลที่ไม่ลงกันสมกัน เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเกิดจากคณะกรรมการแปลมีหลายชุดจึงแปลสำนวนต่างกัน แต่เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนาสำหรับศึกษาค้นคว้าอ้างอิงของพุทธบริษัท หาใช่เป็นหนังสืออ่านทั่วไปไม่ แม้จะเป็นฉบับภาษาไทยก็ควรที่จะมีเอกภาพในด้านสำนวนคำแปลที่เป็นแบบอย่างและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของบัณฑิตชน ดังนั้น เพื่อให้การจัดพิมพ์พระไตรปิฎกเผยแพร์ในปัจจุบันมีข้อบกพร่องผิดพลาดน้อยที่สุด คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงแต่งตั้งคณะกรรมการสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้มีฉันทานุมัติชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ทั้ง ๔๕ เล่ม เป็นอันดับแรก โดยกำหนดแนวทาง คือ ให้สอบทานคำแปลของพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาให้ถูกต้องสมบูรณ์ มิให้ตกหล่นคลาดเคลื่อนจากบทปาฐะในพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา หากพบว่าตกหล่น ก็แปลเพิ่มให้สมบูรณ์ หากพบว่าคลาดเคลื่อน ก็แปลให้ถูกต้องตามนัยอรรถกถา และหากพบว่าสำนวนคำแปลของสูตรใด หรือข้อใดที่ปรากฏหลายที่ทั้งในเล่มเดียวกันหรือ

ต่างเล่มไม่ตรงกัน ซึ่งเมื่อเทียบเคียงกับฉบับภาษาบาลีแล้วปรากฏว่ามีข้อความพระบาลีอย่างเดียวกัน ก็ปรับแก้สำนวนให้ตรงกัน เป็นต้น

คณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้เพียรพยายามดำเนินการตรวจสอบต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาสำเร็จเพียงขั้นตอนการสอบทานคำแปลมิให้ตกหล่นจากต้นฉบับภาษาบาลี โดยมีได้ปรับแก้สำนวนคำแปลที่ลักลั่นกันในบางสูตรให้ลงกันสมกัน จึงต่อมา คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ได้มีมติให้ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต) วัดราชโอรสาราม รับเป็นภาระธุระดำเนินการสานต่อในขั้นตอนที่เหลือให้สำเร็จเรียบร้อย ซึ่งในเบื้องต้น พระธรรมกิตติวงศ์ ได้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ที่คณะกรรมการดังกล่าวได้สอบทานคำแปลกับฉบับภาษาบาลีไว้แล้วนั้นมาให้นักศึกษาดำเนินการบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์เพื่อให้เกิดความสะดวกในการปรับแก้สำนวนและการเชื่อมโยงข้อมูลแล้วได้ศึกษาการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อที่จะได้ดำเนินการปรับแก้สำนวนคำแปลในเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง อันเป็นการลดขั้นตอนที่ไม่ต้องพิมพ์ข้อมูลออกมาเป็นรูปเพื่อตรวจและสั่งแก้ ซึ่งช่วยประหยัดทั้งด้านเวลาและวัสดุประกอบการพิมพ์ พร้อมทั้งได้เตรียมรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพระไตรปิฎกภาษาไทยจากแหล่งต่างๆ ที่พระโบราณจารย์ได้แปลไว้ เช่น พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับอื่นๆ เพื่อจัดทำมาเป็นอุปการะสอบทานเทียบเคียงประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปล และที่สำคัญ ได้นำคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่นายพร รัตนสุวรรณ ได้ประชุมศาสนบัณฑิตตรวจชำระและจัดพิมพ์อย่างครบบริบูรณ์มาเป็นอุปกรณ์ประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปลให้ถูกต้องตามพุทธานุญาต นอกจากนี้ยังได้จัดหาซีดีรอมพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ที่มหาวิทยาลัยมหิดลจัดทำไว้มานำสืบค้นข้อความพระบาลีที่ซ้ำกันเพื่อจะได้ปรับสำนวนคำแปลให้เป็นเอกภาพกันอีกด้วย เมื่อเสร็จขั้นตอนการบันทึกข้อมูลดังกล่าวแล้ว จึงได้ดำเนินการ

ปรับแก้ข้อมูลสำนวนคำแปลพระไตรปิฎกภาษาไทยในเครื่องคอมพิวเตอร์ไปตามลำดับเล่ม จนแล้วเสร็จทั้ง ๔๕ เล่ม พร้อมทั้งจะให้พิสูจน์อักษรก่อนเสนออนุมัติจัดพิมพ์ แต่ได้พิจารณาเห็นว่า พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับสังคายนาที่พระโบราณจารย์ได้แปลและจัดทำไว้นั้น มิได้ทำเชิงอรรถคือคำอธิบายศัพท์หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจไว้ ดังนั้น เพื่อเอื้อประโยชน์ ในการอ่านพระไตรปิฎกให้เข้าใจสำหรับประชาชนทั่วไปและสามารถเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงที่ถูกต้องอันเหมาะสมแก่ยุคสมัยปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงได้เพิ่มขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถขึ้นโดยกำหนดแนวทางในการจัดทำ คือทำคำอธิบายเฉพาะคำศัพท์วิชาการทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎกซึ่งแปลทับศัพท์ไว้หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจ โดยตรวจดูคำอธิบายจากคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาฯ ที่อธิบายหรือแยกประเภทศัพท์หรือข้อความแห่งพระบาลีนั้นๆ เป็นเบื้องต้นแล้วแปลสรุปความเป็นภาษาไทยที่กะทัดรัด พร้อมทั้งอ้างอิงคัมภีร์อรรถกถาเป็นอักษรย่อและบอกเล่มหรือหน้าไว้ในวงเล็บเพื่อประโยชน์ในการสืบค้นอ้างอิงของผู้ต้องการหลักฐานอ้างอิงหรือต้องการศึกษาพระพุทธศาสนาชั้นสูง ในกรณีคำแปลภาษาไทยที่ไม่นิยมใช้ซึ่งเกรงว่าคนทั่วไปอ่านแล้วไม่เข้าใจและต้องเสียเวลาเปิดดูความหมายในพจนานุกรม โดยที่คัมภีร์อรรถกถาก็ไม่ได้ให้คำอธิบายไว้ เช่น คำว่า *ทิม* ซึ่งหมายถึงศาลาแถวหรือห้องแถวสำหรับเป็นที่พักหรือเก็บของ ก็ได้ทำเชิงอรรถไว้โดยอ้างที่มาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรืออธิบายเพิ่มเติมตามสมควร พร้อมทั้งบอกหน้ากำกับไว้เพื่อการสืบค้น เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถพร้อมทั้งจัดหน้าบรรดาคอนี้ได้อาศัยความละเอียดและใช้เวลาในการจัดทำเป็นอย่างมาก

การจัดทำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ เพื่อเสนอจัดพิมพ์ดังกล่าวนี้ ได้ใช้เวลาในการดำเนินการจัดทำเป็นเวลานาน จึงแล้วเสร็จเป็นข้อมูลต้นฉบับอยู่ในคอมพิวเตอร์ ในส่วนของการจัดทำต้นฉบับ

พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ นั้นยังมิได้มีการตรวจชำระสอบทานแต่อย่างใด จนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๔๘ คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ประสงค์ให้พระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทรงดำรงอยู่ในฐานะองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธมามกะ พระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์อันเกี่ยวเนื่องกับการพระพุทธรูปศาสนานอกจากจะทรงอุปถัมภ์พระสงฆ์ให้สามารถบริหารงานปกครอง งานการศึกษา งานเผยแผ่ งานสาธารณูปการ งานสาธารณสงเคราะห์ และงานการศึกษาสงเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว พระราชกรณียกิจอันเกี่ยวเนื่องกับการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธรูปศาสนาสืบเนื่องกันมา ก็คือทรงโปรดฯ ให้มีการตรวจชำระจัดพิมพ์พระไตรปิฎก ซึ่งพระราชกรณียกิจส่วนนี้ได้อำนวยผลให้พระสงฆ์และประชาชนมีหลักในการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พระพุทธรูปศาสนา อันก่อให้เกิดความดำรงมั่นคงแห่งพระพุทธรูปศาสนาคู่กับชาติไทยตราบนานเท่าทุกวันนี้ ดังนั้น ในมหามงคลโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์แห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่วันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ นับเวลาถึงปัจจุบัน เป็นปีที่ ๖๐ สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารพระองค์ได้เสด็จดำรงสยามรัฐสีมาราชอาณาจักร ทรงประพฤติปฏิบัติพระองค์มั่นคงอยู่ในทศพิธราชธรรมและจักรวรรดิวัตร ประสิทธิ์ประสาทความไพบูรณ์รุ่งเรืองวัฒนาสถาพร ทรงพระมหากรุณาแก่พสกนิกรถ้วนหน้า คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม สำนักในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกร ประเทศชาติ และพระพุทธรูปศาสนา จึงมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย เพื่อเป็นการเฉลิมพระบุญญาธิการและเฉลิมพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อเป็นการสืบสานพระไตรปิฎกให้เป็น

หลักสำคัญของพระพุทธศาสนาในการศึกษาสัมมาปฏิบัติของพุทธบริษัท ซึ่งกิจกรรมส่วนนี้นับเป็นหนึ่งในแปดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ ในวโรกาสมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๔ มหาเถรสมาคมได้มีมติเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ประกอบด้วยบรรพชิต ๔๐ รูป คฤหัสถ์ ๔ คน รวม ๔๔ รูป/คน โดยมี สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ. ๙) วัดสระเกศ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช เป็นประธานกรรมการ พระพรหมมุนี (จุนท์ พรหมคุตโต ป.ธ. ๙) วัดบวรนิเวศวิหาร พระพรหมเวที (สนิท ชวนปญโญ ป.ธ. ๙) วัดไตรมิตรวิทยาราม เป็นรองประธานกรรมการ และพระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ. ๙) วัดเทวราชกุญชร เป็นเลขานุการ ซึ่งต่อมา เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๙ คณะกรรมการ ฯ นี้ได้ประชุมพิจารณาแนวทางในการดำเนินงานจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลีและภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ และได้ข้อสรุปเป็นแนวปฏิบัติว่า ในการดำเนินงานตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาบาลีให้นำพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา พุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับในการตรวจชำระ และให้นำพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ มาเทียบเคียงโดยให้ทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกันไว้ ส่วนการตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาไทยให้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ ที่พระธรรมกิตติวงศ์และคณะได้จัดทำไว้แล้วตามมติมหาเถรสมาคม มาตรวจสอบคำแปลและจัดทำหัวข้อให้ตรงกันกับพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ ที่คณะกรรมการตรวจชำระแล้ว ทั้งนี้

หมดอายุ 27/05/2566

ประธานคณะกรรมการฯ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกองงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เป็น ๓ กอง คือ

๑. คณะทำงานกองงานพระวินัยปิฎก จำนวน ๒๕ รูป/คน มีพระธรรมคุณาภรณ์ (เอื้อน หาสมโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดสามพระยา เป็นประธาน

๒. คณะทำงานกองงานพระสุตตันตปิฎก จำนวน ๑๙ รูป มีพระวิสุทธิวงศาจารย์ (วิเชียร โนนมคฺฉิโน ป.ธ. ๙, พธ.ด. กิตติมศักดิ์) วัดปากน้ำ เป็นประธาน

๓. คณะทำงานกองงานพระอภิธรรมปิฎก จำนวน ๒๑ รูป/คน มีพระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดพิชยญาติการาม เป็นประธาน

ในการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาบาลีนั้น ได้นำพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศมาเทียบเคียงตรวจสอบทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกัน จำนวน ๗ ฉบับ ประกอบด้วยพระไตรปิฎกบาลี อักษรไทย ๓ ฉบับ คือ (๑) ทพยรรณจุสส สงคิตติเตปิฎก (๒๕๓๐ พุทธวสฺเส) (๒) สยามรรณจุสส เตปิฎก (๒๕๒๕ พุทธวสฺเส) (๓) มหาจุฬารัตนปิฎก (อนุสรณีย์ ๒๕๐๐ พุทธวสฺเส) และพระไตรปิฎกบาลีอักษรต่างประเทศ ๔ ฉบับ คือ (๑) ฉนฺนสงคิตติเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรพม่า ฉบับฉนฺนจุสสคายนา พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๓๔) (๒) อิงคิลิสเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรโรมัน ฉบับสมาคมบาลีปกรณ์) (๓) สิทฺธิเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรสิงหล) (๔) นาลันทาทเวนนาคริปาลิเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรเทวนาครี ฉบับมหาวิทยาลัยนาลันทา)

คณะทำงานแต่ละกองงานได้เพียรพยายามพิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นต้นมา จึงทำให้การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

บัดนี้ การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลี และภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ได้บรรลุผลเสร็จสิ้นแล้ว นับว่าสำเร็จได้โดยอาศัยพระบารมีพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระมหากษัตริยาธิราช กอปรด้วยความวิริยะอุตสาหะอุทิศเวลาเป็นพุทธบูชาของคณะกรรมการ พระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตผู้ดำเนินการพิจารณาตรวจต้นฉบับและความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และอานุภาพแห่งกุศลเจตนาในการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ครั้งนี้ จงเป็นพลวปัจจัยดลบันดาลให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส พระราชธิดา พร้อมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงเจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตใน ไศวราราชสมบัติ ทั้งสุขโสมนัสสวัสดิ์จงเกิดมีในที่ทุกสถาน ขอให้รัฐบาล ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจงประสบความสำเร็จในการบริหารราชการแผ่นดิน ขออาณาประชาราษฎร์และสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่าจงอยู่เย็นเป็นสุข ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร เจริญงอกงามในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดจิรัฏฐิตกาล เทอญ

สทา ทิปปตฺ สทุมฺโม ตถาคตปฺปเวทิตฺ

ทสฺเสนฺโต สพฺพโลกสฺส อุมฺมคํ วิสุทฺธิยา.

ขอพระสังฆธรรมที่พระตถาคตเจ้าทรงประกาศไว้ แสดง
ทางตรงเพื่อความบริสุทธิ์แก่โลกทั้งปวง จงรุ่งเรืองทุกเมื่อ เทอญ.

THE PALI ALPHABET IN THAI AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

อ = a -า = ā -ิ = i -ี = ī -ุ = u -ู = ū -เ = e -โ = o

CONSONANTS WITH VOWEL “A”

ก = ka	ข = kha	ค = ga	ฆ = gha	ง = ṅa
จ = ca	ฉ = cha	ช = ja	ฌ = jha	ญ = ña
ฎ = ṭa	ฐ = ṭha	ฑ = ḍa	ฒ = ḍha	ณ = ṇa
ด = ta	ถ = tha	ท = da	ธ = dha	น = na
ป = pa	ผ = pha	พ = ba	ภ = bha	ม = ma

ย = ya ร = ra ล = la ว = va ส = sa ห = ha ฬ = ḷa ° = ṃ

VOWELS IN COMBINATION

ก = ka กา = kā กิ = ki กี = kī กุ = ku กู = kū เก = ke โก = ko
 ข = kha ขา = khā ขิ = khi ขี = khī ขุ = khu ขู = khū เข = khe ขอ = kho

FIGURES

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

ทฤษฎารฎจสส เตปิฎกเก สงเกตวิญญาปนํ

- อ. = อิงคสิสเตปิฎกํ
- จ. = จญจสงคีติเตปิฎกํ
- ทย. = ทฤษฎารฎจสส สงคีติเตปิฎกํ (๒๕๓๐ พุทธวสเส)
- เท. = นาลนุทาเทวนาคริปาลิเตปิฎกํ
- โป. = โปราณเตปิฎกํ
- มหา. = มหาจุพาเตปิฎกํ (อนุสสรณียํ ๒๕๐๐ พุทธวสเส)
- สี. = สีหพเตปิฎกํ
- สยา. = สยามรฎจสส เตปิฎกํ (๒๕๒๕ พุทธวสเส)

สุตตปิฎก สัมมุตตนิกายสุต

สพายนวคฺคสัมมุตตปาติยา

กิตฺตนปตฺตํ

มาติกา

องฺเก

๑. อนิจฺจวคฺโค

๑.	อชฺฌตฺตานิจฺจสุตฺตํ	๑
๒.	อชฺฌตฺตทฺภวสุตฺตํ	๒
๓.	อชฺฌตฺตานตฺตสุตฺตํ	๒
๔.	พาหิรานิจฺจสุตฺตํ	๓
๕.	พาหิรทฺภวสุตฺตํ	๓
๖.	พาหิรานตฺตสุตฺตํ	๔
๗.	อชฺฌตฺตานิจฺจาตีตานาคตฺตสุตฺตํ	๔
๘.	อชฺฌตฺตาทฺภวาทิตานาคตฺตสุตฺตํ	๕
๙.	อชฺฌตฺตานตฺตาตีตานาคตฺตสุตฺตํ	๕
๑๐.	พาหิรานิจฺจาตีตานาคตฺตสุตฺตํ	๖
๑๑.	พาหิรทฺภวาทิตานาคตฺตสุตฺตํ	๖
๑๒.	พาหิรานตฺตาตีตานาคตฺตสุตฺตํ	๗

๒. ยมกวคฺโค

๑.	ปจฺมปฺพุเพสฺมโปธสุตฺตํ	๘
๒.	ทฺติยปฺพุเพสฺมโปธสุตฺตํ	๙
๓.	ปจฺมอสุสาทปริเยสนสุตฺตํ	๑๐

มาติกา

องฺเก

๔.	หุติยอสุสาทปริเยสนสุตฺตํ	๑๑
๕.	ปจมนโณเจอสสาทสุตฺตํ	๑๒
๖.	หุติยโนเจอสสาทสุตฺตํ	๑๔
๗.	ปจมาภินนทสุตฺตํ	๑๕
๘.	หุติยาภินนทสุตฺตํ	๑๖
๙.	ปจมทุกขุปฺปาทสุตฺตํ	๑๖
๑๐.	หุติยทุกขุปฺปาทสุตฺตํ	๑๗

๓. สฬพวกุโก

๑.	สฬพสุตฺตํ	๑๙
๒.	ปหานสุตฺตํ	๑๙
๓.	อภิญญาปริณญาปหานสุตฺตํ	๒๐
๔.	ปจมอปริชานนสุตฺตํ	๒๑
๕.	หุติยอปริชานนสุตฺตํ	๒๒
๖.	อาทิตฺตสุตฺตํ	๒๓
๗.	อนนฺธภูตสุตฺตํ	๒๔
๘.	สมุคฺฆาตสารูปฺปสุตฺตํ	๒๖
๙.	ปจมสมุคฺฆาตสปปายสุตฺตํ	๒๗
๑๐.	หุติยสมุคฺฆาตสปปายสุตฺตํ	๒๙

มติก

อง

๔. ชติธมมวคโค

๑ - ๑๐.	ชติธมมวคโค	๓๒

๕. สพพอนิจจวคโค

๑ - ๙.	อนิจจวคโค	๓๔
๑๐.	อุปสสมจจจจจจ	๓๕

(๖) ๑. อวิชชาวคโค

๑.	อวิชชาปหานจจจจ	๓๗
๒.	สญโยชนปหานจจจจ	๓๘
๓.	สญโยชนสมคจจจจจจ	๓๘
๔.	อสวปหานจจจจ	๓๙
๕.	อสวสมคจจจจจจ	๓๙
๖.	อนุสยปหานจจจจ	๓๙
๗.	อนุสยสมคจจจจจจ	๓๙
๘.	สพพปาทานปริณวสจจจจ	๔๐
๙.	ปจมสพพปาทานปริยวคโค	๔๑
๑๐.	ทุตยสพพปาทานปริยวคโค	๔๑

มัทติกา

องฺเก

(๓) ๒. มิกชาลวกุโ

๑.	ปจฺมมิกชาลสฺสตุตฺ	๔๔
๒.	ทฺตฺติยมิกชาลสฺสตุตฺ	๔๖
๓.	ปจฺมสมิทฺธิมารปณฺหาสฺสตุตฺ	๔๗
๔.	สมิทฺธิสฺสตุตฺปณฺหาสฺสตุตฺ	๔๘
๕.	สมิทฺธิทฺกฺขปณฺหาสฺสตุตฺ	๔๙
๖.	สมิทฺธิโลกปณฺหาสฺสตุตฺ	๔๙
๗.	อุปเสนอาสีวิสสฺสตุตฺ	๕๐
๘.	อุปวาณสนฺทิกฺกสฺสตุตฺ	๕๑
๙.	ปจฺมฉผสฺสสายตนสฺสตุตฺ	๕๓
๑๐.	ทฺตฺติยฉผสฺสสายตนสฺสตุตฺ	๕๔
๑๑.	ตฺตฺติยฉผสฺสสายตนสฺสตุตฺ	๕๖

(๔) ๓. คิลานวกุโ

๑.	ปจฺมคิลานสฺสตุตฺ	๕๘
๒.	ทฺตฺติยคิลานสฺสตุตฺ	๖๐
๓.	ราชอนิจฺจสฺสตุตฺ	๖๒
๔.	ราชทฺกฺขสฺสตุตฺ	๖๓
๕.	ราชอนตฺตสฺสตุตฺ	๖๓
๖.	ปจฺมอวิชฺชาปหานสฺสตุตฺ	๖๔
๗.	ทฺตฺติยอวิชฺชาปหานสฺสตุตฺ	๖๕

มัตติกา

องฺก

๘.	สมพหุลภิกขุสูตร	๖๖
๙.	โลกปณฺหาสูตร	๖๗
๑๐.	ผคฺคฺนปณฺหาสูตร	๖๘

(๕) ๔. ฉนฺนาคุโก

๑.	ปโลกธมฺมสูตร	๗๐
๒.	สฺยฺมตโลกสูตร	๗๐
๓.	สงฺขิตตตฺตมฺมสูตร	๗๑
๔.	ฉนฺนสูตร	๗๓
๕.	ปฺนฺณสูตร	๗๘
๖.	พาหิยสูตร	๘๓
๗.	ปจฺมเอชาสูตร	๘๕
๘.	ทุตฺติยเอชาสูตร	๘๖
๙.	ปจฺมทวยสูตร	๘๘
๑๐.	ทุตฺติยทวยสูตร	๘๘

(๑๐) ๕. ฉพวาคุโก

๑.	อทฺตอถุตฺตสูตร	๙๒
๒.	มาลฺกยปฺตตสูตร	๙๔
๓.	ปริหานธมฺมสูตร	๑๐๐
๔.	ปมาทวิหารีสูตร	๑๐๒
๕.	สํวรสูตร	๑๐๓
๖.	สมาธิสูตร	๑๐๔

มัตติกา

องฺเก

๗.	ปฏิสลฺลาณสุตฺตํ	๑๐๕
๘.	ปจฺจนตุมฺหากสุตฺตํ	๑๐๕
๙.	ทุตฺติยนตุมฺหากสุตฺตํ	๑๐๗
๑๐.	อุทกสุตฺตํ	๑๐๘

(๑๑) ๑. โยคกฺขเขมิวคฺโค

๑.	โยคกฺขเขมิสุตฺตํ	๑๑๑
๒.	อุปาทายสุตฺตํ	๑๑๑
๓.	ทุกฺขสมุทฺยสุตฺตํ	๑๑๓
๔.	โลกสมุทฺยสุตฺตํ	๑๑๔
๕.	เสยฺโยหมสมิสุตฺตํ	๑๑๖
๖.	สณฺโณชนียสุตฺตํ	๑๑๗
๗.	อุปาทานียสุตฺตํ	๑๑๘
๘.	อชฺฌตฺติกายตนปริชานนสุตฺตํ	๑๑๘
๙.	พาหิรายตนปริชานนสุตฺตํ	๑๑๘
๑๐.	อุปฺปสฺสุตฺติสุตฺตํ	๑๑๙

(๑๒) ๒. โลกคามคุณวคฺโค

๑.	ปจฺจมารปาสสุตฺตํ	๑๒๑
๒.	ทุตฺติยมารปาสสุตฺตํ	๑๒๒
๓.	โลเกนฺตคณนสุตฺตํ	๑๒๓
๔.	กามคุณสุตฺตํ	๑๒๘

มัตติกา

องฺเก

๕.	สกุภปณฺหสุตฺตํ	๑๓๔
๖.	ปณฺจสิกฺขสุตฺตํ	๑๓๕
๗.	สารีปุตฺตสทฺธิวิหาริกสุตฺตํ	๑๓๖
๘.	ราหุโลวาทสุตฺตํ	๑๓๘
๙.	สยฺโฆชนิยธมฺมสุตฺตํ	๑๔๒
๑๐.	อุปาทานิยธมฺมสุตฺตํ	๑๔๓

(๑๓) ๓. กหปติวคฺโค

๑.	เวสาลีสุตฺตํ	๑๔๔
๒.	วชฺชีสุตฺตํ	๑๔๕
๓.	นาลนฺทสุตฺตํ	๑๔๖
๔.	ภารทวาชสุตฺตํ	๑๔๖
๕.	โสณสุตฺตํ	๑๔๙
๖.	โฆสิตสุตฺตํ	๑๕๐
๗.	หาลิทฺธิกานิสุตฺตํ	๑๕๑
๘.	นกุลปิตฺตสุตฺตํ	๑๕๓
๙.	โลหิจฺจสุตฺตํ	๑๕๔
๑๐.	เวรหฺมจานิสุตฺตํ	๑๕๙

(๑๔) ๔. เทวทหคฺโค

๑.	เทวทหสุตฺตํ	๑๖๓
๒.	ขณฺโณสุตฺตํ	๑๖๔
๓.	ปจฺจมรฺฐปารามสุตฺตํ	๑๖๕

มัตติกา

องฺก

๔.	ทุดิยรูปารามสูตร	๑๖๗
๕.	ปจมนตุมุหากสูตร	๑๖๗
๖.	ทุดิยนตุมุหากสูตร	๑๖๘
๗.	อชฺฌตตอนิจฺจเหตุสูตร	๑๖๙
๘.	อชฺฌตตทุกฺขเหตุสูตร	๑๖๙
๙.	อชฺฌตตानตฺตเหตุสูตร	๑๗๐
๑๐.	พาหิรานิจฺจเหตุสูตร	๑๗๐
๑๑.	พาหิรทุกฺขเหตุสูตร	๑๗๑
๑๒.	พาหิรานตฺตเหตุสูตร	๑๗๑

(๑๕) ๕. นวปฺราณวคฺโค

๑.	กมฺมนิโรธสูตร	๑๗๒
๒.	อนิจฺจนิพฺพานสปปายสูตร	๑๗๓
๓.	ทุกฺขนิพฺพานสปปายสูตร	๑๗๔
๔.	อนตฺตนิพฺพานสปปายสูตร	๑๗๕
๕.	นิพฺพานสปปายปฏฺิพทานสูตร	๑๗๕
๖.	อนนฺเตวาสิกสูตร	๑๗๖
๗.	กิมตฺถิยพฺรหฺมจฺริยสูตร	๑๗๘
๘.	อดฺดินฺุโขปฺริยายสูตร	๑๗๙
๙.	อินฺทฺริยสมฺปนฺนสูตร	๑๘๓
๑๐.	ธมฺมกถิกปฺจฺจนสูตร	๑๘๓

มาติกา

องเก

(๑๖) ๑. นนฺตีกุขยวคฺโค

๑.	อชฌตตตณนุทิกขยสฺสตุตฺ	๑๘๕
๒.	พาหิรณนุทิกขยสฺสตุตฺ	๑๘๕
๓.	อชฌตตอนิจจณนุทิกขยสฺสตุตฺ	๑๘๕
๔.	พาหิรอนิจจณนุทิกขยสฺสตุตฺ	๑๘๖
๕.	ชีวกมพวนสมาธิสฺสตุตฺ	๑๘๗
๖.	ชีวกมพวนปฏิสลฺลนสฺสตุตฺ	๑๘๗
๗.	โกฏฺฐจิกอนิจจสฺสตุตฺ	๑๘๘
๘.	โกฏฺฐจิกทุกขสฺสตุตฺ	๑๘๙
๙.	โกฏฺฐจิกอนตตสฺสตุตฺ	๑๙๐
๑๐.	มิจฺฉาทิฏฺฐิปปหณสฺสตุตฺ	๑๙๐
๑๑.	สกุทายทิฏฺฐิปปหณสฺสตุตฺ	๑๙๑
๑๒.	อตฺตทานุทิฏฺฐิปปหณสฺสตุตฺ	๑๙๑

(๑๓) ๒. **สฤจิปะຍុຍាតวคฺโค**

๑.	อชฺมตฺตอนิจุจณฺทสฺสํ	๑๙๓
๒.	อชฺมตฺตอนิจุจราศฺสํ	๑๙๓
๓.	อชฺมตฺตอนิจุจณฺทราศฺสํ	๑๙๓
๔ - ๖.	ทฺถุขณฺทาทิสฺสํ	๑๙๔
๗ - ๙.	อนฺตฺตณฺทาทิสฺสํ	๑๙๔
๑๐ - ๑๒.	พาหิราณิจุจณฺทาทิสฺสํ	๑๙๔
๑๓ - ๑๕.	พาหิรทฺถุขณฺทาทิสฺสํ	๑๙๕

มาติกา

อังกูร

(๑๘) ๓. สมุทฺททวคฺโค

๑.	ปจฺมสมุทฺททสฺสตุตฺตํ	๒๐๓
๒.	ทฺตติยสมุทฺททสฺสตุตฺตํ	๒๐๔
๓.	พหุสฺสโกปมสฺสตุตฺตํ	๒๐๕
๔.	ชีรํกุโฆปมสฺสตุตฺตํ	๒๐๖
๕.	โกฏฐจิกสฺสตุตฺตํ	๒๑๐
๖.	กามภูสฺสตุตฺตํ	๒๑๓
๗.	อุทายีสฺสตุตฺตํ	๒๑๕
๘.	อาทิตฺตปริยายสฺสตุตฺตํ	๒๑๗
๙.	ปจฺมหตฺถปาโทปมสฺสตุตฺตํ	๒๒๐
๑๐.	ทฺตติยหตฺถปาโทปมสฺสตุตฺตํ	๒๒๑

(๑๙) ๔. อาสีวีสวคฺโค

๑.	อาสีวีสอปมสฺสตุตฺตํ	๒๒๓
๒.	รโถปมสฺสตุตฺตํ	๒๒๗
๓.	กุมโมปมสฺสตุตฺตํ	๒๒๙
๔.	ปจฺมทารุกฺขนุโรปมสฺสตุตฺตํ	๒๓๐
๕.	ทฺตติยทารุกฺขนุโรปมสฺสตุตฺตํ	๒๓๓
๖.	อวสฺสตุตฺตปริยายสฺสตุตฺตํ	๒๓๓
๗.	ทกฺขณมมสฺสตุตฺตํ	๒๓๙
๘.	กีสฺสโกปมสฺสตุตฺตํ	๒๔๓
๙.	วีโรณปมสฺสตุตฺตํ	๒๔๘

มัทติกา

องฺเก

๑๐.	ฉปฺปปาณโกปมสูตรํ	๒๕๑
๑๑.	ยวกลาปีสูตรํ	๒๕๔

๒. เวทนาสังยุตฺตํ

๑. สกาวกโก

๑.	สมาธิสูตรํ	๒๕๘
๒.	สุขสูตรํ	๒๕๘
๓.	ปหานสูตรํ	๒๕๙
๔.	ปาतालสูตรํ	๒๖๐
๕.	ทฏฐพพสูตรํ	๒๖๑
๖.	สลลสูตรํ	๒๖๑
๗.	เคลณณสูตรํ	๒๖๕
๘.	หุติยเคลณณสูตรํ	๒๖๘
๙.	อนิจฺจสูตรํ	๒๗๐
๑๐.	ผลสมฺมูลกสูตรํ	๒๗๐

๒. รโหิตวากุโก

๑.	รโหิตตสูตรํ	๒๗๒
๒.	ปจฺมอากาศสูตรํ	๒๗๔
๓.	หุติยอากาศสูตรํ	๒๗๕
๔.	อการสูตรํ	๒๗๕

มัตติกา

อังก

๕.	ปจฺมอานนทสุตฺตํ	๒๗๖
๖.	ทุตฺติยอานนทสุตฺตํ	๒๗๗
๗.	ปจฺมสมฺพหุลสุตฺตํ	๒๗๘
๘.	ทุตฺติยสมฺพหุลสุตฺตํ	๒๗๙
๙.	ปญฺจกงฺคสุตฺตํ	๒๘๐
๑๐.	ภิกฺขุสุตฺตํ	๒๘๖

๓. อฏฺฐสตปฺรียายวคฺโค

๑.	สวีกสุตฺตํ	๒๘๘
๒.	อฏฺฐสตสุตฺตํ	๒๘๙
๓.	อณฺเฏตรภิกฺขุสุตฺตํ	๒๙๐
๔.	ปฺพพสุตฺตํ	๒๙๑
๕.	ฌาณสุตฺตํ	๒๙๒
๖.	สมฺพหุลภิกฺขุสุตฺตํ	๒๙๒
๗.	ปจฺมสมณพฺรหฺมณฺสุตฺตํ	๒๙๓
๘.	ทุตฺติยสมณพฺรหฺมณฺสุตฺตํ	๒๙๔
๙.	ตตฺติยสมณพฺรหฺมณฺสุตฺตํ	๒๙๔
๑๐.	สฺสทฺธิกสุตฺตํ	๒๙๔
๑๑.	นिरามิสสุตฺตํ	๒๙๔

มัทติกา

องฺเก

๓. มาตุคามสํยุตฺตํ

๑. เปยฺยาลวकुโก

๑.	มาตุคามสํยุตฺตํ	๒๙๘
๒.	ปฺริสสํยุตฺตํ	๒๙๘
๓.	อาเวณิกทฺทกฺขสํยุตฺตํ	๒๙๙
๔.	ตีหิธมฺเมหิสํยุตฺตํ	๒๙๙
๕.	โกธนสํยุตฺตํ	๓๐๐
๖.	อุปฺนาหีสํยุตฺตํ	๓๐๐
๗.	อิสฺสุกีสํยุตฺตํ	๓๐๑
๘.	มจฺจรีสํยุตฺตํ	๓๐๑
๙.	อนฺติจารีสํยุตฺตํ	๓๐๒
๑๐.	ทฺทสํยุตฺตํ	๓๐๒
๑๑.	อปฺปสํยุตฺตํ	๓๐๒
๑๒.	กฺุสํยุตฺตํ	๓๐๓
๑๓.	มฺุจฺจสํยุตฺตํ	๓๐๓
๑๔.	ปญฺจเวรสํยุตฺตํ	๓๐๓

๒. เปยฺยาลวकुโก

๑.	อกุโกธนสํยุตฺตํ	๓๐๕
๒.	อนุปฺนาหีสํยุตฺตํ	๓๐๕
๓.	อนิสฺสุกีสํยุตฺตํ	๓๐๖
๔.	อมจฺจรีสํยุตฺตํ	๓๐๖
๕.	อนฺติจารีสํยุตฺตํ	๓๐๖

มัตติกา

อંગุเก

๖.	สุศีลสูตร	๓๐๖
๗.	พหุสุตสูตร	๓๐๖
๘.	อารทฐววิริยสูตร	๓๐๖
๙.	อุปปจิตตสูตร	๓๐๖
๑๐.	ปณจศีลสูตร	๓๐๗

๓. พลวคโค

๑.	วิสารทสูตร	๓๐๘
๒.	ปสยหสูตร	๓๐๘
๓.	อภิกุญยสูตร	๓๐๘
๔.	เอกสูตร	๓๐๘
๕.	องคสูตร	๓๐๙
๖.	นาเสนตสูตร	๓๑๐
๗.	เหตุสูตร	๓๑๑
๘.	จានสูตร	๓๑๑
๙.	ปณจศีลวิสารทสูตร	๓๑๒
๑๐.	วทุตตีสูตร	๓๑๓

๔. ชมพูบาทกถายุตต์

๑.	นิพพานปณหาสูตร	๓๑๔
๒.	อรหตตปณหาสูตร	๓๑๕
๓.	ธมมวาทีปณหาสูตร	๓๑๕
๔.	กิมตถียสูตร	๓๑๖

มัตติกา

อังกะ

๕.	อากาศานนุจายตนปญหาสูตร	๓๓๓
๖.	วิณณานนุจายตนปญหาสูตร	๓๓๔
๗.	อากิญจณนุจายตนปญหาสูตร	๓๓๕
๘.	เนวสณฺณานาสณฺณายตนปญหาสูตร	๓๓๖
๙.	อนิมิตตปญหาสูตร	๓๓๗
๑๐.	สกุทสูตร	๓๓๗
๑๑.	จนฺทนสูตร	๓๔๒

๗. จิตตสัมมุตต

๑.	สณฺโฆชนสูตร	๓๕๓
๒.	ปจฺมอสีทตฺตสูตร	๓๕๕
๓.	ทุติยอสีทตฺตสูตร	๓๕๗
๔.	มหกปาฏิหาริยสูตร	๓๖๑
๕.	ปจฺมกามภูสูตร	๓๖๔
๖.	ทุติยกามภูสูตร	๓๖๖
๗.	โคทตฺตสูตร	๓๖๙
๘.	นิคณฺจนาฏปฺตตฺตสูตร	๓๗๒
๙.	อเจลกสฺสปสูตร	๓๗๔
๑๐.	กิลานทสฺสนสูตร	๓๗๗

๘. กามณีสัมมุตต

๑.	จณฺทสูตร	๓๘๐
๒.	ตาลปฺตตฺตสูตร	๓๘๑

มาติกา

อังกะ

๓.	โยธาชิวสุตตัม	๓๘๔
๔.	หตถาโรหสุตตัม	๓๘๕
๕.	อสุสาโรหสุตตัม	๓๘๕
๖.	อสิพนธกปุตตสุตตัม	๓๘๗
๗.	เขตตูปมสุตตัม	๓๙๐
๘.	สงฺขมสุตตัม	๓๙๓
๙.	กุลสุตตัม	๔๐๐
๑๐.	มณิจูพกสุตตัม	๔๐๒
๑๑.	คณฐภากสุตตัม	๔๐๔
๑๒.	ราสียสุตตัม	๔๐๘
๑๓.	ปาฏลียสุตตัม	๔๑๘

๕. อสงฺขตตัณฺฑิต

๑. ปจฺมวลโก

๑.	กายคตาสตีสฺสุตตัม	๔๓๘
๒.	สมณวิปสฺสนาสฺสุตตัม	๔๓๘
๓.	สวิตกุกสฺวิจารสฺสุตตัม	๔๓๙
๔.	สุญฺณตสมาริสฺสุตตัม	๔๓๙
๕.	สตีปฏฺจานสฺสุตตัม	๔๓๙
๖.	สมมปฺปชานสฺสุตตัม	๔๓๙
๗.	อิทฺธิปาทสฺสุตตัม	๔๓๙
๘.	อินฺทฺริยสฺสุตตัม	๔๓๙

มาตรา	องก์
๙. พลสุตฺตํ	๔๔๐
๑๐. โพชฌงคสุตฺตํ	๔๔๐
๑๑. มคฺคงคสุตฺตํ	๔๔๐

๒. ทุตติยวคฺโค

๑. อสงฺวตฺตสุตฺตํ	๔๔๑
๒. อนตฺตสุตฺตํ	๔๔๖
๓ - ๓๒. อนาสวาทิสฺสุตฺตํ	๔๔๖
๓๓. ปฺรายนฺนสุตฺตํ	๔๔๙

๑๐. อพฺยยากตสํยุตฺตํ

๑. เขมฺมสุตฺตํ	๔๕๐
๒. อนุรทฺตสุตฺตํ	๔๕๗
๓. ปจฺจมสาร์ปุตฺตโกฏฺฐจิตฺตสุตฺตํ	๔๖๒
๔. ทุตติยสาร์ปุตฺตโกฏฺฐจิตฺตสุตฺตํ	๔๖๔
๕. ตติยสาร์ปุตฺตโกฏฺฐจิตฺตสุตฺตํ	๔๖๖
๖. จตฺตตฺถสาร์ปุตฺตโกฏฺฐจิตฺตสุตฺตํ	๔๖๗
๗. โมคคฺคณฺณาสฺสุตฺตํ	๔๗๐
๘. วจฺจโคตฺตสุตฺตํ	๔๗๔
๙. กุตฺตฺทูลสาลาสฺสุตฺตํ	๔๗๘
๑๐. อานนฺทสุตฺตํ	๔๘๐
๑๑. สภียกจฺจณฺณาสฺสุตฺตํ	๔๘๑

มาติกา

องฺเก

อุทฺทหานคาถา

๔๘๓

ปทานุกฺกโม

๔๘๕

อสาธารณนามานิ

๔๙๔

คาถานํ ปจฺมปาทา

๔๙๖

ธมฺมปฺปเกโท

๔๙๗

สุตตันทุตปิฎกํ สํยุตฺตนิคายสุต สพายตนวคฺคสํยุตฺตปาถิ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

๑. อนิจฺจวคฺโค

๑. อชฺฌตฺตานิจฺจสุตฺตํ

[๑] เอวเมวเม สุตฺตํ :- เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ
เชตวนเณ อนาถปิณฑิกสฺส อารามเณ. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ
อามนฺเตสิ “ภิกฺขวโถติ. “ภทฺทเตติ. เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสสํ.
ภควา เอตทวโจ

“จกฺขุํ ภิกฺขเว อนิจฺจํ, ยทนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ, ยํ ทุกฺขํ
ตทหนตฺตา, ยทหนตฺตา ตํ ‘เนตํ มม, เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส
อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา ย ทฏฺฐพฺพํ. โสตํ อนิจฺจํ,
ยทนิจฺจํ ๕เปยฺ ฌานํ อนิจฺจํ, ยทนิจฺจํ ๕เปยฺ ชิวหา อนิจฺจา,
ยทนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ, ยํ ทุกฺขํ ตทหนตฺตา, ยทหนตฺตา ตํ ‘เนตํ มม,
เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา
ย ทฏฺฐพฺพํ. กาโย อนิจฺโจ, ยทนิจฺจํ ๕เปยฺ มโน อนิจฺโจ, ยทนิจฺจํ
ตํ ทุกฺขํ, ยํ ทุกฺขํ ตทหนตฺตา, ยทหนตฺตา ตํ ‘เนตํ มม,
เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา

ทฏฐพพ. เอว ปสส ภิกขเว สุตวา อริยสาวโก จกขุสมิปี
นิพพินฺทติ, โสตสมิปี นิพพินฺทติ, ฆานสมิปี นิพพินฺทติ, ชิวหาปี
นิพพินฺทติ, กายสมิปี นิพพินฺทติ, มนสมิปี นิพพินฺทติ, นิพพินฺท
วิรัชติ, วิราคา วิมุจติ. วิมุตตสมิ 'วิมุตตมิตี' ฅาณ โหติ.
'ซีณา ชาติ, วุสิตํ พุรหุมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปริ อิตถตตยาติ
ปชานาตีติ. ปจมี.

๒. อชฏมตฺตทกฺขสฺสทตฺ

[๒] "จกขุ ภิกขเว ทกฺขํ, ยํ ทกฺขํ ตทนตฺตา, ยทนตฺตา
ตํ 'เนตํ มม, เนโสหมสมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ
สมมปฺปญฺญา ย ทฏฐพพ. โสตํ ทกฺขํ ๔เปย ฆานํ ทกฺขํ ๔เปย
ชิวหา ทกฺขา ๔เปย กาโย ทกฺโข ๔เปย มโน ทกฺโข, ยํ ทกฺขํ
ตทนตฺตา, ยทนตฺตา ตํ 'เนตํ มม, เนโสหมสมิ, น เมโส อตฺตาติ
เอวเมตํ ยถาภูตํ สมมปฺปญฺญา ย ทฏฐพพ. เอว ปสส ๔เปย
นาปริ อิตถตตยาติ ปชานาตีติ. ทุตติ."

๓. อชฏมตฺตานตฺตสฺสทตฺ

[๓] "จกขุ ภิกขเว อนตฺตา, ยทนตฺตา ตํ 'เนตํ มม,
เนโสหมสมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมมปฺปญฺญา
ทฏฐพพ. โสตํ อนตฺตา ๔เปย ฆานํ อนตฺตา ๔เปย ชิวหา อนตฺตา
๔เปย กาโย อนตฺตา ๔เปย มโน อนตฺตา, ยทนตฺตา ตํ 'เนตํ มม,
เนโสหมสมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมมปฺปญฺญา
ทฏฐพพ. เอว ปสส ๔เปย นาปริ อิตถตตยาติ ปชานาตีติ. ตติ."

ทฏฐพพ. ๕๖๖

๔. พาหิรานิจจสตุตํ

[๔] “รฐปา ภิกขเว อนิจจา, ยทนิจจํ ตํ ทกขํ, ยํ ทกขํ ตทนต์ตา, ยทนต์ตา ตํ ‘เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตาทิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมมปฺปญฺญา ย ทฏฺฐพฺพํ. สทฺทา อเปยฺย คณฺฐา อเปยฺย รสา อเปยฺย โสฏฺฐพฺพา อเปยฺย ฐมา อนิจจา, ยทนิจจํ ตํ ทกขํ, ยํ ทกขํ ตทนต์ตา, ยทนต์ตา ตํ ‘เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตาทิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมมปฺปญฺญา ย ทฏฺฐพฺพํ. เอวํ ปสฺสํ ภิกขเว สุตวา อริยสวโก รฐเปสฺสํ นินฺนํ, สทฺเทสฺสํ นินฺนํ, คณฺเฐสฺสํ นินฺนํ, รเสสฺสํ นินฺนํ, โสฏฺฐพฺเฐสฺสํ นินฺนํ, ฐเมสฺสํ นินฺนํ, นินฺนํ วิรชชติ, วิราคา วิมจฺจติ, วิมุตตสฺมิ ‘วิมุตตมิติ ฅาณํ โหติ. ‘ชเณนา ชาติ, วุสิตํ พุรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตถตฺตยาติ ปชานาตีติ. จตฺตถํ.

๕. พาหิรทกขสตุตํ

[๕] “รฐปา ภิกขเว ทกฺขา, ยํ ทกขํ ตทนต์ตา, ยทนต์ตา ตํ ‘เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตาทิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมมปฺปญฺญา ย ทฏฺฐพฺพํ. สทฺทา อเปยฺย คณฺฐา อเปยฺย รสา อเปยฺย โสฏฺฐพฺพา อเปยฺย ฐมา ทกฺขา, ยํ ทกขํ ตทนต์ตา, ยทนต์ตา ตํ ‘เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตาทิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมมปฺปญฺญา ย ทฏฺฐพฺพํ. เอวํ ปสฺสํ อเปยฺย นาปรํ อิตถตฺตยาติ ปชานาตีติ. ปญฺจมํ.

๖. พาหิรานตตสุตต์

[๖] “รฐา ภิกขเว อนตฺตา, ยทนตฺตา ตํ ‘เนตํ มม, เนโสหมสมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมมปฺปญฺญาย ทฏฺฐพฺพํ. สทฺทา อเปยฺย คณฺฐา อเปยฺย รสา อเปยฺย โผฏฺฐพฺพา อเปยฺย ฐมา อนตฺตา, ยทนตฺตา ตํ ‘เนตํ มม, เนโสหมสมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมมปฺปญฺญาย ทฏฺฐพฺพํ. เอวํ ปสฺส อเปยฺย นาปริ อิตฺถตฺตาयाติ ปชานาตีติ. จฏฺฐํ.

๗. อชฺฌตฺตานิจฺจาตีตานาคตสุตต์

[๗] “จกฺขุ ภิกขเว อนิจฺจํ อตีตานาคตํ, โก ปน วาโท ปจฺจุปปนฺนสฺส. เอวํ ปสฺส ภิกขเว สุตฺวา อริยสาวโก อตีตสฺมี จกฺขุสฺมี อนเปกฺโข โหติ, อนาคตํ จกฺขุ นาภินนฺหติ, ปจฺจุปปนฺนสฺส จกฺขุสฺส นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏฺวิปฺนโน โหติ. โสตํ อนิจฺจํ อเปยฺย ฆานํ อนิจฺจํ อเปยฺย ชิวฺหา อนิจฺจา อตีตานาคตา, โก ปน วาโท ปจฺจุปปนฺนาย. เอวํ ปสฺส ภิกขเว สุตฺวา อริยสาวโก อตีตาย ชิวฺहाย อนเปกฺโข โหติ, อนาคตํ ชิวฺหํ นาภินนฺหติ, ปจฺจุปปนฺนาย ชิวฺहाย นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏฺวิปฺนโน โหติ. กาโย อนิจฺโจ อเปยฺย มโน อนิจฺโจ อตีตานาคโต, โก ปน วาโท ปจฺจุปปนฺนสฺส. เอวํ ปสฺส ภิกขเว สุตฺวา อริยสาวโก อตีตสฺมี มนฺสฺมี อนเปกฺโข โหติ, อนาคตํ มนํ นาภินนฺหติ, ปจฺจุปปนฺนสฺส มนฺสฺส นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏฺวิปฺนโน โหตีติ. สตฺตมํ.

๘. อชฺมตฺตาทุกฺขาตีตานาคตฺสฺสฺส

[๘] “จกฺขุํ ภิกฺขเว ทุกฺขํ อตีตานาคตํ, โก ปน วาโท
 ปจฺจุปปนฺนสฺส. เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสวโก อตีตสฺมี
 จกฺขุสฺมี อนเปกฺโข โหติ, อนาคตํ จกฺขุํ นาภินนฺทติ, ปจฺจุปปนฺนสฺส
 จกฺขุสฺส นินฺพิทาย วิราคาย นโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ. โสตํ ทุกฺขํ
 ๔เปยฺ ฌานํ ทุกฺขํ ๔เปยฺ ชิวฺหา ทุกฺขา อตีตานาคตา, โก ปน วาโท
 ปจฺจุปปนฺนสฺส. เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสวโก อตีตสฺส
 ชิวฺหาย อนเปกฺโข โหติ, อนาคตํ ชิวฺหํ นาภินนฺทติ, ปจฺจุปปนฺนสฺส
 ชิวฺหาย นินฺพิทาย วิราคาย นโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ. กาโย
 ทุกฺโข ๔เปยฺ มโน ทุกฺโข อตีตานาคโต, โก ปน วาโท ปจฺจุปปนฺนสฺส.
 เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสวโก อตีตสฺมี มนฺสฺมี อนเปกฺโข
 โหติ, อนาคตํ มนฺสํ นาภินนฺทติ, ปจฺจุปปนฺนสฺส มนฺสฺส นินฺพิทาย
 วิราคาย นโรธาย ปฏิปนฺโน โหตีติ. อญฺจมํ.

๙. อชฺมตฺตานตฺตาตีตานาคตฺสฺสฺส

[๙] “จกฺขุํ ภิกฺขเว อนตฺตา อตีตานาคตํ, โก ปน วาโท
 ปจฺจุปปนฺนสฺส. เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสวโก อตีตสฺมี
 จกฺขุสฺมี อนเปกฺโข โหติ, อนาคตํ จกฺขุํ นาภินนฺทติ, ปจฺจุปปนฺนสฺส
 จกฺขุสฺส นินฺพิทาย วิราคาย นโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ. ๔เปยฺ
 ชิวฺหา อนตฺตา อตีตานาคตา, โก ปน วาโท ปจฺจุปปนฺนสฺส. เอวํ
 ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสวโก อตีตสฺส ชิวฺหาย อนเปกฺโข
 โหติ, อนาคตํ ชิวฺหํ นาภินนฺทติ, ปจฺจุปปนฺนสฺส ชิวฺหาย นินฺพิทาย
 วิราคาย นโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ. กาโย อนตฺตา ๔เปยฺ มโน

อนตตทา อตตีตทานาคโต, โก ปน วาโท ปจจุปปนุณสส. เอวํ ปสฺสํ
ภิกขเว สุตวา อริยสาวโก อตตีตสฺมี มนสฺมี อนเปกฺโข โหติ,
อนาคตํ มนํ นากินนุทติ, ปจจุปปนุณสส มนสส นิพพิทาย
วिराकय निरुचय पणिपनुโน होति. नवमं.

๑๐. พาทิรานิจจาตีตานาคตสุตตํ

[๑๐] “รूपํ ภิกขเว อนิจจา อตตีตานาคตา, โก ปน วาโท
ปจจุปปนุณนํ. เอวํ ปสฺสํ ภิกขเว สุตวา อริยสาวโก อตตีเตสฺ
รูปेस् อนเปกฺโข โหติ, อนาคเต รูปे นากินนุทติ, ปจจุปปนุณนํ
รูปนํ นิพพิทาย विराकय निरुचय पणिपनुโน होति. सत्ता
अपेय कन्था अपेय रसा अपेय धिग्गुणपुपा अपेय ऋमा अनिजा
अतितानाकता, गो पन वातो पज्जुप्पनुनानं. एवमं पस्सं भिक्खवे
सुत्ता अरियसावโก अतितेस् ऋमेस् अनपेक्खो होति, अनाकते
ऋमे नากिननुत्ति, पज्जुप्पनुनानं ऋमानं निपพิत्ताय विराकय
निरुचय पणिपनुโน होति. तस्मं.

๑๑. พาทิรทุกขาตีตานาคตสุตตํ

[๑๑] “รूपํ ภิกขवे ทุกขา อตตีตานาคตา, โก ปน วาโท
ปจจุप्पनुनानं. เอวํ ปสฺสํ ภิกขवे สุตวา อริยสาวโก อตตีเตสฺ
รูปेस् อนเปกฺโข โหติ, อनाคเต रूपे नากिननुत्ति, पज्जुप्पनुनानं
रूपनं निपपित्ताय विराकय निरुचय पणिपनुโน होति अपेय
एकातस्मं.

๑๒. พาหิรานิจฺจาตีตํ นาคตสฺส ตํ

[๑๒] “รูปา ภิกฺขเว อนตฺตา อตีตํ นาคตา, โก ปน วาโท ปจฺจุปฺปนํ นานํ. เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก อตีเตสฺส รูปेสฺส อนเปกฺโข โหติ, อนาคเต รูปे นามินฺนทฺติ, ปจฺจุปฺปนํ นานํ รูปานํ นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏิปन्नโน โหติ ฯ เปยฺย สทฺธา ฯ เปยฺย คณฺฐา ฯ เปยฺย รสา ฯ เปยฺย โผฏฺฐพฺพา ฯ เปยฺย ฐมฺมา อนตฺตา อตีตํ นาคตา, โก ปน วาโท ปจฺจุปฺปนํ นานํ. เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสํวโก อตีเตสฺส ฐมฺเมสฺส อนเปกฺโข โหติ, อนาคเต ฐมฺเม นามินฺนทฺติ, ปจฺจุปฺปนํ นานํ ฐมฺมานํ นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏิปन्नโน โหตีติ. ทฺวาทสฺมํ.

ปจฺโม อนิจฺจวคฺโค.

ตสฺส สทฺธานํ

อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา จ ตโย อชฺฌตฺตพาหิรา
ยถานิจฺเจน ตโย วุตฺตา เต เต อชฺฌตฺตพาหิราติ.

๒. ยมกวคโค

๑. ปจมปพเพสมโพธสุตต

[๑๓] สาวตถีนินทานิ. “ปพเพ” เม ภิกขเว สมโพธาย^๑
อนภิสมพททสส โพธิสตุตสเสว สโต เอตทโหสิ ‘โก ญ โข
จกขุสส อสสาโท, โก อาทีนโว, ก็ นิสสรณิ. โก โสตสส ๕เปฯ
โก ฆานสส ๕เปฯ โก ชิวหาย ๕เปฯ โก กายสส ๕เปฯ โก
มนสส อสสาโท, โก อาทีนโว, ก็ นิสสรณนฺติ. ตสส มยหิ
ภิกขเว เอตทโหสิ ‘ย โข จกขุ ปฏิจจ อุปปชชติ สุขิ โสมนสส,
อยิ จกขุสส อสสาโท. ยิ จกขุ อนิจจํ ทุกขํ วิปริณามธมมํ, อยิ
จกขุสส อาทีนโว. โย จกขุสมิ จนฺทราควินโย จนฺทราคปฺปหานิ,
อิทํ จกขุสส นิสสรณิ. ยิ โสตํ ๕เปฯ ยิ ฆานํ ๕เปฯ ยิ ชิวหิ
ปฏิจจ อุปปชชติ สุขิ โสมนสส, อยิ ชิวหาย อสสาโท. ยา^๒
ชิวหา อนิจจา ทุกฺขา วิปริณามธมฺมา, อยิ ชิวหาย อาทีนโว.
โย ชิวหาย จนฺทราควินโย จนฺทราคปฺปหานิ, อิทํ ชิวหาย
นิสสรณิ. ยิ กายํ ๕เปฯ ยิ มนํ ปฏิจจ อุปปชชติ สุขิ
โสมนสส, อยิ มนสส อสสาโท. โย^๔ มโน อนิจฺโจ ทุกฺโข
วิปริณามธมฺโม, อยิ มนสส อาทีนโว. โย มนสมิ จนฺทราควินโย
จนฺทราคปฺปหานิ, อิทํ มนสส นิสสรณิ.

ยาวกวีญจาหิ ภิกขเว อิเมสํ จนนํ อชฺฌตฺติกาณํ อายตนาณํ
เอวํ อสสาทญฺจ อสสาทโต อาทีนวญฺจ อาทีนวโต นิสสรณญฺจ
นิสสรณโต ยถาภูตํ นาพฺภญฺญาสี. เนว ตาวาหิ ภิกขเว สเทวเก

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ จ.,เท. ปพเพว

^{๓,๔} จ.,เท.,อิ. ยิ

^๒ จ.,เท.,อิ. สมโพธา, เอวมุปริปิ.

โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺรหฺมณียา ปชาย
 สเทวมนุสฺสาย 'อนุตฺตรํ สมฺมาสมโพธิ อภิสมฺพุทฺโธติ ปจฺจณฺณาสี.
 ยโต จ ไชหํ ภิกฺขเว อิมสํ จนนํ อชฺฌตฺติกาณํ อายตนาณํ เอวํ
 อสฺสาทณฺจ อสฺสาทโต อาทীনวณฺจ อาทীনวโต นิสฺสรณณฺจ
 นิสฺสรณโต ยถาภุตํ อพฺภณณฺณาสี. อถาหํ ภิกฺขเว สเทวเก โลเก
 สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺรหฺมณียา ปชาย สเทวมนุสฺสาย
 'อนุตฺตรํ สมฺมาสมโพธิ อภิสมฺพุทฺโธติ ปจฺจณฺณาสี. ญาณณฺจ ปน
 เม ทสฺสนํ อุกฺปาทิ 'อูกฺปปา เม วิมุตฺติ' อยมนฺติมา ชาติ,
 นตฺถิทานิ ปฺนพฺภวโต. ปจฺม.

๒. ทุตียปพเพสมโพธสุดํ

[๑๔] "ปฺพเพ เม ภิกฺขเว สมโพธาย อนภิสมฺพุทฺธสฺส
 โพธิสฺตตฺสเสว สโต เอตทโหสิ 'โก นฺ ชฺ รุปาณํ อสฺสาโท, โก
 อาทীনโว, ก็ นิสฺสรณํ. โก สทฺททาณํ ๔เปยฺ โก คนฺธทาณํ ๔เปยฺ โก
 รสาณํ ๔เปยฺ โก โสณฺฑจพฺพทาณํ ๔เปยฺ โก ฐมฺมานํ อสฺสาโท, โก
 อาทীনโว, ก็ นิสฺสรณนฺติ. ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว เอตทโหสิ 'ยํ ไช
 รูปํ ปฏฺิจฺจ อูปฺปชฺชติ สฺขํ โสมนสฺสํ, อยํ รูปาณํ อสฺสาโท. ยํ รุปา
 อนิจฺจา ทุกฺขา วิปริณามธฺมา, อยํ รูปาณํ อาทীনโว. โย รูปํ สฺส
 จนฺทราควินโย จนฺทราคปฺปหํ, อิทํ รูปาณํ นิสฺสรณํ. ยํ สทฺเท
 ๔เปยฺ คนฺธ ๔เปยฺ รเส ๔เปยฺ โสณฺฑจพฺเพ ๔เปยฺ ยํ ฐมฺเม ปฏฺิจฺจ
 อูปฺปชฺชติ สฺขํ โสมนสฺสํ, อยํ ฐมฺมานํ อสฺสาโท. ยํ ฐมฺมา อนิจฺจา
 ทุกฺขา วิปริณามธฺมา, อยํ ฐมฺมานํ อาทীনโว. โย ฐมฺเม สฺส
 จนฺทราควินโย จนฺทราคปฺปหํ, อิทํ ฐมฺมานํ นิสฺสรณํ.

* อ. เจโตวิมุตติ, เอวมุปริปี.

ยาวกัฏฐจาทิ ภิกขเว อิมัสส จณนํ พาทิราณํ อายตทานํ
 เอวํ อสสาทญจ อสสาทโต อาทีนวญจ อาทีนวโต นิสสรณญจ
 นิสสรณโต ยถาภูตํ นาพภณณาสี. เนว ตาวาหิ ภิกขเว สเทวเก
 โลเก สมารเก สพฺรหมเก สสสมณพฺรหฺมณียา ปชาย
 สเทวมนุสฺสาย ‘อนุตฺตรํ สมมาสมโพธิ อภิสมฺพุทฺโธติ ปจฺจณณาสี.
 ยโต จ ไชหิ ภิกขเว อิมัสส จณนํ พาทิราณํ อายตทานํ เอวํ
 อสสาทญจ อสสาทโต อาทีนวญจ อาทีนวโต นิสสรณญจ
 นิสสรณโต ยถาภูตํ อพภณณาสี. อถาหิ ภิกขเว สเทวเก โลเก
 สมารเก สพฺรหมเก สสสมณพฺรหฺมณียา ปชาย สเทวมนุสฺสาย
 ‘อนุตฺตรํ สมมาสมโพธิ อภิสมฺพุทฺโธติ ปจฺจณณาสี. ฅาณญจ ปน
 เม ทสฺสนํ อุตฺปาติ ‘อกุปฺปา เม วิมุตฺติ อยมนฺติมา ชาติ,
 นตฺถิทานิ ปฺนพฺภวติ. ทฺติยํ.

๓. ปจฺมอสฺสาทปริเยสนสฺสุตฺตํ

[๑๕] “จกฺขุสฺสาหิ ภิกขเว อสฺสาทปริเยสนํ อจฺริ, โย
 จกฺขุสฺส อสฺสาโท ตทชฺฌคมํ. ยาวตา จกฺขุสฺส อสฺสาโท ปณฺณาย
 เม เอโส^๑ สฺสทิฏฺฐโจ. จกฺขุสฺสาหิ ภิกขเว อาทีนวปริเยสนํ อจฺริ. โย
 จกฺขุสฺส อาทีนโว ตทชฺฌคมํ. ยาวตา จกฺขุสฺส อาทีนโว ปณฺณาย
 เม เอโส สฺสทิฏฺฐโจ. จกฺขุสฺสาหิ ภิกขเว นิสฺสรณปริเยสนํ อจฺริ. ยํ
 จกฺขุสฺส นิสฺสรณํ ตทชฺฌคมํ. ยาวตา จกฺขุสฺส นิสฺสรณํ ปณฺณาย
 เม เอตํ สฺสทิฏฺฐจํ. สโตสฺสาหิ ภิกขเว ฃเปย ฃานสฺสาหิ ภิกขเว
 ฃเปย ฃิวหายาหิ ภิกขเว อสฺสาทปริเยสนํ อจฺริ. โย ฃิวหา

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ จ.,เท.,อ. โส, เอวมุปริปี.

อสสาโท ตทชฌคม. ยาวตา ชิวหาย อสสาโท ปณณาย เม
เอโส สุกฺกโ. ชิวหายาหิ ภิกฺขเว อาทีนวปริเยสนํ อจรี. โย
ชิวหาย อาทีนว ตทชฌคม. ยาวตา ชิวหาย อาทีนว ปณณาย
เม เอโส สุกฺกโ. ชิวหายาหิ ภิกฺขเว นิสฺสรณปริเยสนํ อจรี. ยํ
ชิวหาย นิสฺสรณํ ตทชฌคม. ยาวตา ชิวหาย นิสฺสรณํ ปณณาย
เม เอตํ^๑ สุกฺกจํ ๕เปฯ มนสฺสาหิ ภิกฺขเว อสสาทปริเยสนํ อจรี.
โย มนสฺส อสสาโท ตทชฌคม. ยาวตา มนสฺส อสสาโท
ปณณาย เม เอโส สุกฺกโ. มนสฺสาหิ ภิกฺขเว อาทีนวปริเยสนํ
อจรี. โย มนสฺส อาทีนว ตทชฌคม. ยาวตา มนสฺส อาทีนว
ปณณาย เม เอโส สุกฺกโ. มนสฺสาหิ ภิกฺขเว นิสฺสรณปริเยสนํ
อจรี. ยํ มนสฺส นิสฺสรณํ ตทชฌคม. ยาวตา มนสฺส นิสฺสรณํ
ปณณาย เม เอตํ สุกฺกจํ.

ยาวทิวญจาหิ ภิกฺขเว อิมสํ จนนํ อชฌตฺติกานํ อายตนานํ
อสสาทญจ อสสาทโต อาทีนวญจ อาทีนวโต นิสฺสรณญจ
นิสฺสรณโต ยถาภูตํ นาพฺภณญาสี ๕เปฯ อพฺภณญาสี. ฌาณญจ
ปน เม ทสฺสนํ อุกฺปาทิ ‘อูกฺปปา เม วิมุตฺติ อยมนฺติมา ชาติ,
นตฺถิทานิ ปุณฺณพฺภโวติ. ตตฺถิ.

๔. ทุตียอสสาทปริเยสนสุตต์

[๑๖] “รูปานาหิ ภิกฺขเว อสสาทปริเยสนํ อจรี. โย
รูปานํ อสสาโท ตทชฌคม. ยาวตา รูปานํ อสสาโท ปณณาย
เม เอโส สุกฺกโ. รูปานาหิ ภิกฺขเว อาทีนวปริเยสนํ อจรี. โย
รูปานํ อาทีนว ตทชฌคม. ยาวตา รูปานํ อาทีนว ปณณาย

^๑ ฉ., เท., อ., มหา. ต., เอวมุปริปิ.

เม เอโส สุกิฏโฏโจ. รูปานาหิ ภิกขเว นิสฺสรณปริเยสนํ อจรี. ยํ
รูปานํ นิสฺสรณํ ตทชฺฌคมํ. ยาวตา รูปานํ นิสฺสรณํ ปญฺญาย เม
เอตํ สุกิฏโฏจํ. สทฺธานาหิ ภิกขเว ๕เปยฺย คณฺฐานาหิ ภิกขเว ๕เปยฺย
รसानาหิ ภิกขเว ๕เปยฺย โผฏฺฐพฺพานาหิ ภิกขเว ๕เปยฺย ฅมฺมานาหิ
ภิกขเว อสฺสาทปริเยสนํ อจรี. โย ฅมฺมานํ อสฺสาโท ตทชฺฌคมํ.
ยาวตา ฅมฺมานํ อสฺสาโท ปญฺญาย เม เอโส สุกิฏโฏโจ. ฅมฺมานาหิ
ภิกขเว อาทีนวปริเยสนํ อจรี. โย ฅมฺมานํ อาทีนโว ตทชฺฌคมํ.
ยาวตา ฅมฺมานํ อาทีนโว ปญฺญาย เม เอโส สุกิฏโฏโจ. ฅมฺมานาหิ
ภิกขเว นิสฺสรณปริเยสนํ อจรี. ยํ ฅมฺมานํ นิสฺสรณํ ตทชฺฌคมํ.
ยาวตา ฅมฺมานํ นิสฺสรณํ ปญฺญาย เม เอตํ สุกิฏโฏจํ.

ยาวกัฏฏจาหิ ภิกขเว อิมสํ จณฺ्हํ พาทิรานํ อายตทานํ
อสฺสาทญจ อสฺสาทโต อาทีนวญจ อาทีนวโต นิสฺสรณญจ
นิสฺสรณโต ยถาภูตํ นาพฺภณฺณาสี ๕เปยฺย อพฺภณฺณาสี.^๑ ฃาณญจ
ปน เม ทสฺสนํ อุทปาทิ 'อกุปฺปา เม วิมุตฺติ อยมนฺติมา ชาติ,
นตฺถิทานิ ปฺนพฺภโวติ. จตฺตุถํ.

๕. ปจฺมโนเจอสฺสาทสฺสุตฺตํ

[๑๗] “โน เจทํ ภิกขเว จกฺขุสฺส อสฺสาโท อภวิสฺส, น
ยิทํ สตฺตา จกฺขุสฺมี สารชฺเชยฺยํ. ยสฺมา จ โข ภิกขเว อตฺถิ
จกฺขุสฺส อสฺสาโท, ตสฺมา สตฺตา จกฺขุสฺมี สารชฺชนฺติ. โน เจทํ
ภิกขเว จกฺขุสฺส อาทีนโว อภวิสฺส, น ยิทํ สตฺตา จกฺขุสฺมี
นิพฺพินฺนเตยฺยํ. ยสฺมา จ โข ภิกขเว อตฺถิ จกฺขุสฺส อาทีนโว
ตสฺมา สตฺตา จกฺขุสฺมี นิพฺพินฺนทฺติ. โน เจทํ ภิกขเว จกฺขุสฺส

^๑ จ.,เท. ปจฺจณฺณาสี

นิสสรณํ อภวิสส, น ยิทํ สตฺตา จกฺขุสฺมา นิสฺสเรยฺยํ. ยสฺมา จ
 โข ภิกฺขเว อตฺถิ จกฺขุสฺส นิสฺสรณํ ตสฺมา สตฺตา จกฺขุสฺมา
 นิสฺสรณฺติ. โน เจทํ ภิกฺขเว โสตสฺส อสฺสาโท อภวิสส ๕เปฯ โน
 เจทํ ภิกฺขเว ฆานสฺส อสฺสาโท อภวิสส ๕เปฯ โน เจทํ ภิกฺขเว
 ชิวฺหาย อสฺสาโท อภวิสส, น ยิทํ สตฺตา ชิวฺหาย สารชฺเชยฺยํ.
 ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว อตฺถิ ชิวฺหาย อสฺสาโท ตสฺมา สตฺตา
 ชิวฺหาย สารชฺชนฺติ. โน เจทํ ภิกฺขเว ชิวฺหาย อาทึนโว อภวิสส,
 น ยิทํ สตฺตา ชิวฺหาย นิพฺพินฺเทยฺยํ. ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว
 อตฺถิ ชิวฺหาย อาทึนโว, ตสฺมา สตฺตา ชิวฺหาย นิพฺพินฺทณฺติ. โน
 เจทํ ภิกฺขเว ชิวฺหาย นิสฺสรณํ อภวิสส, น ยิทํ สตฺตา ชิวฺหาย
 นิสฺสเรยฺยํ. ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว อตฺถิ ชิวฺหาย นิสฺสรณํ, ตสฺมา
 สตฺตา ชิวฺหาย นิสฺสรณฺติ. โน เจทํ ภิกฺขเว กายสฺส อสฺสาโท
 อภวิสส, โน เจทํ ภิกฺขเว มนสฺส อสฺสาโท อภวิสส, น ยิทํ
 สตฺตา มนสฺมี สารชฺเชยฺยํ. ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว อตฺถิ มนสฺส
 อสฺสาโท, ตสฺมา สตฺตา มนสฺมี สารชฺชนฺติ. โน เจทํ ภิกฺขเว
 มนสฺส อาทึนโว อภวิสส, น ยิทํ สตฺตา มนสฺมี นิพฺพินฺเทยฺยํ.
 ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว อตฺถิ มนสฺส อาทึนโว, ตสฺมา สตฺตา
 มนสฺมี นิพฺพินฺทณฺติ. โน เจทํ ภิกฺขเว มนสฺส นิสฺสรณํ อภวิสส,
 น ยิทํ สตฺตา มนสฺมา นิสฺสเรยฺยํ. ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว อตฺถิ
 มนสฺส นิสฺสรณํ ตสฺมา สตฺตา มนสฺมา นิสฺสรณฺติ.

ยาวกัฏฏจ ภิกฺขเว สตฺตา อิมสํ จนนํ อชฺฌตฺติกานํ
 อายตฺตานํ อสฺสาทญฺจ อสฺสาทโต อาทึนวญฺจ อาทึนวโต
 นิสฺสรณญฺจ นิสฺสรณโต ยถาภูตํ นาพฺภณฺณาสฺสุ.^๑ เหว ดาว

^๑ จ., เท. นาพฺภณฺณาสฺสุ, เอวมฺปริปี.

ภิกขเว สตฺตา สเทวกา โลกา สมารกา สพุรหมกา
 สสสมณพุราหมณียา ปชาย สเทวมนุสฺสาย นิสฺสฏฺฐา วิสณฺณุตฺตา
 วิปฺปมุตฺตา วิปริยาทิกเตน^๑ เจตสา วิหรีสุ. ยโต จ โข ภิกขเว
 สตฺตา อิมํ ชนฺนํ อชฺฌตฺติกาณํ อายตนาณํ อสฺสาทญฺจ อสฺสาทโต
 อาทีนวญฺจ อาทีนวโต นิสฺสรณญฺจ นิสฺสรณโต ยถาภูตํ
 อพฺภณฺณาสฺสุ.^๒ อถ^๓ ภิกขเว สตฺตา สเทวกา โลกา สมารกา
 สพุรหมกา สสสมณพุราหมณียา ปชาย สเทวมนุสฺสาย นิสฺสฏฺฐา
 วิสณฺณุตฺตา วิปฺปมุตฺตา วิปริยาทิกเตน เจตสา วิหรนฺตีสฺส. ปญฺจมํ.

๖. ทุตฺติยนฺเจอสฺสาทสฺสุตฺตํ

[๑๘] “โน เจทํ ภิกขเว รูปาณํ อสฺสาโท อภวิสฺส, น ยิทํ
 สตฺตา รูปเปสฺสุ สารชฺเชยฺยํ. ยสฺมา จ โข ภิกขเว อตฺถิ รูปาณํ
 อสฺสาโท, ตสฺมา สตฺตา รูปเปสฺสุ สารชฺชนฺติ. โน เจทํ ภิกขเว รูปาณํ
 อาทีนโว อภวิสฺส, น ยิทํ สตฺตา รูปเปสฺสุ นิพฺพินฺนํเตยฺยํ. ยสฺมา จ โข
 ภิกขเว อตฺถิ รูปาณํ อาทีนโว ตสฺมา สตฺตา รูปเปสฺสุ นิพฺพินฺนํตฺติ.
 โน เจทํ ภิกขเว รูปาณํ นิสฺสรณํ อภวิสฺส, น ยิทํ สตฺตา รูปเปหิ
 นิสฺสเรยฺยํ. ยสฺมา จ โข ภิกขเว อตฺถิ รูปาณํ นิสฺสรณํ, ตสฺมา
 สตฺตา รูปเปหิ นิสฺสรนฺติ. โน เจทํ ภิกขเว สทฺธานํ ๔เปยฺย คณฺธานํ
 ๔เปยฺย รสํ ๔เปยฺย โผฏฺฐพฺพานํ ๔เปยฺย ฌมฺมานํ อสฺสาโท อภวิสฺส,
 น ยิทํ สตฺตา ฌมฺเมสฺสุ สารชฺเชยฺยํ. ยสฺมา จ โข ภิกขเว อตฺถิ
 ฌมฺมานํ อสฺสาโท, ตสฺมา สตฺตา ฌมฺเมสฺสุ สารชฺชนฺติ. โน เจทํ
 ภิกขเว ฌมฺมานํ อาทีนโว อภวิสฺส, น ยิทํ สตฺตา ฌมฺเมสฺสุ

^๑ ฉ.,เท. วิปริยาทิกเตน, อ. วิปริยาทิกเตน

^๒ ฉ.,เท.,มหา. อพฺภณฺณาสฺสุ

^๓ อ. อถ โข

นิพพินนเทยฺย. ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว อตฺถิ ฅมฺมานํ อาทีนโว,
ตสฺมา สตฺตา ฅมฺเมสฺสุ นิพพินฺนทฺติ. โน เจทํ ภิกฺขเว ฅมฺมานํ
นิสฺสรณํ อภวิสฺส, น ยิทํ สตฺตา ฅมฺเมหิ นิสฺสเรยฺย. ยสฺมา จ
โข ภิกฺขเว อตฺถิ ฅมฺมานํ นิสฺสรณํ, ตสฺมา สตฺตา ฅมฺเมหิ
นิสฺสรนฺติ.

ยาวกัฏฏจ ภิกฺขเว สตฺตา อิมํสํ จนนํ พาทิรานํ
อายตฺนํ อสฺสาทญฺจ อสฺสาทโต อาทีนญฺจ อาทีนโต
นิสฺสรณญฺจ นิสฺสรณโต ยถาภูตํ นาพฺภญฺญาสุํ, เหนว ตาว
ภิกฺขเว สตฺตา สเทวกา โลกา สมารกา สพฺรหฺมกา
สสฺสมณพฺรหฺมณียา ปชาย สเทวมนุสฺสาย นิสฺสฎฺฐา วิสณฺณตฺตา
วิปฺปมฺุตฺตา วิปริยาทิกเตน เจตฺสา วิหรีสุ. ยโต จ โข ภิกฺขเว
สตฺตา อิมํสํ จนนํ พาทิรานํ อายตฺนํ อสฺสาทญฺจ อสฺสาทโต
อาทีนญฺจ อาทีนโต ๕เปยฺย ยถาภูตํ อพฺภญฺญาสุํ, อถ ภิกฺขเว
สตฺตา สเทวกา โลกา สมารกา สพฺรหฺมกา สสฺสมณพฺรหฺมณียา
ปชาย สเทวมนุสฺสาย นิสฺสฎฺฐา วิสณฺณตฺตา วิปฺปมฺุตฺตา
วิปริยาทิกเตน เจตฺสา วิหรนฺตีติ. จญฺจ.

๗. ปจมาภินนทสยุดต์

[๑๙] “โย ภิกฺขเว จกฺขุ อภินนทฺติ, ทฺกฺขํ โส อภินนทฺติ.
โย ทฺกฺขํ อภินนทฺติ, อปริมฺุตโต โส ทฺกฺขสฺมาติ วทามิ. โย โสตํ
๕เปยฺย โย จ्ञานํ ๕เปยฺย โย ชิวฺหํ อภินนทฺติ, ทฺกฺขํ โส อภินนทฺติ.
โย ทฺกฺขํ อภินนทฺติ, อปริมฺุตโต โส ทฺกฺขสฺมาติ วทามิ. โย กายํ
๕เปยฺย โย มนํ อภินนทฺติ, ทฺกฺขํ โส อภินนทฺติ. โย ทฺกฺขํ
อภินนทฺติ, อปริมฺุตโต โส ทฺกฺขสฺมาติ วทามิ.

โย จ โข ภิกขเว จกขุ นากินนุทติ, ทุกขัง โส นากินนุทติ. โย ทุกขัง นากินนุทติ, ปริมุตโต โส ทุกขสุมatti วทามิ. โย โสต้ ฯเปฯ โย ฆานัง ฯเปฯ โย ชิวหัง นากินนุทติ, ทุกขัง โส นากินนุทติ. โย ทุกขัง นากินนุทติ, ปริมุตโต โส ทุกขสุมatti วทามิ. โย กายัง ฯเปฯ โย มนัง นากินนุทติ, ทุกขัง โส นากินนุทติ. โย ทุกขัง นากินนุทติ, ปริมุตโต โส ทุกขสุมatti วทามิ. สุตตม.

๘. พุติยานินนุทตฺต

[๒๐] “โย ภิกขเว รูปे อภินนุทติ, ทุกขัง โส อภินนุทติ. โย ทุกขัง อภินนุทติ, อปริมุตโต โส ทุกขสุมatti วทามิ. โย สทฺเท ฯเปฯ คณฺเฐ ฯเปฯ รเส ฯเปฯ โสญฺจพฺเพ ฯเปฯ ฐมฺเม อภินนุทติ, ทุกขัง โส อภินนุทติ. โย ทุกขัง อภินนุทติ, อปริมุตโต โส ทุกขสุมatti วทามิ.

โย จ โข ภิกขเว รูปे นากินนุทติ, ทุกขัง โส นากินนุทติ. โย ทุกขัง นากินนุทติ, ปริมุตโต โส ทุกขสุมatti วทามิ. โย สทฺเท ฯเปฯ คณฺเฐ ฯเปฯ รเส ฯเปฯ โสญฺจพฺเพ ฯเปฯ ฐมฺเม นากินนุทติ, ทุกขัง โส นากินนุทติ. โย ทุกขัง นากินนุทติ, ปริมุตโต โส ทุกขสุมatti วทามิ. อญฺจม.

๙. ปจฺมทุกฺขุปฺปาทสฺสฺต

[๒๑] “โย ภิกขเว จกฺขุสฺส อฺปปาโท จิตฺติ อภินิพฺพตฺติ ปาตุกาโว, ทุกฺขสฺเสโส อฺปปาโท, โรคาณํ จิตฺติ, ชรามรณสฺส

ปาตุภาโว. โย สิตตสฺส ๔เปฯ โย ฌานสฺส ๔เปฯ โย
ชีวหาย ๔เปฯ โย กายสฺส ๔เปฯ โย มนสฺส อุปฺปาโท จิตติ
อภินิพฺพตฺติ ปาตุภาโว, ทูกขสฺเสสโส อุปฺปาโท, โรคานํ จิตติ,
ชรามรณสฺส ปาตุภาโว.

โย จ โข ภิกฺขเว จกฺขสฺส นิโรโห รูปสโม อตฺถงฺคโม,
ทูกขสฺเสสโส นิโรโห, โรคานํ รูปสโม, ชรามรณสฺส อตฺถงฺคโม. โย
สิตตสฺส ๔เปฯ โย ฌานสฺส ๔เปฯ โย ชิวหาย ๔เปฯ โย
กายสฺส ๔เปฯ โย มนสฺส นิโรโห รูปสโม อตฺถงฺคโม, ทูกขสฺเสสโส
นิโรโห, โรคานํ รูปสโม, ชรามรณสฺส อตฺถงฺคโมติ. นวมํ.

๑๐. ทุตียทูกขุปฺปาทสยุดต์

[๒๒] “โย ภิกฺขเว รูปานํ อุปฺปาโท จิตติ อภินิพฺพตฺติ
ปาตุภาโว, ทูกขสฺเสสโส อุปฺปาโท, โรคานํ จิตติ, ชรามรณสฺส
ปาตุภาโว. โย สทฺททานํ ๔เปฯ โย คนฺธทานํ ๔เปฯ โย รसानํ
๔เปฯ โย โผฏฺฐพฺพานํ ๔เปฯ โย ฌมฺมานํ อุปฺปาโท จิตติ
อภินิพฺพตฺติ ปาตุภาโว, ทูกขสฺเสสโส อุปฺปาโท, โรคานํ จิตติ,
ชรามรณสฺส ปาตุภาโว.

โย จ โข ภิกฺขเว รูปานํ นิโรโห รูปสโม อตฺถงฺคโม,
ทูกขสฺเสสโส นิโรโห, โรคานํ รูปสโม, ชรามรณสฺส อตฺถงฺคโม.
โย สทฺททานํ ๔เปฯ โย คนฺธทานํ ๔เปฯ โย รसानํ ๔เปฯ
โย โผฏฺฐพฺพานํ ๔เปฯ โย ฌมฺมานํ นิโรโห รูปสโม
อตฺถงฺคโม, ทูกขสฺเสสโส นิโรโห, โรคานํ รูปสโม, ชรามรณสฺส
อตฺถงฺคโมติ. ทสมํ.

ทุติโย ยมกวกุโค.

ตสฺสทฺทานํ

สมุโพเชน ทฺเว วุตฺตา อสฺสาเทน อปเร ทฺเว^๑
โน เจเตน ทฺเว วุตฺตา อภินฺนเทน อปเร ทฺเว
อุปฺปาเทน ทฺเว วุตฺตา วคฺโค เตน ปวฺจุจฺจตีติ.

๓. สฬพวคโค

๑. สฬพสุตตัม

[๒๓] สาวตถีนินฺทานิ. “สฬพํ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ, ตํ
 สุนาถ. ภิกฺขเว ภิกฺขเว สฬพํ. จกฺขณฺเจว รุปา จ โสตณฺจ สทฺทา
 จ ฆานณฺจ คนฺธา จ ชิวฺหา จ รสา จ กาโย จ โผฏฺฐพฺพา
 จ มโน จ ธมฺมา จ. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สฬพํ. โย
 ภิกฺขเว เอวํ วทฺเขยฺย ‘อหเมตํ สฬพํ ปจฺจกฺขาย อณฺณํ [๑]
 ปณฺณเปสฺสามีติ,^๑ ตสฺส วาจา วตฺถุเทวสฺส,^๒ ปุณฺโณ จ
 น สมฺปาเปยฺย,^๓ อุตฺตริ จ วิฆาตํ อาปชฺเชยฺย. ตํ ภิกฺขเว
 ยถา ตํ ภิกฺขเว อวิสยสฺมินฺติ. ปจฺม.

๒. ปหานสุตตัม

[๒๔] “สฬพํ ปหานาย^๔ โว ภิกฺขเว ธมฺมํ เทสิสฺสามิ, ตํ
 สุนาถ. กตโม จ ภิกฺขเว สฬพํ ปหานาย ธมฺโม. จกฺขํ ภิกฺขเว
 ปหาตพฺพํ, รุปา ปหาตพฺพา, จกฺขุวิญฺญาณํ ปหาตพฺพํ,
 จกฺขุสมฺผสฺโส ปหาตพฺโพ, ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อูปฺปชฺชติ
 เวทียิตํ สุขํ वा ทุกฺขํ वा อทุกฺขมสุขํ वा, ตมฺปิ ปหาตพฺพํ.
 โสตํ ปหาตพฺพํ ๔เปยฺ ฆานํ ปหาตพฺพํ ๔เปยฺ ชิวฺหา ปหาตพฺพา
 ๔เปยฺ รสา ปหาตพฺพา ๔เปยฺ ชิวฺหาวิญฺญาณํ ปหาตพฺพํ ๔เปยฺ
 ชิวฺหาสมฺผสฺโส ปหาตพฺโพ ๔เปยฺ ยมฺปิทํ ชิวฺหาสมฺผสฺสปจฺจยา

^๑ ฉ., เท., อ. สฬพํ

^๒ ฉ., เท., อ. ปณฺณเปสฺสามิ

^๓ ฉ., เท. วตฺถุเกวสฺส, อ. วตฺถุเวสฺส

^๔ อ. สมฺปาเปยฺย

^๕ ฉ., เท., อ. สฬพปฺปหานาย, เอวมฺปริปี.

อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ
ปหาตพฺพํ ๕เปฯ กาโย ปหาตพฺพโ ๕เปฯ มโน ปหาตพฺพโ,
ธมฺมา ปหาตพฺพา, มโนวิญฺญาณํ ปหาตพฺพํ, มโนสมฺมผลโส
ปหาตพฺพโ, ยมฺปิทํ มโนสมฺมผลสฺสปลฺจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ
วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ ปหาตพฺพํ. อํ โข ภิกฺขเว
สพฺพํ ปหานาย ธมฺโมติ. ทฺติยํ.

๓. อภิญญาปริณฺญาปหานสฺสทฺตํ

[๒๕] “สพฺพํ อภิญญาปริณฺญา ปหานาย โว ภิกฺขเว
ธมฺมํ เทสิสฺสามิ, ตํ สฺสณาถ. กตโม จ ภิกฺขเว สพฺพํ
อภิญญาปริณฺญา ปหานาย ธมฺโม. จกฺขุํ ภิกฺขเว อภิญญาปริณฺญา
ปหาตพฺพํ, รູປา อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพา, จกฺขุวิญฺญาณํ
อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพํ, จกฺขุสมฺมผลโส อภิญญาปริณฺญา
ปหาตพฺพโ, ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺมผลสฺสปลฺจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ
วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพํ
๕เปฯ ชิวฺหา อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพา, รสา อภิญญาปริณฺญา
ปหาตพฺพา, ชิวฺหาวิญฺญาณํ อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพํ,
ชิวฺหาสมฺมผลโส อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพโ, ยมฺปิทํ
ชิวฺหาสมฺมผลสฺสปลฺจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพํ. กาโย
อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพโ ๕เปฯ มโน อภิญญาปริณฺญา
ปหาตพฺพโ, ธมฺมา อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพา, มโนวิญฺญาณํ
อภิญญาปริณฺญา ปหาตพฺพํ, มโนสมฺมผลโส อภิญญาปริณฺญา
ปหาตพฺพโ, ยมฺปิทํ มโนสมฺมผลสฺสปลฺจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา

ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสฺสํ วา, ตมฺปิ อภินฺญาปริณฺญา ปหาตพฺพํ. อโย
โฆ ภิกฺขเว สพฺพํ อภินฺญาปริณฺญา ปหานาย ฐมฺโมติ. ตติยํ.

๔. ปจฺมอปริชานนสฺสุตฺต

[๒๖] “สพฺพํ ภิกฺขเว อนภิชานํ อปริชานํ อวิราชยํ อปฺปชหํ
อภพฺโพ ทุกฺขกฺขยา. กิณฺจ ภิกฺขเว สพฺพํ” อนภิชานํ อปริชานํ
อวิราชยํ อปฺปชหํ อภพฺโพ ทุกฺขกฺขยา. จกฺขุํ ภิกฺขเว อนภิชานํ
อปริชานํ อวิราชยํ อปฺปชหํ อภพฺโพ ทุกฺขกฺขยา. รุเป อนภิชานํ
อปริชานํ อวิราชยํ อปฺปชหํ อภพฺโพ ทุกฺขกฺขยา. จกฺขุวิณฺณณํ
ฯเปฯ จกฺขุสมฺมสฺสํ ฯเปฯ ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺมสฺสสฺสจฺจยา ฯเปฯ ทุกฺขกฺขยา.
ชีวหา อนภิชานํ อปริชานํ อวิราชยํ อปฺปชหํ อภพฺโพ ทุกฺขกฺขยา.
รเส ฯเปฯ ชิวหาวิณฺณณํ ฯเปฯ ชิวหาสมฺมสฺสํ ฯเปฯ ยมฺปิทํ
ชีวหาสมฺมสฺสสฺสจฺจยา อฺปฺปชฺชติ เวทียิตํ สฺสํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสฺสํ วา,
ตมฺปิ อนภิชานํ อปริชานํ อวิราชยํ อปฺปชหํ อภพฺโพ ทุกฺขกฺขยา.
กายํ ฯเปฯ มนํ อนภิชานํ อปริชานํ อวิราชยํ อปฺปชหํ อภพฺโพ
ทุกฺขกฺขยา, ฐมฺเม ฯเปฯ มโนวิณฺณณํ ฯเปฯ มโนสมฺมสฺสํ ฯเปฯ
ยมฺปิทํ มโนสมฺมสฺสสฺสจฺจยา อฺปฺปชฺชติ เวทียิตํ สฺสํ วา ทุกฺขํ วา
อทุกฺขมสฺสํ วา, ตมฺปิ อนภิชานํ อปริชานํ อวิราชยํ อปฺปชหํ อภพฺโพ
ทุกฺขกฺขยา. อิทํ โฆ ภิกฺขเว สพฺพํ อนภิชานํ อปริชานํ อวิราชยํ
อปฺปชหํ อภพฺโพ ทุกฺขกฺขยา.

สพฺพณฺจ โฆ ภิกฺขเว อภิชานํ ปริชานํ วิราชยํ ปชหํ
ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยา. กิณฺจ ภิกฺขเว สพฺพํ อภิชานํ ปริชานํ วิราชยํ
ปชหํ ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยา. จกฺขุํ ภิกฺขเว อภิชานํ ปริชานํ

หมดอายุ 27/05/2566

วิจารณ์ ปชหิ ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเย. รุเป อภิชานํ ปริชานํ
 วิจารณ์ ปชหิ ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเย. จกฺขุวิญฺญาณํ อภิชานํ
 ปริชานํ วิจารณ์ ปชหิ ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเย. จกฺขุสมฺมผลสํ อภิชานํ
 ปริชานํ วิจารณ์ ปชหิ ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเย, ยมฺปิทํ
 จกฺขุสมฺมผลสปลฺจยา อปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
 อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ อภิชานํ ปริชานํ วิจารณ์ ปชหิ ภพฺโพ
 ทุกฺขกฺขยาเย อเปยฺย ชิวหา^๑ อภิชานํ ปริชานํ วิจารณ์ ปชหิ
 ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเย. รเส อเปยฺย ชิวหาวิญฺญาณํ อเปยฺย ชิวหาสมฺมผลสํ
 อเปยฺย ยมฺปิทํ ชิวหาสมฺมผลสปลฺจยา อปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา
 ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ อภิชานํ ปริชานํ วิจารณ์ ปชหิ
 ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเย. กายํ อเปยฺย มนํ อภิชานํ ปริชานํ วิจารณ์
 ปชหิ ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเย. ฐมฺเม อเปยฺย มโนวิญฺญาณํ อเปยฺย
 มโนสมฺมผลสํ อเปยฺย ยมฺปิทํ มโนสมฺมผลสปลฺจยา อปฺปชฺชติ เวทียิตํ
 สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ อภิชานํ ปริชานํ
 วิจารณ์ ปชหิ ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเย. อิทํ โข ภิกฺขเว สพฺพํ อภิชานํ
 ปริชานํ วิจารณ์ ปชหิ ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเยติ. จตฺตตฺถิ.

๕. ทุตติยอปริชานนสฺสุตฺตํ

[๒๗] “สพฺพํ ภิกฺขเว อนภิชานํ อปริชานํ อวิจารณ์
 อปฺปชหิ อภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเย. กิณฺจ ภิกฺขเว สพฺพํ อนภิชานํ
 อปริชานํ อวิจารณ์ อปฺปชหิ อภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเย. ยณฺจ
 ภิกฺขเว จกฺขุํ เย จ รุปา ยณฺจ จกฺขุวิญฺญาณํ เย จ
 จกฺขุวิญฺญาณวิญฺญาตพฺพา ฐมฺมา อเปยฺย ยา จ ชิวหา เย จ รสา

^๑ ฉ., เท., อ. ชิวหิ

ยณฺจ ชิวหาวิณฺญาณํ เย จ ชิวหาวิณฺญาณวิณฺญาตพฺพา ฐมา
 ๔เปฯ โย จ กาโย จ เย จ โสณฺฑพฺพา ยณฺจ กายวิณฺญาณํ
 เย จ กายวิณฺญาณวิณฺญาตพฺพา ฐมา ๔เปฯ โย จ มโน เย จ
 ฐมา ยณฺจ มโนวิณฺญาณํ เย จ มโนวิณฺญาณวิณฺญาตพฺพา
 ฐมา. อิทํ โข ภิกฺขเว สพฺพํ อนภิชานํ อปริชานํ อวิราชยํ
 อปฺปชหํ อภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเย.

สพฺพพณฺจ^๑ ภิกฺขเว อภิชานํ ปริชานํ วิราชยํ ปชหํ
 ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเย. กิณฺจ ภิกฺขเว สพฺพํ อภิชานํ ปริชานํ
 วิราชยํ ปชหํ ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเย. ยณฺจ ภิกฺขเว จกฺขุํ เย จ
 รูปา ยณฺจ จกฺขุวิณฺญาณํ เย จ จกฺขุวิณฺญาณวิณฺญาตพฺพา ฐมา
 ๔เปฯ ยา จ ชิวหา เย จ รสา ยณฺจ ชิวหาวิณฺญาณํ เย จ
 ชิวหาวิณฺญาณวิณฺญาตพฺพา ฐมา ๔เปฯ โย จ มโน เย จ
 ฐมา ยณฺจ มโนวิณฺญาณํ เย จ มโนวิณฺญาณวิณฺญาตพฺพา
 ฐมา. อิทํ โข ภิกฺขเว สพฺพํ อภิชานํ ปริชานํ วิราชยํ ปชหํ
 ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเยติ. ปณฺจมํ.

๒. อาทิตฺตสุตฺตํ

[๒๘] เอวมเม^๒ สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา คยาโย วิหรติ
 คยาสิสเส สทฺฐี ภิกฺขุสหสฺเสน. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
 “สพฺพํ ภิกฺขเว อาทิตฺตํ. กิณฺจ ภิกฺขเว สพฺพํ อาทิตฺตํ. จกฺขุํ
 ภิกฺขเว อาทิตฺตํ, รูปา อาทิตฺตา, จกฺขุวิณฺญาณํ อาทิตฺตํ, จกฺขุสมฺภสฺโส
 อาทิตฺโต, ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺภสฺสปจฺจยา อปฺปชชติ เวทียิตํ สุขํ วา
 ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ อาทิตฺตํ. เกณ อาทิตฺตํ. ‘ราคะคฺคินา

^๑ ฉ., เท. สพฺพํ. อ. สพฺพํ จ โข

^๒ ฉ., เท., อ. อัย ปาโง น ทิสฺสติ.

๗. อนนฺตภูตสฺสุตฺต

[๒๙] เอวมฺเม สุตฺต:- เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริตฺวา
 เวพฺพเน กลนฺทกนิวาเป. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
 “สพฺพํ ภิกฺขเว อนนฺตภูตํ.” กิณฺจ ภิกฺขเว สพฺพํ อนนฺตภูตํ. จกฺขุ^๑
 ภิกฺขเว อนนฺตภูตํ, รูปา อนนฺตภูตา, จกฺขุวิญฺญาณํ อนนฺตภูตํ,
 จกฺขุสมฺมสฺสโส อนนฺตภูโต, ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺมสฺสสพฺจจา อุปฺปชฺชติ
 เวทียิตํ สุขํ वा ทุกฺขํ वा อทุกฺขมสุขํ वा, ตมฺปิ อนนฺตภูตํ. เกน
 อนนฺตภูตํ. ‘ชาติยา ชราย มรณฺเนน โสเกหิ ปรีเตเวหิ ทุกฺখেหิ
 โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ อนนฺตภูตนฺติ วทามิ ๕เปฯ ชิวฺหา อนนฺตภูตา,
 รสา อนนฺตภูตา, ชิวฺหาวิญฺญาณํ อนนฺตภูตํ, ชิวฺหาสมฺมสฺสโส อนนฺตภูโต,
 ยมฺปิทํ ชิวฺหาสมฺมสฺสสพฺจจา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ वा ทุกฺขํ वा
 อทุกฺขมสุขํ वा, ตมฺปิ อนนฺตภูตํ. เกน อนนฺตภูตํ. ‘ชาติยา ชราย
 มรณฺเนน โสเกหิ ปรีเตเวหิ ทุกฺখেหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ
 อนนฺตภูตนฺติ วทามิ ๕เปฯ มโน อนนฺตภูโต, ฐมา อนนฺตภูตา,
 มโนวิญฺญาณํ อนนฺตภูตํ, มโนสมฺมสฺสโส อนนฺตภูโต, ยมฺปิทํ
 มโนสมฺมสฺสสพฺจจา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ वा ทุกฺขํ वा
 อทุกฺขมสุขํ वा, ตมฺปิ อนนฺตภูตํ. เกน อนนฺตภูตํ. ‘ชาติยา ชราย
 มรณฺเนน โสเกหิ ปรีเตเวหิ ทุกฺখেหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ
 อนนฺตภูตนฺติ วทามิ. เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสาวโก
 จกฺขุสฺมีปิ นิพฺพินฺนํ, จกฺขุวิญฺญาเณปิ นิพฺพินฺนํ, จกฺขุสมฺมสฺสเสปิ
 นิพฺพินฺนํ, ๕เปฯ ยมฺปิทํ มโนสมฺมสฺสสพฺจจา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ
 สุขํ^๒ वा ทุกฺขํ वा อทุกฺขมสุขํ वा, ตสฺมีปิ นิพฺพินฺนํ, นิพฺพินฺนํ

^๑ ฉ.เท. อทุกฺขมสุขํ, เอวมฺปิ.

^๒ ฉ.เท. จกฺขุ, เอวมฺปิ.

วิรัชชติ, วิราคา วิมุจจติ, วิมุตตสมี 'วิมุตตมิตี ฌาณ โหติ.
'ชีณา ชาติ, วุสิตํ พุรหมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตถตตยาติ
ปชานาตีติ. สตตม.

๘. สมุคฺฆาตสํารูปปฺปสุตํ

[๓๐] “สพฺพมณฺเฑิตสมุคฺฆาตสํารูปํ ไว ภิกฺขเว ปฏฺฐิปปํ
เทสิสฺสามิ, ตํ สฺสณาถ สํารุํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. “กตมา จ
สา ภิกฺขเว สพฺพมณฺเฑิตสมุคฺฆาตสํารูปา ปฏฺฐิปปา. อิทฺ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ จกฺขุํ น มณฺเฑติ, จกฺขุสฺมี น มณฺเฑติ, จกฺขุโต น มณฺเฑติ,
'จกฺขุํ เมติ น มณฺเฑติ. รุเป น มณฺเฑติ, รุเปสฺสุ น มณฺเฑติ,
รูปโต น มณฺเฑติ, 'รูปา เมติ น มณฺเฑติ. จกฺขุวิญฺญาณํ น
มณฺเฑติ, จกฺขุวิญฺญาณสฺมี น มณฺเฑติ, จกฺขุวิญฺญาณโต น มณฺเฑติ,
'จกฺขุวิญฺญาณํ เมติ น มณฺเฑติ. จกฺขุสมฺพสฺสํ น มณฺเฑติ,
จกฺขุสมฺพสฺสสฺมี น มณฺเฑติ, จกฺขุสมฺพสฺสโต น มณฺเฑติ, 'จกฺขุสมฺพสฺสโส
เมติ น มณฺเฑติ. ยมฺปิํ จกฺขุสมฺพสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ
สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ น มณฺเฑติ, ตสฺมีปิ น
มณฺเฑติ, ตโตปิ น มณฺเฑติ, 'ตํ เมติ น มณฺเฑติ ฯเปฯ ชิวฺหํ น
มณฺเฑติ, ชิวฺหา น มณฺเฑติ, ชิวฺหาโต น มณฺเฑติ, 'ชิวฺหา เมติ
น มณฺเฑติ. รเส น มณฺเฑติ, รเสสฺสุ น มณฺเฑติ, รสโต น
มณฺเฑติ, 'รสา เมติ น มณฺเฑติ. ชิวฺหาวิญฺญาณํ น มณฺเฑติ,
ชิวฺหาวิญฺญาณสฺมี น มณฺเฑติ, ชิวฺหาวิญฺญาณโต น มณฺเฑติ,
'ชิวฺหาวิญฺญาณํ เมติ น มณฺเฑติ. ชิวฺหาสมฺพสฺสํ น มณฺเฑติ,
ชิวฺหาสมฺพสฺสสฺมี น มณฺเฑติ, ชิวฺหาสมฺพสฺสโต น มณฺเฑติ,
'ชิวฺหาสมฺพสฺสโส เมติ น มณฺเฑติ. ยมฺปิํ ชิวฺหาสมฺพสฺสปจฺจยา

อุปปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมปิ น มนฺยติ, ตสฺมีปิ น มนฺยติ, ตโตปิ น มนฺยติ, 'ตํ เมติ น มนฺยติ ฯเปฯ มนํ น มนฺยติ, มนสฺมี น มนฺยติ, มนโต น มนฺยติ, 'มโน เมติ น มนฺยติ. ฐมฺเม น มนฺยติ, ฐมฺเมสุ น มนฺยติ, ฐมฺมโต น มนฺยติ, 'ฐมฺมา เมติ น มนฺยติ. มโนวิญฺญาณํ น มนฺยติ, มโนวิญฺญาณสฺมี น มนฺยติ, มโนวิญฺญาณโต น มนฺยติ, 'มโนวิญฺญาณํ เมติ น มนฺยติ. มโนสมฺผสฺสํ น มนฺยติ, มโนสมฺผสฺสสฺมี น มนฺยติ, มโนสมฺผสฺสโต น มนฺยติ, 'มโนสมฺผสฺโส เมติ น มนฺยติ. ยมฺปิทํ มโนสมฺผสฺสปปจฺจยา อุปปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมปิ น มนฺยติ, ตสฺมีปิ น มนฺยติ, ตโตปิ น มนฺยติ, 'ตํ เมติ น มนฺยติ. สพฺพํ น มนฺยติ, สพฺพสฺมี น มนฺยติ, สพฺพโต น มนฺยติ, 'สพฺพํ เมติ น มนฺยติ. โส เอวํ อมฺนฺยมาโน น จ กิณฺจิ โลเก อุปาทิยติ, อนฺอุปาทิยํ น ปริตสฺสติ, อปริตสฺสํ ปจฺจตฺตณฺเณว ปรินิพฺพายติ, 'ชีณา ชาติ, วุสิตํ พุรหฺมจริยํ, กตฺตกรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาติ. อयํ โข สา ภิกฺขเว สพฺพมณฺยิตสมฺมุขมาตสสารุปฺปา ปฏฺวีปทาติ. อฏฺฐมํ.

๕. ปจฺมสมฺมุขมาตสปปายสฺสยุตฺตํ

[๓๑] "สพฺพมณฺยิตสมฺมุขมาตสปปายํ โว ภิกฺขเว ปฏฺวีปทํ เทสิสฺสามิ, ตํ สฺสฺนาถ. กตมา จ สา ภิกฺขเว สพฺพมณฺยิตสมฺมุขมาตสปปายา ปฏฺวีปทา. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขุํ น มนฺยติ, จกฺขุสฺมี น มนฺยติ, จกฺขุโต น มนฺยติ, 'จกฺขุํ เมติ น มนฺยติ. รูเป น มนฺยติ, จกฺขุวิญฺญาณํ น มนฺยติ, จกฺขุสมฺผสฺสํ น

มณฺณติ. ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺผลสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา
 ทุกฺขํ วา อทฺทกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ น มณฺณติ, ตสฺมีปิ น มณฺณติ,
 ตโตปิ น มณฺณติ, 'ตํ เมติ น มณฺณติ. ยํ หิ ภิกฺขเว มณฺณติ,
 ยสฺมี มณฺณติ, ยโต มณฺณติ, 'ยํ เมติ มณฺณติ, ตโต ตํ โหติ
 อณฺณตา, อณฺณตาภาวี ภาวสฺสโต โลโก ภาวเมว อภินนฺหติ ฯเปฯ
 ชิวฺหํ น มณฺณติ, ชิวฺหา ย น มณฺณติ, ชิวฺหาโต น มณฺณติ,
 'ชิวฺหา เมติ น มณฺณติ. รเส ชิวฺหาวิณฺญาณํ' ชิวฺหาสมฺผลสฺสํ น
 มณฺณติ. ยมฺปิทํ ชิวฺหาสมฺผลสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา
 ทุกฺขํ วา อทฺทกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ น มณฺณติ, ตสฺมีปิ น มณฺณติ,
 ตโตปิ น มณฺณติ, 'ตํ เมติ น มณฺณติ. ยํ หิ ภิกฺขเว มณฺณติ,
 ยสฺมี มณฺณติ, ยโต มณฺณติ, 'ยํ เมติ มณฺณติ, ตโต ตํ โหติ
 อณฺณตา, อณฺณตาภาวี ภาวสฺสโต โลโก ภาวเมว อภินนฺหติ ฯเปฯ
 มนํ น มณฺณติ, มนสฺมี น มณฺณติ, มนโต น มณฺณติ, 'มโน
 เมติ น มณฺณติ. ฐมฺเม มโนวิณฺญาณํ มโนสมฺผลสฺสํ น มณฺณติ.
 ยมฺปิทํ มโนสมฺผลสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
 อทฺทกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ น มณฺณติ, ตสฺมีปิ น มณฺณติ, ตโตปิ น
 มณฺณติ, 'ตํ เมติ น มณฺณติ. ยํ หิ ภิกฺขเว มณฺณติ, ยสฺมีปิ
 มณฺณติ, ยโต มณฺณติ, 'ยํ เมติ มณฺณติ, ตโต ตํ โหติ อณฺณตา,
 อณฺณตาภาวี ภาวสฺสโต โลโก ภาวเมว อภินนฺหติ. ยาวตา ภิกฺขเว
 ขนฺธธาตฺถายตनํ ตมฺปิ น มณฺณติ, ตสฺมีปิ น มณฺณติ, ตโตปิ น
 มณฺณติ, 'ตํ เมติ น มณฺณติ. โส เอวํ อมณฺณมาโน น^๒ กิณฺจ
 โลกเก อุปาทียติ, อนฺุปาทียํ น ปริตสฺสติ, อปริตสฺสํ ปจฺจตฺตณฺเณว
 ปรีนิพฺพายติ, 'ชีณา ชาติ, วุสิตํ พุรหฺมจฺริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ

^๑ ฉ., เท., อ. รเส น มณฺณติ ชิวฺหาวิณฺญาณํ น มณฺณติ^๒ ฉ., เท. น จ กิณฺจ

สั่งยุติ] ๑. สัพพพณณิตสมุคฺชาตสปปายสฺสุตฺตํ ๑๐. ทุตฺติยสมุคฺชาตสปปายสฺสุตฺตํ

อิตฺถตฺตตฺตา ยาทิ ปชานาติ. อโย โข สา ภิกฺขเว
สัพพพณณิตสมุคฺชาตสปปายา ปฏิปทาติ. นวม.

๑๐. ทุตฺติยสมุคฺชาตสปปายสฺสุตฺตํ

[๓๒] “สัพพพณณิตสมุคฺชาตสปปายํ โว ภิกฺขเว ปฏิปทํ เทสิสฺสามิ,
ตํ สุณฺหาถ. กตมา จ สา ภิกฺขเว สัพพพณณิตสมุคฺชาตสปปายา
ปฏิปทา. ตํ ก็ มณฺเฑถ ภิกฺขเว จกฺขุํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.

อนิจฺจํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ, ทฺวักขํ วา ตํ สุขํ วาติ.

ทฺวักขํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ ทฺวักขํ วิปริณามธมฺมํ, กลลํ นุ ตํ สมฺนุปสฺสิตุํ
'เอตํ มม, เอโสหฺมสมฺมิ, เอโส เม อตฺตทาติ.

โน เหนฺติ ภาณเต.

“รฺฐปา ะเปยฺย จกฺขุวิญญานํ ะปยฺย จกฺขุสมฺผสฺโส นิจฺจโ จ วา
อนิจฺจโ จ วาติ.

อนิจฺจโ จ ภาณเต.

ะเปยฺย “ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา
ทฺวักขํ วา อทฺวักขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.

อนิจฺจํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ, ทฺวักขํ วา ตํ สุขํ วาติ.

ทฺวักขํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ ทฺวักขํ วิปริณามธมฺมํ, กลลํ นุ ตํ สมฺนุปสฺสิตุํ

‘เอตัม มม, เอโสหมสมิ, เอโส เม อตตาทิ.

โน เหตุ ภาณเต.

ฯเปฯ “ชีวหา นิจจา วา อนิจจา วาติ.

อนิจจา ภาณเต.

รสาฯเปฯ ชิวหาวิญญาณัมฯเปฯ ชิวหาสมมุสโสฯเปฯ
ยมปิทํ ชิวหาสมมุสสปลจจา อุปปชชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกขํ วา
อทุกขมสุขํ วา, ตมปิ นิจจํ วา อนิจจํ วาติ.

อนิจจํ ภาณเต.

ฯเปฯ “ธมมาฯเปฯ มโนวิญญาณัมฯเปฯ มโนสมมุสโส
นิจจา วา อนิจจา วาติ.

อนิจจา ภาณเต.

“ยมปิทํ มโนสมมุสสปลจจา อุปปชชติ เวทยิตํ สุขํ วา
ทุกขํ วา อทุกขมสุขํ วา, ตมปิ นิจจํ วา อนิจจํ วาติ.

อนิจจํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจจํ, ทุกขํ วา ตํ สุขํ วาติ.

ทุกขํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจจํ ทุกขํ วิปริณามธมมํ, กลลํ นุ ตํ สมมุสสสิตุ
‘เอตัม มม, เอโสหมสมิ, เอโส เม อตตาทิ.

โน เหตุ ภาณเต.

“เอวํ ปสฺสํ ภิกขเว สุตวา อริยสาวโก จกฺขุสมิปี
นิพฺพินฺทติ, รุเปสฺสปี นิพฺพินฺทติ, จกฺขุวิญญาเณปี นิพฺพินฺทติ,
จกฺขุสมมุสเสปี นิพฺพินฺทติ, ยมปิทํ จกฺขุสมมุสสปลจจา อุปปชชติ

เวทียิต์ สขั วา ทุกขั วา อทุกขมสขั วา, ตสมีปิ นิพพินฺทติ
 ๔เป๔ ชิวหาหยาปิ นิพพินฺทติ, รเสสุปิ ๔เป๔ ยมปิทำ
 ชิวหาสมุสสสัจจยา อุปฺปชฺชติ เวทียิต์ สขั วา ทุกขั วา
 อทุกขมสขั วา, ตสมีปิ นิพพินฺทติ. มนสมีปิ นิพพินฺทติ, ธมฺเมสุปิ
 นิพพินฺทติ, มโนวิญญาณปิ นิพพินฺทติ, มโนสมุสสเสปิ นิพพินฺทติ,
 ยมปิทำ มโนสมุสสสัจจยา อุปฺปชฺชติ เวทียิต์ สขั วา ทุกขั วา
 อทุกขมสขั วา, ตสมีปิ นิพพินฺทติ, นิพพินฺททำ วิรชฺชติ, วิราคา
 วิมูจฺจติ, วิมุตตสมี 'วิมุตตมิตติ ฌาณํ โหติ. 'ชีณา ชาติ, วุสิต์
 พุรหมจริยั, กตํ กรณียั, นาปริ อิตถตฺตยาติ ปชานาติ. อัย โข
 สา ภิกฺขเว สัพพมณฺณิตสมุคฺฆาตสปปายา ปฏิปทาติ. ทสมั.

ตติโย สัพพวคโค.

ตสฺสุทฺถานั

สัพพณฺจ เทวปิ ปหานา ปริชานา อปเร ทูเว
 อาทิตตํ อนนฺธฏฺฏณฺจ สารูปฺปา เทว จ สปปายา
 วคโค เตน ปวฺจจตฺตีติ.

๔. ชาติธมมวคโค

๑ - ๑๐. ชาติธมมาทิสุตตทสกะ

[๓๓] สาวตถีนินทานัง. ตตฺร โข ยเปยฺย “สพฺพํ ภิกฺขเว ชาติธมฺมํ. ภิกฺขเว ภิกฺขเว สพฺพํ ชาติธมฺมํ. ยเปยฺย จกฺขุํ ภิกฺขเว ชาติธมฺมํ. รุปา ยเปยฺย จกฺขุวิญญาณํ ยเปยฺย จกฺขุสมฺมผลสฺส ชาติธมฺโม. ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺมผลสฺสปลจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ ชาติธมฺมํ. ยเปยฺย ชิวฺหา ยเปยฺย รสา ยเปยฺย ชิวฺหาวิญญาณํ ยเปยฺย ชิวฺหาสมฺมผลสฺส ชาติธมฺโม.” ยมฺปิทํ ชิวฺหาสมฺมผลสฺสปลจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ ชาติธมฺมํ. ยเปยฺย มโน ชาติธมฺโม, ธมฺมา ชาติธมฺมา, มโนวิญญาณํ ชาติธมฺมํ, มโนสมฺมผลสฺส ชาติธมฺโม. ยมฺปิทํ มโนสมฺมผลสฺสปลจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ ชาติธมฺมํ. เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสาวโก จกฺขุสมฺมปี นิพฺพินฺนหติ. รุปेสฺสปี นิพฺพินฺนหติ. จกฺขุวิญญาณेषี จกฺขุสมฺมผลเสปี ยเปยฺย นาปรํ อิตถตฺตยาตติ ปชานาตีติ.

[๓๔] สงฺขิตฺตํ สพฺพํ ภิกฺขเว ชราธมฺมํ.

[๓๕] สงฺขิตฺตํ สพฺพํ ภิกฺขเว พฺยาธมฺมํ. เอวํ^๒ ปสฺสํ ภิกฺขเว.^๒

[๓๖] สงฺขิตฺตํ สพฺพํ ภิกฺขเว มรณธมฺมํ.

[๓๗] สงฺขิตฺตํ สพฺพํ ภิกฺขเว โสภณธมฺมํ.

[๓๘] สงฺขิตฺตํ สพฺพํ ภิกฺขเว สงฺกิลเลสธมฺมํ.

[๓๙] สงขิตตํ สพพํ ภิกขเว ขยธมมํ.

[๔๐] สงขิตตํ สพพํ ภิกขเว วยธมมํ.

[๔๑] สงขิตตํ สพพํ ภิกขเว สมุททยธมมํ.

[๔๒] “สงขิตตํ สพพํ ภิกขเว นิโรธธมมํ. กิญจ^๑ ภิกขเว
 สพพํ นิโรธธมมํ. จกขุ^๒ ภิกขเว นิโรธธมมํ, รุปา นิโรธธมมา,
 จกขุวิญญาณํ นิโรธธมมํ, จกขุสมมุสสโส นิโรธธมโม. ยมปิ^๓
 จกขุสมมุสสสปปจจยา อุปปชชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกขํ วา
 อทุกขมสุขํ วา, ตมปิ นิโรธธมมํ ะเปย ชิวหา นิโรธธมมา.
 รสา นิโรธธมมา. ชิวหาวิญญาณํ นิโรธธมมํ. ชิวหาสมมุสสโส
 นิโรธธมโม. ยมปิ^๔ ชิวหาสมมุสสสปปจจยา อุปปชชติ เวทยิตํ
 สุขํ วา ทุกขํ วา อทุกขมสุขํ วา, ตมปิ นิโรธธมมํ ะเปย มโน
 นิโรธธมโม. ธมมา นิโรธธมมา. มโนวิญญาณํ นิโรธธมมํ. ยมปิ^๕
 มโนสมมุสสสปปจจยา อุปปชชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกขํ วา อทุกขมสุขํ
 วา, ตมปิ นิโรธธมมํ. เอวํ ปสสํ ภิกขเว สุตวา อริยสาวโก
 จกขุสมิปี นิพพิหนฺตติ. ะเปย นাপริ อิตถตฺตยาตติ ปชานาตีติ.”

จตุตฺถิโย ชาติธมฺมวคฺโค.

ตสฺสสุทฺถานํ

ชาติชราพฺยาธิมรณํ โสกา จ สงฺกิเลสา จ ขยธมฺมณฺจ
 วยธมฺมณฺจ สมุททยธมฺมํ นิโรธธมฺเมน เต ทสชาติ.”

^{๑-๕} ฉ.อิ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ. ^๖ ฉ. ชาติ ะเปย โสโก จ สงฺกิเลสํ ขยวยสมุทฺทํ
 ะเปย, อิ. ชาติ ะเปย โสโก จ สงฺกิเลสํ จ.

๕. สพฺพอนิจฺจวคฺโค

๑ - ๕. อนิจฺจาทีสุตฺตนาวกํ

[๔๓] สาวตถิณีทานํ. ตตฺร โข ๔เปยฺย สพฺพํ ภิกฺขเว
 อนิจฺจํ. กิณฺจ ภิกฺขเว สพฺพํ อนิจฺจํ. จกฺขุ^๑ ภิกฺขเว อนิจฺจํ, รูปา
 อนิจฺจา, จกฺขุวิญฺญาณํ อนิจฺจํ, จกฺขุสมฺมสฺสโส อนิจฺโจ, ยมฺปิทํ
 จกฺขุสมฺมสฺสสปลฺลจฺยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
 อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ อนิจฺจํ ๔เปยฺย ชิวฺหา อนิจฺจา, รสา
 อนิจฺจา, ชิวฺหาวิญฺญาณํ อนิจฺจํ, ชิวฺหาสมฺมสฺสโส อนิจฺโจ, ยมฺปิทํ
 ชิวฺหาสมฺมสฺสสปลฺลจฺยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
 อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ อนิจฺจํ. กาโย อนิจฺโจ ๔เปยฺย มโน
 อนิจฺโจ, ฐมฺมา อนิจฺจา, มโนวิญฺญาณํ อนิจฺจํ, มโนสมฺมสฺสโส
 อนิจฺโจ, ยมฺปิทํ มโนสมฺมสฺสสปลฺลจฺยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา
 ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ อนิจฺจํ. เหวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว
 สุตฺวา อริยสวโก จกฺขุสฺมีปิ นิพฺพินฺนฺตติ, รูเปสฺสปิ นิพฺพินฺนฺตติ,
 จกฺขุวิญฺญาณฺเฬปิ นิพฺพินฺนฺตติ, จกฺขุสมฺมสฺสเฬปิ นิพฺพินฺนฺตติ, ยมฺปิทํ
 จกฺขุสมฺมสฺสสปลฺลจฺยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา,
 ตสฺมีปิ นิพฺพินฺนฺตติ ๔เปยฺย มนสฺมีปิ นิพฺพินฺนฺตติ, ฐมฺเมสฺสปิ นิพฺพินฺนฺตติ,
 มโนวิญฺญาณฺเฬปิ นิพฺพินฺนฺตติ, มโนสมฺมสฺสเฬปิ นิพฺพินฺนฺตติ, ยมฺปิทํ
 มโนสมฺมสฺสสปลฺลจฺยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
 อทุกฺขมสุขํ วา, ตสฺมีปิ นิพฺพินฺนฺตติ, นิพฺพินฺนํ วิรชฺชติ, วิราคา
 วิมฺจุจติ, วิมฺุตตสฺมี “วิมฺุตตมิตติ ญาณํ โหติ. ‘ชีณฺหา ชาติ, วุสฺสิตํ
 พุรฺหมจฺริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ.” ปจฺม.

^{๑-๑} อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

[๔๔] สฬพํ ภิกฺขเว ทุกฺขํ. อเปยํ ทฺติยํ.

[๔๕] สฬพํ ภิกฺขเว อนตฺตา. อเปยํ ตติยํ.

[๔๖] สฬพํ ภิกฺขเว อภินฺนํ. อเปยํ จตฺตํ.

[๔๗] สฬพํ ภิกฺขเว ปริณฺณํ. อเปยํ ปณฺณํ.

[๔๘] สฬพํ ภิกฺขเว ปหาตพฺพํ. อเปยํ จญฺญํ.

[๔๙] สฬพํ ภิกฺขเว สจฺฉิกาตพฺพํ. อเปยํ สตฺตมํ.

[๕๐] สฬพํ ภิกฺขเว อภินฺนํ. อเปยํ อญฺญมํ.

[๕๑] สฬพํ ภิกฺขเว อุปทฺทํ. อเปยํ นวมํ.

๑๐. อุปสสุฏฐสตุต

[๕๒] “สฬพํ ภิกฺขเว อุปสสุฏฐํ. กิณฺจ ภิกฺขเว สฬพํ”
 อุปสสุฏฐํ. จกฺขุ ภิกฺขเว อุปสสุฏฐํ, ฐปา อุปสสุฏฐา, จกฺขุวิญฺญาณํ
 อุปสสุฏฐํ, จกฺขุสมฺมสฺสํ อุปสสุฏฐํ, ยมฺปิํ จกฺขุสมฺมสฺสํ จจฺยา
 อุปปชฺชติ เวทิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ
 อุปสสุฏฐํ อเปยํ ชิวฺหา อุปสสุฏฐา, รสา อุปสสุฏฐา, ชิวฺหาวิญฺญาณํ
 อุปสสุฏฐํ, ชิวฺหาสมฺมสฺสํ อุปสสุฏฐํ, ยมฺปิํ ชิวฺหาสมฺมสฺสํ จจฺยา
 อุปปชฺชติ เวทิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ
 อุปสสุฏฐํ. กาโย อุปสสุฏฐํ อเปยํ มโน อุปสสุฏฐํ, ฐมา
 อุปสสุฏฐา, มโนวิญฺญาณํ อุปสสุฏฐํ, มโนสมฺมสฺสํ อุปสสุฏฐํ,
 ยมฺปิํ มโนสมฺมสฺสํ จจฺยา อุปปชฺชติ เวทิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
 อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ อุปสสุฏฐํ. เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา

หมดอายุ 27/05/2566

อริยสาวโก จกขุสุมิปี นิพพินฺทติ, ฐเปสฺสปี นิพพินฺทติ,
 จกขุวิญญาณปี นิพพินฺทติ, จกขุสมฺผลสฺสปี นิพพินฺทติ, ยมฺปิทํ
 จกขุสมฺผลสฺสจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมฺสุขํ วา,
 ตสฺมึปี นิพพินฺทติ ฯเปฯ มนสฺมึปี นิพพินฺทติ, ฐมฺเมสฺสปี นิพพินฺทติ,
 มโนวิญญาณปี นิพพินฺทติ, มโนสมฺผลสฺสปี นิพพินฺทติ, ยมฺปิทํ
 มโนสมฺผลสฺสจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
 อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตสฺมึปี นิพพินฺทติ, นิพพินฺทํ วิรชฺชติ, วิราคา
 วิมฺลจฺจติ, วิมฺลตตสฺมึ 'วิมฺลตตมิตฺติ ฌาณํ โหติ' ๑ ฌีณา ชาตฺติ, วุสฺสิตํ
 พุรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตถตฺตยาตฺติ ปชานาตฺติ. ทสมํ.

ปญฺจโม สฬพอนิจจวคฺโค.

ตสฺสทุทฺธานํ

อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา จ^๑ อภิญฺเฌยฺยํ ปริณฺเฌยฺยํ
 ปหาตพฺพํ สจฺจนิกาตพฺพํ อภิญฺเฌยฺยํ^๒ ปริณฺเฌยฺยํ
 อุปฺททฺตํ อุปสฺสฏฺจํ วคฺโค เตน ปวฺจจฺจตฺติ.

สฬายตนวคฺเค ปจฺมปณฺณาสโก สมตฺโต.

ตสฺสทุทฺธานํ

สฺสทฺธวคฺโค ยมโก จ สฬพวคฺคชฺรานิ จ
 อนิจฺจวคฺโค ปณฺณาสํ^๓ ปญฺจโม เตน ปวฺจจฺจตฺติ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. จสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ.,เท. อภิญฺเฌยฺยปริณฺเฌยฺยํ, อิ. อภิญฺเฌยฺยํ

^๓ ฉ.,อิ.มหา. อนิจฺจวคฺคํ ยมกํ

สฬพํ วคฺคํ ชาตฺติทฺมมํ

หมตอายุ 27/05/2566 อนิจฺจวคฺเคน ปณฺณาสํ

ฯเปฯ

สฺสทฺธวคฺคํ จ โน เจตํ

สฬพํ วคฺคํ ชฺรานิ จ

ฯเปฯ

ฯเปฯ

(๖) ๑. อวิชชาวคฺโค

๑. อวิชชาปหานสูตรํ

[๕๓] สาวตถิณีทานํ อถ โข อณฺณตโร ภิกฺขุ, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ, เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ “กถํ หนุ โข ภนฺเต ชานโต กถํ ปสฺสโต อวิชฺชา ปหียติ, วิชฺชา อุปฺปชฺชติติ.

“จกฺขุ โข ภิกฺขุ อนิจฺจโต ชานโต ปสฺสโต อวิชฺชา ปหียติ, วิชฺชา อุปฺปชฺชติ. รุเป อนิจฺจโต ชานโต ปสฺสโต อวิชฺชา ปหียติ, วิชฺชา อุปฺปชฺชติ. จกฺขุวิญฺญาณํ ๗ปฺย จกฺขุสมฺมผลสฺส ๗ปฺย ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺมผลสฺสพจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา หุกฺขํ วา อหุกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ อนิจฺจโต ชานโต ปสฺสโต อวิชฺชา ปหียติ, วิชฺชา อุปฺปชฺชติ. โสตํ ๗ปฺย ฌานํ ๗เปฺย ชิวฺหํ ๗ปฺย กายํ ๗เปฺย มนํ อนิจฺจโต ชานโต ปสฺสโต อวิชฺชา ปหียติ, วิชฺชา อุปฺปชฺชติ. ฐมฺเม ๗ปฺย มโนวิญฺญาณํ ๗ปฺย มโนสมฺมผลสฺส ๗ปฺย ยมฺปิทํ มโนสมฺมผลสฺสพจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา หุกฺขํ วา, อหุกฺขมฺสุขํ วา ตมฺปิ อนิจฺจโต ชานโต ปสฺสโต อวิชฺชา ปหียติ, วิชฺชา อุปฺปชฺชติ. เอวํ โข ภิกฺขุ ชานโต เอวํ ปสฺสโต อวิชฺชา ปหียติ, วิชฺชา อุปฺปชฺชติติ. ปจฺม.

๒. สยโฆชนปทานสุตตํ

[๕๔] “กถํ หนุ โข ภนเต ชานโต กถํ ปสสโต
 สยโฆชนา ปหิยนุตติ. “จกขุ โข ภิกขเว” อนิจจโต ชานโต
 ปสสโต สยโฆชนา ปหิยนุติ. รูปะ อนิจจโต ชานโต ปสสโต
 สยโฆชนา ปหิยนุติ. จกขุวิญญานํ อนิจจโต ชานโต ปสสโต
 สยโฆชนา ปหิยนุติ. จกขุสมมุสสํ อนิจจโต ชานโต ปสสโต
 สยโฆชนา ปหิยนุติ. ยมปิทํ จกขุสมมุสสปัจจยา อุปปชชติ เวทยิตํ
 สุขํ วา ทุกขํ วา อทุกขมสุขํ วา, ตมปิ อนิจจโต ชานโต
 ปสสโต สยโฆชนา ปหิยนุติ. โสตํ ะเปย ฆานํ ะเปย ชิวหํ
 ะเปย กายํ ะเปย มนํ ะเปย ฐมเม ะเปย มโนวิญญานํ ะเปย
 มโนสมมุสสํ ะเปย เอวํ โข ภิกขเว” ชานโต เอวํ ปสสโต
 สยโฆชนา ปหิยนุตติ. ทุตियํ.

๓. สยโฆชนสมุคฆาตสุตตํ

[๕๕] “กถํ หนุ โข ภนเต ชานโต กถํ ปสสโต
 สยโฆชนา สมุคฆาตํ คจจนุตติ. “จกขุ โข ภิกขเว” อนตตโต
 ชานโต ปสสโต สยโฆชนา สมุคฆาตํ คจจนุติ. รูปะ อนตตโต
 ะเปย จกขุวิญญานํ ะเปย จกขุสมมุสสํ ะเปย ยมปิทํ
 จกขุสมมุสสปัจจยา อุปปชชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกขํ วา
 อทุกขมสุขํ วา, ตมปิ อนตตโต ชานโต ปสสโต สยโฆชนา
 สมุคฆาตํ คจจนุติ. โสตํ ะเปย ฆานํ ะเปย ชิวหํ ะเปย กายํ
 ะเปย มนํ ะเปย ฐมเม ะเปย มโนวิญญานํ ะเปย มโนสมมุสสํ

ยเปย ยมปิทํ มโนสมฺพสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สฺขํ วา
ทฺขุขํ วา อทฺกฺขมสฺขํ วา, ตมฺปิ อนตฺตโต ชานโต ปสฺสโต
สณฺโณชนา สมุคฆาตํ คจฺจนฺตติ. เอวํ โข ภิกฺขเว ชานโต เอวํ
ปสฺสโต สณฺโณชนา สมุคฆาตํ คจฺจนฺตติ. ตตฺถิ.

๔. อาสวปหานสฺสุตํ

[๕๖] “กถํ นฺุ โข ภนฺเต ชานโต กถํ ปสฺสโต อาสวา
ปหฺยีนฺตติ ยเปย จตฺตถํ.

๕. อาสวสมุคฆาตสฺสุตํ

[๕๗] “กถํ นฺุ โข ภนฺเต ชานโต กถํ ปสฺสโต อาสวา
สมุคฆาตํ คจฺจนฺตติ ยเปย ปณฺจมํ.

๖. อนุสยปหานสฺสุตํ

[๕๘] “กถํ นฺุ โข ยเปย อนุสยา ปหฺยีนฺตติ. ยเปย ฉณฺฺจ.

๗. อนุสยสมุคฆาตสฺสุตํ

[๕๙] “กถํ นฺุ โข ยเปย อนุสยา สมุคฆาตํ คจฺจนฺตติ.
“จกฺขุ โข ภิกฺขเว อนตฺตโต ชานโต ปสฺสโต อนุสยา สมุคฆาตํ
คจฺจนฺตติ ยเปย โสตํ ยเปย ฆานํ ยเปย ชิวฺหํ ยเปย กายํ ยเปย
มณฺํ ยเปย ฐมฺเม ยเปย มโนวิญญานํ ยเปย มโนสมฺพสฺสํ ยเปย
ยมปิทํ มโนสมฺพสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สฺขํ วา ทฺขุขํ วา
อทฺกฺขมสฺขํ วา, ตมฺปิ อนตฺตโต ชานโต ปสฺสโต อนุสยา

สมุคฆาตัม คจจณตติ. เอวํ โข ภิกขเว ชานโต เอวํ ปสฺสโต
อนุสยา สมุคฆาตัม คจจณตติ. สตตมํ.

๘. สพฺพปาทานปริณายาสุตํ

[๖๐] “สพฺพปาทานปริณายา”^๑ โว ภิกขเว ฐมมํ เทสิสฺสามิ,
ตัม สฺสณาย. กตมอ จ ภิกขเว สพฺพปาทานปริณายา ฐมมอ.
จกฺขณฺจ ปฏิจฺจ รุเป จ อุปฺปชฺชติ จกฺขวิณฺณายณํ, ตินฺณํ สงฺคติ
ผลฺสโส, ผลฺสสพฺพจยา เวทนา. เอวํ ปสฺสํ ภิกขเว สุตวา อริยสาวโก
จกฺขสฺสมีปิ นิพฺพินฺนตติ, รุเปสฺสปี นิพฺพินฺนตติ, จกฺขวิณฺณายณปิ
นิพฺพินฺนตติ, จกฺขสมฺผลฺสเสปิ นิพฺพินฺนตติ, เวทนายปิ นิพฺพินฺนตติ,
นิพฺพินฺนํ วิรชฺชติ, วิราคา วิมฺจุจติ, ‘วิโมกฺขปริณายาตัม’^๒ เม
อุปาทานนฺติ ปชานาติ. โสตณฺจ ปฏิจฺจ สทฺเท จ อุปฺปชฺชติ
ฯเปฯ ฆานณฺจ ปฏิจฺจ คนฺธเ จ ฯเปฯ ชิวฺหณฺจ ปฏิจฺจ รเส จ
ฯเปฯ กายณฺจ ปฏิจฺจ โผฏฺฐพฺเพ จ ฯเปฯ มนณฺจ ปฏิจฺจ
ฐมฺเม จ อุปฺปชฺชติ มโนวิณฺณายณํ, ตินฺณํ สงฺคติ ผลฺสโส,
ผลฺสสพฺพจยา เวทนา. เอวํ ปสฺสํ ภิกขเว สุตวา อริยสาวโก
มนสฺสมีปิ นิพฺพินฺนตติ, ฐมฺเมสฺสปี นิพฺพินฺนตติ, มโนวิณฺณายณปิ
นิพฺพินฺนตติ, มโนสมฺผลฺสเสปิ นิพฺพินฺนตติ, เวทนายปิ นิพฺพินฺนตติ,
นิพฺพินฺนํ วิรชฺชติ, วิราคา วิมฺจุจติ, ‘วิโมกฺขปริณายาตัม’ เม
อุปาทานนฺติ ปชานาติ. อยํ โข ภิกขเว สพฺพปาทานปริณายา
ฐมฺโมติ. อภฺจมํ.

^๑ ฉ.เท. สพฺพปาทานปริณายา, อ. สพฺพปาทานปริณายาทานาย

^๒ ฉ.เท. วิโมกฺขา ปริณายาตัม, เอวมฺปิ. อ. วิโมกฺขา ปรียาทินนํ

๕. ปจฺมสพฺพปาทานปรียาทานสฺสุตฺตํ

[๖๑] “สพฺพปาทานปรียาทานาย โว ภิกฺขเว ฐมํ เทสิสฺสามิ, ตํ สฺสณฺณํ. กตโม จ ภิกฺขเว สพฺพปาทานปรียาทานาย ฐมโม. จกฺขุญฺจ ปฏฺฐิจฺจ รุเป จ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณํ, ติณฺณํ สงฺกตํ ผสฺสโส, ผสฺสสพฺพจฺจา เวทนา. เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสวโก จกฺขุสฺมึปิ นิพฺพินฺนํ, รุเปสฺสปิ นิพฺพินฺนํ, จกฺขุวิญฺญาเณปิ นิพฺพินฺนํ, จกฺขุสมฺผสฺเสปิ นิพฺพินฺนํ, เวทนายปิ นิพฺพินฺนํ, นิพฺพินฺนํ วิรชฺชติ, วิราคา วิมฺมจฺจติ, ‘วิโมกฺขปรียาทินฺนํ เม อุปาทานนฺติ ปชานาติ. ยเปฯ ชิวฺหญฺจ ปฏฺฐิจฺจ รเส จ อุปฺปชฺชติ ชิวฺหาวิญฺญาณํ ยเปฯ มนฺณญฺจ ปฏฺฐิจฺจ ฐมเม จ อุปฺปชฺชติ มโนวิญฺญาณํ, ติณฺณํ สงฺกตํ ผสฺสโส, ผสฺสสพฺพจฺจา เวทนา. เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสวโก มนฺสฺมึปิ นิพฺพินฺนํ, ฐมเมสฺสปิ นิพฺพินฺนํ, มโนวิญฺญาเณปิ นิพฺพินฺนํ, มโนสมฺผสฺเสปิ นิพฺพินฺนํ, เวทนายปิ นิพฺพินฺนํ, นิพฺพินฺนํ วิรชฺชติ, วิราคา วิมฺมจฺจติ, ‘วิโมกฺขปรียาทินฺนํ เม อุปาทานนฺติ ปชานาติ. อยํ โข ภิกฺขเว สพฺพปาทานปรียาทานาย ฐมโมติ. นวมํ.

๑๐. ทุตฺตยสพฺพปาทานปรียาทานสฺสุตฺตํ

[๖๒] “สพฺพปาทานปรียาทานาย โว ภิกฺขเว ฐมํ เทสิสฺสามิ, ตํ สฺสณฺณํ. กตโม จ ภิกฺขเว สพฺพปาทานปรียาทานาย ฐมโม.

ตํ ก็ มณฺณญฺจ ภิกฺขเว จกฺขุํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.

หมดอายุ 27/05/2566

อนิจฺจํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ, ทุกฺขํ วา ตํ สุขํ วาติ.

ทุกขั ภาณเต.

“ยั ปณานิจจั ทุกขั วิปริณามธมมံ, กลลั นุ ตั สมนุปลสสิตุ
'เอตัง มม, เอโสทมสมิ, เอโส เม อตตาทิ.

โน เहतัง ภาณเต.

“รูปา ยเปย จกขุวิญญานัง นิจจั วา อนิจจั วาติ.

อนิจจั ภาณเต.

“จกขุสมผสโส นิจจั วา อนิจจั วาติ.

อนิจจั ภาณเต.

ยเปย ยมปิทัง จกขุสมผสสปลจจา อุปปชชติ เวทยิตัง สุขัง วา
ทุกขั วา อทุกขมสุขัง วา, ตมปิ นิจจั วา อนิจจั วาติ.

อนิจจั ภาณเต.

โสตัง ยเปย ฆานัง ยเปย ชิวหา ยเปย กาโย ยเปย มโน
ยเปย ธมมา ยเปย มโนวิญญานัง ยเปย มโนสมผสโส ยเปย
ยมปิทัง มโนสมผสสปลจจา อุปปชชติ เวทยิตัง สุขัง วา ทุกขั วา
อทุกขมสุขัง วา, ตมปิ นิจจั วา อนิจจั วาติ.

อนิจจั ภาณเต.

“ยั ปณานิจจั, ทุกขั วา ตั สุขัง วาติ.

ทุกขั ภาณเต.

“ยั ปณานิจจั ทุกขั วิปริณามธมมံ, กลลั นุ ตั สมนุปลสสิตุ
'เอตัง มม, เอโสทมสมิ, เอโส เม อตตาทิ.

โน เहतัง ภาณเต.

“เอวံ ปลสสัง ภิกขเว สุตวา อริยสาวโก จกขุสมิปี

นิพฺพินฺนํ, ฐาปเยสฺสํ นิพฺพินฺนํ, จกฺขุวิญญาเณปิ นิพฺพินฺนํ,
จกฺขุสมฺมุสฺเสปิ นิพฺพินฺนํ. ยมฺปิํ จกฺขุสมฺมุสฺสปจฺจยา อปฺปชฺชติ
เวทียํ สฺขํ วา ทฺกฺขํ วา อทฺกฺขมฺสฺขํ วา, ตสฺมีปิ นิพฺพินฺนํ
ฯเปฯ ชิวฺหายปิ นิพฺพินฺนํ, รเสสฺสํ นิพฺพินฺนํ, ชิวฺหาวิญญาเณปิ
นิพฺพินฺนํ, ชิวฺหาสมฺมุสฺเสปิ นิพฺพินฺนํ. ยมฺปิํ ชิวฺหาสมฺมุสฺส-
ปจฺจยา อปฺปชฺชติ ฯเปฯ มนสฺมีปิ นิพฺพินฺนํ, ฐมฺเมสฺสํ นิพฺพินฺนํ,
มโนวิญญาเณปิ นิพฺพินฺนํ, มโนสมฺมุสฺเสปิ นิพฺพินฺนํ. ยมฺปิํ
มโนสมฺมุสฺสปจฺจยา อปฺปชฺชติ เวทียํ สฺขํ วา ทฺกฺขํ วา
อทฺกฺขมฺสฺขํ วา, ตสฺมีปิ นิพฺพินฺนํ, นิพฺพินฺนํ วิรชฺชติ, วิราคา
วิมฺจุจฺติ, วิมฺตฺตสฺมี 'วิมฺตฺตมิตฺติ ฌาณํ โหติ, 'ชีณา ชาติ, วุสฺสิตํ
พฺรหฺมจฺริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรี อิตฺถตฺตยาติ ปชานาติ. อโย ไช
ภิกฺขเว สพฺพุปาทานปริยาทานาย ฐมฺโมติ. ทสฺม.

ปจฺจโม อวิชชาวคฺโค.

ตสฺสทฺทฺทานํ

อวิชฺชา สญฺโฆชนา เทว อาสเวน เทว วุตฺตา
อนุสฺยา อปฺเร เทว ปริญฺญา เทว ปริยาทินฺนา.^๑
วคฺโค เตน ปวฺจุจฺตียํ.

(๓) ๒. มิคชาลวคโค

๑. ปจมมิกชาลสุตตัม

[๖๓] สาวตถิณินทานัน. อถ โข อายสฺมา มิคชาโล, เยน ภควา ๔เปยฺ เอกมหนตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา มิคชาโล ภควนตํ เอตทโวจ “เอกวิหารี เอกวิหารีติ ฆนฺเต วุจฺจติ, กิตฺตาวตา ญฺ โข ฆนฺเต เอกวิหารี โหติ, กิตฺตาวตา จ ปน สหุติยวิหารี โหตีติ.

“สนฺติ โข มิคชาล จกฺขุวิญญฺเยยฺยา รูปา อิกฺกจา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามฺปสญฺหิตา รชนียา,^๑ ตณฺเฏ ภิกฺขุ อภินนฺทติ อภิวทติ อชฺโฌสาย ติกฺกจฺติ, ตสฺส ตํ อภินนฺทโต อภิวทโต อชฺโฌสาย ติกฺกจฺโต อปฺปชฺชติ นนฺทิ,^๒ นนฺทียา สติ สาราโค โหติ, สาราเค สติ สญฺโฆโค โหติ, นนฺทิสญฺโฆชนสํยุตฺโต โข มิคชาล ภิกฺขุ ‘สหุติยวิหารีติ วุจฺจติ. ๔เปยฺ สนฺติ โข มิคชาล ชิวหาวิญญฺเยยฺยา รสา ๔เปยฺ มโนวิญญฺเยยฺยา ฐมา อิกฺกจา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามฺปสญฺหิตา รชนียา, ตณฺเฏ ภิกฺขุ อภินนฺทติ อภิวทติ อชฺโฌสาย ติกฺกจฺติ, ตสฺส ตํ อภินนฺทโต อภิวทโต อชฺโฌสาย ติกฺกจฺโต อปฺปชฺชติ นนฺทิ, นนฺทียา สติ สาราโค โหติ, สาราเค สติ สญฺโฆโค โหติ, นนฺทิสญฺโฆชนสํยุตฺโต โข มิคชาล ภิกฺขุ ‘สหุติยวิหารีติ วุจฺจติ. เอวฺวิหารี จ มิคชาล ภิกฺขุ กิณฺจาปิ อรณฺณวนปตฺถานิ^๓ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏฺวิเสวติ อปฺปสทฺถานิ อปฺปนิกฺโขสนานิ วิชนวาทานิ มนุสฺสสราหเสยฺยกานิ

ปฏิสลลนสารูปปานิ, อถ โข ‘สทุตติยวิหารีติ วุจจติ. ตํ กิสฺส
เหตุ. ตณฺหา หิสฺส ทุตติยา, สาสฺส อปฺปหีนา, ตสฺมา
‘สทุตติยวิหารีติ วุจจติ.

สนฺติ จ โข มิคชาล จกฺขุวิญญेเยยฺยา รूปา อิกฺกจา กนฺตา
มณาปา ปิยรूปา กามฺมปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเฏ ภิกฺขุ นาภินนฺทติ
นาภิวทติ น อชฺโฆสาย ติกฺกจติ, ตสฺส ตํ อนภินนฺทโต อนภิวทโต
อนชฺโฆสาย ติกฺกจโต นนฺทติ นิสฺสจฺจติ, นนฺทิตฺยา อสติ สาราโค น
โหติ, สาราเค อสติ สณฺโฆโค น โหติ, นนฺทิสณฺโฆชนวิสฺสยฺตโต
โย มิคชาล ภิกฺขุ ‘เอกวิหารีติ วุจจติ ฯเปฯ สนฺติ โข มิคชาล
ชีวหาวิญญेเยยฺยา รสา ฯเปฯ สนฺติ” โข มิคชาล มโนวิญญेเยยฺยา
ธมฺมา อิกฺกจา กนฺตา มณาปา ปิยรूปา กามฺมปสณฺหิตา รชนียา,
ตณฺเฏ ภิกฺขุ นาภินนฺทติ นาภิวทติ น อชฺโฆสาย ติกฺกจติ, ตสฺส
ตํ อนภินนฺทโต อนภิวทโต อนชฺโฆสาย ติกฺกจโต นนฺทติ นิสฺสจฺจติ,
นนฺทิตฺยา อสติ สาราโค น โหติ, สาราเค อสติ สณฺโฆโค น
โหติ, นนฺทิสณฺโฆชนวิสฺสยฺตโต” โข มิคชาล ภิกฺขุ ‘เอกวิหารีติ
วุจจติ. เอวํวิหารี จ มิคชาล ภิกฺขุ กิณฺจาปิ คามนฺเต วิหรติ
อาภินฺน” ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณีหิ อุปาสเกหิ อุปาสิกاهิ ราชฺหิ
ราชมฺหามตฺเตหิ ติตฺถิเยหิ ติตฺถิยสาวเกหิ, อถ โข ‘เอกวิหารีติ
วุจจตีติ. เอวํวิหารี จ มิคชาล ภิกฺขุ วุจจตีติ. ตํ กิสฺส เหตุ.
ตณฺหา หิสฺส ทุตติยา, สาสฺส ปหีนา, ตสฺมา ‘เอกวิหารีติ วุจจตีติ.
ปจมฺ.

^๑ ฉ., เท., อ. สนฺติ จ โข, เอวํปรี.ิ.

^๒ ฉ., เท. นนฺทิสโยชนวิสฺสยฺตโต

^๓ อ. อาภินฺน

๒. ทุตติยมิกขาลสุตฺตํ

[๖๔] อถ โข อายสฺมา มิกขาลโ, เยน ภควา, เตนุปลสงฺกมิ
 ๕เปยฺ เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา มิกขาลโ ภควนฺตํ
 เอตทโวจ “สาธุ เม ภนฺเต ภควา สงฺขิตฺเตน ฐมํ เทเสตุ, ยมहि
 ภควโต ฐมํ สุตฺวา เอโก รูปกญฺโจ อปฺปมตฺโต อาตาปี
 ปหิตตฺโต วิหเรยฺยนฺติ.

“สนฺติ โข มิกขาล จกฺขุวิญญेเยยา รูปา อิกฺขจา กนฺตา
 มนาปา ปิยรูปา กามฺปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเจ ภิกฺขุ อภินฺนทฺติ
 อภิวทฺติ อชฺโฌสาย ติกฺขจฺติ, ตสฺส ตํ อภินฺนทฺโต อภิวทฺโต
 อชฺโฌสาย ติกฺขจฺโต อฺปฺปชฺชติ นนฺทิ, ‘นฺนทิสฺมฺทยา ทุกฺขสมฺทโย
 มิกขาลาติ วทามิ ๕เปยฺ สนฺติ จ โข มิกขาล ชิวหาวิญญेเยยา
 รสา ๕เปยฺ สนฺติ จ โข มิกขาล มโนวิญญेเยยา ฐมฺมา อิกฺขจา
 กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามฺปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเจ ภิกฺขุ
 อภินฺนทฺติ อภิวทฺติ อชฺโฌสาย ติกฺขจฺติ, ตสฺส ตํ อภินฺนทฺโต
 อภิวทฺโต อชฺโฌสาย ติกฺขจฺโต อฺปฺปชฺชติ นนฺทิ, ‘นฺนทิสฺมฺทยา
 ทุกฺขสมฺทโย มิกขาลาติ วทามิ.

สนฺติ โข มิกขาล จกฺขุวิญญेเยยา รูปา อิกฺขจา กนฺตา
 มนาปา ปิยรูปา กามฺปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเจ ภิกฺขุ นนาภินฺนทฺติ
 นนาภิวทฺติ น อชฺโฌสาย ติกฺขจฺติ, ตสฺส ตํ อนภินฺนทฺโต อนภิวทฺโต
 อนชฺโฌสาย ติกฺขจฺโต นนฺทิ นินฺรุชฺฌติ, ‘นฺนทินิโรธา ทุกฺขนิโรธ
 มิกขาลาติ วทามิ ๕เปยฺ สนฺติ จ โข มิกขาล ชิวหาวิญญेเยยา
 รสา ๕เปยฺ สนฺติ จ โข มิกขาล มโนวิญญेเยยา ฐมฺมา อิกฺขจา
 กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามฺปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเจ ภิกฺขุ

นาภินนฺทติ นาภิวทติ อนฺชโณสาย^๑ ติฏฺฐจติ, ตสฺส ตํ อนภินนฺทโต
อนภิวทโต อนฺชโณสาย ติฏฺฐจโต นนฺทติ นินฺรุชฺฌติ, ‘นนฺทินิโรชา
ทุกฺขนิโรโธ มิคชาลาติ วทามิติ.

อถ โข อายสฺมา มิคชาโล ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา
อนฺโหมทิตฺวา อุกฺกจายาสนา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา
ปฏกามิ. อถ โข อายสฺมา มิคชาโล เอโก รูปกฏฺโฏจํ อปฺปมตฺโต
อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต^๒ น จิรสฺเสว ยสฺสสตฺถาย กุลปฺตฺตา
สมฺมทฺเว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺนติ, ตทฺนฺตฺตรํ
พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺฐเจ ว ฐมฺเม สยํ อภินฺนทิตฺวา
อุปสมฺปชฺช วิหรติ^๓ “ซีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ,
นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ อพฺภกฺกณาสิ. อณฺณตโร จ^๔ ปนายสฺมา
มิคชาโล อรหฺตํ อโหสิตี. ทฺติยํ.

๓. ปจฺมสมิทธิมารปญฺหาสุตฺตํ

[๖๕] เอกํ สมยํ ภควา ราชคฺเห วิหรติ เวพฺพเน
กลนฺทกนิวาเป. อถ โข อายสฺมา สมิทธิ, เยน ภควา, ๕เปย
ภควนฺตํ เอตทโวจ “มาโร มาโรติ ภนฺเต วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ
โข ภนฺเต มาโร วา อสฺส มารปญฺณตฺติ วาติ.

“ยตฺถ โข สมิทธิ อตฺถิ จกฺขุ, อตฺถิ รุปา, อตฺถิ
จกฺขุวิญฺญาณํ, อตฺถิ จกฺขุวิญฺญาณวิญฺญาตพฺพา ฐมฺมา, อตฺถิ ตตฺถ
มาโร วา มารปญฺณตฺติ วา. อตฺถิ โสตํ, อตฺถิ สทฺทา, อตฺถิ
โสตวิญฺญาณํ, อตฺถิ โสตวิญฺญาณวิญฺญาตพฺพา ฐมฺมา, อตฺถิ ตตฺถ

^๑ ฉ. เท. นาชฺโณสาย, เอมฺปริปี.

^๒ ฉ. วิหรโต

^๓ ฉ. เท. อ. วิหาลิ

^๔ อ. ว

มาโร วา มารปณตติ วา. อตถิ ฆานํ, อตถิ คณธา, อตถิ
 ฆานวิณณณํ, อตถิ ฆานวิณณณวิณณตพพา ฐมา, อตถิ
 ตตถ มาโร วา มารปณตติ วา. อตถิ ชิวหา, อตถิ รสา,
 อตถิ ชิวหาวิณณณํ, อตถิ ชิวหาวิณณณวิณณตพพา ฐมา,
 อตถิ ตตถ มาโร วา มารปณตติ วา. อตถิ กาโย, อตถิ
 โผฏฐพพา, อตถิ กายวิณณณํ, อตถิ กายวิณณณวิณณตพพา
 ฐมา, อตถิ ตตถ มาโร วา มารปณตติ วา. อตถิ มโน,
 อตถิ ฐมา, อตถิ มโนวิณณณํ, อตถิ มโนวิณณณวิณณตพพา
 ฐมา, อตถิ ตตถ มาโร วา มารปณตติ วา.

ยตถ จ โข สมิทฐิ นตถิ จกขุ, นตถิ รุปา, นตถิ
 จกขุวิณณณํ, นตถิ จกขุวิณณณวิณณตพพา ฐมา, นตถิ
 ตตถ มาโร วา มารปณตติ วา ๕เปย นตถิ ชิวหา, นตถิ
 รสา, นตถิ ชิวหาวิณณณํ, นตถิ ชิวหาวิณณณวิณณตพพา
 ฐมา, นตถิ ตตถ มาโร วา มารปณตติ วา ๕เปย นตถิ
 มโน, นตถิ ฐมา, นตถิ มโนวิณณณํ, นตถิ
 มโนวิณณณวิณณตพพา ฐมา, นตถิ ตตถ มาโร วา
 มารปณตติ วาติ. ตติยํ.

๔. สมิทฐิสตฺตปณฺหาสุตฺตํ

[๒๖] “สตฺโต สตฺโตติ ฆนฺเต วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นฺ โข
 ฆนฺเต สตฺโต วา อสฺส สตฺตปณฺตติ วาติ ๕เปย จตฺตถํ.

๓. อุปเสนอาสีวิสสุตตัม

[๖๙] เอกัง สมยํ ภควา^๑ อายสฺมา จ สารีปุตฺโต อายสฺมา จ อุปเสนโน ราชคเห วิหรนฺติ สีตวเน สปปโสณฺทิกปพฺภาเร. เตเน โข ปน สมเยเน อายสฺมโต อุปเสนสฺส กายเ อาสีวิโส ปติโต โหติ. อถ โข อายสฺมา อุปเสนโน ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “เอถ เม อาวุโส อิมํ กายํ มนฺจกํ อาโรเปตฺวา พหิทฺธา นีหเรถ, ปุรายํ กาโย อิเชว วิกิริติ เสยฺยถาปิ ภูสุมฺภูจิจิ.”

เอวํ วุตฺเต, อายสฺมา สารีปุตฺโต อายสฺมณฺตํ อุปเสนํ เอตทวโจ “น โข ปน มยํ ปสฺสาม อายสฺมโต อุปเสนสฺส กายสฺส วา อณฺณถตฺตํ อินฺทฺริยานํ วา วิปริณาโม.”^๒ อถ ปนายสฺมา อุปเสนโน เอวมาห ‘เอถ เม อาวุโส อิมํ กายํ มนฺจกํ อาโรเปตฺวา พหิทฺธา นีหเรถ, ปุรายํ กาโย อิเชว วิกิริติ เสยฺยถาปิ ภูสุมฺภูจิจิ. “ยสฺส ฐฺน อาวุโส สารีปุตฺต เอวมสฺส ‘อหํ จกฺขฺนฺติ’” วา ‘มม จกฺขฺนฺติ วา ๔เปยฺ อหํ ชิวฺหาติ วา ๔เปยฺ ‘อหํ มโนติ วา ‘มม มโนติ วา, ตสฺส อาวุโส สารีปุตฺต สียา กายสฺส วา อณฺณถตฺตํ อินฺทฺริยานํ วา วิปริณาโม. มยฺหณฺจ โข อาวุโส สารีปุตฺต น เอวํ โหติ ‘อหํ จกฺขฺนฺติ วา มม จกฺขฺนฺติ วา ๔เปยฺ ‘อหํ ชิวฺหาติ วา มม ชิวฺหาติ วา, ๔เปยฺ ‘อหํ มโนติ วา ‘มม มโนติ วา, ตสฺส มยฺหณฺจ โข อาวุโส สารีปุตฺต ก็ กายสฺส วา อณฺณถตฺตํ ภวิสฺสติ อินฺทฺริยานํ วา วิปริณาโมติ. ตถา हि ปนายสฺมโต อุปเสนสฺส ที่มฺรตฺตํ

อหังการมมการมานานุสยา สุตมุตตา,* ตสฺมา อายสฺมโต อุปเสนสฺส
น เอว โหติ 'อหํ จกฺขุนฺติ วา 'มม จกฺขุนฺติ วา ฯเปฯ 'อหํ
ชิวฺหาติ วา 'มม ชิวฺหาติ วา ฯเปฯ 'อหํ มโนฺติ วา 'มม มโนฺติ วาติ.
อถ โข เต ภิกฺขุ อายสฺมโต อุปเสนสฺส กายํ มณฺจกํ
อาโรเปตฺวา พหิทฺธา นีหริสฺส. อถ โข อายสฺมโต อุปเสนสฺส
กาโย ตตฺถเว วิกิริ เสยฺยถาปิ ภูสุมฺภูจิติ. สตฺตมํ.

๘. อุปวาณสนทิกุจิสุต

[๗๐] อถ โข อายสฺมา อุปวาณ, เยน ภควา, เตนุปลสงฺกมิ;
ฯเปฯ เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อุปวาณ ภควนฺตํ
เอตทวโจ "สนทิกุจิกโก ฐมโม สนทิกุจิกโก ฐมโมติ ภนฺเต วุจฺจติ,
กิตฺตาวตา น โข ภนฺเต สนทิกุจิกโก ฐมโม โหติ อกาลิกโก
เอหิปสฺสิกโก โอปนยิกโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ.

"อิธ ปน อุปวาณ ภิกฺขุ จกฺขุณา รูปํ ทิสฺวา รูปปฏิสฺสเวทึ จ
โหติ รูปราคปฏิสฺสเวทึ จ, สนฺตมฺจ อชฺฌตฺตํ รูปेสฺส ราคํ 'อตฺถิ
เม อชฺฌตฺตํ รูปेสฺส ราโคติ ปชานาติ, ยนฺตํ อุปวาณ ภิกฺขุ
จกฺขุณา รูปํ ทิสฺวา รูปปฏิสฺสเวทึ จ โหติ รูปราคปฏิสฺสเวทึ จ,
สนฺตมฺจ อชฺฌตฺตํ รูปेสฺส ราคํ 'อตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ รูปेสฺส ราโคติ
ปชานาติ. เอวมฺปิ โข อุปวาณ สนทิกุจิกโก ฐมโม โหติ อกาลิกโก
เอหิปสฺสิกโก โอปนยิกโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ" ฯเปฯ

"ปน จปรํ อุปวาณ ภิกฺขุ ชิวฺหาเย รสํ สายิตฺวา
รสปฏิสฺสเวทึ จ โหติ รสราคปฏิสฺสเวทึ จ, สนฺตมฺจ อชฺฌตฺตํ รสเสสฺส

* ฉ.เท. มานานุสโย สุตมุตโต

๒ ฉ.เท. อิตฺสทโท น ทิสฺสติ, เอวมฺปิ.

ราคํ 'อตุถิ เม อชฺฌตฺตํ รเสสฺสุ ราโคติ ปชานาติ, ยนฺตํ อุปวาณ
ภิกฺขุ ชิวหาเย รสํ สายิตฺวา รสปฏิสํเวทึ จ โหติ รสราคะปฏิสํเวทึ จ,
สนฺตมฺภจ อชฺฌตฺตํ รเสสฺสุ รากํ 'อตุถิ เม อชฺฌตฺตํ รเสสฺสุ ราโคติ
ปชานาติ. เอวมฺปิ โข อุปวาณ สนฺทิฏฺฐิโก ฐมฺโม โหติ
อกาลิโก เอหิปสฺสสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ
ฯเปฯ

“ปุณ จปรํ อุปวาณ ภิกฺขุ มนสา ฐมํ วิญญาเย
ฐมฺมปฏิสํเวทึ จ โหติ ฐมฺมราคะปฏิสํเวทึ จ, สนฺตมฺภจ อชฺฌตฺตํ
ฐมฺเมสฺสุ รากํ 'อตุถิ เม อชฺฌตฺตํ ฐมฺเมสฺสุ ราโคติ ปชานาติ, ยนฺตํ
อุปวาณ ภิกฺขุ มนสา ฐมํ วิญญาเย ฐมฺมปฏิสํเวทึ จ โหติ
ฐมฺมราคะปฏิสํเวทึ จ, สนฺตมฺภจ อชฺฌตฺตํ ฐมฺเมสฺสุ รากํ 'อตุถิ เม
อชฺฌตฺตํ ฐมฺเมสฺสุ ราโคติ ปชานาติ. เอวมฺปิ โข อุปวาณ
สนฺทิฏฺฐิโก ฐมฺโม โหติ ฯเปฯ ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ.

“อิธ ปน อุปวาณ ภิกฺขุ จกฺขุหา รูปํ ทิสฺวา รูปปฏิสํเวทึ จ
โหติ โน จ รูปราคะปฏิสํเวทึ, อสนฺตมฺภจ อชฺฌตฺตํ รูเปสฺสุ รากํ
'นตุถิ เม อชฺฌตฺตํ รูเปสฺสุ ราโคติ ปชานาติ, ยนฺตํ อุปวาณ
ภิกฺขุ จกฺขุหา รูปํ ทิสฺวา รูปปฏิสํเวทึ หิ โข โหติ โน จ
รูปราคะปฏิสํเวทึ, อสนฺตมฺภจ อชฺฌตฺตํ รูเปสฺสุ รากํ 'นตุถิ เม
อชฺฌตฺตํ รูเปสฺสุ ราโคติ ปชานาติ. เอวมฺปิ โข อุปวาณ สนฺทิฏฺฐิโก
ฐมฺโม โหติ อกาลิโก เอหิปสฺสสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ
เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ.

“ปุณ จปรํ อุปวาณ ภิกฺขุ โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ฯเปฯ
จฺจเนน คนฺธํ จายิตฺวา ฯเปฯ ชิวหาเย รสํ สายิตฺวา รสปฏิสํเวทึ

หิ โข โหติ โน จ รสราคปฏิสัเวที, อสนฺตญจ อชฺฌตฺตํ รสเสสุ
 รากํ 'นตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ รสเสสุ ราโคติ ปชานาติ ฯเปฯ

“ปุณ จปรํ อุปวาณ ภิกฺขุ มนสา ฅมมํ วิญญาเย
 ฅมฺมปฏิสัเวที หิ โข โหติ โน จ ฅมฺมราคปฏิสัเวที, อสนฺตญจ
 อชฺฌตฺตํ ฅมฺเมสุ รากํ 'นตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ ฅมฺเมสุ ราโคติ
 ปชานาติ, ยนฺตํ อุปวาณ ภิกฺขุ มนสา ฅมมํ วิญญาเย ฅมฺมปฏิสัเวที
 หิ โข โหติ โน จ ฅมฺมราคปฏิสัเวที, อสนฺตญจ อชฺฌตฺตํ
 ฅมฺเมสุ รากํ 'นตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ ฅมฺเมสุ ราโคติ ปชานาติ.
 เอวมฺปิ โข อุปวาณ สนฺทิกฺกโก ฅมฺโม โหติ, อกาลิกโก เอหิปสฺสโก
 โอปนยิกโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิตี. อฏฺฐมํ.

๕. ปจฺมฉผสฺสสายตนสฺสตุตฺ

[๗๑] “โย หิ โกจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จณฺห์ ผสฺสสายตนานํ
 สมฺภุทยญจ อตฺถงฺกมญจ อสฺสาทญจ อาทีนวญจ นิสฺสรณญจ
 ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, อวฺสิตนฺเตน พุรหฺมจริยํ, อารกา โส
 อิมสฺมา ฅมฺมวินยาติ.

เอวํ วุตฺเต, อญฺเจตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ “เอตฺถาหํ
 ภาณฺเต อนสฺสาสํ,” อหํ หิ ภาณฺเต จณฺห์ ผสฺสสายตนานํ สมฺภุทยญจ
 อตฺถงฺกมญจ อสฺสาทญจ อาทีนวญจ นิสฺสรณญจ ยถาภูตํ
 นปฺปชานามิตี.

“ตํ กิ มญฺเญสิ ภิกฺขุ, จกฺขุ ‘เอตํ มม, เอโสหฺมสฺมิ,
 เอโส เม อตฺตาติ สมฺนุสฺสสีตี.

หมดอายุ 27/05/2566

โน เหติ ภาณเต.

“สาธุ ภิกขุ เอตถ จ เต ภิกขุ จกขุ”^๑ ‘เนตัมม, เนโสหมสมิ, น เนโส อตฺตาทิ เอวเมตัม ยถาภูตัม สมมปฺปญฺญาย สุทิจฺจํ ภวิสฺสตี, เอเสวนโต ทุกฺขสฺส ะเปยฺย ชิวหิ’ ‘เอตัมม, เอโสหมสมิ, เอโส เม อตฺตาทิ สมนุสฺสสึตี.

โน เหติ ภาณเต.

“สาธุ ภิกขุ เอตถ จ เต ภิกขุ ชิวหิ”^๒ ‘เนตัมม, เนโสหมสมิ, น เมโส อตฺตาทิ เอวเมตัม ยถาภูตัม สมมปฺปญฺญาย สุทิจฺจํ ภวิสฺสตี, เอเสวนโต ทุกฺขสฺส ะเปยฺย มนํ’ ‘เอตัมม, เอโสหมสมิ, เอโส เม อตฺตาทิ สมนุสฺสสึตี.

โน เหติ ภาณเต.

“สาธุ ภิกขุ เอตถ จ เต ภิกขุ มโน” ‘เนตัมม, เนโสหมสมิ, น เมโส อตฺตาทิ เอวเมตัม ยถาภูตัม สมมปฺปญฺญาย สุทิจฺจํ ภวิสฺสตี, เอเสวนโต ทุกฺขสฺสชาติ. นวมํ.

๑๐. ทุตติยฉผสฺสายตนสฺสุตฺตํ

[๗๒] “โย หิ โภจิ ภิกฺขเว ภิกขุ จนนํ ผสฺสายตนานํ สมุทฺทญฺจ อตฺถงฺกมฺมญฺจ อสฺสาทญฺจ อาทีนญฺจ นิสฺสรณญฺจ ยถาภูตัม นปฺปชานาตี, อวฺสิตนฺเตน พุรหฺมจริยํ, อารกา โส อิมสฺมา ฐมฺมวินยาตี.

เอวํ วุตฺเต, อญฺจตโร ภิกขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ “เอตฺถาหิ ภาณเต ปนฺสฺสาสํ,”^๓ อหิ หิ ภาณเต จนนํ ผสฺสายตนานํ สมุทฺทญฺจ

^๑ จ.,เท.,อิ. จกขุ

^๒ จ.,เท.,อิ. ชิวหา

^๓ ส.,อิ. อนสฺสาสํ จ. อนสฺสํ ปนฺสฺสํ, เอวมฺปรีปี.

อตถกมณจ อสสาทณจ อาทีนณจ นิสฺสรณณจ ยถาภูตํ
นปฺปชานามิตี.

“ตํ กิ มณฺเณสิ ภิกฺขุ, จกฺขุ ‘เนตํ มม, เนโสหฺมสมฺมิ, น
เมโส อตฺตาทิ สมนุปฺสฺสสีตี.

เอวํ ภนฺเต.

“สาธุ ภิกฺขุ เอตถ จ เต ภิกฺขุ จกฺขุ^๑ ‘เนตํ มม,
เนโสหฺมสมฺมิ, น เมโส อตฺตาทิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนุปฺปณฺณาย
สุทฺธิจฺจํ ภวิสฺสตี, เอวํ เต เอตํ ปจฺมํ ผสฺสายตนํ ปหิณฺโณ ภวิสฺสตี
อายตี อปฺนพฺภวาย ตสฺส ๔เปฯ ชิวฺหํ ‘เนตํ มม, เนโสหฺมสมฺมิ,
น เมโส อตฺตาทิ สมนุปฺสฺสสีตี.

เอวํ ภนฺเต.

“สาธุ ภิกฺขุ เอตถ จ เต ภิกฺขุ ชิวฺหา ‘เนตํ มม,
เนโสหฺมสมฺมิ, น เมโส อตฺตาทิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนุปฺปณฺณาย
สุทฺธิจฺจํ ภวิสฺสตี, เอวํ เต เอตํ จตฺตตํ ผสฺสายตนํ ปหิณฺโณ ภวิสฺสตี
อายตี อปฺนพฺภวาย ตสฺส ๔เปฯ มนฺ ‘เนตํ มม, เนโสหฺมสมฺมิ,
น เมโส อตฺตาทิ สมนุปฺสฺสสีตี.

เอวํ ภนฺเต.

“สาธุ ภิกฺขุ เอตถ จ เต ภิกฺขุ มโน ‘เนตํ มม,
เนโสหฺมสมฺมิ, น เมโส อตฺตาทิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนุปฺปณฺณาย
สุทฺธิจฺจํ ภวิสฺสตี, เอวํ เต เอตํ จญฺจํ ผสฺสายตนํ ปหิณฺโณ ภวิสฺสตี
อายตี อปฺนพฺภวาย ตสฺสาคิ.^๒ ทสมํ.

หมดอายุ 27/03/2566

๑๑. ตติยทผลสพายตทสุตตํ

[๗๓] “โย ทิ โทจิ ภิกขเว ภิกขุ จนนํ ผลสพายตทนนํ
สมุททยณจ อตถกคณจ อสสาทณจ อาทีนวณจ นิสสรณณจ
ยถาภูตํ นปปชานาติ, อวสิตํ เตท พุททุมจิริยํ, อารกา โส
อิมสุมมา ทมมวินยาติ.

เอวํ วุตเต, อณณตโร ภิกขุ ภคณตํ เอตทโวจ “เอตถาทิ
ภณเต ปนสสาสํ, อหํ ทิ ภณเต จนนํ ผลสพายตทนนํ สมุททยณจ
อตถกคณจ อสสาทณจ อาทีนวณจ นิสสรณณจ ยถาภูตํ
นปปชานามีติ.

“ตํ ทิ มณณสิ ภิกขุ, จกขุํ นิจจํ วา อนิจจํ วาติ.

อนิจจํ ภณเต.

“ยํ ปณานิจจํ, ทกขุํ วา ตํ สขุํ วาติ.

ทกขุํ ภณเต.

“ยํ ปณานิจจํ ทกขุํ วิปริณามทมมํ, กลลํ นุ ตํ สมณุปสสิตํ
‘เอตํ มม, เอโสททสมิ, เอโส เม อตตาทิ.

โน เहतํ ภณเต.

“โสตํ อปฯ ทมานํ อปฯ ชิวหา อปฯ กาโย อปฯ มโน
นิจโจ วา อนิจโจ วาติ.

อนิจโจ ภณเต.

“ยํ ปณานิจจํ, ทกขุํ วา ตํ สขุํ วาติ.

ทกขุํ ภณเต.

“ยํ ปนณจจํ ทุกขํ วิปริณณมคคํ, กลลํ นุ ตํ สมนุปสฺสิตํ
'เอตํ มม, เอโสหมสฺมิ, เอโส เม อตฺตตติ.

โน เหตุํ ภนฺเต.

“เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขุ สุตวา อริยสวโก จกฺขุสฺมีปิ นิพฺพินฺทติ,
โสตสฺมีปิ, ฌานสฺมีปิ, ชิวหาปิ, กายสฺมีปิ, มนสฺมีปิ นิพฺพินฺทติ,
นิพฺพินฺทํ วิรชชติ, วิรคค วิมฺจุจติ, วิมฺตตสฺมี 'วิมฺตตมิตติ ฃณํ
โหติ, 'ขีณค ชาติ, วุสิตํ พุรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นปรี
อิตฺถตฺตตตติ ปชานาตีติ. เอกาทสํ.

ทฺติโย มิคชาลวคโค.

ตสฺสอุทฺทหนํ

มิกชาเลน เทว วุตฺตค จตฺตคโร จ สมิทฺธินค
อุปเสโน อุปวคโน [๑] จผสฺสยตนิคค ตโยติ.

(๘) ๓. คิลานวคโค

๑. ปจมคิลานสุตตัม

[๗๔] สาวตถีนินทานัน. อถ โข อญญตโร ภิกขุ, เยน ภควา, เตนุปสงกมิ; ๔เป๔ เอกมหนตัม นิสินโน โข โส ภิกขุ ภควนตัม เอตทโวจ “อมุกสมิ ฆนเต วิหาเร อญญตโร ภิกขุ นโว อปฺปณฺญาโต อาพาธโก ทุกฺขโต พาพฺพคิลาน, สารุ ฆนเต ภควา, เยน โส ภิกขุ, เตนุปสงกมตฺถ อนุกมเป อฺปาทาयाติ.

อถ โข ภควา นวตฺรณจ สุตฺวา คิลานตฺรณจ^๑ “อปฺปณฺญาโต ภิกขุติ อิติ วิทิตฺวา, เยน โส ภิกขุ, เตนุปสงกมิ; อทฺทสา โข โส ภิกขุ ภควนตัม ทูรโต ว อากจฺจนตัม, ทิสฺวา^๒ มญฺจเก สมเตสฺสิ.” อถ โข ภควา ตัม ภิกขุ เอตทโวจ “อลัม ภิกขุ มา ตวัม มญฺจเก สมเตสฺสิ, สนฺตีมานิ อาสนานิ ปณฺณตฺตานิ, ตตฺถาหํ นิสฺสิทิสฺสามีติ. นิสฺสิทิ ภควา ปณฺณตฺเต อาสเน, นิสฺซชฺช โข ภควา ตัม ภิกขุ เอตทโวจ “กจฺจิ เต ภิกขุ ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิ ทุกฺขา เวทนา ปฏิกฺกมฺหนติ, โน อภิกฺกมฺหนติ, ปฏิกฺกโมสํสาณํ ปณฺณายติ, โน อภิกฺกโมติ.

“น เม ฆนเต ขมนียํ, น ยาปนียํ, พาพฺพหา เม ทุกฺขา เวทนา อภิกฺกมฺหนติ, โน ปฏิกฺกมฺหนติ, อภิกฺกโมสํสาณํ ปณฺณายติ, โน ปฏิกฺกโมติ.

“กจฺจิ เต ภิกขุ น กิณฺจิจิ กุกฺกจฺจํ, น โกจิ วิปฺปฏฺฐิสฺสโรติ.

^๑ มุตตายุ 27/05/2566

^๑ ส.ฉ.อ. นวกวาทณจ สุตฺวา คิลานวาทณจ, เอวมุปริปิ.

^๒ ฉ.เท.อ. ทิสฺวาน ^๓ ส. สมภูฏฺฐิสฺ เท. สมโหสิ อ. สมณฺโงปิ

“ตคฺช เม ภนฺเต อนปฺปกํ กุกฺกจฺจํ, อนปฺปกโก วิปฺปฏฺฐิสสโรติ.

“กจฺจิ ปน เต” ภิกฺขุ อตฺตา สีสโต น อุปวทตฺติ.

“น โข เม” ภนฺเต อตฺตา สีสโต อุปวทตฺติ.

“โน เจ กิร ตวํ” ภิกฺขุ อตฺตา สีสโต อุปวทตฺติ, อถ
ภิกฺขุ กิสมิณฺจ เต กุกฺกจฺจํ,^๑ โก จ วิปฺปฏฺฐิสสโรติ.

“น ขวหา ภนฺเต สีสวิสุทฺตตํ ภควตา ฅมฺมํ เทสิตํ
อาชานามิตฺติ.

“โน เจ กิร ตวํ ภิกฺขุ สีสวิสุทฺตตํ มยา ฅมฺมํ เทสิตํ
อาชานาสี, อถ กิमतํ จรหิ ตวํ ภิกฺขุ มยา ฅมฺมํ เทสิตํ
อาชานาสิตฺติ.

“ราควิราตตํ โขหํ ภนฺเต ภควตา ฅมฺมํ เทสิตํ
อาชานามิตฺติ.

“สาธุ สาธุ ภิกฺขุ. สาธุ โข ตวํ ภิกฺขุ ราควิราตตํ มยา
ฅมฺมํ เทสิตํ อาชานาสี, ราควิราตตํ หิ ภิกฺขุ มยา ฅมฺโม
เทสิตโต. ตํ ก็ มณฺณสิ ภิกฺขุ, จกฺขุ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.
อนิจฺจํ ภนฺเต สิตํ ๔ปฺย ฅานํ ๔ปฺย ชิวหา ๔ปฺย กาโย ๔ปฺย
มโน นิจฺโจ วา อนิจฺโจ วาติ.

อนิจฺโจ ภนฺเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ, ทุกฺขํ วา ตํ สุขํ วาติ.

ทุกฺขํ ภนฺเต.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ สี.อ. ตวํ ฉ.เท. ตํ, เอมฺปรี.

^๓ ฉ.เท. เต, เอมฺปรี.

^๒ สี.ฉ.เท. มํ, เอมฺปรี.

^๔ ฉ.เท. อถ กิณฺจ เต กุกฺกจฺจํ

“ยํ ปณานิจุจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมฺมํ, กลลํ นุ ตํ สมนุปลสฺสิตุํ
“เอตํ มม, เอโสหมสฺสํ, เอโส เม อตฺตาทิ.

โน เหนฺตํ ภาณเต.

“เอวํ ปลสฺสํ ภิกฺขุ สุตฺวา อริยสาวโก จกฺขุสฺสํปิ นิพฺพินฺทติ
ฯเปฯ มนสฺสํปิ นิพฺพินฺทติ, นิพฺพินฺทํ วิรชฺชติ, วิราคา วิมฺจุจติ,
วิมุตตสฺสํ ‘วิมุตตมิตฺติ ฌาณํ โหติ, ‘ซีณา ชาติ ฯเปฯ นาปริ
อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ.

อิทมวโจ ภควา. อตฺตมโน โส ภิกฺขุ ภควโต ภาสิตํ
อภินนฺทติ. อิมสฺสํมจ ปน เวยยากรณสฺสํ ภาณฺมมาเน ตสฺส
ภิกฺขุโน วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ “ยงฺกิญฺจิ สมุทฺยธมฺมํ,
สพฺพหนฺตํ นิโรธธมฺมนฺติ. ปจฺม.

๒. ทุตฺยคิลาณสฺสุตํ

[๗๕] อถ โข อญฺญตโร ภิกฺขุ ฯเปฯ ภควนฺตํ เอตทวโจ
“อมุกสฺสํ ภาณเต วิหาเร อญฺญตโร ภิกฺขุ นโว อปฺปญฺญาโต
อาพาธโก ทุกฺขิโต พาพฺพหคิลาโน, สาธุ ภาณเต ภควา, เยเน โส
ภิกฺขุ, เตนุปลสงฺกมฺตุ อนุกมฺปํ อุปาทายาติ.

อถ โข ภควา นวตฺรณฺจ สุตฺวา คิลาณตฺรณฺจ “อปฺปญฺญาโต
ภิกฺขุติ อิติ วิทิตฺวา, เยเน โส ภิกฺขุ, เตนุปลสงฺกมฺมิ, อทฺทสา โข
[๙] ภิกฺขุ ภควนฺตํ ทูโรโตว อาคจฺจนฺตํ, ทิสฺวาน มญฺจเก สมเตสฺสิ.
อถ โข ภควา ตํ ภิกฺขุํ เอตทวโจ “อลํ ภิกฺขุ มา ตวํ มญฺจเก
สมเตสฺสิ, สนฺตีมานิ อาสนานิ ปญฺญตฺตานิ, ตตฺถาหํ นิสฺสีทิสฺสามีติ.
นิสฺสีทิ ภควา ปญฺญตฺเต อาสเน, นิสฺชช โข ภควา ตํ ภิกฺขุํ

เอตทโวจ “กจฺจิ เต ภิกฺขุ ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิ ทุกฺขา
เวทนา ปฏิกฺกมฺหนฺติ, โน อภิกฺกมฺหนฺติ, ปฏิกฺกโมสานํ ปณฺณายติ,
โน อภิกฺกโมติ.

“น เม ภาณฺเต ขมนียํ, น ยาปนียํ, อปฺเปฯ น โข
เม” ภาณฺเต อตฺตตา สีลโต อูปวทตฺติ.

“โน เจ กิร ตวํ ภิกฺขุ อตฺตตา สีลโต อูปวทติ. อถ กิสมิ จ
เต กุกฺกจฺจํ, โก จ วิปฺปฏฺฐิสาโรติ.

“น ขวาทิ ภาณฺเต สีลวิสุทฺตตฺถํ ภาควตา ฐมฺมํ เทสิตํ
อาชานามิติ.

“โน เจ กิร ตวํ ภิกฺขุ สีลวิสุทฺตตฺถํ มยา ฐมฺมํ เทสิตํ
อาชานาสิ, อถ กิमतฺถํ จรหิ ตวํ ภิกฺขุ มยา ฐมฺมํ เทสิตํ
อาชานาสีติ.

“อนุปาทาปรินิพฺพานตฺถํ โข อหิ ภาณฺเต ภาควตา ฐมฺมํ
เทสิตํ อาชานามิติ.

“สาธุ สาธุ ภิกฺขุ. สาธุ โข [๒] ตวํ ภิกฺขุ
อนุปาทาปรินิพฺพานตฺถํ มยา ฐมฺมํ เทสิตํ อาชานาสิ,
อนุปาทาปรินิพฺพานตฺถอ หิ ภิกฺขุ มยา ฐมฺโม เทสิโต. ตํ กิ
มณฺณสิ ภิกฺขุ, จกฺขุํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.

“อนิจฺจํ ภาณฺเต อปฺเปฯ โสตํ อปฺเปฯ ฆานํ อปฺเปฯ ชิวฺหา
อปฺเปฯ กาโย อปฺเปฯ มโน มโนวิญญานํ มโนสมฺมสฺโส อปฺเปฯ ยมฺปิทํ
มโนสมฺมสฺสสปลฺลจฺยา อูปฺปชฺชติ เวทิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.

หมดอายุ 27/05/2566

อนิจจํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจจํ, ทุกุขํ วา ตํ สุขํ วาติ.

ทุกุขํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจจํ ทุกุขํ วิปริณามธมมํ, กลลํ ญํ ตํ สมนุสสิตํ
'เอตํ มม เอโสหมสมิ, เอโส เม อตตาทิ.

โน เหตุํ ภาณเต.

“เอวํ ปสฺส ภิกฺขเว” สุตวา อริยสาวโก จกฺขุสฺมีปิ
นิพฺพินฺทติ, ๕เป๕ ยมฺปิทํ มโนสมฺผลสฺสปจฺจยา อปฺปชฺชติ เวทฺยิทํ
สุขํ วา ทุกุขํ วา อทุกุขมสุขํ วา, ตสฺมีปิ นิพฺพินฺทติ, นิพฺพินฺทํ
วิรชฺชติ, วิราคา วิมฺจฺจติ, วิมฺตตสฺมี 'วิมฺตตมิตฺติ ฅาณํ โหติ, 'ซีณา
ชาติ, วุสิตํ พุรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตถตตาทาติ
ปชานาตีติ.

อิทมวโจ ภควา. อตตมโน โส ภิกฺขุ ภควโต ภาสิตํ
อภินฺนํ. อิมสฺมี จ ปน เวยฺยาकरणสฺมี ภณฺณมานเ ตสฺส
ภิกฺขุสฺส อนฺุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมฺจฺจตีติ.^๒

๓. ราชอนิจจสุตฺตํ

[๗๖] อถ โข อายสฺมา ราโช ๕เป๕ เอกมฺนตํ นิสินฺโน
โข อายสฺมา ราโช ภควนฺตํ เอตทวโจ “สาธุ เม ภาณเต ภควา
สงฺขิตฺเตน ธมฺมํ เทเสตุ, ยมทํ ภควโต ธมฺมํ สุตวา เอโก
วูปกฺกฺโข อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหเรยฺยนติ.

“ยํ โข ราช อนิจจํ, ตตฺร เต ฅนฺโท ปหาตพฺโพ. กิณฺจ

ราช อนิจจํ, จกขุ^๑ โข ราช อนิจจํ,^๒ ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ.
 ฐปา อนิจฺจา, จกขุวิญญานํ ๔เปฯ จกขุสมฺมุสฺสโส ๔เปฯ ยมฺปิทํ
 จกขุสมฺมุสฺสปลฺลจฺยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมฺสุขํ
 วา, ตมฺปิ อนิจฺจํ, ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ ๔เปฯ ชิวหา ๔ปฯ
 กาโย ๔เปฯ มโน อนิจฺโจ, ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. ฐมฺโม^๓
 ๔เปฯ มโนวิญญานํ ๔เปฯ มโนสมฺมุสฺสโส ๔เปฯ ยมฺปิทํ มโนสมฺมุสฺสปลฺลจฺยา
 อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ อนิจฺจํ,
 ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. ยํ โข ราช อนิจฺจํ, ตตฺร เต จนฺโท
 ปหาตพฺโพติ. ตติยํ.

๔. ราชทุกฺขสุตฺตัม

[๗๗] “ยํ โข ราช ทุกฺขํ, ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ.
 กิณฺจ ราช ทุกฺขํ. จกขุ^๑ โข ราช ทุกฺขํ, ตตฺร เต จนฺโท
 ปหาตพฺโพ. ฐปา ๔เปฯ จกขุวิญญานํ ๔เปฯ จกขุสมฺมุสฺสโส ๔เปฯ
 ยมฺปิทํ จกขุสมฺมุสฺสปลฺลจฺยา ๔เปฯ อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ ทุกฺขํ. ตตฺร
 เต จนฺโท ปหาตพฺโพ ๔เปฯ มโน ทุกฺโข ๔เปฯ ฐมฺมา ๔เปฯ
 มโนวิญญานํ ๔เปฯ. มโนสมฺมุสฺสโส ๔เปฯ ยมฺปิทํ มโนสมฺมุสฺสปลฺลจฺยา
 อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ ทุกฺขํ,
 ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. ยํ โข ราช ทุกฺขํ, ตตฺร เต จนฺโท
 ปหาตพฺโพติ. จตฺตถํ.

๕. ราชอนตฺตสุตฺตัม

[๗๘] “โย โข ราช อนตฺตา, ตตฺร เต จนฺโท
 ปหาตพฺโพ. โก จ ราช อนตฺตา. จกขุ^๑ โข ราช อนตฺตา, ตตฺร

^๑ จ.,เท. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ. ^๒ จ.,เท.,อ. ฐมฺมา

เต จนนโท ปหาตพโพ. รุปา ยเปย จกขุวิณณานิ ยเปย จกขุสมผสโส
 ยเปย ยมปิทำ จกขุสมผสสปลจยา ยเปย มโน อนตตะตา ยเปย
 ฐมา ยเปย มโนวิณณานิ ยเปย มโนสมผสโส ยเปย ยมปิทำ
 มโนสมผสสปลจยา อุปปชชติ เวทิตํ สุขํ วา ทุกขํ วา
 อทุกขมสุขํ วา, ตมปิ อนตตะตา, ตตร เต จนนโท ปหาตพโพ. โย
 โข ราช อนตตะตา, ตตร เต จนนโท ปหาตพโพติ. ปณจมี.

๖. ปจมอวิชาปหานสุตตํ

[๗๙] อถ โข อญจตโร ภิกขุ, เยน ภควา, เตนุปลงกมิ
 ยเปย เอกมหนตํ นิสินโน โข โส ภิกขุ ภควนตํ เอตทโวจ “อตถิ
 นุ โข ภนเต เอโก ฐโม, ยสส ปหานา ภิกขุโน อวิชา
 ปหิยยติ, วิชา อุปปชชติติ.

“อตถิ โข ภิกขุ เอโก ฐโม, ยสส ปหานา ภิกขุโน
 อวิชา ปหิยยติ, วิชา อุปปชชติติ.

“กตโม ปน ภนเต เอโก ฐโม, ยสส ปหานา ภิกขุโน
 อวิชา ปหิยยติ, วิชา อุปปชชติติ.

“อวิชา โข ภิกขุ เอโก ฐโม, ยสส ปหานา ภิกขุโน
 อวิชา ปหิยยติ, วิชา อุปปชชติติ.

“กถํ ปน ภนเต ชานโต กถํ ปลสโต ภิกขุโน อวิชา
 ปหิยยติ, วิชา อุปปชชติติ.

“จกขุ โข ภิกขุ อนิจจโต ชานโต ปลสโต ภิกขุโน
 อวิชา ปหิยยติ, วิชา อุปปชชติ.” รุปะ ยเปย จกขุวิณณานิ

ฯเปฯ จกฺขสมฺมสฺสโส ฯเปฯ ยมฺปิทํ จกฺขสมฺมสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ
เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ อนิจฺจโต
ชานโต ปสฺสโต ภิกฺขุโน อวิชฺชา ปหิยฺยติ, วิชฺชา อุปฺปชฺชติ.
เอวํ โข ภิกฺขุ ชานโต เอวํ ปสฺสโต ภิกฺขุโน อวิชฺชา ปหิยฺยติ,
วิชฺชา อุปฺปชฺชตฺติติ. จมฺนจํ.

๗. ทุตติยอวิชชาปหานสุตตัม

[๘๐] อถ โข อญฺญตโร ภิกฺขุ ฯเปฯ “อตฺถิ นฺุ โข ฆนฺเต
เอโก ฐมฺโม, ยสฺส ปหานา ภิกฺขุโน อวิชฺชา ปหิยฺยติ, วิชฺชา
อุปฺปชฺชตฺติติ.

“อตฺถิ โข ภิกฺขุ เอโก ฐมฺโม, ยสฺส ปหานา ภิกฺขุโน
อวิชฺชา ปหิยฺยติ, วิชฺชา อุปฺปชฺชตฺติติ.

“กตโม ปน ฆนฺเต เอโก ฐมฺโม, ยสฺส ปหานา ภิกฺขุโน
อวิชฺชา ปหิยฺยติ, วิชฺชา อุปฺปชฺชตฺติติ.

“อวิชฺชา โข ภิกฺขุ เอโก ฐมฺโม, ยสฺส ปหานา ภิกฺขุโน
อวิชฺชา ปหิยฺยติ, วิชฺชา อุปฺปชฺชตฺติติ.

“กถํ ปน ฆนฺเต ชานโต กถํ ปสฺสโต ภิกฺขุโน อวิชฺชา
ปหิยฺยติ, วิชฺชา อุปฺปชฺชตฺติติ.

“อิธ ภิกฺขุ ภิกฺขุโน สุตํ โหติ ‘สพฺเพ ฐมฺมา นาลํ
อภินิเวสยาติ. เอวญฺเจตํ ภิกฺขุ ภิกฺขุโน สุตํ โหติ ‘สพฺเพ ฐมฺมา
นาลํ อภินิเวสยาติ. โส สพฺพํ ฐมฺมํ อภิชานาติ, สพฺพํ ฐมฺมํ
อภินิเวสยาติ. โส สพฺพํ ฐมฺมํ ปริชานาติ, สพฺพํ ฐมฺมํ ปริณาย
สพฺพนิมิตฺตานิ อญฺญโต ปสฺสติ. จกฺขํ อญฺญโต ปสฺสติ. รูเป ฯเปฯ

จกฺขุวิญญานํ ๕เปฯ จกฺขุสมฺผสฺสํ ๕เปฯ ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา
อฺปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ
อณฺณโต ปสฺสติ ๕เปฯ มนํ อณฺณโต ปสฺสติ. ฐมฺเม ๕เปฯ
มโนวิญญานํ ๕เปฯ มโนสมฺผสฺสํ ๕เปฯ ยมฺปิทํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา
อฺปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ
อณฺณโต ปสฺสติ. เอวํ โข ภิกฺขุ ชานโต เอวํ ปสฺสโต ภิกฺขุโน
อวิชฺชา ปหิยฺยติ, วิชฺชา อฺปฺปชฺชตฺติ. สตฺตมํ.

๘. สมฺพหุลภิกฺขุสุตฺตํ

[๘๑] อถ โข สมฺพหุลา ภิกฺขุ, เยน ภควา, เตนฺสปสงฺกมฺมิสุ;
๕เปฯ เอกมนฺตํ นิสินฺหา โข เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจํ "อิธ
โน ภนฺเต อณฺณตติตฺถิยา ปริพฺพาชกา อมฺहे เอวํ ปุจฺจนติ
'กิมตฺถิยํ อวฺสุโส สมณฺเ คตฺตเม พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตฺติติ เอวํ ปุญฺจา
มยํ ภนฺเต เตสํ อณฺณตติตฺถิยานํ ปริพฺพชฺชกานํ เอวํ พฺยากรโธ
'ทุกฺขสฺส โข อวฺสุโส ปริณฺณตถํ ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตฺติติ.
กจฺจิ มยํ ภนฺเต เอวํ ปุญฺจา เอวํ พฺยากรมานา วุตฺตวาทีโน เจว
ภควโต โหเม, น จ ภควนฺตํ อญฺเฏน อพฺภาจิกฺขาม, ฐมฺมสฺส
จानุชฺชมํ พฺยากรโธ, น จ โกจิ สหชฺชมฺมิโก วาทานฺวาโท"
การยหฺมฺจํ อากจฺจตฺติ.

"ตคฺช ตมฺเห ภิกฺขเว เอวํ ปุญฺจา เอวํ พฺยากรมานา
วุตฺตวาทีโน เจว เม โหถ, น จ มํ อญฺเฏน อพฺภาจิกฺขถ,
ฐมฺมสฺส จานุชฺชมํ พฺยากรโธ, น จ โกจิ สหชฺชมฺมิโก วาทานฺวาโท
การยหฺมฺจํ อากจฺจติ. ทุกฺขสฺส हि ภิกฺขเว ปริณฺณตถํ มยิ

พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตี. สเจ ปน โว ภิกฺขเว อณฺณตติฏฺฐิยา ปริพฺพาชกา
 เอวํ ปุจฺเจยฺยํ 'กตมณฺจ' ปน ตํ อวฺุโส ทุกฺขํ, ตสฺส ปริณฺณาย
 สมณเ โคตเม พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ, เอวํ ปุณฺณจา ตุมฺहे ภิกฺขเว
 เตสํ อณฺณตติฏฺฐิยานํ ปริพฺพาชกานํ เอวํ พฺยาการเยยฺยาถ 'จกฺขุํ โข
 อวฺุโส ทุกฺขํ, ตสฺส ปริณฺณาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตี. รุปา
 ๕เปฯ ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺผลสฺสปจฺจยา อูปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา
 ทุกฺขํ วา อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ ทุกฺขํ, ตสฺส ปริณฺณาย ภควติ
 พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ' ๕เปฯ มโน ทุกฺโข ๕เปฯ ยมฺปิทํ
 มโนสมฺผลสฺสปจฺจยา อูปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
 อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ ทุกฺขํ, ตสฺส ปริณฺณาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ
 วุสฺสตี. อิทํ โข ตํ อวฺุโส ทุกฺขํ, ตสฺส ปริณฺณาย ภควติ
 พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ. เอวํ ปุณฺณจา ตุมฺहे ภิกฺขเว เตสํ อณฺณตติฏฺฐิยานํ
 ปริพฺพาชกานํ เอวํ พฺยาการเยยฺยาถาติ. อฏฺฐมํ.

๕. โลกปณฺหาสุตฺตํ

[๘๒] อถ โข อณฺณตโร ภิกฺขุ, เยน ภควา ๕เปฯ
 เอกมฺหุตํ นิสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ

"โลโก โลโกติ ภนฺเต วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ โข ภนฺเต
 'โลโกติ วุจฺจตีติ.

"ลฺลชฺชตีติ โข ภิกฺขุ ตสฺมา 'โลโกติ วุจฺจติ. กิณฺจ ลฺลชฺชติ
 จกฺขุํ' โข ภิกฺขุ ลฺลชฺชติ, รุปา ลฺลชฺชนฺติ, จกฺขุวิณฺณานํ ลฺลชฺชติ.

จกขุสมผลโส ลุขชติ, ยมปิท จกขุสมผลสปลจยา อุปปชชติ
เวทยิต สขัม วา ทุกขัม วา อทุกขมสขัม วา, ตมปิ ลุขชติ ๕เปย
ชิวหา ลุขชติ ๕เปย มโน ลุขชติ, ฐมมา ลุขชติ, มโนวิญญานํ
ลุขชติ, มโนสมผลโส ลุขชติ, ยมปิท มโนสมผลสปลจยา อุปปชชติ
เวทยิต สขัม วา ทุกขัม วา อทุกขมสขัม วา, ตมปิ ลุขชติ.
ปลุขชติ^๑ โข ภิกขุ ตสมา โลโกติ วุจจติ. นวม.

๑๐. ผลคูนปญหาสุตตํ

[๘๓] อถ โข อายสมา ผลคูน ๕เปย เอกมุตํ นิสินโน
โข อายสมา ผลคูน ภควนตํ เอตทวโจ

“อตุถิ นุ โข ฆนเต ตํ จกขุ, เยน จกขุหา อตีเต
พุทฺเธ ปรีนิพุพุเต จินนปปญเจ จินนวฏฺเฐ ปรียาทินนวฏฺเฐ
สพพทุกขวีติวตเต ปญญาปยมาโน ปญญเปย^๒ ๕เปย อตุถิ นุ
โข ฆนเต สา ชิวหา, ยาย ชิวหาย อตีเต พุทฺเธ ปรีนิพุพุเต
๕เปย ปญญเปย ๕เปย อตุถิ นุ โข โส ฆนเต มโน, เยน
มเนน อตีเต พุทฺเธ ปรีนิพุพุเต จินนปปญเจ จินนวฏฺเฐ
ปรียาทินนวฏฺเฐ สพพทุกขวีติวตเต ปญญาปยมาโน ปญญเปยยาติ.

“นตุถิ นุ โข ตํ ผลคูน จกขุ, เยน จกขุหา อตีเต
พุทฺเธ ปรีนิพุพุเต จินนปปญเจ จินนวฏฺเฐ ปรียาทินนวฏฺเฐ
สพพทุกขวีติวตเต ปญญาปยมาโน ปญญเปยยาติ ๕เปย นตุถิ โข
สา ผลคูน ชิวหา, ยาย ชิวหาย อตีเต พุทฺเธ ปรีนิพุพุเต
จินนปปญเจ จินนวฏฺเฐ ปรียาทินนวฏฺเฐ สพพทุกขวีติวตเต

^๑ จ.,เท.,อ. ลุขชติ.

^๒ จ.,เท.,อ. ปญญาเปย, เอวมุปริปี.

ปณฺณาปยมาโน ปณฺณเปยฺย ะเปฯ นตฺถิ โข โส ผคฺคุณ
มโน, เยน มนฺเนน อตีเต พุทฺเธ ปรีณิพฺพุเต จินฺนปปญฺเจ
จินฺนวฏฺฐเม ปรียาทินฺนวฏฺฐเณ สพฺพทุกฺขวีวิตฺตเต ปณฺณาปยมาโน
ปณฺณเปยฺยยาติ. ทสมิ.

ตติโย คิลานวคฺโค.

ตสฺสุทฺทหณํ

คิลานเน เทว วุตฺตา ราเชน อปเร ตโย
อวิชฺชาเย จ เทว วุตฺตา ภิกฺขุ โลโก จ ผคฺคุณโนติ.

(๕) ๔. ฉนวนาคโค

๑. ปโลกธมมสุตฺตํ

[๘๔] สวาทถีนินทานํ. อถ โข อายสฺมา อานนฺโท, เยน ภควา, เตนุปลสงฺกมิ; ะเปฯ เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวโจ

“โลโก โลโกติ ฆนฺเต วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นฺ โข ฆนฺเต ‘โลโกติ วุจฺจตีติ.

“ยํ โข อานนฺท ปโลกธมฺมํ, อयํ วุจฺจติ อริยสฺส วินเย โลโก. กิณฺจानนฺท ปโลกธมฺมํ. จกฺขุ โข อานนฺท ปโลกธมฺมํ, รุปา ปโลกธมฺมา, จกฺขุวิญฺญาณํ ปโลกธมฺมํ, จกฺขุสมฺผลสฺโส ปโลกธมฺโม, ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺผลสฺสปจฺจยา ะเปฯ ตมฺปิ ปโลกธมฺมํ ะเปฯ ชิวฺหา ปโลกธมฺมา, รสา ปโลกธมฺมา, ชิวฺหาวิญฺญาณํ ปโลกธมฺมํ, ชิวฺหาสมฺผลสฺโส ปโลกธมฺโม, ยมฺปิทํ ชิวฺหาสมฺผลสฺสปจฺจยา ะเปฯ ตมฺปิ ปโลกธมฺมํ ะเปฯ มโน ปโลกธมฺโม, ธมฺมา ปโลกธมฺมา, มโนวิญฺญาณํ ปโลกธมฺมํ, มโนสมฺผลสฺโส ปโลกธมฺโม, ยมฺปิทํ มโนสมฺผลสฺสปจฺจยา อูปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ ปโลกธมฺมํ. ยํ โข อานนฺท ปโลกธมฺมํ, อयํ วุจฺจติ อริยสฺส วินเย โลโกติ. ปจฺม.

๒. สยฺยเยตโลกสุตฺตํ

[๘๕] อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ะเปฯ ภควนฺตํ เอตทวโจ “สยฺยเย โลโก สยฺยเย โลโกติ ฆนฺเต วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นฺ โข ฆนฺเต ‘สยฺยเย โลโกติ วุจฺจตีติ

“ยสฺมา จ โข อานนฺท สฺญมํ อตฺเตน วา อตฺตนิเยน วา,
ตสฺมา ‘สฺญมโณ โลโกติ วุจฺจติ. กิณฺจ อานนฺท สฺญมํ อตฺเตน วา
อตฺตนิเยน วา. จกฺขํ โข อานนฺท สฺญมํ อตฺเตน วา อตฺตนิเยน วา,
รูปา สฺญมว อตฺเตน วา อตฺตนิเยน วา, จกฺขวิณฺณวํ สฺญมํ
อตฺเตน วา อตฺตนิเยน วา, จกฺขสมฺผสฺสํ สฺญมโณ อตฺเตน วา
อตฺตนิเยน วา ฯเปฯ ยมฺปิํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อฺปฺปชฺชติ
เวทยิตํ สฺขํ วา ทฺวํ วา อทฺทขมฺสฺขํ วา, ตมฺปิ สฺญมํ อตฺเตน วา
อตฺตนิเยน วา. ยสฺมา [๑] โข อานนฺท สฺญมํ อตฺเตน วา
อตฺตนิเยน วา, ตสฺมา ‘สฺญมโณ โลโกติ วุจฺจติ. ทฺติยํ.

๓. สงขิตตตมมสตุตํ

[๘๖] เอกมฺหํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ
เอตทวโจ “สาธุ เม ภนฺเต ภควา สงขิตฺเตน ฅมฺมํ เทเสตุ, ยมํ
ภควโต ฅมฺมํ สุตฺวา เอโก วูปกฺกฺโข อปฺปมตฺโต อาตปปี
ปหิตตฺโต วิหเรยฺยนฺติ.

“ตํ ก็ มณฺณสิ อานนฺท, จกฺขํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.
อนิจฺจํ ภนฺเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ, ทฺวํ วา ตํ สฺขํ วาติ.
ทฺวํ ภนฺเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ ทฺวํ วิปริณามฅมฺมํ, กลลํ นฺ ตํ สมฺนุสฺสิตํ
‘เอตํ มม, เอโสหฺมสมิ, เอโส เม อตฺตาติ.

โน เหนฺตํ ภนฺเต.

“รูปา นิจฺจา วา อนิจฺจา วาติ.

อนิจจา ภาณเต ะเปะ

“จกขุวิญญาณ ะเปะ จกขุสมมุสสโส ะเปะ ยมปิทำ
จกขุสมมุสสปลจจา อุปปชชติ เวทยิต์ สขัม วา ทุกขัม วา
อทุกขมสขัม วา, ตมปิ นิจจัม วา อนิจจัม วาติ.

อนิจจัม ภาณเต.

“ยัม ปณานิจจัม, ทุกขัม วา ตัม สขัม วาติ.

ทุกขัม ภาณเต.

“ยัม ปณานิจจัม ทุกขัม วิปริณามธมมัม, กลลัม นุ ตัม สมนุปลสสิตุ
‘เอตัม มม, เอโสทมสมิ, เอโส เม อตตาทิ.

โน เहतัม ภาณเต ะเปะ

“ชีวหา นิจจา วา อนิจจา วาติ.

อนิจจา ภาณเต ะเปะ

“ชีวหาวิญญาณ ะเปะ ชิวหาสมมุสสโส ะเปะ ยมปิทำ
มโนสมมุสสปลจจา อุปปชชติ เวทยิต์ สขัม วา ทุกขัม วา
อทุกขมสขัม วา, ตมปิ นิจจัม วา อนิจจัม วาติ.

อนิจจัม ภาณเต.

“ยัม ปณานิจจัม, ทุกขัม วา ตัม สขัม วาติ.

ทุกขัม ภาณเต.

“ยัม ปณานิจจัม ทุกขัม วิปริณามธมมัม, กลลัม นุ ตัม สมนุปลสสิตุ
‘เอตัม มม, เอโสทมสมิ, เอโส เม อตตาทิ.

โน เहतัม ภาณเต.

นิพพิณฑติ, รูปเปสฺปิ นิพพิณฑติ, จกฺขุวิญญาเณปิ นิพพิณฑติ,
จกฺขุสมฺผสฺเสปิ นิพพิณฑติ ฯ เปฯ ยมฺปิทํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา
อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตสฺมีปิ
นิพพิณฑติ, นิพพิณฑํ วิรชฺชติ, วิราคา วิมฺจุจฺติ, วิมฺตฺตสฺมี 'วิมฺตฺตมิตฺติ
ฌาณํ โหติ, 'ซีณา ชาติ, วุสฺสิตํ พุรฺหมจฺริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ
อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ. ตติยํ.

๔. จนนสุตต]

[๘๗] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวพฺพเว
กลนฺทกนิวาเป. เตเน โข ปน สมเยเน อายสฺมา จ สารีปฺตฺโต
อายสฺมา จ มหาจฺนุโท อายสฺมา จ จนนโน คิซฺฌกฺกุเณ ปพฺพเต
วิหรนฺติ. เตเน โข ปน สมเยเน อายสฺมา จนนโน อาพาธโก โหติ
ทุกฺขิโต พาพฺพหคิลาโน. อถ โข อายสฺมา สารีปฺตฺโต สายณฺหสมยํ
ปฏิสลฺลانا วุฏฺฐิจิโต, เยเนายสฺมา มหาจฺนุโท, เตนฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ มหาจฺนุทํ เอตทวโจ "อายามา วุโส จฺนุท,
เยเนายสฺมา จนนโน, เตนฺอุปสงฺกมิสฺสาม คิลานปฺจฺจกาติ. "เอวมา วุโสติ
โข อายสฺมา มหาจฺนุโท อายสฺมโต สารีปฺตฺตสฺส ปจฺจสฺโสสิ.

อถ โข อายสฺมา จ สารีปฺตฺโต อายสฺมา จ มหาจฺนุโท,
เยเนายสฺมา จนนโน, เตนฺอุปสงฺกมิสฺสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน
นีสิติสฺสุ, นิสชฺช โข อายสฺมา สารีปฺตฺโต อายสฺมนฺตํ จนนโน
เอตทวโจ "กจฺจิ เต อาวุโส จนนน ชมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิ
ทุกฺขา เวทณา. ปฏิกฺกมณฺติ, โน อภิกฺกมณฺติ, ปฏิกฺกโมสานํ
ปณฺณายติ, โน อภิกฺกโมติ.

“น เม อาวุโส สารีปุตฺต ขมณียํ, น ยาปณียํ, พาพฺหา
 เม ทุกฺขา เวทนา อภิกฺกมณฺติ, โน ปฏิกฺกมณฺติ, อภิกฺกโมสํ
 ปญฺญาติ, โน ปฏิกฺกโมติ.”^๑ เสยฺยถาปิ อาวุโส พลฺวา ปุริโส
 ตินฺนฺเหณฺ สิทฺเธณฺ มุทฺธนํ^๒ อภิมตฺเตยฺย; เอวเมว โข เม^๓ อาวุโส
 อธิมตฺตา วาตา มุทฺธนํ^๔ อุพฺพนฺติ.^๕ น เม อาวุโส ขมณียํ, น
 ยาปณียํ ๕เปยฺ โน ปฏิกฺกโมติ.^๖ เสยฺยถาปิ อาวุโส พลฺวา ปุริโส
 ทพฺพะเนน วรตฺตกฺขณฺเนน สีเส สีสเวจฺจํ ทเทยฺย; เอวเมว โข อาวุโส
 อธิมตฺตา วาตา^๗ สีเส สีสเวทนา. น เม อาวุโส ขมณียํ, น ยาปณียํ
 ๕เปยฺ โน ปฏิกฺกโมติ. เสยฺยถาปิ อาวุโส ทกฺโข โคฆาตโก วา
 โคฆาตกนฺเตวาสี วา ตินฺนฺเหณฺ โควิกนฺตเนน กุจฺฉิ ปริกนฺเตยฺย;
 เอวเมว โข เม^๘ อาวุโส^๙ อธิมตฺตา วาตา กุจฺฉิ ปริกนฺตณฺติ. น
 เม อาวุโส ขมณียํ, น ยาปณียํ ๕เปยฺ โน ปฏิกฺกโมติ. เสยฺยถาปิ
 อาวุโส เทว พลฺวณฺโต ปุริสา ทพฺพผลตรํ ปุริสํ นานา พาหาสุ
 คเหตุวํ อํคารกาสุยา สนฺดาเปยฺยํ สํปริตาเปยฺยํ; เอวเมว โข
 เม^{๑๐} อาวุโส อธิมตฺโต กายสฺมี ทาโห. น เม อาวุโส ขมณียํ,
 น ยาปณียํ, พาพฺหา เม ทุกฺขา เวทนา อภิกฺกมณฺติ, โน
 ปฏิกฺกมณฺติ, อภิกฺกโมสํ ปญฺญาติ, โน ปฏิกฺกโมติ. สตถํ
 อาวุโส สารีปุตฺต อหริสฺสามิ, นาวกงฺขามิ ชีวิตนฺติ.”^{๑๑}

^๑ ฉ.,เท. อิตฺติสทฺโท น ทิสฺสติ, เอวมฺปรี. ^๒ อ. มุทฺธานํ, ฉ.,เท. มุทฺธนํ

^๓ ฉ.,เท.,อ. เมสทฺโท น ทิสฺสติ. ^๔ อ. มุทฺธานํ

^๕ ฉ.,เท. อุพฺพนฺติ. ^๖ ฉ. อิตฺติสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๗ ฉ.,เท.,อ. อํ ปาโจ น ทิสฺสติ, อ. “อธิมตฺตา เม สีเสติ อิมํ ปาจา ทิสฺสนฺติ.

^{๘-๙} ฉ.,เท. อิมํ ปาจา น ทิสฺสนฺติ. ^{๑๐} ฉ.,เท. อํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

“ [๑] อายสุมมา ฉนโน สตุถิ อหเรสิ, ยาเปตายสุมมา
ฉนโน, ยาเปนุตติ มยิ อายสมนุตติ ฉนโน อิจจาม, สเจ อายสมโต
ฉนนสส นตติ สปปายานิ โภชนานิ, อหิ อายสมโต ฉนนสส
สปปายานิ โภชนานิ ปริเยสสิสสามิ. สเจ อายสมโต ฉนนสส
นตติ สปปายานิ เกสชชานิ, อหิ อายสมโต ฉนนสส สปปายานิ
เกสชชานิ ปริเยสสิสสามิ. สเจ อายสมโต ฉนนสส นตติ ปฏีรुปา
อุปปจจากา, อหิ อายสมนุตติ ฉนโน อุปปจจิสสามิ. มา จ^๒
อายสุมมา ฉนโน สตุถิ อหเรสิ, ยาเปตายสุมมา ฉนโน, ยาเปนุตติ
มยิ อายสมนุตติ ฉนโน อิจจามาติ.

“น เม อาวุโส สารีปุตต นตติ สปปายานิ โภชนานิ,
อตติ เม สปปายานิ โภชนานิ. นปี เม นตติ สปปายานิ
เกสชชานิ, อตติ เม สปปายานิ เกสชชานิ. นปี เม นตติ
ปฏีรुปา อุปปจจากา, อตติ เม ปฏีรुปา อุปปจจากา. อปี จ เม
อาวุโส สตุถา ปริจิณฺเณ ทิฆมตตํ มนาเปเนว, โน อมนาเปเน.
เอตํ हि आवุโส สวากสส ปฏีรुป, ยํ สตุถาริ ปริจเรย
มนาเปเนว โน อมนาเปเน, ‘ตํ’^๓ อนุปวชชํ ฉนโน ภิกขุ สตุถิ
อาหริสสตีติ เอวเมตํ आवุโส สารีปุตต ชาเรหีติ.

“ปฺจุเจยยาม มยิ อายสมนุตติ ฉนโน กิณฺจิทเว เทสํ, สเจ
อายสุมมา ฉนโน โอกาสํ กโรติ ปณฺหสส เวยยากรณายาติ.

“ปฺจุจาวุโส สารีปุตต สุตฺวา เวทยามาติ.”

“จกฺขุ आवุโส ฉนฺน จกฺขุวิญญาณํ จกฺขุวิญญาณ-
วิญญาตพฺเพ ๑๕๖๖ ๓๓๓ ‘เอตํ มม, เอโสหมสมิ, เอโส เม อตฺตาติ

^๑ ฉ., เท., อ. มา

^๒ ฉ., เท. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสตี.

^๓ ฉ., เท., อ. จสฺสโท น ทิสฺสตี..

^๔ ส. เทสิสสามีติ ฉ., เท., อ. เวทิสสามาติ

สมนุปลสฺสสิ ๕เปย ชิวหํ อากุโส จนน ชิวหาวิญญาณํ
 ชิวหาวิญญาณวิญญาตพฺเพ ฐมฺเม 'เอตํ มม, เอโสหมสฺมิ, เอโส
 เม อตฺตาติ สมนุปลสฺสสิ ๕เปย มนํ อากุโส จนน มโนวิญญาณํ
 มโนวิญญาณวิญญาตพฺเพ ฐมฺเม 'เอตํ มม, เอโสหมสฺมิ, เอโส เม
 อตฺตาติ สมนุปลสฺสสิติ.

“จกฺขุ อากุโส สาริปุตฺต จกฺขุวิญญาณํ จกฺขุวิญญาณ-
 วิญญาตพฺเพ ฐมฺเม 'เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ
 สมนุปลสฺสามิ ๕เปย ชิวหํ อากุโส สาริปุตฺต ชิวหาวิญญาณํ
 ชิวหาวิญญาณวิญญาตพฺเพ ฐมฺเม 'เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, ๕เปย
 มนํ อากุโส สาริปุตฺต มโนวิญญาณํ มโนวิญญาณวิญญาตพฺเพ
 ฐมฺเม 'เนตํ มม เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ สมนุปลสฺสามีติ.

“จกฺขุสฺมี อากุโส จนน จกฺขุวิญญาณํ จกฺขุวิญญาณ-
 วิญญาตพฺเพสฺสุ ฐมฺเมสฺสุ ก็ ทิสฺวา ก็ อภิญญาจ จกฺขุ จกฺขุวิญญาณํ
 จกฺขุวิญญาณวิญญาตพฺเพ ฐมฺเม 'เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส
 อตฺตาติ สมนุปลสฺสสิ ๕เปย ชิวหาย อากุโส จนน ชิวหาวิญญาณํ
 ชิวหาวิญญาณวิญญาตพฺเพสฺสุ ฐมฺเมสฺสุ ก็ ทิสฺวา ก็ อภิญญาจ
 ชิวหํ ชิวหาวิญญาณํ ชิวหาวิญญาณวิญญาตพฺเพ ฐมฺเม 'เนตํ มม,
 เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ สมนุปลสฺสสิ ๕เปย มนสฺมี อากุโส
 จนน มโนวิญญาณํ มโนวิญญาณวิญญาตพฺเพสฺสุ ฐมฺเมสฺสุ ก็ ทิสฺวา
 ก็ อภิญญาจ มนํ มโนวิญญาณํ มโนวิญญาณวิญญาตพฺเพ ฐมฺเม
 'เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ สมนุปลสฺสสิติ.

“จกฺขุสฺมี อากุโส สาริปุตฺต จกฺขุวิญญาณํ จกฺขุวิญญาณ-
 วิญญาตพฺเพสฺสุ ฐมฺเมสฺสุ นิโรธํ ทิสฺวา นิโรธํ อภิญญาจ จกฺขุ
 จกฺขุวิญญาณํ จกฺขุวิญญาณวิญญาตพฺเพ ฐมฺเม 'เนตํ มม,

เนโสหมสุมิ, น เมโส อตฺตาทิ สมนุปลสฺสามิ ๕เปฯ ชิวฺหาย
 อาวุโส สารีปุตฺต ชิวฺหาวิญญาเณ ชิวฺหาวิญญาณวิญญาตพฺเพสสุ
 ฐมฺเมสฺสุ นิโรธํ ทิสฺวา นิโรธํ อภิญฺฌาย ชิวฺหํ ชิวฺหาวิญญาณํ
 ชิวฺหาวิญญาณวิญญาตพฺเพ ฐมฺเม 'เนตํ มม, เนโสหมสุมิ, น
 เมโส อตฺตาทิ สมนุปลสฺสามิ ๕เปฯ มนสฺมี อาวุโส สารีปุตฺต
 มโนวิญญาเณ มโนวิญญาณวิญญาตพฺเพสสุ ฐมฺเมสฺสุ นิโรธํ ทิสฺวา
 นิโรธํ อภิญฺฌาย มนํ มโนวิญญาณํ มโนวิญญาณวิญญาตพฺเพ
 ฐมฺเม 'เนตํ มม. เนโสหมสุมิ น เมโส อตฺตาทิ สมนุปลสฺสามิติ.

เอวี่ วุตเต, อายสุมมา มหาจุณโท อายสมนุตติ จนน
เอตทโวจ "ตสฺมาติหาสุโส จนน อิทมปิ ตสฺส ภควโต สาสนํ
นิจฺจกปฺป สาธุกํ มนสิกาตพฺพํ, 'นิสฺสิตสฺส จลิตํ อนิสฺสิตสฺส จลิตํ
นตฺถิ, จลิตเต อสติ ปสฺสทฺธิ โหติ, ปสฺสทฺธิยา สติ นนฺทิ น
โหติ, นนฺทียา" อสติ อากตฺติคตฺติ น โหติ, อากตฺติคตฺติยา อสติ
จฺจุตฺตปฺปาโต น โหติ, จฺจุตฺตปฺปาเต อสติ เนวฺธ น หุริ น
อุภยมนฺตเรน เอสฺเสนฺโต ทุกฺขสฺสาติ.

อถ โข อายสฺมา จ สารีปุตฺโต อายสฺมา จ มหาจฺจนฺโท
 อายสฺมณฺหํ จนนํ อิมินา โอวาเทน โอวทิตฺวา อุกฺกจายาสนา
 ปกฺกมီสุ. อถ โข อายสฺมา จนนฺ โอจิริปกฺกนฺเตสุ เตสุ
 อายสฺมณฺเตสุ สตุถํ อาหเรสิ.

อด โข อายสฺมา สารีปฺตุโต, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ
 นิสินโน โข อายสฺมา สารีปฺตุโต ภควนฺตํ เอตทวโจ “อายสฺมตา
 ฆนเต จนนฺเน สตถํ อหริตํ, ตสฺส กา คติ โภ อภิสมฺปฺราโยติ.

หมดอายุ 27/05/2566

* ส.จ. เท.อี. นติ น โหติ นติยา

“นุ เต สารีปุตต จนนเน ภิกขุณา สมมุขายเวย อญฺปวชชตา พุยาถตาติ.

“อตุถิ ฆนเต ปุพฺพวิชชนิ” นาม วชชิกาโม, ตตถายสมโต จนนสส มิตตกุลานิ สหชชกุลานิ อญฺปวชชกุลานีติ.

“โหนติ เหตุ สารีปุตต จนนสส ภิกขุโน มิตตกุลานิ สหชชกุลานิ อญฺปวชชกุลานีติ,^๒ น โข ปนาหํ สารีปุตต เอตตาวตา ‘สอญฺปวชชิตติ วทามิ, โย โข สารีปุตต อิมญจ’ กายํ นิกฺขิปติ, อญญญจ กายํ อญาทียติ, ตมหํ ‘สอญฺปวชชิตติ วทามิ. ตํ จนนสส ภิกขุโน นตฺถิ, ‘อญฺปวชชํ จนนเน ภิกขุณา สตุถํ อahrtินฺนติ. เอวเมตํ สารีปุตต ฐาเรหีติ. จตฺตถํ.

๕. ปุณฺณสุตฺตํ

[๘๘] อถ โข อายสฺมา ปุณฺณเณ, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; ๔เป๔ เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา ปุณฺณเณ ภควนฺตํ เอตทวโจ “สาธุ เม ฆนเต ภควา สงฺขิตฺเตน ฐมฺมํ เทเสตุ, ยมหํ ภควโต ฐมฺมํ สุตฺวา เอโก วูปกฏฺโจ อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหเรยฺยนฺติ.

“สนฺติ โข ปุณฺณ จกฺขุวิญญेยฺยา รุปา อิกฺกจา กนฺตา มนาปา ปิยรฺูปา กามฺุปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเฏ ภิกฺขุ อภินฺนทฺติ อภิวทฺติ อชฺโฆสาย ติกฺกจฺติ, ‘ตสฺส ตํ อภินฺนทฺโต อภิวทฺโต อชฺโฆสาย ติกฺกจฺโต อปฺปชฺชติ นนฺทิ, นนฺทิสมฺมุทยา ทุกฺขสมฺมุทยे ปุณฺณนาติ วทามิ ๔เป๔ สนฺติ โข ปุณฺณ ชิวหาวิญญेยฺยา รสา

^๑ ส. ปุพฺพวิจฺจํ อ. ปุพฺพวิชชนิ

^๒ ฉ.,เท.,อ. อิตฺตสฺสทอ น ทิสฺสติ.

^๓ ฉ.,เท.,อ. ตณฺจ

ฯเปฯ สนฺติ โข ปุณฺณ มโนวิญญะเยยา ฐมา อิฏฺฐา กนฺตา
มฺหาปา ปิยรฺฐปา กามฺปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเจ ภิกฺขุ อภินนฺทติ
อภิวทติ อชฺโฆสาย ติฏฺฐจติ, 'ตสฺส ตํ อภินนฺทโต อภิวทโต
อชฺโฆสาย ติฏฺฐโต อปฺปชฺชติ นนฺทิ, นนฺทิสมฺมทฺยา ทุกฺขสมฺมทโย
ปุณฺณาติ วทามิ.

“สนฺติ [๑] โข ปุณฺณ จกฺขุวิญญะเยยา รฺฐปา อิฏฺฐา กนฺตา
มฺหาปา ปิยรฺฐปา กามฺปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเจ ภิกฺขุ นภินนฺทติ
นภิวทติ นชฺโฆสาย ติฏฺฐจติ, 'ตสฺส ตํ อนภินนฺทโต อนภิวทโต
อนชฺโฆสาย ติฏฺฐโต นิรฺชฺฌติ นนฺทิ, นนฺทินิโรธา ทุกฺขนิโรธ
ปุณฺณาติ วทามิ ฯเปฯ สนฺติ จ โข ปุณฺณ มโนวิญญะเยยา
ฐมา อิฏฺฐา กนฺตา มฺหาปา ปิยรฺฐปา กามฺปสณฺหิตา รชนียา,
ตณฺเจ ภิกฺขุ นภินนฺทติ นภิวทติ นชฺโฆสาย ติฏฺฐจติ, 'ตสฺส ตํ
อนภินนฺทโต อนภิวทโต อนชฺโฆสาย ติฏฺฐโต นิรฺชฺฌติ นนฺทิ,
นนฺทินิโรธา ทุกฺขนิโรธ ปุณฺณาติ วทามิ. อิมินา^๒ ตวํ ปุณฺณ
อารกา โส อิมสฺมา ฐมฺมวินยาติ.

เอวํ วุตฺเต, อณฺเฑตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ “เอตถาหิ
ภนฺเต อนสฺสาสํ, อหิ หิ ภนฺเต จนนํ ผสฺสาตนาณํ สมฺมทฺยณฺจ
อตุฏฺฐกมณฺจ อสฺสาทณฺจ อาทีนวณฺจ นิสฺสรณณฺจ ยถาภูตํ
นปฺปชานามิติ. “ตํ ก็ มณฺเฑสิ ภิกฺขุ. จกฺขุ “เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ,
น เมโส อตฺตาติ สมฺนุสฺสสิติ.” เอวํ ภนฺเต. “สารถุ ภิกฺขุ เอตถ จ
เต ภิกฺขุ จกฺขุ ‘เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ
ยถาภูตํ สมฺมปฺปณฺณาย สุกฺกัจ ภาวิสฺสติ, เอวณฺเต เอตํ ปจฺม

หมดอายุ 27/05/2566

ผลสพายตน์ ปหีน ภาวิสสตี อายตี อปุนพุภวาย ๕เปย 'ชีวหิ เนตัมม, เนโสหมสมิ, น เมโส อตฺตาทิ สมนุปลสสตีติ. เอว ภานเต. "สาธุ ภิกขุ ตตฺถ เต ภิกขุ ชิวหา 'เนตัมม, เนโสหมสมิ, น เมโส อตฺตาทิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนุปลปญฺญาย สุกฺกัจ ภาวิสสตี, เอว เต เอตํ จตฺตํ ผลสพายตน์ ปหีน ภาวิสสตี อายตี อปุนพุภวาย ๕เปย มนั 'เนตัมม, เนโสหมสมิ, น เมโส อตฺตาทิ สมนุปลสสตีติ. เอว ภานเต. ๕เปย "สาธุ ปุณฺณ" มยา สงฺขิตฺเตน โอวาทเน โอวาทิต อกตมสมิ ชนปเท วิหริสสตีติ.

"อตุถิ ภานเต สุนาปรนฺโต นาม ชนปเท, ตตฺถาหิ วิหริสสามีติ.

"จณฺหา โข ปุณฺณ สุนาปรนฺตกา มนุสฺสา, ฆรฺสา โข ปุณฺณ สุนาปรนฺตกา มนุสฺสา, สเจ ตํ^๒ ปุณฺณ สุนาปรนฺตกา มนุสฺสา อุกโกสิสฺสนฺติ. ปริภาสิสฺสนฺติ, ตตฺร เต ปุณฺณ กิณฺติ ภาวิสสตีติ.

"สเจ มํ ภานเต สุนาปรนฺตกา มนุสฺสา อุกโกสิสฺสนฺติ ปริภาสิสฺสนฺติ, ตตฺร เม เอว ภาวิสสตี 'ภทฺทกา วติเม สุนาปรนฺตกา มนุสฺสา, สภทฺทกา วติเม สุนาปรนฺตกา มนุสฺสา, ยํ มํ^๓ นยิเม ปาณินา ปหาริ เทนฺตีติ เอวเมตฺถ ภควา ภาวิสสตี, เอวเมตฺถ สุกต ภาวิสสตีติ.

"สเจ ปน เต ปุณฺณ สุนาปรนฺตกา มนุสฺสา ปาณินา ปหาริ ทสฺสนฺติ, ตตฺร ปน เต ปุณฺณ กิณฺติ ภาวิสสตีติ.

^๕ จ.,เท.,อ. เลขาฯทูลนา, เอมูปริปี.

ทสฺสนฺติ, ตตฺร เม เอวํ ภวิสฺสตี 'ภทฺทกา วติเม สฺนาปรนฺตกา มนุสฺสา, สฺภทฺทกา วติเม สฺนาปรนฺตกา มนุสฺสา, ยํ มํ" นยิเม ติณฺเหณ สตฺเถณ ชีวิตา โวโรเปณฺตีติ. เอวเมตฺถ ภควา ภวิสฺสตี, เอวเมตฺถ สุกต ภวิสฺสตีติ.

"สเจ ปน เต" ปุณฺณ สฺนาปรนฺตกา มนุสฺสา ติณฺเหณ สตฺเถณ ชีวิตา โวโรเปสฺสนฺติ, ตตฺร ปน เต ปุณฺณ กิณฺติ ภวิสฺสตีติ.

"สเจ เม" ภนฺเต สฺนาปรนฺตกา มนุสฺสา ติณฺเหณ สตฺเถณ ชีวิตา โวโรเปสฺสนฺติ, ตตฺร เม เอวํ ภวิสฺสตี 'สนฺติ โข ตสฺส ภควโต สวากา กาเยน จ ชีวิตฺเตน จ อภฺยฺยมาณา หรา ยมาณา ชิกฺขจฺจมาณา สตฺถหํ ปรีเยสนฺติ. ตํ เม อิํ ปรียฺยจฺญเวย" สตฺถหํ ลทฺชนฺติ. เอวเมตฺถ ภควา ภวิสฺสตี, เอวเมตฺถ สุกต ภวิสฺสตีติ.

"สาธุ สาธุ ปุณฺณ, สิกฺขิสฺสสิ" ตวํ ปุณฺณ อิมินา ทมฺปสเมน สมณฺหาคโต สฺนาปรนฺตสฺมี ชนปเท วตฺถุ, ยสฺสทานิ ตวํ ปุณฺณ กาลมฺญยสีติ.

อถ โข อายสฺมา ปุณฺโณ ภควโต ภาสีตํ^๑ อภินฺนํทิตฺวา อนฺโมทิตฺวา อุกฺกจา ยาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรํ อาทาย, เยน สฺนาปรนฺโต ชนปโท, เตเน จาริกํ ปกฺกามิ; อนฺนปฺพุเพน จาริกํ จรมาโน, เยน สฺนาปรนฺโต ชนปโท, ตทวสฺริ. ตตฺร สุกํ อายสฺมา ปุณฺโณ

^๑ เท. เม

^๒ น.อ. ๒๗/๐๕/๒๕๖๖

^๓ น.เท. สิกฺขิสฺสสิ โข อ. สิกฺขสิ โข

^๔ เท. ตํ อ. ตวํ

^๕ น.เท.อ. อปรียจฺญเวย

^๖ น.เท.อ. วจฺนํ

สุณาปรนตสมิ ชนปะเท วิหริติ. อถ โข อายสฺมา ปุณฺโณ
เตเนว อนฺตรวสุเสน ปณฺจมตฺตานิ อุปาสกสฺตานิ ปฏฺเวเสสิ^๑
[๒] เตเนว อนฺตรวสุเสน ติสฺโส วิชฺชา สจฺจกาสิ. เตเนว
อนฺตรวสุเสน ปรีนิพฺพายิ.

อถ โข สมฺพหฺลลา ภิกฺขุ, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมึสุ ๕เปฯ
เอกมฺนตํ นิสินฺหา โข เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ “โย โส
ภนฺเต ปุณฺโณ นาม กุลปฺตโต ภควตา สงฺขิตฺเตน โอวาเทน
โอวาทิต, โส กาลกโต, ตสฺส กา คติ โก อภิสมฺปฺราโยติ.

“ปณฺทิตโต ภิกฺขเว ปุณฺโณ กุลปฺตโต อโหสิ,^๓ สจฺจวาที^๔
ธมฺมสฺसानุธมฺมํ น จ ธมฺมาธิกรณํ วิเหเสสิ, ปรีนิพฺพุโต ภิกฺขเว
ปุณฺโณ กุลปฺตโตติ. ปณฺจมํ.

๖. พาหิยสยัตต

[๘๙] อถ โข อายสฺมา พาหิโย, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
๕เปฯ เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา พาหิโย ภควนฺตํ
เอตทวโจ “สาธุ เม ภนฺเต ภควา สงฺขิตฺเตน ธมฺมํ เทเสตุ, ยมฺหิ
ภควโต ธมฺมํ สุตฺวา เอโก วูปกฏฺโจ อปฺปมตฺโต อาตาปี
ปหิตตฺโต วิหเรยฺยนฺติ.

“ตํ ก็ มณฺณสิ พาหิย, จกฺขุํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.

อนิจฺจํ ภนฺเต.

^๑ ส.อ. ปฏฺเวเสสิ ฉ.เท. ปฏฺเวเทสิ

^๒ ฉ.เท. เตเนวอนฺตรวสุเสน ปณฺจมตฺตานิ อุปาสกสฺตานิ ปฏฺเวเทสิ

^๓ อ. อโหสิ ปจฺจปาที ธมฺมสฺส จานฺธมฺมํ น จ มํ ธมฺมาธิกรณํ วิเหเสสิ.

^๔ ฉ.เท. ปจฺจปาที ธมฺมสฺसानุธมฺมํ น จ มํ ธมฺมาธิกรณํ วิเหเสสิ.

“ยํ ปณานิจจํ, ทุกุขํ วา ตํ สุขํ วาติ.

ทุกุขํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจจํ ทุกุขํ วิปริณามธมมํ, กลลํ ญํ ตํสมนุสฺสํ
'เอตํ มม, เอโสหมสมิ, เอโส เม อตฺတာติ.

โน เหตํ ภาณเต.

“รูปา นิจจา วา อนิจจา วาติ.

อนิจจา ภาณเต. ยเปย

จกฺขุวิญญาณํ ยเปย จกฺขุสมฺผสฺโส ยเปย ยมฺปิทํ
จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกุขํ วา
อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ นิจจํ วา อนิจจํ วาติ.

อนิจจํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจจํ, ทุกุขํ วา ตํ สุขํ วาติ.

ทุกุขํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจจํ ทุกุขํ วิปริณามธมมํ, กลลํ ญํ ตํ สมนุสฺสํ
'เอตํ มม, เอโสหมสมิ, เอโส เม อตฺတာติ.

โน เหตํ ภาณเต.

“เอวํ ปสฺสํ พาทิย สุตวา อริยสาวโก จกฺขุสมฺมึปี นิพฺพินฺทติ,
จกฺขุวิญญาณปี นิพฺพินฺทติ, จกฺขุสมฺผสฺเสปี นิพฺพินฺทติ, ยเปย
ยมฺปิทํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกุขํ วา
อทุกฺขมสุขํ วา, ตสมฺมึปี นิพฺพินฺทติ, นิพฺพินฺทํ วิรชฺชติ, วิราคา
วิมฺจุจติ, วิมุตฺตสมฺมึ 'วิมุตฺตมิตติ ญาณํ โหติ. 'ชีณา ชาติ, วุสฺสิตํ
พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ.

อถ โข อายสฺมา พาหิโย ภควโต ภาสิตํ อภินนทิตฺวา
 อนุโมทิตฺวา อุกฺกจายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา
 ปกฺกามิ. อถ โข อายสฺมา พาหิโย เอโก รูปกฺกฺโข อปฺปมตฺโต
 อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต น จิรสฺเสว ยสฺสตฺถาย กุลปฺตฺตา
 สมฺมเทว อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ, ตทฺนฺตฺตรํ
 พุรฺหมจฺริยปริโยสานํ ทิฏฺฐเ ว ฐมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺจิกตฺวา
 อุปสมฺปชฺช วิหริติ,* “ซีณา ชาติ, วุสิตํ พุรฺหมจฺริยํ, กตํ กรณิยํ,
 นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ อพฺภณฺณาสิ, อณฺณตโร จ ปณายสฺมา
 พาหิโย อรหฺตํ อโหสีติ. จณฺจ.

๗. ปจมเอชาสุตตัม

[๙๐] “เอชา ภิกฺขเว โรโค, เอชา คณฺโฑ, เอชา สลฺลํ,
 ตสฺมาติห ภิกฺขเว ตถาคโต อนนฺโช วิหริติ วีตสลฺโล, ตสฺมาติห
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ เจปิ อากงฺเขยฺย ‘อนนฺโช วิหเรยฺย’^๒ วีตสลฺโลติ
 จกฺขํ น มณฺเฑยฺย, จกฺขุสฺมี น มณฺเฑยฺย, จกฺขุโต น มณฺเฑยฺย,
 ‘จกฺขํ เมติ น มณฺเฑยฺย. รูปํ น มณฺเฑยฺย, รูปํสฺส น
 มณฺเฑยฺย, รูปโต น มณฺเฑยฺย, ‘รูปา เมติ น มณฺเฑยฺย.
 จกฺขุวิญฺญาณํ น มณฺเฑยฺย, จกฺขุวิญฺญาณสฺมี น มณฺเฑยฺย,
 จกฺขุวิญฺญาณโต น มณฺเฑยฺย, ‘จกฺขุวิญฺญาณํ เมติ น มณฺเฑยฺย.
 จกฺขุสมฺผสฺสํ น มณฺเฑยฺย, จกฺขุสมฺผสฺสสฺมี น มณฺเฑยฺย,
 จกฺขุสมฺผสฺสโต น มณฺเฑยฺย. ‘จกฺขุสมฺผสฺสํ เมติ น มณฺเฑยฺย.
 ยมฺปิํ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
 อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ น มณฺเฑยฺย, ตสฺมีปิ น มณฺเฑยฺย, ตโตปิ
 น มณฺเฑยฺย, ‘ตมเมติ น มณฺเฑยฺย.

* จ. เท. อ. วิหาสิ, เอวฺมฺปริปี.

^๒ อ. วิหเรยฺย, เอวฺมฺปริปี.

โส ตัง น มณฺเฑยฺย ๔เปฯ ฉานํ น มณฺเฑยฺย ๔เปฯ ชิวหํ
 น มณฺเฑยฺย, ชิวหาย น มณฺเฑยฺย, ชิวหาโต น มณฺเฑยฺย,
 'ชิวหา เมติ น มณฺเฑยฺย. รเส น มณฺเฑยฺย ๔เปฯ ชิวหาวิญฺญานํ
 น มณฺเฑยฺย ๔เปฯ ชิวหาสมฺมุสฺสํ น มณฺเฑยฺย ๔เปฯ ยมฺปิทำ
 ชิวหาสมฺมุสฺสปลฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ वा ทุกฺขํ वा
 อทุกฺขมสุขํ वा, ตมฺปิ น มณฺเฑยฺย, ตสฺมีปิ น มณฺเฑยฺย, ตโตปิ
 น มณฺเฑยฺย, 'ตมฺเมติ น มณฺเฑยฺย.

กายํ น มณฺเฑยฺย ๔เปฯ มนํ น มณฺเฑยฺย, มนสฺมี น
 มณฺเฑยฺย, มนโต น มณฺเฑยฺย, 'มโน เมติ น มณฺเฑยฺย. ฐมฺเม
 น มณฺเฑยฺย ๔เปฯ มโนวิญฺญานํ ๔เปฯ มโนสมฺมุสฺสํ ๔เปฯ ยมฺปิทำ
 มโนสมฺมุสฺสปลฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ वा ทุกฺขํ वा
 อทุกฺขมสุขํ वा, ตมฺปิ น มณฺเฑยฺย, ตสฺมีปิ น มณฺเฑยฺย, ตโตปิ
 น มณฺเฑยฺย, 'ตมฺเมติ น มณฺเฑยฺย. สพฺพํ น มณฺเฑยฺย,
 สพฺพสฺมี น มณฺเฑยฺย, สพฺพโต น มณฺเฑยฺย, 'สพฺพํ เมติ
 น มณฺเฑยฺย.

โส เอวํ อมณฺณมานโน น กิณฺจิ^๑ โลเก อุปาทียติ, อนฺุปาทียํ
 น ปริตฺตสฺสติ, อปริตฺตสฺสํ ปลฺจจตฺตณฺเณว ปรินิพฺพายติ, 'ชีณา ชาติ, วุสฺสิตํ
 พุรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ.

๘. ทุตฺติยเอชาสุตฺตํ

[๘๑] “เอชา ภิกฺขเว โรโค, เอชา คณฺโฑ, เอชา สลฺลํ,
 ตสฺมาติห ภิกฺขเว ตถาคโต อนนฺโช วิหฺรติ วีตสฺสโล, ตสฺมาติห
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ เจปิ อากงฺเขยฺย ‘อนนฺโช วิหฺเรยฺย วีตสฺสโลติ.

จกฺขุํ น มณฺเฑยฺย, จกฺขุสฺสํ น มณฺเฑยฺย, จกฺขุโต น มณฺเฑยฺย,
'จกฺขุํ เมติ น มณฺเฑยฺย. รูปํ น มณฺเฑยฺย ๕เป๕ จกฺขุวิญญาณํ
๕เป๕ จกฺขุสมฺผสฺสํ ๕เป๕ ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ
เวทียิตํ สฺขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสฺขํ วา, ตมฺปิ น มณฺเฑยฺย,
ตสฺมีปิ น มณฺเฑยฺย, ตโตปิ น มณฺเฑยฺย 'ตมฺเมติ น มณฺเฑยฺย.
ยํ หิ ภิกฺขเว มณฺณติ, ยสฺมี มณฺณติ, ยโต มณฺณติ, 'ยํ เมติ
มณฺณติ, ตโต ตํ โหติ อณฺณตา, อณฺณตาภาวี ภาสตุโต โลโก
ภาเมว อภินนฺทติ ๕เป๕

ชีวํ น มณฺเฑยฺย, ชิวหาย น มณฺเฑยฺย, ชิวหาโต น
มณฺเฑยฺย, 'ชีวหา เมติ น มณฺเฑยฺย. รเส น มณฺเฑยฺย ๕เป๕
ชีวหาวิญญาณํ ๕เป๕ ชิวหาสมฺผสฺสํ ๕เป๕ ยมฺปิทํ
ชีวหาสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สฺขํ วา ทุกฺขํ วา
อทุกฺขมสฺขํ วา, ตมฺปิ น มณฺเฑยฺย, ตสฺมีปิ น มณฺเฑยฺย, ตโตปิ
น มณฺเฑยฺย, 'ตมฺเมติ น มณฺเฑยฺย. ยํ หิ ภิกฺขเว มณฺณติ,
ยสฺมี มณฺณติ, ยโต มณฺณติ, 'ยํ เมติ มณฺณติ, ตโต ตํ โหติ
อณฺณตา, อณฺณตาภาวี ภาสตุโต โลโก ภาเมว อภินนฺทติ ๕เป๕

มนํ น มณฺเฑยฺย, มนสฺสํ น มณฺเฑยฺย, มนโต น
มณฺเฑยฺย, 'มนํ เมติ น มณฺเฑยฺย. ฐมฺเม น มณฺเฑยฺย ๕เป๕
มนวิญญาณํ ๕เป๕ มนสมฺผสฺสํ ๕เป๕ ยมฺปิทํ มนสมฺผสฺสปจฺจยา
อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สฺขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสฺขํ วา, ตมฺปิ น
มณฺเฑยฺย, ตสฺมีปิ น มณฺเฑยฺย, ตโตปิ น มณฺเฑยฺย, 'ตมฺเมติ
น มณฺเฑยฺย. ยํ หิ ภิกฺขเว มณฺณติ, ยสฺมี มณฺณติ, ยโต
มณฺณติ, 'ยมฺเมติ มณฺณติ, ตโต ตํ โหติ อณฺณตา, อณฺณตาภาวี
ภาสตุโต โลโก ภาเมว อภินนฺทติ.

ยาวตา ภิกขเว ขนธชาตอุายตนา, ตมปิ น มณเณย, ตสมีปิ น มณเณย, ตโตปิ น มณเณย, 'ตัมเมติ น มณเณย. โส เอว อมณเณมานิ น กิณจิ โลเก อุปาทิยติ, อนูปาทิย น ปริตสสติ, อปริตสส ปจจตตณเณว ปรีนิพพายติ, 'ชีณา ชาติ, วุสิตัม พุรหมจริยัม, กตัม กรณียัม, นาปรี อิตถตตยาติ ปชานาตีติ. อภฺมม.

๕. ปจมทวยสุตตัม

[๙๒] “ทวยัม โว ภิกขเว เทสิสสามิ, ตัม สุนาถ. กิณจ^๑ ภิกขเว ทวยัม. จกขุณเณจ รุปา จ โสตณจ^๒ สททา จ ฆานณจ คนธา จ ชิวหา จ รสา จ กาโย จ โผฏฐพพา จ มโน จ ฐมา จ. อิทัม วุจจติ ภิกขเว ทวยัม.

โย ภิกขเว เอว วเทยเย ‘อหเมตัม ทวยัม ปจจกขาย อณณัม ทวยัม ปณณเปสสามีติ. ตสส วาจา วตถุ เทวสส. ปฏฺโฐจ จ น สมปาเยเย, อุตฺตรี จ วิฆาตัม อาปชเชเย. ตัม กิสส เหตุ. ยถา ตัม ภิกขเว อวิสยสมินฺติ. นวม.

๑๐. ทุตติยทวยสุตตัม

[๙๓] “ทวยัม ภิกขเว ปฏฺฐิจ วิณณณํ สมโภติ. กถณจ ภิกขเว ทวยัม ปฏฺฐิจ วิณณณํ สมโภติ. จกขุณเณจ ปฏฺฐิจ รูปे จ อุปปชชติ จกขุวิณณณํ. จกขุ อนิจจัม วิปริณามิ อณณธากาวิ. รุปา อนิจจา วิปริณามินิ อณณธากาวิโน. อิตถेतัม ทวยัม จลณเณจ

พฺยาธณฺจ^๑ อนิจฺจํ วิปริณามิ อณฺณธากาวิ. จกฺขุวิญฺญาณํ อนิจฺจํ
 วิปริณามิ อณฺณธากาวิ. โยปิ เหตุ โยปิ ปจฺจโย จกฺขุวิญฺญาณสฺส
 อุปฺปาทาย, โสปิ เหตุ โสปิ ปจฺจโย อนิจฺจโ จ วิปริณามิ
 อณฺณธากาวิ. อนิจฺจํ ไช ปน ภิกฺขเว ปจฺจยํ ปฏฺิจจ อุปฺปนฺนํ
 จกฺขุวิญฺญาณํ, กุโต นิจฺจํ ภวิสฺสติ. โย^๒ ไช ภิกฺขเว อิมสํ
 ติณฺณํ ฐมฺมานํ สงฺคตํ สนนฺนิปาโต สมวาโย, อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
 จกฺขุสมฺมผลโส. จกฺขุสมฺมผลโสปิ อนิจฺจโ จ วิปริณามิ อณฺณธากาวิ.
 โยปิ เหตุ โยปิ ปจฺจโย จกฺขุสมฺมผลสฺส อุปฺปาทาย, โสปิ เหตุ
 โสปิ ปจฺจโย อนิจฺจโ จ วิปริณามิ อณฺณธากาวิ. อนิจฺจํ ไช ปน
 ภิกฺขเว ปจฺจยํ ปฏฺิจจ อุปฺปนฺโน จกฺขุสมฺมผลโส, กุโต นิจฺจโ
 ภวิสฺสติ. ผุฏฺโฐ ภิกฺขเว เวเทติ, ผุฏฺโฐ เจเตติ, ผุฏฺโฐ สณฺขานาติ,
 อิตฺถเตปิ ฐมฺมา จลา เจว พฺยาธา^๓ จ อนิจฺจา วิปริณามิโน
 อณฺณธากาวิโน ๕เป๕

ชีวฺหณฺจ ปฏฺิจจ รเส จ อุปฺปชฺชติ ชิวฺหาวิญฺญาณํ,
 ชิวฺหา อนิจฺจา วิปริณามิ อณฺณธากาวิ. รสา อนิจฺจา วิปริณามิโน
 อณฺณธากาวิโน. อิตฺถเต ทุยํ จลณฺเจว พฺยาธณฺจ อนิจฺจํ
 วิปริณามิ อณฺณธากาวิ. ชิวฺหาวิญฺญาณํ อนิจฺจํ วิปริณามิ
 อณฺณธากาวิ. โยปิ เหตุ โยปิ ปจฺจโย ชิวฺหาวิญฺญาณสฺส
 อุปฺปาทาย, โสปิ เหตุ โสปิ ปจฺจโย อนิจฺจโ จ วิปริณามิ
 อณฺณธากาวิ. อนิจฺจํ ไช ปน ภิกฺขเว ปจฺจยํ ปฏฺิจจ อุปฺปนฺนํ
 ชิวฺหาวิญฺญาณํ, กุโต นิจฺจํ ภวิสฺสติ. โย ไช ภิกฺขเว อิมสํ
 ติณฺณํ ฐมฺมานํ สงฺคตํ สนนฺนิปาโต สมวาโย, อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ.,เท. พฺยธณฺจ อ. พฺยพฺยณฺจ, เอวฺมฺปริปิ. ^๒ ฉ.,เท.,อ. ยา, เอวฺมฺปริปิ.

^๓ ฉ.,เท. พฺยธา อ. พฺยยา

ชีวหาสมมุสโส, ชิวหาสมมุสโสปี อนิจโจ วิปริณามิ อณฺณถาภาวี.
 โยปี เหตุ โยปี ปจฺจโย ชิวหาสมมุสสส อปฺปาทาย, โสปี เหตุ
 โสปี ปจฺจโย อนิจโจ วิปริณามิ อณฺณถาภาวี. อนิจจํ โข ปน
 ภิกฺขเว ปจฺจยํ ปฏฺิจจ อปฺปนฺโน ชิวหาสมมุสโส, กุโต นิจฺจ
 ภวิสฺสติ. ฌฺญโจ ภิกฺขเว เวเทติ, ฌฺญโจ เจเตติ, ฌฺญโจ สณฺชานาติ.
 อิตฺถเตปิ ฐมา จลา เจว พยาธา จ อนิจฺจา วิปริณามิโน
 อณฺณถาภาวีโน ะเปะ

มณฺจ ปฏฺิจจ ฐมา จ อปฺปชฺชติ มโนวิญฺญาณํ, มโน
 อนิจฺโจ วิปริณามิ อณฺณถาภาวี. ฐมา อนิจฺจา วิปริณามิโน
 อณฺณถาภาวีโน. อิตฺถตํ ทวํ จลณฺเจว พยาธณฺจ อนิจจํ
 วิปริณามิ อณฺณถาภาวี. มโนวิญฺญาณํ อนิจจํ วิปริณามิ
 อณฺณถาภาวี. โยปี เหตุ โยปี ปจฺจโย มโนวิญฺญาณสส อปฺปาทาย,
 โสปี เหตุ โสปี ปจฺจโย อนิจฺโจ วิปริณามิ อณฺณถาภาวี. อนิจจํ
 โข ปน ภิกฺขเว ปจฺจยํ ปฏฺิจจ อปฺปนฺนํ มโนวิญฺญาณํ, กุโต
 นิจฺจํ ภวิสฺสติ. โย โข ภิกฺขเว อิมสํ ตินฺณํ ฐมานํ สงฺคติ
 สหฺนิปาโต สมวาโย, อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว^๑ มโนสมมุสโส,
 มโนสมมุสโสปี อนิจฺโจ วิปริณามิ อณฺณถาภาวี. โยปี เหตุ โยปี
 ปจฺจโย มโนสมมุสสส อปฺปาทาย, โสปี เหตุ โสปี ปจฺจโย
 อนิจฺโจ วิปริณามิ อณฺณถาภาวี. อนิจจํ โข ปน ภิกฺขเว ปจฺจยํ
 ปฏฺิจจ อปฺปนฺโน มโนสมมุสโส, กุโต นิจฺจํ ภวิสฺสติ. ฌฺญโจ
 ภิกฺขเว เวเทติ, ฌฺญโจ เจเตติ, ฌฺญโจ สณฺชานาติ. อิตฺถเตปิ
 ฐมา จลา เจว พยาธา จ อนิจฺจา วิปริณามิโน อณฺณถาภาวีโน.
 เอวํ โข ภิกฺขเว ทวํ ปฏฺิจจ มโนวิญฺญาณํ สมฺภอตีติ. ทสมํ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

จตุตฺโถ ฉนวนวคโค.

ตสฺสอุทฺทหนํ

ปโลกสฺสญฺญา สงฺฆิตตํ ฉนฺโน ปุณฺณโณ จ พาหิโย
เอเชน จ เทว วุตฺตา ทวเยหิ อปเร เทวติ.

(๑๐) ๕. จพวคฺโค

๑. อทนฺตอถฺตตฺตตฺ

[๙๔] “จยิเม ภิกฺขเว ผสฺสายตนา อทนฺตา อถฺตตา อรกฺขิตา อสัฏฺฐา ทุกฺขาธวาทา โหนฺติ. กตเม จ. จกฺขุ ภิกฺขเว ผสฺสายตเน อทนฺตํ อถฺตตํ อรกฺขิตํ อสัฏฺฐํ ทุกฺขาธวาทํ โหติ ๕เปยฺย ชิวฺหา ภิกฺขเว ผสฺสายตเน อทนฺตํ อถฺตตํ อรกฺขิตํ อสัฏฺฐํ ทุกฺขาธวาทํ โหติ ๕เปยฺย มโน ภิกฺขเว ผสฺสายตเน อทนฺตํ อถฺตตํ อรกฺขิตํ อสัฏฺฐํ ทุกฺขาธวาทํ โหติ. อิเม โข ภิกฺขเว จ ผสฺสายตนา อทนฺตา อถฺตตา อรกฺขิตา อสัฏฺฐา ทุกฺขาธวาทา โหนฺติ.

จยิเม ภิกฺขเว ผสฺสายตนา สทฺทนฺตา สจฺจตฺตา สรกฺขิตา สสัฏฺฐา สขาทฺธวาทา โหนฺติ. กตเม จ. จกฺขุ ภิกฺขเว ผสฺสายตเน สทฺทนฺตํ สจฺจตฺตํ สรกฺขิตํ สสัฏฺฐํ สขาทฺธวาทํ โหติ ๕เปยฺย ชิวฺหา ภิกฺขเว ผสฺสายตเน สทฺทนฺตํ สจฺจตฺตํ สรกฺขิตํ สสัฏฺฐํ สขาทฺธวาทํ โหติ ๕เปยฺย มโน ภิกฺขเว ผสฺสายตเน สทฺทนฺตํ สจฺจตฺตํ สรกฺขิตํ สสัฏฺฐํ สขาทฺธวาทํ โหติ. อิเม โข ภิกฺขเว จ ผสฺสายตนา สทฺทนฺตา สจฺจตฺตา สรกฺขิตา สสัฏฺฐา สขาทฺธวาทา โหนฺตีสติ.

อิทมวโจ ภควา ๕เปยฺย เอตทวโจ สตถา

“จเพว” ผสฺสายตนาณิ ภิกฺขเว^๑
 อสัฏฺโธ ยตฺถ ทุกฺขํ นิคจฺจติ
 เตสญฺจ เย สัวณฺโณ อเวทิสฺสุ^๓
 สทฺธา ทุตฺติยา วิหรนฺตานวสฺสตา.

“ทิสวาน รุปานิ มโนรมานิ
อโถปิ ทิสวา อมโนรมานิ
มโนรเม รากปถํ วิโนทเย
น จาปปิยมเมติ มนํ ปโทสเย.

“สททญจ สุตวา ทุตติยํ ปิยาปปิยํ
ปิยมหิ สททเนน สมุจฉิโต สียา
อโถ” ปิเย โทสคตํ วิโนทเย
น จาปปิยมเมติ มนํ ปโทสเย.

“คณฺฐญจ ฌตฺวา สฺรภี มโนรมํ
อโถปิ ฌตฺวา อสฺสจํ อกนฺตติยํ
อกนฺตติยสฺมี ปฏฺวิฬํ วิโนทเย
จณฺทานุญํโต น จ กนฺตติเย สียา.

“รสนฺจ โภตฺวา ปริตํ จ สาทํ”
อโถปิ โภตฺวา น อสาทํเมกทา
สาทํ รสํ นาชฺโณสาย ภฺยชฺติ”
วิโรธมาสาทํ” สฺโน ปทํสเย.

“ผสฺเสน ผุฏฺโง น สฺุเชน มชฺเฌ”
ทฺุเชน ผุฏฺโงปิ น สมฺปเวเช
ผสฺสทวํ สฺุชทฺุชํ” อฺุเปกฺุเช”
อนานฺรทฺุโธ อวิรฺุทฺุธ เกณจิ.

^๑ ฉ., เท. อโถปปิเย อ. อถปปิเย

หมตอายุ 27/05/2566

อ. รสนฺจ โภตฺวา สาทิตตญจ สาทฺุญจ

^๒ ฉ., เท. รสนฺจ โภตฺวาน อสาทิตตญจ สาทํ

^๓ ฉ., เท. ภฺยชฺ

^๔ ฉ., เท. วิโรธมาสาทํสุ ฯเปฯ อ. วิโรธมาสาทํสุ ฯเปฯ ^๕ ฉ., เท., อ. มชฺเช

^๖ ฉ., เท., อ. สฺุชทฺุช

^๗ ฉ., เท., อ. อฺุเปกฺุช

“ปปญจสญญา อิตริตทา นรา
ปปญจยนุตา อุปยนุติ สญญินโน
มโนมยํ เกหสิตญจ สพพํ
ปนุชช เนกขมมสิตํ หิ^๑ อิริยติ.”^๒

“เอวํ มโน จสฺส ยทา สฺภาวิโต
ผุจฺจสฺส จิตฺตํ น วิกมฺปเต กวจิ
เต รากโทสํ^๓ หิ อภิภุญฺย ภิกฺขโว
ภวถ ชาติมรณสฺส ปารคาติ. ปจมํ.

๒. มาลุกฺยปฺตฺตสฺสฺส

[๙๕] อถ โข อายสฺมา มาลุกฺยปฺตฺโต อาตapi ปหิตตฺโต,
เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; ะเปยฺ เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา
มาลุกฺยปฺตฺโต ภควนตํ เอตทวโจ “น สาธุ เม ภนฺเต ภควา
สงฺขิตฺเตน ฐมมํ เทเสตุ, ยมฺหํ ภควโต ฐมมํ สุตฺวา เอโก
วูปกฺกฺโข อปฺปมตฺโต อาตapi ปหิตตฺโต วิหเรยฺยนฺติ.

“เอตถทานิ มาลุกฺยปฺตฺตํ กิํ ททเร ภิกฺขุ วกฺขามิ^๔ ยตฺร
หิ นาม ตวํ^๕ ชินฺโน วุทฺโธ^๖ มหาลลโก อทฺธคฺโต วโยอนุปฺปตฺโต
สงฺขิตฺเตน โอวาทํ ยาจสีติ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. หิสฺสโก น ทิสฺสติ.

^๓ ฉ.,เท.,อิ. รากโทเส

^๕ ฉ.,เท.,อิ. ตวํ ภิกฺขุ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. อิริยติ

^๔ ฉ.,เท.,อิ. วกฺขาม

^๖ ฉ. วุทฺโธ, เอวฺมฺปริปี.

“กัญจาปหิ” ภนเต ชินฺโน วุฑฺโฒ มหุลลโก อทฺธคโต
วโยอนุปฺปตโต, เทเสตุ เม ภนเต ภควา สงฺขิตฺเตน ฐมฺมํ เทเสตุ
สฺสคโต สงฺขิตฺเตน ฐมฺมํ, อปฺเปว นามาคํ ภควโต ภาสิตสฺส อตฺถํ
อาชาเนยฺยํ, อปฺเปว นามาคํ ภควโต ภาสิตสฺส ทายาทอ สฺสสนฺติ.

“ตํ ก็ มณฺณสิ มาลुकยปุตต, เย เต จกฺขวิญญฺเอยยา รูปา
อทฺธิจฺจา อทฺธิจฺปฺพุพฺพา, น จ ปสฺสี, น จ เต โหติ ปสฺสเยยฺยนฺติ.
อตฺถิ เต ตตฺถ จนฺโท วา ราโค วา เปมฺม วาติ.

โน เหติ ภนเต.

“เย เต โสตวิญญฺเอยยา สทฺทา อสฺสตา อสฺสตปฺพุพฺพา, น จ
สุณาสฺสิ, น จ เต โหติ สุณฺเอยฺยนฺติ. อตฺถิ เต ตตฺถ จนฺโท วา
ราโค วา เปมฺม วาติ.

โน เหติ ภนเต.

“เย เต ฆานวิญญฺเอยยา คนฺธา อฆายิตา อฆายิตปฺพุพฺพา,
น จ ฆายสิ, น จ เต โหติ ฆาเยยฺยนฺติ. อตฺถิ เต ตตฺถ ฆเปยฺ
เย เต ชิวฺหาวิญญฺเอยยา รสา อสายิตา อสายิตปฺพุพฺพา, น จ
สายสิ, น จ เต โหติ สายเยยฺยนฺติ. อตฺถิ เต ตตฺถ ฆเปยฺ เย
เต กายวิญญฺเอยยา โผฏฺฐพฺพา อสมฺมุฏฺฐา อสมฺมุฏฺฐปฺพุพฺพา, น จ
มุสฺสี, น จ เต โหติ มุสฺสเยยฺยนฺติ. อตฺถิ เต ตตฺถ ฆเปยฺ เย เต
มโนวิญญฺเอยยา ฐมฺมา อวิญฺญาตา อวิญฺญาตปฺพุพฺพา, น จ
วิชานาสฺสิ, น จ เต โหติ วิชานเยยฺยนฺติ. อตฺถิ เต ตตฺถ จนฺโท วา
ราโค วา เปมฺม วาติ.

หมดอายุ 27/05/2566

โน เหติ ภนเต.

“เอตถ จ เต มาลुकยปุตต ทิฏฐสุตมุตวิธยาตพเพส
 ฐมเมส ทิฏฐเจ ทิฏฐมตตํ ภวิสสตี, สุต สุตมตตํ ภวิสสตี, มุต
 มุตมตตํ ภวิสสตี, วิธยาเต วิธยาตมตตํ ภวิสสตี, ยโต โข เต
 มาลुकยปุตต ทิฏฐสุตมุตวิธยาตพเพส ฐมเมส ทิฏฐเจ ทิฏฐมตตํ
 ภวิสสตี, สุต สุตมตตํ ภวิสสตี, มุต มุตมตตํ ภวิสสตี,
 วิธยาเต วิธยาตมตตํ ภวิสสตี, ตโต ตวํ มาลुकยปุตต น เตณ.
 ยโต ตวํ มาลुकยปุตต น เตณ, ตโต ตวํ มาลुकยปุตต น ตตถ.
 ยโต ตวํ มาลुकยปุตต น ตตถ, ตโต ตวํ มาลुकยปุตต เนวિธ น
 หุํ น อุกยมนตเรน, เอเสวนโต ทุกขสสาตี.

“อิมสส ขวาทํ ภนเต ภควโต” สงขิตเตน ภาสิตสส
 วิตถาเรน อตถํ อาชานามิ

‘รูปํ ทิสวา สตี มุกฺขา	ปิยํ นิमितตํ มนสิกรโต
สารตตจิตโต เวเทตี	ตณฺจ อชฺโฆสา ^๒ ติฏฺฐตี.

ตสฺส วทฺธนฺตี เวทฺหา	อเนกา รูปสมภาวา
อภิชฺฌา จ วิหเสา จ	จิตตมสฺสูปหณฺณตี
เอวํ อาจिनโต ทุกฺขํ	อารา นิพฺพาน วุจฺจตี.

‘สทฺทํ สุตฺวา สตี มุกฺขา	ปิยํ นิमितตํ มนสิกรโต
สารตตจิตโต เวเทตี	ตณฺจ อชฺโฆสา ติฏฺฐตี.

ตสฺส วทฺธนฺตี เวทฺหา	อเนกา สทฺทสมภาวา
อภิชฺฌา จ วิหเสา จ	จิตตมสฺสูปหณฺณตี
เอวํ อาจिनโต ทุกฺขํ	อารา นิพฺพาน วุจฺจตี.

'คนธ ฌาตวา' สติ มุจจา
สารถตจิตโต เวเทติ

ตสส วทฒนติ เวทนา
อภิชฌา จ วิหเสา จ
เอวํ อจินโต ทุกขํ

'รสํ โภตวา สติ มุจจา
สารถตจิตโต เวเทติ

ตสส วทฒนติ เวทนา
ฯเปฯ

'โฆจพพ' ุสส สติ มุจจา
สารถตจิตโต เวเทติ

ตสส วทฒนติ เวทนา
ฯเปฯ

'ธมมํ ฌตวา สติ มุจจา
สารถตจิตโต เวเทติ

ตสส วทฒนติ เวทนา
อภิชฌา จ วิหเสา จ
เอวํ อจินโต ทุกขํ

'น โส ราชติ ฐเปส
วรัตตจิตโต เวเทติ

ปิยํ นิมิตตํ มนสิกโรโต
ตณฺจ อชฌเสภา ติฏฺจติ.

อนเภา คนธสมภาวา
จิตตมสฺสปหณฺยติ
อารา นิพฺพาน วุจฺจติ.

ปิยํ นิมิตตํ มนสิกโรโต
ตณฺจ อชฌเสภา ติฏฺจติ.

อนเภา รสสมภาวา
อารา นิพฺพาน วุจฺจติ.

ปิยํ นิมิตตํ มนสิกโรโต
ตณฺจ อชฌเสภา ติฏฺจติ.

อนเภา โฆจพพสมภาวา
อารา นิพฺพาน วุจฺจติ.

ปิยํ นิมิตตํ มนสิกโรโต
ตณฺจ อชฌเสภา ติฏฺจติ.

อนเภา ธมมสมภาวา
จิตตมสฺสปหณฺยติ
อารา นิพฺพาน วุจฺจติ.

รูปํ ทิสฺวา ปฏิสฺสโต
ตณฺจ นาชฌเสภา ติฏฺจติ.

ยถาสส ปสฺสโต	รูป เสวโต จาปิ เวทนํ
ขียฺยติ โน ปจียติ	เอวํ โส จรตี สโต
เอวํ อปจฺฉินโต ทุกฺขํ	สนฺติเก นิพฺพาน วุจฺจติ.
‘น โส รชฺชติ สทฺทสฺส	สทฺทํ สุตฺวา ปฏฺฐิสฺสโต
วิรตฺตจิตฺโต เวเทติ	ตณฺจ นาชฺโฆสสา ติฏฺฐจติ.
ยถาสส สฺสณโต สทฺทํ	เสวโต จาปิ เวทนํ
ขียฺยติ โน ปจียติ	เอวํ โส จรตี สโต
เอวํ อปจฺฉินโต ทุกฺขํ	สนฺติเก นิพฺพาน วุจฺจติ.
‘น โส รชฺชติ คนฺธเสสฺส	คนฺธํ ฆาตฺวา ปฏฺฐิสฺสโต
วิรตฺตจิตฺโต เวเทติ	ตณฺจ นาชฺโฆสสา ติฏฺฐจติ.
ยถาสส ฆายโต คนฺธํ	เสวโต จาปิ เวทนํ
ขียฺยติ โน ปจียติ	เอวํ โส จรตี สโต
เอวํ อปจฺฉินโต ทุกฺขํ	สนฺติเก นิพฺพาน วุจฺจติ.
‘น โส รชฺชติ รสเสสฺส	รสํ โภจฺวา ปฏฺฐิสฺสโต
วิรตฺตจิตฺโต เวเทติ	ตณฺจ นาชฺโฆสสา ติฏฺฐจติ.
ยถาสส สายโต รสํ	เสวโต จาปิ เวทนํ
ฯเปฯ	สนฺติเก นิพฺพาน วุจฺจติ.
‘น โส รชฺชติ ผสฺเสสฺส	ผสฺสํ ผุสฺส ปฏฺฐิสฺสโต
วิรตฺตจิตฺโต เวเทติ	ตณฺจ นาชฺโฆสสา ติฏฺฐจติ.
ยถาสส ผุสโต ผสฺสํ	เสวโต จาปิ เวทนํ
ฯเปฯ	สนฺติเก นิพฺพาน วุจฺจติ.

‘น โส รชชติ ฐมเมสุ
วิรตตจิตโต เวเทติ

ฐมมํ ฅตวํ ปฏิสสโต
ตณจ นนชฅเฒสา ติฏฐติ.

ยถาสส ชนโต ฐมมํ
ชียยติ โน ปจียติ
เอวํ อปจันโต ทุกขํ

เสวโต จาปี เวทนํ
เอวํ โส จรตี สโต
สนหติเก นินพพาน วุจจติ.

“อิมสส ชววหํ ฆนเต ฆควตํ สงขิตเตน ฆาสิตสส เอวํ
วิตถารณ อตถํ อชานนมีติ.

“สํฐ สํฐ มลुकยปุตต. สํฐ โช ตวํ มลुकยปุตต
มยํ สงขิตเตน ฆาสิตสส วิตถารณ อตถํ อชานนสี

‘รูปํ ทิสวํ สติ มุฏฐจํ
สํวตตจิตโต เวเทติ

ปียํ นิมิตตํ มนสิกโรโต
ตณจ อชฅเฒสา ติฏฐติ.

ตสส วทณนหติ เวทนํ
อภิชณนํ จ วิหเสน จ
เอวํ อจันโต ทุกขํ

อนเกนํ รูปสมมวํ
จิตตมสสูปหณนติ
อารน นินพพาน วุจจติ. ๕เป๕.

‘น โส รชชติ ฐมเมสุ
วิรตตจิตโต เวเทติ

ฐมมํ ฅตวํ ปฏิสสโต
ตณจ นนชฅเฒสา ติฏฐติ.

ยถาสส ชนโต ฐมมํ
ชียยติ โน ปจียติ
เอวํ อปจันโต ทุกขํ ๕เป๕

เสวโต จาปี เวทนํ
เอวํ โส จรตี สโต
สนหติเก นินพพาน วุจจติ.”

อิมสส โช มลुकยปุตต มยํ สงขิตเตน ฆาสิตสส เอวํ
วิตถารณ อตถํ ทฏฐพโพติ.

อถ โข อายสสา มาลกุยปุตโต ภควโต ภาสิตํ
 อภินนทิตวา อนุโมทิตวา อญฺจายาสนา ภควนฺตํ อภิวาทิตวา
 ปทกฺขิณํ กตวา ปกุกามิ. อถ โข อายสสา มาลกุยปุตโต เอโก
 วูปกฏฺโฆ อปฺปมตฺโต อาตปปี ปหิตตฺโต วิรหฺนฺโต น จิรสฺเสว
 ยสฺสสตฺถาย กุลปุตฺตา สมฺมเทว อการสสา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ,
 ตทฺหนฺตฺตรํ พุรฺหมจฺริยปริโยสานํ ทิฏฺฐเจ ว ฐมฺเม สยํ อภิญฺญา
 สจฺจิกตวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ, “ขีณา ชาติ, วุสิตํ พุรฺหมจฺริยํ, กตํ
 กรณิยํ, นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ อพฺภณฺณาสิ. อณฺณตโร จ ปณายสสา
 มาลกุยปุตโต อรหฺตํ อโหสีติ. ทฺติยํ.

๓. ปรีหานธมมุตฺตํ

[๘๖] “ปรีหานธมมญฺจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ
 อปรีหานธมมญฺจ จ จ อภิกายตทานิ, ตํ สฺสณาท. กถญฺจ ภิกฺขเว
 ปรีหานธมโม โหติ. อีธ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน จกฺขุณา รุปํ ทิสฺวา
 อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกฺุสลา ฐมฺมา สรสงฺกปฺปา สณฺโณชณิยา,
 ตณฺเฑ ภิกฺขุ อธิวาทิต, นปฺปชฺหติ, น วิโนเทติ, น พฺยณฺตีกโรติ,
 น อนภาวํ คเมติ. เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา ‘ปรีหายามิ
 กุสเลหิ ฐมฺเมหิ, ปรีหานํ เหตํ วุตฺตํ ภควตฺตาติ ฯเปฯ

ปฺน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา
 อุปฺปชฺชนฺติ ฯเปฯ ปฺน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน มนสา ฐมฺมํ
 วิญฺญาย อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกฺุสลา ฐมฺมา สรสงฺกปฺปา
 สณฺโณชณิยา, ตณฺเฑ ภิกฺขุ อธิวาทิต, นปฺปชฺหติ น วิโนเทติ, น
 พฺยณฺตีกโรติ, น อนภาวํ คเมติ, เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา
 ‘ปรีหายามิ กุสเลหิ ฐมฺเมหิ, ปรีหานํ เหตํ วุตฺตํ ภควตฺตาติ.
 เอวํ โข ภิกฺขเว ปรีหานธมโม โหติ.

กถณจ ภิกขเว อปรีหณณมโม โหติ. อีธ ภิกขเว ภิกขุโน จกขุณา รุปํ ทิสฺวา อปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกฺกุสลา ฅมฺมา สรสงฺกปฺปา สณฺโณชนียา, ตณฺเจ ภิกขุ นาทฺวาเสติ, ปชฺหติ, วิโนเทติ, พฺยนฺตีกโรติ, อนภาวํ คเมติ, เวทิตพฺพเมตํ ภิกขเว ภิกขุณา 'น ปรีหายามิ กุสเลหิ ฅมฺเมหิ, อปรีหณํ เหน้ วุตฺตํ ภควตาทิ ๕เปย

ปฺน จปรี ภิกขเว ภิกขุโน ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา อปฺปชฺชนฺติ ๕เปย ปฺน จปรี ภิกขเว ภิกขุโน มนสา ฅมฺมํ วิญฺญาย อปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกฺกุสลา ฅมฺมา สรสงฺกปฺปา สณฺโณชนียา, ตณฺเจ ภิกขุ นาทฺวาเสติ, ปชฺหติ, วิโนเทติ, พฺยนฺตีกโรติ, อนภาวํ คเมติ, เวทิตพฺพเมตํ ภิกขเว ภิกขุณา 'น ปรีหายามิ กุสเลหิ ฅมฺเมหิ, อปรีหณํ เหน้ วุตฺตํ ภควตาทิ. เอวํ โข ภิกขเว อปรีหณณมโม โหติ.

กตมานิ จ ภิกขเว จ อภิกายตณานิ. อีธ ภิกขเว ภิกขุโน จกขุณา รุปํ ทิสฺวา น อปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกฺกุสลา ฅมฺมา สรสงฺกปฺปา สณฺโณชนียา, เวทิตพฺพเมตํ ภิกขเว ภิกขุณา 'อภิกฺกตเมตํ อายตณํ, อภิกายตณํ เหน้ วุตฺตํ ภควตาทิ ๕เปย ปฺน จปรี ภิกขเว ภิกขุโน มนสา ฅมฺมํ วิญฺญาย น อปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกฺกุสลา ฅมฺมา สรสงฺกปฺปา สณฺโณชนียา, เวทิตพฺพเมตํ ภิกขเว ภิกขุณา 'อภิกฺกตเมตํ อายตณํ, อภิกายตณํ เหน้ วุตฺตํ ภควตาทิ. อิมานิ วุจฺจนฺติ ภิกขเว จ อภิกายตณานีติ. ตติยํ.

๔. ปมาทวิหาริสุตต

[๙๗] สาทถินิทาน. ๔เปย “ปมาทวิหาริมจ โว ภิกขเว เทสิสสามิ อปปมาทวิหาริมจ, ตัง สุณาท. กถณจ ภิกขเว ปมาทวิหารี โหติ. จกขุณฺหุริยํ อสฺสูตสฺส ภิกขเว วิหฺรโต จิตฺตํ พุยาสิจฺจติ” จกขุวิญญเญยฺเยสฺส รูปेสฺส, ตสฺส พุยาสิตฺตจิตฺตสฺส ปามุขฺชํ น โหติ ปามุขฺเช อสฺติ ปีติ น โหติ, ปีติยา อสฺติ ปสฺสทฺธิ น โหติ ปสฺสทฺธิยา อสฺติ ทุกฺขํ วิหฺรติ,^๒ ทุกฺขิโน จิตฺตํ น สมာธิติ, อสมาทิตฺเต จิตฺเต ฐมา น ปาตุภวานฺติ, ฐมานํ อปาตุภวา ‘ปมาทวิหารีเตวว สงฺขํ คจฺฉติ ๔เปย ชิวฺหิณฺหุริยํ อสฺสูตสฺส ภิกขเว วิหฺรโต จิตฺตํ พุยาสิจฺจติ ชิวฺหาวิญญเญยฺเยสฺส รเสสฺส, ตสฺส พุยาสิตฺตจิตฺตสฺส ๔เปย ‘ปมาทวิหารีเตวว สงฺขํ คจฺฉติ ๔เปย มนินฺหุริยํ อสฺสูตสฺส ภิกขเว วิหฺรโต จิตฺตํ พุยาสิจฺจติ มโนวิญญเญยฺเยสฺส ฐมเมสฺส, ตสฺส พุยาสิตฺตจิตฺตสฺส ปามุขฺชํ น โหติ, ปามุขฺเช อสฺติ ปีติ น โหติ, ปีติยา อสฺติ ปสฺสทฺธิ น โหติ, ปสฺสทฺธิยา อสฺติ ทุกฺขํ วิหฺรติ, ทุกฺขิโน จิตฺตํ น สมာธิติ, อสมาทิตฺเต จิตฺเต ฐมา น ปาตุภวานฺติ, ฐมานํ อปาตุภวา ‘ปมาทวิหารีเตวว สงฺขํ คจฺฉติ. เอวํ โข ภิกขเว ปมาทวิหารี โหติ.

กถณจ ภิกขเว อปปมาทวิหารี โหติ. จกขุณฺหุริยํ สฺสูตสฺส ภิกขเว วิหฺรโต จิตฺตํ น พุยาสิจฺจติ จกขุวิญญเญยฺเยสฺส รูปेสฺส, ตสฺส อพุยาสิตฺตจิตฺตสฺส ปามุขฺชํ ชายติ, ปมุทิตสฺส ปีติ ชายติ, ปีติมนสฺส กาโย ปสฺสสมฺภติ, ปสฺสทฺธกาโย สฺขํ วิหฺรติ, สฺขิโน

^๑ ฉ.,เท.,อ. พุยาสิจฺจติ, เอวมฺปริปิ.

^๒ ฉ.,เท. โหติ

จิตตํ สมาริยติ, สมาริเต จิตเต ฐมา ปาตุภานติ, ฐมานํ
 ปาตุภาวา 'อปฺปมาทวิหารีเตว สงฺขํ คจฺจติ ๔เปฯ ชิวฺหิณฺทรียํ
 สํวตฺสส ภิกฺขเว วิหโรโต จิตตํ น พฺยาสิจฺจติ ๔เปฯ
 'อปฺปมาทวิหารีเตว สงฺขํ คจฺจติ ๔เปฯ มนินฺทรียํ สํวตฺสส
 ภิกฺขเว วิหโรโต จิตตํ น พฺยาสิจฺจติ มโนวิญญฺเยยฺส ฐมฺเมสฺ,
 ตสฺส อพฺยาสิตตจิตตสฺส ปามุชฺชํ ชายติ, ปมฺพิตสฺส ปิตติ ชายติ,
 ปิติมนสฺส กาโย ปสฺสสมฺภติ, ปสฺสทฺฐกาโย สฺขํ เวทยติ,* สฺขิโน
 จิตตํ สมาริยติ, สมาริเต จิตเต ฐมา ปาตุภานติ, ฐมานํ
 ปาตุภาวา 'อปฺปมาทวิหารีเตว สงฺขํ คจฺจติ. เอวํ โข ภิกฺขเว
 อปฺปมาทวิหารี โหติตี. จตฺตถํ.

๕. สํวรสตํ

[๔๘] "สํวรญจ โว ภิกฺขเว เทเสสฺสามิ อสํวรญจ, ตํ
 สฺนนาถ. กถญจ ภิกฺขเว อสํวโร โหติ. สนฺติ ภิกฺขเว จกฺขุวิญญฺเยยฺยา
 รุปา อิกฺกจา กนฺตา มนาปา ปิยรฺฐา กามฺปสญฺหิตา รชนียา, ตณฺเจ
 ภิกฺขุ อภินฺนุทติ อภิวทติ อชฺโฆสาย ติกฺกจฺติ, เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุณา 'ปฺริหายามิ กุสเลหิ ฐมฺเมหิ, ปฺริหานํ เหนฺตํ วุตฺตํ ภควตาติ
 ๔เปฯ สนฺติ ภิกฺขเว ชิวฺหาวิญญฺเยยฺยา รสา ๔เปฯ สนฺติ ภิกฺขเว
 มโนวิญญฺเยยฺยา ฐมา อิกฺกจา กนฺตา มนาปา ปิยรฺฐา กามฺปสญฺหิตา
 รชนียา, ตณฺเจ ภิกฺขุ อภินฺนุทติ อภิวทติ อชฺโฆสาย ติกฺกจฺติ,
 เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา 'ปฺริหายามิ กุสเลหิ ฐมฺเมหิ, ปฺริหานํ
 เหนฺตํ วุตฺตํ ภควตาติ. เอวํ โข ภิกฺขเว อสํวโร โหติ.

หมตอาญ 27/05/2566

กถญจ ภิกฺขเว สํวโร โหติ. สนฺติ ภิกฺขเว จกฺขุวิญญฺเยยฺยา

* เท. วิหโรติ อ. เวทียติ

รฐปา อธิฐจา กนฐา มนฐา ปิยฐา กามฐาสณฐิตา รฐนียา, ตณเจ ธิกฐุ นาทินนฐิติ นาทิวฐิติ น อฐโณสย^๑ ติฐฐิติ, เวทิตพพเมตฺ ธิกฐเว ธิกฐนา 'น ปรีหายามิ กุสเลหิ ฐมเมหิ, อปรีหานํ เหตํ วุตตํ ภควตาทิ ๕เป๕ สนฺติ ธิกฐเว ชิวหาวิญญเญยา รสา ๕เป๕ สนฺติ ธิกฐเว มโนวิญญเญยา ฐมมา อธิฐจา กนฐา มนฐา ปิยฐา กามฐาสณฐิตา รฐนียา, ตณเจ ธิกฐุ นาทินนฐิติ นาทิวฐิติ น อฐโณสย ติฐฐิติ, เวทิตพพเมตฺ ธิกฐเว ธิกฐนา 'น ปรีหายามิ กุสเลหิ ฐมเมหิ, อปรีหานํ เหตํ วุตตํ ภควตาทิ. เอวํ โข ธิกฐเว สวโร โหตีติ. ปณจมนํ.

๖. สมาริสุตฺตํ

[๔๔] "สมาริ ธิกฐเว ภาวเณ, สมาริโต ธิกฐเว ธิกฐุ ยถาภูตํ ปชานาติ.

กิญจ ยถาภูตํ ปชานาติ.

'จกฐํ อนิจฺจนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ, 'รฐปา อนิจฺจาติ ยถาภูตํ ปชานาติ 'จกฐวิญญาณํ อนิจฺจนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ, 'จกฐสมฺผลสฺโส อนิจฺจติ ยถาภูตํ ปชานาติ, 'ยมฺปิทํ จกฐสมฺผลสฺสปลจฺยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สฺขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมฺสฺขํ วา, ตมฺปิ อนิจฺจนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ๕เป๕

'มโน อนิจฺจติ ยถาภูตํ ปชานาติ. ฐมมา ๕เป๕ มโนวิญญาณํ ๕เป๕ มโนสมฺผลสฺโส ๕เป๕ 'ยมฺปิทํ มโนสมฺผลสฺสปลจฺยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สฺขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมฺสฺขํ วา, ตมฺปิ

อนิจจนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ. สมารี ภิขเว ภาเวถ. สมาริโต
ภิขเว ภิขุ ยถาภูตํ ปชานาติ. จญจํ.

๗. ปฐิสลลํ

[๑๐๐] “ปฐิสลลํ” ภิขเว โยคมาปชชถ, ปฐิสลลํ
ภิขเว ภิขุ ยถาภูตํ ปชานาติ.

ภิขเว ยถาภูตํ ปชานาติ.

‘จกขุ อนิจจนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ, ‘รฐา อนิจจจติ
ยถาภูตํ ปชานาติ, ‘จกขุวิญญานํ อนิจจนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ,
‘จกขุสมมสสโส อนิจจจติ ยถาภูตํ ปชานาติ ๔เปฯ ‘ยมปิทำ
มโนสมมสสสจจยา อปฺปชชติ เวทยิตํ สขํ วา ทกขํ วา
อทกขมสขํ วา, ตมปิ อนิจจนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ. ปฐิสลลํ
ภิขเว โยคมาปชชถ. ปฐิสลลํ ภิขเว ภิขุ ยถาภูตํ
ปชานาติ. สตุตม.

๘. ปจมนตุมหากสตุตํ

[๑๐๑] “ย” ภิขเว น ตุมหากํ ตํ ปชถ, ตํ โว ปหีนํ
หิตาย สุขาย ภวิสสติ.

ภิขเว ภิขเว น ตุมหากํ.

จกขุ ภิขเว น ตุมหากํ ตํ ปชถ, ตํ โว ปหีนํ
หิตาย สุขาย ภวิสสติ. รฐา น ตุมหากํ เต ปชถ, เต โว

ปหีนํ หิตาย สุขาย ภวิสฺสํ. จกฺขุวิญญาณํ น ตุมฺหากํ ตํ
ปชฺชถ, ตํ โว ปหีนํ หิตาย สุขาย ภวิสฺสํ. จกฺขุสมฺมุสฺโส น
ตุมฺหากํ ตํ ปชฺชถ, โส โว ปหีนํ หิตาย สุขาย ภวิสฺสํ.
ยมฺปิํ จกฺขุสมฺมุสฺสํ จจฺจา อปฺปชฺชติ เวทิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
อทุกฺขมฺมุสฺสํ วา, ตมฺปิ น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺชถ, ตํ โว ปหีนํ
หิตาย สุขาย ภวิสฺสํ ๕เป ๕

ชีวหา น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺชถ, สํ โว ปหีนํ หิตาย
สุขาย ภวิสฺสํ. รสํ น ตุมฺหากํ เต ปชฺชถ, เต โว ปหีนํ
หิตาย สุขาย ภวิสฺสํ. ชิวหาวิญญาณํ น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺชถ,
ตํ โว ปหีนํ หิตาย สุขาย ภวิสฺสํ. ชิวหาสมฺมุสฺโส น ตุมฺหากํ
ตํ ปชฺชถ, โส โว ปหีนํ หิตาย สุขาย ภวิสฺสํ. ยมฺปิํ
ชีวหาสมฺมุสฺสํ จจฺจา อปฺปชฺชติ เวทิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
อทุกฺขมฺมุสฺสํ วา, ตมฺปิ น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺชถ, ตํ โว ปหีนํ
หิตาย สุขาย ภวิสฺสํ ๕เป ๕

มโน น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺชถ, โส โว ปหีนํ หิตาย
สุขาย ภวิสฺสํ. ฐมฺมา น ตุมฺหากํ เต ปชฺชถ, เต โว ปหีนํ
หิตาย สุขาย ภวิสฺสํ. มโนวิญญาณํ น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺชถ, ตํ
โว ปหีนํ หิตาย สุขาย ภวิสฺสํ. มโนสมฺมุสฺโส น ตุมฺหากํ ตํ
ปชฺชถ, โส โว ปหีนํ หิตาย สุขาย ภวิสฺสํ. ยมฺปิํ
มโนสมฺมุสฺสํ จจฺจา อปฺปชฺชติ เวทิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
อทุกฺขมฺมุสฺสํ วา, ตมฺปิ น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺชถ, ตํ โว ปหีนํ
หิตาย สุขาย ภวิสฺสํ.

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว ยํ อิมสฺมี เชตวเน ติณกฏฺฐสาขาปฺลาสํ,
ตํ ชโน หเรยฺย วา อหเรยฺย วา ยถาปจฺจยํ วา กเรยฺย, อปี

นุ ตุมหากัง เอวมสฺส 'อมฺเห ชโน หรติ วา จหติ วา
ยถาปจฺจยํ วา กโรตฺตีติ.

โน เหนฺตํ ภาณเต.

ตํ กิสฺส เหตุ.

"น หิ โน เอตํ" ภาณเต อตฺตา วา อตฺตนิยํ วาติ.

"เอวเมว โข ภิกฺขเว จกฺขุํ น ตุมหากัง ตํ ปชฺછ, ตํ โว
ปหีนํ หิตาย สุขาย ภวิสฺสตีติ. รุปา น ตุมหากัง ะเปฯ
จกฺขุวิญฺญาณํ ะเปฯ จกฺขุสมฺผสฺโส ะเปฯ ยมฺปิทำ
มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ น ตุมหากัง ตํ ปชฺછ, ตํ โว ปหีนํ
หิตาย สุขาย ภวิสฺสตีติ. อฏฺฐมํ.

๕. พุติยนตุมหากสุตต์

[๑๐๒] "ยมฺปิ ภิกฺขเว น ตุมหากัง ตํ ปชฺછ, ตํ โว
ปหีนํ หิตาย สุขาย ภวิสฺสตีติ.

ภิกฺขเว ภิกฺขเว น ตุมหากัง.

จกฺขุํ ภิกฺขเว น ตุมหากัง ตํ ปชฺછ, ตํ โว ปหีนํ หิตาย
สุขาย ภวิสฺสตีติ. รุปา น ตุมหากัง เต ปชฺછ, เต โว ปหีนา
หิตาย สุขาย ภวิสฺสตีติ. จกฺขุวิญฺญาณํ น ตุมหากัง ตํ ปชฺછ,
ตํ โว ปหีนํ หิตาย สุขาย ภวิสฺสตีติ. จกฺขุสมฺผสฺโส น ตุมหากัง
ตํ ปชฺછ, โส โว ปหีนํ หิตาย สุขาย ภวิสฺสตีติ ะเปฯ ยมฺปิทำ
มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา

หมดอายุ 27/05/2566

อทุกขมสุขํ วา, ตมปิ น ตุมหากํ ตํ ปชทธ, ตํ โว ปหีนํ
หิตาย สุขาย ภวิสสตี. ยมปิ ภิกขเว น ตุมหากํ ตํ ปชทธ,
ตํ โว ปหีนํ หิตาย สุขาย ภวิสสตีติ. นวม.

๑๐. อุกกสุตตํ

[๑๐๓] “อุทโก สุกํ ภิกขเว รามปุตโต เอวํ วาจํ ภาสติ
‘อิทํ ชาตุ เวทญ, อิทํ ชาตุ ปพพชิ,’^๑ อิทํ ชาตุ อปลิขตํ^๒
คณทมูลํ ปลิขณตีติ^๓” ตํ โข ปเนตํ ภิกขเว อุทโก รามปุตโต
อเวทญเยว สมานอ ‘เวทญสมีติ ภาสติ, อปพพชียะว’^๔ สมานอ
‘ปพพชิสมีติ ภาสติ, อปลิขตํเยว คณทมูลํ ‘ปลิขตํ เม คณทมูลนตี
ภาสติ, อถ’^๕ โข ตํ ภิกขเว ภิกขุ สมมา วทมานอ วเทยย
‘อิทํ ชาตุ เวทญ, อิทํ ชาตุ ปพพชิ, อิทํ ชาตุ อปลิขตํ
คณทมูลํ ปลิขณตี.

กถญจ ภิกขเว ภิกขุ เวทญ โหติ. ยโต โข ภิกขเว
ภิกขุ จนนํ ผสสายตทนานํ สมุททยญจ อตถงคณญจ อสสาทญจ
อาทีนวญจ นิสสรณญจ ยถาญตํ ปชานาติ. เอวํ โข ภิกขเว
ภิกขุ เวทญ โหติ.

กถญจ ภิกขเว ภิกขุ ปพพชิ โหติ. ยโต โข ภิกขเว
ภิกขุ จนนํ ผสสายตทนานํ สมุททยญจ อตถงคณญจ อสสาทญจ
อาทีนวญจ นิสสรณญจ ยถาญตํ วิทิตวา อนุปาทา วิมุตโต โหติ.
เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ ปพพชิ โหติ.

^๑ จ., เท., อ., ปพพชิ

หมตอายุ 27/05/2566

^๓ จ. ปลิขณตีติ. อ. ปลิขณตี

^๕ ส., จ., เท., อ. อิท

^๒ อ., ปลิขิตํ, เอวมุปรปิ.

^๔ จ., เท., อ., อสพพชิ

กถญจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน^๑ จ อปฺลิตํ คณฺหมลํ ปลฺลิตํ
โหติ. ‘คณฺโหติ โข ภิกฺขเว อิมสฺเสตํ จาตุมฺมหาภุติกสฺส
กายสฺส อธิวณฺโณ มาตาเปตฺติกสมฺภวสฺส โອทหนฺกฺมมาสุปฺจยสฺส
อนิจฺจุจฺฉาพนปริมฺพุทฺทนภททวิทุสฺสสนธมฺมสฺส. ‘คณฺหมลนฺติ โข
ภิกฺขเว ตณฺหาเยตํ อธิวณฺโณ. ยโต โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ตณฺหา
ปหีนา โหติ, อฺจุฉินฺนมฺมลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวงฺคตา อายตฺตี
อนุปฺปาทธมฺมา. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อปฺลิตํ คณฺหมลํ
ปลฺลิตํ โหติ.

อุทโก สุกฺโก ภิกฺขเว รามปฺตฺโต เอวํ วาจํ ภาสติ ‘อิทํ
ชาตุ เวทฺธ, อิทํ ชาตุ ปพฺพชฺช, อิทํ ชาตุ อปฺลิตํ คณฺหมลํ
ปลฺลิตนฺติ. ตํ โข ปเนตํ ภิกฺขเว อุทโก รามปฺตฺโต อเวทฺธเยว
สมานो ‘เวทฺธสฺสมีติ ภาสติ, อปพฺพชฺชเยว สมานो ‘ปพฺพชฺชสฺสมีติ
ภาสติ, อปฺลิตตณฺเอย คณฺหมลํ ‘ปลฺลิตตมฺเม คณฺหมลนฺติ ภาสติ.
อิทํ^๒ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมฺมา วทฺมานो วเทยฺย ‘อิทํ ชาตุ
เวทฺธ, อิทํ ชาตุ ปพฺพชฺช, อิทํ ชาตุ อปฺลิตํ คณฺหมลํ ปลฺลิตนฺติ.
ทสมํ.

ปญจโม จพวคโค.

ตสฺสอุทฺทหนํ

เทว สงฺคยฺหา ปริหานํ
สมาธิ ปฏิสลฺลีนํ^๓

ปมาทวิหารี จ สัมมโร
เทวนตฺตมฺหาเกน อุทโกติ.

^๑ อ. ภิกฺขุ อปฺลิตํ

^๒ จ., เท., อ. อธิว โข ตํ

^๓ จ., เท. ปฏิสลฺลานํ อ. ปฏิสลฺลาน

ทุตติยปณฺณาสเก วคฺคทฺททานํ

อวิชฺชา มิคชาลํ ไช^๑ ทิลานํ จนนํ จตฺตตฺถกํ
จพวคฺเคน ปณฺณาสํ ทุตฺติโย ปณฺณาสโก อยนฺติ.

ปจฺมํ สมตฺตํ.^๒

^๑ จ., เท., อ. จ ^๒ จ., เท. ปจฺมสตกํ อ. ปจฺมกสตกํ
หมดอายุ 27/05/2566

(๑๑) ๑. โยคกุเขมิคโค

๑. โยคกุเขมิคโค

[๑๐๔] สาวตถีนินทานัน. “โยคกุเขมิปริยาย” โว ภิกขเว
 ฌมมปริยาย เทสิสสามิ, ตัง สุณาถ.

กตโม จ ภิกขเว โยคกุเขมิปริยาโย ฌมมปริยาโย.

สนฺติ ภิกขเว จกฺขุวิณฺณเยยฺยา รูปา อิกฺขฺจา กนฺตา มนาปา
 ปิยรूปา กามุปสณฺหิตา รชฺนียา, เต ตถาคตสฺส ปหีนา อจฺฉินฺนํมฺลา
 ตาลาวตฺถุกตา อนภาวงฺคตา आयตฺตี อนุปฺปาทชฺมมา, เตสญฺจ ปหานาย
 อกฺขาสิ โยคํ, ตสฺมา ตถาคโต ‘โยคกุเขมีติ วุจฺจติ’ ยเปย

สนฺติ ภิกขเว ชิวหาวิณฺณเยยฺยา รสา ยเปย

สนฺติ ภิกขเว มโนวิณฺณเยยฺยา ฌมฺมา อิกฺขฺจา กนฺตา
 มนาปา ปิยรूปา กามุปสณฺหิตา รชฺนียา, เต ตถาคตสฺส ปหีนา
 อจฺฉินฺนํมฺลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวงฺคตา आयตฺตี อนุปฺปาทชฺมมา,
 เตสญฺจ ปหานาย อกฺขาสิ โยคํ, ตสฺมา ตถาคโต ‘โยคกุเขมีติ
 วุจฺจติ. อยํ โข ภิกขเว โยคกุเขมิปริยาโย ฌมมปริยาโยติ. ปจฺม.

๒. อุปาทายสุตตัม

[๑๐๕] “กิสฺมี นุ โข ภิกขเว สติ กิ” อุปาทาย
 อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สุขทุกฺขนฺติ.

ภควํมฺลกา โน ภนฺเต ฌมฺมา.

จกฺขุสฺมี โข ภิกขเว สติ, จกฺขุ อุปาทาย อุปฺปชฺชติ
 อชฺฌตฺตํ สุขทุกฺขํ ยเปย

ชีวหาย สติ, ชิวหํ อุปาทาย อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สุขทุกฺขํ ฯเปฯ
มนมฺหิ สติ, มนํ อุปาทาย อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สุขทุกฺขํ.

“ตํ ก็ มณฺณถ ภิกฺขเว, จกฺขํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.
อนิจฺจํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ, ทุกฺขํ วา ตํ สุขํ วาติ.
ทุกฺขํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมฺมํ, อปิ นฺ ตํ อนฺนุปาทาย
อุปฺปชฺชเยยฺย อชฺฌตฺตํ สุขทุกฺขนฺตติ.

โน เหนฺตํ ภาณเต ฯเปฯ

“ชีวหา นิจฺจา วา อนิจฺจา วาติ.
อนิจฺจา ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ, ทุกฺขํ วา ตํ สุขํ วาติ.
ทุกฺขํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมฺมํ, อปิ นฺ ตํ อนฺนุปาทาย
อุปฺปชฺชเยยฺย อชฺฌตฺตํ สุขทุกฺขนฺตติ.

โน เหนฺตํ ภาณเต ฯเปฯ

“มโน นิจฺโจ วา อนิจฺโจ วาติ.
อนิจฺโจ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ, ทุกฺขํ วา ตํ สุขํ วาติ.
ทุกฺขํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมฺมํ, อปิ นฺ ตํ อนฺนุปาทาย
อุปฺปชฺชเยยฺย อชฺฌตฺตํ สุขทุกฺขนฺตติ.

โน เหนือ ภาณเต.

“เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสวโก จกฺขุสมึปิ นิพฺพินฺหติ
 ๔เป๔ ชิวหาปิ นิพฺพินฺหติ, มนสฺมึปิ นิพฺพินฺหติ, นิพฺพินฺหํ
 วิรชฺชติ, วิราคา วิมฺจฺจติ, วิมฺตฺตสฺมึ ‘วิมฺตฺตมิตฺติ’ ญาณํ โหติ. ‘ซีณา
 ชาติ, วุสฺสํ พุรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ
 ปชานาตีติ. ทุตฺติยํ.

๓. ทุกุขสมุททยสุตตัม

[๑๐๖] “ทุกุขสฺส ภิกฺขเว สมุททยญฺจ อตฺถงฺคมญฺจ
 เทสิสฺสามิ, ตํ สุณาถ.

กตโม จ ภิกฺขเว ทุกุขสฺส สมุทโย.

จกฺขุญฺจ ปฏฺิจฺจ รุเป จ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณํ, ติณฺณํ
 สงฺกตํ ผสฺโส, ผสฺสปจฺจยา เวทนา, เวทนาปจฺจยา ตณฺหา. อยํ
 ทุกุขสฺส สมุทโย ๔เป๔

ชิวหาญฺจ ปฏฺิจฺจ รเส จ อุปฺปชฺชติ ชิวหาวิญฺญาณํ,
 ติณฺณํ สงฺกตํ ผสฺโส, ผสฺสปจฺจยา เวทนา, เวทนาปจฺจยา
 ตณฺหา, อยํ ทุกุขสฺส สมุทโย ๔เป๔

มนญฺจ ปฏฺิจฺจ ฐมฺเม จ อุปฺปชฺชติ มโนวิญฺญาณํ, ติณฺณํ
 สงฺกตํ ผสฺโส, ผสฺสปจฺจยา เวทนา, เวทนาปจฺจยา ตณฺหา.
 อยํ โข ภิกฺขเว ทุกุขสฺส สมุทโย.

กตโม จ ภิกฺขเว ทุกุขสฺส อตฺถงฺคโม.*

หมดอายุ 27/05/2566

จกฺขุญฺจ ปฏฺิจฺจ รุเป จ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณํ, ติณฺณํ

* อ. อตฺถงฺคโม, เอวํปรี.

สงคติ ผสโส, ผสสปปจจา เวทนา, เวทนาปปจจา ตณฺหา. ตสฺสาเยว
ตณฺหาเยว อเสสวिरาคนิโรธา อุปาทานนิโรโธ, อุปาทานนิโรธา ภาวนิโรโธ,
ภาวนิโรธา ชาตินิโรโธ, ชาตินิโรธา ชรามรณํ โสภปริเทวทุกฺข-
โทมนสฺส
นิโรโธ โหติ. อयํ ทุกฺขสฺส
อตุณฺคโม ๒เปฯ

ชีวฺหญจ ปฏิจฺจ รเส จ อุปฺปชฺชติ ชิวฺหาวิญฺญาณํ, ติณฺณํ
สงคติ ผสโส, ผสสปปจจา เวทนา, เวทนาปปจจา ตณฺหา. ตสฺสาเยว
ตณฺหาเยว อเสสวिरาคนิโรธา, อุปาทานนิโรโธ อุปาทานนิโรธา ๒เปฯ
อํ ทุกฺขสฺส
อตุณฺคโม ๒เปฯ

มณฺญจ ปฏิจฺจ ฐมฺเม จ อุปฺปชฺชติ มโนวิญฺญาณํ, ติณฺณํ
สงคติ ผสโส, ผสสปปจจา เวทนา, เวทนาปปจจา ตณฺหา.
ตสฺสาเยว ตณฺหาเยว อเสสวिरาคนิโรธา อุปาทานนิโรโธ,
อุปาทานนิโรธา ภาวนิโรโธ, ภาวนิโรธา ชาตินิโรโธ, ชาตินิโรธา
ชรามรณํ โสภปริเทวทุกฺขโทมนสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
นิโรโธ โหติ.

อํ โข ภิกฺขเว ทุกฺขสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
อตุณฺคโมติ. ตติยํ.

๔. โลกสมุทฺยสฺสฺสฺสฺส

[๑๐๗] “โลกสฺส ภิกฺขเว สมุทฺยญจ อตุณฺคมญจ เทสิสฺสํ,
ตํ สฺสฺสํ.

กตโม จ ภิกฺขเว โลกสฺส สมุทโย.

จกฺขญจ ปฏิจฺจ รุเป จ อุปฺปชฺชติ จกฺขวิญฺญาณํ, ติณฺณํ

สงฺคตํ ผสฺสํ, ผสฺสปจฺจยา เวทนา, เวทนาปจฺจยา ตณฺหา,
ตณฺหาปจฺจยา อุปาทานํ, อุปาทานปจฺจยา ภวํ, ภวปจฺจยา
ชาติ, ชาติปจฺจยา ชรามรณํ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสอุปายาสา
สมฺภวานฺติ. อयํ โลกสฺส สมฺมทโย ฯเปฯ

ชีวฺหณจ ปฏฺิจจ รเส จ อุปฺปชฺชติ ฯเปฯ

มนณจ ปฏฺิจจ ฐมฺเม จ อุปฺปชฺชติ มโนวិญฺญาณํ, ติณฺณํ
สงฺคตํ ผสฺสํ, ผสฺสปจฺจยา เวทนา, เวทนาปจฺจยา ตณฺหา,
ตณฺหาปจฺจยา อุปาทานํ, อุปาทานปจฺจยา ภวํ, ภวปจฺจยา ชาติ,
ชาติปจฺจยา ชรามรณํ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสอุปายาสา สมฺภวานฺติ.
อโย โข ภิกฺขเว โลกสฺส สมฺมทโย.

กตโม จ ภิกฺขเว โลกสฺส อตฺถงฺกโม.

จกฺขณจ ปฏฺิจจ รุเป จ อุปฺปชฺชติ จกฺขวิญฺญาณํ, ติณฺณํ
สงฺคตํ ผสฺสํ, ผสฺสปจฺจยา เวทนา, เวทนาปจฺจยา ตณฺหา.
ตสฺสาเยว ตณฺหาเยว อเสสวिरาคนโรธา อุปาทานนโรธา,
อุปาทานนโรธา ภวนโรธา, ภวนโรธา ชาตินโรธา, ชาตินโรธา
ชรามรณํ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสอุปายาสา นโรธา, เอวเมตสฺส
เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส นโรธา โหติ. อโย โลกสฺส อตฺถงฺกโม ฯเปฯ

ชีวฺหณจ ปฏฺิจจ รเส จ อุปฺปชฺชติ ฯเปฯ

มนณจ ปฏฺิจจ ฐมฺเม จ อุปฺปชฺชติ มโนวิญฺญาณํ, ติณฺณํ
สงฺคตํ ผสฺสํ, ผสฺสปจฺจยา เวทนา, เวทนาปจฺจยา ตณฺหา.
ตสฺสาเยว ตณฺหาเยว อเสสวिरาคนโรธา อุปาทานนโรธา ฯเปฯ
เอวเมตสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส นโรธา โหติ.

อโย โข ภิกฺขเว โลกสฺส อตฺถงฺกโมติ. จตฺตถํ.

๕. เสยโยหมสมิตฺตํ

[๑๐๘] “กิสฺมี นุ โข ภิกฺขเว สติ ก็ อุปาทาย ก็ อภินิวิสฺส ‘เสยโยหมสมิตฺติ วา โหติ, ‘สทิสฺโสหมสมิตฺติ วา โหติ, ‘หิโนหมสมิตฺติ วา โหติติ.

ภควัมมุลกา โน ภนฺเต ฐมา.

“จกฺขุสฺมี โข ภิกฺขเว สติ จกฺขุ อุปาทาย จกฺขุ อภินิวิสฺส ‘เสยโยหมสมิตฺติ วา โหติ, ‘สทิสฺโสหมสมิตฺติ วา โหติ, ‘หิโนหมสมิตฺติ วา โหติ ฯเปฯ ชิวฺหาย สติ ฯเปฯ มนฺสฺมี สติ มนฺ อุปาทาย มนฺ อภินิวิสฺส ‘เสยโยหมสมิตฺติ วา โหติ, ‘สทิสฺโสหมสมิตฺติ วา โหติ, ‘หิโนหมสมิตฺติ วา โหติ. ตํ ก็ มณฺณถ ภิกฺขเว, จกฺขุ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.

อนิจฺจํ ภนฺเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ, ทฺวักขํ วา ตํ” สฺขํ วาติ.

ทฺวักขํ ภนฺเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ ทฺวักขํ วิปริณามฐมํ, อปี นุ ตํ อนุปาทาย ‘เสยโยหมสมิตฺติ วา อสฺส, ‘สทิสฺโสหมสมิตฺติ วา อสฺส, ‘หิโนหมสมิตฺติ วา อสฺสาติ.

โน เหตํ ภนฺเต ฯเปฯ

“ชิวฺหา นิจฺจา วา อนิจฺจา วาติ.

อนิจฺจา ภนฺเต ฯเปฯ

“มโน นิจฺโจ วา อนิจฺโจ วาติ.

อนิจฺโจ ภนฺเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ, ทุกฺขํ วา ตํ สุขํ วาติ.

“ทุกฺขํ ภนฺเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมฺมํ, อปิ นฺ ตํ ออนุปาทาย
'เสยฺโยหฺมสมฺมิตฺติ วา อสฺส, 'สทฺธิโสหฺมสมฺมิตฺติ วา อสฺส, 'หีนโหหฺมสมฺมิตฺติ
วา อสฺสชาติ.

โน เหนฺติ ภนฺเต.

“เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสวโก จกฺขุสมฺมึปิ
นิพฺพิณฺทติ ฯเปฯ ชิวหาปิ นิพฺพิณฺทติ ฯเปฯ มนสมฺมึปิ
นิพฺพิณฺทติ, นิพฺพิณฺทํ วิรชฺชติ, วิราคา วิมฺจุจติ, วิมฺุตตสมฺมึ 'วิมฺุตตมิตฺติ
ณฺณํ โหติ. 'ชีณา ชาติ, วุสฺสิตํ พุรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ
อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ. ปญฺจมํ.

๖. สมณโฆชนิยสุตตัม

[๑๐๙] “สมณโฆชนิเย จ ภิกฺขเว ธมฺเม เทสิสฺสามิ
สมณโฆชนญจ, ตํ สุณฺหาถ. กตเม จ ภิกฺขเว สมณโฆชนิยา ธมฺมา,
กตมญจ สมณโฆชนํ. จกฺขุํ ภิกฺขเว สมณโฆชนิโย ธมฺโม. โย
ตตฺถ จนฺทราโค, ตํ ตตฺถ สมณโฆชนํ ฯเปฯ ชิวหา สมณโฆชนิโย
ธมฺโม ฯเปฯ มโน สมณโฆชนิโย ธมฺโม. โย ตตฺถ จนฺทราโค,
ตํ ตตฺถ สมณโฆชนํ.

อิมํ วุจฺจหนฺติ ภิกฺขเว สมณโฆชนิยา ธมฺมา, อิํ สมณโฆชนนฺติ.

หมตอายุ 27/05/2566

จณฺจ.

๗. อุปาทานียสุตฺตํ

[๑๑๐] “อุปาทานียเ จ ภิกฺขเว ฐมฺเม เทสิสฺสามิ
อุปาทานํ จ, ตํ สุณฺหาถ. กตฺเม จ ภิกฺขเว อุปาทานียา ฐมา,
กตฺมณฺญอุปาทานํ. จกฺขุํ ภิกฺขเว อุปาทานียเ ฐมฺโม. โย ตตฺถ
ฉนฺทราโค, ตํ ตตฺถ อุปาทานํ ๕เปยฺ ชิวฺหา อุปาทานียเ
ฐมฺโม ๕เปยฺ มโน อุปาทานียเ ฐมฺโม. โย ตตฺถ ฉนฺทราโค,
ตํ ตตฺถ อุปาทานํ.

อิเม วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว อุปาทานียา ฐมา, อิหํ
อุปาทานนฺติ. สตฺตมํ.

๘. อชฺฌตฺติกายตนปริชานนสุตฺตํ

[๑๑๑] “จกฺขุํ ภิกฺขเว อนภิชานํ อปริชานํ อวิราชยํ
อปฺปชหํ อภพฺโพ ทฺกฺขกฺขยาย ๕เปยฺ ชิวฺหํ ๕เปยฺ มนํ อนภิชานํ
อปริชานํ อวิราชยํ อปฺปชหํ อภพฺโพ ทฺกฺขกฺขยาย. จกฺขุณฺจ โข
ภิกฺขเว อภิชานํ ปริชานํ วิราชยํ ปชหํ ภพฺโพ ทฺกฺขกฺขยาย.
๕เปยฺ ชิวฺหํ ๕เปยฺ กายํ ๕เปยฺ มนํ อภิชานํ ปริชานํ วิราชยํ
ปชหํ ภพฺโพ ทฺกฺขกฺขยายาติ. อฏฺฐมํ.

๙. พาหิรายตนปริชานนสุตฺตํ

[๑๑๒] “รูปเ ภิกฺขเว อนภิชานํ อปริชานํ อวิราชยํ
อปฺปชหํ อภพฺโพ ทฺกฺขกฺขยาย. สทฺเท ๕เปยฺ คณฺเ ๕เปยฺ
รเส ๕เปยฺ โผฏฺฐพฺเพ ๕เปยฺ ฐมฺเม อนภิชานํ อปริชานํ อวิราชยํ
อปฺปชหํ อภพฺโพ ทฺกฺขกฺขยาย. รูปเ จ โข ภิกฺขเว อภิชานํ

១០. ឧប្បស្សតិស្តតំ

จกขุณฺจ ปฏิจฺจ รูปเป จ อุปฺปชฺชติ จกขุวิมฺภณํ, ติณฺณํ
 สงฺกตํ ผสฺสํ, ผสฺสปจฺจยา เวทนา, เวทนาปจฺจยา ตณฺหา.
 ตสฺสาเยว ตณฺหาเยว อเสสวिरาคนิโรธา อุปาทานนิโรโธ,
 อุปาทานนิโรธา ภวนิโรโธ, ภวนิโรธา ชาตนิโรโธ, ชาตนิโรธา
 ชรามรณํ โสภปริเทวทุกขโทมนสฺสุปายาสา นිරุชฺฌนฺติ. เอวเมตสฺส
 เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส นิโรโธ โหติ ฯเปฯ ชิวฺหญฺจ ปฏิจฺจ

รเส จ อุปปชชติ ๕เป๕ มนญจ ปฏิจจ ฐมเม จ อุปปชชติ
มโนวิญญานํ, ติณฺณํ สงฺกตํ ผสฺโส, ผสฺสปจฺจยา เวทนา,
เวทนาปจฺจยา ตณฺหา. ตสฺสาเยว ตณฺหา ย อเสสวिरาคนโรธา
อุปาทานนโรธา, อุปาทานนโรธา ๕เป๕ เอวเมตสฺส เกวลสฺส
ทุกฺขกฺขนฺธสฺส นโรธา โหตีติ.

เตน โข ปน สมเยน อณฺเฏตโร ภิกฺขุ ภควโต อุปสฺसฺติ
จิตฺโต โหติ. อทฺทสา โข ภควา ตํ ภิกฺขุํ อุปสฺสฺตี จิตฺตํ, ทิสฺวาน
ตํ ภิกฺขุํ เอตทวโจ “อสฺโสสิ [๑]” ตวํ ภิกฺขุ อิมํ ฐมฺมปริยาเยนติ.
เอวํ ภนฺเต.

“อุคฺคณฺหาหิ ตวํ ภิกฺขุ อิมํ ฐมฺมปริยาเย, ปริยาปุณาหิ
ตวํ ภิกฺขุ อิมํ ฐมฺมปริยาเย, ฐาเรหิ ตวํ ภิกฺขุ อิมํ ฐมฺมปริยาเย,
อตฺถสณฺหิตายํ ภิกฺขุ ฐมฺมปริยาโย อาทิพฺรหฺมจฺริยโกติ. ทสมํ.

ปจฺจโม โยคกฺเขมิวคฺโค.

ตสฺสทุทฺถานํ

โยคกฺเขมิ อุปาทาย ทุกฺขโลโก^๒ จ เสยฺโย จ
สณฺโฆชนํ อุปาทานํ เทวปริชาน^๓ อุปสฺสฺสูตีติ.

(๑๒) ๒. โลกกามคุณวคโค

๑. ปฐมมารปาสสุตัม

[๑๑๔] “สนฺติ ภิกฺขเว จกฺขุวิญญฺเอยฺยา รุปา อิกฺกจา กนฺตา มนาปา ปิยรุปา กามุปสณฺหิตา รชนียา.” ตณฺเจ ภิกฺขุ อภินนฺทติ อภินนฺทติ อชฺโฌสาย ติฏฺฐจติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อาวาสคโต มารสฺส, มารสฺส วสํ คโต, ปฏิมุกฺกสฺส มารปาโส. พทฺธโร^๑ โส มารพนฺธเนน, ยถากามกรณียो ปาปิมีโต ๕เปยฺย สนฺติ ภิกฺขเว ชิวหาวิญญฺเอยฺยา รสา ๕เปยฺย

สนฺติ ภิกฺขเว มโนวิญญฺเอยฺยา ธมฺมา อิกฺกจา กนฺตา มนาปา ปิยรุปา กามุปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเจ ภิกฺขุ อภินนฺทติ อภินนฺทติ อชฺโฌสาย ติฏฺฐจติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อาวาสคโต มารสฺส, มารสฺส วสํ คโต, ปฏิมุกฺกสฺส มารปาโส. พทฺธโร โส มารพนฺธเนน, ยถากามกรณียो ปาปิมีโต.

สนฺติ จ โส ภิกฺขเว จกฺขุวิญญฺเอยฺยา รุปา อิกฺกจา กนฺตา มนาปา ปิยรุปา กามุปสณฺหิตา รชนียา. ตณฺเจ ภิกฺขุ น อภินนฺทติ น อภินนฺทติ น อชฺโฌสาย ติฏฺฐจติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น อาวาสคโต มารสฺส, [“] มารสฺส วสํ คโต, อุมมุกฺกสฺส มารปาโส. มุตฺโต โส มารพนฺธเนน, น ยถากามกรณียो ปาปิมีโต ๕เปยฺย

สนฺติ ภิกฺขเว ชิวหาวิญญฺเอยฺยา รสา อิกฺกจา กนฺตา มนาปา ปิยรุปา กามุปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเจ ภิกฺขุ น อภินนฺทติ น อภินนฺทติ น อชฺโฌสาย ติฏฺฐจติ. อยํ วุจฺจติ

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ จ. รชนียา. เอวมุปริปี. ^๒ พย., พนฺธโร, เอวมุปริปี. ^๓ จ., เท., อ. น. เอวมุปริปี.

ภิกขเว ภิกขุ น อาวาสคโต มารสส, มารสส วสํ คโต,
อุมมุกกสส มารปาโส. มุตโต โส มารพทชเนน, น ยถากาม-
กรณียะ ปาปิมโต ะเปย

สนฺติ ภิกขเว มโนวิญญะเยยยา ฐมมา อิกฺขจา กนฺตา
มณาปา ปิยรฺรปา กามฺปสณฺหิตา รชณียา, ตณฺเจ ภิกขุ น อภินนฺทติ
น อภิวทติ น อชฺโฌสาย ติกฺกจฺติ. อยํ วุจฺจติ ภิกขเว ภิกขุ น
อาวาสคโต มารสส, น มารสส วสํ คโต, อุมมุกกสส มารปาโส.
มุตโต โส มารพทชเนน, น ยถากามกรณียะ ปาปิมโตติ. ปจฺม.

๒. ทุตติยมารปาสสุตตํ

[๑๑๕] “สนฺติ ภิกขเว จกฺขุวิญญะเยยยา รฺรปา อิกฺขจา กนฺตา
มณาปา ปิยรฺรปา กามฺปสณฺหิตา รชณียา. ตณฺเจ ภิกขุ อภินนฺทติ
อภิวทติ อชฺโฌสาย ติกฺกจฺติ. อยํ วุจฺจติ ภิกขเว ภิกขุ พทฺโธ
จกฺขุวิญญะเยยสฺส รฺรเปสฺส อาวาสคโต มารสส, มารสส วสํ คโต,
ปฏิมุกกสส มารปาโส. พทฺโธ โส มารพทชเนน, ยถากามกรณียะ
ปาปิมโต ะเปย สนฺติ ภิกขเว ชิวหาวิญญะเยยยา รสา ะเปย

สนฺติ ภิกขเว มโนวิญญะเยยยา ฐมมา อิกฺขจา กนฺตา
มณาปา ปิยรฺรปา กามฺปสณฺหิตา รชณียา, ตณฺเจ ภิกขุ อภินนฺทติ
อภิวทติ อชฺโฌสาย ติกฺกจฺติ. อยํ วุจฺจติ ภิกขเว ภิกขุ พทฺโธ
มโนวิญญะเยยสฺส ฐมเมสฺส อาวาสคโต มารสส, มารสส วสํ คโต,
ปฏิมุกกสส มารปาโส. พทฺโธ โส มารพทชเนน, ยถากามกรณียะ
ปาปิมโต.

สนฺติ จ โข ภิกขเว จกฺขุวิญญะเยยยา รฺรปา อิกฺขจา กนฺตา
มณาปา ปิยรฺรปา กามฺปสณฺหิตา รชณียา. ตณฺเจ ภิกขุ น อภินนฺทติ

นาภิวทติ น อชโฆสสาย ติฏฐจติ. อัย วุจจติ ภิกขเว ภิกขุ มุตโต
จกขุวิญญะเยเยหิ ฐปะหิ, น อาวาสคโต มารสส, น มารสส วส
คโต, อุมมุกกสส มารปาโส. มุตโต โส มารพนนชเนน, น
ยถากามกรณีโย ปาปิมโต ะเปฯ

สนติ ภิกขเว ชิวหาวิญญะเยเยหา รสา ะเปฯ สนติ ภิกขเว
มโนวิญญะเยเยหา ฐมา อิกฺขา กนฺตา มนาปา ปิยรฐา กามุปสณฺหิตา
รชณียา, ตณฺเจะ ภิกขุ น อภินนฺทติ น อภิวทติ น อชโฆสสาย
ติฏฐจติ. อัย วุจจติ ภิกขเว ภิกขุ มุตโต มโนวิญญะเยเยหิ
ฐมเมหิ, น อาวาสคโต มารสส, น มารสส วส คโต,
อุมมุกกสส มารปาโส. มุตโต โส มารพนนชเนน, น
ยถากามกรณีโย ปาปิมโตติ. ทุตติย.

๓. โลกนุตคณนสุตต

[๑๑๖] “นาหิ ภิกขเว ‘คณเนน โลกสส อนฺตํ ญาเตยฺยํ
ทิฏฺฐะเยยฺยํ’ ปตฺเตยฺยนฺตติ วทามิ. น จ ปนาหิ ภิกขเว อปฺปตฺวา
โลกสส อนฺตํ ทุกฺขสฺสนฺตกิริยํ วทามิตฺติ. อิทํ วตฺวา ภควา
อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปาวิสิ. อถ โข เตสํ ภิกฺขุณฺโณ อจิรปฏฺกนฺตสฺส
ภควโต เอตทโหสิ “อิทํ โข โน อาวุโส ภควา สงฺขิตฺเตน
อุทฺทเทสํ อุทฺทิสิตฺวา วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภจิตฺวา อุฏฺฐายาสนา
วิหารํ ปวิฏฺฐโห ‘นาหิ ภิกขเว ‘คณเนน โลกสส อนฺตํ ญาเตยฺยํ
ทิฏฺฐะเยยฺยํ’ ปตฺเตยฺยนฺตติ วทามิ, น จ ปนาหิ ภิกขเว อปฺปตฺวา
โลกสส อนฺตํ ทุกฺขสฺสนฺตกิริยํ วทามิตฺติ. โก นฺ โข อิมสฺส
ภควตา สงฺขิตฺเตน อุทฺทเทสสฺส อุทฺททิฏฺฐสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ

หมดอายุ 27/05/2566

อวิภตตสส วิตถาเรน อตถัม วิภเชยยาติ.

อถ โข เตสํ ภิกขุณฺเณ เอตทโหสิ “อัย โข อายสฺมา
อานนฺโท สตถุ เจว สํวณฺณโต, สมภาวโต จ วิญญฺณํ
สพฺพหฺมจารีณํ, ปโหติ จายสฺมา อานนฺโท อิมสฺส ภควตา สงฺขิตฺเตน
อุทฺทเทสสฺส อุทฺททิจฺจสฺส วิตถาเรน อตถัม อวิภตตสส วิตถาเรน
อตถัม วิภชิตฺตุํ. ยนฺนฺน มยํ, เยนํายสฺมา อานนฺโท, เตนฺอุปสงฺกเมยฺยาม;
อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมณฺตํ อานนฺทํ เอตมตถัม ปฏิปฺจุญฺเอยมาติ.

อถ โข เต ภิกขุ, เยน อายสฺมา อานนฺโท, เตนฺอุปสงฺกมียํ;
อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา อานนฺเทน สทฺธิํ สมโมทียํ, สมโมทนียํ
กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมณฺตํ นิสีทียํ, เอกมณฺตํ นิสินฺนา
โข เต ภิกขุ อายสฺมณฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจํ

“อิทํ โข โน อาวุโส อานนฺท ภควา สงฺขิตฺเตน อุทฺทเทสํ
อุทฺททิสิตฺวา วิตถาเรน อตถัม อวิภชิตฺวา อุฏฺฐายาสนา วิหารํ
ปวิฏฺฐโจ ‘นาหํ ภิกฺขเว ‘คฺมเนน โลกสฺส อนฺตํ ฅาเตยฺยํ ทิจฺจเจยฺยํ
ปตฺเตยฺยนฺติ วทามิ, น จ ปนาหํ ภิกฺขเว อปฺปตฺวา โลกสฺส
อนฺตํ ทฺวักขสฺสณฺตกิริยํ วทามิ.’^๑ เตสนฺโน อาวุโส อมฺหากํ^๒
อจิรปฏฺกนฺตสฺส ภควโต เอตทโหสิ ‘อิทํ โข โน อาวุโส ภควา
สงฺขิตฺเตน อุทฺทเทสํ อุทฺททิสิตฺวา วิตถาเรน อตถัม อวิภชิตฺวา
อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปวิฏฺฐโจ ‘นาหํ ภิกฺขเว ‘คฺมเนน โลกสฺส
อนฺตํ ฅาเตยฺยํ ทิจฺจเจยฺยํ ปตฺเตยฺยนฺติ วทามิ, น จ ปนาหํ
ภิกฺขเว อปฺปตฺวา โลกสฺส อนฺตํ ทฺวักขสฺสณฺตกิริยํ วทามียิ. โก นุ
โข อิมสฺส ภควตา สงฺขิตฺเตน อุทฺทเทสสฺส อุทฺททิจฺจสฺส วิตถาเรน

^๑ ฉ.,เท.,อิ. วทามียิ

^๒ อิ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

อตถํ อวิภตตสส วิตถาเรน อตถํ วิภเชยยาติ. เตสนนโน อวสุโส
อมุหากํ เอตทโหสิ 'อัย โข [^๑] आयस्मा आनन्तो सद्यु ज्ञे
संवन्निโต, समुภาविโต ज विष्णुं सपरुहमจารिणं, ปโหติ ज्ञायस्मा
आनन्तो อิมสส ภควตา สงฺขิตเตน อุตฺเทสสส อุตฺทิกฺกสส
วิตถาเรน อตถํ อวิภตตสส วิตถาเรน อตถํ วิภชิตุํ. ยนฺนุน มยํ,
เยนายสฺมา आनन्तो, तेनुपสงฺกमेयाम; อุปสงฺกमित्वा आयस्मन्ตํ
आनन्तํ เอतมตถํ ปฏิปุจฺเจयामาติ. วิภชตายนสฺมา आनन्तोติ.

“เสยฺยถาปี นาม อวสุโส ปุริโส สารตฺธิโก สารคเวสี
สารปริเยสนํ จรมาโน มหโต รุกฺขสส ติกฺกโต สารวโต อติกกมฺเมว
มุลํ อติกกมฺม ขนฺธํ สาขาปลาเส สารํ ปริเยสิตพฺพํ มณฺเฑยฺย;
เอวํ สมฺปทมิทํ आयस्มन्ตานํ สद्यุริ สมฺมุขีภุตํ^๒ ภควนฺตํ
อตฺถิสิทฺวา ตุมฺहे^๓ เอตมตถํ ปฏิปุจฺจิตพฺพํ มณฺเฑ. โส หวสุโส
ภควา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสติ จกฺขุภฺภูโต ฌาณภฺภูโต ฌมฺมภฺภูโต
พฺรุหฺมภฺภูโต วตฺตา ปวตฺตา อตฺถสฺส นินฺเนตา อมตสฺส ทาตา
ฌมฺมสามี ตถาคโต, โส ญเญ ปเนตสฺส กาโล อโหสิ, ยํ ภควนฺตมฺเญว
เอตมตถํ ปฏิปุจฺเจยยาถ. ยถา โว ภควา พฺยากรเยย, ตถา นํ
ชาเรยยาถาติ.

“อทุชาวสุโส आनन्तो ภควา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสติ
จกฺขุภฺภูโต ฌาณภฺภูโต ฌมฺมภฺภูโต พฺรุหฺมภฺภูโต วตฺตา ปวตฺตา
อตฺถสฺส นินฺเนตา อมตสฺส ทาตา ฌมฺมสามี ตถาคโต, โส ญเญ
ปเนตสฺส กาโล อโหสิ, ยํ ภควนฺตมฺเญว เอตมตถํ ปฏิปุจฺเจยยาม.
ยถา โน ภควา พฺยากรเยย, ตถา นํ ชาเรยยาม. อปี จ्ञायสฺมา

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อวสุโส

^๒ ฉ.,เท.,อิ. สมฺมุขีภุเต ตํ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. อมฺเห

อานนุโท สตุฏฺ เจว สัณณโต, สมภาวิโต จ วิญญู
สพฺรหมจารีณํ, ปโหติ จายสฺมา อานนุโท อิมสฺส ภควตา สงฺขิตฺเตน
อุทฺทสฺส อุทฺทิสฺส วิตฺถาเรน อวิภตฺตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ
วิภชิตฺตํ, วิภชตฺยสฺมา อานนุโท อคฺรุ กิริตฺวาติ.

“เตนหาวิโส สุนาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ.
“เอวมาวิโสติ โข เต ภิกฺขุ อายสฺมโต อานนุทสฺส ปจฺจสฺสอํ.
อายสฺมา อานนุโท เอตทโวจ

“ยํ โข โว อาวิโส ภควา สงฺขิตฺเตน อุทฺทสฺส อุทฺทิสฺสิตฺวา
วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภชิตฺวา อญฺญาสาสนา วิหารํ ปวิฏฺโง
‘นาหํ ภิกฺขเว ‘คมเนน โลกสฺส อนตฺตํ ฌาเตยฺยํ ทิฏฺฐเจยฺยํ
ปตฺเตยฺยนนฺติ วทามิ, น จ ปนาหํ ภิกฺขเว อปฺปตฺวา โลกสฺส
อนตฺตํ ทุกฺขสฺส นตฺกิริยํ วทามีติ. อิมสฺส ขวาทํ อาวิโส ภควตา
สงฺขิตฺเตน อุทฺทสฺส อุทฺทิสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส
วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานามิ. เยน โข อาวิโส โลกสฺมี โลกสญฺญี
โหติ โลกมานี, อयํ วุจฺจติ อริยสฺส วินเย โลโก. เกเนวาวิโส^๑
โลกสฺมี โลกสญฺญี โหติ โลกมานี. จกฺขุณา โข อาวิโส โลกสฺมี
โลกสญฺญี โหติ โลกมานี. สเตน โข อาวิโส ๔เปยฺ ฌาเนน โข
อาวิโส ๔เปยฺ ชิวฺหาย โข อาวิโส โลกสฺมี โลกสญฺญี โหติ
โลกมานี. กาเยน โข อาวิโส ๔เปยฺ มเนน โข อาวิโส โลกสฺมี
โลกสญฺญี โหติ โลกมานี. เยน โข อาวิโส โลกสฺมี โลกสญฺญี
โหติ โลกมานี. อยํ วุจฺจติ อริยสฺส วินเย โลโก. ยํ โข โว
อาวิโส ภควา สงฺขิตฺเตน อุทฺทสฺส อุทฺทิสฺสิตฺวา วิตฺถาเรน อตฺถํ

^๑ ฉ.,อี. เกเนจาวิโส ท. เกน อาวิโส

อวิภชิตฺวา อุกฺกจายาสนา วิหารํ ปวิฏฺโง 'นาหํ ภิกฺขเว 'คฺมเนน
โลกสฺส อนฺตํ ฌาเตยฺยํ ทิฏฺฐเจยฺยํ ปตฺเตยฺยนฺติ วทามิ, น จ
ปนาหํ ภิกฺขเว อปฺปตฺวา โลกสฺส อนฺตํ ทุกฺขสฺส นฺตกิริยํ วทามิตฺติ.
อิมสฺส ขวาทํ อาวุโส ภควตา สงฺขิตฺเตน อุกฺกเทสสฺส อุกฺกทิฏฺฐสฺส
วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส เอวํ วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานามิ.
อากงฺขมานา จ ปน ตุมฺहे อายสฺมณฺโต ภควนฺตญฺเวย
อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ ปฏิปฺจุญฺเวยยาถ. ยถา โว ภควา พฺยากรโรติ,
ตถา นํ ฐาเรยฺยาถาติ.

"เอวมาวุโสติ โข เต ภิกฺขุ อายสฺมโต อานนฺทสฺส
ปฏิสสฺสุตฺวา อุกฺกจายาสนา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมึสฺส; อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมณฺตํ นิสึทึสฺส, เอกมณฺตํ นิสินฺนา โข
เต" ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจํ

"ยํ โข โน" ภนฺเต ภควา สงฺขิตฺเตน อุกฺกเทสํ อุกฺกทิสิตฺวา
วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภชิตฺวา อุกฺกจายาสนา วิหารํ ปวิฏฺโง 'นาหํ
ภิกฺขเว 'คฺมเนน โลกสฺส อนฺตํ ฌาเตยฺยํ ทิฏฺฐเจยฺยํ ปตฺเตยฺยนฺติ
วทามิ, น จ ปนาหํ ภิกฺขเว อปฺปตฺวา โลกสฺส อนฺตํ
ทุกฺขสฺส นฺตกิริยํ วทามิตฺติ. เตสํ โน ภนฺเต อมฺหากํ อจิริปฏฺกนฺตสฺส
ภควโต เอตทโหสิ 'อิทํ โข โน อาวุโส ภควา สงฺขิตฺเตน
อุกฺกเทสํ อุกฺกทิสิตฺวา วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภชิตฺวา อุกฺกจายาสนา
วิหารํ ปวิฏฺโง 'นาหํ ภิกฺขเว 'คฺมเนน โลกสฺส อนฺตํ ฌาเตยฺยํ
ทิฏฺฐเจยฺยํ ปตฺเตยฺยนฺติ วทามิ, น จ ปนาหํ ภิกฺขเว อปฺปตฺวา
โลกสฺส อนฺตํ ทุกฺขสฺส นฺตกิริยํ วทามิตฺติ. โก นุ โข อิมสฺส
ภควตา สงฺขิตฺเตน อุกฺกเทสสฺส อุกฺกทิฏฺฐสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ

หมตอายุ 27/05/2566

อวิภตตสส วิตถาเรน อตถัม วิภเชยยาติ. เตสํ โน ภนฺเต อมฺหากํ
เอตทโหสิ 'อัย โข อายสฺมา อานนฺโท สตถุ เจว สํวณฺณโต,
สมฺภาวโต จ วิญญฺณํ สพฺรหมจาริณํ, ปโหติ จายสฺมา อานนฺโท
อิมสฺส ภควตา สงฺขิตฺเตน อุทฺเทสสฺส อุทฺทิฏฺฐสฺส วิตถาเรน อตถัม
อวิภตตสส วิตถาเรน อตถัม วิภชิตฺถํ, ยนฺนุน มยฺ, เยนายสฺมา
อานนฺโท, เตนฺอุปสงฺกเมยฺยาม; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนตฺตํ อานนฺทํ
เอตมตถัม ปฏิปฺจุเจยฺยามาติ. อถ โข มยฺ ภนฺเต, เยนายสฺมา
อานนฺโท, เตนฺอุปสงฺกมิมฺหา;^๑ อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนตฺตํ อานนฺทํ
เอตมตถัม ปฏิปฺจุจิมฺหา,^๒ เตสํ โน ภนฺเต อายสฺมตา อานนฺเทน
อิมเหิ อากาเรหิ อิมเหิ ปเทหิ อิมเหิ พุยฺยชเนหิ อตฺถโถ วิภตฺโตติ.

“ปณฺหิตโต ภิกฺขเว อานนฺโท, มหาปณฺโถ ภิกฺขเว อานนฺโท.
มณฺเจปิ ตุมฺहे ภิกฺขเว เอตมตถัม ปฏิปฺจุเจยฺยาถ, อหฺมปิ ตํ
เอวเมว พุยากรายยํ. ยถา ตํ อานนฺเทน พุยากรตํ, เอโส เจว
ตสฺส อตฺถโถ, เอวญจ นํ ธาเรยฺยาถาติ. ตติยํ.

๔. กามคุณสุตฺตํ

[๑๑๗] “ปฺพุเพ เม ภิกฺขเว สมฺโพชา อนภิสมฺพุทฺธสฺส
โพธิสตฺตสฺสเสว สโต เอตทโหสิ 'เย มยฺหํ ปณฺจ กามคฺคณา เจตโส
สมฺมุฏฺฐปฺพุพา อตีตา นิรฺุทฺธา วิปริณฺตา, ตตฺร เม จิตฺตํ พหุลํ
คจฺฉมานํ คจฺฉเยยฺย ปจฺจุปปนฺเนสฺสุ วา อปฺป วา อนาคเตสฺสุ. ตสฺส
มยฺหํ ภิกฺขเว เอตทโหสิ 'เย มยฺหํ ภิกฺขเว ปณฺจ กามคฺคณา
เจตโส สมฺมุฏฺฐปฺพุพา อตีตา นิรฺุทฺธา วิปริณฺตา, ตตฺร เม

^๑ ฉ.,เท.,อ. เตนฺอุปสงฺกมิมฺหา, เอวฺมฺปริปิ.

^๒ ฉ.,เท.,อ. ปฏิปฺจุจิมฺหา, เอวฺมฺปริปิ.

อตตฺตฺรเปน อปฺปมาโท สติเจตโส อารกฺโข กรณียโย. ตสฺมาติห
ภิกฺขเว ตุมฺหากมฺปิ เย เต ปญฺจ กามคฺcula เจตโส สมฺมุจฺจปฺพุพา
อติตา นินฺรุทฺธา วิปริณตฺตา, ตตฺร โว จิตฺตํ พหุลํ คจฺฉมานํ
คจฺฉนฺนํ ปจฺจุปฺปนฺนํเนสฺสุ วา อปฺปํ วา อนาคเตสฺสุ. ตสฺมาติห
ภิกฺขเว ตุมฺหากมฺปิ เย เต^๑ ปญฺจ กามคฺcula เจตโส สมฺมุจฺจปฺพุพา
อติตา นินฺรุทฺธา วิปริณตฺตา, ตตฺร โว อตฺตฺรเปน^๒ อปฺปมาโท
สติเจตโส อารกฺโข กรณียโยติ.^๓ ตสฺมาติห ภิกฺขเว เส^๔ อายตเน
เวทิตพฺเพ, ยตฺถ จกฺขุ^๕ นินฺรุทฺตํ รูปสณฺณํ จ วิรชฺชติ เส
อายตเน เวทิตพฺเพ ๔เปยฺ ยตฺถ ชิวฺหา [^๖] นินฺรุทฺตํ รสสณฺณํ จ
วิรชฺชติ ๔เปยฺ เส อายตเน เวทิตพฺเพ. ๔เปยฺ ยตฺถ มโน จ
นินฺรุทฺตํ ฌมฺมสณฺณํ จ วิรชฺชติ^๗ เส อายตเน เวทิตพฺเพติ. อิทํ
วตฺวา ภควา อุกฺกจายาสนา วิหารํ ปาวีสี.

อตฺตฺร เติสฺส ภิกฺขุณฺโณ อจิริปุกฺกนฺตสฺส ภควโต เอตทโหสิ
“อิทํ โข โน อาวุโส ภควา สงฺขิตฺเตน อุทฺเทสฺส อุทฺทิสิตฺวา
วิตถาเรน อตฺถํ อวิภจิตฺวา อุกฺกจายาสนา วิหารํ ปวิฏฺฐโจ ‘ตสฺมาติห
ภิกฺขเว เส อายตเน เวทิตพฺเพ, ยตฺถ จกฺขุ จ นินฺรุทฺตํ
รูปสณฺณํ จ วิรชฺชติ เส อายตเน เวทิตพฺเพ ๔เปยฺ ยตฺถ ชิวฺหา จ
นินฺรุทฺตํ รสสณฺณํ จ วิรชฺชติ เส อายตเน เวทิตพฺเพ ๔เปยฺ
ยตฺถ มโน จ นินฺรุทฺตํ ฌมฺมสณฺณํ จ วิรชฺชติ^๘ เส อายตเน
เวทิตพฺเพติ. โก นฺหฺ โข อิมสฺส ภควตา สงฺขิตฺเตน อุทฺเทสฺส
อุทฺทิจฺจสฺส วิตถาเรน อตฺถํ อวิภจิตฺวา วิตถาเรน อตฺถํ วิภจเยยฺยติ.

อถ โข เตสํ ภิกขุณฺเห เตตทโหสิ "อํ โข อายสฺมา
อานนฺโท สตถุ เจว สํวณฺณโตะ, สมภาวิโตะ จ วิญญฺณํ
สพฺรหมจารีณํ, ปโหติ จายสฺมา อานนฺโท อิมสฺส ภควตา สงฺขิตฺเตน
อุทฺทเทสฺส อุทฺททิจฺจสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส วิตฺถาเรน
อตฺถํ วิภจฺติ. ยนฺนฺน มยํ, เยนายสฺมา อานนฺโท, เตนุปสงฺกเมยฺยาม;
อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนตํ อานนฺทํ เอตมตฺถํ ปฏิปฺจุเจยฺยามาติ.

อถ โข เต ภิกขุ, เยนายสฺมา อานนฺโท, เตนุปสงฺกมิตฺวา
อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา อานนฺเทน สทฺธิํ สมโมทิตฺสํ, สมโมทนียํ
กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมณฺตํ นิสิตฺสํ, เอกมณฺตํ นิสินฺนา
โข เต ภิกขุ อายสฺมนตํ อานนฺทํ เอตทวโจ

"อิทํ โข โน อาวุโส อานนฺท ภควา สงฺขิตฺเตน อุทฺทเทสํ
อุทฺททิสิตฺวา วิตฺถาเรน อตฺถํ วิภจฺติว อฏฺฐจายาสนา วิหารํ
ปวิฏฺฐโ จ 'ตสฺมาติห ภิกฺขเว เส อายตเน เวทิตพฺเพ. ยตถ จกฺขุ จ
นिरุชฺฌติ รูปสณฺญา จ วิรชฺชติ เส อายตเน เวทิตพฺเพ ๕เปย
ยตถ ชิวหา จ นिरุชฺฌติ รสสณฺญา จ วิรชฺชติ เส อายตเน
เวทิตพฺเพ ๕เปย ยตถ มโน จ นिरุชฺฌติ ธมฺมสณฺญา จ วิรชฺชติ
เส อายตเน เวทิตพฺเพติ. เตสํ โน อาวุโส อมฺหากํ อจิริปฏฺกนฺตสฺส
ภควโต เอตทโหสิ 'อิทํ โข โน อาวุโส ภควา สงฺขิตฺเตน
อุทฺทเทสํ อุทฺททิสิตฺวา วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภจฺติว อฏฺฐจายาสนา
วิหารํ ปวิฏฺฐโ จ 'ตสฺมาติห ภิกฺขเว เส อายตเน เวทิตพฺเพ. ยตถ
จกฺขุ จ นिरุชฺฌติ รูปสณฺญา จ วิรชฺชติ เส อายตเน เวทิตพฺเพ
๕เปย ยตถ ชิวหา จ นिरุชฺฌติ รสสณฺญา จ วิรชฺชติ เส
อายตเน เวทิตพฺเพ ๕เปย ยตถ มโน จ นिरุชฺฌติ ธมฺมสณฺญา จ
วिरชฺชติ เส อายตเน เวทิตพฺเพติ. โก นุ โข อิมสฺส ภควตา

สงฺขิตฺเตน อุกุเทสสฺส อุกุทิฏฺฐสฺส วิตุถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส
 วิตุถาเรน อตฺถํ วิภเชยฺยาติ. เตสํ โน อาวุโส อมฺหากํ เอตทโหสิ
 'อัย โข อายสฺมา อานนฺโท สตฺถุ เจว สํวณฺณิโต, สมฺภาวิโต จ
 วิญญฺณํ สพฺรหฺมจาริณํ, ปโหติ จายสฺมา อานนฺโท อิมสฺส ภควตา
 สงฺขิตฺเตน อุกุเทสสฺส อุกุทิฏฺฐสฺส วิตุถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส
 วิตุถาเรน อตฺถํ วิภชิตฺตุํ, ยนฺนฺน มยฺ, เยนายสฺมา อานนฺโท,
 เตนฺอุปสงฺกเมยฺยาม; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตมตฺถํ
 ปฏิปฺจุเจยฺยามาติ. วิภชตฺตายสฺมา อานนฺโทติ.

“เสยฺยถาปี นาม” อาวุโส ปุริโส สารตฺถิโก สารคเวสิ
 สารปริเยสนํ จรมาโน มหโต รุกฺขสฺส ๕เปฯ วิภชตฺตายสฺมา
 อานนฺโท อคฺรุํ กริตฺวาติ.

“เตนหาวุโส” สุณฺาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามิติ.
 “เอวมาวุโสติ โข เต ภิกฺขุ อายสฺมโต อานนฺทสฺส ปจฺจสฺสิสฺสุ.
 อายสฺมา อานนฺโท เอตทโวจ

“อัย โข โว” อาวุโส ภควา สงฺขิตฺเตน อุกุเทสํ
 อุกุทิสิตฺวา วิตุถาเรน อตฺถํ อวิภชิตฺวา อุกฺกจายาสนา วิหารํ
 ปวิฏฺฐโจ 'ตสฺมาติห ภิกฺขเว เส อายตเน เวทิตพฺเพ. ยตฺถ จกฺขุ จ
 นิรุชฺฌติ รูปสณฺญา จ วิรุชฺชติ เส อายตเน เวทิตพฺเพ ๕เปฯ
 ยตฺถ มโน จ นิรุชฺฌติ ฐมฺมสณฺญา จ วิรุชฺชติ เส อายตเน
 เวทิตพฺเพติ. อิมสฺส ขวาทํ อาวุโส ภควตา สงฺขิตฺเตน อุกุเทสสฺส
 อุกุทิฏฺฐสฺส วิตุถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส วิตุถาเรน อตฺถํ อาชานามิ.
 สพฺยาตตนฺนิโรธํ โข^๔ เอตํ อาวุโส ภควตา สนฺธาย ภาสิตํ

หมตอายุ 27/05/2566

* จ.,เท.,อิ. นามสทฺโท น ทิสฺสติ.

** อิ. อัย ปาโง น ทิสฺสติ.

* อิ. เตน อาวุโส

* จ.,เท. โน

‘ตสฺมาติห ภิกฺขเว เส อายตเน เวทิตพฺเพ. ยตถ จกฺขุ จ
 นิรุชฺฌติ รูปสณฺณมา จ วิรชฺชติ เส อายตเน เวทิตพฺเพ ๕เปฯ
 ยตถ มโน จ นิรุชฺฌติ ฐมฺมสณฺณมา จ วิรชฺชติ เส อายตเน
 เวทิตพฺเพติ. ยํ โข อารุโส ภควา สงฺขิตฺเตน อุทฺเทสํ อุทฺทิสิตฺวา
 วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภจฺจิตฺวา อญฺญาสาสนา วิหารํ ปวิฏฺฐโจ ๕เปฯ
 ‘ตสฺมาติห ภิกฺขเว เส อายตเน เวทิตพฺเพ. ยตถ จกฺขุ จ
 นิรุชฺฌติ รูปสณฺณมา จ วิรชฺชติ เส อายตเน เวทิตพฺเพ ๕เปฯ
 ยตถ มโน จ นิรุชฺฌติ ฐมฺมสณฺณมา จ วิรชฺชติ เส อายตเน
 เวทิตพฺเพติ. อิมสฺส ขวาทํ อารุโส ภควตา สงฺขิตฺเตน อุทฺเทสสฺส
 อุทฺทิจฺจสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภจฺจตฺสส เวํ วิตฺถาเรน อตฺถํ
 อาชานามิ. อากงฺขมานา จ ปน ตุมฺเห อายสฺมนโต ภควนฺตํเยว
 อุปสงฺกมถ; อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ ปฏิปฺจุญฺเญยาถ. ยถา โว
 ภควา พุยาภโรติ, ตถา นํ ชาเรยฺยาถาติ.

“เอวमारุโสติ โข เต ภิกฺขุ อายสฺมนโต อานนฺทสฺส
 ปฏิสสฺสฺสฺสฺส อญฺญาสาสนา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมึสฺส; อุปสงฺกมิตฺวา
 ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสึทึสฺส, เอกมฺนตํ นิสินฺนา โข
 เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจํ

“ยํ โข โน ภนฺเต ภควา สงฺขิตฺเตน อุทฺเทสํ อุทฺทิสิตฺวา
 วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภจฺจิตฺวา อญฺญาสาสนา วิหารํ ปวิฏฺฐโจ ‘ตสฺมาติห
 ภิกฺขเว เส อายตเน เวทิตพฺเพ. ยตถ จกฺขุ จ นิรุชฺฌติ
 รูปสณฺณมา จ วิรชฺชติ เส อายตเน เวทิตพฺเพ ๕เปฯ ยตถ ชิวฺหา จ
 นิรุชฺฌติ รสสณฺณมา จ วิรชฺชติ เส อายตเน เวทิตพฺเพ ๕เปฯ
 ยตถ มโน จ นิรุชฺฌติ ฐมฺมสณฺณมา จ วิรชฺชติ เส อายตเน
 เวทิตพฺเพ. เตสํ โน ภนฺเต อมฺหากํ อจิริปกฺกนฺตสฺส ภควโต

เอตทโหสิ 'อิทํ โข โน อาวุโส ภควา สงฺขิตฺเตน อุทฺเทสํ
 อุทฺทิสิตฺวา วิตุถาเรน อตฺถํ อวิภชิตฺวา อุมฺมจายาสนา วิหารํ
 ปวิมฺวโจ, ตสฺมาติห ภิกฺขเว เส อายตเน เวทิตพฺเพ. ยตถ จกฺขุ จ
 นิรุชฺฌติ รูปสณฺณวา จ วิรชฺชติ เส อายตเน เวทิตพฺเพ ๕เปย
 ยตถ มโน จ นิรุชฺฌติ ธมฺมสณฺณวา จ วิรชฺชติ เส อายตเน
 เวทิตพฺเพ.' โก หนฺ โข อิมสฺส ภควตา สงฺขิตฺเตน อุทฺเทสสฺส
 อุทฺทิมฺวจสฺส วิตุถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส วิตุถาเรน อตฺถํ วิภเชยฺยาติ.
 เตสํ โน ภนฺเต อมฺหากํ เอตทโหสิ 'อัย โข อายสฺมา อานนฺโท
 สตฺถุ เจว สํวณฺณโต, สมฺภาวโต จ วิมฺบญฺญํ สพฺรหฺมจารีนํ,
 ปโหติ จายสฺมา อานนฺโท อิมสฺส ภควตา สงฺขิตฺเตน อุทฺเทสสฺส
 อุทฺทิมฺวจสฺส วิตุถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส วิตุถาเรน อตฺถํ วิภชิตฺถํ,
 ยนฺนุน มยฺ, เยนายสฺมา อานนฺโท, เตนฺอุปสงฺกเมยฺยาม; อุปสงฺกมิตฺวา
 อายสฺมนตฺถํ อานนฺทํ เอตมตฺถํ ปฏิปฺจุเจยฺยามาติ. อถ โข มยฺ
 ภนฺเต, เยนายสฺมา อานนฺโท, เตนฺอุปสงฺกมิมฺหา; อุปสงฺกมิตฺวา
 อายสฺมนตฺถํ อานนฺทํ เอตมตฺถํ ปฏิปฺจุจิมฺหา, เตสํ โน ภนฺเต
 อายสฺมตา อานนฺเทน อิมเหิ อากาเรหิ อิมเหิ ลิงฺเคหิ^๒ อิมเหิ
 พฺยณฺชเนหิ อตฺถโต วิภตฺโตติ.

“ปณฺทิตโต ภิกฺขเว อานนฺโท, มหาปณฺโณ ภิกฺขเว อานนฺโท.
 มณฺเจปิ ตุมฺहे ภิกฺขเว เอตมตฺถํ ปฏิปฺจุเจยฺยาถ, อหฺมปิ ตํ
 เอวเมว พฺยากเรยฺย. ยถา^๓ ตํ อานนฺเทน พฺยากตํ, เอโส
 เจวสฺส^๔ อตฺถโต. เอวญฺจ นํ ฐาเรยฺยาถาติ. จตฺตตฺถํ.

^๑ ฉ., เท. อิตฺติสทฺโท ทิสฺสติ.

^๒ ส., ฉ., เท., อ. ปเทหิ.

^๓ อ. ยถาปิ

^๔ ส., ฉ., เท. เจวตฺสส อ. เจว ตสฺส

๕. สกุกปญหสูตร

[๑๑๘] เอกิ สมยิ ภควา ราชคเห วิหริติ คิซุณญญเ
ปพฺพเต. อถ โข สกุกโก เทวานมินฺโท, เยน ภควา, เตนุปลงฺกมิ;
อุปฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อญฺจาสิ, เอกมนฺตํ
จิโต โข สกุกโก เทวานมินฺโท ภควนฺตํ เอตทวโจ “โก นุ โข
ภนฺเต เหตุ โโก ปจฺจโย, เยน มิเชกจฺเจ สตฺตา ทิฏฺฐเ ว ฌมฺเม
โน ปรีนิพฺพายนฺติ. โโก ปน ภนฺเต เหตุ โโก ปจฺจโย, เยน
มิเชกจฺเจ สตฺตา ทิฏฺฐเ ว ฌมฺเม ปรีนิพฺพายนฺตีสฺสตีติ.

“สนฺติ จ” โข เทวานมินฺท จกฺขุวิญญเญยา รุปา อิญฺจา
กนฺตา มนาปา ปิยฺรुปา กามฺมปฺสณฺหิตา รชฺนียา, ตณฺเฏ ภิกฺขุ
อภินฺนุทฺติ อภิวทฺติ อชฺโฌสาย ติฏฺฐจฺติ. ตสฺส ตํ อภินฺนุทฺโต
อภิวทฺโต อชฺโฌสาย ติฏฺฐจฺโต ตํ นิสฺสิตํ วิญฺญาณํ โหติ
ตทฺฐปาทานํ, สอฺปาทาโน เทวานมินฺท ภิกฺขุ โน ปรีนิพฺพายติ ฯเปฯ

สนฺติ โข เทวานมินฺท ชิวหาวิญญเญยา รสา ฯเปฯ สนฺติ
โข เทวานมินฺท มโนวิญญเญยา ฌมฺมา อิญฺจา กนฺตา มนาปา
ปิยฺรุปา กามฺมปฺสณฺหิตา รชฺนียา, ตณฺเฏ ภิกฺขุ อภินฺนุทฺติ อภิวทฺติ
อชฺโฌสาย ติฏฺฐจฺติ. ตสฺส ตํ อภินฺนุทฺโต อภิวทฺโต อชฺโฌสาย
ติฏฺฐจฺโต ตํ นิสฺสิตํ วิญฺญาณํ โหติ ตทฺฐปาทานํ, สอฺปาทาโน
เทวานมินฺท ภิกฺขุ โน ปรีนิพฺพายติ.

อัย โข เทวานมินฺท เหตุ อัย ปจฺจโย, เยน มิเชกจฺเจ
สตฺตา ทิฏฺฐเ ว ฌมฺเม โน ปรีนิพฺพายนฺติ.

สนฺติ จ โข เทวานมินฺท จกฺขุวิญญเญยา รุปา อิญฺจา

กนฺตา มนาปา ปิยรूปา กามุปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเฏ ภิက္ขุ
 นาภินนฺทติ นาภิวทติ นาชฺโฆสาย ติฏฺฐติ, ตสฺส ตํ อนภินนฺทโต
 อนภิวทโต อนชฺโฆสาย ติฏฺฐโต น ตํ นิสฺสิตํ วิณฺญาณํ โหติ น
 ตทฺฐปาทานํ, อนฺอุปาทาโน เทวานมินฺท ภิက္ขุ ปรีนิพฺพายติ ๕เปย
 สนฺติ โข เทวานมินฺท ชิวหาวิณฺเณยฺยา รสา ๕เปย สนฺติ โข
 เทวานมินฺท มโนวิณฺเณยฺยา ฌมฺมา อิกฺขจฺา กนฺตา มนาปา
 ปิยรूปา กามุปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเฏ ภิက္ขุ นาภินนฺทติ
 นาภิวทติ นาชฺโฆสาย ติฏฺฐติ, ตสฺส ตํ อนภินนฺทโต อนภิวทโต
 อนชฺโฆสาย ติฏฺฐโต น ตณฺนิสฺสิตํ วิณฺญาณํ โหติ น ตทฺฐปาทานํ,
 อนฺอุปาทาโน เทวานมินฺท ภิက္ขุ ปรีนิพฺพายติ.

อัย โข เทวานมินฺท เหตุ อัย ปจฺจโย, เยน มิเชกฺจเจ
 สตฺตา ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม ปรีนิพฺพายนฺตีติ. ปญฺจมํ.

๖. ปญจสิกขสูตร

[๑๑๙] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ คิซฺฌกุฏเฐ
 ปพฺพเต. อถ โข ปญฺจสิโข คนฺธพฺพปฺตฺโต,^๑ เยน ภควา,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทเตวฺวา เอกมฺนฺตํ อฏฺฐาสิ,
 เอกมฺนฺตํ จิโต โข ปญฺจสิโข คนฺธพฺพปฺตฺโต ภควนฺตํ เอตทวโจ
 “โก นฺ โข ภาณเต เหตุ โก ปจฺจโย, เยน มิเชกฺจเจ สตฺตา
 ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม โน ปรีนิพฺพายนฺตีติ. โก ปน ภาณเต เหตุ โก
 ปจฺจโย, เยน มิเชกฺจเจ สตฺตา ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม ปรีนิพฺพายนฺตีติ.”

“สนฺติ จ” โข ปญฺจสิข จกฺขุวิณฺเณยฺยา รूปา ๕เปย สนฺติ
 โข ปญฺจสิข มโนวิณฺเณยฺยา ฌมฺมา อิกฺขจฺา กนฺตา มนาปา

^๑ ฉ., เท. คนฺธพฺพเทวปฺตฺโต ^๒ ฉ., เท. อิตฺตฺสทฺโท น ทิสฺสติ. ^๓ เท., อ. จสฺสทฺโท น ทิสฺสติ.

ปิยรฐา กามุปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเจ ภิกฺขุ อภินนฺทติ อภิวทติ
อนฺชโฆสาย ติฏฺฐติ. ตสฺส ตํ อภินนฺทโต อภิวทโต อนฺชโฆสาย
ติฏฺฐโต ตณฺนิสฺสิตํ วิญฺญาณํ โหติ ตทฺฐปาทานํ, สอุปาทาโน
ปญฺจสฺส ภิกฺขุ โน ปรินิพฺพายติ.

อํ โข ปญฺจสฺส เหตุ อํ ปจฺจโย, เยน มิเชกจฺเจ
สตฺตา ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม โน ปรินิพฺพายนฺติ.

สนฺติ จ โข ปญฺจสฺส จกฺขุวิญฺญेเยยา รฐา อิกฺขจฺา
กนฺตา มนาปา ะเปฯ สนฺติ โข ปญฺจสฺส มโนวิญฺญेเยยา ฐมา
อิกฺขจฺา กนฺตา มนาปา ปิยรฐา กามุปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเจ
ภิกฺขุ นาภินนฺทติ นาภิวทติ นาชฺโฆสาย ติฏฺฐติ. ตสฺส ตํ อนภินนฺทโต
อนภิวทโต อนชฺโฆสาย ติฏฺฐโต น ตณฺนิสฺสิตํ วิญฺญาณํ โหติ น
ตทฺฐปาทานํ, อนูปาทาโน ปญฺจสฺส ภิกฺขุ ปรินิพฺพายติ.

อํ โข ปญฺจสฺส เหตุ อํ ปจฺจโย, เยน มิเชกจฺเจ
สตฺตา ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม ปรินิพฺพายนฺตีติ. จณฺจํ.

๗. สารีปุตฺตสทฺธิวิหาริกสุตฺตํ

[๑๒๐] เอกํ สมยํ อายสฺมา สารีปุตฺโต สาวตฺถิยํ วิหริติ
เชตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. อถ โข อญฺณตโร ภิกฺขุ,
เยนายสฺมา สารีปุตฺโต, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา
สารีปุตฺเตน สทฺธิ สมฺโมทิตฺวา, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา
เอกมฺหุตํ นิสฺสีทิตฺวา, เอกมฺหุตํ นิสฺสินฺโห โข โส ภิกฺขุ อายสฺมมฺหุตํ
สารีปุตฺตํ เอตทวโจ “สทฺธิวิหาริกโก อาวุโส สารีปุตฺต ภิกฺขุ สิกฺขํ
ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ.

“เอว” เหต์ อาวุโส โหติ อินฺทริเยสฺส อคฺคตฺตทวารสฺส
โกชเน อมตฺตตณฺณโน ชาคริยํ อนนฺยุตฺตสฺส, ‘โส วตาวุโส ภิกฺขุ
อินฺทริเยสฺส อคฺคตฺตทวารโ ภโกชเน อมตฺตตณฺณ ชาคริยํ อนนฺยุตฺโต
ยาวชีวํ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ สนฺตานุสฺสตีติ เนตํ จานํ
วิชฺชตี. ‘โส วตาวุโส ภิกฺขุ อินฺทริเยสฺส คฺคตฺตทวารโ ภโกชเน
มตฺตตณฺณ ชาคริยํ อนนฺยุตฺโต ยาวชีวํ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ
สนฺตานุสฺสตีติ จานเมตํ วิชฺชตี.

กถญฺจาวุโส อินฺทริเยสฺส คฺคตฺตทวารโ โหติ. อิธาวุโส ภิกฺขุ
จกฺขุณา รูปี ทิสฺวา น นิमितฺตคฺคาคี โหติ นานูปยุตฺตคฺคาคี,
ยตฺวาธิกรณเมณํ จกฺขุณฺทริยํ อสํวตํ วิหรนฺตํ อภิชฺฌาโทมนสฺสา
ปาปกา อกุสลา ฐมฺมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ, ตสฺส สํวราย ปฏฺวิปชฺชตี,
รกฺขตี จกฺขุณฺทริยํ, จกฺขุณฺทริเย สํวรํ อาปชฺชตี. โสเตน สทฺทํ
สุตฺวา ๔เปยฺ ฌาเนน คนฺธํ ฌายิตฺวา ๔เปยฺ ชิวฺหาย รสํ
สายิตฺวา ๔เปยฺ กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสิตฺวา ๔เปยฺ มนฺสา ฐมฺมํ
วิญฺญาย น นิमितฺตคฺคาคี โหติ นานูปยุตฺตคฺคาคี,
ยตฺวาธิกรณเมณํ มนินฺทริยํ อสํวตํ วิหรนฺตํ อภิชฺฌาโทมนสฺสา
ปาปกา อกุสลา ฐมฺมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ, ตสฺส สํวราย ปฏฺวิปชฺชตี,
รกฺขตี มนินฺทริยํ, มนินฺทริเย สํวรํ อาปชฺชตี.

เอว โข อาวุโส อินฺทริเยสฺส คฺคตฺตทวารโ โหติ.

กถญฺจาวุโส โภชเน มตฺตตณฺณ โหติ. อิธาวุโส ภิกฺขุ
ปฏฺฐิสงฺขา โยนิโส อาหารํ อาหาเรตี เนว ทวายน น มทายน น
มณฺทนาย น วิญฺญานาย, ยาวเทว อิมสฺส กายสฺส จิตฺติยา
ยาปนาย วิหีสฺสปฺรติยา พุรหฺมจิริยานุคฺคหาย ‘อิตี ปุราณญจ

เวทนํ ปฏินฺหาขามิ, นวณฺจ เวทนํ น อุปฺปาเทสฺสามิ, ยาทฺรา จ
เม ภวิสฺสติ อนวชฺชตา จ ผาสฺสฺวิหาโร จาติ.

เอวํ โข อาวุโส โภชเน มตฺตตณฺณ โหติ.

กถณฺจอาวุธฺส ชาคฺคิยํ อณฺุยฺตโต โหติ. อิทาอาวุธฺส ภิกฺขุ
ทิวสํ จงฺกเมน นิสฺสชฺชาย อวฺรรณิเยหิ ฐมฺเมหิ จิตฺตํ ปริโสเชติ,
รตฺติยา ปจฺมํ ยามํ จงฺกเมน นิสฺสชฺชาย อวฺรรณิเยหิ ฐมฺเมหิ จิตฺตํ
ปริโสเชติ, รตฺติยา มชฺฌิมํ ยามํ ทกฺขิณฺเนน ปสฺเสน สีหเสยฺยํ
กปฺเปติ ปาเทณ^๑ ปาทํ อจฺจาชาย สโต สมฺปชาโน อญฺ्ञจानสณฺณํ
มนสิกริตฺวา รตฺติยา ปจฺจิมํ ยามํ ปจฺจญฺจาย จงฺกเมน นิสฺสชฺชาย
อวฺรรณิเยหิ ฐมฺเมหิ จิตฺตํ ปริโสเชติ. เอวํ โข อาวุโส ชาคฺคิยํ
อณฺุยฺตโต โหติ. ตสฺมาติหาอาวุธฺส เอวํ สิกฺขิตพฺพํ 'อินฺทฺริเยสฺสุ
คฺคตฺตทวารา ภวิสฺสาม, โภชเน มตฺตตณฺณโน ชาคฺคิยํ อณฺุยฺตตาติ.

เอวํ हि โข^๒ อาวุโส สิกฺขิตพฺพนฺติ. สตฺตม.

๘. ราชูลอวาทสุตตํ

[๑๒๑] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหฺรติ เชตวนเ
อนาถปิณฺฑทิกสฺส อารามเ. อถ โข ภควโต รโหิตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส
เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทฺปาทิ “ปริปกฺกา โข ราชูลสฺส
วิมฺุตติปริปาจนียา ฐมฺมา, ยนฺนฺนาหํ ราชูลํ อุตฺตริ อาสวานํ ขเย
วิเนยฺยนฺติ. อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา
ปตฺตจิวฺรมาทาย สาวตฺถิ ปิณฺฑทาย^๓ ปาวิสฺสิ, สาวตฺถิยํ ปิณฺฑทาย
จริตฺวา ปจฺจนาภตฺตํ ปิณฺฑทปาทปฏิกฺกนฺโต อายสฺมนฺตํ ราชูลํ

อามนุเตสิ “คณหาหิ ราชูล นิสีทน์, เยน อนุชวน์,
เตนุปสงกมิสสาม ทิวา วิหารายาติ. “เอว ภานเตติ โข อายสุม
ราชุโล ภควโต ปฏิสสุตวา นิสีทน์ อาทาย ภควนตํ ปิฏจโต
ปิฏจโต อนุพนฺธิ.

เตน โข ปน สมเยน อนเภานิ เทวตาสหสฺसानิ ภควนตํ
อนุพนฺธานิ ภาณติ” “อชฺช ภควา อายสมนตํ ราชูลํ อุตฺตรี
อาสวานํ ขเย วิเนสฺสตีติ.

อถ โข ภควา อนุชวน์ อชฺโฆคาเหตฺวา อญฺญตรสฺมี
รุกขมฺULE ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ. อายสุมปิ โข ราชุโล
ภควนตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนตํ นิสีทิ. เอกมนตํ นิสินฺนํ โข
อายสมนตํ ราชูลํ ภควา เอตทโวจ

“ตํ ก็ มญฺเณสิ ราชูล, จกฺขุํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.

อนิจฺจํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ, ทฺกฺขุํ วา ตํ สฺขํ วาติ.

ทฺกฺขุํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ ทฺกฺขุํ วิปริณามธมฺมํ, กลลํ นุ ตํ สมนุปสฺสิตุํ
‘เอตํ มม, เอโสหมสฺมิ, เอโส เม อตฺตตาติ.

โน เหนตํ ภาณเต.

“รูปา นิจฺจา วา อนิจฺจา วาติ.

“อนิจฺจา ภาณเต ยเปยฺย จกฺขุวิญญาณํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.

อนิจฺจํ ภาณเต.

“จกฺขุสมฺมผลโส นิจฺใจ วา อนิจฺใจ วาติ.

อนิจฺใจ ภาณเต.

“ยมฺปิํ จกฺขุสมฺมผลสปลฺจฺยา อุปฺปชฺชติ เวทณาคตํ สญฺญาคตํ
สงฺขารคตํ วิญฺญาณคตํ, ตมฺปิ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.

อนิจฺจํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ, ทุกฺขํ วา ตํ สุขํ วาติ.

ทุกฺขํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมฺมํ, กลลํ น ตํ สมฺนุสฺสิติ
‘เอตํ มม, เอโสหฺมสมฺมิ, เอโส เม อตฺตดาติ.

โน เหตํ ภาณเต ยเปยฺ “ชีวฺหา นิจฺจา วา อนิจฺจา วาติ.

อนิจฺจา ภาณเต.

“รสฺา นิจฺจา วา อนิจฺจา วาติ.

อนิจฺจา ภาณเต.

“ชีวฺหาวิญฺญาณํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.

อนิจฺจํ ภาณเต.

“ชีวฺหาสมฺมผลโส นิจฺใจ วา อนิจฺใจ วาติ.

อนิจฺใจ ภาณเต.

“ยมฺปิํ ชิวฺหาสมฺมผลสปลฺจฺยา อุปฺปชฺชติ เวทณาคตํ
สญฺญาคตํ สงฺขารคตํ วิญฺญาณคตํ, ตมฺปิ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.

อนิจฺจํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ, ทุกฺขํ วา ตํ สุขํ วาติ.

ทุกฺขํ ภาณเต.

“ยํ ปนานิจจํ ทุกุขํ วิปริณามธมมํ, กลลํ นุ ตํ สมนุปสฺสิตุํ
'เอตํ มม, เอโสหมสฺมิ, เอโส เม อตฺตาทิ.

โน เหตุํ ภาณเต ยเปย

“มโน นิจฺโจ วา อนิจฺโจ วาติ.

อนิจฺโจ ภาณเต.

“ยํ ปนานิจจํ, ทุกุขํ วา ตํ สุขํ วาติ.

ทุกุขํ ภาณเต.

“ยํ ปนานิจจํ ทุกุขํ วิปริณามธมมํ, กลลํ นุ ตํ สมนุปสฺสิตุํ
'เอตํ มม, เอโสหมสฺมิ, เอโส เม อตฺตาทิ.

โน เหตุํ ภาณเต.

“ธมฺมา นิจฺจา วา อนิจฺจา วาติ.

อนิจฺจา ภาณเต.

“มโนวิญญาณํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.

อนิจฺจํ ภาณเต.

“มโนสมฺผสฺโส นิจฺโจ วา อนิจฺโจ วาติ.

อนิจฺโจ ภาณเต.

“ยมฺปิทํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทนาคตํ
สญฺญาคตํ สงฺขารคตํ วิญญาณคตํ, ตมฺปิ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.

อนิจฺจํ ภาณเต.

“ยํ ปนานิจจํ, ทุกุขํ วา ตํ สุขํ วาติ.

ทุกุขํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจจํ ทุกขํ วิปริณามธมมํ, กลลํ นุ ตํ สมนุปสสิตํ
‘เอตํ มม, เอโสทมสมิ, เอโส เม อตตาทิ.

โน เहतํ ฆนเต.

“เอวํ ปสสํ ราชูล สุตวา อริยสาวโก จกขุสมิปี นิพพินุทติ,
รูปสปี นิพพินุทติ, จกขุวิญญาเณปี นิพพินุทติ, จกขุสมุสเสปี
นิพพินุทติ, ยมปีทํ จกขุสมุสสปปจจยา อุปปชชติ เวทนาคตํ
สญญาคตํ สงขารคตํ วิญญาณคตํ, ตสมิปี นิพพินุทติ ๕เปย
ชีวหายปี นิพพินุทติ ๕เปย รสสปี นิพพินุทติ ๕เปย ชิวหาวิญญาเณปี
นิพพินุทติ, ชิวหาสมุสเสปี นิพพินุทติ, ยมปีทํ ชิวหาสมุสสปปจจยา
อุปปชชติ เวทนาคตํ สญญาคตํ สงขารคตํ วิญญาณคตํ, ตสมิปี
นิพพินุทติ ๕เปย มนสมิปี นิพพินุทติ, ธมเมสปี นิพพินุทติ,
๕เปย ตสมิปี นิพพินุทติ, นิพพินุทํ วิรชชติ, วิราคา วิมุจจติ,
วิมุตตสมิ ‘วิมุตตมิตติ ฌาณํ โหติ, ‘ชีณา ชาติ, วุสิตํ พุรหมจริยํ,
กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตถตตยาติ ปชานาตีติ.

อิทมวโจ ภควา, อตตมโน อายสฺมา ราชูลो ภควโต
ภาสิตํ อภินนุทติ. อิมสมิญจ ปน เวยยาकरणสมิ ภญญมาเน
อายสฺมโต ราชูลสฺส ออนุปาทาย อาสเวหิ จิตตํ วิมุจจติ,^๑
อเนกานํ จ เทวตาสหสฺसानํ วิรชํ วีตมลํ ธมมจกขุ อุกปาที
“ยงฺกิญจิ สมุททยธมมํ, สพุพนุตํ นิโรธธมมณฺติ. อฏฺฐมํ.

๕. สญโฆชนิยธมมสฺสุตตํ

[๑๒๒] “สญโฆชนิเย จ ภิกขเว ธมฺเม เทสิสฺสามิ
สญโฆชนญจ, ตํ สฺสณาถ. กตเม จ ภิกขเว สญโฆชนิยา ธมฺมา,

กตมณฺจ สณฺโฆชนํ. สนฺติ ภิกฺขเว จกฺขุวิณฺญเญยฺยา รูปา อิกฺกจา
กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามุปสณฺหิตา รชนียา, อิมะ วุจฺจนฺติ
ภิกฺขเว สณฺโฆชนียา ฐมา. โย ตตฺถ จนฺทราโค, ตํ ตตฺถ
สณฺโฆชนํ ๔เปฯ สนฺติ ภิกฺขเว ชิวหาวิณฺญเญยฺยา รสา ๔เปฯ
สนฺติ ภิกฺขเว มโนวิณฺญเญยฺยา ฐมา อิกฺกจา กนฺตา มนาปา
ปิยรูปา กามุปสณฺหิตา รชนียา, อิมะ วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว สณฺโฆชนียา
ฐมา. โย ตตฺถ จนฺทราโค, ตํ ตตฺถ สณฺโฆชนนฺติ. นวมํ.

๑๐. อุปาทานียธมฺมสฺสุตํ

[๑๒๓] “อุปาทานียะ จ ภิกฺขเว ฐมา เทสิสฺสามิ
อุปาทานญจ, ตํ สฺสณฺถ. กตเม จ ภิกฺขเว อุปาทานียา ฐมา,
กตมณฺจ อุปาทานํ. สนฺติ ภิกฺขเว จกฺขุวิณฺญเญยฺยา รูปา อิกฺกจา
กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามุปสณฺหิตา รชนียา, อิมะ วุจฺจนฺติ
ภิกฺขเว อุปาทานียา ฐมา. โย ตตฺถ จนฺทราโค, ตํ ตตฺถ
อุปาทานํ ๔เปฯ สนฺติ ภิกฺขเว ชิวหาวิณฺญเญยฺยา รสา ๔เปฯ
สนฺติ ภิกฺขเว มโนวิณฺญเญยฺยา ฐมา อิกฺกจา กนฺตา มนาปา
ปิยรูปา กามุปสณฺหิตา รชนียา, อิมะ วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว อุปาทานียา
ฐมา. โย ตตฺถ จนฺทราโค, ตํ ตตฺถ อุปาทานนฺติ. ทสมํ.

ทฺติโย โลกกามคุณวคฺโค.

ตสฺสอุทฺทหานํ

मारปาเสน เทว วุตฺตา โลกกามคุณेन ज
सुगो पण्डसिखे जेव सारिपुत्तो ज राहुलो
सण्णोชนं उपาทानं वคฺโค तेन पुज्जति.

(๑๓) ๓. คหปติวคโค

๑. เวสาลีสุตตัม

[๑๒๔] เอกัม สมัยํ ภควา เวสาลิยํ วิหริติ มหาวเน
 ภูฏาการสาलयํ. อถ โข อุกุโค คหปติ เวสาลิโก, เยเน ภควา,
 เตนุปลสงกมิ; อุปสงกมิตวา เอกมนตํ นิสีทิ, เอกมนตํ นิสินโน โข
 อุกุโค คหปติ เวสาลิโก ภควนตํ เอตทวโจ “โก นุ โข ฆนเต
 เหตุ โก ปจฺจโย, เยเน มิเชกจฺเจ สตฺตา ทิฏฺฐจฺเว ฐมฺเม โน
 ปรีนิพฺพายนฺติ. โก ปน ฆนเต เหตุ โก ปจฺจโย, เยเน มิเชกจฺเจ
 สตฺตา ทิฏฺฐจฺเว ฐมฺเม ปรีนิพฺพายนฺตိติ.

“สนฺติ โข คหปติ จกฺขุวิญญฺเอยยา รูปา อิฏฺฐจา กนฺตา
 มนาปา ปิยรูปา กามฺมปสฺสยฺหิตา รชฺนียา, ตณฺเฏ ภิกฺขุ อภินฺนุทฺติ
 อภิวทฺติ อชฺโฆสาย ติฏฺฐจฺติ, ตสฺส ตํ อภินฺนุทฺโต อภิวทฺโต
 อชฺโฆสาย ติฏฺฐจฺโต ตนฺนินฺสฺสิตํ วิญฺญาณํ โหติ ตทฺฐปาทานํ.
 สอฺปาทาโน คหปติ ภิกฺขุ โน ปรีนิพฺพายติ ฯเปฯ สนฺติ โข
 คหปติ ชิวหาวิญญฺเอยยา รสา ฯเปฯ สนฺติ โข คหปติ
 มโนวิญญฺเอยยา ฐมฺมา อิฏฺฐจา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามฺมปสฺสยฺหิตา
 รชฺนียา, ตณฺเฏ ภิกฺขุ อภินฺนุทฺติ อภิวทฺติ อชฺโฆสาย ติฏฺฐจฺติ,
 ตสฺส ตํ อภินฺนุทฺโต อภิวทฺโต อชฺโฆสาย ติฏฺฐจฺโต ตนฺนินฺสฺสิตํ
 วิญฺญาณํ โหติ ตทฺฐปาทานํ, สอฺปาทาโน คหปติ ภิกฺขุ โน
 ปรีนิพฺพายติ. อयํ โข คหปติ เหตุ อयํ ปจฺจโย, เยเน มิเชกจฺเจ
 สตฺตา ทิฏฺฐจฺเว ฐมฺเม โน ปรีนิพฺพายนฺติ.

สนฺติ จ โข คหปติ จกฺขุวิญญฺเอยยา รูปา อิฏฺฐจา กนฺตา
 มนาปา ปิยรูปา กามฺมปสฺสยฺหิตา รชฺนียา, ตณฺเฏ ภิกฺขุ นนาภินฺนุทฺติ

นาภิวทติ น อชฺโฌสาย ติฏฺฐจติ, ตสฺส ตํ อนภินนฺทโต อนภิวทโต
 อชฺโฌสาย ติฏฺฐจโต น ตนฺนิสฺสิตํ วิญญาณํ โหติ น ตทฺฐปาทานํ,
 อนุปาทาโน คหปติ ภิกฺขุ ปรินิพฺพายติ ฯเปฯ สนฺติ โข คหปติ
 ชิวหาวิญญฺเอยยา รสา ฯเปฯ สนฺติ โข คหปติ มโนวิญญฺเอยยา
 ธมฺมา อิกฺกจา กนฺตา มนาปา ปิยรूปา กามฺปสณฺหิตา รชนียา,
 ตณฺเजे ภิกฺขุ นาภินนฺทติ นาภิวทติ น อชฺโฌสาย ติฏฺฐจติ, ตสฺส
 ตํ อนภินนฺทโต อนภิวทโต อชฺโฌสาย ติฏฺฐจโต น ตนฺนิสฺสิตํ
 วิญญาณํ โหติ น ตทฺฐปาทานํ, อนุปาทาโน คหปติ ภิกฺขุ
 ปรินิพฺพายติ. อयํ โข คหปติ เหตุ อयํ ปจฺจโย, เยน มิเชกฺขเจ
 สตฺตา ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม ปรินิพฺพายนฺตํ. ปจฺม.

๒. วชชีสุตตัม

[๑๒๕] เอกํ สมยํ ภควา วชชีสุ วิหริติ หตฺถิกาเม. อถ
 โข อุกฺโค คหปติ หตฺถิกามโก, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสีทิ, เอกมฺนตํ นิสฺสินโน โข อุกฺโค
 คหปติ หตฺถิกามโก ภควนฺตํ เอตทวโจ “โก นุ โข ภาณเต เหตุ
 โก ปจฺจโย, เยน มิเชกฺขเจ สตฺตา ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม โน
 ปรินิพฺพายนฺติ. โก ปน ภาณเต เหตุ โก ปจฺจโย, เยน มิเชกฺขเจ
 สตฺตา ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม ปรินิพฺพายนฺตํ. (ยถา ปุริมฺสุตฺตนฺตํ เอวํ
 วิตฺถาเรตพฺพ). “อัย โข คหปติ เหตุ อัย ปจฺจโย, เยน
 มิเชกฺขเจ สตฺตา ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม ปรินิพฺพายนฺตํ. ทฺติยํ.

๓. นาลนทสุตต์

[๑๒๖] เอกัง สมยํ ภควา นาลนทายํ วิหริตี
 ปาวาริกมพวเน. อถ โข อุปาลิ คหปติ, เยน ภควา, เตนุปลสงกมิ;
 ๕เป๕ เอกมนุตํ นิสินโน โข อุปาลิ คหปติ ภควนุตํ เอตทวโจ
 “โก หนุ โข ฆนเต เหตุ โก ปจฺจโย, เยน มิเชกจฺเจ สตฺตา
 ทิฏฺฐเจ ว ฆมฺเม โน ปรินิพฺพายนฺตี. โก ปน ฆนเต เหตุ โก
 ปจฺจโย, เยน มิเชกจฺเจ สตฺตา ทิฏฺฐเจ ว ฆมฺเม ปรินิพฺพายนฺตีตี.
 (ยถา ปุริมสุตตนต์ เอวํ วิตฺถาเรตพฺพ). “อัย โข คหปติ เหตุ
 อัย ปจฺจโย, เยน มิเชกจฺเจ สตฺตา ทิฏฺฐเจ ว ฆมฺเม
 ปรินิพฺพายนฺตีตี. ตติยํ.

๔. ภารทวาชสุตต์

[๑๒๗] เอกัง สมยํ อายสฺมา ปิณฺโฑลภารทวาชो โกสมพียํ
 วิหริตี โฆสิตารามे. อถ โข ราชา อุเทโน, เยนายสฺมา
 ปิณฺโฑลภารทวาชो, เตนุปลสงกมิ; อุปสงกมิตฺวา อายสมตฺตา
 ปิณฺโฑลภารทวาชเณ สทฺธี สมโมทิ, สมโมทนียํ กถํ สาราณียํ
 วิตฺติสาเรตฺวา เอกมนุตํ นิสีทิ, เอกมนุตํ นิสินโน โข ราชา
 อุเทโน อายสมนุตํ ปิณฺโฑลภารทวาชํ เอตทวโจ “โก หนุ โข โก
 ภารทวาช เหตุ โก ปจฺจโย, เยนิเม ทหฺรา ภิกฺขุ สฺส กภาพเกสา
 ภทฺเรน โยพพเนน สมณฺนาคตฺตา ปจฺเมเน วยสา อนิกิพิตาวิน
 กามेषุ ยาวชิวํ ปริปฺภนฺณํ ปริสฺสทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ จรณฺตี, อทฺธานญจ
 อาปาเทนฺตีตี. “วุตฺตํ โข เอตํ มหาราช เตเน ภควตฺตา ชานตฺตา
 ปลสฺสตา อรหฺตา สมฺมาสมพฺพุเทน ‘เอถ ตุมฺहे ภิกฺขเว มาตุมตฺตีสฺส

มาตุจิตต์ อุปภูจเปถ, ภคินีมตตีสู ภคินีจิตต์ อุปภูจเปถ, ฐิตุมตตีสู
ฐิตุจิตต์ อุปภูจเปถาติ. อัย^๑ ไช มหาราช เหตุ อัย ปจจโย,
เยนิเม ทहरา ภิกขุ สฺสุ กภาพเกสา ภทฺเรน โยพพเนน
สมนฺนาคตา ปจเมเน วยสา อนิกิพิตาวิโน กาเมสุ ยาวชีว
ปริปฺพณฺณํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ จรณฺติ, อทฺธานญจ อาปาเทนฺติตฺติ.

“โลฬ^๒ ไช โภ การทวาช จิตต์ อุปเปกทา มาตุมตตีสูปิ
โลภธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ, ภคินีมตตีสูปิ โลภธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ,
ฐิตุมตตีสูปิ โลภธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ. อตฺถิ นุ ไช โภ การทวาช
อญฺเอย จ เหตุ อญฺเอย จ ปจจโย, เยนิเม ทहरา ภิกขุ สฺสุ
กภาพเกสา ๕เปยฺ อทฺธานญจ อาปาเทนฺติตฺติ.

“วุดต์ ไช เอตฺ มหาราช เตเน ภควตา ชานตา ปสฺสตา
อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธเน ‘เอถ ตุมฺเห ภิกฺขเว อิมเมว กายํ อุทฺธํ
ปาทตลา อโห เกสมตฺถกา ตจฺปริยณฺตํ ปุรณฺนํนปฺปการสฺส อสฺสจฺจโน
ปจจเวกฺขณฺต ‘อตฺถิ อิมสฺมี กาเย เกสา โลมา นขา ทนฺตา ตโจ,
มัสํ นหารู^๓’ อฏฺฐิ^๔ อฏฺฐิมิณฺชํ วกฺกํ, หทฺยํ ยกนํ กิโถมกํ ปิหํ
ปฺปฬาสํ, อนฺตํ อนฺตคฺคณํ อุทฺธิยํ กรีสํ, ปิตตํ เสมฺหํ ปุพฺโพ
โลहितํ เสโท เมโท, อสฺสุ วสา เขโพ สิงฺฆานิภา ลสิกา
มุตฺตนฺติ. อยมฺปิ ไช มหาราช เหตุ อัย ปจจโย, เยนิเม ทहरา
ภิกขุ สฺสุ กภาพเกสา ๕เปยฺ อทฺธานญจ อาปาเทนฺติตฺติ.”

“เย เต โภ การทวาช ภิกขุ ภาวิตกายา ภาวิตสีลา
ภาวิตจิตฺตา ภาวิตปญฺญา, เตสนฺตํ^๕ น ทุกฺกรํ โหติ.” เย จ ไช

เต โภ ภารทวาช ภิกขุ อภาวิตกายา อภาวิตสีลา อภาวิตจิตตา
อภาวิตปญญา, เตสนันตํ ทุกฺกัรํ โหติ. อปฺเปกฺกทา โภ ภารทวาช
'อสุภโต มนสิกริสฺสามาติ'^๑ สฺมุโตว อากัจฉติ. อตฺถิ นุ โข โภ
ภารทวาช อญฺเญ จ [๒] เหตุ อญฺเญ จ ปจฺจโย, เยนิเม
ทหฺรา ภิกขุ สฺสุ กภาพเกสา ๔เปยฺ อทฺธานญฺจ อาปาเทนฺตํตีติ.

“วุตฺตํ โข เอตํ มหาราช เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา
อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ‘เอถ ตุมฺहे ภิกฺขเว อินฺทริเยสุ
คฺคตฺตทวารธา วิหรถ, จกฺขุณา รูปํ ทิสฺวา มา นิमितฺตคฺคาหิโน
อหฺวตฺถ, มา อนฺุพฺยณฺชนคฺคาหิโน, ยตฺวาธิกรณเมณํ จกฺขุณฺทริยํ
อสิวฺตํ วิหรนฺตํ อภิชฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกฺุสลา ฐมฺมา
อนฺุวาสฺสเวยฺยํ, ตสฺส สํวราย ปฏฺิปปชฺชถ, รกฺขถ จกฺขุณฺทริยํ,
จกฺขุณฺทริเย สํวรํ อาปชฺชถ. โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ๔เปยฺ ฌาเนน
คณฺฐํ ฌายิตฺวา ๔เปยฺ ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา ๔เปยฺ กาเยน
โผฏฺฐพฺพํ ผุสิตฺวา ๔เปยฺ มนฺสา ฐมฺมํ วิญฺญาย มา นิमितฺตคฺคาหิโน
อหฺวตฺถ, มา อนฺุพฺยณฺชนคฺคาหิโน, ยตฺวาธิกรณเมณํ มนินฺทริยํ
อสิวฺตํ วิหรนฺตํ อภิชฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกฺุสลา ฐมฺมา
อนฺุวาสฺสเวยฺยํ, ตสฺส สํวราย ปฏฺิปปชฺชถ, รกฺขถ มนินฺทริยํ,
มนินฺทริเย สํวรํ อาปชฺชถาติ. อยมปิ โข มหาราช เหตุ อญํ
ปจฺจโย, เยนิเม ทหฺรา ภิกขุ สฺสุ กภาพเกสา ภทฺเรน โยพฺพเนน
สมนฺนาคตา ปจฺเจเนน วยฺสา อนิกิพิตาวิโน กาเมสุ ยาวชิวํ
ปริปฺปณฺณํ ปริสฺสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ จรณฺติ, อทฺธานญฺจ อาปาเทนฺตํตีติ.

“อจฺฉริยํ โภ ภารทวาช, อพฺภุตํ โภ ภารทวาช, ยาว
สฺมาสิตตฺถจิทํ โภ ภารทวาช เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา

^๑ ฉ.,เท.,อิ. กริสฺสามาติ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. โข

อรหตา สมฺมาสมพุทฺเธน, เอสฺว โข โภ ภารทฺวาช เหตุ เอส
 ปจฺจโย, เยนิเม ทหฺรา ภิกฺขุ สฺสุ กภาพเกสา ภทฺเรน โยพฺพเนน
 สมณฺหาคตา ปจฺเมน วยสา อนิกิพิตาวินฺ กาเมสุ ยาวชีว
 ปริปฺพณฺณํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ จรณฺติ, อทฺธานญจ อาปาเทนฺติตฺติ.
 ‘อหฺมปิ โข โภ ภารทฺวาช ยสฺมี สมเย อรกฺขิตฺเตเนว กาเยน
 อรกฺขิตาย วาจา ย อรกฺขิตฺเตน จิตฺเตน อณฺุปฏฺจิตาย สติยา
 อสฺวเตหิ อินฺทฺริเยหิ อนฺุเตปฺปํ ปวิสํมิ, อติวีย มํ ตสฺมี สมเย
 โลภธมฺมา ปริสหนฺติ. ยสฺมิญจ ขวาทํ โภ ภารทฺวาช สมเย
 รกฺขิตฺเตเนว กาเยน รกฺขิตาย วาจา รกฺขิตฺเตน จิตฺเตน อณฺุปฏฺจิตาย
 สติยา สฺวเตหิ อินฺทฺริเยหิ อนฺุเตปฺปํ ปวิสํมิ, น มํ ตตฺถ’ ตสฺมี
 สมเย โลภธมฺมา ปริสหนฺติ. อภิกฺกนฺตํ โภ ภารทฺวาช, อภิกฺกนฺตํ
 โภ ภารทฺวาช. เสยฺยถาปิ โภ ภารทฺวาช นิกฺกขฺชิตํ วา
 อุกฺกขฺเชยฺย, ปฏฺิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มุพฺพหสฺส วา มคฺคํ
 อาจิกฺขฺเชยฺย, อนฺุทธกาเร วา เตลปฺปชฺไชตํ ธาเรยฺย ‘จกฺขมฺนโต
 รูปานิ ทกฺขณฺติตฺติ. เอวเมวํ โภตา ภารทฺวาเชน อนฺุณฺกปริยาเยน
 ธมฺโม ปกาสิโต, เอสาหํ โภ ภารทฺวาช ตํ ภควนฺตํ สรณํ
 คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ อปาสกํ มํ ภวํ ภารทฺวาโช
 ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณํคตฺตํ. จตฺตถิ.

๕. โสณสุตตัม

[๑๒๘] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหฺรติ เวพฺพเน
 กลนฺทกนิวาเป. อถ โข โสณฺ คหปติปฺตฺโต, เยน ภควา,
 เตนฺุปสงฺกมิ; อฺุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ,

เอกมนต์ นิสินโน โข โสโณ คหปติปุตโต ภควนต์ เอตทโวจ
 “โก หนู โข ฆนเต เหตุ โก ปจฺจโย, เยน มิเชกจฺเจ สตฺตา
 ทิฏฺฐเ ว ฆมฺเม โน ปรินิพฺพายนฺติ. โก ปน ฆนเต เหตุ โก
 ปจฺจโย, เยน มิเชกจฺเจ สตฺตา ทิฏฺฐเ ว ฆมฺเม ปรินิพฺพายนฺตีติ.
 (ยถา ปริมฺมุตฺตนต์ เอว วิตฺถาเรตพฺพ) [๑]. ปณฺจมํ.

๖. โฆสิตสูตต์

[๑๒๙] เอกํ สมยํ ภควา อายสฺมา อานนฺโท โกสมฺพิยํ
 วิหริติ โฆสิตารามे. อถ โข โฆสิตโต คหปติ, เยนายสฺมา
 อานนฺโท, เตนุปลงฺกมิ ๔เป๔ เอกมนต์ นิสินโน โข โฆสิตโต
 คหปติ อายสฺมนต์ อานนฺทํ เอตทโวจ “ชาตฺตฺนํตต์ ชาตฺตฺนํตฺตนต์
 ฆนเต อานนฺท วุจฺจติ, กิตฺตาวตา หนู โข ฆนเต ชาตฺตฺนํตต์
 วุตต์ ภควตฺติ.

“สํวิซฺซติ โข คหปติ จกฺขุชาตฺตฺ รูปา จ มนาปา
 จกฺขุวิญญานญจ, สุขเวทนิยํ ผสฺสํ ปฏฺิจจ อุปฺปซฺซติ สุขา
 เวทนา. สํวิซฺซติ โข คหปติ จกฺขุชาตฺตฺ รูปา จ อมนาปา
 จกฺขุวิญญานญจ, ทุกฺขเวทนิยํ ผสฺสํ ปฏฺิจจ อุปฺปซฺซติ ทุกฺขา
 เวทนา. สํวิซฺซติ โข คหปติ จกฺขุชาตฺตฺ รูปา จ [๒] อุปฺเปกฺขภูจฺจานิยา”
 จกฺขุวิญญานญจ อทุกฺขมสุขเวทนิยํ ผสฺสํ ปฏฺิจจ อุปฺปซฺซติ
 อทุกฺขมสุขา เวทนา ๔เป๔ สํวิซฺซติ โข คหปติ ชิวฺหาชาตฺตฺ รสา
 จ มนาปา ชิวฺหาวิญญานญจ, สุขเวทนิยํ ผสฺสํ ปฏฺิจจ อุปฺปซฺซติ

^๑ จ.,เท.,อิ. อยฺ โข โสโณ เหตุ, อยฺ ปจฺจโย, เยน มิเชกจฺเจ สตฺตา ทิฏฺฐเ ว ฆมฺเม
 ปรินิพฺพายนฺตีติ. เอวมฺปริปี. ^๒ จ.,เท. มนาปา

^๓ ส. อุปฺเปกฺขาจฺจานิยา จ.,เท. อุปฺเปกฺขาเวทนิยา, เอวมฺปริปี. อิ. อุปฺเปกฺขาจฺจานิยา.

สุขา เวทนา. สัมวิชฺชติ โข คหปติ ชิวหาธาตุ รสา จ อมณาปา
 ชิวหาวิญญานณฺจ, ทุกฺขเวทนียํ ผสฺสํ ปฏิจฺจ อฺปฺปชฺชติ ทุกฺขา
 เวทนา. สัมวิชฺชติ โข คหปติ ชิวหาธาตุ รสา จ อฺเปกฺขภูจฺจานิยา
 ชิวหาวิญญานณฺจ, อทุกฺขมสุขเวทนียํ ผสฺสํ ปฏิจฺจ อฺปฺปชฺชติ
 อทุกฺขมสุขา เวทนา ๕เปยฺ สัมวิชฺชติ โข คหปติ มโนธาตุ ฐมฺมา จ
 มณาปา มโนวิญญานณฺจ, สุขเวทนียํ ผสฺสํ ปฏิจฺจ อฺปฺปชฺชติ
 สุขา เวทนา. สัมวิชฺชติ โข คหปติ มโนธาตุ ฐมฺมา จ อมณาปา
 มโนวิญญานณฺจ, ทุกฺขเวทนียํ ผสฺสํ ปฏิจฺจ อฺปฺปชฺชติ ทุกฺขา
 เวทนา. สัมวิชฺชติ โข คหปติ มโนธาตุ ฐมฺมา จ อฺเปกฺขภูจฺจานิยา
 มโนวิญญานณฺจ, อทุกฺขมสุขเวทนียํ ผสฺสํ ปฏิจฺจ อฺปฺปชฺชติ
 อทุกฺขมสุขา เวทนา. เอตฺตาวตฺตา [*] คหปติ ธาตุนานตฺตํ วุตฺตํ
 ภควตฺตติ. จณฺเฐ.

๗. หาลิทุกานิสฺสุตฺ

[๑๓๐] เอกํ สมยํ อายสฺมา มหากจฺจาโน อวณฺเฐสฺส วิหริตฺ
 กุลมฺเว สํปวตฺเต^๒ ปพฺพเต. อถ โข หาลิทุกานิ^๓ คหปติ,
 เยนายสฺมา มหากจฺจาโน, เตนุปสงฺกมิ ๕เปยฺ เอกมฺหตฺตํ นิสินฺโน
 โข หาลิทุกานิ คหปติ อายสฺมณฺตํ มหากจฺจันํ เอตทวโจ
 “วุตฺตมิตฺถํ ภนฺเต ภควตฺตา ‘ธาตุนานตฺตํ ปฏิจฺจ อฺปฺปชฺชติ
 ผสฺสนานตฺตํ, ผสฺสนานตฺตํ ปฏิจฺจ อฺปฺปชฺชติ เวทนานานตฺตณฺติ.
 กถํ นุ โข ภนฺเต ธาตุนานตฺตํ ปฏิจฺจ อฺปฺปชฺชติ ผสฺสนานตฺตํ,
 ผสฺสนานตฺตํ ปฏิจฺจ อฺปฺปชฺชติ เวทนานานตฺตณฺติ.”

หมตอายุ 27/05/2566

* จ.,เท.,อิ. โข

^๒ จ.,เท. ปปาเต อิ. กุรรณเว ปวตเต

^๓ จ.,เท.,อิ. หาลิทุกานิ, เอวมุปริปี.

“อิธ คหปติ ภิกขุ จกขุณา รูปํ ทิสฺวา ‘มณাপํ อิตฺถेतฺตํ
ปชานาติ, จกขุวิญญาณํ สุขเวทนียํ จ สุขเวทนียํ’^๑ ผลสํ ปฏิจฺจ
อุปฺปชฺชติ สุขา เวทนา. จกขุณา จ โข ปเนว”^๒ รูปํ ทิสฺวา
‘อมณাপํ อิตฺถेतฺตํ ปชานาติ, จกขุวิญญาณํ ทุกฺขเวทนียํ จ
ทุกฺขเวทนียํ ผลสํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ทุกฺขา เวทนา. จกขุณา โข
ปเนว รูปํ ทิสฺวา ‘อุเปกฺขภูจฺจانیยํ’^๓ อิตฺถेतฺตํ ปชานาติ,
จกขุวิญญาณํ, อทุกฺขมสุขเวทนียํ จ อทุกฺขมสุขเวทนียํ^๔ ผลสํ
ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ อทุกฺขมสุขา เวทนา.

ปุณ จปรํ คหปติ ภิกขุ โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ๔เปย
จฺฉาเนน คนฺธํ จายิตฺวา ๔เปย ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา ๔เปย
กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสิตฺวา ๔เปย มนฺสา ฅมฺมํ วิญฺญาเย ‘มณাপํ
อิตฺถेतฺตํ ปชานาติ, มโนวิญญาณํ สุขเวทนียํ จ สุขเวทนียํ
ผลสํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ สุขา เวทนา. มนฺสา โข ปเนว ฅมฺมํ
วิญฺญาเย ‘อมณاپํ อิตฺถेतฺตํ ปชานาติ, มโนวิญญาณํ ทุกฺขเวทนียํ จ
ทุกฺขเวทนียํ ผลสํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ทุกฺขา เวทนา. มนฺสา โข
ปเนว ฅมฺมํ วิญฺญาเย ‘อุเปกฺขภูจฺจانیยํ อิตฺถेतฺตํ ปชานาติ,
มโนวิญญาณํ อทุกฺขมสุขเวทนียํ จ อทุกฺขมสุขเวทนียํ ผลสํ
ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ อทุกฺขมสุขา เวทนา. เอวํ โข คหปติ
ชาตฺตฺวานตฺตํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ผลสฺสนานตฺตํ, ผลสฺสนานตฺตํ ปฏิจฺจ
อุปฺปชฺชติ เวทนานานตฺตํ. สตฺตมํ.

๘. นกุลปิตุสสุต

[๑๓๑] เอกั สมัย ภควา ภคฺเคสุ วิหริตี สัสุมารคิเร^๑
 เกสภาวาเน มิคทาเย. อถ โข นกุลปิตา คหปติ, เยเน ภควา,
 เตนุปลงฺกมิ ๗เปฯ เอกมฺนตํ นิสินโน โข นกุลปิตา คหปติ
 ภควนฺตํ เอตทวโจ "โก นุ โข ภนฺเต เหตุ โก ปจฺจโย, เยเน
 มิเชกจฺเจ สตุตา ทิฏฺฐเจ ว ฐมฺเม โน ปรินิพฺพายนฺติ. โก ปน
 ภนฺเต เหตุ, โก ปจฺจโย, เยเน มิเชกจฺเจ สตุตา ทิฏฺฐเจ ว ฐมฺเม
 ปรินิพฺพายนฺตีสติ.

"สนฺติ โข คหปติ จกฺขุวิญญฺเอยยา รูปา อิกฺขจา กนฺตา
 มนาปา ปิยรูปา กามฺมปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเฏ ภิกฺขุ อภินนฺทติ
 อภิวทติ อชฺโฆสาย ติฏฺฐจติ, ตสฺส ตํ อภินนฺทโต อภิวทโต
 อชฺโฆสาย ติฏฺฐจโต ตนฺนินฺสฺสิตํ วิญฺญาณํ โหติ, ตทฺฐปาทานํ.
 สอฺปปาทาโน คหปติ ภิกฺขุ โน ปรินิพฺพายติ ๗เปฯ สนฺติ โข
 คหปติ ชิวหาวิญญฺเอยยา รสา ๗เปฯ สนฺติ โข คหปติ
 มโนวิญญฺเอยยา ฐมฺมา อิกฺขจา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามฺมปสณฺหิตา
 รชนียา, ตณฺเฏ ภิกฺขุ อภินนฺทติ อภิวทติ อชฺโฆสาย ติฏฺฐจติ,
 ตสฺส ตํ อภินนฺทโต อภิวทโต อชฺโฆสาย ติฏฺฐจโต ตนฺนินฺสฺสิตํ
 วิญฺญาณํ โหติ, ตทฺฐปาทานํ. สอฺปปาทาโน คหปติ ภิกฺขุ โน
 ปรินิพฺพายติ. อัย โข คหปติ เหตุ, อัย ปจฺจโย, เยเน มิเชกจฺเจ
 สตุตา ทิฏฺฐเจ ว ฐมฺเม โน ปรินิพฺพายนฺติ.

สนฺติ จ^๒ โข คหปติ จกฺขุวิญญฺเอยยา รูปา อิกฺขจา กนฺตา
 มนาปา ปิยรูปา กามฺมปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเฏ ภิกฺขุ น

อภินนฺทติ น อภิวทติ น อชฺโฆสาย ติฏฺฐติ, ตสฺส ตํ
 อนภินนฺทโต อนภิวทโต อนชฺโฆสาย ติฏฺฐโต น ตนฺนิสฺสิตํ
 วิญฺญาณํ โหติ, น ตทฺฐปาทานํ. อนฺุปาทาโน คหปติ ภิกฺขุ
 ปรีนิพฺพายติ ๕เปฯ สนฺติ โข คหปติ ชิวฺหาวิญญฺเอยยา รสา
 ๕เปฯ สนฺติ โข คหปติ มโนวิญญฺเอยยา ธมฺมา อิกฺกจา กนฺตา
 มนาปา ปิยฺรฺูปา กามฺุปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเเจ ภิกฺขุ น
 อภินนฺทติ น อภิวทติ น อชฺโฆสาย ติฏฺฐติ, ตสฺส ตํ
 อนภินนฺทโต อนภิวทโต อนชฺโฆสาย ติฏฺฐโต น ตนฺนิสฺสิตํ
 วิญฺญาณํ โหติ, น ตทฺฐปาทานํ, อนฺุปาทาโน คหปติ ภิกฺขุ
 ปรีนิพฺพายติ. อัย โข คหปติ เหตุ, อัย ปจฺจโย, เยน มิเชกจฺเจ
 สตฺตา ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม ปรีนิพฺพายนฺฺตติ. อฏฺฐมํ.

๕. โลหิจฺจสฺสุตฺตํ

[๑๓๒] เอกํ สมยํ อายสฺมา มหากจฺจาโน อวณฺฺตีสฺส วิหริติ
 มกฺกรกณฺเฑ^๑ อรณฺณกุกฺกิกายํ. อถ โข โลหิจฺจสฺส พุราหฺมณสฺส
 สมฺพหฺลสา อนฺุเตวาสิกา กณฺุจหารกา มาณวกา, เยนายสมฺโต
 มหากจฺจานสฺส อรณฺณกุกฺกิกา, เตณฺุปสงฺกมึสฺส; อุปสงฺกมิตฺวา ปรีโต
 ปรีโต กุกฺกิกายํ อนฺุจงฺกมนฺฺติ อนฺุวิจรณฺฺติ อฺุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา
 กานฺิจิ กานฺิจิ เสเลยฺยกานฺิ กโรณฺฺติ^๒ “อิเม ปน มฺุณฺุทกา สมณกา
 อิปฺภา กณฺุหา^๓ พนฺุรฺูปาทาปจฺจา อิเมสฺส ภารตกานฺิ^๔ สกฺกตา
 ครกฺกตา มานิตา ปุชิตา อปจิตาติ.

^๑ ฉ., เท. มกฺกรกเต

^๒ ส. เสลิสฺสกานฺิ กโรณฺฺตา, อ. เสลิสฺสกานฺิ กโรณฺฺติ

^๓ อ. กิณฺุหา

^๔ ฉ., เท. ภารตกานฺิ

อถ โข อายสฺมา มหากัจจโน วิหารา นิกฺขมิตฺวา เต
 มาณวกเ เอตทโวจ “มา [°] มาณวกา สหฺมกตฺถ, ฐมมํ โว
 ภาสิสฺสามีติ. เอวํ วุตฺเต, เต มาณวกา ตฺถเห อเหสฺสุ. อถ โข
 อายสฺมา มหากัจจโน เต มาณวกเ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

“สยฺยตฺตมา ปุพฺพตฺรา อเหสฺสุ
 เต พุราหฺมณา เย ปุราณํ สรณฺติ
 คฺคตฺตานิ ทฺวารานิ สุรกฺขิตานิ
 อเหสฺสุ^๒ เตสํ อภิภูยฺย โกธํ.
 ฐมฺเม จ ฌาเน^๓ จ รตา อเหสฺสุ
 เต พุราหฺมณา เย ปุราณํ สรณฺติ
 อิเมว^๔ โวกฺกมฺม ชหามฺหเสติ^๕
 โคตฺเตน มตฺตา วิสมํ จรณฺติ.
 โกธากิฏฺฐา สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 วิรฺชฺชมฺมานา^๖ ตสฺสทฺวารเส^๗
 อคฺคตฺตทฺวารสฺส ภาวนฺติ โมฆา
 สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส วิตฺตํ
 อนาสกา ถณฺทิลสายิกา จ
 ปาโต สินานญจ ตโย จ เวทา.

ขราชนิ ฐมา ปงโก	มนฺตา สยฺยพฺพตํ ตโป
กุหนา วงฺกทณฺหา จ	อุทกา จ มฺนานิ จ
วณฺณา เอเต พุราหฺมณานํ	กตา กิณฺจิกฺขภาวนา

^๑ อ. โ

^๒ อ. จ ฌาเน

^๓ จ., เท. ชปามเสติ อ. ชปปามเสติ

^๔ อ. วิรชฺชมฺมานา จ., เท. วิรชฺชมฺมานา

^๕ จ., เท., อ. อเหสฺสุ

^๖ จ., เท., อ. อิเม จ

^๗ จ., เท., อ. ปุณฺณตฺตทณฺหา

^๘ จ., เท. สตฺตทณฺหาตณฺหา

จิตตมจ สสมาหิต

วิปสณนมนาวิล

อขิล สพพญเตสุ

โส มคโค พรหมปตติยาติ.

อถ โข เต มาณวกา กุปิตา อนตตมนา, เยน โลหิจโจ
พราหมโณ, เตนุปลสงกมิส; อุปสงกมิตวา โลหิจจํ พราหมณํ
เอตทโวจํ “ยคฺเช ภาวํ ชาเนยฺย สมโณ มหากจฺจาโน พราหมณานํ
มนฺเต เอกํเสน อสวทติ” ปฏิกโกสตีติ. เอวํ วุตฺเต, โลหิจโจ
พราหมโณ กุปิตो อโหสิ อนตตมโน. อถ โข โลหิจจสฺส
พราหมณสฺส เอตทโหสิ “น โข ปน เมตํ ปฏฺฐูป, โยหํ
อณฺณทตฺถํ มาณวกานํเยว สุตฺวา สมณํ มหากจฺจานํ อุกโกเสยฺย
วิรุชฺฌเมยฺย” ปริภาเสยฺย, ยนฺนุนาหํ อุปสงกมิตวา ปุจฺเจยฺยนติ.

อถ โข โลหิจโจ พราหมโณ เตหิ มาณวกเหหิ สทฺธิ,
เยนายสฺมา มหากจฺจาโน, เตนุปลสงกมิ; อุปสงกมิตวา आयสฺมตา
มหากจฺจาเนน สทฺธิ สมฺโมเท, สมฺโมเทนียํ กถํ สาราณํ วิตฺติสาเรตฺวา
เอกมนฺตํ นิสฺสีทิ, เอกมนฺตํ นิสฺสินโน โข โลหิจโจ พราหมโณ
आयสฺมนฺตํ มหากจฺจานํ เอตทโวจ “आคमंसु नु च्विथ गो कज्जान
อมहाकं समपहुला अनुत्तेवासिका गृहहारका माणवกาति.

“आकमंसु च्विथ ते पुराहमन समपहुला अनुत्तेवासिका
गृहहारका माणवกาति.

“อหุ ปน โโกโต กจฺจานสฺส เตหิ มาณวกเหหิ สทฺธิ โกจิเทว
กถาสลฺลาไปติ.

“อหุ โข เม พราหมณ เตหิ มาณวกเหหิ สทฺธิ ["] อโหสิ
กถาสลฺลาไปติ.

^๑ ฉ.,เท.,อ. อปาทติ

^๒ ฉ.,เท.,อ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๓ ฉ.,เท.,อ. โกจิเทว กถาสลฺลาไปติ.

“ยถา กถํ ปน โภโต กจฺจํนสฺส เตหิ มาณวเกหิ สทฺธิ
อโหสิ กถาสลฺลาไปติ.

“เอวํ โข เม พุราหฺมณ เตหิ มาณวเกหิ สทฺธิ อโหสิ
กถาสลฺลาไปติ.

“สีลุตฺตมา ปุพฺพตฺตรา อเหสํ

เต พุราหฺมณา เย ปุราณํ สรณฺติ ฯเปฯ

อหิํ สพฺพญฺเตสฺส โส มคฺโค พุรหฺมปตฺติยาติ.

“เอวํ โข เม พุราหฺมณ เตหิ [๑] สทฺธิ อโหสิ
กถาสลฺลาไปติ.

“อคฺคตฺตทฺวาโรติ ภวํ กจฺจํโน อาห, กิตฺตาวตา นุ โข
โภ กจฺจํน อคฺคตฺตทฺวาโร โหตีติ.

“อิธ พุราหฺมณ เอกจฺโจ จกฺขุณา รุเป ทิสฺวา ปิยฺรูเป รุเป
อหิมุจฺจติ, อปฺปิยฺรูเป รุเป พยาปชฺชติ, อนุปฏฺฐิตาย^๒ สติยา
วิหฺรติ ปริตฺตเจตฺโส, ตณฺจ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ยถาภูตํ
นปฺปชานาติ, ยตฺถสฺส เต อุปฺปนฺนา ปาปกา อกฺกุสลา ฆมฺมา
อปฺริเสสา นิสฺสํวณฺตี. โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ฯเปฯ ฆาเนน คณฺหํ
ฆายิตฺวา ฯเปฯ ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา ฯเปฯ กาเยน โผฏฺฐพฺพํ
ผุสิตฺวา ฯเปฯ มนฺสา ฆมฺมํ วิญฺญาย ปิยฺรูเป ฆมฺเม อหิมุจฺจติ.
อปฺปิยฺรูเป [๓] ฆมฺเม พยาปชฺชติ. อนุปฏฺฐิตาย สติยา วิหฺรติ
ปริตฺตเจตฺโส, ตณฺจ เจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ยถาภูตํ นปฺปชานาติ,
ยตฺถสฺส เต อุปฺปนฺนา ปาปกา อกฺกุสลา ฆมฺมา อปฺริเสสา
นิสฺสํวณฺตี, เอวํ โข พุราหฺมณ อคฺคตฺตทฺวาโร โหตีติ.

มคอ. ๒๗/๐๕๒๕๖๖

^๑ ฉ., เท., อ. มาณวเกหิ ^๒ ฉ., เท. อนุปฏฺฐิตายสฺสติ จ วิหฺรติ. เอวํปริปี. ^๓ ฉ., เท. จ

“อจฺจนริยํ โภ กจฺจํ, อพฺภุตํ โภ กจฺจํ, ยาวณฺจิทํ
โภตา กจฺจํเนน อคฺคตทฺวาโร ว สมนํ อคฺคตทฺวาโรติ อกฺขาโต.
คฺคตทฺวาโรติ ภวํ กจฺจํโน อาห, กิตฺตาวตา นุ โข โภ กจฺจํ
คฺคตทฺวาโร โหตีติ.

“อิธ พฺราหฺมณ ภิกฺขุ จกฺขุณา รูปํ ทิสฺวา ปิยรูปํ รูปํ
นาธิมุจฺจติ, อปฺปิยรูปํ รูปํ น พฺยาปชฺชติ, อฺปฺภุจิตาย สติยา ว
วิหริติ อปฺปมาณเจตฺโส, ตณฺจ เจโตวิมุตฺตี ปณฺณาวิมุตฺตี ยถาภูตํ
ปชานาติ. ยตฺถสฺส เต อฺปฺปนฺนา ปาปกา อกฺุสลา ฐมฺมา
อปฺริเสสา นิสฺรุณฺณติ. โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ๔เปยฺ ฌาเนน กนฺธํ
ฌายิตฺวา ๔เปยฺ ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา ๔เปยฺ กาเยน โสภณฺทพฺพํ
มุสฺสิตฺวา ๔เปยฺ มนฺสา ฐมฺมํ วิญฺญาย ปิยรูปํ ฐมฺเม นาธิมุจฺจติ,
อปฺปิยรูปํ ฐมฺเม น พฺยาปชฺชติ, อฺปฺภุจิตาย สติยา ว” วิหริติ
อปฺปมาณเจตฺโส, ตณฺจ เจโตวิมุตฺตี ปณฺณาวิมุตฺตี ยถาภูตํ ปชานาติ,
ยตฺถสฺส เต อฺปฺปนฺนา ปาปกา อกฺุสลา ฐมฺมา อปฺริเสสา
นิสฺรุณฺณติ. เอวํ โข พฺราหฺมณ คฺคตทฺวาโร โหตีติ.

“อจฺจนริยํ โภ กจฺจํ, อพฺภุตํ โภ กจฺจํ, ยาวณฺจิทํ
โภตา กจฺจํเนน คฺคตทฺวาโรว สมนํ ‘คฺคตทฺวาโรติ’ อกฺขาโต.
อภิกฺกนฺตํ โภ กจฺจํ, อภิกฺกนฺตํ โภ กจฺจํ, เสยฺยถาปี โภ
กจฺจํ นิกฺกชฺชิตํ วา อุกฺกชฺชเยย, ปภฺิจจนฺนํ วา วิวเรยฺ,
มฺพฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺกชฺชเยย, อนฺธกาเร วา เตลปฺปชฺชิตํ
ธาเรยฺ ‘จกฺขุมฺนโต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ,’^๑ เอวเมว” โภ” กจฺจํเนน
อนेกปริยาเยน ฐมฺโม ปกาสิโต, เอสาหํ โภ กจฺจํ ตํ ภควนฺตํ

^๑ อ. สติยา จ

^๒ อ. ทกฺขินฺตีติ.

^๓ อ. อิตฺสทโท น ทิสฺสติ.

^{๔-๔} อ. เอวเมว โภตา

สรณํ คจฺฉามิ ฐมฺมญจ ภิกขุสงฺฆญจ, อุปาสกํ มํ ภวํ กจฺจानโน
ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺนเปตํ สรณํคตํ. ยถา จ ภวํ กจฺจानโน
มกฺกรกญฺเฏ อุปาสกกฺกุลานิ อุปสงฺกมตฺติ, เอวเมวํ โลหิจจกฺกุลํ อุปสงฺกมตฺตุ.
ตตฺถ เย มาณวกา มาณวิกา วา ภวณฺตํ กจฺจานํ อภิวาเทสฺสณฺตํ
ปจฺจุปฺภุจิสฺสณฺตํ อหริสฺสณฺตํ^๑ อาสนํ วา อุทกํ วา ทสฺสณฺตํ,
เตสฺสณฺตํ ภวิสฺสณฺตํ ทิฆมรตฺตํ หิตาย สุขายาติ. นวมํ.

๑๐. เวรหญจานิสุตต์

[๑๓๓] เอกํ สมยํ อายสฺมา อุทายิ^๒ กามณฺฑทายํ วิหริติ
โตทยเยยสฺส พุราหฺมณฺสส อมฺพวเน. อถ โข เวรหญจานิโคตฺตตาย^๓
พุราหฺมณฺนิยา อนฺเตवासึ มาณวโก, เยนายสฺมา อุทายิ, เตณฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมา อุทายินา สทฺธิ สมฺโมเทติ, สมฺโมเทนียํ
กถํ สาราณีนํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ. เอกมฺนตํ นิสินฺนํ โข
ตํ มาณวกํ อายสฺมา อุทายิ ฐมฺมมฺยา กถาย สนฺทสฺสเสสิ
สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิ. อถ โข [^๔] มาณวโก
อายสฺมา อุทายินา ฐมฺมมฺยา กถาย สนฺทสฺสโต สમાทปโต
สมุตฺเตชิตโต สมฺปหํสิตโต อญฺจายาสนา, เยน เวรหญจานิโคตฺตา
พุราหฺมณฺ, เตณฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เวรหญจานิโคตฺตํ พุราหฺมณฺ
เอตทวโจ “ยคฺเช โมตี ชาเนยฺย,^๕ สมโน อุทายิ ฐมฺมํ เทเสติ
อาทิกุลลาณํ มชฺฌกฺกุลยาณํ ปริโยสานกฺกุลยาณํ, สาทถํ พุยฺยชนํ
เกวลปริปฺพณฺณํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ ปกาเสตีติ.

^๑ ฉ.,เท.,อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ.,เท.,อ. อุทายิ เอวฺมุปริปี.

^๓ ฉ.,เท.,อ. เวรหญจานิโคตฺตานิ, เอวฺมุปริปี.

^๔ ฉ.,เท.,อ. โส.

^๕ ฉ.,เท. ชาเนยฺยาสี.

“เตนหิ ตวํ มาณวก มม วจเนน สมณํ อุทายี นินนุเตหิ
 สวาทนาย ภตเตนาติ. “เอวํ โภถีติ โข โส มาณวโก
 เวรหณจาทิโคตตาท พุราหุณนียา ปฏิสสุตวา, เยนายสุมมา อุทายี,
 เตนุปลสงกมิ; อุปสงกมิตวา आयस्मन्तํ อุทายี เอตทวโจ “อธิวาเสตุ
 กิร ภวํ อุทายี อมหากํ อาจริยาย” เวรหณจาทิโคตตาท
 พุราหุณนียา สวาทนาย ภตตันทิ, อธิวาเสสิ โข आयस्มา อุทายี
 ตุณ्हีภาเวน. อถ โข आयสุมมา อุทายี ตสสา รตติยา อจฺจเยน
 ปุพฺพณฺหสมยํ นีวาเสตุวา ปตฺตจิวรํ อาทาย, เยน
 เวรหณจาทิโคตตาท พุราหุณนียา นีเวสนํ, เตนุปลสงกมิ;
 อุปสงกมิตวา ปณฺณตเต อาสเน นีสีทิ. อถ โข เวรหณจาทิโคตตาท
 พุราหุณนียา आयस्มन्तํ อุทายี ปณฺเฑเนน ชาทนีเยน โภชนนีเยน
 สหตฺถา สนฺตปเปสิ สมฺปวาเรสิ. อถ โข เวรหณจาทิโคตตาท
 พุราหุณนียา आयस्มन्तํ อุทายี ภุตฺตาวี อนีตปตฺตปาณี ปาทูกา
 อาโรหิตวา อจฺจเ อาสเน นีสีทิตวา สีสํ โอคฺคฺจิตวา आयस्มन्तํ
 อุทายี เอตทวโจ “ภณ สมณ ฐมฺมหนฺติ.

“ภวิสฺสติ ภคินิ สมโยติ วตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิ.”

ทฺติยมฺปิ โข โส มาณวโก, เยนายสุมมา อุทายี, เตนุปลสงกมิ;
 อุปสงกมิตวา आयสุมตา อุทายินา สทฺธิ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ
 กถํ สาราณนียํ วีติสาเรตฺวา เอกมหนฺตํ นีสีทิ. เอกมหนฺตํ นีสินฺนํ โข
 ตํ มาณวกํ आयสุมมา อุทายี ฐมฺมียา กถาย สนฺทสฺเสสิ
 สมาทเปสิ สมุตเตเชสิ สมฺปหํเสสิ. ทฺติยมฺปิ โข โส มาณวโก
 आयสุมตา อุทายินา ฐมฺมียา กถาย สนฺทสฺสีโต สมาทปีโต
 สมุตเตชิตโต สมฺปหंसิตโต อุฏฺฐายาสนา, เยน เวรหณจาทิโคตตาท

หมตอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ.,เท.,อ. อาจริยภริยาย.

^๒ ฉ.,เท. ปกฺกมิ.

พราหมณิ, เตนุปลงกมิ; อุปสงกมิตวา เวรหญจานิโคตต์ พราหมณิ
เอตทโวจ “ยคฺเช โภที ชาเนยฺย, สมโน อุทายิ ฌมมํ เทเสติ
อาทิกุลยาณํ มชฺฌเมกกุลยาณํ ปริโยसानกุลยาณํ, สาทถํ สพฺพญชฺชนํ
เกวลปริปฺพณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ ปกาเสตฺตีติ.

“เอวเมวํ ปน ตวํ มาณวก สมณสฺส อุทายิสฺส วณฺณํ
ภาสสิ, สมโน อุทายิ ‘ภณ สมณ ฌมฺมนฺติ วุตฺโต สมาน
'ภวิสฺสติ ภคินิ สมโยติ วตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกุกนฺโตติ.

“ตถา हि ปน ตวํ โภติ ปาทูกา อโรหิตฺวา อจฺเจ
อาสเน นิสิตฺวา สีสํ โอคฺคฺจิตฺวา เอตทโวจ ‘ภณ สมณ
ฌมฺมนฺติ. ฌมฺมครุโน हि เต ภวนฺโต ฌมฺมการวาทิ.

“เตนहि ตวํ มาณวก มม วจเนน สมณํ อุทายี นิมนฺเตहि
สฺวาทนาย ภตฺเตนาติ. “เอวํ โภตฺตีติ โข โส มาณวก
เวรหญจานิโคตฺตตาย พฺรหฺมณียา ปฏิสฺสุตฺวา, เยนายสฺมา อุทายิ,
เตนุปลงกมิ; อุปสงกมิตฺวา आयสฺมนฺตํ อุทายี เอตทโวจ “อริวเสตฺ
กิริ ภวํ อุทายิ อมฺหากํ อจฺริยภริยาย เวรหญจานิโคตฺตตาย พฺรหฺมณียา
สฺวาทนาย ภตฺตฺนฺติ. อริวเสสิ โข आयสฺมา อุทายิ ตฺถนฺทฺธิภาเวน.

อถ โข आयสฺมา อุทายิ ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน
ปฺพพฺพณฺหสมยํ นิวเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย, เยน เวรหญจานิโคตฺตตาย
พฺรหฺมณียา นิเวสนํ, เตนุปลงกมิ; อุปสงกมิตฺวา ปณฺณตฺเต
อาสเน นิสิตฺ. อถ โข เวรหญจานิโคตฺตา พฺรหฺมณิ आयสฺมนฺตํ
อุทายี ปณฺเฑน ขาทนฺเเยน โภชนเเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปสิ
สมฺปวาเรสิ. อถ โข เวรหญจานิโคตฺตา พฺรหฺมณิ आयสฺมนฺตํ
อุทายี ภูตฺตาวี อนินฺตปตฺตปาณิ ปาทูกา อโรหิตฺวา นีजे อาสเน

นีสิติตวา สีส วิวริตวา อายสมนุตฺตํ อุทายี เอตทวโจ “กิสฺมี นุ
โฆ ฆนฺเต สติ อรหฺนฺโต สุขทุกฺขํ ปญฺญเปณฺติ, กิสฺมี อสติ
อรหฺนฺโต สุขทุกฺขํ น ปญฺญเปณฺตีสติ.

“จกฺขุสฺมี โฆ ภคินิ สติ อรหฺนฺโต สุขทุกฺขํ ปญฺญเปณฺติ,
จกฺขุสฺมี อสติ อรหฺนฺโต สุขทุกฺขํ น ปญฺญเปณฺติ ฯเปฯ ชิวฺหาย
สติ อรหฺนฺโต สุขทุกฺขํ ปญฺญเปณฺติ, ชิวฺหาย อสติ อรหฺนฺโต
สุขทุกฺขํ น ปญฺญเปณฺติ ฯเปฯ มนสฺมี สติ อรหฺนฺโต สุขทุกฺขํ
ปญฺญเปณฺติ, มนสฺมี อสติ อรหฺนฺโต สุขทุกฺขํ น ปญฺญเปณฺตีสติ.

เอวํ วุตฺเต, เวรฺหณฺจานิโคตฺตา พุราหฺมณิ อายสมนุตฺตํ
อุทายี เอตทวโจ “อภิกฺกนฺตํ ฆนฺเต, อภิกฺกนฺตํ ฆนฺเต, เสยฺยถาปิ
ฆนฺเต นิฏฺฐชฺชิตํ วา อุฏฺฐายฺเยยฺย, ปฏฺิจจณฺ्हํ วา วิวเรยฺย,
มฺพฺพหฺสส วา มคฺคํ อาจิกฺขเยยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปฺปชฺโชตํ
ธาเรยฺย ‘จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขณฺตีสติ. เอวเมวํ อยฺเยน อุทายินา
อนฺเฆปฺริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต. เอสาหํ ฆนฺเต’ อุทายิ ตํ
ภวนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมณฺจ ภิกฺขุสงฺฆณฺจ, อุปาสิกํ มํ อยฺโย
อุทายิ ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺเปตํ สรณํคตฺตํ. ทสมํ.

ตติโย คหปติวคฺโค.

ตสฺสุทฺธานํ

เวสาลี วชฺชี นาพนฺทา ภารทฺวาชโสณฺ จ โฆสิตา
หาลิทฺทโก^๒ นกุลปิตา โลหิจฺโจ เวรฺหณฺจานีสติ.

๔. เทวทหาคโค

๑. เทวทหสยุตัม

[๑๓๔] เอกัง สมยํ ภควา สกฺเขสฺส^๑ วิหริติ เทวทหนฺนาม
 สกฺขาน^๒ นิคโม. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “นาหํ ภิกฺขเว
 ‘สพฺเพสญฺเฆว ภิกฺขุณฺโณ จสฺส ผสฺสสายตเนสฺส อปฺปมาเทน กรณียนฺติ
 วทามิ. น จ ปนาหํ ภิกฺขเว ‘สพฺเพสญฺเฆว ภิกฺขุณฺโณ จสฺส
 ผสฺสสายตเนสฺส นาปฺปมาเทน กรณียนฺติ วทามิ. เย เต ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ อรหฺนฺโต ขีณาสวา วุสิตวฺนฺโต กตกรณียา โอหิตภารา
 อนฺุปฺปตฺตสทตฺถา ปริกฺขีณภวสญฺโฆชฺชา สมมทญฺญา วิมุตฺตา,
 ‘เตสาหํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺโณ จสฺส ผสฺสสายตเนสฺส นาปฺปมาเทน กรณียนฺติ
 วทามิ. ตํ กิสฺส เหตุ. กถนฺเตสฺส^๓” อปฺปมาเทน, อภพฺพา เตน^๔
 ปมชฺชิตุํ. เย จ โข เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ เสชา^๕ อปฺปตฺตมานสา
 อนฺุตฺตรํ โยคกฺขเมมํ ปตฺถยมาณา ว^๖ วิหริตฺติ. ‘เตสาหํ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุณฺโณ จสฺส ผสฺสสายตเนสฺส อปฺปมาเทน กรณียนฺติ วทามิ. ตํ
 กิสฺส เหตุ. สนฺติ ภิกฺขเว จกฺขุวิญญฺเญยฺยา รุปา มโนรมาปิ
 อมโนรมาปิ, ตฺยาสฺส ผุสฺส ผุสฺส จิตฺตํ น ปริยาทาย ติฏฺฐนฺติ,
 เจตโส อปริยาทานา อารทฺธํ โหติ วีริยํ อสลฺลีนํ, อุปฺภูจिता สติ
 อปฺปมฺภูจาท^๗, ปสฺสทฺโธ กาโย อสารทฺโธ, สમાหิตํ จิตฺตํ เอกคฺคํ.
 อิมํ ขวาทํ ภิกฺขเว อปฺปมาทผลํ สมปสฺสสมาโน ‘เตสํ ภิกฺขุณฺโณ จสฺส
 ผสฺสสายตเนสฺส อปฺปมาเทน กรณียนฺติ วทามิ ฯเปฯ สนฺติ ภิกฺขเว

^๑ ฌ., เท., อี. สกฺเขสฺส

^๒ อี. สกฺขานํ นิคเม

^๓ ฌ., เท., อี. กตํ.

^๔ ฌ., เท., อี. เต

^๕ “เสกฺขชาติปิ ปาโร.

^๖ ฌ., เท., อี. วสทฺโท น ทิสฺสตี.

^๗ ฌ., เท., อี. อสมฺมฺภูจาท, เอวฺมุปฺริปี.

ชีวหาวิญญะเยยา รสา มโนรมาปิ อมโนรมาปิ, ตยาสุส ผุสสุ ผุสสุ
 จิตตัม น ปริยาทาย ติฏฐันติ, เจตโส อปริยาทานา อารทัม โหติ
 วีริยํ อสลลีนํ, อุปภูจिता สติ อปฺปมฺภูจา, ปสฺสทฺโธ กาโย อสารทฺโธ,
 สมหิตํ จิตตํ เอกกคํ. อิมํ ขวาทํ ภิกฺขเว อปฺปมาทผลํ สมฺปสฺสมาโน
 'เตสํ ภิกฺขูนํ จสุ ผสฺสายตเนสุ อปฺปมาเทเน กรณียันติ วทามิตี
 ฯเปฯ สนฺติ ภิกฺขเว มโนวิญญะเยยา ฐมา มโนรมาปิ อมโนรมาปิ,
 ตยาสุส ผุสสุ ผุสสุ จิตตัม น ปริยาทาย ติฏฐันติ, เจตโส
 อปริยาทานา อารทัม โหติ วีริยํ อสลลีนํ, อุปภูจिता สติ อปฺปมฺภูจา,
 ปสฺสทฺโธ กาโย อสารทฺโธ, สมหิตํ จิตตํ เอกกคํ. อิมํ ขวาทํ
 ภิกฺขเว อปฺปมาทผลํ สมฺปสฺสมาโน 'เตสํ ภิกฺขูนํ จสุ ผสฺสายตเนสุ
 อปฺปมาเทเน กรณียันติ วทามิตี. ปจฺมํ.

๒. ขณฺสุตฺตํ

[๑๓๕] “ลาภา โว ภิกฺขเว, สุทฺธํ โว ภิกฺขเว, ขโณ
 โว ภิกฺขเว” ปฏิลทฺโธ พุรหฺมจริยวาสาเย. ทิฏฺฐา มยา ภิกฺขเว จ
 ผสฺสายตนิกา นาม นิริยา, ตตฺถ ยงฺกิณฺจิ จกฺขุนา รูปี ปสฺสตี,
 อนิฏฺฐารूपิเยว ปสฺสตี, โน อิฏฺฐารूपิ อกนฺตรूपิเยว ปสฺสตี, โน
 กนฺตรूपิ, อมฺหาปฺรूपิเยว ปสฺสตี, โน มฺหาปฺรूपิ. ยงฺกิณฺจิ โสเตเน
 สทฺทํ สุณฺหาตี ฯเปฯ ยงฺกิณฺจิ ฌาเนเน คนฺธี ฌายตี ฯเปฯ
 ยงฺกิณฺจิ ชิวฺหาเย รลํ สายตี ฯเปฯ ยงฺกิณฺจิ กาเยเน โผฏฺฐพฺพํ
 ผุสตี ฯเปฯ ยงฺกิณฺจิ มนฺสา ฐมํ วิชานาตี, อนิฏฺฐารूपิเยว
 วิชานาตี, โน อิฏฺฐารूपิ อกนฺตรूपิเยว วิชานาตี, โน กนฺตรूपิ,
 อมฺหาปฺรียะว วิชานาตี, โน มฺหาปฺรूपิ.

* จ.,เท.,อิ. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ.

ลามภา โว ภิกฺขเว, สฺลทฺธํ โว ภิกฺขเว, ขโณ โว ภิกฺขเว
ปฏฺฐิตทฺธํ พุรหฺมจริยวาสาย. ทิฏฺฐา มยา ภิกฺขเว จ ผสฺสสายตนิกา
นาม สคฺคา, ตตฺถ ยงฺกิญฺจิ จกฺขฺนา รุปํ ปสฺสตี, อิกฺขจฺรูปํ เยว
ปสฺสตี, โน อนิกฺขจฺรูปํ, กนฺตรูปํเยว ปสฺสตี, โน อกนฺตรูปํ,
มนาปรูปํเยว ปสฺสตี, โน อมนาปรูปํ ๕เปฯ ยงฺกิญฺจิ ชิวฺหาย
รสํ สายตี ๕เปฯ ยงฺกิญฺจิ มนฺสา ฅมฺมํ วิชานาตี, อิกฺขจฺรูปํเยว
วิชานาตี, โน อนิกฺขจฺรูปํ, กนฺตรูปํเยว วิชานาตี, โน อกนฺตรูปํ,
มนาปรูปํเยว วิชานาตี, โน อมนาปรูปํ. ลามภา โว ภิกฺขเว,
สฺลทฺธํ โว ภิกฺขเว, ขโณ โว ภิกฺขเว” ปฏฺฐิตทฺธํ
พุรหฺมจริยวาสายาตี. ทฺติยํ.

๓. ปจฺมรูปารามสฺสุตฺ

[๑๓๖] “รูปารามา ภิกฺขเว เทวมนุสฺสา รูปฺรตา”
รูปสมฺมุทิตา, รูปวิปริณามวิราคณิโรชา ทุกฺขา” ภิกฺขเว เทวมนุสฺสา
วิหรนฺตี. สทฺทารามา ภิกฺขเว เทวมนุสฺสา สทฺทรรตา สทฺทสมฺมุทิตา,
สทฺทวิปริณามวิราคณิโรชา ทุกฺขา ภิกฺขเว เทวมนุสฺสา วิหรนฺตี.
คณฺฐารามา ๕เปฯ รสธารามา ๕เปฯ โผฏฺฐพฺพารามา ๕เปฯ ฅมฺมารามา
ภิกฺขเว เทวมนุสฺสา ฅมฺมรรตา ฅมฺมสมฺมุทิตา, ฅมฺมาวิปริณามวิราคณิโรชา
ทุกฺขา ภิกฺขเว เทวมนุสฺสา วิหรนฺตี. ตถาคโต จ โข ภิกฺขเว
อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ รูปานํ สมุทฺยญฺจ อตฺตญฺคมญฺจ อสฺสาทญฺจ
อาทึนญฺจ นิสฺสรณญฺจ ยถาภูตํ วิทิตฺวา น รูปารามํ น
รูปฺรโต น รูปสมฺมุทิตํ, รูปวิณามรูปวิปริณามวิราคณิโรชา สฺส” ภิกฺขเว

๑ ฉ., เท., อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสตี.

๓ ฉ., อ. ทุกฺข, เอวมฺปริปี.

๒ อ. อัย. ปาโจ น ทิสฺสตี.

๔ อ. สฺส

ตถาคโต วิหริติ. สทฺททานํ ๕เปยฺย คณฺฐานํ ๕เปยฺย รสํ ๕เปยฺย
โผฏฺฐพฺพานํ ๕เปยฺย ฐมฺมานํ สมุทฺทยญฺจ อตฺถกฺกมญฺจ อสฺสาทญฺจ
อาทึนญฺจ นิสฺสรณญฺจ ยถาภูตํ วิทิตฺวา น ฐมฺมาราโม น
ฐมฺมรโต น ฐมฺมสมมุทิตโต ฐมฺมวิปริณาม-วิราคณิโรชา สุโข ภิกฺขเว
ตถาคโต วิหริตฺติ.^๑

อิทมวโจ ภคฺวา. อิทํ วตฺวาน สุกโต อถาปรํ
เอตทวโจ สตุถา

“รूपํ สทฺททา คณฺฐา รสา	ผสฺสา ฐมฺมา จ เกวลา
อิกฺกจา กนฺตา มนาปา จ	ยาวตตถิตฺติ วุจฺจติ.
สทฺเวกสฺส โลกสฺส	เอเต โว สุขสมฺมตา
ยตฺถ เจ เต นิสฺซุณฺณติ	ตํ เตสํ ทฺกฺขสมฺมตํ.
สุขํ จ ^๒ ทิฏฺฐจฺมริเยภิ	สทฺกกายสฺส นิโรธนํ
ปจฺจนิกมิตํ โหติ	สพฺพโลเกน ปสฺสตํ.
ยํ ปเร สุขโต อาหุ	ตทริยา อหุ ทฺกฺขโต
ยํ ปเร ทฺกฺขโต อาหุ	ตทริยา สุขโต วิทฺ.
ปสฺส ฐมฺมํ ทฺวิชานํ	สมฺมุพฺเพตฺถ อวิทฺทสฺ
นิวุตฺตานํ ตโม โหติ	อนฺธกาโร อปสฺสตํ.
สตุถฺจ วิวฏฺโฐ โหติ	อาโลโก ปสฺสตามิว
สนฺติเก น วิชานนฺติ	มคฺคา ฐมฺมสฺส อโกวิทฺทา.
ภวราคปเรเตหิ	ภวโสทานุสาริกิ ^๓
มารเชยฺยานุปนฺเนภิ	นายํ ฐมฺโม สุขสมฺพุทฺโธ. ^๔

^๑ ฌ., เท., อ. อัย ปาโร น ทิสฺสติ.

^๓ ฌ., เท. ภวราคานุสาริกิ

^๒ อ. อัย ปาโร น ทิสฺสติ.

^๔ ฌ., เท. สุขสมฺพุทฺโธ

โก นุ อณฺณตฺรรมริเยภิ

ปทํ สมฺพุทฺธมฺรหติ"

ยํ ปทํ สมฺมทณฺณาย

ปรินิพฺพนฺติ อนาสวาทิ. ตติยํ.

๔. ทุตติยรูปารามสุตต์

[๑๓๗] "รูปารามา ภิกฺขเว เทวมนุสฺสา รูปฺรตา รูปฺสมุทิตา, รูปฺวิปริณามวิราคณิโรธา ทุกฺขา ภิกฺขเว เทวมนุสฺสา วิหรณฺติ. สทฺทารามา ๔เปฯ คณฺธารามา ๔เปฯ รสารามา ๔เปฯ โผฏฺฐพฺพารามา ๔เปฯ ฌมฺมารามา ภิกฺขเว เทวมนุสฺสา ฌมฺมรตา ฌมฺมสมุทิตา, ฌมฺมวิปริณามวิราคณิโรธา ทุกฺขา ภิกฺขเว เทวมนุสฺสา วิหรณฺติ. ตถาคโต จ โช ภิกฺขเว อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ รูปานํ สมุทฺยณฺจ อตฺถงฺคณฺจ อสฺสาทณฺจ อาทีนฺวณฺจ นิสฺสรณณฺจ ยถาภูตํ วิทิตฺวา น รูปารามํ น รูปฺรโต น รูปฺสมุทิตํ, รูปฺวิปริณามวิราคณิโรธา สุโข ภิกฺขเว ตถาคโต วิหรติ. สทฺทานํ ๔เปฯ คณฺธานํ ๔เปฯ รสานํ ๔เปฯ โผฏฺฐพฺพานํ ๔เปฯ ฌมฺมานํ สมุทฺยณฺจ อตฺถงฺคณฺจ อสฺสาทณฺจ อาทีนฺวณฺจ นิสฺสรณณฺจ ยถาภูตํ วิทิตฺวา น ฌมฺมารามํ น ฌมฺมรโต น ฌมฺมสมุทิตํ, ฌมฺมวิปริณามวิราคณิโรธา สุโข ภิกฺขเว ตถาคโต วิหรตฺติ. จตฺตตฺถํ.

๕. ปจมนตุมหากสุตต์

[๑๓๘] "ยํ ภิกฺขเว น ตุมฺหากํ, ตํ ปชฺછ, ตํ โว ปหีนํ หิตาย สุขาย ภวิสฺสติ. กิณฺจ ภิกฺขเว น ตุมฺหากํ. จกฺขุ ภิกฺขเว น ตุมฺหากํ, ตํ ปชฺছ, ตํ โว ปหีนํ หิตาย สุขาย ภวิสฺสติ

หมอดอย 27/05/566

ขเปย ชิวหา น ตุมหากัม, ตัม ปชหถ, สา โว ปหีนา หิตาย
 สุขาย ภวิสสติ ขเปย มโน น ตุมหากัม, ตัม ปชหถ, โส โว
 ปหีโน หิตาย สุขาย ภวิสสติ. เสยยถาปิ ภิกขเว ยัม อิมสฺมี
 เขตวเน ติณกฏฐสาขาปลาสฺส, ตัม ชโน หเรยฺย วา ทฺเหยฺย วา
 ยถาปจฺจยัม วา กเรยฺย, อปิ น ตุมหากัม เอวมสฺส “อมฺเห ชโน
 หรติ วา ทฺหติ วา ยถาปจฺจยัม วา กโรตฺติติ.

โน เหตํ ภนฺเต.

ตัม กิสฺส เหตุ.

“น หิ โน เอตํ ภนฺเต อตฺตา วา อตฺตนิยํ วาติ.

“เอวเมว โข ภิกขเว จกฺขุ น ตุมหากัม, ตัม ปชหถ, ตัม
 โว ปหีนํ หิตาย สุขาย ภวิสสติ ขเปย ชิวหา น ตุมหากัม, ตัม
 ปชหถ, สา โว ปหีนา หิตาย สุขาย ภวิสสติ ขเปย มโน น
 ตุมหากัม, ตัม ปชหถ, โส โว ปหีโน หิตาย สุขาย ภวิสสตีติ.
 ปญจมํ.

๖. พุติยนตุมหากสฺสุตตํ

[๑๓๙] “ยัม ภิกขเว น ตุมหากัม, ตัม ปชหถ, ตัม โว ปหีนํ
 หิตาย สุขาย ภวิสสติ. กิณฺจ ภิกขเว น ตุมหากัม. รุปา ภิกขเว
 น ตุมหากัม, เต ปชหถ, เต โว ปหีนา หิตาย สุขาย ภวิสสตีติ.
 สทฺทา ขเปย คนฺธา ขเปย รสา ขเปย โผฏฐพฺพา ขเปย ฐมา
 น ตุมหากัม, เต ปชหถ, เต โว ปหีนา หิตาย สุขาย ภวิสสตีติ.
 เสยยถาปิ ภิกขเว ยัม อิมสฺมี เขตวเน ติณกฏฐสาขาปลาสฺส ขเปย
 เอวเมว โข ภิกขเว รุปา น ตุมหากัม, เต ปชหถ, เต โว

ปหีนา หิตาย สุขาย ภวิสฺสณฺตี. สทฺททา ๕เปยฺ คนฺธา ๕เปยฺ รสา ๕เปยฺ โผฏฺฐพฺพา ๕เปยฺ ธมฺมา น ตุมฺหากํ, เต ปชฺછ, เต โว ปหีนา หิตาย สุขาย ภวิสฺสณฺตีติ. จณฺจํ.

๗. อชฺฌตฺตอนิจฺจเหตุสุตฺตํ

[๑๔๐] “จกฺขุํ ภิกฺขเว อนิจฺจํ, โยปิ เหตุ, โยปิ ปจฺจโย จกฺขุสฺส อุปฺปาทาย, โสปิ อนิจฺจโ, อนิจฺจสมฺภุตํ ภิกฺขเว จกฺขุํ กุโต นิจฺจํ ภวิสฺสติ ๕เปยฺ ชิวฺหา อนิจฺจา, โยปิ เหตุ, โยปิ ปจฺจโย ชิวฺหาย อุปฺปาทาย, โสปิ อนิจฺจโ, อนิจฺจสมฺภุตา ภิกฺขเว ชิวฺหา กุโต นิจฺจา ภวิสฺสติ ๕เปยฺ มโน อนิจฺจโ, โยปิ ภิกฺขเว เหตุ, โยปิ ปจฺจโย มนฺสส อุปฺปาทาย, โสปิ อนิจฺจโ, อนิจฺจสมฺภุโต ภิกฺขเว มโน กุโต นิจฺจโ ภวิสฺสตีติ.” เหวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสาวโก จกฺขุสฺมีปิ นิพฺพินฺหติ ๕เปยฺ ชิวฺหายปิ นิพฺพินฺหติ ๕เปยฺ มนฺสมีปิ นิพฺพินฺหติ, นิพฺพินฺหํ วิรชฺชติ, วิราคา วิมฺจุจติ, วิมฺุตตสฺมี วิมฺุตตมิตฺติ ฌาณํ โหติ. ๕ปฺณา ชาติ, วุสฺสิตํ พุรฺหมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ. สตฺตมํ.

๘. อชฺฌตฺตทฺกฺขเหตุสุตฺตํ

[๑๔๑] “จกฺขุํ ภิกฺขเว ทฺกฺขุํ, โยปิ เหตุ, โยปิ ปจฺจโย จกฺขุสฺส อุปฺปาทาย, โสปิ ทฺกฺโข, ทฺกฺขสมฺภุตํ ภิกฺขเว จกฺขุํ กุโต สุขํ ภวิสฺสติ ๕เปยฺ ชิวฺหา ทฺกฺขา, โยปิ เหตุ, โยปิ ปจฺจโย ชิวฺหาย อุปฺปาทาย, โสปิ ทฺกฺโข, ทฺกฺขสมฺภุตา ภิกฺขเว

ชีวหา กุโต สฺวา ภวิสฺสติ ฯเปฯ มโน ทุกฺโข, โยปี เหตุ โยปี
ปจฺจโย มนฺสส อปฺปาทาย, โสปี ทุกฺโข, ทุกฺขสมฺภูโต ภิกฺขเว มโน
กุโต สฺว ภวิสฺสติ. เอวํ ปสฺสํ ฯเปฯ นاپริ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ.
อญฺจม.

๕. อชฺฌตฺตานตฺตเหตุสุตฺตํ

[๑๔๒] “จกฺขุํ ภิกฺขเว อนตฺตา, โยปี เหตุ, โยปี ปจฺจโย
จกฺขุสฺส อปฺปาทาย, โสปี อนตฺตา, อนตฺตสมฺภูตํ ภิกฺขเว จกฺขุํ
กุโต อตฺตา ภวิสฺสติ ฯเปฯ ชิวหา อนตฺตา, โยปี เหตุ, โยปี
ปจฺจโย ชิวหา อปฺปาทาย, โสปี อนตฺตา, อนตฺตสมฺภูตา
ภิกฺขเว ชิวหา กุโต อตฺตา ภวิสฺสติ ฯเปฯ มโน อนตฺตา, โยปี
เหตุ, โยปี ปจฺจโย มนฺสส อปฺปาทาย, โสปี อนตฺตา,
อนตฺตสมฺภูโต ภิกฺขเว มโน กุโต อตฺตา ภวิสฺสติ. เอวํ ปสฺสํ
ฯเปฯ นاپริ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ. นวม.

๑๐. พาหิรานิจฺจเหตุสุตฺตํ

[๑๔๓] “รूपํ ภิกฺขเว อนิจฺจา, โยปี เหตุ, โยปี ปจฺจโย
รूपานํ อปฺปาทาย, โสปี อนิจฺโจ, อนิจฺจสมฺภูตา ภิกฺขเว รุปํ
กุโต นิจฺจา ภวิสฺสนฺติ. สทฺทา ฯเปฯ คณฺธา ฯเปฯ รสา ฯเปฯ
โผฏฺฐพฺพา ฯเปฯ ฐมา อนิจฺจา, โยปี เหตุ, โยปี ปจฺจโย
ฐมานํ อปฺปาทาย, โสปี อนิจฺโจ, อนิจฺจสมฺภูตา ภิกฺขเว ฐมา
กุโต นิจฺจา ภวิสฺสนฺติ. เอวํ ปสฺสํ ฯเปฯ นاپริ อิตฺถตฺตยาติ
ปชานาตีติ. ทสม.

๑๑. พหิรณตตเหตุสุตต

[๑๔๔] “รฐปา ภิกขเว ทุกขา, โยปี เหตุ โยปี ปจโย
 รฐปณํ อปฺปาทาย, โสปี ทุกโข, ทุกขสมมุตตา ภิกขเว รฐปา กุโต
 สฺขา ภวิสฺสนฺติ. สทฺททา อเปยฺย คณฺฐา อเปยฺย รสา อเปยฺย
 โผฏฺฐพฺพา อเปยฺย ฐมฺมา ทุกขา, โยปี เหตุ โยปี ปจโย
 ฐมฺมานํ อปฺปาทาย, โสปี ทุกโข, ทุกขสมมุตตา ภิกขเว ฐมฺมา
 กุโต สฺขา ภวิสฺสนฺติ. เอวํ ปสฺสํ อเปยฺย นاپริ อิตถตฺตยาตติ
 ปชานาตฺติ. เอกาทสํ.

๑๒. พหิรณตตเหตุสุตต

[๑๔๕] “รฐปา ภิกขเว อนตฺตา, โยปี เหตุ โยปี ปจโย
 รฐปณํ อปฺปาทาย, โสปี อนตฺตา, อนตตสมมุตตา ภิกขเว รฐปา
 กุโต อตฺตา ภวิสฺสนฺติ. สทฺททา อเปยฺย คณฺฐา อเปยฺย รสา อเปยฺย
 โผฏฺฐพฺพา อเปยฺย ฐมฺมา อนตฺตา, โยปี เหตุ โยปี ปจโย
 ฐมฺมานํ อปฺปาทาย, โสปี อนตฺตา, อนตตสมมุตตา ภิกขเว ฐมฺมา
 กุโต อตฺตา ภวิสฺสนฺติ. เอวํ ปสฺสํ ภิกขเว สุตฺวา อริยสาวโก
 รฐเปสฺสปี นิพฺพินฺทติ, สทฺทเทสฺสปี อเปยฺย คณฺฐเทสฺสปี อเปยฺย รเสสฺสปี
 อเปยฺย โผฏฺฐพฺเพสฺสปี อเปยฺย ฐมฺเมสฺสปี นิพฺพินฺทติ, นิพฺพินฺทํ
 วิรชฺชติ, วิรชฺคา วิมฺุจฺจติ. วิมฺุตตสฺมี ‘วิมฺุตตมิตติ ฃาณํ โหติ,
 ‘ชฺเฃนา ชาตติ, วุสฺสิตํ พุรหฺมจริยํ กตํ กรณียํ, นاپริ อิตถตฺตยาตติ
 ปชานาตฺติ. ทฺวาทสํ.

จตุตฺโธ เทวทหะคุโ.

ตสฺสทฺททานํ

เทวททชโณปคฺคยห^๑ อคฺคยห เทว โหนติ มนสินา^๒
เหตุนาปี ตโย วุตฺตา ทเว อชฺฌตฺตพาหิราติ.

(๑๕) ๕. นวปฺราณวคฺโค

๑. กมฺมณิโรธสฺสทฺตํ

[๑๔๖] “นวปฺราณานิ ภิกฺขเว กมฺมานิ เทสิสฺสามิ
กมฺมณิโรธญจ กมฺมณิโรธคามินิญจ ปฏฺฐิปปํ, ตํ สฺสุณาถ, สาธุกํ
มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. กตมญจ ภิกฺขเว ปฺราณกมฺมํ. จกฺขุ
ภิกฺขเว ปฺราณกมฺมํ อภิสงฺขตํ อภิสญฺเจตยิตํ เวทนียํ ทฏฺฐพฺพํ
ฯเปฯ ชิวหา ปฺราณกมฺมา อภิสงฺขตา อภิสญฺเจตยิตา เวทนียา
ทฏฺฐพฺพา ฯเปฯ มโน ปฺราณกมฺโม อภิสงฺขโต อภิสญฺเจตยิตो
เวทนียो ทฏฺฐพฺโपो. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปฺราณกมฺมํ.

กตมญจ ภิกฺขเว นวกมฺมํ.

ยํ โช ภิกฺขเว เอตฺรหิ กมฺมํ กโรติ กาเยน วาจาเย
มนสา. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว นวกมฺมํ.

กตโม จ ภิกฺขเว กมฺมณิโรธ.

โย โช ภิกฺขเว กายกมฺมํ วจีกมฺมํ มโนกมฺมสฺส^๓ นิโรธา
วิมุตฺตี ผุสฺติ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว กมฺมณิโรธ.

กตมา จ ภิกขเว กมฺมโนโรธคามินี ปฏิปทา.

อยเมว อริโย อฏฺฐจฺจติโก มคฺโค. เสยฺยถิทํ. สมนฺมาทิฏฺฐิจิ
 สมนฺมาสงฺกปโป สมนฺมาวาจา สมนฺมากมฺมหนฺโต สมนฺมาอาชีโว
 สมนฺมาวายาโม สมนฺมาสติ สมนฺมาสมาธิ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
 กมฺมณีโรชคามินี ปฏฺฐิปทา.

อิติ โข ภิกขเว เทสิตํ โว^๑ มया ปุราณกมฺมํ, เทสิตํ
 นวกมฺมํ, เทสิตโต กมฺมนิโรธ, เทสิตา กมฺมนิโรธคามินี
 ปฏิปทา. ยํ โข ภิกขเว สตถารา กรณียํ สาวกานํ หิตะสีนา
 อนุกมฺปเกน อนุกมฺปํ อูปาทาย, กตํ โข มया.^๒ เอตานิ ภิกขเว
 รุกฺขมูลานิ เอตานิ สุนฺดาราการานิ. พุยายถ^๓ ภิกขเว, มา ปมาทตถ,
 มา ปจฺจนา วิปฺปฏิสาริโน อหฺวตถ, อयํ โว อมฺหากํ อนุสาสนีติ.
 ปจฺจมํ.

๒. อนิจจนิพพานสปปายสูตร

[๑๔๗] “นิพพานสปปายํ โว ภิกขเว ปฏิปทํ เทสิสสามิ,
 ตํ สุนาถ ฯเปฯ กตมา จ สา ภิกขเว นิพพานสปปายา
 ปฏิปทา. อีธ ภิกขเว ภิกขุ ‘จกขุํ อนิจฺจนฺติ ปสฺสตี, ‘รูปา
 อนิจฺจาตี ปสฺสตี, ‘จกฺขุวิญญาณํ อนิจฺจนฺติ ปสฺสตี, ‘จกฺขุสมฺพลสฺโส
 อนิจฺโจตี ปสฺสตี, ‘ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺพลสฺสพจฺจยา อุปฺปชฺชตี เวทยิตฺตํ
 สฺสํ วา ทฺวักขํ วา อทฺทกฺขมสฺสํ วา, ตมฺปิ อนิจฺจนฺติ ปสฺสตี ฯเปฯ
 ‘ชีวหา อนิจฺจาตี ปสฺสตี, ‘รสสา อนิจฺจาตี ปสฺสตี, ‘ชีวหาวิญญาณํ

* ฦ.เต. อย่ ปาโจ น ทิสสติ.

^๒ จ.ท. กต วิ ต มยา

๓ จ.ท. นายถ

อนิจจันติ ปสสติ, 'ชีวหาสมมสสโส อนิจจันติ ปสสติ, 'ยมปิทำ
ชีวหาสมมสสปปจจา อุปปชชติ เวทิตัง สุขัง วา ทุกขัง วา
อทุกขมสุขัง วา, ตมปิ อนิจจันติ ปสสติ ฯเปฯ 'มโน อนิจจันติ
ปสสติ, ฐมา อนิจจาติ ปสสติ, มโนวิญญานัง อนิจจันติ ปสสติ,
'มโนสมมสสโส อนิจจันติ ปสสติ, 'ยมปิทำ มโนสมมสสปปจจา
อุปปชชติ เวทิตัง สุขัง วา ทุกขัง วา อทุกขมสุขัง วา, ตมปิ
อนิจจันติ ปสสติ. อัง โข สา ภิกขเว นิพพานสปปายา
ปฏิปทาติ. ทุตติ.

๓. ทุกขนิพพานสปปายสูต

[๑๔๘] "นิพพานสปปายัง โว ภิกขเว ปฏิปทัง เทสิสสามิ,
ตัง สุนาถ ฯเปฯ กตมา จ สา ภิกขเว นิพพานสปปายา
ปฏิปทา. อิท ภิกขเว ภิกขุ" 'จกขัง ทุกขนติ ปสสติ, 'รฐา
ทุกขาติ ปสสติ, 'จกขวิญญานัง ทุกขนติ ปสสติ, 'จกขสมมสสโส
ทุกขไชติ ปสสติ, 'ยมปิทำ จกขสมมสสปปจจา อุปปชชติ เวทิตัง
สุขัง วา ทุกขัง วา อทุกขมสุขัง วา, ตมปิ ทุกขนติ ปสสติ ฯเปฯ
'ชีวหา ทุกขาติ ปสสติ ฯเปฯ 'มโน ทุกขไชติ ปสสติ, 'ฐมา
ทุกขาติ ปสสติ, 'มโนวิญญานัง ทุกขนติ ปสสติ, 'มโนสมมสสโส
ทุกขไชติ ปสสติ, 'ยมปิทำ มโนสมมสสปปจจา อุปปชชติ เวทิตัง
สุขัง วา ทุกขัง วา อทุกขมสุขัง วา, ตมปิ ทุกขนติ ปสสติ. อัง
โข สา ภิกขเว นิพพานสปปายา ปฏิปทาติ. ตติ.

๔. อนตฺตนิพฺพานสํปายสุตฺตํ

[๑๔๙] “นิพฺพานสํปายํ โว ภิกฺขเว ปฏฺิปปทํ เทสิสฺสามิ, ตํ สุณฺหาถ ฯเปฯ กตมา จ สา ภิกฺขเว นิพฺพานสํปายา ปฏฺิปปทา. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ‘จกฺขุ อนตฺตาติ ปสฺสตี, ‘รฺูปา อนตฺตาติ ปสฺสตี, ‘จกฺขุวิญฺญาณํ อนตฺตาติ ปสฺสตี, ‘จกฺขุสมฺมุสฺโส อนตฺตาติ ปสฺสตี, ‘ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺมุสฺสปจฺจยา อุมฺปชฺชติ เวทยิตฺตํ สฺขํ วา ทฺุกฺขํ วา อทฺุกฺขมสฺขํ วา, ตมฺปิ อนตฺตาติ ปสฺสตี ฯเปฯ ‘ชีวฺหา อนตฺตาติ ปสฺสตี ฯเปฯ ‘มโน อนตฺตาติ ปสฺสตี, ‘ธมฺมา อนตฺตาติ ปสฺสตี, ‘มโนวิญฺญาณํ อนตฺตาติ ปสฺสตี, ‘มโนสมฺมุสฺโส อนตฺตาติ ปสฺสตี, ‘ยมฺปิทํ มโนสมฺมุสฺสปจฺจยา อุมฺปชฺชติ เวทยิตฺตํ สฺขํ วา ทฺุกฺขํ วา อทฺุกฺขมสฺขํ วา, ตมฺปิ อนตฺตาติ ปสฺสตี. อัยฺ โห สา ภิกฺขเว นิพฺพานสํปายา ปฏฺิปปทาติ. จตฺตถํ.

๕. นิพฺพานสํปายปฏฺิปปทาสุตฺตํ

[๑๕๐] “นิพฺพานสํปายํ โว ภิกฺขเว ปฏฺิปปทํ เทสิสฺสามิ, ตํ สุณฺหาถ ฯเปฯ กตมา จ สา ภิกฺขเว นิพฺพานสํปายา ปฏฺิปปทา. ตํ ก็ มณฺเฑถ ภิกฺขเว, จกฺขุ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ.

อนิจฺจํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจฺจํ, ทฺุกฺขํ วา ตํ สฺขํ วาติ.

ทฺุกฺขํ ภาณเต.

หมดอายุ 27/05/2566

“ยํ ปณานิจฺจํ ทฺุกฺขํ วิปริณามธมฺมํ, กลฺลํ นุ ตํ สมฺนุสฺสตีตํ ‘เอตํ มม, เอโสหมสฺมิ, เอโส เม อตฺตาติ.

โน เหติ ฆนเต.

“รฐป หนีจจา วา อนิจจา วาติ.

อนิจจา ฆนเต.

“จกขุวิณณานิ ะเปะ จกขุสมมสสโส ะเปะ ยมปิทำ
มโนสมมสสสพจจา อุปปชชติ เวทยิต สขัม วา ทุกขัม วา
อทุกขมสขัม วา, ตมปิ หนีจจัม วา อนิจจัม วาติ.

อนิจจัม ฆนเต.

“ยัม ปณานิจจัม, ทุกขัม วา ตัม สขัม วาติ.

ทุกขัม ฆนเต.

“ยัม ปณานิจจัม ทุกขัม วิปริณามธมมัม, กลลัม ฆุ ตัม
สมนุสสสิตัม ‘เอตัม มม, เอโสหมสมิ, เอโส เม อตตาทิ.

โน เหติ ฆนเต.

“เอวัม ปสสัม ภิกขเว สุตวา อริยสาวโก จกขุสมิปี
นิพพินฺทติ, รฐเปสุมิปี นิพพินฺทติ, จกขุวิณณานิ นิพพินฺทติ
ะเปะ ยมปิทำ มโนสมมสสสพจจา อุปปชชติ เวทยิต สขัม วา
ทุกขัม วา อทุกขมสขัม วา, ตสมิปี นิพพินฺทติ, นิพพินฺทัม วิรชชติ,
วिरาคา วิมูจจติ ะเปะ นาปรัม อิตถตตาทาติ ปชานาติ. อยัม ไช
สา ภิกขเว นิพพานสปปายา ปฏีปทาติ. ปณจम्म.

๖. อนนฺเตวาลิกสูตตัม

[๑๕๑] “อนนฺเตวาลิกมิมิ ภิกขเว พุรหมจริยัม วุสฺสติ
อนาจริยัม, สานนฺเตวาลิกโก^๑ ภิกขเว ภิกขุ สาจริยโก ทุกขัม น

หมตอายุ 27/05/2566

^๑ จ.เท. สนฺเตวาลิกโก อี. สนฺเตวาลิกโกติ, เอวุมปริปี.

ผาสฺ^๑ วิหฺรติ, อนนฺเตวาสิกโก ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนาจริยโก สุขํ ผาสฺ
วิหฺรติ. กถญจ ภิกฺขเว^๒ ภิกฺขุ สานฺเตวาสิกโก สาจริยโก ทุกฺขํ
น ผาสฺ วิหฺรติ. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน จกฺขุณา รูปํ ทิสฺวา
อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ฐมา สรสงฺกปฺปา สญฺโฆชนียา,
ตฺยาสฺ^๓ อนฺโต วสนฺติ. อนฺตสฺส วสนฺติ^๔ ปาปกา อกุสลา
ฐมาติ ตสฺมา 'सानฺเตวาสิกโกติ วุจฺจติ. เต นํ สมฺมาจฺรณฺติ [^๕]
ปาปกา อกุสลา ฐมาติ ตสฺมา 'สาจริยโกติ วุจฺจติ ฯเปฯ

ปฺน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ชิวหา ย รสํ สายิตฺวา
อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ฐมา สรสงฺกปฺปา สญฺโฆชนียา,
ตฺยาสฺ อนฺโต วสนฺติ. อนฺตสฺส วสนฺติ ปาปกา อกุสลา ฐมาติ
ตสฺมา 'सानฺเตวาสิกโกติ วุจฺจติ. เต นํ สมฺมาจฺรณฺติ ปาปกา
อกุสลา ฐมาติ ตสฺมา 'สาจริยโกติ วุจฺจติ ฯเปฯ

ปฺน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน มนฺสา ฐมํ วิญฺญา ย
อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ฐมา สรสงฺกปฺปา สญฺโฆชนียา,
ตฺยาสฺ อนฺโต วสนฺติ. อนฺตสฺส วสนฺติ ปาปกา อกุสลา ฐมาติ
ตสฺมา 'सानฺเตวาสิกโกติ วุจฺจติ. เต นํ สมฺมาจฺรณฺติ. ปาปกา
อกุสลา ฐมาติ ตสฺมา 'สาจริยโกติ วุจฺจติ. เอวํ โข ภิกฺขเว
ภิกฺขุ สานฺเตวาสิกโก สาจริยโก ทุกฺขํ น ผาสฺ วิหฺรติ.

กถญจ ภิกฺขเว [^๖] อนนฺเตวาสิกโก อนาจริยโก สุขํ ผาสฺ
วิหฺรติ. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน จกฺขุณา รูปํ ทิสฺวา น อุปฺปชฺชนฺติ
ปาปกา อกุสลา ฐมา สรสงฺกปฺปา สญฺโฆชนียา, ตฺยาสฺ น

^๑ อ. ผาสฺ

^๓ อ. ตยสฺส, เอวมฺปฺริปี.

^๕ ฉ.,เท.,อ. สมฺมาจฺรณฺติ นํ, เอวมฺปฺริปี.

^๒ ฉ.,เท. อยํ ปาโง น ทิสฺสติ.

^๔ ส. อนฺตสฺสวสนฺติ.

^๖ ฉ.,เท.,อ. ภิกฺขุ

อนโต วสนติ. นาสส อนโต วสนติ ปาปกา อกุสลา ฐมาติ
ตสมา 'อนนุเตवासโกติ วุจติ. เนต' สมุทาจรติ [๒] ปาปกา
อกุสลา ฐมาติ ตสมา 'อนาจริยโกติ วุจติ' ๕เปฯ

ปุณ จปริ ภิกขเว ภิกขุโน ชิวหาย รสํ สายิตวา
น อุปฺปชฺชนติ ปาปกา อกุสลา ฐมา สรสงฺกปฺปา สญฺโฆชนียา,
ตฺยาสส น อนโต วสนติ. นาสส อนโต วสนติ ปาปกา อกุสลา
ฐมาติ ตสมา 'อนนุเตवासโกติ วุจติ. เนต' สมุทาจรติ
ปาปกา อกุสลา ฐมาติ ตสมา 'อนาจริยโกติ วุจติ' ๕เปฯ

ปุณ จปริ ภิกขเว ภิกขุโน มนสา ฐมํ วิญฺญาย น
อุปฺปชฺชนติ ปาปกา อกุสลา ฐมา สรสงฺกปฺปา สญฺโฆชนียา,
ตฺยาสส น อนโต วสนติ. นาสส อนโต วสนติ ปาปกา อกุสลา
ฐมาติ ตสมา 'อนนุเตवासโกติ วุจติ. เนต' สมุทาจรติ
ปาปกา อกุสลา ฐมาติ ตสมา 'อนาจริยโกติ วุจติ. เอวํ โข
ภิกขเว ภิกขุ อนนุเตवासโก อนาจริยโก สุขํ ฆาสุ วิหริติ.
อนนุเตवासิกมิตํ ภิกขเว พุรหฺมจริยํ วุสฺสตี' อนาจริยกํ.
सानุเตवासโก ภิกขเว ภิกขุ สาจริยโก ทุกฺขํ น ฆาสุ
วิหริติ, อนนุเตवासโก ภิกขเว ภิกขุ อนาจริยโก สุขํ ฆาสุ
วิหริตฺติ. ฉนฺจ.

๗. กิमतถียพุรหฺมจริยสุตฺตํ

[๑๕๒] "สเจ โว ภิกขเว อญฺญตติถียา ปริพุพาชกา เอวํ
ปุจฺเฉยฺยํ 'กิमतถียํ อาวุโส สมณฺเ โคตเม พุรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ.

หมตอายุ 27/05/2566

^๑ ส.,ฉ.,เท. น เต น น. เอวมุปริปี.

^๒ ฉ.,เท.,อิ. น สมุทาจรติ น, เอวมุปริปี.

^๓ อิ. วุจติ.

เอวํ ปุณฺณจา ตุมฺเห ภิกฺขเว เตสํ อณฺณตติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ
เอวํ พุยากรเยยยาถ ‘ทุกฺขสฺส โข อาวุโส ปริณฺณาย’^๑ ภควติ
พฺรหฺมจิริยํ วุสฺสตีติ. สเจ ปน โว ภิกฺขเว อณฺณตติตฺถิยา
ปริพฺพาชกา เอวํ ปุจฺเจยฺย ‘กตมํ ปน’^๒ อาวุโส ทุกฺขํ, ยสฺส
ปริณฺณาย สมณเ โคตมเ พฺรหฺมจิริยํ วุสฺสตีติ. เอวํ ปุณฺณจา ตุมฺเห
ภิกฺขเว เตสํ อณฺณตติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ เอวํ พุยากรเยยยาถ

‘จกฺขุ โข อาวุโส ทุกฺขํ, ตสฺส ปริณฺณาย ภควติ
พฺรหฺมจิริยํ วุสฺสตี ฐปา ทุกฺขา, เตสํ ปริณฺณาย ภควติ พฺรหฺมจิริยํ
วุสฺสตี จกฺขุวิณฺณานํ ทุกฺขํ, ตสฺส ปริณฺณาย ภควติ พฺรหฺมจิริยํ
วุสฺสตี. จกฺขุสมฺผลโส ทุกฺโข, ตสฺส ปริณฺณาย ภควติ พฺรหฺมจิริยํ
วุสฺสตี. ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺผลสฺสปจฺจยา อฺปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา
ทุกฺขํ วา อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ ทุกฺขํ, ตสฺส ปริณฺณาย ภควติ
พฺรหฺมจิริยํ วุสฺสตี ๔เปยฺ ชิวฺหา ทุกฺขา ๔เปยฺ มโน ทุกฺโข
๔เปยฺ ตสฺส ปริณฺณาย ภควติ พฺรหฺมจิริยํ วุสฺสตี. ยมฺปิทํ
มโนสมฺผลสฺสปจฺจยา อฺปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ ทุกฺขํ, ตสฺส ปริณฺณาย ภควติ พฺรหฺมจิริยํ
วุสฺสตี. อิทํ โข อาวุโส ทุกฺขสฺส’^๓ ปริณฺณาย ภควติ พฺรหฺมจิริยํ
วุสฺสตีติ. เอวํ ปุณฺณจา ตุมฺเห ภิกฺขเว เตสํ อณฺณตติตฺถิยานํ
ปริพฺพาชกานํ เอวํ พุยากรเยยยาถาติ. สยตฺตมํ.

๘. อตฺถินุโขปริยายสยัตต

[๑๕๓] “อตฺถิ นุ โข ภิกฺขเว ปริยาโย, ยํ ปริยายํ
อากมฺม^๑ ภิกฺขุ อณฺณเตว สทฺธาย อณฺณตฺร รุจิยา อณฺณตฺร อนุสฺสวา

^๑ อ. ยสฺส ปริณฺณาย

^๒ อ. กตมํ ปน ตํ

^๓ ฉ., เท., อ. ทุกฺขํ ยสฺส

อณณตวร อากการปริวิตกุกา อณณตวร ทิฏฐิจินิขุฆานกขนุติยา อณณํ
พุกากเรยฺย ‘ซีณา ชาติ, วุสิตํ พุรหุมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ
อิตถตตยาติ ปชานาตีติ.”

“ภควัมุลกา โน ภนฺเต ชมฺมา ภควํเนตฺติกา ภควํปฏิสรณา.
สาธุ วต ภนฺเต ภควนฺตํเยว ปฏิภาตฺตุ เอตสฺส ภาสิตสฺส อตฺถเ,
ภควโต สุตฺวา ภิกขุ ชาเรสฺสนตีติ.

“เตนहि ภิกฺขเว สุณาท, สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ.

“เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกขุ ภควโต ปจฺจสฺสึสฺสุ. ภควา
เอตทวโจ “อตุถิ ภิกฺขเว ปริยาโย, ยํ ปริยาโย อากมฺม ภิกฺขุ
อณณเตรว สทฺธาย อณณตวร รุจิยา อณณตวร อนฺนสฺสวา อณณตวร
อากการปริวิตกุกา อณณตวร ทิฏฐิจินิขุฆานกขนุติยา อณณํ พุกากเรยฺย
‘ซีณา ชาติ, วุสิตํ พุรหุมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตถตตยาติ
ปชานาตีติ.

“กตโม จ ภิกฺขเว ปริยาโย. ยํ ปริยาโย อากมฺม ภิกฺขุ
อณณเตรว สทฺธาย ๕เป๕ อณณตวร ทิฏฐิจินิขุฆานกขนุติยา อณณํ
พุกากโรติ ‘ซีณา ชาติ, วุสิตํ พุรหุมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ
อิตถตตยาติ ปชานาตีติ. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขุณา รูปํ ทิสฺวา
สนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ รากโทสโมหํ ‘อตุถิ เม อชฺฌตฺตํ รากโทสโมโหติ
ปชานาติ, อสนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ รากโทสโมหํ ‘นตุถิ เม อชฺฌตฺตํ
รากโทสโมโหติ ปชานาติ, ยนฺตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขุณา รูปํ
ทิสฺวา สนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ รากโทสโมหํ ‘อตุถิ เม อชฺฌตฺตํ
รากโทสโมโหติ ปชานาติ, อสนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ รากโทสโมหํ

‘นตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ รากโทสโมโหติ ปชานาติ. อปี นุ โขเม^๑
ภิกฺขเว ฐมา สหุทาย วา เวทิตพฺพา, รุจียา วา เวทิตพฺพา,
อนุสฺสเวน วา เวทิตพฺพา อากาการปรีวิตกฺเคน วา เวทิตพฺพา,
ทิกฺขณินฺชฌมานกฺขนฺติยา วา เวทิตพฺพาติ.

โน เหติ ภนฺเต.

“นนุเม ภิกฺขเว ฐมา ปณฺณาย ทิสฺวา เวทิตพฺพาติ.

เอวํ ภนฺเต.

“อยมฺปิ^๒ โฆ ภิกฺขเว ปริยาโย, ยํ ปริยายํ อากมฺม ภิกฺขุ
อณฺณเตรว สหุทาย อณฺณตฺร รุจียา อณฺณตฺร อนุสฺสวา อณฺณตฺร
อากาการปรีวิตกฺกา อณฺณตฺร ทิกฺขณินฺชฌมานกฺขนฺติยา อณฺณํ พฺยากรโรติ
‘ซีณา ชาติ, วุสฺสิตํ พุรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรี อิตฺถตฺตยาติ
ปชานาติ ๕เปย

“ปฺน จปรี ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา สนฺตํ วา
อชฺฌตฺตํ ๕เปย รากโทสโมโหติ ปชานาติ, อสนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ
รากโทสโมหํ ‘นตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ รากโทสโมโหติ ปชานาติ, ยนฺตํ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ^๓ ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา สนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ
รากโทสโมหํ อตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ รากโทสโมโหติ ปชานาติ, อสนฺตํ วา
อชฺฌตฺตํ รากโทสโมหํ ‘นตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ รากโทสโมโหติ ปชานาติ.
อปี นุ โขเม ภิกฺขเว ฐมา สหุทาย วา เวทิตพฺพา, รุจียา วา
เวทิตพฺพา, อนุสฺสเวน วา เวทิตพฺพา, อากาการปรีวิตกฺเคน วา
เวทิตพฺพา, ทิกฺขณินฺชฌมานกฺขนฺติยา วา เวทิตพฺพาติ.

โน เหติ ฆนเต.

“นฺนุเม ภิกฺขเว ฆมฺมา ปณฺณาย ทิสฺวา เวทิตพฺพาติ.

เอวํ ฆนเต.

“อยมฺปิ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ” ปริยาโย, ยํ ปริยายํ อากมฺม
ภิกฺขุ อณฺณเตรว สทฺธาย อณฺณตฺร รุจฺยา อณฺณตฺร อนุสฺสวา
อณฺณตฺร อาการปริวิตกฺกา อณฺณตฺร ทิฏฺฐินิฆฺฆานกฺขนฺติยา อณฺณํ
พฺยาโรติ ‘ขีณา ชาติ, วุสฺสํ พุรหฺมจฺริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ
อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ ฯเปฯ

“ปฺน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ มนฺสา ฆมฺมํ วิณฺณาย สนฺตํ วา
อฆฺมตฺตํ รากโทสโมหํ ‘อตฺถิ เม อฆฺมตฺตํ รากโทสโมโหติ
ปชานาติ, อสนฺตํ วา อฆฺมตฺตํ รากโทสโมหํ ‘นตฺถิ เม อฆฺมตฺตํ
รากโทสโมโหติ ปชานาติ, ยนฺตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ มนฺสา ฆมฺมํ
วิณฺณาย สนฺตํ วา อฆฺมตฺตํ รากโทสโมหํ ‘อตฺถิ เม อฆฺมตฺตํ
รากโทสโมโหติ ปชานาติ, อสนฺตํ วา อฆฺมตฺตํ รากโทสโมหํ
‘นตฺถิ เม อฆฺมตฺตํ รากโทสโมโหติ ปชานาติ. อปิ นฺ โขเม
ภิกฺขเว ฆมฺมา สทฺธาย วา เวทิตพฺพา, รุจฺยา วา เวทิตพฺพา,
อนุสฺสเวน วา เวทิตพฺพา, อาการปริวิตกฺเกน วา เวทิตพฺพา,
ทิฏฺฐินิฆฺฆานกฺขนฺติยา วา เวทิตพฺพาติ.

โน เหติ ฆนเต.

“นฺนุเม ภิกฺขเว ฆมฺมา ปณฺณาย ทิสฺวา เวทิตพฺพาติ.

เอวํ ฆนเต.

“อยมฺปิ โข ภิกฺขเว ปริยาโย, ยํ ปริยายํ อากมฺม ภิกฺขุ

อณฺณเตรว สทฺธาย อณฺณตฺร รุจฺฉิยา อณฺณตฺร อณฺณสฺสวา อณฺณตฺร
อากการปริวิตกฺกา อณฺณตฺร ทิฏฺฐินิซฺฆมานกฺขนฺติยา อณฺณํ พฺยากรโรติ
'ซีณา ชาติ, วุสฺสิตํ พุรหฺมจฺริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตถตฺตยาติ
ปชานาตีติ. อณฺณมํ.

๕. อินฺทฺริยสมฺปนฺนสยุตตัม

[๑๕๔] อถ โข อณฺณตโร ภิกฺขุ, เยเน ภควา, เตนุปลสงฺกมิ
ฯเปฯ เอกมฺนตํ นิสฺสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ
"อินฺทฺริยสมฺปนฺโน อินฺทฺริยสมฺปนฺโนติ ภาณเต วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ
โข ภาณเต อินฺทฺริยสมฺปนฺโน โหตีติ.

"จกฺขณฺทฺริเย เจ ภิกฺขุ อุทฺทพฺพยานุปลสฺสี วิหรนฺโต
จกฺขณฺทฺริเย นิพฺพิณฺทติ ฯเปฯ ชิวฺหิณฺทฺริเย เจ ภิกฺขุ
อุทฺทพฺพยานุปลสฺสี วิหรนฺโต ชิวฺหิณฺทฺริเย นิพฺพิณฺทติ ฯเปฯ มนินฺทฺริเย
เจ ภิกฺขุ อุทฺทพฺพยานุปลสฺสี วิหรนฺโต มนินฺทฺริเย นิพฺพิณฺทติ,
นิพฺพิณฺทํ วิรชฺชติ ฯเปฯ 'วิมุตฺตมิตฺติ ญาณํ โหติ. 'ซีณา ชาติ,
วุสฺสิตํ พุรหฺมจฺริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตถตฺตยาติ ปชานาติ.
เอตฺตาวตา โข ภิกฺขุ อินฺทฺริยสมฺปนฺโน โหตีติ. นวมํ.

๑๐. ฐมมกถิกปจฺจนสยุตตัม

[๑๕๕] อถ โข อณฺณตโร ภิกฺขุ, เยเน ภควา, เตนุปลสงฺกมิ
ฯเปฯ เอกมฺนตํ นิสฺสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ
"ฐมมกถิกโก ฐมมกถิกโกติ ภาณเต วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ โข ภาณเต
ฐมมกถิกโก โหตีติ.

“จกฺขุสฺส เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย
 ฌมฺมํ เทเสติ, ‘ฌมฺมกถิโก ภิกฺขุติ อลํ วจนาย. จกฺขุสฺส เจ ภิกฺขุ
 นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ, ‘ฌมานุฌมฺมปฏิปนฺโน
 ภิกฺขุติ อลํ วจนาย. จกฺขุสฺส เจ ภิกฺขุ นิพฺพิทา วิราคา นิโรธา
 อนุปาทา วิมุตฺโต โหติ, ‘ทิฏฺฐฌมฺมนิพฺพานปตฺโต ภิกฺขุติ อลํ
 วจนาย ๕เปยฺ ๕วิหหาย เจ ภิกฺขุ นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย
 ฌมฺมํ เทเสติ, ‘ฌมฺมกถิโก ภิกฺขุติ อลํ วจนาย ๕เปยฺ มนสฺส เจ
 ภิกฺขุ นิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย ฌมฺมํ เทเสติ, ‘ฌมฺมกถิโก
 ภิกฺขุติ อลํ วจนาย. มนสฺส เจ ภิกฺขุ นิพฺพิทาย วิราคาย
 นิโรธาย ปฏิปนฺโน โหติ, ‘ฌมานุฌมฺมปฏิปนฺโน ภิกฺขุติ อลํ วจนาย.
 มนสฺส เจ ภิกฺขุ นิพฺพิทา วิราคา นิโรธา อนุปาทา วิมุตฺโต
 โหติ, ‘ทิฏฺฐฌมฺมนิพฺพานปตฺโต ภิกฺขุติ. อลํ วจนายาติ. ทสมํ.

ปญฺจโม นวปฺราณวคฺโค.

ตสฺสทฺธานํ

กมฺมํ จตฺตาริ สปฺปายา อนนฺเตวาสิกิมตฺติยา
 อตฺถิ นฺ ๕ โข ปริยาโย อินฺทฺริยกถิเกน วาติ.”

ตติยปญฺณาสเก วคฺคตสฺสทฺธานํ

โยคกฺเขมิ จ โลโก จ คหปติ เทวทเหน จ
 นวปฺราณเณ ปญฺณาสํ^๒ ตติยํ^๒ เตน วุจฺจตีติ.

^๒ ฉ., เท. จกขานิ จจตณจ. อี. จกขนิ จจตณจ

นททิกขยา รากกขโย, รากกขยา นททิกขโย, นททิรากกขยา
จิตตัม 'สุมุตตนติ วุจจติ. โสตัม ภิกขเว โยนิโส มนสิกรธ ชเปย
ฆานัม ชเปย ชิวหัม ภิกขเว โยนิโส มนสิกรธ, ชิวหานิจจตมจ
ยถาภูตัม สมนุปลสสธ. ชิวหัม ภิกขเว ภิกขุ โยนิโส มนสิกรธโต
ชิวหานิจจตมจ ยถาภูตัม สมนุปลสสนโต ชิวหายปิ นิพพิณทติ,
นททิกขยา รากกขโย, รากกขยา นททิกขโย, นททิรากกขยา
จิตตัม 'สุมุตตนติ วุจจติ ชเปย มนัม ภิกขเว โยนิโส มนสิกรธ,
มนานิจจตมจ ยถาภูตัม สมนุปลสสธ. มนัม ภิกขเว ภิกขุ โยนิโส
มนสิกรธโต มнанิจจตมจ ยถาภูตัม สมนุปลสสนโต มนสมิปี
นิพพิณทติ, นททิกขยา รากกขโย, รากกขยา นททิกขโย,
นททิรากกขยา จิตตัม 'สุมุตตนติ วุจจติ. ตติยัม.

๔. พาทิรอนิจจอนททิกขยสุตตัม

[๑๕๙] "รูปเป ภิกขเว โยนิโส มนสิกรธ, รูปานิจจตมจ
ยถาภูตัม สมนุปลสสธ. รูปเป ภิกขเว ภิกขุ โยนิโส มนสิกรธโต
รูปานิจจตมจ ยถาภูตัม สมนุปลสสนโต รูปเปส^๑ นิพพิณทติ,
นททิกขยา รากกขโย, รากกขยา นททิกขโย, นททิรากกขยา
จิตตัม 'สุมุตตนติ วุจจติ. สทเท ชเปย คนธะ ชเปย รเส ชเปย
โผฏฐพเพ ชเปย ฐมเม ภิกขเว โยนิโส มนสิกรธ, ฐมมานิจจตมจ
ยถาภูตัม สมนุปลสสธ, ฐมเม ภิกขเว ภิกขุ โยนิโส มนสิกรธโต
ฐมมานิจจตมจ ยถาภูตัม สมนุปลสสนโต ฐมเมส^๑ นิพพิณทติ,
นททิกขยา รากกขโย, รากกขยา นททิกขโย, นททิรากกขยา
จิตตัม 'สุมุตตนติ วุจจติ. จตตัม.

หมตอายุ 27/05/2566

^๑ น.,เท.,อิ. รูปเปสปี, เอวมุปริปี.

๕. ชีวกรรมพวนสมาธิสตุต

[๑๖๐] เอกัง สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ ชีวกรรมพวเน.
 ตตฺร โข ภควา ภิกขุ อามนฺเตสิ ๕เปฯ สมานี ภิกขเว ภาเวถ,
 สมาหิตสฺส ภิกขเว ภิกขุโน ยถาภูตํ โอฏฺกายติ.^๑ กิณฺจ ยถาภูตํ
 โอฏฺกายติ. จกฺขุ 'อนิจฺจนฺติ ยถาภูตํ โอฏฺกายติ, รูปา 'อนิจฺจาติ
 ยถาภูตํ โอฏฺกายติ, จกฺขุวิมฺภวณํ 'อนิจฺจนฺติ ยถาภูตํ โอฏฺกายติ,
 จกฺขุสมฺผสฺโส 'อนิจฺโจติ ยถาภูตํ โอฏฺกายติ. ยมฺปิทํ
 จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อูปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
 อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ 'อนิจฺจนฺติ ยถาภูตํ โอฏฺกายติ ๕เปฯ มโน
 'อนิจฺโจติ ยถาภูตํ โอฏฺกายติ, ฐมฺมา 'อนิจฺจาติ ยถาภูตํ โอฏฺกายติ
 ๕เปฯ ยมฺปิทํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อูปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา
 ทุกฺขํ วา อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตมฺปิ 'อนิจฺจนฺติ ยถาภูตํ โอฏฺกายติ.
 สมานี ภิกขเว ภาเวถ. สมาหิตสฺส ภิกขเว ภิกขุโน ยถาภูตํ
 โอฏฺกายตฺติ. ปณฺจมํ.

๖. ชีวกรรมพวนปฏิสสุตต

[๑๖๑] เอกัง สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ ชีวกรรมพวเน.
 ตตฺร โข ภควา ภิกขุ อามนฺเตสิ ๕เปฯ ปฏิสฺสลิโน^๒ โข^๓
 ภิกขเว^๔ โยคมาปชฺถ. ปฏิสฺสลิโนสฺส ภิกขเว ภิกขุโน ยถาภูตํ
 โอฏฺกายติ. กิณฺจ ภิกขเว ยถาภูตํ โอฏฺกายติ. จกฺขุ 'อนิจฺจนฺติ
 ยถาภูตํ โอฏฺกายติ, รูปา 'อนิจฺจาติ ยถาภูตํ โอฏฺกายติ,
 จกฺขุวิมฺภวณํ 'อนิจฺจนฺติ ยถาภูตํ โอฏฺกายติ, จกฺขุสมฺผสฺโส 'อนิจฺโจติ
 ยถาภูตํ โอฏฺกายติ. ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อูปฺปชฺชติ เวทยิตํ

^๑ "ปฏฺชายตฺติปิ ปาโง.

^๒ ฉ., เท., อ. ปฏิสฺสลิโน

^๓ ฉ., เท., อ. โขสทโท น ทิสฺสติ.

^๔ ฉ., เท., อ. อโย ปาโง น ทิสฺสติ, เอวมฺปิปิ.

สขั วา ทุกขั วา อทุกขมสขั วา, ตมปิ 'อนิจจันติ ยถาภูตัง
โอกุกายติ ฯเปฯ มโน 'อนิจโจติ ยถาภูตัง โอกุกายติ. ฐมา ฯเปฯ
มโนวิญญานัง ฯเปฯ มโนสมมสโส ฯเปฯ ยมปิทัง มโนสมมสสปลจจา
อุปปชชติ เวทิตัง สขั วา ทุกขั วา อทุกขมสขั วา, ตมปิ
'อนิจจันติ ยถาภูตัง โอกุกายติ. ปฏิสลลัณา ภิกขเว โยคมาปชถ.
ปฏิสลลันสส ภิกขเว ภิกขุโน ยถาภูตัง โอกุกายตติ. จญัง.

๗. โกฏจิกอนิจจสุตตัม

[๑๖๒] อถ โข อายสมา มหาโกฏจิกโก, เยน ภควา,
เตนุปลสงกมิ ฯเปฯ เอกมหนัตถัง นิสินโน โข อายสมา มหาโกฏจิกโก
ภควนตัง เอตทโวจ "สาธุ เม ภนเต ภควา สงขิตเตเน ฐมัม
เทเสตฺถ, ยมหัง ภควโต ฐมัม สุตวา เอโก วูปกฏโจ อุปปมตโต
อาตาปี ปหิตตโต วิหเรยยนติ.

"ย โข โกฏจิก อนิจจัง, ตตฺร เต จนนโ ปหาตพฺโพ.
กิญจ โกฏจิก อนิจจัง. จกขุ^๑ โข โกฏจิก อนิจจัง, ตตฺร เต จนนโ
ปหาตพฺโพ. รุปา อนิจจา, ตตฺร เต จนนโ ปหาตพฺโพ.
จกขุวิญญานัง อนิจจัง, ตตฺร เต จนนโ ปหาตพฺโพ. จกขุสมมสโส
อนิจโจ, ตตฺร เต จนนโ ปหาตพฺโพ. ยมปิทัง จกขุสมมสสปลจจา
อุปปชชติ เวทิตัง สขั วา ทุกขั วา อทุกขมสขั วา, ตมปิ
อนิจจัง, ตตฺร เต จนนโ ปหาตพฺโพ ฯเปฯ ชิวหา อนิจจา, ตตฺร
เต จนนโ ปหาตพฺโพ. รสา อนิจจา, ตตฺร เต จนนโ
ปหาตพฺโพ. ชิวหาวิญญานัง อนิจจัง, ตตฺร เต จนนโ ปหาตพฺโพ.
ชิวหาสมมสโส อนิจโจ, ตตฺร เต จนนโ ปหาตพฺโพ. ยมปิทัง

ชีวหาสมุสสัจจยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
 อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ อนิจฺจํ, ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ ๕เปฯ
 มโน อนิจฺจํ, ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. ฐมา อนิจฺจา, ตตฺร
 เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. มโนวิญญาณํ อนิจฺจํ, ตตฺร เต จนฺโท
 ปหาตพฺโพ. มโนสมุสสัจจยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
 อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ อนิจฺจํ, ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. ยํ
 โข โกฏฐิก อนิจฺจํ, ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพติ. สตฺตมํ.

๘. โกฏฐิกทุกขสูตร

[๑๖๓] อถ โข ๕เปฯ วิหเรยฺยนฺติ.

“ยํ โข โกฏฐิก ทุกฺขํ, ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. กิณฺจ
 โกฏฐิก ทุกฺขํ. จกฺขุ โข โกฏฐิก ทุกฺขํ, ตตฺร เต จนฺโท
 ปหาตพฺโพ. รุปา ทุกฺขา, ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. จกฺขุวิญญาณํ
 ทุกฺขํ, ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. จกฺขุสมุสสัจจยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ
 สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ ทุกฺขํ, ตตฺร เต จนฺโท
 ปหาตพฺโพ ๕เปฯ ชิวหา ทุกฺขา, ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ
 ๕เปฯ มโน ทุกฺโข, ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. ฐมา ทุกฺขา,
 ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. มโนวิญญาณํ ทุกฺขํ, ตตฺร เต จนฺโท
 ปหาตพฺโพ. มโนสมุสสัจจยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
 อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ ทุกฺขํ, ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. ยํ โข
 โกฏฐิก ทุกฺขํ, ตตฺร เต จนฺโท ปหาตพฺโพติ. อฏฺฐมํ.

๕. โกฏฐิกอนตตสุตตัม

[๑๖๔] เอกมนตัม ะเปย วิหเรยยนตี.

“โย โข โกฏฐิก อนตตา, ตตร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. โก จ
โกฏฐิก อนตตา. จกฺขุ โข โกฏฐิก อนตตา, ตตร เต จนฺโท
ปหาตพฺโพ. รุปา อนตตา, ตตร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. จกฺขุวิญญาณํ
อนตตา, ตตร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. จกฺขุสมฺมสฺส อนตตา, ตตร
เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. ยมฺปิํ จกฺขุสมฺมสฺสสจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ
สฺขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสฺขํ วา, ตมฺปิ อนตตา, ตตร เต จนฺโท
ปหาตพฺโพ ะเปย ชิวหา อนตตา, ตตร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ ะเปย
มโน อนตตา, ตตร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. ฐมา อนตตา, ตตร เต
จนฺโท ปหาตพฺโพ. มโนวิญญาณํ ะเปย มโนสมฺมสฺส ะเปย ยมฺปิํ
มโนสมฺมสฺสสจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทียิตํ สฺขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสฺขํ วา,
ตมฺปิ อนตตา, ตตร เต จนฺโท ปหาตพฺโพ. โย โข โกฏฐิก อนตตา.
ตตร เต จนฺโท ปหาตพฺโพติ. นวมํ.

๑๐. มิจฺฉาทิฏฺฐิปหานสุตตัม

[๑๖๕] อถ โข อญฺจโตโร ภิกฺขุ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ
ะเปย เอกมนตัม นิสินฺโน โข” โส ภิกฺขุ ภควนตํ เอตทวโจ “กถํ นุ
โย ภนฺเต ชานโต กถํ ปสฺสโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปหิยฺยตีติ.

“จกฺขุ โข ภิกฺขุ อนิจฺจโต ชานโต ปสฺสโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ
ปหิยฺยติ. รุเป อนิจฺจโต ชานโต ปสฺสโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปหิยฺยติ.
จกฺขุวิญญาณํ อนิจฺจโต ชานโต ปสฺสโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปหิยฺยติ.
จกฺขุสมฺมสฺสํ อนิจฺจโต ชานโต ปสฺสโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปหิยฺยติ

^๑ จ.เท. โขสทโท น ทิสฺสติ.

ขเปฯ ยมฺปิํ มโนสมฺมสฺสปลจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สฺขํ วา ทุกฺขํ วา
อทุกฺขมสฺขํ วา, ตมฺปิ อนิจฺจโต ชานโต ปสฺสโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปหิยฺยติ.
เอวํ โข ภิกฺขุ ชานโต เอวํ ปสฺสโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปหิยฺยตฺติ. ทสมํ.

๑๑. สกฺกายทิฏฺฐิปปหานสฺสตุตฺ

[๑๖๖] อถ โข อญฺญตโร ภิกฺขุ ขเปฯ เอตทโวจ “กถํ นุ
โย ภนฺเต ชานโต กถํ ปสฺสโต สกฺกายทิฏฺฐิ ปหิยฺยตฺติ.

“จกฺขุํ โข ภิกฺขุ ทุกฺขโต ชานโต ปสฺสโต สกฺกายทิฏฺฐิ
ปหิยฺยติ. รุเป ทุกฺขโต ชานโต ปสฺสโต สกฺกายทิฏฺฐิ ปหิยฺยติ.
จกฺขุวิญฺญาณํ ทุกฺขโต ชานโต ปสฺสโต สกฺกายทิฏฺฐิ ปหิยฺยติ.
จกฺขุสมฺมสฺสํ ทุกฺขโต ชานโต ปสฺสโต สกฺกายทิฏฺฐิ ปหิยฺยติ ขเปฯ
ยมฺปิํ มโนสมฺมสฺสปลจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สฺขํ วา ทุกฺขํ วา
อทุกฺขมสฺขํ วา, ตมฺปิ ทุกฺขโต ชานโต ปสฺสโต สกฺกายทิฏฺฐิ ปหิยฺยติ.
เอวํ โข ภิกฺขุ ชานโต เอวํ ปสฺสโต สกฺกายทิฏฺฐิ ปหิยฺยตฺติ.
เอกาทสมํ.

๑๒. อตฺตานุทิฏฺฐิปปหานสฺสตุตฺ

[๑๖๗] อถ โข อญฺญตโร ภิกฺขุ ขเปฯ เอตทโวจ “กถํ
นุ โข ภนฺเต ชานโต กถํ ปสฺสโต อตฺตานุทิฏฺฐิ ปหิยฺยตฺติ.

“จกฺขุํ โข ภิกฺขุ อนตฺตโต ชานโต ปสฺสโต อตฺตานุทิฏฺฐิ
ปหิยฺยติ. รุเป อนตฺตโต ชานโต ปสฺสโต อตฺตานุทิฏฺฐิ ปหิยฺยติ.
จกฺขุวิญฺญาณํ อนตฺตโต ชานโต ปสฺสโต อตฺตานุทิฏฺฐิ ปหิยฺยติ.
จกฺขุสมฺมสฺสํ อนตฺตโต ชานโต ปสฺสโต อตฺตานุทิฏฺฐิ ปหิยฺยติ.
ยมฺปิํ จกฺขุสมฺมสฺสปลจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สฺขํ วา ทุกฺขํ วา
อทุกฺขมสฺขํ วา, ตมฺปิ อนตฺตโต ชานโต ปสฺสโต อตฺตานุทิฏฺฐิ

ปหิยติ ๔เปฯ ชิวหิ อนตตโต ชานโต ปสสโต อตตทานุทิจิ
ปหิยติ ๔เปฯ มนํ อนตตโต ชานโต ปสสโต อตตทานุทิจิ
ปหิยติ. ฐมเม ๔เปฯ มโนวิญญานํ ๔เปฯ มโนสมมสสํ ๔เปฯ
ยมปิทำ มโนสมมสสปจจา อุปชชติ เวทิตํ สุขํ วา ทุกขํ วา
อทุกขมสุขํ วา, ตมปิ อนตตโต ชานโต ปสสโต อตตทานุทิจิ
ปหิยตติ. เอวํ โข ภิกขุ ชานโต เอวํ ปสสโต อตตทานุทิจิ
ปหิยตติ. ทวาทสมํ.

ปจโม นนทิกขยวคโค.

ตสสุททานํ

นนทิกขเยน จตตาริ ชีวกมพวเน ทเว
โกฏิจิเกน ตโย วุตตา มิจจาสกกายอตตโนติ.

(๑๙) ๒. สวรรค์เปยยาลาคโค

๑. อหุมตตอนิจจณนุทราลสุตต์

[๑๖๘] “ยัม ภิกขเว อนิจจัม, ตตฺร โว จนฺโท ปหาตพฺโพ. กิณฺจ ภิกขเว อนิจจัม. จกฺขุ ภิกขเว อนิจจัม, ตตฺร โว จนฺโท ปหาตพฺโพ. ขเปยฺ ชิวหา อนิจจา, ตตฺร โว จนฺโท ปหาตพฺโพ. ขเปยฺ มโน อนิจฺโจ, ตตฺร โว จนฺโท ปหาตพฺโพ. ยัม ภิกขเว อนิจจัม, ตตฺร โว จนฺโท ปหาตพฺโพติ.

๒. อหุมตตอนิจจราลสุตต์

[๑๖๙] “ยัม ภิกขเว อนิจจัม, ตตฺร โว ราโค ปหาตพฺโพ. กิณฺจ ภิกขเว อนิจจัม. จกฺขุ ภิกขเว อนิจจัม, ตตฺร โว ราโค ปหาตพฺโพ. ขเปยฺ ชิวหา อนิจจา ตตฺร โว ราโค ปหาตพฺโพ. ขเปยฺ มโน อนิจฺโจ, ตตฺร โว ราโค ปหาตพฺโพ. ยัม ภิกขเว อนิจจัม, ตตฺร โว ราโค ปหาตพฺโพติ.

๓. อหุมตตอนิจจณนุทราลสุตต์

[๑๗๐] “ยัม ภิกขเว อนิจจัม, ตตฺร โว จนฺทราโค ปหาตพฺโพ. กิณฺจ ภิกขเว อนิจจัม. จกฺขุ ภิกขเว อนิจจัม, ตตฺร โว จนฺทราโค ปหาตพฺโพ. ขเปยฺ ชิวหา อนิจจา, ตตฺร โว จนฺทราโค ปหาตพฺโพ. ขเปยฺ มโน อนิจฺโจ, ตตฺร โว จนฺทราโค ปหาตพฺโพ. ยัม ภิกขเว อนิจจัม, ตตฺร โว จนฺทราโค ปหาตพฺโพติ.

๔ - ๖. ทุกขณทาทิสุตตัม

[๑๗๑ - ๑๗๓] “ยัม ภิกขเว ทุกขัม, ตตฺร ว ฌนฺโท ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. ฌนฺทราโค ปหาตพฺโพ. กิณฺจ ภิกขเว ทุกขัม. จกฺขัม ภิกขเว ทุกขัม, ตตฺร ว ฌนฺโท ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. ฌนฺทราโค ปหาตพฺโพ ยเปยฺ ชิวหา ทุกขา ยเปยฺ มโน ทุกฺโข, ตตฺร ว ฌนฺโท ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. ฌนฺทราโค ปหาตพฺโพ. ยัม ภิกขเว ทุกขัม ตตฺร ว ฌนฺโท ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. ฌนฺทราโค ปหาตพฺโพติ.

๗ - ๘. อนตฺตณทาทิสุตตัม

[๑๗๔ - ๑๗๖] “โย ภิกขเว อนตฺตา, ตตฺร ว ฌนฺโท ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. ฌนฺทราโค ปหาตพฺโพ. โก^๑ จ ภิกขเว อนตฺตา. จกฺขัม ภิกขเว อนตฺตา, ตตฺร ว ฌนฺโท ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. ฌนฺทราโค ปหาตพฺโพ ยเปยฺ ฆานํ อนตฺตา, ตตฺร ว ฌนฺโท ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. ฌนฺทราโค ปหาตพฺโพ. ชิวหา อนตฺตา, ตตฺร ว ฌนฺโท ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. ฌนฺทราโค ปหาตพฺโพ ยเปยฺ มโน อนตฺตา, ตตฺร ว ฌนฺโท ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. ฌนฺทราโค ปหาตพฺโพ. โย ภิกขเว อนตฺตา, ตตฺร ว ฌนฺโท ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. ฌนฺทราโค ปหาตพฺโพติ.

๑๐ - ๑๒. พาหิรานิจฺจณทาทิสุตตัม

[๑๗๗ - ๑๗๙] “ยัม ภิกขเว อนิจฺจํ, ตตฺร ว ฌนฺโท ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. ฌนฺทราโค ปหาตพฺโพ. กิณฺจ

หมดอายุ 27/05/2566

ภิกขเว อนิจจํ. รุปา ภิกขเว อนิจจา, ตตฺร โว จนฺโท
 ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. จนฺทราโค ปหาตพฺโพ. สทฺทา
 อนิจจา, ตตฺร โว จนฺโท ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ.
 จนฺทราโค ปหาตพฺโพ. คนฺธา อนิจจา, ตตฺร โว จนฺโท
 ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. จนฺทราโค ปหาตพฺโพ. รสา
 อนิจจา, ตตฺร โว จนฺโท ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ.
 จนฺทราโค ปหาตพฺโพ. โสณฺณพฺพา อนิจจา, ตตฺร โว จนฺโท
 ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. จนฺทราโค ปหาตพฺโพ. ฐมา
 อนิจจา, ตตฺร โว จนฺโท ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ.
 จนฺทราโค ปหาตพฺโพ. ยํ ภิกขเว อนิจจํ, ตตฺร โว จนฺโท
 ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. จนฺทราโค ปหาตพฺโพติ.

๑๓ - ๑๕. พาหิรทุกฺขจนุทาทีสุตต์

[๑๘๐ - ๑๘๒] “ยํ ภิกขเว ทุกฺขํ, ตตฺร โว จนฺโท ปหาตพฺโพ.
 ราโค ปหาตพฺโพ. จนฺทราโค ปหาตพฺโพ. กิณฺจ ภิกขเว ทุกฺขํ. รุปา
 ภิกขเว ทุกฺขา, ตตฺร โว จนฺโท ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ.
 จนฺทราโค ปหาตพฺโพ. สทฺทา ๔เปยฺ คนฺธา ๔เปยฺ รสา ๔เปยฺ
 โสณฺณพฺพา ๔เปยฺ ฐมา ทุกฺขา, ตตฺร โว จนฺโท ปหาตพฺโพ. ราโค
 ปหาตพฺโพ. จนฺทราโค ปหาตพฺโพ. ยํ ภิกขเว ทุกฺขํ, ตตฺร โว จนฺโท
 ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. จนฺทราโค ปหาตพฺโพติ.

๑๖ - ๑๘. พาหิรานตตจนุทาทีสุตต์

[๑๘๓ - ๑๘๕] “โย ภิกขเว อนตฺตา. ตตฺร โว จนฺโท
 ปหาตพฺโพ. ราโค ปหาตพฺโพ. จนฺทราโค ปหาตพฺโพ. โก จ
 ภิกขเว อนตฺตา. รุปา ภิกขเว อนตฺตา, ตตฺร โว จนฺโท

ปหาดพโพ. ราโค ปหาดพโพ. จนฺทราโค ปหาดพโพ. สทฺทา
ฯเปฯ คณฺฐาฯเปฯ รสาฯเปฯ โผฏฺฐพฺพาฯเปฯ ฐมา อนตฺตา,
ตตร โว จนฺโท ปหาดพโพ. ราโค ปหาดพโพ. จนฺทราโค
ปหาดพโพ. โย ภิกฺขเว อนตฺตา, ตตร โว จนฺโท ปหาดพโพ.
ราโค ปหาดพโพ. จนฺทราโค ปหาดพโพติ.

๑๙. อชฺฌตฺตาตฺตานิจฺจุสฺสตํ

[๑๙๖] “จกฺขุํ ภิกฺขเว อนิจฺจํ อตฺตํฯเปฯ ชิวฺหา อนิจฺจา
อตฺตาฯเปฯ มโน อนิจฺโจ อตฺโต. เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา
อริยสวโก จกฺขุสฺมึปิ นิพฺพินฺหติฯเปฯ ชิวฺหายปิ นิพฺพินฺหติ
ฯเปฯ มนสฺมึปิ นิพฺพินฺหติ นิพฺพินฺหํ วิรชฺชติ, วิราคา วิมุจฺจติ,
วิมุตฺตสฺมี ‘วิมุตฺตมิตฺติ ฌาณํ โหติ, ‘ชีณา ชาติ, วุสฺสิตํ พุรหฺมจริยํ,
กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตฺติติ.

๒๐. อชฺฌตฺตานาคตฺตานิจฺจุสฺสตํ

[๑๙๗] “จกฺขุํ ภิกฺขเว อนิจฺจํ อนาคตํฯเปฯ ชิวฺหา
อนิจฺจา อนาคตาฯเปฯ มโน อนิจฺโจ อนาคโต. เอวํ ปสฺสํ
ฯเปฯ นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตฺติติ.

๒๑. อชฺฌตฺตปจฺจุปปนฺนานิฺจุสฺสตํ

[๑๙๘] “จกฺขุํ ภิกฺขเว อนิจฺจํ ปจฺจุปปนฺนํฯเปฯ ชิวฺหา
อนิจฺจา ปจฺจุปปนฺนาฯเปฯ มโน อนิจฺโจ ปจฺจุปปนฺโน. เอวํ
ปสฺสํฯเปฯ นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตฺติติ.

๒๒ - ๒๔. อชฺฌตฺตาตีตาทีทุกฺขสุตฺตํ

[๑๘๙ - ๑๙๑] “จกฺขัํ ภิกฺขเว ทุกฺขํ อตีตํ อนาคตํ
 ปจฺจุปฺปन्नํ ยเปยฺย ชิวหา ทุกฺขา อตีตา อนาคตา ปจฺจุปฺปนฺนา
 ยเปยฺย มโน ทุกฺโข อตีโต อนาคโต ปจฺจุปฺปนฺโน. เอวํ ปสฺสํ
 ภิกฺขเว ยเปยฺย นาปรํ อิตถตฺตยาติ ปชานาตีติ.

๒๕ - ๒๗. อชฺฌตฺตาตีตาทีอนตฺตสุตฺตํ

[๑๙๒ - ๑๙๔] “จกฺขัํ ภิกฺขเว อนตฺตา อตีตํ อนาคตํ
 ปจฺจุปฺปन्नํ ยเปยฺย ชิวหา อนตฺตา ยเปยฺย มโน อนตฺตา อตีโต
 อนาคโต ปจฺจุปฺปนฺโน. เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว ยเปยฺย นาปรํ
 อิตถตฺตยาติ ปชานาตีติ.

๒๘ - ๓๐. พาหิราตีตาทีอนิจฺจสุตฺตํ

[๑๙๕ - ๑๙๗] รূปา ภิกฺขเว อนิจฺจา อตีตา อนาคตา
 ปจฺจุปฺปนฺนา. สทฺธา ยเปยฺย คนฺธา ยเปยฺย รสา ยเปยฺย โผฏฺฐพฺพา
 ยเปยฺย ฐมฺมา อนิจฺจา อตีตา อนาคตา ปจฺจุปฺปนฺนา. เอวํ ปสฺสํ
 ภิกฺขเว ยเปยฺย นาปรํ อิตถตฺตยาติ ปชานาตีติ.

๓๑ - ๓๓. พาหิราตีตาทีทุกฺขสุตฺตํ

[๑๙๘ - ๒๐๐] “รূปา ภิกฺขเว ทุกฺขา อตีตา อนาคตา
 ปจฺจุปฺปนฺนา. สทฺธา ยเปยฺย คนฺธา ยเปยฺย รสา ยเปยฺย โผฏฺฐพฺพา
 ยเปยฺย ฐมฺมา ทุกฺขา อตีตา อนาคตา ปจฺจุปฺปนฺนา. เอวํ ปสฺสํ
 ยเปยฺย นาปรํ อิตถตฺตยาติ ปชานาตีติ.

๓๕ - ๓๖. พาหิราตีกาทีอนตตสุตฺตํ

[๒๐๑ - ๒๐๓] “รฐปา ภิกฺขเว อนตฺตา อตฺตีตา อนาคตา
ปจฺจุปปนฺนา. สทฺทา ๕เปยฺย คณฺฐา ๕เปยฺย รสา ๕เปยฺย โผฏฺฐพฺพา ๕เปยฺย
ธมฺมา อนตฺตา อตฺตีตา อนาคตา ปจฺจุปปนฺนา. เอวํ ปสฺส ๕เปยฺย
นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ.

๓๗. อชฺฌตฺตาตีตยทนิจฺจสุตฺตํ

[๒๐๔] “จกฺขุ ภิกฺขเว อนิจฺจํ อตฺตีตํ. ยํ อนิจฺจํ ตํ ทฺกฺขํ,
ยํ ทฺกฺขํ ตทหนตฺตา, ยทหนตฺตา ตํ ‘เนตํ มม, เนโสหฺมสฺมิ, น
เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา ยทฺฐพฺพํ ๕เปยฺย
ชีวหา อนิจฺจา อตฺตีตา, ยทนิจฺจํ ตํ ทฺกฺขํ, ยํ ทฺกฺขํ ตทหนตฺตา,
ยทหนตฺตา ตํ ‘เนตํ มม, เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ
ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา ยทฺฐพฺพํ ๕เปยฺย มโน อนิจฺโจ อตฺตีโต,
ยทนิจฺจํ ตํ ทฺกฺขํ, ยํ ทฺกฺขํ ตทหนตฺตา, ยทหนตฺตา ตํ ‘เนตํ มม,
เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา
ยทฺฐพฺพํ. เอวํ ปสฺส ๕เปยฺย นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ.

๓๘. อชฺฌตฺตานาคตยทนิจฺจสุตฺตํ

[๒๐๕] “จกฺขุ ภิกฺขเว อนิจฺจํ อนาคตํ. ยทนิจฺจํ ตํ ทฺกฺขํ
ยํ ทฺกฺขํ ตทหนตฺตา, ยทหนตฺตา ตํ ‘เนตํ มม, เนโสหฺมสฺมิ, น
เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา ยทฺฐพฺพํ ๕เปยฺย
ชีวหา อนิจฺจา อนาคตา, ยทนิจฺจํ ตํ ทฺกฺขํ, ยํ ทฺกฺขํ ตทหนตฺตา,
ยทหนตฺตา ตํ ‘เนตํ มม, เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ
ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา ยทฺฐพฺพํ ๕เปยฺย มโน อนิจฺโจ อนาคโต.

ยทนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ, ยํ ทุกฺขํ ตทหนตฺตา, ยทหนตฺตา ตํ 'เนตํ มม, เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนฺนปฺปณฺณาย ทฏฺฐพฺพํ ๔เปยฺ เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว ๔เปยฺ นาปรํ อิตฺถตฺตาयाติ ปชานาตีติ.

๓๕. อหฺมตฺตปจฺจุปปนฺนยทนิจฺจสฺสตุตํ

[๒๐๖] “จกฺขํ ภิกฺขเว อนิจฺจํ ปจฺจุปปนฺนํ. ยทนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ, ยํ ทุกฺขํ ตทหนตฺตา, ยทหนตฺตา ตํ 'เนตํ มม, เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนฺนปฺปณฺณาย ทฏฺฐพฺพํ ๔เปยฺ ชิวฺหา อนิจฺจา ปจฺจุปปนฺนา, ยทนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ, ยํ ทุกฺขํ ตทหนตฺตา, ยทหนตฺตา ตํ 'เนตํ มม, เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนฺนปฺปณฺณาย ทฏฺฐพฺพํ ๔เปยฺ เอวํ ปสฺสํ ๔เปยฺ นาปรํ อิตฺถตฺตาयाติ ปชานาตีติ.

๔๐ - ๔๒. อหฺมตฺตาตีตาหิยํทุกฺขสฺสตุตํ

[๒๐๗ - ๒๐๙] “จกฺขํ ภิกฺขเว ทุกฺขํ อตีตํ อนาคตํ ปจฺจุปปนฺนํ. ยํ ทุกฺขํ ตทหนตฺตา, ยทหนตฺตา ตํ 'เนตํ มม, เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนฺนปฺปณฺณาย ทฏฺฐพฺพํ ๔เปยฺ ชิวฺหา ทุกฺขา ๔เปยฺ มโน ทุกฺโข อตีโต อนาคโต ปจฺจุปปนฺโน, ยํ ทุกฺขํ ตทหนตฺตา, ยทหนตฺตา ตํ 'เนตํ มม, เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส อตฺตาติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนฺนปฺปณฺณาย ทฏฺฐพฺพํ. เอวํ ปสฺสํ ๔เปยฺ นาปรํ อิตฺถตฺตาयाติ ปชานาตีติ.

๔๓ - ๔๕. อชฎตตาทลทลทททตตตต

[๒๑๐ - ๒๑๒] “จกขั กขเว อนตตทา อตลต อนาคตล
ปจจุปปนล. ยททตตทา ตล ‘เนตล มม, เนสอหมสสมล, น เมสอ
อตตทาตล เอวเมตล ยถากุตล สมหมปปณณาย ทกขพพล ๔เปย ชลวหา
อนตตทา ๔เปย มโน อนตตทา อตลตอ อนาคตอ ปจจุปปนโน,
ยททตตทา ตล ‘เนตล มม, เนสอหมสสมล, น เมสอ อตตทาตล เอวเมตล
ยถากุตล สมหมปปณณาย ทกขพพล. เอवल ปสสล ๔เปย นาปรล
อิตถตตตทาตล ปชานาตลตล.

๔๖ - ๔๘. พาลลราตลทลทลทททททจจจจจ

[๒๑๓ - ๒๑๕] “รูลา กขเว อนลจจา อตลตา อนาคตา
ปจจุปปนนา. ยททลจจล ตล ทกขล, ยล ทกขล ตททตตทา, ยททตตทา
ตล ‘เนตล มม, เนสอหมสสมล, น เมสอ อตตทาตล เอวเมตล ยถากุตล
สมหมปปณณาย ทกขพพล. สททา ๔เปย คนธา ๔เปย รสา ๔เปย
โผกขพพลา ๔เปย ฐมา อนลจจา อตลตา อนาคตา ปจจุปปนนา.
ยททลจจล ตล ทกขล, ยล ทกขล ตททตตทา, ยททตตทา ตล ‘เนตล มม,
เนสอหมสสมล, น เมสอ อตตทาตล เอวเมตล ยถากุตล สมหมปปณณาย
ทกขพพล. เอवल ปสสล ๔เปย นาปรล อิตถตตตทาตล ปชานาตลตล.

๔๙ - ๕๑. พาลลราตลทลทลทลทลทลทล

[๒๑๖ - ๒๑๘] “รูลา กขเว ทกขลา อตลตา อนาคตา
ปจจุปปนนา. ยล ทกขล ตททตตทา, ยททตตทา ตล ‘เนตล มม,
เนสอหมสสมล, น เมสอ อตตทาตล เอวเมตล ยถากุตล สมหมปปณณาย
ทกขพพล. สททา ๔เปย คนธา ๔เปย รสา ๔เปย โผกขพพลา ๔เปย

ธมฺมา ทุกฺขา อตีตา อนาคตา ปจฺจุปปนฺนา. ยํ ทุกฺขํ ตทฺหนฺตฺตา,
ยทฺหนฺตฺตา ตํ 'เนตฺตํ มม, เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส อตฺตํ อเวเมตฺตํ
ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา ยทฺจพฺพํ. เอวํ ปสฺสํ อปฺเปย นวปรี
อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ.

๕๒ - ๕๔ พาทิราตีตาทิยทนต์ตสุตตํ

[๒๑๙ - ๒๒๑] "รูปา ภิกฺขเว อนตฺตา อตีตา อนาคตา
ปจฺจุปปนฺนา. ยทฺหนฺตฺตา ตํ 'เนตฺตํ มม, เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส
อตฺตํ อเวเมตฺตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา ยทฺจพฺพํ. สทฺธา อปฺเปย
คณฺธา อปฺเปย รสา อปฺเปย โสภณฺทพฺพา อปฺเปย ธมฺมา อนตฺตา อตีตา
อนาคตา ปจฺจุปปนฺนา. ยทฺหนฺตฺตา ตํ 'เนตฺตํ มม, เนโสหฺมสฺมิ, น
เมโส อตฺตํ อเวเมตฺตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา ยทฺจพฺพํ. เอวํ
ปสฺสํ อปฺเปย นวปรี อิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ.

๕๕. อรรถกถาสุตตปิฎก

[๒๒๒] "จกฺขํ ภิกฺขเว อนิจฺจํ อปฺเปย ชิวฺหา อนิจฺจา
อปฺเปย มโน อนิจฺโจ. เอวํ ปสฺสํ อปฺเปย นวปรี อิตฺถตฺตยาติ
ปชานาตีติ.

๕๖. อรรถกถาสุตตปิฎก

[๒๒๓] "จกฺขํ ภิกฺขเว ทุกฺขํ อปฺเปย ชิวฺหา ทุกฺขา. กาโย
ทุกฺโข. มโน ทุกฺโข. เอวํ ปสฺสํ อปฺเปย นวปรี อิตฺถตฺตยาติ
ปชานาตีติ.

๕๗. อชฏมตฺตตายตนอนตฺตสุตฺตํ

[๒๒๔] “จกฺขุ ภิกฺขเว อนตฺตา ยเปย ชิวหา อนตฺตา.
กาโย อนตฺตา. มโน อนตฺตา. เอวํ ปสฺสํ ยเปย นاپริ
อิตฺถตฺตายาติ ปชานาตีติ.

๕๘. พาหิรายตนอนิจฺจสุตฺตํ

[๒๒๕] “รูปา ภิกฺขเว อนิจฺจา. สทฺธา ยเปย คณฺธา
ยเปย รสา ยเปย โผฏฺฐพฺพา ยเปย ฐมฺมา อนิจฺจา. เอวํ ปสฺสํ
ยเปย นاپริ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาตีติ.

๕๙. พาหิรายตนทฺถกฺขสุตฺตํ

[๒๒๖] “รูปา ภิกฺขเว ทฺถกฺขา. สทฺธา ยเปย คณฺธา ยเปย
รสา ยเปย โผฏฺฐพฺพา ยเปย ฐมฺมา ทฺถกฺขา. เอวํ ปสฺสํ ยเปย
นาปริ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาตีติ.

๖๐. พาหิรายตนอนตฺตสุตฺตํ

[๒๒๗] “รูปา ภิกฺขเว อนตฺตา. สทฺธา ยเปย คณฺธา ยเปย
รสา ยเปย โผฏฺฐพฺพา ยเปย ฐมฺมา อนตฺตา. เอวํ ปสฺสํ ยเปย
นาปริ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาตีติ.

สญฺญิเปยฺยาโล สมตฺโต.

ตสฺสุทฺธานํ

จณฺเหณฺญจารสา โหณฺติ อตีเตน จ เทว นว
ยทนิจฺจจฺวารสา วุตฺตา ตโย อชฏมตฺตพาหิรา
เปยฺยาโล สญฺญิโก วุตฺโต พุทฺธเณนาทิจฺจพฺพนฺธนาติ.

สญฺญิ สุตฺตนฺตานิ.

(๑๘) ๓. สมุทรทวาคโค

๑. ปฐมสมุทรทสุตต์

[๒๒๘] “สมุทรโท สมุทรโทติ ภิกขเว อสสุตวา ปุณฺณชโน
 ภาสติ, เนโส ภิกขเว อริยสฺส วินเย สมุทรโท. มหา เอโส
 ภิกขเว อุททราสี มหา อุททณฺณโว. จกฺขุ ภิกขเว ปุริสสฺส
 สมุทรโท, ตสฺส รูปมโย เวโค. โย ตํ รูปมยํ เวคํ สหติ, อยํ
 วุจฺจติ ภิกขเว อตริ จกฺขุสมุทฺทํ สอุมมี สาวณฺณํ สคาคํ สรกฺขสํ,
 ตินฺนโน ปารคโต เถเล ตินฺนจติ พุราหฺมโน ๔เปฯ ชิวหา ภิกขเว
 ปุริสสฺส สมุทรโท, ตสฺส รสมโย เวโค. โย ตํ รสมยํ เวคํ สหติ,
 อยํ วุจฺจติ ภิกขเว อตริ ชิวหาสมุทฺทํ สอุมมี สาวณฺณํ สคาคํ
 สรกฺขสํ, ตินฺนโน ปารคโต เถเล ตินฺนจติ พุราหฺมโน ๔เปฯ มโน
 ภิกขเว ปุริสสฺส สมุทรโท, ตสฺส ฌมมมโย เวโค. โย ตํ ฌมมมยํ^๑
 เวคํ สหติ, อยํ วุจฺจติ ภิกขเว อตริ มโนสมุทฺทํ สอุมมี สาวณฺณํ
 สคาคํ สรกฺขสํ, ตินฺนโน ปารคโต เถเล ตินฺนจติ พุราหฺมโนติ.
 อิทมวโจ ๔เปฯ สตถา

“โย อิมํ สมุทฺทํ สคาคํ สรกฺขสํ
 สอุมมี [๒] ภยํ ทุตฺตรํ อจฺจตริ
 สเวทญฺญ วุสิตพุราหฺมจริโย
 โลกนฺตญฺญ ปารคโตติ วุจฺจตีติ. ปจฺม.

๒. ทุตติยสมุททสุตตัม

[๒๒๙] “สมุทโท สมุทโทติ ภิกขเว อสสุตวา ปุณฺณชโน
ภาสติ, เนโส ภิกขเว อริยสส วินเย สมุทโท, มหา เอโส ภิกขเว
อุททราสี มหา อุททณฺณโว. สนฺติ ภิกขเว จกฺขุวิญญเญยา รูปา อิกฺขจา
กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามุปสณฺหิตา รชनिया, อยํ วุจฺจติ ภิกขเว
อริยสส วินเย สมุทโท.” เอตถายํ สเทวโก โลโก สมารโก สพฺรหมโก
สสสมณพฺรหฺมณิ ปชา สเทวมนุสฺสา เยภฺยุเยน สมุททา^๒ กนฺตา
กุลกชาตา^๓ กุลคฺคณฺทิกชาตา^๓ มุณฺชปพฺพชฏฺฐา อปายํ ทุคฺคตี
วินิปาตํ สํสารํ นาทิวตฺตนฺตติ ฯเปฯ

สนฺติ ภิกขเว ชิวหาวิญญเญยา รสา ฯเปฯ สนฺติ ภิกขเว
มโนวิญญเญยา ฐมฺมา อิกฺขจา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามุปสณฺหิตา
รชनिया, อยํ วุจฺจติ ภิกขเว อริยสส วินเย สมุทโท. เอตถายํ สเทวโก
โลโก สมารโก สพฺรหมโก สสสมณพฺรหฺมณิ ปชา สเทวมนุสฺสา
เยภฺยุเยน สมุททา^๒ กนฺตา กุลกชาตา^๒ กุลคฺคณฺทิกชาตา^๓
มุณฺชปพฺพชฏฺฐา อปายํ ทุคฺคตี วินิปาตํ สํสารํ นาทิวตฺตนฺตติ.

“ยสฺส ราโค จ โทโส จ อวิชฺชา จ วิราชิตา
โส อิมํ สมุททํ สคาหํ สรทฺขสํ สอุมฺมิภยํ สุตฺตตรํ^๔ อจฺจตริ.
สงฺคาติโต^๕ มจฺจุชโห นิรูปฺติ ปหาสิ^๖ ทุกฺขํ อปฺนพฺภวาย
อตฺถงฺกโต โส น ปมานเมติ^๗ อโมหยิ มจฺจุราชนฺติ พุรฺรมิตี. ทุตฺติย.

^๑ อ. สมุทโทติ.

ทศ. ๒๗/๐๕/๒๕๖๖

^๒ ส. กุลคฺคณฺทิกชาตา ฉ., เท. กุลคฺคณฺทิกชาตา อ. คฺคณฺทิกชาตา ^๓ ฉ., เท., อ. ทุตฺตร

^๔ “สงฺคาติโคติปิ ปาโร. ^๕ อ. ปหาย ^๖ ฉ., เท. น ปฺเนติ

^{๒-๒} ฉ., เท., อ. สมฺมุนา ตนฺตาทูลกชาตา.

๓. พาฬิสโกปมสุตต

[๒๓๐] “เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว พาฬิสโก อามิสคตํ พฬิสํ
คมฺภีเร อุทกรหเท ปกฺขิเปยฺย, ตเมณํ อณฺณตโร อามิสจกฺขุ
มจฺझे คิเลยฺย. เอวํ หิ โส ภิกฺขเว มจฺझे คิลพฬิส^๑ นาลฬิสกสฺส
อนนํ อาปนฺโน พุยสนํ อาปนฺโน ยถากามกรณํโย พาฬิสกสฺส.

เอวเมว โข ภิกฺขเว จ ยิเม พฬิสา โลกสฺมี อนนฺนํ
สตุตฺตานํ วธาย^๒ ปาณินํ. กตเม จ.

สนฺติ ภิกฺขเว จกฺขุวิญญेยฺยา รูปา อิกฺกจา กนฺตา
มณาปา ปิยรูปา กามุปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเजे ภิกฺขุ อภินนฺทติ
อภิวทติ อชฺโฆสาย ติกฺกจติ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ คิลพฬิส
มารสฺส, อนนํ อาปนฺโน พุยสนํ อาปนฺโน ยถากามกรณํโย
ปาปิมนโต ๕เป๕

สนฺติ ภิกฺขเว ชิวหาวิญญेยฺยา รสา ๕เป๕

สนฺติ ภิกฺขเว มโนวิญญेยฺยา ธมฺมา อิกฺกจา กนฺตา มณาปา
ปิยรูปา กามุปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเजे ภิกฺขุ อภินนฺทติ อภิวทติ
อชฺโฆสาย ติกฺกจติ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ คิลพฬิส มารสฺส,
อนนํ อาปนฺโน พุยสนํ อาปนฺโน ยถากามกรณํโย ปาปิมนโต.

สนฺติ [^๓] ภิกฺขเว จกฺขุวิญญेยฺยา รูปา อิกฺกจา กนฺตา
มณาปา ปิยรูปา กามุปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเजे ภิกฺขุ น อภินนฺทติ
น อภิวทติ น อชฺโฆสาย ติกฺกจติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น
คิลพฬิส มารสฺส, อเกทิ พฬิสํ, ปริเกทิ พฬิสํ, น อนนํ อาปนฺโน
น พุยสนํ อาปนฺโน น ยถากามกรณํโย ปาปิมนโต ๕เป๕

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ จ.,เท.,อ. คิลพฬิส.

^๒ อ. พุยาธาย.

^๓ จ.,เท. จ.

สนธิ ภิกขเว ชิวหาวิญญเญยา รสา ๗เป๗

สนธิ ภิกขเว มโนวิญญเญยา ฐมา อิกฺขา กนฺตา
มฺหาปา ปิยรฺรปา กามฺปสณฺหิตา รชนียา, ตณฺเจ ภิกฺขุ น
อภินฺนุทฺติ น อภิวทฺติ น อชฺโฆสาย ติกฺกจฺติ. อมฺ วัจฺจติ ภิกขเว
ภิกฺขุ น คิลพพิสฺส มารสฺส, อภาทิ พพิสฺส ปริภาทิ พพิสฺส น
อนมฺ อานนฺโน น พุยสนฺ อานนฺโน น ยถากามกรณฺเญ
ปาปิมนฺตติ. ตติยํ.

๔. จีรฺรกุโฆปมฺมุตฺตํ

[๒๓๑] “ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณฺเญยา วา
จกฺขุวิญญเญเยสฺสุ รฺรเปสฺสุ โย ราโค สฺส อตฺถิ, โย โทโส สฺส อตฺถิ
โย โมโห สฺส อตฺถิ, โย ราโค สฺส อปฺปหิโน, โย โทโส สฺส
อปฺปหิโน, โย โมโห สฺส อปฺปหิโน, ตสฺส ปริตฺตา เจปิ
จกฺขุวิญญเญยา รฺรปา จกฺขุสฺส อาปาถํ อาคจฺจนฺติ, ปริยาทียนฺเตวสฺส^๑
จิตฺตํ. โก ปน วาโท อธิมตฺตานํ. ตํ กิสฺส เหตุ. โย ภิกขเว
ราโค สฺส อตฺถิ, โย โทโส สฺส อตฺถิ, โย โมโห สฺส อตฺถิ, โย
ราโค สฺส อปฺปหิโน, โย โทโส สฺส อปฺปหิโน, โย โมโห สฺส
อปฺปหิโน ๗เป๗

ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณฺเญยา วา
มโนวิญญเญเยสฺสุ ฐมฺเมสฺสุ โย ราโค สฺส อตฺถิ, โย โทโส สฺส อตฺถิ,
โย โมโห สฺส อตฺถิ, โย ราโค สฺส อปฺปหิโน, โย โทโส สฺส
อปฺปหิโน, โย โมโห สฺส อปฺปหิโน, ตสฺส ปริตฺตา เจปิ
มโนวิญญเญยา ฐมา มนฺสฺส อาปาถํ อาคจฺจนฺติ, ปริยาทียนฺเตวสฺส

^๑ อ. ปริยาทียนฺเตวาสฺส, เอวมฺปริปิ.

จิตตํ. โก ปน วาโท อธิมตฺตานํ. ตํ กิสฺส เหตุ. โย ภิกฺขเว ราโค
โส อตฺถิ, โย โทโส โส อตฺถิ, โย โมโห โส อตฺถิ, โย ราโค
โส อปฺปหีนํ, โย โทโส โส อปฺปหีนํ, โย โมโห โส อปฺปหีนํ.

เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ชีรรุกโข อสฺสตฺถิ วา นิโครธ วา
มิลกฺขุ^๑ วา อุทฺมฺพโร วา ทฺทโร ตฺรฺโณ โกมารโก, ตเมนํ ปุริโส
ติณฺหาเย กุชาริยา^๒ ยโต ยโต ภินฺทเยย^๓ อาคจฺเจยฺย ชีรนฺติ.

เอวํ ภนฺเต. ตํ กิสฺส เหตุ.

“ยํ हि ภนฺเต ชีรํ ตํ อตฺถิตี.

“เอวเมว โข ภิกฺขเว ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกฺขุสฺส วา
ภิกฺขุณิยา วา จกฺขุวิญญฺเยยฺส รุเปสฺส โย ราโค โส อตฺถิ, โย
โทโส โส อตฺถิ, โย โมโห โส อตฺถิ, โย ราโค โส อปฺปหีนํ,
โย โทโส โส อปฺปหีนํ, โย โมโห โส อปฺปหีนํ, ตสฺส
ปริตฺตทา เจปิ จกฺขุวิญญฺเยยฺสา รุปา จกฺขุสฺส อาปาถํ อาคจฺจนฺติ,
ปริยาทียนฺเตวสฺส จิตฺตํ, โก ปน วาโท อธิมตฺตานํ. ตํ กิสฺส
เหตุ. โย ภิกฺขเว ราโค โส อตฺถิ, โย โทโส โส อตฺถิ, โย
โมโห โส อตฺถิ, โย ราโค โส อปฺปหีนํ, โย โทโส โส
อปฺปหีนํ, โย โมโห โส อปฺปหีนํ ฯเปฯ

ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณิยา วา
ชีวหาวิญญฺเยยฺส รสฺสํ โย ราโค โส อตฺถิ ฯเปฯ

ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณิยา วา
มโนวิญญฺเยยฺส ธมฺเมสฺส โย ราโค โส อตฺถิ, โย โทโส โส
อตฺถิ, โย โมโห โส อตฺถิ, โย ราโค โส อปฺปหีนํ, โย โทโส

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ปิลกฺโข, เอวฺมฺปริปิ.

^๒ ฉ.,เท.,อิ. กุชาริยา, เอวฺมฺปริปิ.

^๓ ฉ.,เท.,อิ. อาภินฺทเยย, เอวฺมฺปริปิ.

โส อปฺปหีนํ, โย โมโห โส อปฺปหีนํ, ตสฺส ปริตฺตา เจปิ
มโนวิญญเญยฺยา ฐมา มนสฺส อาปาถํ อากจฺจนฺติ, ปริยาทียนฺเตวสฺส
จิตฺตํ. โก ปน วาทิ อธิมตฺตานํ. ตํ กิสฺส เหตุ. โย ราโค^๑ โส
อตฺถิ, โย โทโส โส ออตฺถิ, โย โมโห โส ออตฺถิ, โย ราโค โส
อปฺปหีนํ, โย โทโส โส อปฺปหีนํ, โย โมโห โส อปฺปหีนํ.

ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณิยา วา
จกฺขุวิญญเญยฺยสฺส รุเปสฺส โย ราโค โส นตฺถิ, โย โทโส โส นตฺถิ,
โย โมโห โส นตฺถิ, โย ราโค โส ปหีนํ, โย โทโส โส
ปหีนํ, โย โมโห โส ปหีนํ, ตสฺส อธิมตฺตา เจปิ จกฺขุวิญญเญยฺยา
รูปา จกฺขุสฺส อาปาถํ อากจฺจนฺติ, เนวสฺส จิตฺตํ ปริยาทียนฺติ.
โก ปน วาทิ ปริตฺตานํ.

ตํ กิสฺส เหตุ.

โย ภิกฺขเว ราโค โส นตฺถิ, โย โทโส โส นตฺถิ, โย
โมโห โส นตฺถิ, โย ราโค โส ปหีนํ, โย โทโส โส ปหีนํ,
โย โมโห โส ปหีนํ ฯเปฯ

ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณิยา วา
ชีวหาวิญญเญยฺยสฺส รสฺสสฺส ฯเปฯ มโนวิญญเญยฺยสฺส ฐมฺเมสฺส โย
ราโค โส นตฺถิ, โย โทโส โส นตฺถิ, โย โมโห โส นตฺถิ, โย
ราโค โส ปหีนํ, โย โทโส โส ปหีนํ, โย โมโห โส ปหีนํ,
ตสฺส อธิมตฺตา เจปิ มโนวิญญเญยฺยา ฐมา มนสฺส อาปาถํ
อากจฺจนฺติ, เนวสฺส จิตฺตํ ปริยาทียนฺติ. โก ปน วาทิ ปริตฺตานํ.

ตํ กิสฺส เหตุ.

โย ภิกขเว ราโค โส นตฺถิ, โย โทโส โส นตฺถิ, โย
โมโห โส นตฺถิ, โย ราโค โส ปหีโน, โย โทโส โส ปหีโน,
โย โมโห โส ปหีโน. เสยฺยถาปิ ภิกขเว ชีรรุกโข อสฺสจฺจ วา
นิโครธ วา มิสฺสว วา อุมฺพโร วา สุกโข โกพาโป
เตโรวสฺสโก,^๑ ตเมนํ ปุริโส ตินฺหาเย กุชาริยา ยโต ยโต
ภินฺนํ^๒ อากจฺเจยฺย ชีรนฺติ.

โน เหตํ ภาณเต.

ตํ กิสฺส เหตุ.

“ยํ हि ภาณเต ชีรํ, ตํ นตฺถิตฺติ.”

“เอวเมว โข ภิกขเว ยสฺส กสฺสจฺจ ภิกขุสฺส วา ภิกขุณิยา
วา จกฺขุวิญญฺเยยฺส รุเปสฺส โย ราโค โส นตฺถิ, โย โทโส โส
นตฺถิ, โย โมโห โส นตฺถิ, โย ราโค โส ปหีโน, โย โทโส โส
ปหีโน, โย โมโห โส ปหีโน, ตสฺส อธิมตฺตา เจปิ จกฺขุวิญญฺเยยา
รูปา จกฺขุสฺส อาปาถํ อากจฺจนฺติ, เนวสฺส จิตฺตํ ปริยาทียนฺติ. โก
ปน วาโท ปริตฺตานํ. ตํ กิสฺส เหตุ. โย ราโค โส นตฺถิ, โย โทโส
โส นตฺถิ, โย โมโห โส นตฺถิ, โย ราโค โส ปหีโน, โย โทโส
โส ปหีโน, โย โมโห โส ปหีโน ฯเปฯ

ยสฺส กสฺสจฺจ ภิกขเว ภิกขุสฺส วา ภิกขุณิยา วา
ชีวหาวิญญฺเยยฺส รสฺสํ ฯเปฯ

ยสฺส กสฺสจฺจ ภิกขเว ภิกขุสฺส วา ภิกขุณิยา วา
มโนวิญญฺเยยฺส ฐมฺเมสฺส โย ราโค โส นตฺถิ, โย โทโส โส
นตฺถิ, โย โมโห โส นตฺถิ, โย ราโค โส ปหีโน, โย โทโส

^๑ อ. เถโรวสฺสโก

^๒ อ. อาภินฺนํ

^๓ อ. อิตฺสทฺโท น กิสฺสจฺจ.

โส ปหิโน, โย โมโห โส ปหิโน, ตสส อริมตดา เจปิ
มโนวิญญเญยา ฐมา มนสส อาปาถ อากจันติ, เนวสส จิตต
ปริยาทียนติ. โก ปน วาโท ปริตทาน.

ตํ กิสส เหตุ.

โย ภิกขเว ราโค โส นตติ, โย โทโส โส นตติ, โย
โมโห โส นตติ, โย ราโค โส ปหิโน, โย โทโส โส ปหิโน,
โย โมโห โส ปหิโนติ. จตฺตถ.

๕. โกฏจิกสุตฺตํ

[๒๓๒] เอกํ สมยํ อายสฺมา จ สารีปุตฺโต อายสฺมา จ
มหาโกฏจิกโก พารานสียํ วิหรนฺติ อสิปตเน มิคทาเย. อถ โข
อายสฺมา มหาโกฏจิกโก สายณหสมยํ ปฏิสลลํ วุฏฺฐิตํ,
เยนายสฺมา สารีปุตฺโต, เตนุปสงกมิ; อุปสงกมิตฺวา อายสฺมา
สารีปุตฺเตน สทฺธิ สมโมทิตฺ, สมโมทนียํ กถํ สารานียํ วิติสาเรตฺวา
เอกมนฺตํ นิสิตฺ, เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา มหาโกฏจิกโก
อายสฺมนฺตํ สารีปุตฺตํ เอตทวโจ

“กํ นุ โข อาวุโส สารีปุตฺต จกฺขุ รูปานํ สณฺโณชนํ,
รูปา จกฺขุสฺส สณฺโณชนํ, ๔เปยฺ ชิวหา รसानํ สณฺโณชนํ, รสา
ชิวหาย สณฺโณชนํ ๔เปยฺ มโน ฐมานํ สณฺโณชนํ, ฐมา มนสฺส
สณฺโณชนนฺติ.

“น โข อาวุโส โกฏจิก จกฺขุ รูปานํ สณฺโณชนํ, น รูปา
จกฺขุสฺส สณฺโณชนํ, ยณฺจ ตตฺถ ตทฺถํ ปฏิจฺจ อุปปชฺชติ
จหนฺตราโค, ตํ ตตฺถ สณฺโณชนํ. ๔เปยฺ น ชิวหา รसानํ
สณฺโณชนํ, น รสา ชิวหาย สณฺโณชนํ, ยณฺจ ตตฺถ ตทฺถํ

ปฏิจจ อุปปชชติ จนฺทราโค, ตํ ตตฺถ สยโฆชนํ. ๔เปฯ น มโน
 ฌมานํ สยโฆชนํ, น ฌมา มนสฺส สยโฆชนํ, ยณฺจ ตตฺถ
 ตทฺถํ ปฏิจจ อุปปชชติ จนฺทราโค, ตํ ตตฺถ สยโฆชนํ.

เสยฺยถาปี อาวุโส กาโฬ จ พลิพฺพุโธ โธทาโต จ
 พลิพฺพุโธ เอเกน ทาเมน วา โยตุเตน วา สยัตตา อสฺส, โย
 หนุ โข เอวํ วเทยฺย 'กาโฬ พลิพฺพุโธ โธทาตสฺส พลิพฺพุทสฺส
 สยโฆชนํ, โธทาโต พลิพฺพุโธ กาฬสฺส พลิพฺพุทสฺส สยโฆชนนฺติ.
 สมมา หนุ โข โส วทมาโน วเทยฺยาติ.

โน เหนฺติ อาวุโส.

น โข อาวุโส กาโฬ พลิพฺพุโธ โธทาตสฺส พลิพฺพุทสฺส
 สยโฆชนํ, นปี โธทาโต พลิพฺพุโธ กาฬสฺส พลิพฺพุทสฺส
 สยโฆชนํ, เยน จ โข เต เอเกน ทาเมน วา โยตุเตน วา
 สยัตตา, ตํ ตตฺถ สยโฆชนํ.

เอวเมว โข อาวุโส น จกฺขุ รูปานํ สยโฆชนํ, น รูปา
 จกฺขุสฺส สยโฆชนํ, ยณฺจ ตตฺถ ตทฺถํ ปฏิจจ อุปปชชติ
 จนฺทราโค, ตํ ตตฺถ สยโฆชนํ ๔เปฯ น ชีวหา รसानํ
 สยโฆชนํ ๔เปฯ น มโน ฌมานํ สยโฆชนํ, น ฌมา มนสฺส
 สยโฆชนํ, ยณฺจ ตตฺถ ตทฺถํ ปฏิจจ อุปปชชติ จนฺทราโค, ตํ
 ตตฺถ สยโฆชนํ.

จกฺขุ วา อาวุโส รูปานํ สยโฆชนํ อภวิสฺส, รูปา วา
 จกฺขุสฺส สยโฆชนํ, นยิทํ พุรหฺมจริยวาโส ปณฺณาเยถ
 สมมาทกฺขกฺขยาเย, ยสฺมา จ โข อาวุโส น จกฺขุ รูปานํ
 สยโฆชนํ, น รูปา จกฺขุสฺส สยโฆชนํ, ยณฺจ ตตฺถ ตทฺถํ

ปฏิจจ อุปปชชติ จนุทราโค, ตัมมตตถ สณโณชนน, ตสฺมา
พหุมาจริยวาโส ปณณายติ สมมาทุกุชกุชยาย ๕เปย

ชีวหา วา อาวุโส รสํ สณโณชนน อภวิสส, รสา วา
ชีวหาย สณโณชนน, นยิทํ พหุมาจริยวาโส ปณณายเถ
สมมาทุกุชกุชยาย, ยสฺมา จ โข อาวุโส น ชิวหา รสํ
สณโณชนน, น รสา ชิวหาย สณโณชนน, ยถจ ตตถ ตทุภยํ
ปฏิจจ อุปปชชติ จนุทราโค, ตัมมตตถ สณโณชนน, ตสฺมา
พหุมาจริยวาโส ปณณายติ สมมาทุกุชกุชยาย ๕เปย

มโน วา อาวุโส ฐมมานํ สณโณชนน อภวิสส, ฐมา วา
มนสฺส สณโณชนน, นยิทํ พหุมาจริยวาโส ปณณายเถ
สมมาทุกุชกุชยาย, ยสฺมา จ โข อาวุโส น มโน ฐมมานํ
สณโณชนน, น ฐมา มนสฺส สณโณชนน, ยถจ ตตถ ตทุภยํ
ปฏิจจ อุปปชชติ จนุทราโค, ตัมมตตถ สณโณชนน, ตสฺมา
พหุมาจริยวาโส ปณณายติ สมมาทุกุชกุชยาย.

อิมินาเปตํ อาวุโส ปริยาเยน เวทิตพพํ, ยถา น จกฺขุ
รูปานํ สณโณชนน, น รุปา จกฺขุสฺส สณโณชนน, ยถจ ตตถ
ตทุภยํ ปฏิจจ อุปปชชติ จนุทราโค, ตัมมตตถ สณโณชนน ๕เปย
น ชิวหา รสํ สณโณชนน ๕เปย น มโน ฐมมานํ สณโณชนน,
น ฐมา มนสฺส สณโณชนน, ยถจ ตตถ ตทุภยํ ปฏิจจ
อุปปชชติ จนุทราโค, ตัมมตตถ สณโณชนน.

สํวิชชติ โข อาวุโส ภควโต จกฺขุ, ปสฺสติ ภควา
จกฺขุณา รูปํ, จนุทราโค ภควโต นตฺถิ, สุวิมุตตจิตฺโต ภควา,
สํวิชชติ โข อาวุโส ภควโต โสตํ, สุณนํติ ภควา โสเตน สททํ,

ฉนุทราโค ภควโต นตฺถิ, สุวิมุตตจิตฺโต ภควา. สัมวิชฺชติ โข
 อาวุโส ภควโต ฌานํ, ฌายติ ภควา ฌาเนน คณฺหํ, ฉนุทราโค
 ภควโต นตฺถิ, สุวิมุตตจิตฺโต ภควา. สัมวิชฺชติ โข อาวุโส ภควโต
 ชิวหา, สายติ ภควา ชิวหาย รสํ, ฉนุทราโค ภควโต นตฺถิ,
 สุวิมุตตจิตฺโต ภควา. สัมวิชฺชติ โข อาวุโส ภควโต กาโย, ผุสฺสติ
 ภควา กาเยน โผฏฺฐพฺพํ, ฉนุทราโค ภควโต นตฺถิ, สุวิมุตตจิตฺโต
 ภควา. สัมวิชฺชติ โข อาวุโส ภควโต มโน, วิชาณาติ* ภควา
 มนสา ฌมฺมํ, ฉนุทราโค ภควโต นตฺถิ, สุวิมุตตจิตฺโต ภควา.

อิมิทา โข เอตํ อาวุโส ปรียาเยน เวทิตพฺพํ, ยถา น
 จกฺขุ รูปาเน สยฺมโฆชนํ, น รูปา จกฺขุสฺส สยฺมโฆชนํ, ยถา ตตฺถ
 ตทฺถกมฺมํ ปฏิจฺจุ อุปฺปชฺชติ ฉนุทราโค, ตํ ตตฺถ สยฺมโฆชนํ. น โสตํ
 ๔เป๔ น ฌานํ ๔เป๔ น ชิวหา รสํ สยฺมโฆชนํ, น รสา ชิวหาย
 สยฺมโฆชนํ, ยถา ตตฺถ ตทฺถกมฺมํ ปฏิจฺจุ อุปฺปชฺชติ ฉนุทราโค, ตํ
 ตตฺถ สยฺมโฆชนํ, น กาโย ๔เป๔ น มโน ฌมฺมานํ สยฺมโฆชนํ, น
 ฌมฺมา มนสฺส สยฺมโฆชนํ, ยถา ตตฺถ ตทฺถกมฺมํ ปฏิจฺจุ อุปฺปชฺชติ
 ฉนุทราโค, ตํ ตตฺถ สยฺมโฆชนนฺตฺติ. ปณฺจมํ.

๖. กามภูสุตต

[๒๓๓] เอกํ สมยํ อายสฺมา จ อานนฺโท อายสฺมา จ
 กามภู โกสมฺพิยํ วิหรนฺติ ฌเฬสิตารามเ. อถ โข อายสฺมา กามภู
 สายณฺหสมยํ ปฏิสฺสูลานา วุฏฺฐิตฺ, เยนายสฺมา อานนฺโท,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมา อานนฺเทน สทฺธี สมฺโมเท,
 สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ. เอกมฺนตํ

* อ. ฆานาติ.

๒ จ. เท. อ. กามภู.

นิสินโน โข อายสฺมา กามภฺย อายสมนฺตํ อานนฺทํ เอตทวโจ

“กึ นฺ โข อาวุโส อานนฺท จกฺขุ รูปานํ สญฺโฆชนํ, รูปา จกฺขุสฺส สญฺโฆชนํ ๔เปฯ ชิวฺหา รसानํ สญฺโฆชนํ, รสา ชิวฺหาย สญฺโฆชนํ ๔เปฯ มโน ฅมฺมานํ สญฺโฆชนํ, ฅมฺมา มนสฺส สญฺโฆชนนฺติ.

“น โข อาวุโส กามภฺย^๑ จกฺขุ รูปานํ สญฺโฆชนํ, น รูปา จกฺขุสฺส สญฺโฆชนํ, ยญฺจ ตตฺถ ตทฺภยํ ปฏิจฺจ อปฺปชฺชติ จนฺทราโค, ตํ ตตฺถ สญฺโฆชนํ ๔เปฯ น ชิวฺหา รसानํ สญฺโฆชนํ, น รสา ชิวฺหาย สญฺโฆชนํ ๔เปฯ น มโน ฅมฺมานํ สญฺโฆชนํ, น ฅมฺมา มนสฺส สญฺโฆชนํ, ยญฺจ ตตฺถ ตทฺภยํ ปฏิจฺจ อปฺปชฺชติ จนฺทราโค, ตํ ตตฺถ สญฺโฆชนํ.

เสยฺยถาปี อาวุโส กาโฬ จ พลฺลพฺพุทฺโธ โອทาโต จ พลฺลพฺพุทฺโธ เอเกน ทาเมน วา โยตุเตน วา สัมมุตฺตา อสฺสุ. โย นฺ โข เอวํ วเทยฺย ‘กาโฬ พลฺลพฺพุทฺโธ โອทาตสฺส พลฺลพฺพุทฺสส สญฺโฆชนํ, โອทาโต พลฺลพฺพุทฺโธ กาฬสฺส’ พลฺลพฺพุทฺสส สญฺโฆชนนฺติ. สมฺมา นฺ โข โส วทมาโน วเทยฺยาติ.

โน เหติ อาวุโส.

น โข อาวุโส กาโฬ พลฺลพฺพุทฺโธ โອทาตสฺส พลฺลพฺพุทฺสส สญฺโฆชนํ, นปี โອทาโต พลฺลพฺพุทฺโธ กาฬสฺส พลฺลพฺพุทฺสส สญฺโฆชนํ. เยน จ โข เต เอเกน ทาเมน วา โยตุเตน วา สัมมุตฺตา, ตํ ตตฺถ สญฺโฆชนนฺติ.^๒ “เอวเมว โข อาวุโส น จกฺขุ รูปานํ สญฺโฆชนํ, น รูปา จกฺขุสฺส สญฺโฆชนํ ๔เปฯ น ชิวฺหา

^๑ อ. โອทาตสฺส

^๒ จ.,อ. อิตฺสพฺพุทฺโธ น ทิสฺสติ.

ฯเปฯ น มโน ฯเปฯ ยณจ ตตถ ตทุภยํ ปฏิจจ อุปปชชติ
ฉนฺทราโค, ตํ ตตถ สมฺโณชนนฺติ. ฉณฺจ.

๗. อุทายีสุตต

[๒๓๔] เอกํ สมยํ อายสฺมา จ อานนฺโท อายสฺมา จ
อุทายี โกสมพิยํ วิหรนฺติ โฆสิตารามे. อถ โข อายสฺมา อุทายี
สายนฺทสมยํ ปฏิสฺสูลานา วุณฺณจิตฺ, เยนายสฺมา อานนฺโท,
เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา อานนฺเทน สทฺธิ สมฺโมทิตฺ,
สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ. เอกมฺนตํ
นินฺนโน โข อายสฺมา อุทายี อายสฺมณฺตํ อานนฺทํ เอตทวโจ

“ยเถว นฺุ โข อาวุโส อานนฺท อยํ กาโย ภควตา
อนेกปริยาเยน อกฺขาโต วิวโณ ปกาสิตฺ ‘อิตฺติปายํ กาโย อนตฺตาทิตฺ.
สกุกา เอวเมว’ วิญฺญาณมฺปิทํ อัจฺจิชิตฺฺ เทเสตฺฺ ปณฺณเปตฺฺ ปฏฺจเปตฺฺ
วิวริตฺฺ วิภิชิตฺฺ อุตฺตตานีกาตฺฺ ‘อิตฺติปิทํ วิญฺญาณํ อนตฺตาทิตฺ.

“ยเถว โข อาวุโส อุทายี อยํ กาโย ภควตา อเนกปริยาเยน
อกฺขาโต วิวโณ ปกาสิตฺ ‘อิตฺติปายํ กาโย อนตฺตาทิตฺ. สกุกา เอวเมว
วิญฺญาณมฺปิทํ อัจฺจิชิตฺฺ เทเสตฺฺ ปณฺณเปตฺฺ ปฏฺจเปตฺฺ วิวริตฺฺ วิภิชิตฺฺ
อุตฺตตานีกาตฺฺ ‘อิตฺติปิทํ วิญฺญาณํ อนตฺตาทิตฺ.

จกฺขุณฺจ อาวุโส ปฏิจจ รุเป จ อุปปชชติ จกฺขุวิญฺญาณนฺติ.

“เอวมาวุโสติ.

“โย จาวุโส เหตุ, โย จ ปจฺจโย จกฺขุวิญฺญาณสฺส
อุปาทาย, โส จ เหตุ, โส จ ปจฺจโย สพฺเพน สพฺพํ สพฺพธา
สพฺพํ อปริเสสา” นิสฺสํเยย, อปี นฺุ โข จกฺขุวิญฺญาณํ ปณฺญาเยถาติ.

โน เหตุ อาวุโส.

“อิมินาปิ โข เอตํ อวฺโส ปรียาเยน ภควตา อกฺขาตํ
วืวฏฺํ ปกาสิตํ ‘อิตฺติปิทํ วิญญาณํ อนตฺตาทิ ๕เป๕

ชีวหณจาวฺโส ปฏิจจ รเส จ อุปฺปชฺชติ ชิวหาวิญญาณนฺติ.

“เอวมาวฺโสติ.

“โย จาวฺโส เหตุ, โย จ ปจฺจโย ชิวหาวิญญาณสฺส
อุปฺปาทาย, โส จ เหตุ, โส จ ปจฺจโย สพฺเพน สพฺพํ
สพฺพธา สพฺพํ อปริเสสา” นีรฺุชฺฌเมยฺย, อปี นุ โข ชิวหาวิญญาณํ
ปญฺญาเยถาติ.

โน เหตุ อวฺโส.

“อิมินาปิ โข เอตํ อวฺโส ปรียาเยน ภควตา อกฺขาตํ
วืวฏฺํ ปกาสิตํ ‘อิตฺติปิทํ วิญญาณํ อนตฺตาทิ ๕เป๕

“มณณจาวฺโส ปฏิจจ ฐมฺเม จ อุปฺปชฺชติ มโนวิญญาณนฺติ.

“เอวมาวฺโสติ.

“โย จาวฺโส เหตุ, โย จ ปจฺจโย มโนวิญญาณสฺส
อุปฺปาทาย, โส จ เหตุ, โส จ ปจฺจโย สพฺเพน สพฺพํ สพฺพธา
สพฺพํ อปริเสสา นีรฺุชฺฌเมยฺย, อปี นุ โข มโนวิญญาณํ ปญฺญาเยถาติ.

โน เหตุ อวฺโส.

“อิมินาปิ โข เอตํ อวฺโส ปรียาเยน ภควตา อกฺขาตํ
วืวฏฺํ ปกาสิตํ ‘อิตฺติปิทํ วิญญาณํ อนตฺตาทิ.

เสยฺยถาปิ อวฺโส ปุริโส สารตฺถิโก สารคเวสี สารปรีเยสนํ
จรมาโน ติณฺหํ กุธารี อาทาย วณํ ปวีเสยฺย, โส ตตฺถ ปสฺเสยฺย
มหนฺตํ กทลิกฺขนฺธํ อุชฺฐํ นวํ อกฺกุกฺกุฏกฺขาตํ,^๒ ตเมนํ มฺุเล จินฺนฺเตยฺย,

^๑ ฉ.,เท. อปริเสสํ อ. อปริเสโส, เอวมุปริปี.

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. อกฺกุกฺกฺขาตํ

มุเล จิตฺวา อคฺเค จินฺนํเหยฺย, อคฺเค เจตฺวา ปตฺตวณฺณํ วินิพฺภุชฺเชยฺย.
 โส ตตฺถ เปคฺคัมปิ นาทิคจฺเจยฺย กุโธ สารํ; เอวเมว โข อาวุโส
 ภิกฺขุ จสุ ผสฺสสายตฺนเนสฺส เนวตฺตานํ น อตฺตนิยํ สมฺนุปสฺสติ, โส
 เอวํ สมฺนุปสฺสนฺโต น กิณฺจิ โลเก อูปาทียติ, อนฺนุปาทียํ น
 ปริตสฺสติ, อปฺริตสฺสํ ปจฺจตฺตมฺเวยว ปรีนิพฺพายติ, 'ชีณา ชาติ, วุสิตํ
 พุรหมจฺริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรอิตฺถตฺตยาติ ปชานาตีติ. สตฺตมํ.

๘. อาทิตตปริยายสูตร

[๒๓๕] “อาทิตตปริยายํ โว ภิกขเว ฐมฺมปริยายํ
 เทเสสฺสามิ, ตํ สุณฺหาถ. กตโม จ [๑] ภิกขเว อาทิตตปริยาโย
 ฐมฺมปริยาโย. วรํ ภิกขเว ตตฺตตาย อโยสลากาย อาทิตฺตตาย
 สมฺปชฺชลิตาย^๒ สณฺโฆติฏฺฐตาย จกฺขุณฺหุริยํ สมฺปลิมฺภูจํ, น เตว
 จกฺขุวิญญฺเอยเยสุ รุเปสุ อนุปฺพยณฺชนโส นิमितฺตคฺคาโห.
 นิमितฺตสฺสาทคฺคิตํ^๓ วา ภิกขเว วิญญานํ ติฏฺฐจฺมานํ ติฏฺฐเจยฺย
 อนุปฺพยณฺชนสฺสาทคฺคิตํ วา, ภิกขเว ตสฺมี เจ สมเย กาลํ กเรยฺย.
 จานเมตํ วิชฺชติ, ยํ ทฺวินฺนํ คตฺตีนํ อณฺณตฺรํ คตฺตี คจฺเจยฺย นิริยํ วา
 ติรจฺฉานโยนี วา. อิมํ โขหํ ภิกขเว อาทินวํ ทิสฺวา เอวํ วทามิ.

วรํ ภิกขเว ติณฺเหฺน อโยสงฺกฺนา อาทิตฺเตน สมปฺชฺชลิเตน
 สยฺชิตฺติฏฺเฐน โสติณฺทริยํ สมปฺลิมฺภุจํ, น เตวว โสตวิณฺเณยฺเยสฺสุ
 สทฺทฺเทสฺสุ อณฺุพฺยณฺชนโส นิमितฺตคฺคาโห. นิमितฺตสฺสาทคฺคิตํ วา
 ภิกขเว วิณฺญาณํ ติฏฺฐจฺมานํ ติฏฺฐเจยฺย อณฺุพฺยณฺชนสฺสาทคฺคิตํ วา,
 ตสฺมี เจ สมเย กาลํ ภเรยฺย, จานเมตํ วิชฺชติ, ยํ ทฺวินนํ
 คตฺตีนํ มคฺคาโย อณฺุพฺยตฺรํ คตฺตี คจฺเจยฺย นิริยํ วา ติรจฺจฺจฺนโยนี วา.

• ପି. ଲେ

^๒ จ.,เท.,อ. สโชติฎตาย เอมุปริป.

^๓ นิมิตตสสาเทจรัตนตีป ปาโจ. ฉ.,เท. นิมิตตสสาทกถิตฺ. เอวมุปริป.

อิมं ไชหํ ภิกขเว อาทีนํ ทิสฺวา เอวํ วทามิ.

วรั ภิกขเว ตินฺนเหน นขจฺเจทเนน อาทิตฺเตน สมฺปชฺชลิเตน
สยฺชิตฺติภูเตน ฆานินฺหุริยํ สมฺปลิมภฺจํ, น เตวว ฆานวิญญेเยสฺส
คนฺเธสฺส อนฺุพฺยณฺชนโส นิมิตฺตคฺคาโห. นิมิตฺตสฺสาทคฺคิตํ วา
ภิกขเว วิญญาณํ ตินฺนจฺมานํ ตินฺนเจยฺย อนฺุพฺยณฺชนสฺสาทคฺคิตํ วา
ตสฺมี เจ สมเย กาลํ กเรยฺย, จานเมตํ วิชฺชติ, ยํ ทฺวินฺนํ คตฺตีนํ
อณฺณตฺรํ คตฺตี คจฺเจยฺย นิริยํ วา ตिरจฺจานโยนี วา. อิมं ไชหํ
ภิกขเว อาทีนํ ทิสฺวา เอวํ วทามิ.

วรั ภิกขเว ตินฺนเหน ขุเรน อาทิตฺเตน สมฺปชฺชลิเตน
สยฺชิตฺติภูเตน ชฺวหินฺหุริยํ สมฺปลิมภฺจํ, น เตวว ชฺวหาวิญญेเยสฺส
รเสสฺส อนฺุพฺยณฺชนโส นิมิตฺตคฺคาโห. นิมิตฺตสฺสาทคฺคิตํ วา ภิกขเว
วิญญาณํ ตินฺนจฺมานํ ตินฺนเจยฺย อนฺุพฺยณฺชนสฺสาทคฺคิตํ วา, ตสฺมี เจ
สมเย กาลํ กเรยฺย, จานเมตํ วิชฺชติ, ยํ ทฺวินฺนํ คตฺตีนํ อณฺณตฺรํ
คตฺตี คจฺเจยฺย นิริยํ วา ตिरจฺจานโยนี วา. อิมं ไชหํ ภิกขเว
อาทีนํ ทิสฺวา เอวํ วทามิ.

วรั ภิกขเว ตินฺนหาย สดฺติยา อาทิตฺตาย สมฺปชฺชลิตาย
สยฺชิตฺติภูตาย กายินฺหุริยํ สมฺปลิมภฺจํ, น เตวว กายวิญญेเยสฺส
โผฏฺฐพฺเพสฺส อนฺุพฺยณฺชนโส นิมิตฺตคฺคาโห. นิมิตฺตสฺสาทคฺคิตํ วา
ภิกขเว วิญญาณํ ตินฺนจฺมานํ ตินฺนเจยฺย อนฺุพฺยณฺชนสฺสาทคฺคิตํ วา,
ตสฺมี เจ สมเย กาลํ กเรยฺย. จานเมตํ วิชฺชติ, ยํ ทฺวินฺนํ คตฺตีนํ
อณฺณตฺรํ คตฺตี คจฺเจยฺย นิริยํ วา ตिरจฺจานโยนี วา. อิมं ไชหํ
ภิกขเว อาทีนํ ทิสฺวา เอวํ วทามิ.

วรั ภิกขเว โสตฺตํ,^๑ โสตฺตํ ไช ปนาหํ ภิกขเว วณฺณํ

^๑ อ. สุตตํ, เอมฺมปรีป.

ชีวิตานัน^๑ วทามิ, อผล^๒ ชีวิตานัน วทามิ, โมมุห^๓ ชีวิตานัน วทามิ, น
เตวว ตถารูปะ วิตกุกะ วิตกุกะเยย, ยถารูปานัน วิตกุกานัน วสงคโต
สงฆ^๔ ภินุเทยยะ. อิม^๕ ไชห^๖ ภิกขเว วณณ^๗ ชีวิตานัน อาทินัน^๘
ทิสวา เอว^๙ วทามิ.

ตตถ ภิกขเว สุตวา อริยสาวโก อิติ ปฏิสณฺณจิตฺต
'ติฏฺฐตุ ตาว ตตตตาย อโยสลากาย อาทิตตตาย สมปชฺชลิตาย
สณฺโชติฏฺฐตาย จกฺขุนหุริย^๑ สมปฺลิมภูจ^๒, หนฺทาห^๓ อิทเมว มนสิกโรมิ,
อิตฺติ จกฺขุ^๔ อนิจฺจ^๕, รูปา^๖ อนิจฺจา, จกฺขุวิญญาน^๗ อนิจฺจ^๘, จกฺขุสมฺผสฺโส
อนิจฺโจ, ยมฺปิ^๙ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทียิต^{๑๐} สุข^{๑๑} วา
ทุกฺข^{๑๒} วา อทุกฺขมฺสุข^{๑๓} วา, ตมฺปิ^{๑๔} อนิจฺจ^{๑๕}.

ติฏฺฐตุ ตาว ตินฺนฺเหเน อโยสงฺกนา อาทิตฺเตเน สมปชฺชลิเตเน
สณฺโชติฏฺฐเตเน สโตินหุริย^๑ สมปฺลิมภูจ^๒, หนฺทาห^๓ อิทเมว มนสิกโรมิ,
อิตฺติ สโต^๔ อนิจฺจ^๕, สทฺทา^๖ อนิจฺจา, สโตวิญญาน^๗ อนิจฺจ^๘,
สโตสมฺผสฺโส อนิจฺโจ, ยมฺปิ^๙ สโตสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ
เวทียิต^{๑๐} สุข^{๑๑} วา ทุกฺข^{๑๒} วา อทุกฺขมฺสุข^{๑๓} วา, ตมฺปิ^{๑๔} อนิจฺจ^{๑๕}.

ติฏฺฐตุ ตาว ตินฺนฺเหเน นขจฺเจทเนเน อาทิตฺเตเน
สมปชฺชลิเตเน สณฺโชติฏฺฐเตเน ฆานินหุริย^๑ สมปฺลิมภูจ^๒, หนฺทาห^๓
อิทเมว มนสิกโรมิ, อิตฺติ ฆาน^๔ อนิจฺจ^๕, คนฺธา^๖ อนิจฺจา, ฆานวิญญาน^๗
อนิจฺจ^๘, ฆานสมฺผสฺโส อนิจฺโจ, ยมฺปิ^๙ ฆานสมฺผสฺสปจฺจยา
อุปฺปชฺชติ เวทียิต^{๑๐} ๗เปฯ ตมฺปิ^{๑๑} อนิจฺจ^{๑๒}.

ติฏฺฐตุ ตาว ตินฺนฺเหเน ขุเรน อาทิตฺเตเน สมปชฺชลิเตเน
สณฺโชติฏฺฐเตเน ชิวฺหินหุริย^๑ สมปฺลิมภูจ^๒, หนฺทาห^๓ อิทเมว มนสิกโรมิ,
อิตฺติ ชิวฺหา^๔ อนิจฺจา, รสา^๕ อนิจฺจา, ชิวฺหาวิญญาน^๖ อนิจฺจ^๗,

^๑ "ชีวิตานนติปิ ปาโง.

^๒ ฉ., เท. ขวาท

ชีวหาสมมสสโส อนิจฺโจ, ยมฺปิํ ชิวหาสมมสสสปลจฺจยา อุปฺปชฺชติ
ฯเปฯ ตมฺปิ อนิจฺจํ.

ติฏฺฐตุ ตาว ตินฺหาเย สุตฺติยา อาทิตฺตาย สมฺปชฺชลิตาย
สณฺโชติฏฺฐาย กายินฺทริยํ สมฺปลิมภฺจํ, หนฺทาหํ อิทเมว มนสิกโรมิ,
อิตฺติ กาโย อนิจฺโจ, โผฏฺฐพฺพา อนิจฺจา, กายวิญฺญาณํ อนิจฺจํ,
กายสมมสสโส อนิจฺโจ, ยมฺปิํ กายสมมสสสปลจฺจยา อุปฺปชฺชติ
เวทยิตํ ฯเปฯ ตมฺปิ อนิจฺจํ.

ติฏฺฐตุ ตาว โสตฺตํ, หนฺทาหํ อิทเมว มนสิกโรมิ, อิตฺติ
มโน อนิจฺโจ, ฐมฺมา อนิจฺจา, มโนวิญฺญาณํ อนิจฺจํ, มโนสมมสสโส
อนิจฺโจ, ยมฺปิํ มโนสมมสสสปลจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา
ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตมฺปิ อนิจฺจํ.

เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสวโก จกฺขุสมฺมึปี นิพฺพินฺทติ,
ฐเปสฺสปี นิพฺพินฺทติ, จกฺขุวิญฺญาเณปี นิพฺพินฺทติ, จกฺขุสมมสสเสปี
นิพฺพินฺทติ ฯเปฯ ยมฺปิํ มโนสมมสสสปลจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ
สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา, ตสมฺมึปี นิพฺพินฺทติ, นิพฺพินฺทํ
วิรัชฺชติ, วิราคา วิมฺจุจฺติ, วิมฺุตตสมฺมึ วิมฺุตตมิตฺติ ญาณํ โหติ. “ชีเณ
ชาติ, วุสฺสิตํ พุรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตยาตติ
ปชานาติ.” อยํ โข ภิกฺขเว อาทิตฺตปริยาโย ฐมฺมปริยาโยติ. อภฺจมนํ.

๕. ปจฺมहतฺตปาโทปมสฺสตุตํ

[๒๓๖] “हतฺเตสฺสุ ภิกฺขเว สติ อาทานนิกฺเขปนํ ปญฺญาติ,
ปาเทสฺสุ สติ อภิกฺกมปฏิกฺกโม ปญฺญาติ, ปพฺเพสฺสุ สติ
สมฺมิชฺชนปสารถํ ปญฺญาติ, กุจฺฉิสฺสมี สติ ชิมฺจฺฉาปิปาสา

ปณณายติ. เอวเมว โข ภิกขเว จกขุสมึปิ สติ จกขุสมฺผลสฺสปจฺจยา
อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สุขทุกฺขํ ๔เปฯ ชิวฺหาย สติ ชิวฺหาสมฺผลสฺสปจฺจยา
อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สุขทุกฺขํ ๔เปฯ มนฺสึมี สติ มโนสมฺผลสฺสปจฺจยา
อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สุขทุกฺขํ ๔เปฯ

หตุเถสุ ภิกขเว อสฺติ อาทานนิกฺเขปนํ น ปณณายติ,
ปาเทสุ อสฺติ อภิกกมปฏิกฺกโม น ปณณายติ, ปพฺเพสุ อสฺติ
สมฺมิณฺชนปสฺสารณํ น ปณณายติ, กุจฺฉิสฺมึ อสฺติ ชิมฺจฉาปิปาสา
น ปณณายติ. เอวเมว โข ภิกขเว จกขุสมึ อสฺติ จกขุสมฺผลสฺสปจฺจยา
อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สุขทุกฺขํ ๔เปฯ ชิวฺหาย อสฺติ ชิวฺหาสมฺผลสฺสปจฺจยา
อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สุขทุกฺขํ ๔เปฯ มนฺสึมี อสฺติ มโนสมฺผลสฺสปจฺจยา
อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สุขทุกฺขนฺติ. นวม.

๑๐. ทุตียหตุตปาโทปมสุตต

[๒๓๗] “หตุเถสุ ภิกขเว สติ อาทานนิกฺเขปนํ โหติ,
ปาเทสุ สติ อภิกกมปฏิกฺกโม โหติ, ปพฺเพสุ สติ สมฺมิณฺชนปสฺสารณํ
โหติ, กุจฺฉิสฺมึ สติ ชิมฺจฉาปิปาสา โหติ. เอวเมว โข ภิกขเว
จกขุสมึ สติ จกขุสมฺผลสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สุขทุกฺขํ
๔เปฯ ชิวฺหาย สติ ๔เปฯ มนฺสึมี สติ มโนสมฺผลสฺสปจฺจยา
อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สุขทุกฺขนฺติ.”

หตุเถสุ ภิกขเว อสฺติ อาทานนิกฺเขปนํ น โหติ, ปาเทสุ
อสฺติ อภิกกมปฏิกฺกโม น โหติ, ปพฺเพสุ อสฺติ สมฺมิณฺชนปสฺสารณํ
น โหติ, กุจฺฉิสฺมึ อสฺติ ชิมฺจฉาปิปาสา น โหติ. เอวเมว โข
ภิกขเว จกขุสมึ อสฺติ จกขุสมฺผลสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ

๒๒๒ สุตตนต์ปิฎก สัตตนิคายสส สพายตทวคคสัตตปาติ [๑. สพายตท

สขทกขั ๒เปฯ ชิวหาสมผสสปลจยา ๒เปฯ มนสมมี อสติ
มโนสมผสสปลจยา นุปปชชติ อชฌตติ สขทกขณติ. ทสม.

ตติโย สมุททวคโค.

ตสสุทททาน

เทว สมุททา พาสสิโก^๑ ชีรฎุเชน โกฏฐโก
กามฎ อุทายิ เจว อาทิตเตน จ อฎฐม
หตถปาทปพพา^๒ เจว วคโค เตน ปวจจติติ.

^๑ ทสอฎ. 27/45 2566
อ. พาสสิโก.

^๒ ฉ.,เท. หตถปาทปมา เทวติ อ. หตถปาทมา ทเว.

(๑๕.) ๔. อาสีวิสวคโค

๑. อาสีวิโสปมสุตต

[๒๓๘] “เอวมเม สุต. เอกัง สมยं ภควา สาวตถิยं วิหริติ
 เซตวเน. อถ โข ภควา ภิกขุ อามนุเตสิ “เสยฺยถาปิ ภิกขเว
 จตฺตารอ อาสีวิสา อุกฺคเตชา โฆรวีสา. อถ ปุริโส อากฺขณฺเยย
 ชีวิตุกาโม อมรุตฺตูกาโม สุขกาโม ทุกฺขปฏิกฺขโล. ตเมณฺเ เอวํ
 วเทยฺยํ “อิเม เต อมฺโห ปุริส จตฺตารอ อาสีวิสา อุกฺคเตชา
 โฆรวีสา, กาเลน กาลํ อุกฺกจาเปตพฺพทา,^๑ กาเลน กาลํ นฺหาเปตพฺพทา
 กาเลน กาลํ โภเชตพฺพทา, กาเลน กาลํ ปเวเสตพฺพทา.^๒ ยทา จ
 โข เต อมฺโห ปุริส อิเมสํ จตฺตุนฺนํ อาสีวิสานํ อุกฺคเตชานํ
 โฆรวีสานํ อณฺเวยตโร วา อณฺเวยตโร วา กุปฺปิสฺสติ. ตโต ตวํ
 อมฺโห ปุริส มรณํ วา นิคฺคจฺฉสิ,^๓ มรณมตฺตํ วา ทุกฺขํ, ยํ เต
 อมฺโห ปุริส กรณียํ, ตํ กโรหิตฺติ.

อถ โข โส ภิกขเว ปุริโส ภีโต จตฺตุนฺนํ อาสีวิสานํ
 อุกฺคเตชานํ โฆรวีสานํ เยน วา เตน วา ปลาเยถ. ตเมณฺเ เอวํ^๔
 วเทยฺยํ ‘อิเม [^๕] เต อมฺโห ปุริส ปณฺจ วรฺกาท ปจฺจตฺติกาท
 ปิฏฺฐิจฺฉโต ปิฏฺฐิจฺฉโต อนฺุพฺนฺธา ‘ยตฺเถว นํ ปสฺสิสฺสสาม, ตตฺเถว
 ชีวิตา โวรอปฺสสามาติ, ยํ เต อมฺโห ปุริส กรณียํ, ตํ กโรหิตฺติ.

อถ โข โส ภิกขเว ปุริโส ภีโต จตฺตุนฺนํ อาสีวิสานํ
 อุกฺคเตชานํ โฆรวีสานํ ภีโต ปณฺจนฺนํ วรฺกานํ ปจฺจตฺติกานํ เยน
 วา เตน วา ปลาเยถ ตเมณฺเ เอวํ วเทยฺยํ ‘อยนฺเต อมฺโห ปุริส

^๑ ฉ., เท., อ. วุฏฺฐาเปตพฺพทา.

^๒ ฉ., เท. สเวเสตพฺพทา.

^๓ อ. นิคฺคจฺฉิสฺส.

^๔ อ. เอวํสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๕ ฉ., เท. โข

จกฺโข อนนฺตรจโร วรโก อุกฺขิตตาสโก ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อนุพทฺโธ
'ยตฺถว นํ ปสฺสิสฺสามิ, ตตฺถว สโร ปาเตสฺสามิติ. ยํ เต อมฺโก
ปฺริส กรณียํ, ตํ กรโหิติ.

อถ โข โส ภิกฺขเว ปฺริโส ภีโต จตฺนํ อาสวีสานํ
อุกฺคเตชานํ โฆรวีสานํ ภีโต ปณฺจนํ วรกานํ ปจฺจตฺติกานํ ภีโต
จกฺกฺสฺส อนนฺตรจรสฺส วรกสฺส อุกฺขิตตาสิกสฺส เยน วา เตเน วา
ปลาเยถ. โส ปสฺเสยฺย สฺสณฺณํ คามํ, ยณฺณเทว ชมฺโร ปวิเสยฺย,
ริตฺตกํเยว ปวิเสยฺย, ตฺวจฺจนํเยว ปวิเสยฺย, สฺสณฺณกํเยว ปวิเสยฺย.
ยณฺณเทว ภาชนํ ปริมเสยฺย, ริตฺตกํเยว ปริมเสยฺย, ตฺวจฺจนํเยว
ปริมเสยฺย, สฺสณฺณกํเยว ปริมเสยฺย. ตเมณํ เอวํ วเทยฺย 'อิทานิ
อมฺโก ปฺริส อิมํ สฺสณฺณคามํ โจรา คามฆาตา' ปวิสฺสตี, ยํ เต
อมฺโก ปฺริส กรณียํ, ตํ กรโหิติ.

อถ โข โส ภิกฺขเว ปฺริโส ภีโต จตฺนํ อาสวีสานํ
อุกฺคเตชานํ โฆรวีสานํ, ภีโต ปณฺจนํ วรกานํ ปจฺจตฺติกานํ
ภีโต จกฺกฺสฺส อนนฺตรจรสฺส วรกสฺส อุกฺขิตตาสิกสฺส ภีโต โจรานํ
คามฆาตานํ เยน วา เตเน วา ปลาเยถ. โส ปสฺเสยฺย มหฺนตํ
อฺทกณฺณวํ โอริมํ ตีรํ สาสงกํ สปฺปฏิกายํ, ปาริมํ ตีรํ เขมํ
อปฺปฏิกายํ. นตฺถสฺส^๒ นาวา สนฺตารณิ อุตฺตรเสตุ วา อปารว
ปาริ คมนาย.

อถ โข ภิกฺขเว ตสฺส ปฺริสสฺส เอวมสฺส 'อโย โข มหา
อฺทกณฺณโว โอริมํ ตีรํ สาสงกํ สปฺปฏิกายํ, ปาริมํ ตีรํ เขมํ
อปฺปฏิกายํ นตฺถสฺส^๓ นาวา สนฺตารณิ อุตฺตรเสตุ วา อปารว

^๑ นตฺถว ๒๗/๐๕/๒๕๖๖ จ., เท. คามฆาตว ปวิสฺสตี อ. คามฆาตว ววิสฺสตี ^๒ จ., เท., อ. น จสฺส

^๓ จ., เท., อ. นตฺถิ

ปาริ คมนาย. ยนฺนุนาหํ ติณกฏฐสาขาปลาสํ สงฺกขุตฺติตฺวา กุลลํ
พนฺธิตฺวา ตํ กุลลํ นิสฺสาย หตฺเถहि จ ปาเทहि จ วายมมาโน
โสตฺถิโน ปาริ คจฺเจยฺยนติ.

อถ โข โส ภิกฺขเว ปุริโส ติณกฏฐสาขาปลาสํ
สงฺกขุตฺติตฺวา กุลลํ พนฺธิตฺวา ตํ กุลลํ นิสฺสาย หตฺเถहि จ
ปาเทहि จ วายมมาโน โสตฺถิโน ปาริ คจฺเจยฺย, ติณฺโณ
ปารคโต เถ เต ติฏฺฐติ พุราหุมน.

อุปมา โข มุยายํ ภิกฺขเว กตา อตฺถสฺส วิญญาปนาย,
อยนฺเจตฺถ อตฺถเ อ'จตฺตาโร อาสีวิสา อุกฺกเตชา โฆรวิสาติ โข
ภิกฺขเว จตฺตุนฺเณตํ มหาภูตานํ อธิวจฺนํ, ปจฺวีชาตฺยา อาโปชาตฺยา
เตโชชาตฺยา วาโยชาตฺยา.

'ปณฺจ วรฺกา ปจฺจตฺติกาติ โข ภิกฺขเว ปณฺจนฺเณตํ
อุปาทานกฺขนฺธานํ อธิวจฺนํ. เสยฺยถิทํ. ฐูปฺปาทานกฺขนฺธสฺส^๑
เวทฺฐูปาทานกฺขนฺธสฺส สณฺณูปาทานกฺขนฺธสฺส สงฺขารูปาทานกฺขนฺธสฺส
วิญญาณูปาทานกฺขนฺธสฺส.

'จฺญโ จ อนุตฺตรจโร วรฺโก อุกฺขิตฺตาสิโกติ โข ภิกฺขเว
นนฺทิราคสฺเสตํ อธิวจฺนํ.

'สุญฺญคาโมติ โข ภิกฺขเว จนฺเณตํ^๒ อชฺฌตฺติกาณํ
อายตนาณํ อธิวจฺนํ.

จกฺขุโต เจปิ นํ ภิกฺขเว ปณฺธิโต พฺยตฺโต เมธาวิ
อุปฺปริกฺขติ, วิตฺตกํเยว ขายติ ตฺวจฺจนํเยว ขายติ, สุญฺญกํเยว
ขายติ. โสตฺโต เจปิ นํ ภิกฺขเว ปณฺธิโต พฺยตฺโต เมธาวิ
อุปฺปริกฺขติ, วิตฺตกํเยว ขายติ, ตฺวจฺจนํเยว ขายติ, สุญฺญกํเยว

^๑ อ. รูปูปาทานกฺขนฺธ

^๒ อ. จนฺนํ, เอมฺมปริปี.

ขายติ. ฆานโต เจปิ นํ ภิกขเว ปณฺหิโต พยฺยโต เมธาวิ
อุปปริกขติ, วิตฺตกํเยว ขายติ, ตุจฺจนกํเยว ขายติ, สฺสณฺณกํเยว
ขายติ. ชิวหาโต เจปิ นํ ภิกขเว ๕ปฺย กายโต เจปิ นํ ภิกขเว
๕ปฺย มนโต เจปิ นํ ภิกขเว ปณฺหิโต พยฺยโต เมธาวิ อุปปริกขติ,
วิตฺตกํเยว ขายติ, ตุจฺจนกํเยว ขายติ, สฺสณฺณกํเยว ขายติ.

‘โจรา คามฆาตาติ โข ภิกขเว จนนฺตํ พาหิรานํ
อายตนาณํ อธิวจฺนํ. จกฺขุํ ภิกขเว หณฺณติ มนาปามนาเปสฺสุ
รूपेषฺสุ. โสถํ ภิกขเว ๕ปฺย ฆานํ ภิกขเว ๕ปฺย ชิวหา ภิกขเว
หณฺณติ มนาปามนาเปสฺสุ รสेषฺสุ. กาโย ภิกขเว ๕ปฺย มโน
ภิกขเว หณฺณติ มนาปามนาเปสฺสุ ธมฺเมสฺสุ.

‘มหาอุทกณฺณโวติ โข ภิกขเว จตฺตุนฺนํ โอฆานํ อธิวจฺนํ
กาโมฆสฺส ภโวฆสฺส ทิฏฺฐโจฆสฺส อวิชฺโชฆสฺส.

‘โอริมํ ตีรํ สาสงกํ สปปญฺญิภยฺหนฺติ โข ภิกขเว สกฺกายสฺสเสถํ
อธิวจฺนํ.

‘ปาริมํ ตีรํ เขมํ อปปญฺญิภยฺหนฺติ โข ภิกขเว นิพฺพานสฺสเสถํ
อธิวจฺนํ.

‘กุลฺลนฺติ โข ภิกขเว อริยสฺสเสถํ อฏฺฐจฺงกิกสฺส มคฺคสฺส
อธิวจฺนํ. เสยฺยถิํ. สมฺมาทิฏฺฐิ ๕ปฺย สมฺมาสมาธิ.

‘หตฺถเอหิ จ ปาเทหิ จ วายมมาโนติ^๑ โข ภิกขเว
วิริยารมฺภสฺสเสถํ อธิวจฺนํ.

‘ติณฺโณ ปารคโต ธเล ติฏฺฐจติ พฺราหฺมโณติ โข ภิกขเว
อรหโต เอตํ อธิวจฺนนฺติ. ปจฺม.

๒. รโถปมสฺตตํ

[๒๓๙] “ตีหิ ภิกฺขเว ฐมเมหิ สมณฺนาคโต ภิกฺขุ ทิฏฺเฐ ว ฐมเม สุขโสมนสฺสพฺหุโล วิหฺรติ, โยนิ จสฺส อารทฺธา โหติ อาสวานํ ขยาย. กตเมหิ ตีหิ. อินฺทฺริเยสฺส คฺคตฺตทฺวารो โหติ, โภชเน มตฺตตณฺณ ชาคฺริยํ อนฺนยฺตโต.

กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อินฺทฺริเยสฺส คฺคตฺตทฺวารो โหติ. อิท ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขนา รุปํ ทิสฺวา น นิमितฺตคฺคาคี โหติ นานูปฺยณฺชนคฺคาคี, ยตฺวาทิกรณเมณํ จกฺขณฺทฺริยํ อสํวตํ วิหฺรณฺตํ อภิชฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกฺกุสลา ฐมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ, ตสฺส สํวราย ปฏฺวิปชฺชติ, รกฺขติ จกฺขณฺทฺริยํ, จกฺขณฺทฺริเย สํวรํ อาปชฺชติ. โสเตเน สทฺทํ สุตฺวา ฌาเนเน คนฺธํ ฌายิตฺวา ฅเปยฺ ฌิวหาเย รสํ สายิตฺวา ฅเปยฺ กาเยเน โผฏฺฐพฺพํ ผุสิตฺวา ฅเปยฺ มนฺสา ฐมํ วิญฺญาย น นิमितฺตคฺคาคี โหติ นานูปฺยณฺชนคฺคาคี, ยตฺวาทิกรณเมณํ มนินฺทฺริยํ อสํวตํ วิหฺรณฺตํ อภิชฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกฺกุสลา ฐมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ, ตสฺส สํวราย ปฏฺวิปชฺชติ, รกฺขติ มนินฺทฺริยํ, มนินฺทฺริเย สํวรํ อาปชฺชติ. เสยฺยถาปี ภิกฺขเว สุกฺกมียํ จาตุมฺมหาปเถ อาชณฺณรโถ ยฺตโต อสฺสฏฺฐจิตฺโต โอชตปโตโท, ตเมณํ ทกฺโข โยคฺคาคจฺริโย อสฺสทมฺมสารถิ อภิรฺูหิตฺวา วาเมเน หตฺถेเน รสฺมียो คเหตุวา ทกฺขิเณเน หตฺถेเน ปโตทํ คเหตุวา เยนิจฺจกํ ยทิจฺจกํ สาเรยฺยาปี ปจฺจาสาเรยฺยาปี; เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิมสํ จณฺ्हํ อินฺทฺริยานํ อารกฺขาย สิกฺขติ, สณฺณมาย สิกฺขติ, ทมาย สิกฺขติ, อุปสมาย สิกฺขติ. เอว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อินฺทฺริเยสฺส คฺคตฺตทฺวารो โหติ.

กถณจ ภิกขเว ภิกขุ โภชเน มตฺตณฺณ โหติ. อิท
 ภิกขเว ภิกขุ ปฏิสงฺขา โยนิโส อาหารํ อหาเรติ 'เนว ทวาย
 น มทาย น มณฺทนาย น วิภูสนาย, ยาวเทว อิมสฺส กายสฺส
 จิตฺติยา ยาปนาย วิหีสฺสปฺรติยา พุรหฺมจฺริยานุคฺคหาย, อิติ ปุราณณฺจ
 เวทนี ปฏฺิหงฺขามิ, นวณฺจ เวทนี น อุปฺปาเทสฺสามิ, ยาดฺรา จ
 เม ภวิสฺสติ อนวชฺชตา จ ผาสฺสุวิหาโร จาติ. เสยฺยถาปิ ภิกขเว
 ปุริโส วณฺํ อาลิมนฺเปยฺย ยาวเทว เสวณฺตถาย^๑ เสยฺยถา วา ปน
 อกฺขํ อพฺภณฺเชยฺย ยาวเทว ภาวสฺส นิตฺถรณฺตถาย; เอวเมว^๒ โข
 ภิกขเว ภิกขุ ปฏิสงฺขา โยนิโส อาหารํ อหาเรติ 'เนว ทวาย
 น มทาย น มณฺทนาย น วิภูสนาย ยาวเทว อิมสฺส กายสฺส
 จิตฺติยา ยาปนาย วิหีสฺสปฺรติยา พุรหฺมจฺริยานุคฺคหาย, อิติ ปุราณณฺจ
 เวทนี ปฏฺิหงฺขามิ, นวณฺจ เวทนี น อุปฺปาเทสฺสามิ, ยาดฺรา จ
 เม ภวิสฺสติ อนวชฺชตา จ ผาสฺสุวิหาโร จาติ. เอวํ โข ภิกขเว
 ภิกขุ โภชเน มตฺตณฺณ โหติ.

กถณจ ภิกขเว ภิกขุ ชาคริยํ อนฺนุยฺตโต โหติ. อิท
 ภิกขเว ภิกขุ ทิวสํ จงฺกเมน นิสชฺชาย อารณฺเียหิ ฌมฺเมหิ
 จิตฺตํ ปฺริโสเชติ, รตฺติยา ปจฺมํ ยามํ จงฺกเมน นิสชฺชาย
 อารณฺเียหิ ฌมฺเมหิ จิตฺตํ ปฺริโสเชติ, รตฺติยา มชฺฌิมํ ยามํ
 ทกฺขิเณน ปสฺเสน สีหเสยฺยํ กปฺเปติ ปาเทน ปาทำ อจฺจาชาย
 สโต สมปชาโน อฏฺฏจฺานสณฺณํ มนสิกริตฺวา, รตฺติยา ปจฺฉิมํ ยามํ
 ปจฺจฏฺฏจาย จงฺกเมน นิสชฺชาย อารณฺเียหิ ฌมฺเมหิ จิตฺตํ ปฺริโสเชติ.
 เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ ชาคริยมนฺนุยฺตโต โหติ. อิเมหิ [๓] ภิกขเว
 ตีหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกขุ ทิฏฺฐเจ ว ฌมฺเม สุขโสมนสฺสพฺหุโล
 วิหรติ, โยนิ จสฺส อารทฺธา โหติ อาสวานํ ขยายาติ. ทฺติยํ.

^๑ ฉ.,เท. โรหนตถาย อ. โรปนตถาย^๒ ฉ.,เท.,อ. เอวํ^๓ ฉ.,เท.,อ. โข.

๓. กุฎีโมฬี

[๒๔๐] “ภุชปะพุพพิ ภิกขเว กุฎีโมฬี กัจฉโป สายณฺหสมยํ
อนฺนํทิตฺตํเร โคจรปสฺสุโต อโหสิ. สิกาลิปิ” โข ภิกขเว สายณฺหสมยํ
อนฺนํทิตฺตํเร โคจรปสฺสุโต อโหสิ. อทฺทสา โข ภิกขเว กุฎีโมฬี
กัจฉโป สิกาลํ ทูโรโต ว โคจรปสฺสุตํ, ทิสฺวาน โสณฺทปณฺจมานิ
องฺคานิ สเก กปาลเ สโมทหิตฺวา อปฺโปสฺสุโก ตฺถหิฏฺฐโต
สงฺกสายติ. สิกาลิปิ โข ภิกขเว อทฺทส” กุฎีโมฬี กัจฉโป ทูโรโต ว
โคจรปสฺสุตํ, ทิสฺวาน เยน กุฎีโมฬี กัจฉโป, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
กุฎีโมฬี กัจฉโป ปจฺจุปฏฺฐิตโต อโหสิ ‘ยทายํ กุฎีโมฬี กัจฉโป
โสณฺทปณฺจมานํ องฺคานํ อณฺเฏตรํ วา อณฺเฏตรํ วา องฺคํ
อภินินฺนาเมสฺสติ, ตตฺถเถว จ” นํ คเหตฺวา อทฺทาลิตฺวา ขาทิสฺสามิตฺติ.
ยทา โข ภิกขเว กุฎีโมฬี กัจฉโป โสณฺทปณฺจมานํ องฺคานํ
อณฺเฏตรํ วา อณฺเฏตรํ วา องฺคํ น อภินินฺนามิ. อถ สิกาลิ
กุฎีโมฬี นินฺนํพิตฺตํ ปกฺกามิ โอตารํ อลภมาโน.

เอวเมว โข ภิกขเว ตุมฺहेปิ มารุ ปาปิมา สตตํ สมิตํ
ปจฺจุปฏฺฐิตโต ‘อปฺเปว นามาหํ อิมสํ จกฺขุโต วา โอตารํ ลภเยยํ
ฯเปฯ ชิวหาโต วา โอตารํ ลภเยยํ ฯเปฯ มนฺโต วา โอตารํ
ลภเยยฺนติ. ตสฺมาติห ภิกขเว อินฺทริเยสฺสุ คฺคตฺตทวาราว วิหรณฺ,
จกฺขุณา รูปํ ทิสฺวา มา นิมิตฺตคฺคาคฺคินอ อหฺวตฺถ, มา
อนฺุพฺยณฺชนคฺคาคฺคินอ, ยตฺตวาทิกรณเมณํ จกฺขุณฺทริยํ อสฺสํวตฺติ วิหรณฺตํ
อภิชฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกฺุสลา ฆมฺมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ. ตสฺส
สํวราย ปฏฺฐิตชฺชณ, รกฺขณ จกฺขุณฺทริยํ, จกฺขุณฺทริเย สํวรํ อาปชฺชณ.
โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ฯเปฯ ฌาเนน คนฺธี ฌายิตฺวา ฯเปฯ ชิวหา

รสัง สยิตวา ๕เปย กาเยน โผฏฐพัพพิ ผุสิตวา ๕เปย มนสา ฐมัม
วิญญาย มา นิमितตคคาหิโน อหุตถ, มา อญฺพยญชนคคาหิโน,
ยตวาทิกรณเมณํ มนินฺทริยํ อสงฺตํ วิหรนฺตํ อภิชฺฌาโทมนสฺสา
ปาปกา อกฺกุสลา ฐมฺมา อนฺวาสุสเวยฺยํ. ตสฺส สํวราย ปฏฺฐิตชฺชถ,
รชฺชถ มนินฺทริยํ, มนินฺทริเย สํวโร อาปชฺชถ. ยโต ตุมฺहे ภิกฺขเว
อินฺทริเยสุ คุตตทวารา วิหริสฺสถ. อถ ตุมฺहेหิปี มาโร ปาปิมา
นิพพิชฺช ปกฺกมิสฺสติ โอตารํ อลภมาโน กุมฺมมหาว สีคาลลิติ.

กุมโมว^๑ องฺคานิ สเก กปาลเ สโมทหํ ภิกฺขุ มโนวิตกฺเก^๒
อนิสฺสิโต อญฺญมเหจฺยานโน ปรีนิพฺพุโต น อุปวเทยฺย กณฺจิตฺติ. ตติยํ.

๔. ปจฺมทารุกฺขนฺโรปมสฺตุตํ

[๒๔๑] เอกํ สมยํ ภควา โกสุมฺพิยํ^๓ วิหรติ คฺงคาย
นทียา ตีเร. อทฺทสา โข ภควา มหนฺตํ ทารุกฺขนฺธํ คฺงคาย
นทียา ตีเร โสเตน วุญฺหมานํ, ทิสฺวาน ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “ปสฺสถ
โน ตุมฺहे ภิกฺขเว อมฺุ มหนฺตํ ทารุกฺขนฺธํ คฺงคาย นทียา
โสเตน วุญฺหมานนฺติ.

เอวํ ภนฺเต.

“สเจ โข ภิกฺขเว ทารุกฺขนฺโร น โอริมํ ตีรํ อุปคจฺจติ, น
ปาริมํ ตีรํ อุปคจฺจติ, น มชฺฌเ สํสีทิสฺสติ, น ถเล อฺสุสาทิสฺสติ,^๔
น มนุสฺสคฺคาโห คาทียติ,^๕ น อมฺนุสฺสคฺคาโห คาทียติ, น
อวฏฺฐคฺคาโห คาทียติ, น อนฺโตปฺปติ ภวิสฺสติ. เอวํ หิ โส ภิกฺขเว
ทารุกฺขนฺโร สมฺมุตฺตนิโน ภวิสฺสติ สมฺมุตฺตโปถเ สมฺมุตฺตปพฺภาโร. ตํ

^๑ จ.,อิ. กุมโมว องฺคานิ สเก กปาลเ

สโมทหํ ภิกฺขุ มโนวิตกฺเก

หมตอายุ 27/05/2566

อนิสฺสิโต อญฺญมเหจฺยานโน

ปรีนิพฺพุโต น อุปวเทยฺย กณฺจิตฺติ. ตติยํ.

^๒ อิ. มโนวิตกโก

^๓ สฺยา. อชฺฌเมยํ

^๔ จ.,เท.,อิ. อฺสุสีทิสฺสติ.

^๕ จ.,เท. คเหสฺสติ.

กิสฺส เหตุ. สมุทฺทนิโน ภิภวเว คงฺกาย นทียา โสโต สมุทฺทโปณ
สมุทฺทปพฺภาโร.

เอวเมว โข ภิภวเว, สเจ ตุมฺहेปิ น โอริมํ ตีรํ อุปคจฺจน,
น ปาริมํ ตีรํ อุปคจฺจน, น มชฺฌเม สํสีทิสฺสธ, น ธเล
อุสฺสาทิสฺสธ,^๑ น มนุสฺสคฺคาโห คาหียติ,^๒ น อมนุสฺสคฺคาโห
คาหียติ,^๓ น อวณฺณคฺคาโห คาหียติ,^๔ น อนฺโตปฺปติ ภาวิสฺสติ. เอวํ
ตุมฺहे ภิภวเว นิพฺพานนินฺนา ภาวิสฺสธ, นิพฺพานโปณา
นิพฺพานปพฺภารา. ตํ กิสฺส เหตุ. นิพฺพานนินฺนา ภิภวเว สมมาทิฏฺฐิ
นิพฺพานโปณา นิพฺพานปพฺภาราติ.

เอวํ วุตฺเต, อณฺเฏตโร ภิภวํ ภาควนฺตํ เอตทวโจ "กํ ญ
โข ภาวเต โอริมํ ตีรํ, กํ ปาริมํ ตีรํ, โก มชฺฌเม สํสีทิตฺ,^๕ โก
ธเล อุสฺสาโท, โก มนุสฺสคฺคาโห, โก อมนุสฺสคฺคาโห, โก
อวณฺณคฺคาโห, โก อนฺโตปฺปติภาวติ.

"โอริมํ ตีรนฺติ โข ภิภวํ จนฺเนตํ อชฺฌตฺติกาณํ อายตนาณํ
อริวจฺนํ. 'ปาริมํ ตีรนฺติ โข ภิภวํ จนฺเนตํ' พาทิราณํ อายตนาณํ
อริวจฺนํ. 'มชฺฌเม สํสีทิตฺติ' โข ภิภวํ นนฺทิราคฺสเสตํ อริวจฺนํ.
'ธเล อุสฺสาโทติ โข ภิภวํ อสฺมิมานสฺเสตํ อริวจฺนํ.

กตโม จ ภิภวํ มนุสฺสคฺคาโห. อิท ภิภวํ คิหิหิ สํสฺสฺสโร
วิหฺรติ, สหนฺนทํ สหโสเก สฺขิตฺเตสฺส สฺขิตฺโต ทฺวขิตฺเตสฺส ทฺวขิตฺโต
อุปฺปนฺเนสฺส กิจฺจกรณียสฺส อตฺตโน^๖ โยคํ อาปชฺชติ. อयํ วุจฺจติ
ภิภวํ มนุสฺสคฺคาโห.

^๑ ส. อ. ภาวิสฺสติ.

^๒ ส. เท. ค. เหลสฺสติ จ. ค. เหลสฺสธ อ. เหลสฺสธ

^๓ อ. จ. นนฺ

^๔ จ. เท. อ. อตฺตนา เตสฺ โยคํ

^๕ จ. เท. อ. อุสฺสทิสฺสธ.

^๖ จ. เท. อ. สํสีโท.

^๗ จ. เท. อ. สํสีทิตฺ.

กตโม จ ภิกขุ อมณัสสคคาโห. อิท ภิกขุ เอกจโจ
อณตริ เทวณิกาย ปณิชาย พุรหมจริย จรติ 'อิมินาห สึเลน วา
วตเตน วา ตเปน วา พุรหมจริเยน วา เทโว วา ภวิสสามิ
เทวณตโร วาติ. อย วุจจติ ภิกขุ อมณัสสคคาโห.
'อาวณณคคาโหติ โข ภิกขุ ปณจนเนต กามคณน อธิวณ.

กตโม จ ภิกขุ อนโตปุตติภาโว. อิท ภิกขุ เอกจโจ
ทุสสิโล โหติ, ปาปธมโม อสุจิ สงกสสรสมาจาโร
ปฏิจจนนคมมโต อสสมโน สมณปฏินโย อพุรหมจารี
พุรหมจารีปฏินโย อนโตปุตติ อวสสุโต กสมพุกชาโต.^๑ อย วุจจติ
ภิกขุ อนโตปุตติภาโวติ.

เตน โข ปน สมเยน นนโท โคपालโก ภควโต อวิทูเร
จิตโต โหติ. อถ โข นนโท โคपालโก ภควนต เอตทโวจ "อห
โย ภนเต น โอริม ตีร อุปคจฉามิ, น ปาริม ตีร อุปคจฉามิ,
น มชเม สัสสิทิสสามิ, น ธเล อัสสิทิสสามิ,^๒ น [๓] มณัสสคคาโห
คาหิตติ,^๔ น อมณัสสคคาโห คาหิตติ, น อาวณณคคาโห คาหิตติ,
น อนโตปุตติ ภวิสสามิ. สาธุ^๕ ลเภยยาห ภนเต ภควโต สนติเก
ปพพชช, ลเภยย อุปสมปทนต์.

"เตนहि ตว นนท สามิกาน คาว นิยยาเทหิตติ."^๖

"คมิสสนติ ภนเต คาว วจจคิทุธิไนยติ.

"นียยาเทเหว ตว นนท สามิกาน คาวติ. อถ โข
นนโท โคपालโก สามิกาน คาว นิยยาเทตวา, येन ภควา,

^๑ ฉ., เท., อ. กสนนชาโต

^๒ ฉ., เท., อ. ม

^๔ ฉ., เท., อ. อย ปาโจ น ทิสสติ.

^๒ ฉ., เท., อ. อสสิทิสสามิ.

^๔ ฉ., เท. กhesstti อ. คหิสสติ.

^๖ ฉ., เท. นียยาเตหิตติ, เอวมุปป.

เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทวโจ “นียยาตา” ภาณเต
 สามิกานํ คาโว, ลเภยยาหํ ภาณเต ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺช,
 ลเภยยํ อุปสมฺปนฺนติ.

อลตฺถ โข นนฺโท โคपालโก ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺช,
 อลตฺถ อุปสมฺปนฺนติ.^๒ อจิรฺรูปสมฺปนฺโน จ ปนายสฺมา นนฺโท
 เอโก วูปกฏฺโฐ ๕เปฯ อณฺณตโร จ ปนายสฺมา นนฺโท อรหฺตํ
 อโหสิตี. จตฺตํ.

๕. ทุตติยทารุกฺขนุโรปมสูตร

[๒๔๒] เอกํ สมยํ ภควา กิมฺมิลาย.^๓ วิหฺรติ คงฺคทาย
 นทียา ตีเร. อทฺทสา โข ภควา มหนฺตํ ทารุกฺขนฺธํ คงฺคทาย
 นทียา โสเตน วุยฺหมานํ, ทิสฺวาน ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “ปสฺสเถ โน
 ตุมฺहे ภิกฺขเว อมํ มหนฺตํ ทารุกฺขนฺธํ คงฺคทาย นทียา โสเตน
 วุยฺหมานนฺติ.

“เอวํ ภาณเต ๕เปฯ เอวํ วุตฺเต, อายสฺมา กิมฺมิโล
 ภควนฺตํ เอตทวโจ ‘กิณฺนุโข ภาณเต โอริมํ ตีรํ ๕เปฯ กตโม จ
 กิมฺมิล อนฺโตปฺปติภาโว. อีธ กิมฺมิล ภิกฺขุ อณฺณตโร สงฺกิลิฏฺจํ
 อาปตฺตี อาปนฺโน โหติ, ยถารูปาย อาปตฺติยา น วุฏฺฐจัน
 ปณฺณายติ. อयํ วุจฺจติ กิมฺมิล อนฺโตปฺปติภาโวติ. ปณฺจมํ.

๖. อวสุตตปริยายสูตร

[๒๔๓] เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ วิหฺรติ กปิลวตฺถุสฺมี
 นิโครธาราเม. เตน โข ปน สมเยน กปิลวตฺถุวาสีนํ สกฺยานํ นวํ

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ.,เท. นียยาติตา อ. นียยาติตา

^๒ เท.,อ. อิตฺสํโท น ทิสฺสตี.

^๓ ฉ.,เท. กิมฺมิลาย อ. กิพฺพิลลยํ

สญจาการิ อจิรการิติ โหติ อนชฌมาวุตถิ สมเณน วา พุราหุมเณน วา เกนจิ วา มนุสสญเตน. อถ โข กาปิลวตถวา สกยา, เยน ภควา, เตนุปลสงกมึสฺ; อุปสงกमितวา ภควนตํ อภิวาเทตวา เอกมนตํ นิสีทิสฺ. เอกมนตํ นิสินฺหา โข กาปิลวตถวา สกยา ภควนตํ เอตทวโจ “อิธ ภนฺเต กปิลวตถวาสินิ” สกยานํ นวํ สญจาการิ อจิรการิติ อนชฌมาวุตถิ สมเณน วา พุราหุมเณน วา เกนจิ วา มนุสสญเตน, ตํ ภนฺเต ภควา ปจมํ ปริภุญชตุ, ภควตา ปจมํ ปริภุตตํ, ปจฉา กาปิลวตถวา สกยา ปริภุญชิสฺสนฺติ, ตทสส กปิลวตถวาสินิ” สกยานํ ทิฆมรตตํ หิตาย สุขายาติ. อธิวาเสสิ ภควา ตุนฺหิภาเวน.

อถ โข กาปิลวตถวา สกยา ภควโต อธิवासินิ วิทิตวา อุฏฺฐายาสนา ภควนตํ อภิวาเทตวา ปทกฺขิณํ กตวา, เยน นวํ สญจาการิ, เตนุปลสงกมึสฺ; อุปสงกमितวา สพฺพสนฺถริสนฺถตํ สญจาการิ สนฺถริตวา อาสนานิ ปญญาเปตวา อุทกมณิกํ ปติฏฺฐาเปตวา เตลปฺปทีปํ อาโรเปตวา, เยน ภควา, เตนุปลสงกมึสฺ; อุปสงกमितวา ภควนตํ เอตทวโจ “สพฺพสนฺถริสนฺถตํ ภนฺเต สญจาการิ, อาสนานิ ปญฺญตฺตานิ, อุทกมณิกอ ปติฏฺฐาปิโต, เตลปฺปทีโป आरोปิโต, ยสฺสทานิ ภนฺเต ภควา กาลํ มนฺยตฺติติ.

อถ โข ภควา นิวาเสตวา ปตฺตจิวรมาทาย สทฺธิ ภิกฺขุสงฺฆเณ, เยน นวํ สญจาการิ, เตนุปลสงกมึ; อุปสงกमितวา ปาเท ปกฺขาลेतวา สญจาการิ ปวิสิตวา มชฺฌิมํ ถมฺภํ นิสฺสาย ปุรตฺถาภิมุโข นิสีทิ. ภิกฺขุสงฺฆเณปิ โข ปาเท ปกฺขาลेतวา สญจาการิ ปวิสิตวา ปจฉิมํ ภิตฺติ นิสฺสาย ปุรตฺถาภิมุโข นิสีทิ

หมทอ ๒๕ 27/03/2566

ภควนตฺเวยะ ปุรุษตฺวา. กาปิลวตฺถวาปิ [๑] สกฺยา ปาเท
 ปกฺขาลตฺวา สณฺจาคารี ปวิสิตฺวา ปุรตฺถิมํ ภิตฺตี นิสฺสาย
 ปจฺจามฺขา นิสฺสีทิสฺส ภควนตฺเวยะ ปุรุษตฺวา. อถ โข ภควา
 กาปิลวตฺถเว สกฺเย พหุเทว รตฺตี ฐมฺมียา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา
 สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมปหฺมฺเสตฺวา อุกฺกมฺมสฺส "อภิกฺกนฺตา
 โข โคตม" รตฺติ, ยสฺสทานิ กาลํ มณฺณถาติ. "เอวํ ภนฺเตติ [๒]
 กาปิลวตฺถวา สกฺยา ภควโต ปฏิสฺสุตฺวา อุกฺกจายาสนา ภควนตฺ
 อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกมฺมิสฺส.

อถ โข ภควา อจิรปฏฺกนฺเตสฺส กาปิลวตฺถเวสฺส สกฺเยสฺส
 อายสฺมนตฺ มหาโมคฺคัลลานํ อามนฺเตสิ "วิคตฺถีนมฺิทฺโธ โข
 โมคฺคัลลาน วิกฺขุสงฺโฆ, ปฏฺฐิภาตฺ ตํ โมคฺคัลลาน วิกฺขุณฺ ฐมฺม
 กถา, ปิณฺณิ เม อาคิลาติ, ตมฺหํ อายมฺิสฺสํมิตฺติ. "เอวํ ภนฺเตติ
 โข อายสฺมา มหาโมคฺคัลลาโน ภควโต ปจฺจสฺสสฺสิ. อถ โข
 ภควา จตฺตคฺคณฺ สงฺฆาณฺ ปณฺณเปตฺวา ทกฺขิณฺน ปสฺเสน สีสฺเสยฺยํ
 กปฺเปสิ ปาเทน ปาทํ อจฺจาชาเย สโต สมปชาโน อุกฺกจานสณฺณํ
 มนฺสิกริตฺวา. ตตฺร โข อายสฺมา มหาโมคฺคัลลาโน วิกฺขุ อามนฺเตสิ
 "อาวุโส วิกฺขเวติ. "อาวุโสติ โข เต วิกฺขุ อายสฺมโต
 มหาโมคฺคัลลานสฺส ปจฺจสฺสสฺสํ. อายสฺมา มหาโมคฺคัลลาโน เอตทวโจ
 "อวสฺสุตปริยายญจ วอ อาวุโส เทเสสฺสามิ อนวสฺสุตปริยายญจ,
 ตํ สฺสณฺณ, สารุํ มนฺสิ กโรถ, ภาสิสฺสํมิตฺติ. "เอวมาวุโสติ โข
 เต วิกฺขุ อายสฺมโต มหาโมคฺคัลลานสฺส ปจฺจสฺสสฺสํ. อายสฺมา
 มหาโมคฺคัลลาโน เอตทวโจ "กถํ อาวุโส อวสฺสุโต โหติ. อิธาวุโส
 วิกฺขุ จกฺขุณา รุเป ทิสฺวา ปิยฺรูเป รุเป อธิมฺจฺจติ, อปฺปิยฺรูเป

หมดอายุ 27/05/2566

รูปะ พุยาปชชติ, อนุปปญจิตกายสสตี^๑ จ วิหริติ ปริตตเจตโส, ตณฺจ
 เจโตวิมุตตี ปณฺณาวิมุตตี ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ยตถสฺส เต
 อุปฺปนฺหา ปาปกา อกุสลา ฐมา อปริเสสา นีรุชฺฌนฺติ ฯเปฯ
 ชิวฺหาเย รสํ สายิตฺวา. ฯเปฯ มนฺสา ฐมํ วิณฺณาย ปิยรูปะ
 ฐมเม อธิมฺมจฺจติ, อุปฺปิยรูปะ ฐมเม พุยาปชชติ, อนุปปญจิตกายสสตี^๑
 จ วิหริติ ปริตตเจตโส, ตณฺจ เจโตวิมุตตี ปณฺณาวิมุตตี ยถาภูตํ
 นปฺปชานาติ, ยตถสฺส เต อุปฺปนฺหา ปาปกา อกุสลา ฐมา
 อปริเสสา นีรุชฺฌนฺติ. อโย วุจฺจตาธุโส ภิกฺขุ อวสฺสโต
 จกฺขุวิณฺณเยเยสฺส รูปะสฺส ฯเปฯ อวสฺสโต ชิวฺหาวิณฺณเยเยสฺส รเสสฺส
 ฯเปฯ อวสฺสโต มโนวิณฺณเยเยสฺส ฐมเมสฺส.

เอวํวิหารี จาธุโส ภิกฺขุ จกฺขุโต เจปิ นํ มาโร อุปสงฺกมตี,
 ลเภเถว มาโร โอตารํ, ลเภถ มาโร อารมฺมณํ ฯเปฯ ชิวฺหาโต
 เจปิ นํ มาโร อุปสงฺกมตี ฯเปฯ มนฺโต เจปิ นํ มาโร
 อุปสงฺกมตี, ลเภเถว มาโร โอตารํ, ลเภถ มาโร อารมฺมณํ.

เสยฺยถาปิ อาธุโส นพาคารํ วา ตินฺนาคารํ วา สุกฺขกาพาสํ^๒
 เตโรวสฺสสิกํ, ปุรตฺถิมาเย เจปิ นํ ทิสาย ปุริโส อาทิตฺตาย ตินฺนุกาย
 อุปสงฺกเมเย, ลเภเถว อคฺคิ โอตารํ, ลเภถ อคฺคิ อารมฺมณํ.
 ปจฺจิมาย เจปิ นํ ทิสาย ปุริโส อาทิตฺตาย ตินฺนุกาย อุปสงฺกเมเย
 ฯเปฯ อุตฺตราย เจปิ นํ ทิสาย ฯเปฯ ทกฺขิณาย เจปิ นํ ทิสาย
 ฯเปฯ เหนฺจิมโต เจปิ นํ ฯเปฯ อุปฺริมโต เจปิ นํ ฯเปฯ ยโต กุโต
 เจปิ นํ ปุริโส อาทิตฺตาย ตินฺนุกาย อุปสงฺกเมเย, ลเภเถว อคฺคิ
 โอตารํ, ลเภถ อคฺคิ อารมฺมณํ; เอวเมว โข อาธุโส เอวํวิหารี ภิกฺขุ
 จกฺขุโต เจปิ นํ มาโร อุปสงฺกมตี, ลเภเถว มาโร โอตารํ, ลเภถ

^๑ จ.,เท.,อ. อนุปปญจิตกายสสตี อ. จสทโท น ทิสสตี.^๒ จ.,เท.,อ. สุขํ โกพาย

มาโร อารมมณ, ๕เปฯ ชิวหาโต เจปิ น มาโร อุปสงกมติ ๕เปฯ
มนโต เจปิ น มาโร อุปสงกมติ, ลเภเถว^๑ มาโร โอตาร, ลเภถ
มาโร อารมมณ.

เอววิหารินจาวุโส ภิกขุ รุปา อธิภัส, น ภิกขุ รูป
อธิภาสี. สททา ภิกขุ อธิภัส, น ภิกขุ สทเท อธิภาสี. คนธา ภิกขุ
อธิภัส, น ภิกขุ คนเช อธิภาสี. รสา ภิกขุ อธิภัส, น ภิกขุ รเส
อธิภาสี. โผฏฐพพา ภิกขุ อธิภัส, น ภิกขุ โผฏฐพเพ อธิภาสี.
ทมมา ภิกขุ อธิภัส, น ภิกขุ ทมเม อธิภาสี. อัย วุจจตาอุโส ภิกขุ
รูปาธิภูโต สททาธิภูโต คนธาธิภูโต รสาธิภูโต โผฏฐพพาธิภูโต
ทมมาธิภูโต [^๒] อนธิภูโต^๓ อธิภัส [^๔] ปาปกา อกุสลา ทมมา
สงกิลลสิกา โปนโนพภวิกา สทรา ทุกขวิปากา आयती
ชาติชรามรณียา. เอว โข อาวุโส อวสสุโต โหติ.

กถณจาวุโส อนวสสุโต โหติ, อิธาวุโส ภิกขุ จกขุนา
รูป ทิสวา ปิยรูปเป รูปเป นาธิมุจจติ, อปปิยรูปเป รูปเป น
พยาปชชติ, อุปภูจิตกายสติ จ วิหริติ อปปมาณเจตโส. ตณจ
เจโตวิมุตตี ปณณาวิมุตตี ยถาภูต ปชานาติ, ยตถสส เต
อุปปนฺหา ปาปกา อกุสลา ทมมา อปริเสสา นิรุชฌนฺติ ๕เปฯ
ชิวหาย รสํ สายิตฺวา ๕เปฯ มนสา ทมมํ วิณฺณาย ปิยรูปเป
ทมเม นาธิมุจจติ, อปปิยรูปเป ทมเม น พยาปชชติ, อุปภูจิตกายสติ จ
วิหริติ อปปมาณเจตโส. ตณจ เจโตวิมุตตี ปณณ วิมุตตี ยถาภูต
ปชานาติ, ยตถสส เต อุปปนฺหา ปาปกา อกุสลา ทมมา
อปริเสสา นิรุชฌนฺติ. อัย วุจจตาอุโส ภิกขุ อนวสสุโต

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ อ. ลภเตว

^๓ ฉ., เท., อ. อนธิภู

^๒ ฉ., เท., อ. อธิภูโต

^๔ ฉ., เท., อ. น

จกฺขุวิณฺณเยเยสฺส รูปํเปสฺส ฯเปฯ อัยํ วุจฺจตาธุโส ภิกฺขุ อนวสฺสโต
 ชิวหาวิณฺณเยเยสฺส รสํเปสฺส ฯเปฯ อนวสฺสโต มโนวิณฺณเยเยสฺส ฌมฺเมสฺส.
 เอวํวิหารี จาธุโส ภิกฺขุ จกฺขุโต เจปิ นํ มาโร อุปสงฺกมติ, เนว
 ลเภถ มาโร โอตารํ, น ลเภถ มาโร อารมฺมณํ ฯเปฯ ชิวหาโต
 เจปิ นํ มาโร อุปสงฺกมติ ฯเปฯ มนโต เจปิ นํ มาโร
 อุปสงฺกมติ, เนว ลเภถ มาโร โอตารํ, น ลเภถ มาโร อารมฺมณํ.

เสยฺยถาปิ อาธุโส กุฎฏาคารสาละ^๑ วา พหลมตฺติ-
 กามทฺทาวิเลปนา,^๒ ปฺรตฺตติมาย เจปิ [๓] ทิสาย ปฺริโส อาทิตฺตตาย
 ติณฺณุกาย อุปสงฺกเมยฺย, เนว ลเภถ อคฺคิ โอตารํ, น ลเภถ อคฺคิ
 อารมฺมณํ ฯเปฯ ปจฺฉิมาย เจปิ นํ ฯเปฯ อุตฺตราย เจปิ นํ.
 ทกฺขิณาย เจปิ นํ ฯเปฯ เหฏฺฐิมโต เจปิ นํ ฯเปฯ อุปฺริมโต เจปิ
 นํ ฯเปฯ ยโต กุโตจิ เจ ปฺริโส [๓] อาทิตฺตตาย ติณฺณุกาย
 อุปสงฺกเมยฺย เนว ลเภถ อคฺคิ โอตารํ, น ลเภถ อคฺคิ
 อารมฺมณํ. เอวเมว โข อาธุโส เอวํวิหารี ภิกฺขุ จกฺขุโต เจปิ นํ
 มาโร อุปสงฺกมติ, เนว ลเภถ มาโร โอตารํ, น ลเภถ มาโร
 อารมฺมณํ ฯเปฯ ชิวหาโต เจปิ นํ มาโร อุปสงฺกมติ น ลเภถ
 มาโร โอตารํ, น ลเภถ มาโร อารมฺมณํ. เอวํวิหารี จาธุโส
 ภิกฺขุ รูปํ อธิโกสิ, น รุปา ภิกฺขุ อธิภํสุ, สทฺทํ ภิกฺขุ อธิโกสิ,
 น สทฺทา ภิกฺขุ อธิภํสุ. คณฺเฑ ภิกฺขุ อธิโกสิ, น คณฺธา ภิกฺขุ
 อธิภํสุ. รสํ ภิกฺขุ อธิโกสิ, น รสา ภิกฺขุ อธิภํสุ. โผฏฺฐพฺเพ
 ภิกฺขุ อธิโกสิ, น โผฏฺฐพฺพา ภิกฺขุ อธิภํสุ. ฌมฺเม ภิกฺขุ อธิโกสิ,
 น ฌมฺมา ภิกฺขุ อธิภํสุ. อัยํ วุจฺจตาธุโส ภิกฺขุ รุปาธิญฺญ สทฺทาธิญฺญ

^๑ น.,เท. กุฎฏาคาร วา สาสา วา อ. กุฎฏาคาร วา กุฎฏาคาร สาสา วา

^๒ น.,เท.,อ. พหลมตฺติกา อทฺทาวเลปนา ^๓ น.,เท.,อ. นํ

คนธชาติภู รสชาติภู ไผฏจพพาธิภู ธมมาธิภู [๑] อธิโกสิ เต
 ปาปเก อกุสเล ธมเม สงกิเลสิเก โปโนพภูวิเก สทเร ทุกขวิปาเก
 อายตี ชาติชรามณเณ. เอว โข อาวุโส อนวสสุโต โหติติ. อถ
 โข ภควา วุฏฺฐหิตวา อายสมนตัม มหาโมคคัลลานัม อามนฺเตสิ
 “สาธุ สาธุ โข โมคคัลลาน, สาธุ โข ตวัม โมคคัลลาน ภิกขุณฺ
 อวสสุตปริยายญจ อนวสสุตปริยายญจ อภาสีติ.

อิทมวโจ อายสุมมา มหาโมคคัลลาโน, สมณญเณ สตุถา
 อโหสิ. อตฺตมนา เต ภิกขุ อายสมโต มหาโมคคัลลานสฺส ภาสีติ
 อภินนฺทุนฺติ. จญฺจ.

๗. ทุกขธมมุตต

[๒๔๔] “ยโต โข ภิกขเว ภิกขุ สพฺเพสํ เยว ทุกขธมมานํ
 สมุทฺตญจ อตฺถงคฺมญจ ยถาภูตํ ปชานาติ. อถ โข ปนสฺส กามา
 ทิฏฐา โหนฺติ, ยถาสฺส กามे ปสฺสโต โย กามेषุ กามฉนฺโท
 กามเสนฺโท กามมฺจุฉา กามปริพาโห, โส นานฺนเสติ. ตถา โข
 ปนสฺส จาโร จ วิหาโร จ อนฺุพฺนฺโร^๒ โหติ, ยถา จรณฺตัม วิหรณฺตัม
 อภิชฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกุสลา ธมมา นานฺนสฺสวณฺติ.”

กถญจ ภิกขเว ภิกขุ สพฺเพสํเยว ทุกขธมมานํ สมุทฺตญจ
 อตฺถงคฺมญจ ยถาภูตํ ปชานาติ ‘อิตฺติ รูป, อิตฺติ รูปสฺส สมุทโย,
 อิตฺติ รูปสฺส อตฺถงคโม. อิตฺติ เวทนา ๔เปฯ อิตฺติ สณฺญา ๔เปฯ อิตฺติ
 สงฺขาร ๔เปฯ อิตฺติ วิญญานํ, อิตฺติ วิญญานสฺส สมุทโย, อิตฺติ
 วิญญานสฺส อตฺถงคโมติ. เอว โข ภิกขเว ภิกขุ สพฺเพสํเยว
 ทุกขธมมานํ สมุทฺตญจ อตฺถงคฺมญจ ยถาภูตํ ปชานาติ.

^๑ จ.,เท.,อ. อธิภู อนภิกุโต

^๒ จ.,เท. อนฺุพฺนฺโร

^๓ จ.,เท. นานฺนเสนฺติ.

กถณจ ภิกขเว ภิกขุโน กามา ทิฏฐจา โหนติ. ยถาสส
กามะ ปสฺสโต โย กามะสุ กามฉนฺโท กามเสนฺโห กามมฺจุฉา
กามปริพาโห, โส นานฺเสติ.

เสยฺยถาปิ ภิกขเว อังการกาสุ สาธิกโปริสา ปุณฺณา
อํการานํ วิตจฺจิกานํ วิตฐฺมานํ. อถ โข ปุริโส อากจฺเจยฺย
ชีวิตุกาโม อมริตุกาโม สุขกาโม ทุกฺขปฏิกฺขโล. ตเมเน เต
พลวฺนโต ปุริสา นานาพาหาสุ คเหตฺวา ตํ อังการกาสุ
อุปกทฺธเมยฺย. โส อิติ อิมเมว^๑ กายํ สนฺนาเมยฺย. ตํ กิสฺส เหตุ.
อณฺณณณนิ^๒ ภิกขเว ตสฺส ปุริสสฺส โหติ^๓ 'อิมญฺจาหิ^๔ อังการกาสุ
ปปติสฺสามิ, ตโตนิทานํ มรณํ วา นิคจฺฉิสฺสามิ มรณมตฺตํ วา
ทุกฺขนฺติ; เอวเมว โข ภิกขเว ภิกขุโน อังการกาสุปมา กามา
ทิฏฐจา โหนติ, ยถาสส กามะ ปสฺสโต โย กามะสุ กามฉนฺโท
กามเสนฺโห กามมฺจุฉา กามปริพาโห, โส นานฺเสติ.

กถณจ ภิกขเว ภิกขุโน จาโร จ วิหารโร จ อนฺุพนฺโร^๕
โหติ, ยถา จรณฺตํ วิหรณฺตํ อภิชฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อุกุสลา
ธมฺมา นานฺุสฺสวณฺติ. เสยฺยถาปิ ภิกขเว ปุริโส พหุภณฺณกํ ทายํ
ปวิเสยฺย ตสฺส ปุริโตปิ ภณฺณโก ปจฺจโตปิ ภณฺณโก อุตฺตรโตปิ
ภณฺณโก ทกฺขิณโตปิ ภณฺณโก เหนฺจโตปิ ภณฺณโก อุปริโตปิ
ภณฺณโก, โส สโตว^๖ อภิกฺกเมยฺย, สโตว^๖ ปฏิกฺกเมยฺย 'มา มํ
ภณฺณโกติ; เอวเมว โข ภิกขเว ยํ โลเก ปิยรूपํ สาตรูปํ,
อัยํ วุจฺจติ อริยสฺส วินเย ภณฺณโกติ. อิติ วิทิตฺวา อสฺวโร จ
สฺวโร จ เวทิตพฺโพ.

^๑ ฉ., เท. อิติ จิตฺเตว อ. อิติ จิตฺเตว

ฉ., เท. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๕ ฉ., เท., อ. อนฺุพนฺโร

^๒ ฉ., เท. ฌาติ อ. ฌาตณฺนิ

^๔ อ. อิม ขวาท

^๖ อ. ยโต จ

กถาขเว ภิกขเว อสงโร โหติ. อิท ภิกขเว ภิกขุ จกขุนา
รูป ทิสวา ปิยรูปเป รูปเป อธิมุจจติ, อปปิยรูปเป รูปเป พยาปชชติ,
อนุปญฺจิตกายสติ จ วิหริติ ปรีตตเจตโส, ตณฺจ เจโตวิมุตฺตี
ปณฺณาวิมุตฺตี ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ยตฺถสฺส เต อุปฺปนฺนา
ปาปกา อกุสลา ฐมา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ ฯเปฯ ชิวฺหาย รสํ
สายิตฺวา ฯเปฯ มนฺสา ฐมํ วิญฺญาย ปิยรูปเป ฐมเม อธิมุจจติ,
อปปิยรูปเป ฐมเม พยาปชชติ, อนุปญฺจิตกายสติ จ วิหริติ
ปรีตตเจตโส, ตณฺจ เจโตวิมุตฺตี ปณฺณาวิมุตฺตี ยถาภูตํ นปฺปชานาติ,
ยตฺถสฺส เต อุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ฐมา อปริเสสา
นิรุชฺฌนฺติ. เอวํ โข ภิกขเว อสงโร โหติ.

กถาขเว ภิกขเว สสงโร โหติ. อิท ภิกขเว ภิกขุ จกขุนา
รูป ทิสวา ปิยรูปเป รูปเป นาธิมุจจติ, อปปิยรูปเป รูปเป น
พยาปชชติ, อุปญฺจิตกายสติ จ วิหริติ อปฺปมาณเจตโส, ตณฺจ
เจโตวิมุตฺตี ปณฺณาวิมุตฺตี ยถาภูตํ ปชานาติ, ยตฺถสฺส เต
อุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ฐมา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ ฯเปฯ
ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา ฯเปฯ มนฺสา ฐมํ วิญฺญาย ปิยรูปเป
ฐมเม นาธิมุจจติ, อปปิยรูปเป ฐมเม น พยาปชชติ, อุปญฺจิตกายสติ จ
วิหริติ อปฺปมาณเจตโส, ตณฺจ เจโตวิมุตฺตี ปณฺณาวิมุตฺตี ยถาภูตํ
ปชานาติ, ยตฺถสฺส เต อุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ฐมา
อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ. เอวํ โข ภิกขเว สสงโร โหติ.

ตสฺส เจ ภิกขเว ภิกขุโน เอวํ จรโต เอวํ วิหริโต กทาจิ
กรหจิ สติสมฺโมเสสา อุปฺปชชนฺติ ปาปกา อกุสลา ฐมา สรสงฺกปฺปา
สณฺโณชฌนียา. ทนฺโท ภิกขเว สตุปปาโท, อถ โข นํ ชีปฺปเมว
ปชหติ วิโนเทติ พฺยนฺตีกโรติ อนภาวํ คเมติ.

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว ปุริโส ทิวสํ สนฺตตฺเต อโยกฺฆาเห เทว
 วา ตีณิ วา อุกฺกมุสฺสิตานิ นิปาเตยฺย. ทนฺโธ ภิกฺขเว อุกฺกมุสฺสิตานํ
 นิปาโต, อถ โข นํ ขิปปเมว ปรีกฺขยํ ปรียาทานํ คจฺเจยฺย;
 เอวเมว โข ภิกฺขเว ตสฺส เจ ภิกฺขุโน เอวํ จรโต เอวํ วิหรโต
 กทาจิ กรหจิ สติสมฺโมสา อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกฺุสลา ฐมา
 สรสงฺกปฺปา สญฺโฆชนิยา. ทนฺโธ ภิกฺขเว สตุปปาโท, อถ โข นํ
 ขิปปเมว ปชฺหติ วิโนเทติ พฺยนฺตีกโรติ อนภาวํ คเมติ. เอวํ โข
 ภิกฺขเว ภิกฺขุโน จาโร จ วิหารो จ อนฺุพฺพุโห หิติ, ยถา จรนฺตํ
 วิหรนฺตํ อภิชฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกฺุสลา ฐมา นานุสฺสวนฺติ.

ตณฺเฑ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ จรนฺตํ เอวํ วิหรนฺตํ ราชานो วา
 ราชมฺหามตฺตา วา มิตฺตา วา อมจฺจา วา ญาตี วา สาลोหิตา วา
 โภเคหิ อภิหฺนฺจํ ปวาเรยฺย ‘เอหฺมฺโภ’ ปุริส, กิณฺเต อิเม กาสาวา
 อนฺุทฺยหนฺติ^๒ ก็ มุณฺโฑ กปาลมนฺุจฺรสิ, เอหิ หีนายาวตฺติตฺตา
 โภเค จ ภูณฺชสฺสุ, ปุณฺณานิ จ กโรหิติ. โส จ^๓ ตํ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ เอวํ จรนฺโต เอวํ วิหรนฺโต ลิกฺขํ ปจฺจกฺขาย
 หีนายาวตฺติสฺสตีติ เนตํ จานํ วิชฺชติ.

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว คงฺคา นที ปาจันนินฺหา ปาจันโปถา
 ปาจันปพฺภารา. อถ มหาชนกาโย อาคจฺเจยฺย กุฑฺทาลปิฏกํ อาทาย
 ‘มยํ อิมํ คงฺคํ นที ปจฺฉานินฺนํ กริสฺสาม ปจฺฉาโปถํ ปจฺฉापพฺภารนฺติ.
 ตํ ก็ มณฺณถ ภิกฺขเว, อปี นุ โข โส มหาชนกาโย คงฺคํ นที
 ปจฺฉานินฺนํ กรายฺย ปจฺฉาโปถํ ปจฺฉापพฺภารนฺติ.

โน เหติ ภาณเต.

๒ น.,เท.,อ. เอหิ โภ

๓ น.,เท.,อ. อนฺุทฺยหนฺติ

๔ น.,เท.,อ. วต

ตัม กิสุส เหตุ.

“คงคา ฆนเต นที ปาจิณนิมนา ปาจิณโปณา
ปาจิณปพุกาธา, สา น สุกรา ปจฺจานิมนา” กาคู ปจฺจาโปณา
ปจฺจาปพุกาธา.” ยาวเทว ปน โส มหาชนกาโย กิลมถสฺส
วิฆาตสฺส ภาคี อสฺสาติ.

“เอวเมว โข ภิกฺขเว ตณฺเฏ ภิกฺขุ เอว จรณตัม เอว วิหรณตัม
ราชาโน วา ราชมหามตฺตา วา มิตฺตา วา อมจฺจา วา ญาติ วา
สาโลหิตา วา โภเคหิ อภิหฺมุจฺจุ ปวาเรยฺยุ ‘เอหฺมโภ ปุริส, กิ เต
อิเม กาสาวา อนฺนุทยฺหนฺติ. กิ [๒] มฺนุโห กปาลมฺนุจฺรสิ, เอหิ
หีนายาวตฺติตฺวา โภเค จ ภุญฺชสฺส, ปุณฺณานิ จ กโรหีติ. โส วต
ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอว จรณโต เอว วิหรณโต สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย
หีนายาวตฺติสฺสตีติ เนตัม จานัน วิชฺชตี. ตัม กิสุส เหตุ. ยัม หิ ตัม
ภิกฺขเว จิตฺตัม ทิฆมฺมตฺตัม วิเวกนิมนฺนํ วิเวกโปณํ วิเวกปพุกาธํ, ตณฺเฏ”
หีนายาวตฺติสฺสตีติ เนตัม จานัน วิชฺชตีติ. สตฺตมัม.

๘. กิสุโกปมสุตตัม

[๒๔๕] อถ โข อณฺณตโร ภิกฺขุ, เยน อณฺณตโร ภิกฺขุ,
เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตัม ภิกฺขุ เอตทโวจ “กิตฺตาวตา นฺ โข
อาวุโส ภิกฺขุโน ทสฺสนํ สุวิสุทฺธํ โหตีติ.

“ยโต โข อาวุโส ภิกฺขุ จณฺนํ ผสฺสายตนาณํ สมุทฺยณฺจ
อตฺถกฺมณฺจ ยถาภูตํ ปชานาติ, เอตฺตาวตา โข อาวุโส ภิกฺขุโน
ทสฺสนํ สุวิสุทฺธํ โหตีติ.

หมดอายุ 27/03/2566

๑-๑ อ. ปณฺณานิมนฺนํ กาคู ปจฺจาโปณํ ปจฺจาปพุกาธํ

๒ อ. นุ

๓ ฉ., เท., อ. ตถา

“เสยยถาปี ภิกขุ ปุริสสฺส กิสุโก อภิฏฐาปุพฺโพ อสฺส. โส,
 เยนญตโร ปุริโส กิสุกสฺส ทสฺสาวิ, เตนุปลงฺกเมยฺย; อุปลงฺกมิตฺวา
 ตํ ปุริสํ เอวํ วเทยฺย ‘กัทธิโส โภ ปุริส กิสุโกติ. โส เอวํ
 วเทยฺย ‘กาพโก โข อมฺโภ ปุริส กิสุโก, เสยยถาปี ฌามชาณฺติ.
 เตน โข ปน ภิกขุ สมเยน ตาทีโสวสฺส กิสุโก, ยถา^๕ ตสฺส
 ปุริสสฺส ทสฺสนํ. อถ โข โส ภิกขุ ปุริโส อสนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ปุริสสฺส ปณฺหาเวยฺยากรณฺน, เยนญตโร ปุริโส กิสุกสฺส ทสฺสาวิ,

พมดอ.ย 27/05/256๕

เตนุปลสงกเมยฺย; อุปสงกมิตฺวา ตํ ปุริสํ เอวํ วเทยฺย “กัถิสเ
อมโก ปุริส กัสฺสโกติ. โส เอวํ วเทยฺย “โลหิตโก โข อมโก
ปุริส กัสฺสโก, เสยฺยถาปิ มํสเปสฺสิติ. เตน โข ปน ภิกฺขุ สมเยน
ตาทิสวสฺส กัสฺสโก, ยถาปิ ตสฺส ปุริสสฺส ทสฺสนํ. อถ โข โส
ภิกฺขุ ปุริโส อสนนฺตญฺโจ ตสฺส ปุริสสฺส ปณฺหาเวยฺยากรณฺณ,
เยนญฺจตโร ปุริโส กัสฺสกสฺส ทสฺสาวิ, เตนุปลสงกเมยฺย;
อุปสงกมิตฺวา ตํ ปุริสํ เอวํ วเทยฺย “กัถิสเ โภ ปุริส กัสฺสโกติ.
โส เอวํ วเทยฺย “โอจิริกขาโต” โข อมโก ปุริส กัสฺสโก
อาทิกฺกณฺธิปาฏิกโก, เสยฺยถาปิ สิริสฺสิติ. เตน โข ปน ภิกฺขุ
สมเยน ตาทิสวสฺส กัสฺสโก, ยถาปิ ตสฺส ปุริสสฺส ทสฺสนํ. อถ
โข โส ภิกฺขุ ปุริโส อสนนฺตญฺโจ ตสฺส ปุริสสฺส ปณฺหาเวยฺยากรณฺณ,
เยนญฺจตโร ปุริโส กัสฺสกสฺส ทสฺสาวิ, เตนุปลสงกเมยฺย; อุปสงกมิตฺวา
ตํ ปุริสํ เอวํ วเทยฺย “กัถิสเ โภ ปุริส กัสฺสโกติ. โส เอวํ
วเทยฺย “พหลปตฺตปลาโส สณฺทจฺจาย” โข อมโก ปุริส กัสฺสโก,
เสยฺยถาปิ นิโครฺชิติ. เตน โข ปน ภิกฺขุ สมเยน ตาทิสวสฺส
กัสฺสโก, ยถาปิ ตสฺส ปุริสสฺส ทสฺสนํ. เอวเมว โข ภิกฺขุ ยถา
ยถา อธิมุตฺตานํ เตสํ สปปุริสํ ทสฺสนํ สุวิสฺสุทฺธํ โหติ,” ตถา
ตถา โข เจเกหิ^๔ สปปุริเสหิ พุยาถ.

เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ รณฺโณ ปจฺจนฺติมํ นครํ ทพฺพ^๕
ปาการโตรณํ จทฺวารํ, ตตฺตสฺส โทวาริกโก ปณฺทิตो พุยฺยโต
เมธาวิ อญฺญาตานํ นิวาเรตา, ฌาตานํ ปเวเสตา. ปุรตฺถิมาย
ทิสาย อาคณฺตฺวา สิมํ พุตฺตยํ ตํ โทวาริกํ เอวํ วเทยฺย,

“กตถมโม” ปุริส อิมสฺส นกรสฺส นกรสามํติ. โส เอวํ วเทยฺย
 “เอโส ภนฺเต มชฺเฌ สิงฆาภฺเฌ นิสินฺโนติ. อถ โข ตํ สํฆํ
 ทฺตยํ นกรสามิสฺส ยถาภฺตํ วจันํ นียาเทตฺวา ยถาคตมคฺคํ
 ปฏิปชฺเชยฺย. ปจฺฉิมา ย ทิสาย ชฺเปยฺย อากนฺตฺวา สํฆํ ทฺตยํ
 ชฺเปยฺย อุตฺตราย ทิสาย ชฺเปยฺย ทกฺขิณาย ทิสาย อากนฺตฺวา สํฆํ
 ทฺตยํ ตํ โทวาริกํ เอวํ วเทยฺย “กตถมโม ปุริส อิมสฺส นกรสฺส
 นกรสามํติ. โส เอวํ วเทยฺย “เอโส ภนฺเต มชฺเฌ สิงฆาภฺเฌ
 นิสินฺโนติ. อถ โข ตํ สํฆํ ทฺตยํ นกรสามิสฺส ยถาภฺตํ วจันํ
 นียาเทตฺวา ยถาคตมคฺคํ ปฏิปชฺเชยฺย.

อุปมา โข มยฺยํ ภิกฺขุ กตา อตฺถสฺส วิญญาปนาย.
 อยญฺเจตฺถ อตฺถอ ‘นกรนฺติ โข ภิกฺขุ อิมสฺสเสตํ จาตุมฺมหาภฺตติกสฺส
 กายสฺส อธิวจันํ มาตาเปตฺตติกสมฺภวสฺส โอทนกฺกมฺมาสฺสจยสฺส
 นิจฺจุจฺจาทนปริมทฺทนภททวิทฺธสฺสณมฺมสฺส.’^๒ ‘จทฺวาราทิ โข ภิกฺขุ
 จนฺเนตํ อชฺฌตฺติกานํ อายตฺนानํ อธิวจันํ. ‘โทวาริกอติ โข ภิกฺขุ
 สติยา เอตํ อธิวจันํ. ‘สํฆํ ทฺตยคฺคนฺติ โข ภิกฺขุ สมถวิปสฺสนานเมตํ
 อธิวจันํ. นกรสามํติ โข ภิกฺขุ วิญญาณสฺสเสตํ อธิวจันํ. “มชฺเฌ
 สิงฆาภฺเฌ” โข ภิกฺขุ จตฺตุนฺเนตํ มหาภฺตตานํ อธิวจันํ ปจฺวีชาตฺยา
 อาโปชาตฺยา เตโชชาตฺยา วาโยชาตฺยา. ‘ยถาภฺตํ วจนฺนํติ โข
 ภิกฺขุ นิพฺพานสฺสเสตํ อธิวจันํ. ‘ยถาคตมคฺคอติ โข ภิกฺขุ อริยสฺสเสตํ
 อภฺยจฺจุคิกสฺส มคฺคสฺส อธิวจันํ. เสยฺยถิทํ. สมฺมาทิฏฺฐิยา ชฺเปยฺย
 สมฺมาสมมตฺติสฺสาติ. อภฺยจฺม.

^๑ จ.,เท., กหํ โภ อ. กหมโภ, เอวมุปริปิ. ^๒ จ.,เท.,อ. อนิจฺจุจ-

^๓ จ.,เท.,อ. สิงฆาภฺเฌ

๕. วิณปมสุตตัม

[๒๔๖] “ยสฺส กสฺสจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณิยา วา จกฺขุวิณญฺเอยเยสฺส รุปํสฺส อูปปชฺเชยฺย จนฺโท วา ราโค วา โทโส วา โมโห วา ปฏฺฐิณฺโณ วาปิ เจตโส, ตโต จิตฺตํ นิวาเรยฺย. “สภโย เจโส มคฺโค สปปภิกฺโก จ สกณฺณโก จ สคฺคโน จ อุมฺมคฺโค จ กุมฺมคฺโค” จ ทุหิตฺติโก จ, อสปปุริสเสวิตโต เจโส มคฺโค, น เจโส มคฺโค สปปุริสเสวิตโต, น ตวํ เอตํ อรหสฺสิติ. ตโต จิตฺตํ นิวารเย จกฺขุวิณญฺเอยเยหิ รุปํหิ ๔เป๔ ยสฺส กสฺสจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณิยา วา ชิวหาวิณญฺเอยเยสฺส รสํสฺส ๔เป๔ มโนวิณญฺเอยเยสฺส ฐมฺเมสฺส อูปปชฺเชยฺย จนฺโท วา ราโค วา โทโส วา โมโห วา ปฏฺฐิณฺโณ วาปิ เจตโส, ตโต จิตฺตํ นิวาเรยฺย. “สภโย เจโส มคฺโค สปปภิกฺโก จ สกณฺณโก จ สคฺคโน จ อุมฺมคฺโค จ กุมฺมคฺโค จ ทุหิตฺติโก จ, อสปปุริสเสวิตโต เจโส มคฺโค, น เจโส มคฺโค สปปุริสเสวิตโต, น ตวํ เอตํ อรหสฺสิติ. ตโต จิตฺตํ นิวารเย มโนวิณญฺเอยเยหิ ฐมฺเมหิ.

เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว กิณฺณจํ สมฺปนฺนํ, กิณฺณจารกฺโข จ ปมตฺโต, โคณฺเ จ กิณฺณจาทอ, อหํ กิณฺณจํ โอตริตฺวา ยาวทตฺถํ มทํ อาปชฺเชยฺย, ปมาทํ^๒ อาปชฺเชยฺย.^๒ เอวเมว โข ภิกฺขเว อสฺสุตฺวา ปุณฺณชฺชนอ จสฺส ผสฺสยตฺตเนสฺส อสฺสุตฺการี ปณฺจสฺส กามคฺคเนสฺส ยาวทตฺถํ มทํ อาปชฺชติ, ปมาทํ^๓ อาปชฺชติ.”

เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว กิณฺณจํ สมฺปนฺนํ, กิณฺณจารกฺโข จ อปฺปมตฺโต, โคณฺเ จ กิณฺณจาทอ, อหํ กิณฺณจํ โอตเรยฺย, ตเมณฺ

^๑ม.เต.อ. กุมฺมคฺโค, เอวฺมปริปิ.

^{๒-๒} อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^{๓-๓} อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

กัญจารกฺโข นาสาย สุกฺคหิตํ คณฺเหยฺย, นาสาย สุกฺคหิตํ คเหตุวา
 อฺปริฆฺภายํ^๑ สฺนิกฺคหิตํ นิกฺคณฺเหยฺย, อฺปริฆฺภายํ สฺนิกฺคหิตํ นิกฺคเหตุวา
 ทณฺฑนฺ สุตฺตพิตํ ตาเพยฺย, ทณฺฑนฺ สุตฺตพิตํ ตาเพตฺวา โอสฺสชฺเชยฺย.
 ทุตฺติยมฺปิ โข ภิกฺขเว ๕เปฯ ตติยมฺปิ โข ภิกฺขเว โคโณ กิฏฺฐาโท
 อํ กิฏฺฐํ โอตเรยฺย, ตเมณฺ กิฏฺฐารกฺโข นาสาย สุกฺคหิตํ คณฺเหยฺย,
 นาสาย สุกฺคหิตํ คเหตุวา อฺปริฆฺภายํ สฺนิกฺคหิตํ นิกฺคณฺเหยฺย,
 อฺปริฆฺภายํ สฺนิกฺคหิตํ นิกฺคเหตุวา ทณฺฑนฺ สุตฺตพิตํ ตาเพยฺย,
 ทณฺฑนฺ สุตฺตพิตํ ตาเพตฺวา โอสฺสชฺเชยฺย. เอวํ หิ โส ภิกฺขเว
 โคโณ กิฏฺฐาโท คามคโต วา อรณฺณคโต วา จานพฺหุโล วา อสฺส
 นิสฺสชฺพหุโล วา, น ตํ กิฏฺฐํ ปฺน โอตเรยฺย, ตเมว ปฺริมํ
 ทณฺฑนฺสมฺพสฺสํ สมฺนุสฺสรนฺโต. เอวเมว โข ภิกฺขเว ยโต [๒] ภิกฺขุโน
 ฉสฺสํ ผสฺสสายตเนสฺส จิตฺตํ อุกฺกฺขชิตํ^๓ โหติ สุกฺกชฺชิตํ,^๔ อชฺฌตฺตเมว
 สนฺติฏฺฐติ สนฺนิสํสํ, เอโกทฺธิ โหติ สมาริยติ.

เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว รณฺโณ วา ราชมหามตฺตสฺส วา
 วิณฺนาย สทฺโท อสฺสุตฺตปฺพุโฬ อสฺส. โส วิณฺนาย สทฺทํ สุกฺกณฺเยยฺย,
 โส เอวํ วเทยฺย ‘อมฺโภ กสฺส’ นุ โข เอสํ สทฺโท เอวํรชฺนิโย
 เอวํกมฺมณฺนิโย^๕ เอวํมทฺธิโย เอวํมจฺจนฺนิโย เอวํพนฺธณฺนิโยติ. ตเมณฺ
 เอวํ วเทยฺย ‘เอสํ โข ภาณฺเต วิณฺนา นาม, ยสฺสา เอสํ สทฺโท
 เอวํรชฺนิโย เอวํกมฺมณฺนิโย เอวํมทฺธิโย เอวํมจฺจนฺนิโย เอวํพนฺธณฺนิโยติ.
 โส เอวํ วเทยฺย ‘คจฺจนฺน เม โภ ตํ วิณฺนํ อหฺรธาติ. ตสฺส ตํ
 วิณฺนํ อหฺเรยฺย. ตเมณฺ เอวํ วเทยฺย ‘อํ โข สํ ภาณฺเต วิณฺนา,

หมตอายุ 27/05/2566

^๑ อ. อฺปริฆฺภาย

^๓ อ. อุกฺกชฺชิต

^๔ อ. กิฏฺฐ

^๒ ฉ., เท., อ. โข

^๕ อ. สมฺมชฺชิต

^๖ ฉ., เท. เอวํ กมฺมณฺนิโย อ. เอวํกมฺมณฺโน, เอวํมฺปริ.

ยสสา เอโส สทโท เอวรชนิโย เอวักมมณิโย เอวักมทนิโย
 เอวักมจจนิโย เอวักพนุชนิโยติ. โส เอวัก วเทยฺย ‘อลั เม โภ ตาย
 วิณาย, ตเมว เม สททํ ออาหารถาติ. ตเมนํ เอวัก วเทยฺย ‘อัย โข
 ภาณเต วิณาย นาม อเนกสมุภารา มหาสมุภารา, อเนเกหิ สมุภारेหิ
 สมารทฐา จรติ.’ เสยฺยถิํ, โทณณจ ปฏิจจ จมมณจ ปฏิจจ
 ทนฺทณจ ปฏิจจ อุปฺปารณจ จ ปฏิจจ ตนฺติโย จ ปฏิจจ
 โทณณจ ปฏิจจ ปุริสสส จ ตชฺชํ วายามํ ปฏิจจ, เอวากํ ภาณเต
 วิณาย นาม อเนกสมุภารา มหาสมุภารา อเนเกหิ สมุภारेหิ
 สมารทฐา จรติ. โส ตํ วิณํ ทสฺสา วา สตฺธา วา ผาเลยฺย,
 ทสฺสา วา สตฺธา วา ตํ ผาเลตฺวา สกฺลิกํ สกฺลิกํ กเรยฺย,
 สกฺลิกํ สกฺลิกํ กริตฺวา อคฺคินา ทฺเหยฺย, อคฺคินา ทฺหิตฺวา มสี
 กเรยฺย, มสี กริตฺวา มหาวาเต วา โอผุเนยฺย, นทียา วา
 สีมฺโสตาย ปวาเหยฺย, โส เอวัก วเทยฺย ‘อสติ กิรายํ โภ วิณาย
 นาม, ยถेวํ ยงฺกิกฺขจํ วิณาย นาม, เอตฺถ^๒ ปนากํ ชโน
 อติเวลมฺปตฺโต ปลาพิโตติ.’ เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ รุปํ
 สมนฺเนสฺติ^๓ ยาวตา รูปสฺส คติ, เวทนํ สมนฺเนสฺติ ยาวตา
 เวทนาย คติ, สญฺญํ สมนฺเนสฺติ ยาวตา สญฺญาย คติ, สงฺขารे
 สมนฺเนสฺติ ยาวตา สงฺขารานํ คติ, วิญฺญานํ สมนฺเนสฺติ ยาวตา
 วิญฺญาณสฺส คติ, ตสฺส รูปํ สมนฺเนสฺโต ยาวตา รูปสฺส คติ,
 เวทนํ สมนฺเนสฺโต อปฺเปยฺย สญฺญํ อปฺเปยฺย สงฺขารे อปฺเปยฺย วิญฺญาณํ
 สมนฺเนสฺโต ยาวตา วิญฺญาณสฺส คติ ยมฺปิสฺส ตํ โหติ ‘อหนฺติ วา
 ‘มมฺนฺติ วา ‘อสมฺมิตฺติ วา, ตมฺปิ ตสฺส น โหติ. นวํ.

^๑ มคฺค. ๒๗/๐๕/๒๕๖๖
 จ., เท., อ. วทิต

^{๒-๒} จ., เท. เอตฺถ จ ปนากํ ชโน อติเวลํ ปมตฺโต ปหฺลิตฺติ

อ. เอตฺถ จ มหาชโน อปฺเปยฺย ^๓ จ., เท. สมนฺเนสฺติ, เอวมฺปรี.

๑๐. จปปาณโกปมสุตํ

[๒๔๗] “เสยยถาปี ภิกขเว ปุริโส อรุคตโต ปกุกคตโต
 สรวนํ ปวิเสยย, ตสฺส กุสกณฺฏกา เจปี^๑ ปาเท วิชฺฌเมยฺยํ,
 สรปตฺตานิ ปกุกคตฺตานิ วิเลเขยฺยํ.^๒ เอวํ หิ โส ภิกขเว [”]
 ภิกฺขุโยโส มตฺตตาย ตโตนิทานํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสํเวทเยถ.^๔
 เอวเมว โข ภิกขเว อีเธกจฺโจ ภิกฺขุ คามคโต วา อรณฺณคโต วา
 ลภติ วตฺตารํ ‘อยมฺจ โส’^๕ อายสฺมา เอวํการี เอวํสมาจาโร
 อสฺสจคามกณฺฏโกติ. ตํ ‘กณฺฏโกติ อิติ’^๖ วิทิตฺวา อสํวโร จ สํวโร จ
 เวทิตพฺโพ.

กถมฺจ ภิกขเว อสํวโร โหติ. อิทฺ ภิกฺขุ จกฺขุหา รูปํ
 ทิสฺวา ปิยรूपํ รูปํ อธิมุจฺจติ, อปฺปิยรूपํ รูปํ พยาปชฺชติ,
 อนฺุปฏฺจิตกายสฺติ จ วิหริติ ปริตฺตเจตโส. ตมฺจ เจโตวิมุตฺติ
 ปณฺณาวิมุตฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ยตฺถสฺส เต อูปฺปนฺหา
 ปาปกา อกฺกุสลา ฐมฺมา อปริเสสา นิสฺสณฺณติ. โสเตน สทฺทํ
 สุตฺวา ๕เปยฺ ฌาเนน คนฺธํ ฌายิตฺวา ๕เปยฺ ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา
 ๕เปยฺ กาเยน โสภฺจพฺพํ ผุสิตฺวา ๕เปยฺ มนฺสา ฐมฺมํ วิมฺภาย
 ปิยรूपํ ฐมฺเม อธิมุจฺจติ, อปฺปิยรूपํ ฐมฺเม พยาปชฺชติ,
 อนฺุปฏฺจิตกายสฺติ จ วิหริติ ปริตฺตเจตโส. ตมฺจ เจโตวิมุตฺติ
 ปณฺณาวิมุตฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ยตฺถสฺส เต อูปฺปนฺหา
 ปาปกา อกฺกุสลา ฐมฺมา อปริเสสา นิสฺสณฺณติ.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ จ.,เท.,อ. เจา

^๒ จ.,เท. สรปตฺตานิ จ คตฺตานิ วิเลเขยฺยํ อ. อรูปตฺตานิ ๕เปยฺ

^๓ จ.,เท.,อ. ปุริโส

^๔ จ.,เท.,อ. ปฏิสํเวทียะถ.

^๕ อ. โข

^๖ อ. อิติสทฺโท น ทิสฺสติ.

เสยยถาปี ภิกขเว ปุริโส จปฺปาณเก คเหตุวา นานาวิสเย
 นานาโคจเร ทพฺพหาย รชชฺชา พนฺธเยย, อหิ คเหตุวา ทพฺพหาย
 รชชฺชา พนฺธเยย. สัสุมาริ คเหตุวา ทพฺพหาย รชชฺชา พนฺธเยย.
 ปกฺขี คเหตุวา ทพฺพหาย รชชฺชา พนฺธเยย. กุกฺกุโร คเหตุวา
 ทพฺพหาย รชชฺชา พนฺธเยย. ลิกาฬ คเหตุวา ทพฺพหาย รชชฺชา
 พนฺธเยย. มกฺกฏฺฐิ คเหตุวา ทพฺพหาย รชชฺชา พนฺธเยย, ทพฺพหาย
 รชชฺชา พนฺธิตฺวา มชฺฌเม คณฺฐี กริตฺวา โอสชฺเชยฺย. อถ โข เต
 ภิกขเว จปฺปาณกา นานาวิสยา นานาโคจรา สกํ สกํ โคจรวิสยํ
 อาวิญฺเจยฺย, อหิ อาวิญฺเจยฺย 'วมมิกํ ปเวกฺขามิตี, สัสุมาริ
 อาวิญฺเจยฺย 'อุทกํ ปเวกฺขามิตี, ปกฺขี อาวิญฺเจยฺย 'อาภาสํ
 เทสฺสามิตี, กุกฺกุโร อาวิญฺเจยฺย 'คามํ ปเวกฺขามิตี. ลิกาโล
 อาวิญฺเจยฺย 'สึวถิกํ ปเวกฺขามิตี, มกฺกฏฺฐิ อาวิญฺเจยฺย 'วนํ
 ปเวกฺขามิตี. ยทา โข เต ภิกขเว จปฺปาณกาชฺฌตฺตา อสฺส
 กิลนฺตา, อถ [๑] โย เนสํ ปาณกา พลวตโร อสฺส, ตสฺส เต
 อนฺหวตฺเตยฺย อนฺวิธาเยยฺย^๒ วสํ คจฺเจยฺย; เอวเมว โข ภิกขเว
 ยสฺส กสฺสจฺจิ ภิกฺขุโน กายคตาสติ อภาวิตา อพฺหุสีกตา, ตํ จกฺขุ
 อาวิญฺจติ มนาปิเยสฺส รุเปสฺส, อมนาปียา รุปา ปฏฺฏิกุลา โหนฺติ
 ๔เปยฺย ชิวหา อาวิญฺจติ ๔เปยฺย กาโย อาวิญฺจติ ๔เปยฺย มโน
 อาวิญฺจติ มนาปิเยสฺส ฐมฺเมสฺส, อมนาปียา ฐมฺมา ปฏฺฏิกุลา โหนฺติ.
 เอว โข ภิกขเว อสฺวโร โหติ.

กถณฺจ ภิกขเว สฺวโร โหติ. อิทฺ ภิกขเว ภิกฺขุ จกฺขุนา
 รุปี ทิสฺวา ปิยรฺูเป รุเป นาธิมุจฺจติ, อปฺปิยรฺูเป รุเป น
 พฺยาปชฺชติ, อุปฏฺฐิตกายนฺติ จ วิหรติ อปฺปมาณเจตฺโส. ตณฺจ

เจโตวิมุตตี ปญญาวิมุตตี ยถาภูตํ ปชานาติ, ยตถสฺส เต
 อุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ฆมฺมา อปริเสสา นิร์ชฌนฺติ. โสเตน
 สทฺทํ สุตฺวา ๕เปฯ ฌาเนน คนฺธํ ฌายิตฺวา ๕เปฯ ชิวฺหาย รสํ
 สายิตฺวา ๕เปฯ กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสิตฺวา ๕เปฯ มนฺสา ฆมฺมํ
 วิณฺณาย ปิยฺรूपे ฆมฺเม นาทิมุจฺจติ, อปฺปิยฺรूपे ฆมฺเม น
 พฺยาปชฺชติ, อฺภฺภูจิตฺกายสฺติ จ วิหฺรติ อปฺปมาณเจตฺโส. ตณฺจ
 เจโตวิมุตตี ปญญาวิมุตตี ยถาภูตํ ปชานาติ, ยตถสฺส เต
 อุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ฆมฺมา อปริเสสา นิร์ชฌนฺติ.

เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ปุริโส จปฺปาณเก คเหตฺวา นานาวิสเย
 นานาโคจเร ทพฺพหาย รชฺชฺยา พนฺธเยยฺ, อหิ คเหตฺวา ๕เปฯ
 สฺสุมาริ คเหตฺวา ๕เปฯ กุกฺกุริ คเหตฺวา ๕เปฯ ลิกาฬิ คเหตฺวา
 ๕เปฯ มกฺกฏฺ คเหตฺวา ทพฺพหาย รชฺชฺยา พนฺธเยยฺ. ทพฺพหาย
 รชฺชฺยา พนฺธิตฺวา ทพฺพเห ขีเล วา ฌมฺเภ วา อุปฺนิพนฺธเยยฺ. อถ
 โข เต ภิกฺขเว จปฺปาณกา นานาวิสยา นานาโคจรา สกํ สกํ
 โคจรวิสยํ อาวิณฺญเยยฺ, อหิ อาวิณฺญเยยฺ 'วมฺมิกํ ปเวกฺขามิตี,
 สฺสุมาริ อาวิณฺญเยยฺ 'อุทกํ ปเวกฺขามิตี, ปกฺขิ อาวิณฺญเยยฺ
 'อากาสํ เทสฺสามิตี, กุกฺกุโร อาวิณฺญเยยฺ 'คามํ ปเวกฺขามิตี,
 ลิกาโล อาวิณฺญเยยฺ 'สึวตฺติกํ ปเวกฺขามิตี, มกฺกฏฺ อาวิณฺญเยยฺ
 'วนํ ปเวกฺขามิตี. ยทา โข เต^๑ ภิกฺขเว จปฺปาณกาชฌตฺตา อสฺส
 กิลนฺตา, อถ ตเมว ขีล^๒ วา ฌมฺภ^๓ วา อุปฺติฏฺฐเยยฺ อุปฺนิสึเทยฺ
 อุปฺนิปชฺเชยฺ; เอวเมว โข ภิกฺขเว ยสฺส กสฺสจิ ภิกฺขุโน
 กายคตาสติ ภาวิตา พหุสํกตา, ตํ จกฺขุ นาวินฺจติ มนาปิเยสฺสุ
 รุปेषฺสุ, อมฺนาปียา รุปา น ปฏฺฐูลา โหนฺติ ๕เปฯ ชิวฺหา

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ อ. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^{๒-๓} อ. ขีเล วา ฌมฺเภ วา

นาวิณจติ ๕เปย มโน นาวิณจติ มนาปิเยส ฐมเมส, อมนาปิยา
ฐมา น ปฏิกูลา โหนติ. เอว โข ภิกขเว สวโร โหติ.

‘ทพฺเห ขีเล วา ญมฺเภ วาติ โข ภิกขเว กายคตาสติยา
เอตํ อธิวณฺ. ตสฺมาติห [๑] ภิกขเว เอวํ ลิกฺขิตพฺพํ ‘กายคตา
โน สติ ภาวิตา ภวิสฺสติ พหุสํกตา ยานํกตา วตฺถุกตา อณฺุจิตา
ปริจิตา สฺสมารทฺธาติ. เอวํ หิ โว^๒ ภิกขเว ลิกฺขิตพฺพนฺติ. ทสมํ.

๑๑. ยวกลาปีสุตฺตํ

[๒๔๘] “เสยฺยถาปี ภิกขเว ยวกลาปี^๓ จาตุมฺมหาปเถ
นิกฺขิตฺตา อสฺส, อถ จ ปุริสา อากฺขเจยฺยํ พฺยาภฺงคิหฺตฺตา, เต
เยน^๔ ยวกลาปี จหิ พฺยาภฺงคิหิ หเนยฺยํ, เอวํ หิ सा ภิกขเว
ยวกลาปี สุหฺตา อสฺส จหิ พฺยาภฺงคิหิ หณฺณมานา, อถ สตฺตโม
ปุริโส อากฺขเจยฺย พฺยาภฺงคิหฺโต, โส ตํ ยวกลาปี สตฺตมาย
พฺยาภฺงคิยา หเนยฺย, เอวํ หิ सा ภิกขเว ยวกลาปี สุหฺตตรา
อสฺส สตฺตมาย พฺยาภฺงคิยา หณฺณมานา; เอวเมว โข ภิกขเว
อสฺสฺสฺสว ปุณฺณชฺชนโน จกฺขุสฺสมี หณฺณติ มนาปามนาเปหิ รูปเปหิ
๕เปย ชิวฺหาย หณฺณติ มนาปามนาเปหิ รเสหิ ๕เปย มนฺสฺสมี
หณฺณติ มนาปามนาเปหิ ฐมฺเมหิ. สเจ โส ภิกขเว อสฺสฺสว
ปุณฺณชฺชนโน आयตฺติ ปฺนพฺภวาย เจเตติ. เอวํ หิ โส ภิกขเว
โมฆปุริโส สุหฺตตรो โหติ, เสยฺยถาปี [๔] सा ยวกลาปี สตฺตมาย
พฺยาภฺงคิยา หณฺณมานาติ.

ภูตปุพฺพํ ภิกขเว เทวาสฺรสงฺคาโม สมฺปพฺยุพฺโห อโหสิ.
อถ โข ภิกขเว เวปจิตฺติ อสฺสรินฺโท อสฺเร อามนฺเตสิ ‘สเจ

สมคตย 27/05/2566

๑. น.,เท.,อ. โว

๒. น.,เท.,อ. โข

๓. น.,เท.,อ. ยวกลาปี, เอวมฺปริปี.

๔. น.,เท. อยฺ ปาโง น ทิสฺสติ, อ. ตํ

๕. อ. ภิกขเว

มาริสา เทวาสฺรสงฺคามे สมฺปพฺยุพฺเห อสุรา ชินฺเอยฺยํ, เทวา
ปฺราชิเนยฺยํ, เยน นํ สกฺกํ เทวานมฺินฺทํ กณฺจปณฺจเมหิ พนฺธเนหิ
พนฺธิตฺวา มม สนฺติเก อาเนยฺยาถ อสุรปฺรณฺติ. สกฺโกปิ โข
ภิกฺขเว เทวานมฺินฺโท เทเว ตาวดีเส อามนฺเตสิ 'สเจ มาริสา
เทवासฺรสงฺคามे สมฺปพฺยุพฺเห เทวา ชินฺเอยฺยํ, อสุรา ปฺราชิเนยฺยํ,
เยน นํ เวปจิตฺติอสุรินฺทํ กณฺจปณฺจเมหิ พนฺธเนหิ พนฺธิตฺวา มม
สนฺติเก อาเนยฺยาถ สุขมฺมํ เทวสภนฺติ. ตสฺมี โข ปน ภิกฺขเว"
สงฺคามे เทวา ชินฺเอยฺยํ. [๒] อถ โข ภิกฺขเว เทวา ตาวดีสา
เวปจิตฺติอสุรินฺทํ กณฺจปณฺจเมหิ พนฺธเนหิ พนฺธิตฺวา สกฺกสฺส
เทวานมฺินฺทสฺส สนฺติเก อาเนยฺยํ สุขมฺมํ เทวสภํ.

ตตฺร สฺสํ ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท กณฺจปณฺจเมหิ
พนฺธเนหิ พทฺโธ โหติ. ยทา จ โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติสฺส
อสุรินฺทสฺส เอวํ โหติ 'ธมฺมิกา โข เทวา, ธมฺมิกา อสุรา,
อิทธานํ" เทวปฺรํ คจฺจนามิตี. อถ กณฺจปณฺจเมหิ พนฺธเนหิ มุตฺตํ
อตุตฺตํ สมฺนุสฺสตี, ทิพฺเพหิ จ ปณฺจหิ กามคฺุณฺเหิ สมฺปปีโต
สมงฺคิฏฺโฏโต ปริจาเรตี. ยทา จ โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติสฺส อสุรินฺทสฺส
เอวํ โหติ 'ธมฺมิกา โข อสุรา, ธมฺมิกา เทวา, ตตฺถเวทธานํ
อสุรปฺรํ คมฺิสฺสามิตี. อถ กณฺจปณฺจเมหิ พนฺธเนหิ พนฺธํ อตุตฺตํ
สมฺนุสฺสตี, ทิพฺเพหิ จ ปณฺจหิ กามคฺุณฺเหิ ปริหายตี. เอวํ สุขมฺมํ
โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติพนฺธนํ, ตโต สุขุมตรํ มารพนฺธนํ. มณฺญมาโน
โข ภิกฺขเว พทฺโธ มารสฺส, อมณฺญมาโน มุตฺโต ปาปมโต.

"อสมิตี ภิกฺขเว มณฺญิตเมตฺตํ, "ออยมหมสฺมิมิตี มณฺญิตเมตฺตํ,
"ภวิสฺสนฺติ มณฺญิตเมตฺตํ, "น ภวิสฺสนฺติ มณฺญิตเมตฺตํ, "รूपิ ภวิสฺสนฺติ

* อ. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสตี.

๒ ฉ.,เท.,อ. อสุรา ปฺราชิเนยฺยํ. ๓ ฉ.,เท.,อ. อิเทวาทานํ

มณฺณิตเมตฺ, “อรุปี ภาวิสฺสนฺติ มณฺณิตเมตฺ, “สณฺณี ภาวิสฺสนฺติ
มณฺณิตเมตฺ, “อสณฺณี ภาวิสฺสนฺติ มณฺณิตเมตฺ, “เนวสณฺณินาสณฺณี
ภาวิสฺสนฺติ มณฺณิตเมตฺ. มณฺณิตํ ภิกฺขเว โรโค, มณฺณิตํ คณฺโฑ,
มณฺณิตํ สลฺลํ. ตสฺมาติห ภิกฺขเว “อมณฺณมาเนน เจตสา วิหริสฺสามีติ.
เอวณฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพํ.

“อสุมีติ ภิกฺขเว อិณฺชิตเมตฺ, “อยมฺหมฺสุมีติ อิณฺชิตเมตฺ,
“ภาวิสฺสนฺติ อิณฺชิตเมตฺ, “น ภาวิสฺสนฺติ อิณฺชิตเมตฺ, “รุปี ภาวิสฺสนฺติ
อิณฺชิตเมตฺ, “อรุปี ภาวิสฺสนฺติ อิณฺชิตเมตฺ, “สณฺณี ภาวิสฺสนฺติ อิณฺชิตเมตฺ,
“อสณฺณี ภาวิสฺสนฺติ อิณฺชิตเมตฺ, “เนวสณฺณินาสณฺณี ภาวิสฺสนฺติ
อิณฺชิตเมตฺ. อิณฺชิตํ ภิกฺขเว โรโค, อิณฺชิตํ คณฺโฑ, อิณฺชิตํ สลฺลํ.
ตสฺมาติห ภิกฺขเว “อนิณฺชียมาเนน” เจตสา วิหริสฺสามาติ. เอวณฺหิ
โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพํ.

“อสุมีติ ภิกฺขเว ผนฺทิตเมตฺ, “อยมฺหมฺสุมีติ ผนฺทิตเมตฺ,
“ภาวิสฺสนฺติ ๔เปยฺ “น ภาวิสฺสนฺติ ๔เปยฺ “รุปี ภาวิสฺสนฺติ ๔เปยฺ
“อรุปี ภาวิสฺสนฺติ ๔เปยฺ “สณฺณี ภาวิสฺสนฺติ ๔เปยฺ “อสณฺณี ภาวิสฺสนฺติ
๔เปยฺ “เนวสณฺณินาสณฺณี ภาวิสฺสนฺติ ผนฺทิตเมตฺ. ผนฺทิตํ ภิกฺขเว
โรโค, ผนฺทิตํ คณฺโฑ, ผนฺทิตํ สลฺลํ. ตสฺมาติห ภิกฺขเว
“อผนฺทียมาเนน” เจตสา วิหริสฺสามาติ. เอวณฺหิ โว ภิกฺขเว
สิกฺขิตพฺพํ.

“อสุมีติ ภิกฺขเว ปปณฺจิตเมตฺ, “อยมฺหมฺสุมีติ ปปณฺจิตเมตฺ
“ภาวิสฺสนฺติ ๔เปยฺ “น ภาวิสฺสนฺติ ๔เปยฺ “รุปี ภาวิสฺสนฺติ ๔เปยฺ “อรุปี
ภาวิสฺสนฺติ ๔เปยฺ “สณฺณี ภาวิสฺสนฺติ ๔เปยฺ “อสณฺณี ภาวิสฺสนฺติ ๔เปยฺ
“เนวสณฺณินาสณฺณี ภาวิสฺสนฺติ ปปณฺจิตเมตฺ. ปปณฺจิตํ ภิกฺขเว โรโค,

ปปญฺจิตํ คณฺโฑ, ปปญฺจิตํ สลฺลํ. ตสฺมาติห ภิกฺขเว “นิปฺปปญฺเจน
เจตสา วิหริสฺสามาติ. เอวฺมฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพํ.

“อสุมีติ ภิกฺขเว มานคตเมตฺ, “อยมหฺมสุมีติ มานคตเมตฺ,
“ภวิสฺสนฺติ มานคตเมตฺ, “น ภวิสฺสนฺติ มานคตเมตฺ, “รूपิ ภวิสฺสนฺติ
มานคตเมตฺ, “อรूपิ ภวิสฺสนฺติ มานคตเมตฺ, “สญฺญิ ภวิสฺสนฺติ
มานคตเมตฺ, “อสญฺญิ ภวิสฺสนฺติ มานคตเมตฺ, เนวสญฺญินาสญฺญิ
ภวิสฺสนฺติ มานคตเมตฺ. มานคตเมตฺ ภิกฺขเว โรโค, มานคตเมตฺ
คณฺโฑ, มานคตเมตฺ สลฺลํ. ตสฺมาติห ภิกฺขเว “นิหตมาเนน
เจตสา วิหริสฺสามาติ เอวฺมฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ. เอกาทสมํ.

จตุตฺถโ อาสีวิสวคฺโค.

ตสฺสุทฺทหานํ

อาสีวิโส รโธ กุมฺโม เทวทารุกฺขนฺธเณ^๑ อวสฺสุโต
ทุกฺขธฺมมา กิสุกา วิณา จปฺปาณา ยวกลาปิเกน^๒ จาติ.

จตุปณฺณาสเก วคฺคตสฺสุทฺทหานํ

นนฺทิกฺขยา^๓ สญฺจินยา^๓ สมฺมทฺโท อุทเกน^๔ จ
จตุปณฺณาสกา เอเต นิปาเตสฺส ปกาสิตาติ.

สพายตนสัณฺฑิตํ สมตฺตํ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. เทว ทารุกฺขนฺธ

^{๓-๓} ฉ.,เท. นนฺทิกฺขโย สญฺจินโย

^๒ ฉ.,เท.,อิ. ยวกลาปิติ

^๔ ฉ.,เท.,อิ. อุทเคน จ

๒. เวทนาสัณฺฑิตํ

๑. สภาวคฺโค^๑

๑. สมาธิสัณฺฑิตํ

[๒๔๙] “ติสฺสโส อีมา ภิกฺขเว เวทนา. กตมา ติสฺสโส.
สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา. อีมา ไช
ภิกฺขเว ติสฺสโส เวทนา.”^๒

สมาหิตो सम्पชาโน สโต พุทฺธสฺส สาวโก
เวทนา จ ปชานาติ เวทนานญฺจ สมภวํ.
ยตฺถ เจตา นีรुชฺฌนฺติ มคฺคญฺจ ขยคามินํ
เวทนานํ ขยา ภิกฺขุ นิจฺจนาโต ปรินิพฺพุโตติ. ปจฺม.

๒. สุขสัณฺฑิตํ

[๒๕๐] “ติสฺสโส อีมา ภิกฺขเว เวทนา. กตมา ติสฺสโส.
สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา. อีมา ไช
ภิกฺขเว ติสฺสโส เวทนา.”^๒

สุขํ वा यथि वा ทุกฺขं อทุกฺขมสุขं सह
อชฺฌตฺตญฺจ พหิทฺธา จ ยงฺกิญฺจิ อตฺถิ เวทิตํ.
เอตํ ทุกฺขนฺติ ฌตฺวาน โมสธมฺมํ ปโลकिनํ
มุสฺสํ มุสฺสํ วयํ มุสฺสํ^๓ เอวํ ตตฺถ วิรชฺชตีติ. ทูติย.

^๑ จ.,เท.,อ. สภาวคฺโค.

^๒ จ.,เท.,อ. อิตฺสทโท ทิสฺสติ, เอวมฺปรีป.

^๓ จ.,เท.,อ. ปลส

๓. ปหานสูตร

[๒๕๑] “ติสฺโส อีมา ภิกฺขเว เวทนา. กตมา ติสฺโส. สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา. สุขาย ภิกฺขเว เวทนาย รากานุสโย ปหาตพฺโพ, ทุกฺขาย เวทนาย ปฏิกฺขานุสโย ปหาตพฺโพ, อทุกฺขมสุขาย เวทนาย อวิชฺชานุสโย ปหาตพฺโพ. ยโต โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน สุขาย เวทนาย รากานุสโย ปหีนो โหติ, ทุกฺขาย เวทนาย ปฏิกฺขานุสโย ปหีนो โหติ, อทุกฺขมสุขาย เวทนาย อวิชฺชานุสโย ปหีนो โหติ. อयं วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ^๑ นีรากานุสโย^๒ สมฺมทฺทโส, อจฺเจชฺชติ ตณฺหํ, วิวตฺตติ สณฺโณชฺชนํ, สมฺมามานาภิสมฺยา อนฺตมกาสิ ทุกฺขสฺสาติ.

“สุขํ เวทยมานสฺส
โส รากานุสโย โหติ

เวทนี อปฺปชานโต
อนิสฺสรณทสฺสีโน.

ทุกฺขํ เวทยมานสฺส
ปฏิกฺขานุสโย โหติ

เวทนี อปฺปชานโต
อนิสฺสรณทสฺสีโน.

อทุกฺขมสุขํ สนฺตํ
ตํ วาปี^๓ อภินนฺทติ

ภฺวริปญฺญํ น เทสิตํ
เนว ทุกฺขา ปมฺจุจติ.

ยโต จ^๔ ภิกฺขุ อาตาปี
ตโต โส เวทนา สพฺพา

สมฺปชฌณํ น วิมฺจุจติ
ปริชานาติ ปณฺทิตो.

โส เวทนา ปริณฺถาย
กายสฺส เกทา ฐมฺมภูโจ

ทิกฺกุเจ ฐมฺเม อนาสโว
สงฺขยํ ฐฺเปติ^๕ เวทคฺคฺติ. ตติยํ.

^๑ อ. ภิกฺขุโน

^๒ ฉ., เท. นีรานุสโย อ. ปหีนรากานุสโย

^๓ ฉ., เท., อ. ตณฺหาปี

^๔ อ. ยโต จ โข

^๕ อ. สงฺข โน เปติ, เอวฺมฺปริปี.

๔. ปาตาลสุตต์

[๒๕๒] “อสุตฺตวา ภิกฺขเว ปุณฺณชโน เอวํ วาจํ ภาสติ ‘อตุถิ มหาสมฺมุเท ปาตาลโถติ, ตํ โข ปเนตํ ภิกฺขเว อสุตฺตวา ปุณฺณชโน อสนฺตํ อสัวิชฺชมานํ เอวํ วาจํ ภาสติ ‘อตุถิ มหาสมฺมุเท ปาตาลโถติ. สารีริกานํ โข เอตํ ภิกฺขเว ทุกฺขานํ เวทนานํ อธิวณฺํ, ยทิทํ ‘ปาตาลโถติ. อสุตฺตวา ภิกฺขเว ปุณฺณชโน สารีริกาย ทุกฺขาย เวทนาย ผุฏฺโง สมนโน โสจติ กิลมติ ปรีเทวติ อุตฺตทาฬิ^๑ กนฺทติ สมฺโมหํ อาปชฺชติ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสุตฺตวา ปุณฺณชโน ปาตาล^๒ น ปจฺจุฏฺฐาสิ, คารมฺจ นชฺฌคา.” สุตฺตวา จ โข ภิกฺขเว อริยสวโก สารีริกาย ทุกฺขาย เวทนาย ผุฏฺโง สมนโน น^๓ โสจติ น กิลมติ น ปรีเทวติ น อุตฺตทาฬิ กนฺทติ สมฺโมหํ นาปชฺชติ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สุตฺตวา อริยสวโก ปาตาล ปจฺจุฏฺฐาสิ, คารมฺจ อชฺฌคาติ.

“โย เอตา นาธิวเสติ	อุปปนฺนา เวทนา ทุกฺขา
สารีริกา ปาณหฺรา	ยาหิ ผุฏฺโง ปเวตติ.
อกุกนฺทติ ปโรทติ	ทูปฺพลโ อปปถามโก
น โส ปาตาล ปจฺจุฏฺฐาสิ	อโถ คารมฺปิ นชฺฌคา.
โย เจตา อธิวเสติ	อุปปนฺนา เวทนา ทุกฺขา
สารีริกา ปาณหฺรา	ยาหิ ผุฏฺโง น เวตติ
สเจ ^๔ ปาตาล ปจฺจุฏฺฐาสิ	อโถ คารมฺปิ อชฺฌคาติ. จตฺตถ.

^๑ ฉ., เท., อ. อุตฺตทาฬิ, เอวมฺปริปิ.

^๓ ๓๓๓๓๓๓ ๒๗/๐๕/๒๕๖๖
ฉ., เท. นชฺฌคา.

^๔ ฉ., เท. เสว

^๒ อ. ปาตาลน, เอวมฺปริปิ.

^๔ ฉ., เท. เนว

๕. ทฏฐพพสุตฺต

[๒๕๓] “ติสฺสโส อิมะ ภิกฺขเว เวทนะ. กตมา ติสฺสโส. สุขา เวทนะ ทุกฺขา เวทนะ อทุกฺขมสุขา เวทนะ. สุขา ภิกฺขเว เวทนะ ทุกฺขโต ทฏฐพฺพะ, ทุกฺขา เวทนะ สลฺลโต ทฏฐพฺพะ, อทุกฺขมสุขา เวทนะ อนิจฺจโต ทฏฐพฺพะ. ยโต โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน สุขา เวทนะ ทุกฺขโต ทิฏฺฐจํา โหติ, ทุกฺขา เวทนะ สลฺลโต ทิฏฺฐจํา โหติ, อทุกฺขมสุขา เวทนะ อนิจฺจโต ทิฏฺฐจํา โหติ. อโย วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมฺมทฺทโส, อจฺเจชฺชติ ตณฺหํ, วิวตฺตติ สณฺโณชณฺ, สมฺมามานาภิสมยา อนตฺตมกาสิ ทุกฺขสฺสาติ.

“โย สุขํ ทุกฺขโต อทฺท ทุกฺขมทกฺขิ” สลฺลโต
 อทุกฺขมสุขํ สนฺตํ อทกฺขิ นํ อนิจฺจโต.
 สเว สมฺมทฺทโส ภิกฺขุ ปริชานาติ เวทนะ
 โส เวทนะ ปริณฺณาย ทิฏฺฐเจ ฐมฺเม อนาสโว
 กายสฺส เกทา ฐมฺมฏฺโฐ สงฺขยํ นฺุเปติ เวทณฺฺติ. ปณฺจมํ.

๖. สลฺลสุตฺต

[๒๕๔] “อสุตฺตวา ภิกฺขเว ปุณฺณชโน สุขมฺปิ เวทณํ เวทยติ,^๒ ทุกฺขมฺปิ เวทณํ เวทยติ, อทุกฺขมสุขมฺปิ เวทณํ เวทยติ. สุตฺวา ภิกฺขเว อริยสวโก สุขมฺปิ เวทณํ เวทยติ, ทุกฺขมฺปิ เวทณํ เวทยติ, อทุกฺขมสุขมฺปิ เวทณํ เวทยติ. ตตฺร ภิกฺขเว โก วิเสโส, โก อธิปฺปายโส,^๓ ก็ นานากรรมํ สุตฺวาโต อริยสวกสฺส

^๑ ฉ. เท. อ. ทุกฺขมทกฺขิ.

^๒ อ. เวทยติ, เอวมฺปิ.

^๓ ฉ. เท. อธิปฺปายโส อ. อธิปฺปายโส.

อสุตวตา ปุถุชชเนนาติ. ภควัมมุลกา โน ภนุเต ฐมา ๕เปฯ
อสุตวา ภิกขเว ปุถุชชโน ทุกขาย เวทนาย ผุฏโจ สมาน
โสจติ กิลมติ ปรีเทวติ อุตตดาพี กนุหติ สมโมห อปชชติ, โส
เทว เวทนา เวทยติ กายิกญจ เจตสิกญจ.

เสยยถาปี ภิกขเว ปุริส สลเลน วิชฺฌเยยฺย,^๑ ตเมน
หุติเยน สลเลน อนุเวธ^๒ วิชฺฌเยยฺย.^๓ เอว हि โส ภิกขเว ปุริโส
เทว สลเลน^๔ เวทนา เวทยติ ๕เปฯ กายิกญจ เจตสิกญจ.^๕ เอวเมว
โช ภิกขเว อสุตวา ปุถุชชโน ทุกขาย เวทนาย ผุฏโจ สมาน
โสจติ กิลมติ ปรีเทวติ อุตตดาพี กนุหติ สมโมห อปชชติ, โส
เทว เวทนา เวทยติ กายิกญจ เจตสิกญจ. ตสฺสาเยว โช ปน
ทุกขาย เวทนาย [๔] ปฏิมวา โหติ, ตเมน ทุกขาย เวทนาย
ปฏิมวณฺตํ โย ทุกขาย เวทนาย ปฏิมานุสโย, โส อนุเสติ. โส
ทุกขาย เวทนาย ผุฏโจ สมาน กามสุขํ อภินนุหติ. ตํ กิสฺส
เหตุ. น हि [๖] ภิกขเว ปชานาติ อสุตวา ปุถุชชโน อญฺญตร
กามสุขา ทุกขาย เวทนาย นิสฺสรณํ, ตสฺส กามสุขํ อภินนุหโต
โย สุขาย เวทนาย รากานุสโย, โส อนุเสติ. โส ตาสํ เวทนานํ
สมุทยญจ อตฺถงคฺมญจ อสฺสาทญจ อาทีนวญจ นิสฺสรณญจ
ยถาภูตํ นปฺปชานาติ. ตสฺส ตาสํ เวทนานํ สมุทยญจ อตฺถงคฺมญจ
อสฺสาทญจ อาทีนวญจ นิสฺสรณญจ ยถาภูตํ อปฺปชานโต โย
อทุกขมสุขาย เวทนาย อวิชฺชานุสโย, โส อนุเสติ. โส สุขญฺเจ
เวทนํ เวทยติ, สญฺญตฺโต น เวทยติ. ทุกขญฺเจ เวทนํ เวทยติ,

^๑ จ.,เท. วิชฺฌเยย.

^๒ จ.,เท. ทวิสฺสเลน เวทนํ อ. เทว สลเลน เวทนา.

^๓ จ.,เท.,อ. ผุฏโจ สมาน, เอวมุปรี.

^๔ อ. อยฺ ปาโง น ทิสฺสติ.

^๕ จ.,เท.,อ. อยฺ ปาโง น ทิสฺสติ.

^๖ จ.,เท. โส

สมณุตโต น เวทยติ. อทุกขมสุขญเจ เวทน เวทยติ สมณุตโต
น เวทยติ. อโย วุจติ ภิกขเว อสสุตวา ปุณฺณชโน สมณุตโต
ชาติยา ชราย มรณน โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ
อุปายาสฺสเอหิ, สมณุตโต ทุกฺขสมาติ วทามิ.

สุตวา จ โข ภิกขเว อริยสาวโก ทุกฺขาย เวทนาย ผุฏฺโง
สมาโน น โสจติ น กิลมติ น ปรีเทเวติ น อุตฺตตาสี กนฺทติ น
สมฺโมหํ อาปชฺชติ, โส เอกํ เวทน เวทยติ กายิกํ, น เจตสิกํ.

เสยฺยถาปิ ภิกขเว ปุริสํ สลฺเลน วิชฺฌเมยฺย,^๑ น ตเมนํ
ทฺติเยน สลฺเลน อนฺนุเวรํ วิชฺฌเมยฺย. เอวํ หิ โส ภิกขเว ปุริโส
เอกสลฺเลน เวทน เวทยติ. เอวเมว โข ภิกขเว สุตวา อริยสาวโก
ทุกฺขาย เวทนาย ผุฏฺโง สมาโน น โสจติ น กิลมติ น
ปรีเทเวติ น อุตฺตตาสี กนฺทติ น สมฺโมหํ อาปชฺชติ, โส เอกํ
เวทน เวทยติ กายิกํ, น เจตสิกํ. ตสฺสาเยว โข ปน ทุกฺขาย
เวทนาย [๒] ปฏฺิฉวา น โหติ, ตเมนํ ทุกฺขาย เวทนาย
ปฏฺิฉวนฺตํ โย ทุกฺขาย เวทนาย ปฏฺิฉานุสโย, โส นานุเสติ. โส
ทุกฺขาย เวทนาย ผุฏฺโง สมาโน กามสฺสํ นาทินนฺทติ. ตํ กิสฺส
เหตุ. ปชานาติ [๓] โส ภิกขเว สุตวา อริยสาวโก อณฺณตร
กามสฺสา ทุกฺขาย เวทนาย นิสฺสรณํ. ตสฺส กามสฺสํ นาทินนฺทโต
โย สฺขาย เวทนาย รากานุสโย, โส นานุเสติ. โส ตาสํ
เวทนานํ สมุทฺยญฺจ อตฺถกฺมญฺจ อสฺสาทญฺจ อาทีนญฺจ
นิสฺสรณญฺจ ยถาภูตํ ปชานาติ. ตสฺส ตาสํ เวทนานํ สมุทฺยญฺจ
อตฺถกฺมญฺจ อสฺสาทญฺจ อาทีนญฺจ นิสฺสรณญฺจ ยถาภูตํ ปชานโต
โย อทุกฺขมสฺสขาย เวทนาย อวิชฺชานุสโย, โส นานุเสติ.

หมดอายุ 27/05/2566

โส สุขญเจ เวทนี เวทยติ, วิสณฺณุตฺโต ตํ เวทยติ. ทุกฺขญเจ
 เวทนี เวทยติ, วิสณฺณุตฺโต นํ เวทยติ, อทุกฺขมสุขญเจ เวทนี
 เวทยติ, วิสณฺณุตฺโต นํ เวทยติ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สุตวา
 อริยสาวโก วิสณฺณุตฺโต ชาตียา ชราย มรณฺน โสเกหิ ปรีเทเวหิ
 ทุกฺখেหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ, 'วิสณฺณุตฺโต ทุกฺขสมาติ วทามิ.
 อयํ โข ภิกฺขเว วิเสโส, อयํ อธิปฺปายโส, อิํ นานาการณํ
 สุตวโต อริยสาวกสฺส อสฺสุตวตา ปุณฺณชเนนาติ.

“น โส” เวทนี เวทยติ สปญฺเญ
 สุขมปิ ทุกฺขมปิ พหุสฺสโตปิ
 อयํ จ ธีรสฺส ปุณฺณชเนน
 อयํ วิเสโส^๒ กุสลสฺส โหติ.
 สงฺฆาตธมฺมสฺส พหุสฺสุตสฺส
 วิปสฺสโต^๓ โลกมิมํ ปรมฺจ
 อิกฺขจฺจสฺส ธมฺมา น มเถนฺติ จิตฺตํ
 อนิกฺขจฺจโต โน ปฏฺิฆาตเมติ.
 ตสฺसानุโรธา อถ วา วิโรธา
 วิธมิกา^๔ อตฺถคตา น สนฺติ
 ปทญฺจ ฅตฺวา วิรชํ อโสภํ สมฺมา
 ปชานาติ ภาวสฺส ปารคฺคติ. ฉญฺจ.

^๑ ฉ., เท., อ. อยํ ปาโง น ทิสฺสติ.

^๓ อ. สมฺปสฺสโต

^๒ ฉ., เท., อ. มหาวิเสโส

^๔ ฉ., เท., อ. วิรูปิตา

๗. เกล็ดของสุโขทัย

[๒๕๕] เอก สมัย ภควา เวสาลีย์ วิหริติ มหาเว
กฐาการสาละย์. อถ โข ภควา สายณหสมย์ ปฏิสสุลลนา
วุฏฐิตโต, เยน คิลานสาละ, เตนุปลสงุมมิ; อุปสงุมมิตวา ปณตเต
อาสเน นิสีทิ; นิสชช โข ภควา ภิกขุ อามนเตสิ

“สโต ภิกขเว ภิกขุ สมุปชาโน กาลัง อากเมยฺย, อยํ โว
อมุหากัง อนุสาสนี.

กถณจ ภิกขเว ภิกขุ สโต โหติ. อถ ภิกขเว ภิกขุ
กาเย กายานุปลสฺสี วิหริติ อาตปปี สมุปชาโน สติมา วิเนยฺย
โลเก อภิชฌาโทมนสฺส. เวทนาสุ ๔เปย จิตฺเต ๔เปย ฐมเมสุ
ฐมมานุปลสฺสี วิหริติ อาตปปี สมุปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก
อภิชฌาโทมนสฺส. เอว โข ภิกขเว ภิกขุ สโต โหติ.

กถณจ ภิกขเว ภิกขุ สมุปชาโน โหติ. อถ ภิกขเว
ภิกขุ อภิกุณฺเฑ ปฏิกุณฺเฑ สมุปชานการี โหติ, อาโลเกเต
วิโลเกเต สมุปชานการี โหติ, สมมิมฺขิตเต ปสริเต สมุปชานการี
โหติ, สงฺฆาปฏิปัตตจิวรธารणे สมุปชานการี โหติ, อสิตเต ปิตเต
ขายิตเต สายิตเต สมุปชานการี โหติ, อจฺจุจารปสฺสาวกมฺเม
สมุปชานการี โหติ, คเต จิตเต นิสินฺเน สุตเต ชาคริตเต ภาสิตเต
ตฺถุหีภาเว สมุปชานการี โหติ. เอว โข ภิกขเว ภิกขุ
สมุปชานการี^๑ โหติ. สโต ภิกขเว ภิกขุ สมุปชาโน กาลัง
อากเมยฺย, อยํ โว^๒ อมุหากัง อนุสาสนี.

หมายเหตุ 21/05/2566

ตสฺส เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เอวํ สตสฺส สมฺปชานสฺส
 อปฺปมตฺตสฺส อาตปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหฺรโต อุปฺปชฺชติ สุขา
 เวทนา, โส เอวํ ปชานาติ 'อุปฺปนฺนา โข เม อयํ สุขา เวทนา,
 सा ज्ञेया प्रवृत्तिः, नो अप्रवृत्तिः. किं प्रवृत्तिः. อิมमेव กายं
 प्रवृत्तिः. อयं โข ปณ กายो อนิจฺโจ สงฺขโต ปฺรवृत्ติสมุปฺปนฺโน,
 อนิจฺจํ โข ปณ สงฺขตํ ปฺรवृत्ติสมุปฺปนฺนํ กายं ปฺรवृत्ติํ อุปฺปนฺนา
 สุขา เวทนา กุโต นิจฺจา ภวิสฺสตีติ. โส กายे จ สุขาย จ
 เวทนาย อนิจฺจานุปสฺสี วิหฺรติ, วยานุปสฺสี วิหฺรติ, วิราคานุปสฺสี
 วิหฺรติ, นิโรธานุปสฺสี วิหฺรติ, ปฏฺนิสฺสคฺคานุปสฺสี วิหฺรติ. ตสฺส
 กายे จ สุขาย จ เวทนาย อนิจฺจานุปสฺสีโน วิหฺรโต วยานุปสฺสีโน
 วิหฺรโต ๔เปฯ ปฏฺนิสฺสคฺคานุปสฺสีโน วิหฺรโต โย กายे จ สุขาย จ
 เวทนาย ราคานุสโย, โส ปหิยฺยติ.

ตสฺส เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เอวํ สตสฺส สมฺปชานสฺส
 อปฺปมตฺตสฺส อาตปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหฺรโต อุปฺปชฺชติ ทุกฺขา
 เวทนา, โส เอวํ ปชานาติ 'อุปฺปนฺนา โข มยฺยาํ ทุกฺขา เวทนา,
 सा ज्ञेया प्रवृत्तिः, नो अप्रवृत्तिः. किं प्रवृत्तिः. อิมमेव กายं
 प्रवृत्ติः. อयं โข ปณ กายो อนิจฺโจ สงฺขโต ปฺรवृत्ติสมุปฺปนฺโน,
 อนิจฺจํ โข ปณ สงฺขตํ ปฺรवृत्ติสมุปฺปนฺนํ กายं ปฺรवृत्ติํ อุปฺปนฺนา
 ทุกฺขา เวทนา กุโต นิจฺจา ภวิสฺสตีติ. โส กายे จ ทุกฺขาย จ
 เวทนาย อนิจฺจานุปสฺสี วิหฺรติ, วยานุปสฺสี วิหฺรติ, วิราคานุปสฺสี
 วิหฺรติ, นิโรธานุปสฺสี วิหฺรติ, ปฏฺนิสฺสคฺคานุปสฺสี วิหฺรติ. ตสฺส
 กายे จ ทุกฺขาย จ เวทนาย อนิจฺจานุปสฺสีโน วิหฺรโต ๔เปฯ
 ปฏฺนิสฺสคฺคานุปสฺสีโน วิหฺรโต โย กายे จ ทุกฺขาย จ เวทนาย
 ปฏฺนิฆานุสโย, โส ปหิยฺยติ.

ตสฺส เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เอวํ สตสฺส สมฺปชานสฺส
 อปฺปมตฺตสฺส อาตapiโน ปหิตตฺตสฺส วิหฺรโต อฺปฺปชฺชติ อหฺกฺขมสฺสา
 เวทนา, โส เอวํ ปชานาติ 'อฺปฺปนฺนา โข มฺยาอํ อหฺกฺขมสฺสา
 เวทนา, สฺวา จ โข ปฏฺิจฺจ, โน อปฺปฏฺิจฺจ. ก็ ปฏฺิจฺจ. อิมเมว
 กายํ ปฏฺิจฺจ. ออํ โข ปน กาโย อนิจฺจํ สงฺขโต ปฏฺิจฺจสมฺปปฺนโน,
 อนิจฺจํ โข ปน สงฺขตํ ปฏฺิจฺจสมฺปปฺนํ กายํ ปฏฺิจฺจ อฺปฺปนฺนา
 อหฺกฺขมสฺสา เวทนา กุโต นิจฺจา ภวิสฺสตีติ. โส กาเย จ
 อหฺกฺขมสฺสาย จ เวทนาย อนิจฺจานุปสฺสี วิหฺรติ, วยานุปสฺสี
 วิหฺรติ, วิราคานุปสฺสี วิหฺรติ, นิโรธานุปสฺสี วิหฺรติ,
 ปฏฺินิสฺสคฺคานุปสฺสี วิหฺรติ. ตสฺส กาเย จ อหฺกฺขมสฺสาย จ เวทนาย
 อนิจฺจานุปสฺสีโน วิหฺรโต อฺเปยฺย ปฏฺินิสฺสคฺคานุปสฺสีโน วิหฺรโต โย
 กาเย จ อหฺกฺขมสฺสาย จ เวทนาย อวิชฺชานุสโย โส ปหิยฺยติ.

โส สุขญฺเจ เวทนํ เวทยติ, 'สฺวา อนิจฺจาติ ปชานาติ,
 'อนชฺโฆสิตาติ ปชานาติ, 'อนภินนฺทิตาติ ปชานาติ. ทฺกฺขญฺเจ
 เวทนํ เวทยติ อฺเปยฺย อหฺกฺขมสุขญฺเจ เวทนํ เวทยติ, 'สฺวา
 อนิจฺจาติ ปชานาติ, 'อนชฺโฆสิตาติ ปชานาติ, อนภินนฺทิตาติ
 ปชานาติ. โส สุขญฺเจ เวทนํ เวทยติ, วิสณฺณตฺโต นํ เวทยติ.
 ทฺกฺขญฺเจ เวทนํ เวทยติ, วิสณฺณตฺโต นํ เวทยติ. อหฺกฺขมสุขญฺเจ
 เวทนํ เวทยติ, วิสณฺณตฺโต นํ เวทยติ. โส กายปริยฺนตฺกํ เวทนํ
 เวทยมาโน 'กายปริยฺนตฺกํ เวทนํ เวทยามีติ ปชานาติ,
 ชีวิตปริยฺนตฺกํ เวทนํ เวทยมาโน 'ชีวิตปริยฺนตฺกํ เวทนํ เวทยามีติ
 ปชานาติ, กายสฺส เกทา อฺหํ ชีวิตปริยาทาณา อิว
 สพฺพเวทยิตานิ อนภินนฺทิตานิ สตีภวิสฺสตีติ ปชานาติ.

เสยยถาปี ภิกขเว^๑ เตลณจ [๒] วฏฏณจ ปฏิจจ เตลปปทีโป
 ฌาเยย, ตสเสว เตลสส จ วฏฏญา จ ปรียาทานา อนาหารโ
 นิพพาเยย. เอวเมว โข ภิกขเว ภิกขุ เจ^๒ กายปรียนุติกั
 เวทนั เวทยมาโน ‘กายปรียนุติกั เวทนั เวทยามีติ ปชานาติ,
 ชีวิตปรียนุติกั เวทนั เวทยมาโน ‘ชีวิตปรียนุติกั เวทนั เวทยามีติ
 ปชานาติ. ‘กายสส เกทา อุทฺธ ชีวิตปรียาทานา อิธเว
 สพพเวทยิตานิ อนภินนุทิตานิ สิตทิภวิสสนตฺติติ ปชานาตฺติติ. สตฺตมม.

๘. ทุตติยเคลณณสุตตัม

[๒๕๖] เอกัง สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหริติ มหาวเน
 กุฎาคารสาละยํ. อถ โข ภควา สายณหสมยํ ปฏิสลลانا
 วฏฏจิตฺโต, เยน คิลานสาละ, เตนุปสงกมิ; อุปสงกมิตฺวา ปณฺณตฺเต
 อาสเน นิสิตฺติ; นิสชช โข ภควา ภิกขุ อามนฺเตสิ

“สโต ภิกขเว ภิกขุ สมปชาโน กาลํ อากเมยฺย, อयํ โว
 อมฺหากัง อนุสาสนี.

กถณจ ภิกขเว ภิกขุ สโต โหติ. อิท ภิกขเว ภิกขุ
 กาเย กายานุปสฺสี วิหริติ อาตาปี สมปชาโน สติมา วิเนยฺย
 โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺส เวทนาสุ ๔เปยฺ จิตฺเต ๔เปยฺ ฌมฺเมสุ
 ฌมฺมานุปสฺสี วิหริติ อาตาปี สมปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก
 อภิชฺฌาโทมนสฺส. เอว โข ภิกขเว ภิกขุ สโต โหติ.

กถณจ ภิกขเว ภิกขุ สมปชาโน โหติ. อิท ภิกขเว
 ภิกขุ อภิกฺกนฺเต ปฏิกฺกนฺเต สมปชานการี โหติ ๔เปยฺ ภาสิตะ

๑. อ. ภิกขุ ๒. น., เท. เตลณจ ปฏิจจ วฏฏี จ ปฏิจจ อ. เตลณจ ปฏิจจ วฏฏณจ
 เอวมฺปรี. ๓. น., เท., อ. เจสทโท น ทิสฺสติ.

ตฤณทิภาเว สมปธานการี โหติ. เอว โข ภิกขเว ภิกขุ สมปชาโน
โหติ. สโต [*] ภิกขเว ภิกขุ สมปชาโน กาลัง อาคเมยฺย, อัย
โว อมหากัง อนุสาสนี.

ตสฺส เจ ภิกขเว ภิกขุโน เอวํ สตสฺส สมปธานสฺส
อปฺปมตฺตสฺส อาตปิโน ปหิตตตสฺส วิหโรโต อุปฺปชฺชติ สุขา
เวทนา, โส เอวํ ปชานาติ 'อุปฺปนฺนา โข มุยาโย สุขา เวทนา,
สา จ โข ปฏิจฺจ, โน อปฺปฏิจฺจ. ก็ ปฏิจฺจ. อิมเมว ผลสฺส
ปฏิจฺจ. อัย โข ปน ผลโส อนิจฺโจ สงฺขโต ปฏิจฺจสมุปฺปนฺโน,
อนิจฺจํ โข ปน สงฺขตํ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนํ ผลสฺส ปฏิจฺจ อุปฺปนฺนา
สุขา เวทนา กุโต นิจฺจา ภวิสฺสตีติ. โส ผลเส จ สุขาย จ
เวทนาย อนิจฺจานุปฺสฺสี วิหโรติ, วยานุปฺสฺสี ๔เปยฺ วิราคานุปฺสฺสี
๔เปยฺ นิโรธานุปฺสฺสี ๔เปยฺ ปฏินิสฺสคฺคานุปฺสฺสี วิหโรติ. ตสฺส ผลเส จ
สุขาย จ เวทนาย อนิจฺจานุปฺสฺสีโน วิหโรโต วยานุปฺสฺสีโน ๔เปยฺ
วิราคานุปฺสฺสีโน ๔เปยฺ นิโรธานุปฺสฺสีโน ๔เปยฺ ปฏินิสฺสคฺคานุปฺสฺสีโน
วิหโรโต โย ผลเส จ สุขาย จ เวทนาย ราคานุสโย, โส
ปหิยฺยติ.

ตสฺส เจ ภิกขเว ภิกขุโน เอวํ สตสฺส ๔เปยฺ วิหโรโต
อุปฺปชฺชติ ทุกฺขา เวทนา ๔เปยฺ อุปฺปชฺชติ อทฺทกฺขมสุขา เวทนา,
โส เอวํ ปชานาติ 'อุปฺปนฺนา โข มุยาโย อทฺทกฺขมสุขา เวทนา,
สา จ โข ปฏิจฺจ, โน อปฺปฏิจฺจ. ก็ ปฏิจฺจ. อิมเมว ผลสฺส
ปฏิจฺจ. อัย โข ปน ผลโส อนิจฺโจ สงฺขโต ปฏิจฺจสมุปฺปนฺโน
๔เปยฺ (ยถา ปุริมสฺส เต วิตุฏฺฐาโร, ตถา วิตุฏฺฐาเรตพฺโพ.) กายสฺส
เกทา อทฺธํ ชีวิตปริยาทานา อีเชว สพฺพเวทียิตานิ อนภินนฺทิตานิ
สตีภวิสฺสหนฺตีติ ปชานาติ.

หมายเหตุ 27/05/2566

เสยยถาปี ภิกขเว เตลณจ วณฺณณฺณจ ปณฺณจ เตลปฺปทีโป
 ฌาเยยฺย, ตสฺเสว เตลสฺส จ วณฺณณฺญา จ ปรียาทานา อนาหาโร
 นิพฺพาเยยฺย. เอวเมว โข ภิกขเว ภิกขุ กายปรียณฺตีกํ เวทนํ
 เวทยมาโน ‘กายปรียณฺตีกํ เวทนํ เวทยามีติ ปชานาติ.
 ชีวิตปรียณฺตีกํ เวทนํ เวทยมาโน ‘ชีวิตปรียณฺตีกํ เวทนํ เวทยามีติ
 ปชานาติ, ‘กายสฺส เกทา อุทฺธํ ชีวิตปรียาทานา อิเชว
 สพฺพเวทยิตานิ อนภินนฺทิตานิ สิตฺติภวิสฺสณฺตีสิตฺติ ปชานาตีสิตฺติ. อญฺจม.

๕. อนิจฺจสุตฺตํ

[๒๕๗] “ติสฺโส อีมา ภิกขเว เวทนา อนิจฺจา สงฺขตา
 ปณฺณจสมฺบุตฺตนา ขยธฺมา วยธฺมา วิราคธฺมา นิโรธธฺมา.
 กตมา ติสฺโส. สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา.
 อีมา โข ภิกขเว ติสฺโส เวทนา อนิจฺจา สงฺขตา ปณฺณจสมฺบุตฺตนา
 ขยธฺมา วยธฺมา วิราคธฺมา นิโรธธฺมาติ. นวม.

๑๐. ผสฺสสมฺมูลกสุตฺตํ

[๒๕๘] “ติสฺโส อีมา ภิกขเว เวทนา ผสฺสชา ผสฺสสมฺมูลกา
 ผสฺสนิทานา ผสฺสปจฺจยา. กตมา ติสฺโส. สุขา เวทนา ทุกฺขา
 เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา. สุขเวทนียํ ภิกขเว ผสฺสํ ปณฺณจ
 อุปฺปชฺชติ สุขา เวทนา. ตสฺเสว สุขเวทนียสฺส ผสฺสสฺส นิโรธา
 ยํ ตชฺชํ เวทยิตํ สุขเวทนียํ ผสฺสํ ปณฺณจ อุปฺปนฺนา สุขา
 เวทนา, สา นีรุชฺฌติ, สา วูปสมฺมติ.” ทุกฺขเวทนียํ ภิกขเว ผสฺสํ

ปฏิจจ อุปปชชติ ทุกุขา เวทนา. ตสเสว ทุกุขเวทนนิยสส ผสสสส
 นิโรธา ยํ ตชชํ เวทยิตํ ทุกุขเวทนนิยํ ผสสํ ปฏิจจ อุปปนฺนา
 ทุกุขา เวทนา, สา นิร์ชฌติ, สา วุปสมติ. อทุกุขมสุขเวทนนิยํ
 ภิกุขเว ผสสํ ปฏิจจ อุปปชชติ อทุกุขมสุขา เวทนา. ตสเสว
 อทุกุขมสุขเวทนนิยสส ผสสสส นิโรธา ยํ ตชชํ เวทยิตํ
 อทุกุขมสุขเวทนนิยํ ผสสํ ปฏิจจ อุปปนฺนา อทุกุขมสุขา เวทนา,
 สา นิร์ชฌติ, สา วุปสมติ. เสยฺยถาปิ ภิกุขเว ทวีนํ กฏฺฐจํ
 สงฺฆมฏฺฐาตนสโมธานา^๑ อสฺมา ชายติ, เตโช อภินิพฺพตฺตติ. เตสํเยว
 ทวีนํ กฏฺฐจํ นานาภาวาวินิกุเขปา ยา ตชฺชา อสฺมา, สา
 นิร์ชฌติ สา วุปสมติ. เอวเมว โช ภิกุขเว อีมา ติสฺโส เวทนา
 ผสฺสชา ผสฺสมูลกา ผสฺสนิทานา ผสฺสปจฺจยา. ตชฺชํ ผสสํ ปฏิจจ
 ตชฺชา^๒ เวทนา อุปปชชติ. ตชฺชสฺส^๓ ผสสสส นิโรธา ตชฺชา^๓
 เวทนา นิร์ชฌตฺติ. ทสมํ.

เวทนาลํยุตตสฺส ปจฺโม สคาถวคโค.

ตสฺสอุททานํ

สมาธิสฺชาย^๔ ปหาเนน ปาตาลํ ทฏฺฐพฺเพน จ^๕
 สลฺลตฺเถน [๖] เกลณณํ^๖ อนิจฺจผสฺสมูลกาติ.

^๑ สฺยา. สงฺฆมฏฺฐา ตสฺส สโมธานา

^๔ อี. สมาธิ สฺยํ

^๖ อี. จ

^{๒,๓} อี. อาเมตฺหิตํ

^๕ อี. จสฺสทโท น ทิสฺสติ.

^๖ ฉ., เท. สลฺเลน เจว เกลณณยา

๒. รโหคตวคฺโค

๑. รโหคตสุตฺตํ

[๒๕๙] อถ โข อญฺญตโร ภิกฺขุ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ "อิธ มยฺหํ ภนฺเต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปรีวิตกฺโก อุทปาติ 'ติสฺโส เวทนา วุตฺตา ภควตา: สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา, อีมา ติสฺโส เวทนา วุตฺตา ภควตา. วุตฺตํ โข ปเนตํ ภควตา 'ยงฺกิญฺจิ เวทียิตํ, ตํ ทุกฺขสมินฺติ. กิํ นุ โข เอตํ ภควตา สนฺชาย ภาสิตํ, 'ยงฺกิญฺจิ เวทียิตํ, ตํ ทุกฺขสมินฺติ.

"สาธุ สาธุ ภิกฺขุ, ติสฺโส อีมา ภิกฺขุ เวทนา วุตฺตา มยา สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา, อีมา ติสฺโส เวทนา วุตฺตา มยา. วุตฺตํ โข ปเนตํ ภิกฺขุ มยา 'ยงฺกิญฺจิ เวทียิตํ, ตํ ทุกฺขสมินฺติ ตํ โข ปเนตํ ภิกฺขุ มยา สงฺขารานํเยว อนิจฺจํ สนฺชาย ภาสิตํ 'ยงฺกิญฺจิ เวทียิตํ, ตํ ทุกฺขสมินฺติ. ตํ โข ปเนตํ ภิกฺขุ มยา สงฺขารานํเยว ขยธมฺมํ ๔เปฯ วยธมฺมํ ๔เปฯ วิราธมฺมํ ๔เปฯ นิโรธธมฺมํ ๔เปฯ วิปริณามธมฺมํ สนฺชาย ภาสิตํ 'ยงฺกิญฺจิ เวทียิตํ, ตํ ทุกฺขสมินฺติ.

อถ โข ปน ภิกฺขุ มยา อนุปฺพุทฺสงฺขารานํ นิโรโธ อกฺขาโต, ปจฺมชฺฌานํ สમાปนฺนสฺส วาจา นิรุทฺธา โหติ, ทุตฺติยชฺฌานํ สમાปนฺนสฺส วิตกฺกวิจารา นิรุทฺธา โหติ, ตติยชฺฌานํ สમાปนฺนสฺส ปีติ นิรุทฺธา โหติ, จตฺตถชฺฌานํ สમાปนฺนสฺส

อสุสาสปสุสาสา นิรุทฐา โหนฺติ, อากาसानญายตํ สมํปนฺนํ สสุ
 รูปสญฺญา นิรุทฐา โหติ, วิญฺญาณญายตํ สมํปนฺนํ สสุ
 อากาसानญายตํ สญฺญา นิรุทฐา โหติ, อากิณฺจญฺญายตํ
 สมํปนฺนํ สสุ วิญฺญาณญายตํ สญฺญา นิรุทฐา โหติ,
 เนวสญฺญานาสญฺญายตํ สมํปนฺนํ สสุ อากิณฺจญฺญายตํ สญฺญา
 นิรุทฐา โหติ, สญฺญาเวทียตนิโรธํ สมํปนฺนํ สสุ สญฺญา จ เวทนา
 จ นิรุทฐา โหนฺติ. ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน ราโค นิรุทฺธो โหติ, โทโส
 นิรุทฺธो โหติ, โมโห นิรุทฺธो โหติ. อถ ไช ภิกฺขุ มยา
 อณุปฺพุพฺพสงฺขารานํ รูปสโม อกฺขาโต, ปจฺมชฺฌานํ สมํปนฺนํ สสุ
 วาจา รูปสนฺตา โหติ, ทุตฺติยชฺฌานํ สมํปนฺนํ สสุ วิตกฺกวิจารา
 รูปสนฺตา โหนฺติ ๗เปฯ สญฺญาเวทียตนิโรธํ สมํปนฺนํ สสุ สญฺญา จ
 เวทนา จ รูปสนฺตา โหนฺติ. ขีณาสวสฺส ภิกฺขุ ราโค รูปสนฺโต
 โหติ, โทโส รูปสนฺโต โหติ, โมโห รูปสนฺโต โหติ. จยิมา ภิกฺขุ
 ปสฺสทฺธิโย, ปจฺมชฺฌานํ สมํปนฺนํ สสุ วาจา ปฏิปฺปสฺสทฺธา โหติ,
 ทุตฺติยชฺฌานํ สมํปนฺนํ สสุ วิตกฺกวิจารา ปฏิปฺปสฺสทฺธา โหนฺติ,
 ตตฺติยชฺฌานํ สมํปนฺนํ สสุ ปีติ ปฏิปฺปสฺสทฺธา โหติ, จตฺตตฺถชฺฌานํ
 สมํปนฺนํ สสุ อสุสาสปสุสาสา ปฏิปฺปสฺสทฺธา โหนฺติ,
 สญฺญาเวทียตนิโรธํ สมํปนฺนํ สสุ สญฺญา จ เวทนา จ ปฏิปฺปสฺสทฺธา
 โหนฺติ. ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน ราโค ปฏิปฺปสฺสทฺธो โหติ, โทโส
 ปฏิปฺปสฺสทฺธो โหติ, โมโห ปฏิปฺปสฺสทฺธो โหตีติ. ปจฺม.

๒. ปจมากาสาสุตต

[๒๖๐] “เสยยถาปี ภิกขเว อากาเสปี^๑ วิวิชา วาตา วายนติ, ปุรตถิมาปี วาตา วายนติ, ปจจิมาปี วาตา วายนติ, อุตตธาปี วาตา วายนติ, ทกขิณาปี วาตา วายนติ, สรชาปี วาตา วายนติ, อรชาปี วาตา วายนติ, สีตาปี วาตา วายนติ, อุนหาปี วาตา วายนติ, ปริตตะาปี วาตา วายนติ, อธิมตตะาปี วาตา วายนติ. เอวเมว โข ภิกขเว อิมสมี กายสมี วิวิชา เวทนา อุปปชชนติ, สุขาปี เวทนา อุปปชชติ, ทุกขาปี เวทนา อุปปชชติ, อทุกขมสุขาปี เวทนา อุปปชชติติ.

“ยถาปี วาตา อากาเส	วายนติ วิวิชา ปุณ ^๑
ปุรตถิมา ปจจิมา จาปี	อุตตธา อถ ทกขิณา.
สรชา อรชา จาปี ^๒	สีตา อุนหา จ เอกทา
อธิมตตะา ปริตตะา จ	ปุณ ^๑ วายนติ มาลุตตา.
ตเถวิมสมี ^๓ กายสมี	สมุปปชชนติ เวทนา
สุขทุกขสมุปปตติ	อทุกขมสุขา จ ยา.
ยโตว ^๔ ภิกขุ อาตาปี	สมปชาโน นิรุชฌติ ^๕
ตโต โส เวทนา สพพา	ปริชานาติ ปณทิตโต.
โส เวทนา ปริณาย	ทิฏเฐ ฐมเม อนาสโว
กายสส เกทา ฐมมฏโจ	สงข ^๖ นุเปติ ^๖ เวทคฺคติ. ทุตติย.

^๑ อ. ปุณ

^๓ อ. ตเถวิมสมีปี

มุตตายุ ๒๗/๐๕/๒๕๖๖

น.เท. สมปชชณน น ริยจติ อ. สมปชาโน นิรุปริ

^๒ น.เท. จปี อ. วาปี

^๔ น.เท.,อ. ยโต จ

^๖ น.เท.,อ. สงขย โนเปติ

๓. ทุตียอากาศสยุตัม

[๒๖๑] “เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อากาเส วิวิธา วาตา วายนฺติ, ปฺรตฺถิมาปิ วาตา วายนฺติ ฯเปฯ อธิมตฺตาปิ วาตา วายนฺติ, เหวเมว โข ภิกฺขเว อิมสฺมี กายสฺมี วิวิธา เวทนา อุปฺปชฺชนฺติ, สุขาปิ เวทนา อุปฺปชฺชติ, ทุกฺขาปิ เวทนา อุปฺปชฺชติ, อทุกฺขมสุขาปิ เวทนา อุปฺปชฺชตฺติ. ตติยํ.

๔. อการสยุตัม

[๒๖๒] “เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อากนฺตูกาคารํ, ตตฺถ ปฺรตฺถิมาปิ ทิสาย อากนฺตฺวา วาสํ กปฺเปนฺติ, ปจฺฉิมาปิ ทิสาย อากนฺตฺวา วาสํ กปฺเปนฺติ, อุตฺตรายปิ ทิสาย อากนฺตฺวา วาสํ กปฺเปนฺติ, ทกฺขิณายปิ ทิสาย อากนฺตฺวา วาสํ กปฺเปนฺติ, ชตฺติยาปิ อากนฺตฺวา วาสํ กปฺเปนฺติ, พฺรหฺมณปิ อากนฺตฺวา วาสํ กปฺเปนฺติ, เวสฺสาปิ อากนฺตฺวา วาสํ กปฺเปนฺติ, สุกฺกทาปิ อากนฺตฺวา วาสํ กปฺเปนฺติ. เหวเมว โข ภิกฺขเว อิมสฺมี กายสฺมี วิวิธา เวทนา อุปฺปชฺชนฺติ, สุขาปิ เวทนา อุปฺปชฺชติ, ทุกฺขาปิ เวทนา อุปฺปชฺชติ, อทุกฺขมสุขาปิ เวทนา อุปฺปชฺชติ. สามิสสาปิ สุขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, สามิสสาปิ ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, สามิสสาปิ อทุกฺขมสุขา เวทนา อุปฺปชฺชติ. นีรามิสสาปิ สุขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, นีรามิสสาปิ ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, นีรามิสสาปิ อทุกฺขมสุขา เวทนา อุปฺปชฺชตฺติ. จตฺตํ.

๕. ปจฺมอานนฺทสุตฺตํ

[๒๖๓] อถ โข อายสฺมา อานนฺโท, เยเน ภควา, เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ๕เปฯ เอกมฺหํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวโจ “กตมา นุ โข ภนฺเต เวทนา, กตโม เวทนาสมุทโย, กตโม เวทนานิโรธो, กตมา เวทนานิโรธคามินี ปฏฺวิปทา. โก เวทนาย อสฺสาโท, โก เวทนาย^๑ อาทีนโว, ก็ เวทนาย^๑ นิสฺสรณฺหติ. ติสฺโส อีมา อานนฺท เวทนา: สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา. อีมา วุจฺจติ อานนฺท เวทนา. ผสฺสสมุทฺทยา เวทนาสมุทโย, ผสฺสนิโรธา เวทนานิโรโธ. อยเมว อริโย อภฺยงฺคิโก มคฺโค เวทนานิโรธคามินี ปฏฺวิปทา. เสยฺยถิทํ. สมฺมาทิฏฺฐิ ๕เปฯ สมฺมาสมาธิ. ยํ เวทนํ ปฏฺวิจฺจ อุปฺปชฺชติ สุขํ โสมนสฺสํ, อयํ เวทนาย อสฺสาโท. ยา เวทนา อนิจฺจา ทุกฺขา วิปริณามธฺมา, อयํ เวทนาย อาทีนโว. โย เวทนาย จนฺทราควินโย จนฺทราคปฺปหานํ, อิทํ เวทนาย นิสฺสรณํ. อถ โข ปนฺนนฺท มยา อนฺุप्พพฺสงฺขารานํ นิโรโธ อกฺขาโต. ปจฺมชฺฌานํ สมฺปาปนฺนสฺส วาจา นิรุทฺธา โหติ ๕เปฯ สญฺญาเวทยิตฺตนิโรธํ สมฺปาปนฺนสฺส สญฺญา จ เวทนา จ นิรุทฺธา โหหนฺติ. ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน ราโค นิรุทฺโธ โหติ, โทโส นิรุทฺโธ โหติ, โมโห นิรุทฺโธ โหติ. อถ โข ปนฺนนฺท มยา อนฺุप्พพฺสงฺขารานํ วูปสโม อกฺขาโต. ปจฺมชฺฌานํ สมฺปาปนฺนสฺส วาจา วูปสนฺตา โหติ ๕เปฯ สญฺญาเวทยิตฺตนิโรธํ สมฺปาปนฺนสฺส สญฺญา จ เวทนา จ วูปสนฺตา โหหนฺติ. ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน

^๑ น.เท.อ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ, เอวฺมฺปริปิ.

ราโค รูปสนฺโต โหติ, โทโส รูปสนฺโต โหติ, โมโห รูปสนฺโต
โหติ. อถ โข ปนํนท มยา อญฺพุพฺพสงฺขารานํ ปฏิปฺปสฺสทฺธิ^๑
อกุขตา. ปจฺมชฺฌานํ สฺมาปนฺนสฺส วาจา ปฏิปฺปสฺสทฺธา โหติ
ฯเปฯ อากาसानญฺจายตํ สฺมาปนฺนสฺส รูปสญฺญา ปฏิปฺปสฺสทฺธา
โหติ, วิญฺญาณญฺจายตํ สฺมาปนฺนสฺส อากาसानญฺจายตนสญฺญา
ปฏิปฺปสฺสทฺธา โหติ, อากิณฺณญฺจายตํ สฺมาปนฺนสฺส
วิญฺญาณญฺจายตนสญฺญา ปฏิปฺปสฺสทฺธา โหติ, เนวสญฺญานาสญฺญายตํ
สฺมาปนฺนสฺส อากิณฺณญฺจายตนสญฺญา ปฏิปฺปสฺสทฺธา โหติ,
สญฺญาเวทยิตฺติโรหํ สฺมาปนฺนสฺส สญฺญา จ เวทนา จ ปฏิปฺปสฺสทฺธา
โหนติ. ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน ราโค ปฏิปฺปสฺสทฺธโร โหติ, โทโส
ปฏิปฺปสฺสทฺธโร โหติ, โมโห ปฏิปฺปสฺสทฺธโร โหตีติ. ปณฺจมํ.

๖. ทุตติยานนทสยัตต

[๒๖๔] อถ โข อายสฺมา อานนฺโท, เยน ภควา,
เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ,
เอกมฺนตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ภควา เอตทวโจ

“กตมา นุ โข อานนฺท เวทนา, กตโม เวทนาสมุทโย,
กตโม เวทนานิโรธ, กตมา เวทนานิโรธคามินี ปฏิปทา. โก
เวทนาย อสฺสาโท, โก เวทนาย อาทินโว, กิ เวทนาย^๒ นิสฺสรณฺติ.

“ภควํมุลกา โน ภนฺเต ธมฺมา, ภควํเนตฺติกา.
ภควํปฺปิสฺรณา. สาธุ ภนฺเต ภควนฺตณฺเวยว ปฏฺิภาตฺถุ เอตสฺส
ภาสิตสฺส อตฺถโก, ภควโต สุตฺวา ภิกฺขุ ธาเรสฺสนฺตีติ.

หมดอายุ 27/05/2566

“เตนहि อานนฺท สฺโณहि สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิสฺสามีติ.

“เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปจฺจสฺสสฺสิ.
ภควา เอตทวโจ “ติสฺสส อีมา อานนฺท เวทนา สุขา เวทนา
ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา, อีมา วุจฺจนฺติ อานนฺท
เวทนา ๔เปฯ ผสฺสสมุทฺยา ๔เปฯ ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน ราโค
ปฏฺวิปฺปสฺสทฺธโร โหติ, โทโส ปฏฺวิปฺปสฺสทฺธโร โหติ, โมโห
ปฏฺวิปฺปสฺสทฺธโร โหตีติ. จญฺจํ.

๓. ปจฺมสมฺพหุลสูตํ

[๒๖๕] อถ โข สพฺพหุลา ภิกฺขุ, เยเน ภควา,
เตนุปสงฺกมီสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ
นีสิตีสุ, เอกมฺนฺตํ นิสินฺหา โข เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ

“กตมา นุ โข ภนฺเต เวทนา, กตโม เวทนาสมุทโย,
กตโม เวทนานิโรธ, กตมา เวทนานิโรธคามินี ปฏฺวิปทา. โก
เวทนาย อสฺสาโท, โก เวทนาย อาทีนโว, ก็ เวทนาย นิสฺสรณฺนฺติ.

“ติสฺสส อีมา ภิกฺขเว เวทนา: สุขา เวทนา ทุกฺขา
เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา, อีมา วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว เวทนา.
ผสฺสสมุทฺยา เวทนาสมุทโย, ผสฺสนิโรธา เวทนานิโรธ, อยเมว
อริโย อฏฺฐจฺจโก มคฺโค เวทนานิโรธคามินี ปฏฺวิปทา. เสยฺยถิทำ.
สมฺมาทิฏฺฐิ ๔เปฯ สมฺมาสมาริ. ยํ เวทนํ ปฏฺวิจฺจ อุปฺปชฺชติ สุขํ
โสมนสฺสํ, อयํ เวทนาย อสฺสาโท. ยา เวทนา อนิจฺจา ทุกฺขา
วิปริณามธมฺมา, อयํ เวทนาย อาทีนโว. โย เวทนาย
จฺนฺตราควินโย จฺนฺตราคปฺพานํ, อิทํ เวทนาย นิสฺสรณํ.

อถ โข ปน ภิกฺขเว มยา อนุปฺพุทฺสงฺขารานํ นิโรธ
อกฺขาโต, ปจฺมชฺฌานํ สมฺปาณฺนสฺส วาจา นිරุทฺธา โหติ ๔เปฯ

ชีณาสวสส ภิกขุโน ราโค นรุตุโธ โหติ, โทโส นรุตุโธ โหติ,
โมโห นรุตุโธ โหติ. อถ โข ปน ภิกขเว มยา อญฺญพพสงฺขารานํ
วูปสมโ อกฺขาโต. ปจฺมชฺฌานํ สฺมาปนฺนสฺส วาจา วูปสนฺตา
โหติ ฯเปฯ ชีณาสวสส ภิกขุโน ราโค วูปสนฺโต โหติ, โทโส
วูปสนฺโต โหติ, โมโห วูปสนฺโต โหติ. ฉยิมา ภิกขเว ปสฺสทฺธิโย.
ปจฺมชฺฌานํ สฺมาปนฺนสฺส วาจา ปฏิปฺปสฺสทฺธา โหติ, ทุตียชฺฌานํ
สฺมาปนฺนสฺส วิตกฺกวิจารา ปฏิปฺปสฺสทฺธา โหติ, ตตฺติยชฺฌานํ
สฺมาปนฺนสฺส ปิติ ปฏิปฺปสฺสทฺธา โหติ, จตฺตถชฺฌานํ สฺมาปนฺนสฺส
อสุสสาปสฺสาสา ปฏิปฺปสฺสทฺธา โหติ, สญฺญาเวทยิตฺตนิโรธํ
สฺมาปนฺนสฺส สญฺญา จ เวทนา จ ปฏิปฺปสฺสทฺธา โหติ.
ชีณาสวสส ภิกขุโน ราโค ปฏิปฺปสฺสทฺธโร โหติ, โทโส ปฏิปฺปสฺสทฺธโร
โหติ, โมโห ปฏิปฺปสฺสทฺธโร โหติ. สดฺตมํ.

๘. ทุตียสมพหุลลุตต

[๒๖๖] อถ โข สมพหุลา ภิกขุ เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมึสุ;
อุปสงฺกมิตฺวา ฯเปฯ เอกมฺนตํ นิสินฺเน^๑ โข เต ภิกขุ ภควา
เอตทโวจ “กตมา นฺุ โข ภิกขเว เวทนา, กตโม เวทนาสมุทโย,
กตโม เวทนานิโรธ, กตมา เวทนานิโรธคามินี ปฏิปทา. โก
เวทนาย อสุสาโท, โก เวทนาย อาทินโว, กิ เวทนาย นิสฺสรณฺนติ.

“ภควัมมุลกา โน ภนฺเต ชฺมา ฯเปฯ

“ติสฺโส อิมา ภิกขเว เวทนา: สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา
อทุกฺขมสุขา เวทนา, อิมา วุจฺจนฺติ ภิกขเว เวทนา. ผสฺสสมุทฺยา.
(ยถา ปุริมฺสฺตฺตฺตฺนโต วิตฺถาริโต, ตถา วิตฺถาเรตฺตพฺโพ).^๒ อฏฺฐมํ.

^๑ อ. นิสินฺโน

^๒ ฉ., เท., อ. ยถา ปุริมฺสฺตฺตฺนเต ตถา วิตฺถาเรตฺตพฺโพ.

๕. ปญจกงฺคสุตฺตํ

[๒๖๗] อถ โข ปญจกงฺโค จปติ, เยนายสฺมา อุทายิ, เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายี อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ปญจกงฺโค จปติ อายสฺมนฺตํ อุทายี เอตทโวจ “กติ นุ โข ภนฺเต อุทายิ เวทนา วุตฺตา ภควตาติ.

“ติสฺโส โข คหปติ” เวทนา วุตฺตา ภควตา : สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา, อิมา โข คหปติ” ติสฺโส เวทนา วุตฺตา ภควตาติ. เอวํ วุตฺเต ปญจกงฺโค จปติ อายสฺมนฺตํ อุทายี เอตทโวจ “น โข ภนฺเต อุทายิ ติสฺโส เวทนา วุตฺตา ภควตา, เทว เวทนา วุตฺตา ภควตา: สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา, ยายิ ภนฺเต อทุกฺขมสุขา เวทนา, สนฺตสฺมี เอสา ปณฺเฑเต สุขे วุตฺตา ภควตาติ.

ทฺติยมฺปิ โข อายสฺมา อุทายิ ปญจกงฺคํ จปติ เอตทโวจ “น โข คหปติ เทว เวทนา วุตฺตา ภควตา, ติสฺโส เวทนา วุตฺตา ภควตา: สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา, อิมา ติสฺโส เวทนา วุตฺตา ภควตาติ. ทฺติยมฺปิ โข ปญจกงฺโค จปติ อายสฺมนฺตํ อุทายี เอตทโวจ “น โข ภนฺเต อุทายิ ติสฺโส เวทนา วุตฺตา ภควตา, เทว เวทนา วุตฺตา ภควตา: สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา, ยายิ ภนฺเต อทุกฺขมสุขา เวทนา, สนฺตสฺมี เอสา ปณฺเฑเต สุขे วุตฺตา ภควตาติ.

ตติยมฺปิ โข อายสฺมา อุทายิ ปญจกงฺคํ จปติ เอตทโวจ “น โข คหปติ เทว เวทนา วุตฺตา ภควตา, ติสฺโส เวทนา

วตุตา ภควตา: สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา
เวทนา, อีมา ติสฺโส เวทนา วตุตา ภควตาติ. ตติยมปิ โข
ปณจกคโค จปติ อายสฺมนตํ อุทายี เอตทวโจ “น โข ภนฺเต
อุทายี ติสฺโส เวทนา วตุตา ภควตา, เทว เวทนา วตุตา
ภควตา: สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา, ยายํ ภนฺเต อทุกฺขมสุขา
เวทนา, สนฺตสมึ เอสา ปณฺเต สุเข วตุตา ภควตาติ.

เนว [*] อสฺกขี^๒ อายสฺมา อุทายี ปณจกคํ จปติ
สญฺญาเปตํ, น ปนาสฺกขี ปณจกคโค จปติ อายสฺมนตํ อุทายี
สญฺญาเปตํ. อสฺโสสิ โข อายสฺมา อานนฺโท อายสฺมโต อุทายิสฺส
ปณจกคเคน จปติหา สทฺธิ อิมํ กถาสลฺลาป.

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสีทิ; เอกมนฺตํ นิสฺสินฺโน โข อายสฺมา
อานนฺโท ยาวตโก อายสฺมโต อุทายิสฺส ปณจกคเคน จปติหา
สทฺธิ อโหสิ กถาสลฺลาป, ตมปิ^๓ สพฺพํ ภควโต อารโจะสิ.

“สนฺตเมว โข อานนฺท ปริยายํ ปณจกคโค จปติ อุทายิสฺส
ภิกฺขุโน นาพฺภนฺนโมทิ, สนฺตํ จ ปนาณนฺท ปริยายํ อุทายี ภิกฺขุ
ปณจกคคสฺส จปติโน นาพฺภนฺนโมทิ. เทวปิ มยา อานนฺท เวทนา
วตุตา ปริยาเยน, ติสฺโส^๔ มยา เวทนา วตุตา ปริยาเยน,
ปณฺจปิ มยา เวทนา วตุตา ปริยาเยน, จปิ มยา เวทนา วตุตา
ปริยาเยน, อฏฺฐารสาปิ มยา เวทนา วตุตา ปริยาเยน, จตฺตีสํปิ
มยา เวทนา วตุตา ปริยาเยน, อฏฺฐสตํปิ มยา เวทนา วตุตา
ปริยาเยน. เอวํ ปริยาเยน เทสิโต อานนฺท มยา ฐมฺโม. เอวํ
ปริยาเยน เทสิเต โข อานนฺท มยา ฐมฺเม, เย อณฺณมณฺณสฺส

หมดอายุ 27/05/2566

* อ. โข

^๒ ฉ., เท. สกขี

^๓ ฉ., เท. ตํ

^๔ ฉ., เท., อ. ติสฺโสปี

โสมนสฺสํ ปฏิสฺสเวทนํดีติ. อิํ เนสาํ นานุชานามิ. ตํ กิสุส เหตุ.
อตุถานนํ เอตมฺหา สุขา อญฺญํ สุขํ อภิกุกนตฺตฺรณจ ปณฺีตตฺรณจ.

กตมณฺญานนฺท เอตมฺหา สฺฐา อณฺณํ สฺขํ อภิกฺกนฺตตฺตรณฺจ
 ปณฺีตตฺตรณฺจ . อิทฺธานนฺท ภิกฺขุ วิตกฺกวิจฺจารนํ รูปสฺมา อชฺฌตฺตํ
 สมฺปสฺสาทนํ เจตโส เอโกทิกาวํ อวิตกํ อวิจาร์ สมฺมาธิขํ ปิติสฺขํ
 ทฺตฺติยชฺฌมานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ, อิทํ โข อานนฺท เอตมฺหา สฺฐา
 อณฺณํ สฺขํ อภิกฺกนฺตตฺตรณฺจ ปณฺีตตฺตรณฺจ. เย โข อานนฺท เอวํ
 วทฺเยยฺย ‘เอตํ ปรมํ สนฺตํ สฺขํ โสมนสฺสํ ปฏฺิสสฺวทนฺตํ. อิทํ
 เนสํหํ นานฺธุชานามิ. ตํ กิสฺส เหตุ. อตฺถณนฺท เอตมฺหา สฺฐา
 อณฺณํ สฺขํ อภิกฺกนฺตตฺตรณฺจ ปณฺีตตฺตรณฺจ.

กตมญฺจานนฺท เอตมฺหา สฺชา อญฺญํ สฺขํ อภิกฺกนฺตตรญฺจ
 ปณฺีตตรญฺจ. อิทานนฺท ภิกฺขุ ปิตฺติยา จ วิราคา อูเปกฺขโก จ
 วิหริติ สโต จ สมฺปชาโน, สฺขญฺจ กาเยน ปฏฺิสเวเทติ, ยนฺตํ
 อริยา อาจิภฺชนฺติ 'อูเปกฺขโก สติมา สฺขวิหารีติ ตติยชฺฌานํ
 อฺปสมฺปชฺช วิหริติ, อิทํ โข อานนฺท เอตมฺหา สฺชา อญฺญํ สฺขํ
 อภิกฺกนฺตตรญฺจ ปณฺีตตรญฺจ. เย โข อานนฺท เอวํ วเทยฺยํ 'เอตํ
 ปรมํ สนฺตํ สฺขํ โสมนสฺสํ ปฏฺิสเวเทนฺตํ. อิทํ เนสาหํ นานฺธุชานามิ.
 ตํ กิสฺส เหตุ. อตฺถานนฺท เอตมฺหา สฺชา อญฺญํ สฺขํ
 อภิกฺกนฺตตรญฺจ ปณฺีตตรญฺจ.

กตมณฺจานนุท เอตมฺหา สฺฐา อณฺณํ สฺขํ อภิกฺกนฺตตรณฺจ
 ปณฺีตตรณฺจ. อิทานนุท ภิกฺขุ สฺขสฺส จ ปหานา ทฺขสฺส จ
 ปหานา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺसानํ อตฺถงฺคมา อทฺทขมสฺขํ
 อฏฺเภาสติปาริสฺสทฺธิ จตฺตถฺขณานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, อิทํ ไช

อานนท เอตมฺหา สุขา อญฺญํ สุขํ อภิกฺกนฺตตรณฺจ ปณฺีตตรณฺจ.
 เย โข อานนท เอวํ วเทยฺยํ 'เอตํ ปรมํ สนฺตํ สุขํ โสมนสฺสํ
 ปฏิสเวทนฺตํ. อิทํ เนสํหํ นานฺุชานามิ. ตํ กิสฺส เหตุ.
 อตฺถานนท เอตมฺหา สุขา อญฺญํ สุขํ อภิกฺกนฺตตรณฺจ ปณฺีตตรณฺจ.

กตมญฺจानนท เอตมฺหา สุขา อญฺญํ สุขํ อภิกฺกนฺตตรณฺจ
 ปณฺีตตรณฺจ. อิทานนท ภิกฺขุ สพฺพโส ฐปสญฺญานํ สมตฺทิกกมา
 ปฏฺิขสญฺญานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา 'อนนฺโต'^{*}
 อากาโสติ อากาसानญฺายตํ อุปสมปชฺช วิหริติ, อิทํ โข
 อานนท เอตมฺหา สุขา อญฺญํ สุขํ อภิกฺกนฺตตรณฺจ ปณฺีตตรณฺจ.
 เย โข อานนท เอวํ วเทยฺยํ 'เอตํ ปรมํ สนฺตํ สุขํ โสมนสฺสํ
 ปฏิสเวทนฺตํ. อิทํ เนสํหํ นานฺุชานามิ. ตํ กิสฺส เหตุ.
 อตฺถานนท เอตมฺหา สุขา อญฺญํ สุขํ อภิกฺกนฺตตรณฺจ ปณฺีตตรณฺจ.

กตมญฺจानนท เอตมฺหา สุขา อญฺญํ สุขํ อภิกฺกนฺตตรณฺจ
 ปณฺีตตรณฺจ. อิทานนท ภิกฺขุ สพฺพโส อากาसानญฺายตํ สมตฺทิกกมม
 'อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺายตํ อุปสมปชฺช วิหริติ, อิทํ โข
 อานนท เอตมฺหา สุขา อญฺญํ สุขํ อภิกฺกนฺตตรณฺจ ปณฺีตตรณฺจ. เย
 โข อานนท เอวํ วเทยฺยํ 'เอตํ ปรมํ สนฺตํ สุขํ โสมนสฺสํ
 ปฏิสเวทนฺตํ. อิทํ เนสํหํ นานฺุชานามิ. ตํ กิสฺส เหตุ. อตฺถานนท
 เอตมฺหา สุขา อญฺญํ สุขํ อภิกฺกนฺตตรณฺจ ปณฺีตตรณฺจ.

กตมญฺจानนท เอตมฺหา สุขา อญฺญํ สุขํ อภิกฺกนฺตตรณฺจ
 ปณฺีตตรณฺจ. อิทานนท ภิกฺขุ สพฺพโส วิญฺญาณญฺายตํ สมตฺทิกกมม
 'นตฺติ กิณฺจติ อากิณฺจญฺายตํ อุปสมปชฺช วิหริติ, อิทํ โข

๑๐. ภิกฺขุสุตฺตํ

[๒๖๘] “เทวปี มยา ภิกฺขเว เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน, ติสฺโสปี มยา เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน, ปณฺจปี มยา เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน, จปี มยา เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน, อฏฺฐจารสาปี มยา เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน, จตฺตีส่าปี มยา เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน, อฏฺฐสत्ตปี มยา เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน. เอวํ ปริยายเทสํโต ภิกฺขเว มยา ฐมฺโม, เอวํ ปริยายเทสํเต โข ภิกฺขเว มยา ฐมฺเม, เย อญฺญมณฺณสฺส สุภาสิตํ สุลปิตํ น สมนฺนฺมณฺณิสฺสนฺตํ, น สมนฺนฺชานิสฺสนฺตํ, น สมนฺนฺโมทิสฺสนฺตํ, เตสํ เอตํ ปาฏิกงฺขํ ‘ภณฺทนฺชาตา กลฺลชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมณฺณํ มุขสฺตฺตํ วิตฺตฺทนฺตา วิหริสฺสนฺตํ’” เอวํ ปริยายเทสํโต ภิกฺขเว มยา ฐมฺโม, เอวํ ปริยายเทสํเต โข ภิกฺขเว มยา ฐมฺเม, ये อญฺญมณฺณสฺส สุภาสิตํ สุลปิตํ สมนฺนฺมณฺณิสฺสนฺตํ, สมนฺนฺชานิสฺสนฺตํ, สมนฺนฺโมทิสฺสนฺตํ, เตสํ เอตํ ปาฏิกงฺขํ ‘สมคฺคา สมฺโมทมาณา อวิวทมาณา ขีโรทกัฏฺฐตา อญฺญมณฺณํ ปิยจกฺขุหิ สมปฺสฺสนฺตา วิหริสฺสนฺตํ’”

“ปณฺจิเม ภิกฺขเว กามคฺคณา ๗เปฯ จานํ โข ปเนตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ อญฺญตติตฺติยา ปรีพฺพาชกา เอวํ วเทยฺยํ ‘สญฺญาเวทยิตฺตนิโรธํ สมฺโน โคตโม อาห, ตณฺจ สุขสฺมี ปณฺณเปติ, ตยิทํ กิสุ, ตยิทํ กถํสูติ. เอวํวาทิโน ภิกฺขเว อญฺญตติตฺติยา ปรีพฺพาชกา เอวํมสฺสุ วจนียา ‘น โข อาวุโส ภควา สุขญฺเฒว เวทนํ สนฺธาย สุขสฺมี ปณฺณเปติ, ยตฺถ ยตฺถ อาวุโส สุขํ อุปลพฺภติ ยหิ ยหิ, ตํ ตํ ตถาคโต^{๒๕๖} สุขสฺมี ปณฺณเปตํ. ทสมํ.

^{๒๕๖} อ. อิตฺตทโท น ทิสฺสติ.

ทฺธิโย รโหิตวคฺโค.

ตสฺสุทฺททานํ

รโหิตา^๑ เทว วาตา จ นีวาสา เทว อานนฺทกา
สมฺพหฺลลา จ เทว วุตฺตา ปณฺจกงฺโค จ ภิกฺขุณาติ.^๒

^๑ ๑. เท. รโหิตํ เทว อากาสํ

๒. สมฺพหฺลลา เทว วุตฺตา

๓. รโหิตํ เทว อากาสํ

๔. อมฺจฺจนฺเต จ เทว วุตฺตา

๕. อคารํ เทว จ อานนฺทา

๖. ปณฺจกงฺโค จ ภิกฺขุณาติ.

๗. อคารํ เทว จ สนฺตํ

๘. ปณฺจกงฺโค จ ภิกฺขุณาติ.

๓. อฏฐสทปริยายวคฺโค

๑. สิวกสฺสุตฺตํ

[๒๖๙] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ เวพฺพเน กลนฺทกนิวาเป. อถ โข โมฬิยสิวกโก^๑ ปริพฺพาชโก, เยน ภควา, เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ; เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข โมฬิยสิวกโก ปริพฺพาชโก ภควนฺตํ เอตทวโจ “สนฺติ โภ โคตมฺ เอเก สมณพฺรหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิกฺขจฺฉิโน ‘ยงฺกิญฺจายํ ปุริสปุคฺคโล ปฏฺฐิสฺสเวเทติ สฺขํ วา ทฺวขํ วา อทฺทขมฺสฺขํ วา, สพฺพนฺตํ ปุพฺพเพกตเหตุติ. อิทฺ ปน”^๒ ภวํ โคตโม กิมาหาติ.

“ปิตฺตสมฺมุจฺจานานิปี โข สิวก อิทฺทกฺจฺฉานิ เวทยิตานิ อุปฺปชฺชนฺติ. สามํปี โข เอตํ สิวก เอวํ เวทิตพฺพํ, ยถา ปิตฺตสมฺมุจฺจานานิปี อิทฺทกฺจฺฉานิ เวทยิตานิ อุปฺปชฺชนฺติ. โลกสฺสปี โข เอตํ สิวก สจฺจสมฺมตํ, ยถา ปิตฺตสมฺมุจฺจานานิปี อิทฺทกฺจฺฉานิ เวทยิตานิ อุปฺปชฺชนฺติ. ตตฺตร สิวก เย เต สมณพฺรหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิกฺขจฺฉิโน ‘ยงฺกิญฺจายํ ปุริสปุคฺคโล ปฏฺฐิสฺสเวทยติ” สฺขํ วา ทฺวขํ วา อทฺทขมฺสฺขํ วา, สพฺพนฺตํ ปุพฺพเพกตเหตุติ. ยถา สามํ ฌาตํ, ตถา อติชานฺติ, ยํ^๓ โลเก สจฺจสมฺมตํ, ตถา อติชานฺติ, ตสฺมา ‘เตสํ สมณพฺรหฺมณานํ มิจฺฉาติ วทามิ.

“เสมฺหสมฺมุจฺจานานิปี โข สิวก ฅเปยฺ วาตสมฺมุจฺจานานิปี โข สิวก ฅเปยฺ สนฺนิปาตสมฺมุจฺจานานิปี” โข สิวก ฅเปยฺ

^๑ ส.,ฉ.,เท. โมฬิยสิวกโก อ. โมฬิยสิวกโก ^๒ ฉ.,เท. ปนสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๓ ฉ.,เท.,อ. ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ^๔ ฉ.,เท. ยถา อ. ยํ จ ^๕ ฉ.,เท.,อ. สนฺนิปาติกานิปี

อุตุปริณามชานีปิ โข สิวก ๕เปฯ วิสมปรีหารชานีปิ โข สิวก ๕เปฯ
 โอปกุกมิกานีปิ โข สิวก ๕เปฯ กมฺมวิปากชานีปิ โข สิวก อิเชกจฺจจฺฉานี
 เวทยิตานี อุปฺปชฺชนฺติ, สามํปิ โข เอตํ สิวก เอวํ เวทิตพฺพํ, ยถา
 กมฺมวิปากชานีปิ อิเชกจฺจจฺฉานี เวทยิตานี อุปฺปชฺชนฺติ. โลกสฺสปิ โข
 เอตํ สิวก สจฺจสมฺมตํ, ยถา กมฺมวิปากชานีปิ อิเชกจฺจจฺฉานี เวทยิตานี
 อุปฺปชฺชนฺติ. ตตฺถ สิวก เย เต สมณพฺรหฺมณฺหา เอวํวาทีโน
 เอวํทีฏฺฐีโน ‘ยงฺกิญฺจายํ ปุริสํปคฺคโล ปฏฺฐิสํเวทยติ สุขํ วา ทุกฺขํ วา
 อทุกฺขมสุขํ วา, สพฺพนฺตํ ปุพฺพเพกตเหตุติ. ยญฺจ สามํ ฅาตํ, ตญฺจ
 อติธาวนฺติ, ยํ^๑ โลกํ สจฺจสมฺมตํ, ตญฺจ อติธาวนฺติ, ตสฺมา ‘เตสํ
 สมณพฺรหฺมณฺหํ มิจฺฉาติ วทามิติ.

เอวํ วุตฺเต, โมพฺพิยสิวกโก ปรีพฺพาชโก ภควนฺตํ เอตทวโจ
 “อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ๕เปฯ อุปาสกํ มํ
 ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺเปตํ สรณํกตฺตนฺติ.

ปีตตํ เสมฺพญฺจ วาโต จ สนนฺิปาตา อุตฺตุนิ จ
 วิสมํ โอปกุกมิกญฺจ^๒ กมฺมวิปากเกน อฏฺฐมิตฺติ. ปจฺม.

๒. อฏฺฐสตสยุตตัม

[๒๗๐] “อฏฺฐสตปริยายํ โว ภิกฺขเว ฃมฺมปริยายํ เทสิสฺสามิ,
 ตํ สฺสณาถ. กตโม จ ภิกฺขเว อฏฺฐสตปริยาโย ฃมฺมปริยาโย.
 เทวปี มยา ภิกฺขเว เวทนา วุตฺตา ปรียาเยน, ติสฺโสปี มยา
 เวทนา วุตฺตา ปรียาเยน, ปญฺจปี มยา เวทนา วุตฺตา ปรียาเยน,
 จปี มยา เวทนา วุตฺตา ปรียาเยน, อฏฺฐารสาปี มยา เวทนา

^๑ ฉ.,อิ. ยญฺจ โลก

^๒ ฉ.,เท.,อิ. จสทฺโท น ทิสฺสติ.

วุตฺตา ปริยาเยน, จตฺตีสํปี มยา เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน,
อฏฺฐสํปี มยา เวทนา วุตฺตา ปริยาเยน.

กตมา จ ภิกฺขเว เทว เวทนา. กายิกา จ เจตสิกกา จ,
อิมา วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว เทว เวทนา. กตมา จ ภิกฺขเว ติสฺโส
เวทนา. สฺฐา เวทนา ทฺฐา เวทนา อทฺฐมสฺฐา เวทนา, อิมา
วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว ติสฺโส เวทนา. กตมา จ ภิกฺขเว ปญฺจ เวทนา.
สฺชินฺทฺริยํ ทฺฐชินฺทฺริยํ โสมนสฺสชินฺทฺริยํ โทมณสฺสชินฺทฺริยํ อฺเปกฺชินฺทฺริยํ,
อิมา วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว ปญฺจ เวทนา. กตมา จ ภิกฺขเว ฉ เวทนา.
จกฺขุสมฺผสฺสชา เวทนา ๔เป๔ มโนสมฺผสฺสชา เวทนา, อิมา วุจฺจนฺติ
ภิกฺขเว ฉ เวทนา. กตมา จ ภิกฺขเว อฏฺฐารส เวทนา. ฉ
โสมนสฺสฺพิวจฺจรา ฉ โทมณสฺสฺพิวจฺจรา ฉ อฺเปกฺขฺพิวจฺจรา, อิมา
วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว อฏฺฐารส เวทนา. กตมา จ ภิกฺขเว จตฺตีส
เวทนา. ฉ เคหสิตานิ โสมนสฺसानิ ฉ เนกฺขมฺมสิตานิ โสมนสฺसानิ
ฉ เคหสิตานิ โทมณสฺसानิ ฉ เนกฺขมฺมสิตานิ โทมณสฺसानิ ฉ
เคหสิตา อฺเปกฺขา, ฉ เนกฺขมฺมสิตา อฺเปกฺขา, อิมา วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว
จตฺตีส เวทนา. กตมา จ ภิกฺขเว อฏฺฐสํ เวทนา. อตฺติตา จตฺตีส
เวทนา, อนาคตา จตฺตีส เวทนา, ปจฺจุปปนฺนา จตฺตีส เวทนา,
อิมา วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว อฏฺฐสํ เวทนา. อัยฺปิ โข ภิกฺขเว
อฏฺฐสตปริยาโย ฐมฺมปริยาโยติ. ทฺติยํ.

๓. อณฺเวยตรภิกฺขุสฺสํตํ

[๒๗๑] อถ โข อณฺเวยตรโร ภิกฺขุ, เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ;
๔เป๔ เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ
“กตมา นฺุ โข ภนฺเต เวทนา, กตโม เวทนาสมฺภูโย, กตมา

เวทนาสมุทยคามินี ปฏิปทา. กตโม เวทนานิโรธ, กตมา เวทนานิโรธคามินี ปฏิปทา. โก เวทนาย อสสาโท, โก อาทีนโว, กิ นิสสรณนติ.

“ติสฺสโส อีมา ภิกฺขุ เวทนา: สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา, อีมา วุจฺจนฺติ ภิกฺขุ เวทนา.” ผสฺสสมุทยา เวทนาสมุทย. ตณฺหา เวทนาสมุทยคามินี ปฏิปทา. ผสฺสนิโรธา เวทนานิโรธ. อยเมว อริโย อฏฺฐจฺกโก มคฺโค เวทนานิโรธคามินี ปฏิปทา. เสยฺยถิทํ. สมฺมาทิฏฺฐิ ๔เปฯ สมฺมาสมาธิ. ยํ เวทนํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ สุขํ โสมนสฺสํ, อयํ เวทนาย อสสาโท. ยา เวทนา อนิจฺจา ทุกฺขา วิปริณามธฺมา, อयํ เวทนาย อาทีนโว. โย เวทนาย จนฺทราควินโย จนฺทราคปฺปหานํ, อิทํ เวทนาย นิสสรณนติ. ตติยํ.

๔. ปุพพตสุตต์

[๒๗๒] “ปุพฺเพ เม ภิกฺขเว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺทสฺส โพธิสฺสตฺตสฺสเสว สโต เอตทโหสิ ‘กตมา นุ โข เวทนา, กตโม เวทนาสมุทย, กตมา เวทนาสมุทยคามินี ปฏิปทา. กตโม เวทนานิโรธ, กตมา เวทนานิโรธคามินี ปฏิปทา. โก เวทนาย อสสาโท, โก อาทีนโว, กิ นิสสรณนติ. ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว เอตทโหสิ ‘ติสฺสโส อีมา เวทนา: สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา, อีมา วุจฺจนฺติ เวทนา. ผสฺสสมุทยา เวทนาสมุทย. ตณฺหาเวทนาสมุทยคามินี ปฏิปทา ๔เปฯ โย เวทนาย จนฺทราควินโย จนฺทราคปฺปหานํ, อิทํ เวทนาย นิสสรณนติ. จตฺตถํ.

๕. ฅาณสุตฺตํ

[๒๗๓] อีมา เวทนาติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสฺเตสฺส ฐมฺเมสฺส จกฺขุ อุตฺปาติ, ฅาณ อุตฺปาติ, ปญฺญา อุตฺปาติ, วิชฺชา อุตฺปาติ, อาโลโก อุตฺปาติ. ‘อัย เวทนาสมุทโยติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสฺเตสฺส ฐมฺเมสฺส จกฺขุ อุตฺปาติ, ฅาณ อุตฺปาติ, ปญฺญา อุตฺปาติ, วิชฺชา อุตฺปาติ, อาโลโก อุตฺปาติ. ‘อัย เวทนาสมุทฺยคามินี ปฏฺฐีปทาติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสฺเตสฺส ฐมฺเมสฺส จกฺขุ อุตฺปาติ ๕เปยฺ อาโลโก อุตฺปาติ. ‘อัย เวทนานิโรธติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสฺเตสฺส ฐมฺเมสฺส จกฺขุ อุตฺปาติ ๕เปยฺ อาโลโก อุตฺปาติ. ‘อัย เวทนานิโรธคามินี ปฏฺฐีปทาติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสฺเตสฺส ฐมฺเมสฺส จกฺขุ อุตฺปาติ ๕เปยฺ อาโลโก อุตฺปาติ. ‘อัย เวทนาย อสฺสาโทติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสฺเตสฺส ฐมฺเมสฺส ๕เปยฺ ‘อัย เวทนาย อาทีนโวติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสฺเตสฺส ฐมฺเมสฺส ๕เปยฺ “อิทฺ” เวทนาย นิสฺสรณฺนติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสฺเตสฺส ฐมฺเมสฺส จกฺขุ อุตฺปาติ, ฅาณ อุตฺปาติ, ปญฺญา อุตฺปาติ, วิชฺชา อุตฺปาติ, อาโลโก อุตฺปาติติ. ปญฺจมํ.

๖. สมฺพหุลภิกฺขุสุตฺตํ

[๒๗๔] อถ โข สมฺพหุลา ภิกฺขุ, เยเน ภควา, เตนุปสงฺกมึสฺส; ๕เปยฺ เอกมฺนตํ นิสินฺหา โข เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ “กตมา นุ โข ภนฺเต เวทนา, กตโม เวทนาสมุทโย, กตมา เวทนาสมุทฺยคามินี ปฏฺฐีปทา ๕เปยฺ โก เวทนาย อสฺสาโท, โก อาทีนโว, กิ นิสฺสรณฺนติ.

“ติสฺโส อีมา ภิกฺขเว เวทนา: สุขา เวทนา ทุกฺขา
เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา, อีมา วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว เวทนา.
ผลฺลสสมุทฺยา เวทนาสมุทโย. ตณฺหาเวทนาสมุทฺยคามินี ปฏฺิปปทา.
ผลฺลสนิโรธา ะเปฯ โย เวทนาย จนฺทราควินโย จนฺทราคปฺปหานํ.
อิทํ เวทนาย นิสฺสรณนฺติ. จญฺจํ.

๗. ปจฺมสมณพฺรหฺมณสฺสตุตฺ

[๒๗๕] “ติสฺโส อีมา ภิกฺขเว เวทนา. กตมา ติสฺโส.
สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา. เย หิ เกจิ
ภิกฺขเว สมณา วา พฺรหฺมณา วา อีมาสํ ติสฺสนนํ เวทนานํ
สมุทฺยญฺจ อตฺถงฺกมญฺจ อสฺสาทญฺจ อาทีนวญฺจ นิสฺสรณญฺจ
ยถาภูตํ นปฺปชานนฺติ, น เตเม ภิกฺขเว สมณา วา พฺรหฺมณา วา
สมณេสุ วา สมณสมฺมตา พฺรหฺมณេสุ วา พฺรหฺมณสมฺมตา, น
จ ปน เต อายสฺมนโต สามญฺยตฺถํ วา พฺรหฺมญฺยตฺถํ วา
ทิกฺกุเจ ว ฐมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกิตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรนฺติ.
เย จ โข เกจิ ภิกฺขเว สมณา วา พฺรหฺมณา วา อีมาสํ
ติสฺสนนํ เวทนานํ สมุทฺยญฺจ อตฺถงฺกมญฺจ อสฺสาทญฺจ อาทีนวญฺจ
นิสฺสรณญฺจ ยถาภูตํ ปชานนฺติ, เต โข เม ภิกฺขเว สมณา วา
พฺรหฺมณา วา สมณេสุ เจว สมณสมฺมตา พฺรหฺมณេสุ จ
พฺรหฺมณสมฺมตา, เต จ ปนํายสฺมนโต สามญฺยตฺถญฺจ
พฺรหฺมญฺยตฺถญฺจ ทิกฺกุเจ ว ฐมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกิตฺวา
อุปสมฺปชฺช วิหรนฺตีสฺส. สตฺตมํ.

๘. ทุตติยสมณพุราหุณนสุตตัม

[๒๗๖] “ติสฺสโส อิมา ภิกฺขเว เวทนา. กตมา ติสฺสโส. สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา. เย हि เกจิ ภิกฺขเว สมณา วา พุราหุณฺณา วา อิมาสฺมि ติสฺสนนฺ เวทนานํ สมุทยญฺจ อตฺตงฺกมญฺจ อสฺสาทญฺจ อาทีนวญฺจ นิสฺสรณญฺจ ยถาภูตํ นปฺปชานนฺติ ๕เปยฺช ปชานนฺติ ๕เปยฺช สยํ อภิญญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรนฺติ. อญฺจมํ.

๙. ตตติยสมณพุราหุณนสุตตัม

[๒๗๗] “เย हि เกจิ ภิกฺขเว สมณา วา พุราหุณฺณา วา เวทนํ นปฺปชานนฺติ, เวทนาสมุทฺยํ นปฺปชานนฺติ, เวทนานิโรธํ นปฺปชานนฺติ, เวทนานิโรธคามินีปฏฺิปปทํ นปฺปชานนฺติ, เวทนานิโรธคามินีปฏฺิปปทํ นปฺปชานนฺติ ๕เปยฺช ปชานนฺติ ๕เปยฺช สยํ อภิญญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรนฺตฺติ. นวมํ.

๑๐. สุตฺตริกสุตตัม

[๒๗๘] “ติสฺสโส อิมา ภิกฺขเว เวทนา. กตมา ติสฺสโส. สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา, อิมา โข ภิกฺขเว ติสฺสโส เวทนาติ. ทสมํ.

๑๑. นีรามีสสุตตัม

[๒๗๙] “อตฺถิ ภิกฺขเว สามิสสา ปีติ, อตฺถิ นีรามีสา ปีติ. อตฺถิ ภิกฺขเว^๑ นีรามีสา นีรามีสตรา ปีติ. อตฺถิ สามิสํ สุขํ, อตฺถิ นีรามีสํ สุขํ, อตฺถิ นีรามีสา นีรามีสตรํ สุขํ, อตฺถิ สามิสสา

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ.

อุเปกฺขา, อตฺถิ นีรามีสา อุเปกฺขา, อตฺถิ นีรามีสา นีรามีสตรา
 อุเปกฺขา, อตฺถิ สามิสฺส วิโมกฺโข, อตฺถิ นีรามีสฺส วิโมกฺโข, อตฺถิ
 นีรามีสา นีรามีสตร วิโมกฺโข. กตมา จ ภิกฺขเว สามิสสา ปีติ.
 ปณฺจิเม ภิกฺขเว กามคฺคณา. กตเม ปณฺจ. จกฺขุวิญญฺเญยฺยา รุปา
 อิกฺขฺจา กนฺตา มนาปา ปิยรฺรูปา กามุปสณฺหิตา รชนียา ๕เปฯ
 กายวิญญฺเญยฺยา โสณฺฑจพฺพา อิกฺขฺจา กนฺตา มนาปา ปิยรฺรูปา
 กามุปสณฺหิตา รชนียา. อิเม โข ภิกฺขเว ปณฺจ กามคฺคณา. ยา
 โข ภิกฺขเว อิเม ปณฺจ กามคฺคเณ ปฏฺวิจฺจ อุปฺปชฺชติ ปีติ, อยํ
 วุจฺจติ ภิกฺขเว สามิสสา ปีติ.

กตมา จ ภิกฺขเว นีรามีสา ปีติ. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ ฐมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจาร์ วิเวกฺขํ
 ปีติสฺสํ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ, วิตกฺกวิจารานํ รูปสมา
 อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ อวิตกฺกํ อวิจาร์ สมาริธํ
 ปีติสฺสํ ทุตฺติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ, อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
 นีรามีสา ปีติ.

กตมา จ ภิกฺขเว นีรามีสา นีรามีสตรา ปีติ. ยา โข
 ภิกฺขเว ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน ราคา จิตฺตํ วิมุตฺตํ ปจฺจเวกฺขโต
 โทสา จิตฺตํ วิมุตฺตํ ปจฺจเวกฺขโต โมหา จิตฺตํ วิมุตฺตํ ปจฺจเวกฺขโต
 อุปฺปชฺชติ ปีติ, อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว นีรามีสา นีรามีสตรา ปีติ.

กตมณฺจ ภิกฺขเว สามิสฺสํ สฺสํ. ปณฺจิเม ภิกฺขเว กามคฺคณา.
 กตเม ปณฺจ. จกฺขุวิญญฺเญยฺยา รุปา อิกฺขฺจา กนฺตา มนาปา
 ปิยรฺรูปา กามุปสณฺหิตา รชนียา ๕เปฯ กายวิญญฺเญยฺยา โสณฺฑจพฺพา
 อิกฺขฺจา กนฺตา มนาปา ปิยรฺรูปา กามุปสณฺหิตา รชนียา. อิเม โข

ภิกขเว ปณฺจ กามคฺคณา. ยํ โข ภิกขเว อิมํ ปณฺจ กามคฺคณํ
ปฏิจฺจ อุมฺปชฺชติ สุขํ โสมนสฺสํ, อิทํ วุจฺจติ ภิกขเว สามิสํ สุขํ.

กตมณฺจ ภิกขเว นีรามิสํ สุขํ. อิทํ ภิกขเว ภิกขุ
วิวิจฺเจว กามเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ฆมฺเมหิ สวิตกุกํ สวิจาร์ วิเวกขํ
ปิตฺติสุขํ ปจฺมชฺฌานํ อุมฺสมฺปชฺช วิหฺรติ ๕เป๕ ปิตฺติยา จ วิราคา
อุมฺเปกฺขโก จ วิหฺรติ สโต จ สมฺปชาโน สุขมณฺจ กาเยน
ปฏิสํเวเตติ, ยนฺตํ อริยา อาจิกฺขนฺติ 'อุมฺเปกฺขโก สติมา สุขวิหฺรตีติ
ตตฺติยชฺฌานํ อุมฺสมฺปชฺช วิหฺรติ, อิทํ วุจฺจติ ภิกขเว นีรามิสํ สุขํ.

กตมณฺจ ภิกขเว นีรามิสา นีรามิสตรํ สุขํ. ยํ โข ภิกขเว
ชีณาสวสฺส ภิกขุโน ราคา จิตฺตํ วิมุตฺตํ ปจฺจเวกฺขโต โทสา จิตฺตํ
วิมุตฺตํ ปจฺจเวกฺขโต โมหา จิตฺตํ วิมุตฺตํ ปจฺจเวกฺขโต อุมฺปชฺชติ สุขํ
โสมนสฺสํ, อิทํ วุจฺจติ ภิกขเว นีรามิสา นีรามิสตรํ สุขํ.

กตมา จ ภิกขเว สามิสา อุมฺเปกฺขา. ปณฺจิมํ ภิกขเว
กามคฺคณา. กตเม ปณฺจ. จกฺขุวิญญฺเอยยา รุปา อิกฺขฺจา กนฺตา
มฺหาปา ปิยรูปา กามฺปสณฺหิตา รชฺนียา ๕เป๕ กายวิญญฺเอยยา
โผฏฺฐพฺพา อิกฺขฺจา กนฺตา มฺหาปา ปิยรูปา กามฺปสณฺหิตา
รชฺนียา. อิมํ โข ภิกขเว ปณฺจ กามคฺคณา. ยา โข ภิกขเว อิมํ
ปณฺจ กามคฺคณํ ปฏิจฺจ อุมฺปชฺชติ อุมฺเปกฺขา, อयํ วุจฺจติ ภิกขเว
สามิสา อุมฺเปกฺขา.

กตมา จ ภิกขเว นีรามิสา อุมฺเปกฺขา. อิทํ ภิกขเว ภิกขุ
สุขสฺส จ ปหานา ทฺกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺसानํ
อตฺถงฺคมา อทุกฺขมฺสุขํ อุมฺเปกฺขาสติปาริสฺสทฺธี จตฺตถชฺฌานํ อุมฺสมฺปชฺช
วิหฺรติ, อยํ วุจฺจติ ภิกขเว นีรามิสา อุมฺเปกฺขา.

กตมา จ ภิกฺขเว นีรามิสสา นีรามิสตรา อุเปกฺขา. ยา
โฆ ภิกฺขเว ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน ราคา จิตฺตํ วิมุตฺตํ ปจฺจเวกฺขโต
โทสา จิตฺตํ วิมุตฺตํ ปจฺจเวกฺขโต โมหา จิตฺตํ วิมุตฺตํ ปจฺจเวกฺขโต
อุปฺปชฺชติ อุเปกฺขา, อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว นีรามิสสา นีรามิสตรา
อุเปกฺขา.

กตโม จ ภิกฺขเว สามิโส วิโมกฺโข. รูปปภฺนีสํยุตฺโต
วิโมกฺโข สามิโส วิโมกฺโข. กตโม จ ภิกฺขเว นีรามิโส วิโมกฺโข.
อรูปปภฺนีสํยุตฺโต วิโมกฺโข นีรามิโส วิโมกฺโข.

กตโม จ ภิกฺขเว นีรามิสสา นีรามิสตรो วิโมกฺโข. โย โฆ
ภิกฺขเว ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน ราคา จิตฺตํ วิมุตฺตํ ปจฺจเวกฺขโต
โทสา จิตฺตํ วิมุตฺตํ ปจฺจเวกฺขโต โมหา จิตฺตํ วิมุตฺตํ ปจฺจเวกฺขโต
อุปฺปชฺชติ วิโมกฺโข, อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว นีรามิสสา นีรามิสตรो
วิโมกฺโขติ. เอกาทสมํ.

ตติโย อฏฺฐสตปริยาายวคฺโค.

ตสฺสุทฺธานํ

สิวกอฏฺฐสत्ติ* ภิกฺขุ ปุพฺเพ ฅาณญจ ภิกฺขุณา
สมณพฺรหฺมณา ตีณิ สุทฺธิกํ จ นีรามิสนฺติ.

เวทนาสังยุตฺตํ สมตฺตํ.

๓. มาตุคามสัณฺฑิตํ

๑. เปยฺยาลวकुโค

๑. มาตุคามสุตฺตํ

[๒๘๐] “ปญฺจหิ ภิกฺขเว อํฺเคหิ สมฺนํนาคโต มาตุคาโม
เอกนฺตอมฺนาโป โหติ ปุริสสฺส. กตเมหิ ปญฺจหิ. น จ รูปรฺวา โหติ
น จ โภควา โหติ, น จ สึลฺวา โหติ, อลฺโส จ โหติ, ปชญฺจสฺส
น ลภติ. อิมฺเหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ อํฺเคหิ สมฺนํนาคโต มาตุคาโม
เอกนฺตอมฺนาโป โหติ ปุริสสฺส. ปญฺจหิ ภิกฺขเว อํฺเคหิ สมฺนํนาคโต
มาตุคาโม เอกนฺตอมฺนาโป โหติ ปุริสสฺส. กตเมหิ ปญฺจหิ. รูปรฺวา จ
โหติ, โภควา จ โหติ, สึลฺวา จ โหติ, ทกฺโข จ โหติ อนลฺโส,
ปชญฺจสฺส ลภติ. อิมฺเหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ อํฺเคหิ สมฺนํนาคโต
มาตุคาโม เอกนฺตอมฺนาโป โหติ ปุริสสฺสชาติ. ปจฺมํ.

๒. ปุริสสุตฺตํ

[๒๘๑] “ปญฺจหิ ภิกฺขเว อํฺเคหิ สมฺนํนาคโต ปุริโส
เอกนฺตอมฺนาโป โหติ มาตุคามสฺส. กตเมหิ ปญฺจหิ. น จ รูปรฺวา โหติ,
น จ โภควา โหติ, น จ สึลฺวา โหติ, อลฺโส จ โหติ, ปชญฺจสฺส น
ลภติ. อิมฺเหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ อํฺเคหิ สมฺนํนาคโต ปุริโส
เอกนฺตอมฺนาโป โหติ มาตุคามสฺส. ปญฺจหิ ภิกฺขเว อํฺเคหิ สมฺนํนาคโต
ปุริโส เอกนฺตอมฺนาโป โหติ มาตุคามสฺส. กตเมหิ ปญฺจหิ. รูปรฺวา จ โหติ,
โภควา จ โหติ, สึลฺวา จ โหติ, ทกฺโข จ โหติ อนลฺโส, ปชญฺจสฺส
ลภติ. อิมฺเหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ อํฺเคหิ สมฺนํนาคโต ปุริโส
เอกนฺตอมฺนาโป โหติ มาตุคามสฺสชาติ. ทฺติยํ.

๓. อาเวณิกทุกฺขสฺสุตตัม

[๒๘๒] “ปณฺณิมานิ ภิกฺขเว มาตฺตุคามสฺส อาเวณิกานิ
 ทุกฺขานิ, ยานิ มาตฺตุคาโม ปจฺจนฺโกติ อณฺณตฺเรว ปฺริเสหิ.
 กตมานิ ปณฺจ. อิทฺ ภิกฺขเว มาตฺตุคาโม ททฺโร สมานิ ปติกฺล
 คจฺจติ, ฌาตเกหิ วินา โหติ, อิทฺ ภิกฺขเว มาตฺตุคามสฺส ปจฺม
 อาเวณิกํ ทุกฺขํ, ยํ มาตฺตุคาโม ปจฺจนฺโกติ อณฺณตฺเรว ปฺริเสหิ. ปุณ
 จปรํ ภิกฺขเว มาตฺตุคาโม อุตฺตํ โหติ, อิทฺ ภิกฺขเว มาตฺตุคามสฺส
 ทฺติยํ อาเวณิกํ ทุกฺขํ, ยํ มาตฺตุคาโม ปจฺจนฺโกติ อณฺณตฺเรว
 ปฺริเสหิ. ปุณ จปรํ ภิกฺขเว มาตฺตุคาโม คพฺภินิ โหติ, อิทฺ ภิกฺขเว
 มาตฺตุคามสฺส ตฺติยํ อาเวณิกํ ทุกฺขํ, ยํ มาตฺตุคาโม ปจฺจนฺโกติ
 อณฺณตฺเรว ปฺริเสหิ. ปุณ จปรํ ภิกฺขเว มาตฺตุคาโม วิชายติ, อิทฺ
 ภิกฺขเว มาตฺตุคามสฺส จตฺตํ อาเวณิกํ ทุกฺขํ, ยํ มาตฺตุคาโม
 ปจฺจนฺโกติ อณฺณตฺเรว ปฺริเสหิ. ปุณ จปรํ ภิกฺขเว มาตฺตุคาโม
 ปฺริสสฺส ปาริจริยํ อูเปติ, อิทฺ โข ภิกฺขเว มาตฺตุคามสฺส ปณฺจม
 อาเวณิกํ ทุกฺขํ, ยํ มาตฺตุคาโม ปจฺจนฺโกติ อณฺณตฺเรว ปฺริเสหิ.
 อิมานิ โข ภิกฺขเว ปณฺจ มาตฺตุคามสฺส อาเวณิกานิ ทุกฺขานิ,
 ยานิ มาตฺตุคาโม ปจฺจนฺโกติ อณฺณตฺเรว ปฺริเสหิติ. ตฺติยํ.

๔. ตีหิธมเมหิสุตตัม

[๒๘๓] “ตีหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตฺตุคาโม
 เยภฺยฺเยน กายสฺส เกทา ปริ มรณา อปายํ ทฺกฺคตํ วินิปาตํ
 นิรยํ อูปปชฺชติ. กตเมหิ ตีหิ. อิทฺ ภิกฺขเว มาตฺตุคาโม ปุพฺพณฺหสมยํ
 มจฺเจรมลปริยฺญจฺเตน เจตสา อการํ อชฺฌาวสติ, มชฺฌนฺตีกสมยํ
 อีสฺสาปริยฺญจฺเตน เจตสา อการํ อชฺฌาวสติ, สายณฺหสมยํ

กามราคปริยญฺจิเตน เจตสา อการํ อชฺฌาวสตี, อิมะหิ โข ภิกฺขเว
ตีหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคามเ ยญฺญเยน กายสฺส เกทา
ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตี วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชตีติ. จตฺตถํ.

๕. โกชนสูตํ

[๒๘๔] อถ โข อายสฺมา อนฺรุตฺโต, เยน ภควา,
เตนุปลสงฺกมิ; ะเปฯ เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อนฺรุตฺโต
ภควนฺตํ เอตทวโจ “อิธํ ฆนฺเต มาตุคามํ ปสฺสามิ ทิพฺเพน
จกฺขุณา วิสฺสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน กายสฺส เกทา ปริ มรณา
อปายํ ทุคฺคตี วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชนฺตํ. กตตีหิ นุ โข ฆนฺเต
ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคามเ กายสฺส เกทา ปริ มรณา อปายํ
ทุคฺคตี วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชตีติ.

“ปญฺจหิ โข อนฺรุตฺต ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคามเ
กายสฺส เกทา ปริ มรณา อปายํ ทุคฺคตี วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชติ.
กตเมหิ ปญฺจหิ. อสฺสทฺโต จ โหติ, อหิริโก จ โหติ, อนนฺตตปฺปิ จ
โหติ, โกชนเ จ โหติ, ทุปฺปญฺเ จ โหติ. อิมะหิ โข อนฺรุตฺต
ปญฺจหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคามเ กายสฺส เกทา ปริ มรณา
อปายํ ทุคฺคตี วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชตีติ. ปญฺจมํ.

๖. อุปนาหีสูตํ

[๒๘๕] “ปญฺจหิ อนฺรุตฺต ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคามเ
กายสฺส เกทา ปริ มรณา อปายํ ทุคฺคตี วินิปาตํ นิริยํ
อุปปชฺชติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อสฺสทฺโต จ โหติ, อหิริโก จ โหติ,

อโนตฺตปปี จ โหติ, โอปนาหี จ โหติ, ทุปฺปนโย จ โหติ.
อิมเหิ โข อนุรุตฺต ปณฺจหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม
กายสฺส เกทา ปรี มรณา อปายํ ทุคฺคตී วินิปาตํ นิริยํ
อุปฺปชฺชตීติ. จญฺจํ.

๗. อิสฺสูกีสํยตํ

[๒๘๖] “ปณฺจหิ อนุรุตฺต ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม
กายสฺส เกทา ปรี มรณา อปายํ ทุคฺคตī วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชติ.
กตเมหิ ปณฺจหิ. อสฺสทฺโธ จ โหติ, อหิริโก จ โหติ, อโนตฺตปปี จ
โหติ, อิสฺสูกี จ โหติ, ทุปฺปนโย จ โหติ. อิมเหิ โข อนุรุตฺต
ปณฺจหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม กายสฺส เกทา ปรี มรณา
อปายํ ทุคฺคตī วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชตīติ. สตฺตมํ.

๘. มจจรีสํยตํ

[๒๘๗] “ปณฺจหิ อนุรุตฺต ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม
กายสฺส เกทา ปรี มรณา อปายํ ทุคฺคตī วินิปาตํ นิริยํ
อุปฺปชฺชติ. กตเมหิ ปณฺจหิ. อสฺสทฺโธ จ โหติ, อหิริโก จ โหติ,
อโนตฺตปปี จ โหติ, มจจรี จ โหติ, ทุปฺปนโย จ โหติ. อิมเหิ
โข อนุรุตฺต ปณฺจหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม กายสฺส
ฯเปฯ อปายํ ทุคฺคตī วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชตīติ. อญฺจมํ.

๕. อติจาริสุตฺตํ

[๒๘๘] “ปญฺจหิ อนุรุตฺต ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาม
ฯเปฯ อปายํ ทุคฺคตํ วินิปาทํ นิรยํ อุปฺปชฺชติ. กตเมหิ ปญฺจหิ.
อสุสทฺโธ จ โหติ, อหิริโก จ โหติ, อโนตฺตปฺปํ จ โหติ, อติจาริ
จ โหติ, ทุปฺปญฺโณ จ โหติ. อิมะหิ โข อนุรุตฺต ปญฺจหิ ฐมฺเมหิ
สมนฺนาคโต มาตุคามฯ เปฯ อุปฺปชฺชติ. นวํ.

๑๐. ทุสฺสีสุตฺตํ

[๒๘๙] “ปญฺจหิ อนุรุตฺต ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาม
กายสฺสฯ เปฯ นิรยํ อุปฺปชฺชติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อสุสทฺโธ จ
โหติ, อหิริโก จ โหติ, อโนตฺตปฺปํ จ โหติ, ทุสฺสีโล จ โหติ,
ทุปฺปญฺโณ จ โหติ. อิมะหิ โข อนุรุตฺต ปญฺจหิ ฐมฺเมหิ
สมนฺนาคโต มาตุคาม กายสฺสฯ เปฯ นิรยํ อุปฺปชฺชติ. ทสํ.

๑๑. อปฺปสฺสุตฺตํ

[๒๙๐] “ปญฺจหิ อนุรุตฺต ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาม
ฯเปฯ นิรยํ อุปฺปชฺชติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อสุสทฺโธ จ โหติ,
อหิริโก จ โหติ, อโนตฺตปฺปํ จ โหติ, อปฺปสฺสโต จ โหติ,
ทุปฺปญฺโณ จ โหติ. อิมะหิ โข อนุรุตฺต ปญฺจหิ ฐมฺเมหิ
สมนฺนาคโต มาตุคามฯ เปฯ นิรยํ อุปฺปชฺชติ. เอกาทสํ.

๑๒. กุสิตสูตตัม

[๒๙๑] “ปณจหิ อนุรุตฺต ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต มาตุคฺคาโม
 ๕เปฯ นิริยํ อุปฺปชฺชติ. กตเมหิ ปณจหิ. อสฺสทฺโธ จ โหติ,
 อหิริโก จ โหติ, อโนตฺตปฺปํ จ โหติ, กุสฺสโต จ โหติ, ทุปฺปณฺโณ จ
 โหติ. อิมฺเหิ โข อนุรุตฺต ปณจหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต มาตุคฺคาโม
 กายสฺส ๕เปฯ อปายํ ทุคฺคตํ วินิปาทํ นิริยํ อุปฺปชฺชติ.
 ทฺวาทสมํ.

๑๓. มุฏฺฐสฺสติสูตตัม

[๒๙๒] “ปณจหิ อนุรุตฺต ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต มาตุคฺคาโม
 กายสฺส ๕เปฯ นิริยํ อุปฺปชฺชติ. กตเมหิ ปณจหิ. อสฺสทฺโธ จ
 โหติ, อหิริโก จ โหติ, อโนตฺตปฺปํ จ โหติ, มุฏฺฐสฺสติ จ โหติ,
 ทุปฺปณฺโณ จ โหติ. อิมฺเหิ โข อนุรุตฺต ปณจหิ ฐมฺเมหิ
 สมฺนฺนาคโต มาตุคฺคาโม กายสฺส ๕เปฯ นิริยํ อุปฺปชฺชติ.
 เตรสมํ.

๑๔. ปณจเวรสุตตัม

[๒๙๓] “ปณจหิ อนุรุตฺต ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต มาตุคฺคาโม
 กายสฺส ๕เปฯ นิริยํ อุปฺปชฺชติ. กตเมหิ ปณจหิ. ปาณาติปาทํ จ
 โหติ, อทินฺนาทายํ จ โหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารี จ โหติ,
 มุสาวาที จ โหติ, สุราเมรยมชฺชปมาทญฺญายํ จ โหติ. อิมฺเหิ โข
 อนุรุตฺต ปณจหิ ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต มาตุคฺคาโม กายสฺส เกทา
 ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตํ วินิปาทํ นิริยํ อุปฺปชฺชติ.
 จุทฺทสมํ.

ปจโม เปยยาถวคโค.

ตสสุททาน

มาตุคาโม ปุริโส จ

อาเวณิกา ติธมโม จ

โกธโน อุปนาหิ จ

อิสสุกิ มจจนเรน จ.

อติจาริ จ ทุสสีโล

อปปสสุโต จ กุสีโต

มฏจสสติ ปณจเวริ

กณหปกุเข ปกาสิโต.

๒. เปยฺยาลวคฺโค

๑. อกฺโกธนสฺsutํ

[๒๙๔] อถ โข อายสฺมา อนุรฺรทฺโฆ, เยเน ภควา, เตนุปลงฺกมิ; ๕เปฯ เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อนุรฺรทฺโฆ ภควนฺตํ เอตทวโจ "อิธํ ภาณเต มาตุคามํ ปสฺสามิ ทิพฺเพเน จกฺขุณา วิสฺสุทฺเธเน อติกฺกนฺตมานุสฺสเกเน กายสฺส เภทา ปรี มรณา สฺสุดี สฺสคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺตํ. กตฺตีหิ นุ โข ภาณเต ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เภทา ปรี มรณา สฺสุดี สฺสคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชตฺติ.

"ปญฺจหิ โข อนุรฺรทฺธ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เภทา ปรี มรณา สฺสุดี สฺสคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชติ. กตฺเมหิ ปญฺจหิ. สทฺโฆ จ โหติ, หิริมา จ โหติ, โอตฺตปฺป จ โหติ, อกฺโกธโน จ โหติ, ปญฺญวา จ โหติ. อิมฺเห โข อนุรฺรทฺธ ปญฺจหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เภทา ปรี มรณา สฺสุดี สฺสคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชติ. ปจฺม.

๒. อนุปนาหีสุตฺตํ

[๒๙๕] "ปญฺจหิ อนุรฺรทฺธ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เภทา ปรี มรณา สฺสุดี สฺสคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชติ. กตฺเมหิ ปญฺจหิ. สทฺโฆ จ โหติ, หิริมา จ โหติ, โอตฺตปฺป จ โหติ, อนุปนาหิ จ โหติ, ปญฺญวา จ โหติ. อิมฺเห โข อนุรฺรทฺธ ปญฺจหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เภทา ปรี มรณา สฺสุดี สฺสคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชติ. ทฺติยํ.

๓. อนิสสุกีสุตตัม

[๒๙๖] “ปญจหิ อนุรุธ ฌมเมหิ สมนุหาคโต มาตุคามโม
กายสส เกทา ปรี มรณา สุกตี่ สคคัม โลกัม อุปปชชติ. กตเมหิ
ปญจหิ. สทฺธโร จ โหติ, หิริมา จ โหติ, โอตตปปี จ โหติ,
อนิสสุกึ จ โหติ, ปญญวา จ โหติ ๕เปย ตติยัม.

๔. อมจจรีสุตตัม

[๒๙๗] อมจจรี จ โหติ, ปญญวา จ โหติ ๕เปย จตฺตมัม.

๕. อนติจारीสุตตัม

[๒๙๘] อนติจारी จ โหติ, ปญญวา จ โหติ ๕เปย ปญจมัม.

๖. สุลลิสุตตัม

[๒๙๙] สุลลวา จ โหติ, ปญญวา จ โหติ ๕เปย จจฺจัม.

๗. พหุสสุตตัม

[๓๐๐] พหุสสุโต จ โหติ, ปญญวา จ โหติ ๕เปย สตฺตมัม.

๘. อารทฐวิริยสุตตัม

[๓๐๑] อารทฐวิริโย จ โหติ, ปญญวา จ โหติ ๕เปย อจฺจมัม.

๙. อุปฺภจิตตสฺสติสุตตัม

[๓๐๒] อุปฺภจิตตสฺสติ จ โหติ, ปญญวา จ โหติ. อิมะหิ
โฆ อนุรุธ ปญจหิ ฌมเมหิ สมนุหาคโต มาตุคามโม กายสส
เกทา ปรี มรณา สุกตี่ สคคัม โลกัม อุปปชชติ. นวम्म (อิมะ
อจฺจ สุตตันทตา สงฺเขปาปิ).

๑๐. ปณจสึลสุตตัม

[๓๐๓] “ปณจหิ อนุรุตฺท ฐมฺเมหิ สมนฺนาทโต มาตุคฺคาโม
 กายสฺส เกทา ปรี มรณา สฺสคฺคิ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ. กตเมหิ
 ปณจหิ. ปาณาติปาตา ปณฺณิวิโรโต จ โหติ, อทินฺนาทานา ปณฺณิวิโรโต จ
 โหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปณฺณิวิโรโต จ โหติ, มุสาอาทา ปณฺณิวิโรโต จ
 โหติ, สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา ปณฺณิวิโรโต จ โหติ. อิมะหิ โข
 อนุรุตฺท ปณจหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาทโต มาตุคฺคาโม กายสฺส เกทา
 ปรี มรณา สฺสคฺคิ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ. ทสมํ.

ทุติโย เปยฺยาลวคฺโค.

ตสฺสทฺธานํ^๑

เทว มนาปา อมนาปา จ	อาเวณิกา ตีหิ อนุรุตฺโท
โกธโน อุปนาหิ จ	อิสฺสกี มจฺจนฺน จ.
อติจาริ จ ทุสฺสึล ^๒	อปปสฺสโต จ กุสฺสโต
มฺภุจสฺสติ [^๓] ปณจเวโร	กณฺหปฺกฺเข ปกาสิโต.
อนุรุตฺโท อุกฺโกธโน	อนฺอุปนาหิ อนิสฺสกี
อมจฺจนฺริ อนติจาริ	สึลวา จ พหุสฺสโต.
วิริยสฺติ ปณจสึลา จ	สฺสูกปฺกฺเข ปกาสิโตติ.

^๑ ฉ. เท. ตสฺสทฺธานํ

ทุติเย จ อุกฺโกธโน

หมตอายุ 27/05/2566

อมจฺจนฺริ อนติจาริ

วิริย สติสึล จ

^๒ อี. ทุสฺสึล

^๓ อี. จ

อนฺอุปนาหิ อนิสฺสกี

สึลวา จ พหุสฺสโต

สฺสูกปฺกฺเข ปกาสิโต.

๓. พลาวคโค

๑. วิสารทสุตฺตํ

[๓๐๔] “ปณฺณิมาณี ภิกฺขเว มาตุคามสฺส พลาณี. กตมาณี
ปณฺจ. รูปพลํ โภคพลํ ฌาติพลํ ปุตุตพลํ สีลพลํ. อิมานิ โข
ภิกฺขเว ปณฺจ มาตุคามสฺส พลาณี. อิมเหิ โข ภิกฺขเว ปณฺจहि
พลเหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม วิสารโท อการํ อชฺฌาวสตีติ. ปจम्.

๒. ปสยฺหสุตฺตํ

[๓๐๕] “ปณฺณิมาณี ภิกฺขเว มาตุคามสฺส พลาณี. กตมาณี
ปณฺจ. รูปพลํ โภคพลํ ฌาติพลํ ปุตุตพลํ สีลพลํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว
ปณฺจ มาตุคามสฺส พลาณี. อิมเหิ โข ภิกฺขเว ปณฺจहि พลเหิ
สมนฺนาคโต มาตุคาโม สามิกํ ปสยฺห อการํ อชฺฌาวสตีติ. ทฺติยํ.

๓. อภิกฺขุยฺยสุตฺตํ

[๓๐๖] “ปณฺณิมาณี ภิกฺขเว มาตุคามสฺส พลาณี. กตมาณี
ปณฺจ. รูปพลํ โภคพลํ ฌาติพลํ ปุตุตพลํ สีลพลํ. อิมานิ โข
ภิกฺขเว ปณฺจ มาตุคามสฺส พลาณี. อิมเหิ โข ภิกฺขเว ปณฺจहि
พลเหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม สามิกํ อภิกฺขุยฺย วตฺตตีติ. ตติยํ.

๔. เอกสุตฺตํ

[๓๐๗] “เอเกน จ โข ภิกฺขเว พลเณ สมนฺนาคโต ปุริโส
มาตุคามํ อภิกฺขุยฺย วตฺตตี. กตเมน เอเกน พลเณ. อิสฺสรียพลเณ
อภิกฺขุตํ ภิกฺขเว มาตุคามํ เณว รูปพลํ ตายตี, น โภคพลํ ตายตี,
น ฌาติพลํ ตายตี, น ปุตุตพลํ ตายตี, น สีลพลํ ตายตีติ. จตฺตถํ.

๕. องคสุตฺต

[๓๐๘] “ปณฺณิมานิ ภิกฺขเว มาตุคามสฺส พลานิ. กตมานิ ปณฺณ. รูปพลํ โภคพลํ ญาตีพลํ ปุตุตพลํ สีลพลํ. รูปพลเน จ ไช” ภิกฺขเว มาตุคาม สมนฺนาคโต โหติ, น จ โภคพลเน, เอวํ โส เตน องฺเคน อปริปุโร โหติ. ยโต จ ไช ภิกฺขเว มาตุคาม รูปพลเน จ สมนฺนาคโต โหติ โภคพลเน จ, เอวํ โส เตน องฺเคน ปริปุโร โหติ. รูปพลเน จ ไช ภิกฺขเว มาตุคาม สมนฺนาคโต โหติ โภคพลเน จ, น จ ญาตีพลเน, เอวํ โส เตน องฺเคน อปริปุโร โหติ. ยโต จ ไช ภิกฺขเว มาตุคาม รูปพลเน จ สมนฺนาคโต โหติ โภคพลเน จ ญาตีพลเน จ, เอวํ โส เตน องฺเคน ปริปุโร โหติ. รูปพลเน จ ภิกฺขเว มาตุคาม สมนฺนาคโต โหติ โภคพลเน จ ญาตีพลเน จ, น จ ปุตุตพลเน, เอวํ โส เตน องฺเคน อปริปุโร โหติ. ยโต จ ไช ภิกฺขเว มาตุคาม รูปพลเน จ สมนฺนาคโต โหติ โภคพลเน จ ญาตีพลเน จ ปุตุตพลเน จ, เอวํ โส เตน องฺเคน ปริปุโร โหติ. รูปพลเน จ ภิกฺขเว มาตุคาม สมนฺนาคโต โหติ โภคพลเน จ ญาตีพลเน จ ปุตุตพลเน จ, น จ สีลพลเน, เอวํ โส เตน องฺเคน อปริปุโร โหติ. ยโต จ ไช ภิกฺขเว มาตุคาม รูปพลเน จ สมนฺนาคโต โหติ โภคพลเน จ ญาตีพลเน จ ปุตุตพลเน จ สีลพลเน จ, เอวํ โส เตน องฺเคน ปริปุโร โหติ. อิมานิ ไช ภิกฺขเว ปณฺณ มาตุคามสฺส พลานีติ. ปณฺณมํ.

๖. นาสะนุติสุตตัม

[๓๐๙] “ปญจิมานิ ภิกขเว มาตุคามสส พลานิ. กตมานิ ปญจ. รูปพลั โภคพลั ฌาติพลั ปุตตพลั สีลพลั. รูปพลเณ จ ภิกขเว มาตุคาโม สมนุหาคโต โหติ, น จ สีลพลเณ, นาสะนุเตว นั, กุเล น วาสะนุติ. รูปพลเณ จ ภิกขเว มาตุคาโม สมนุหาคโต โหติ โภคพลเณ จ, น จ สีลพลเณ, นาสะนุเตว นั, กุเล น วาสะนุติ. รูปพลเณ จ ภิกขเว มาตุคาโม สมนุหาคโต โหติ โภคพลเณ จ ฌาติพลเณ จ, น จ สีลพลเณ, นาสะนุเตว นั, กุเล น วาสะนุติ. รูปพลเณ จ ภิกขเว มาตุคาโม สมนุหาคโต โหติ โภคพลเณ จ ฌาติพลเณ จ ปุตตพลเณ จ, น จ สีลพลเณ, นาสะนุเตว นั, กุเล น วาสะนุติ. ยโต^๑ จ โข ภิกขเว มาตุคาโม รูปพลเณ สมนุหาคโต โหติ โภคพลเณ จ ฌาติพลเณ จ ปุตตพลเณ จ สีลพลเณ จ, วาสะนุเตว นั กุเล, น นาสะนุติ.”

สีลพลเณ จ ภิกขเว มาตุคาโม สมนุหาคโต โหติ, น จ รูปพลเณ, วาสะนุเตว นั กุเล, น นาสะนุติ. สีลพลเณ จ ภิกขเว มาตุคาโม สมนุหาคโต โหติ, น จ โภคพลเณ, วาสะนุเตว นั กุเล, น นาสะนุติ. สีลพลเณ จ ภิกขเว มาตุคาโม สมนุหาคโต โหติ, น จ ฌาติพลเณ, วาสะนุเตว นั กุเล, น นาสะนุติ. สีลพลเณ จ ภิกขเว มาตุคาโม สมนุหาคโต โหติ, น จ ปุตตพลเณ, วาสะนุเตว นั กุเล, น นาสะนุติ. อิมานิ โข ภิกขเว ปญจ มาตุคามสส พลานีติ. ฉฐัจ.

๗. เหตุสุตตัม

[๓๑๐] “ปณฺณิมาณิ ภิกฺขเว มาตุคามสฺส พลาณิ. กตมาณิ ปณฺณ. รูปพลํ โภคพลํ ญาตีพลํ ปุตฺตพลํ สีสพลํ. น ภิกฺขเว มาตุคามโม รูปพลเหตุ วา โภคพลเหตุ วา ญาตีพลเหตุ วา ปุตฺตพลเหตุ วา กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุกตฺตี สคคํ โลกํ อุปปชฺชติ, สีสพลเหตุ ไช ภิกฺขเว มาตุคามโม กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุกตฺตี สคคํ โลกํ อุปปชฺชติ. อิมานิ ไช ภิกฺขเว ปณฺณ มาตุคามสฺส พลาณิตฺติ. สตฺตมํ.

๘. จานสุตตัม

[๓๑๑] “ปณฺณิมาณิ ภิกฺขเว จานานิ ทูลลภาณิ อกตปุณฺณเณ มาตุคามเณ. กตมาณิ ปณฺณ. ปฏฺฐิรูปเป กุเล ชาเยยฺยนฺติ, อิํ ภิกฺขเว ปจมํ จานํ ทูลลภํ อกตปุณฺณเณ มาตุคามเณ. ปฏฺฐิรูปเป กุเล ชายิตฺวา ปฏฺฐิรูปํ กุลํ คจฺเจยฺยนฺติ, อิทมฺปิ” ภิกฺขเว ทฺตติยํ จานํ ทูลลภํ อกตปุณฺณเณ มาตุคามเณ. ปฏฺฐิรูปเป กุเล ชายิตฺวา ปฏฺฐิรูปํ กุลํ คนฺตฺวา อสฺสพตฺติ^๑ อการํ อชฺฌาวเสยฺยนฺติ, อิทมฺปิ” ภิกฺขเว ตฺตติยํ จานํ ทูลลภํ อกตปุณฺณเณ มาตุคามเณ. ปฏฺฐิรูปเป กุเล ชายิตฺวา ปฏฺฐิรูปํ กุลํ คนฺตฺวา อสฺสพตฺติ^๒ อการํ อชฺฌาวสนฺติ ปุตฺตวตฺติ อสฺสนฺติ, อิทมฺปิ” ภิกฺขเว จตฺตตฺถํ จานํ ทูลลภํ อกตปุณฺณเณ มาตุคามเณ. ปฏฺฐิรูปเป กุเล ชายิตฺวา ปฏฺฐิรูปํ กุลํ คนฺตฺวา อสฺสพตฺติ^๑ อการํ อชฺฌาวสนฺติ ปุตฺตวตฺติ สมานา สามิกํ อภิกฺขุยฺย วตฺเตยฺยนฺติ, อิทมฺปิ” ภิกฺขเว ปณฺณมํ จานํ ทูลลภํ อกตปุณฺณเณ

^๑ ฉ. เท. อ. ปิสทโท น ทิสฺสติ.

^๒ อ. อสฺสพตฺติ

มาตุคามเน. อิมานิ โข ภิกขเว ปญจ จานานิ ทูลลภานิ
อกตปุณณเณ มาตุคามเน.

ปณจิมานิ ภิกขเว จานานิ สุลภานิ กตปุณณเณ
มาตุคามเน. กตมานิ ปญจ. ปฏีรूपे गुले चायेयनन्ति, อิทมปิ
ภิกขเว ปจम् จานं सुल्ภं กตปุณณเณ มาตุคามเน. ปฏีรूपे गुले
चायित्वा ปฏีरूपं गुलं कजेयनन्ति, अितमपि भिक्खवे त्ति यं
जानं सुल्भं कतपुण्णเณ มาตุคามเน. ปฏีรूपे गुले चायित्वा ปฏีरूपं गुलं
कन्तुवा ओस्पत्ति ओकारं ओख्मावसेयनन्ति, अितमपि भिक्खवे त्ति यं
जानं सुल्भं कतपुण्णเณ มาตุคามเน. ปฏีरूपे गुले चायित्वा
पฏีरूपं गुलं कन्तुवा ओस्पत्ति ओकारं ओख्मावसन्ती प्तुत्वाตี
ओस्सन्ति, अितमपि भिक्खवे जटुत्तं जानं सुल्भं कतपुण्णเณ
มาตุคามเน. ปฏีरूपे गुले चायित्वा ปฏีरूपं गुलं कन्तुवा ओस्पत्ति
ओकारं ओख्मावसन्ती प्तुत्वाตี समाना सामिकं ओภियुय वत्เตयनन्ति,
अितमपि भिक्खवे पญจम् जानं सुल्भं कतपुण्णเณ มาตุคามเน.
อิมานิ โข ภิกขเว ปญจ จานานิ สุลภานิ กตปุณณเณ
มาตุคามเนนาติ. อญจम्.

๕. ปญจสีลวิสารทสุตฺตํ

[๓๑๒] “ปญจहि ภิกขเว ฐมเมहि สมนนาคโต มาตุคามโ
วิสาร์โท ओकारं ओख्मावसति. กตमेहि ปญจहि. ปาณาติปาตา
ปฏีวिरโต จ โหติ, อทินฺนาทानา ปฏีวिरโต จ โหติ, กาเมสุ
มิจฺฉาจारा ปฏีวिरโต จ โหติ, มุสาวาทา ปฏีวिरโต จ โหติ,
สุราเมरยมชฺชปมาทญฺจानา ปฏีวिरโต จ โหติ. อิมेहि โข ภิกขเว

ปญฺจหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคฺคาโม วิสาร์โท อการํ
อชฺฌาวสตีติ. นวมํ.

๑๐. วทฺฐมฺมึสฺสุตฺตํ

[๓๑๓] “ปญฺจหิ ภิกฺขเว วทฺฐมฺมึหิ วทฺฐมฺมานา อริยสํวีกา
อริยาย วทฺฐมฺมียา วทฺฐมฺมติ, สาราทายินี จ โหติ วราทายินี จ
กายสฺส. กตเมหิ ปญฺจหิ. สทฺธาย วทฺฐมฺมติ, สีเลน วทฺฐมฺมติ, สุตฺเตน
วทฺฐมฺมติ, จาเคน วทฺฐมฺมติ, ปญฺญาย วทฺฐมฺมติ. อิมฺเห โข ภิกฺขเว
ปญฺจหิ วทฺฐมฺมึหิ วทฺฐมฺมานา อริยสํวีกา อริยาย วทฺฐมฺมียา
วทฺฐมฺมติ, สาราทายินี จ โหติ วราทายินี จ กายสฺสชาติ.

“สทฺธาย สีเลน จ ยา ปวทฺฐมฺติ
ปญฺญาย จาเคน สุตฺเตน จูภยํ
สา ตาทิสี สึลวตี อุปาสิกา
อาทียตี สารมฺเชว อตฺตโนติ. ทสมํ.

ตติโย พลวกโค.

ตสฺสอุทฺทหนํ

ปญฺจ วิสาร์ทา ปสฺยหา อภิกฺขุยุย อญฺเคน ปญฺจมํ
นาสยิตฺถ เหตุญฺจํ วิสาร์ทา วทฺฐมฺมินา ทสชาติ.

สมตฺตํ^๑ มาตุคามสฺสยฺตฺตํ.

๔. ชมพูชาทกสยัตตัม

๑. นิพพานปญหาสยัตตัม

[๓๑๔] เอกัง สมยํ อายสฺมา สารีปุตฺโต มคเชสฺส วิหริตฺติ นาลคามเก. อถ โข ชมพูชาทโก ปริพฺพาชโก, เยนายสฺมา สารีปุตฺโต, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมา สารีปุตฺเตน สทฺธิํ สมฺโมทิตฺติ, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสารेतฺวา เอกมฺหนตฺตํ นิสิตฺติ; เอกมฺหนตฺตํ นิสินฺโน โข ชมพูชาทโก ปริพฺพาชโก อายสฺมฺหนตฺตํ สารีปุตฺตํ เอตทวโจ

“นิพฺพานํ นิพฺพานนฺตํ อาวุโส สารีปุตฺต วุจฺจติ, กตมํ นุ โข อาวุโส นิพฺพานนฺตํ. “โย โข อาวุโส รากฺขโย โทสฺสโย โมหกฺขโย, อิทํ วุจฺจติ นิพฺพานนฺตํ.

“อตฺถิ ปนาวุโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏฺวิปทา เอตสฺส นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาयाติ. “อตฺถิ โข อาวุโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏฺวิปทา เอตสฺส นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาयाติ. “กตโม ปนาวุโส มคฺโค, กตมา ปฏฺวิปทา เอตสฺส นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาयाติ. “ออยเมว โข อาวุโส อริโย อฏฺฐจฺังคิโก มคฺโค เอตสฺส นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยา. เสยฺยถิทํ. สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมฺนโต สมฺมาอาชีโว สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ. อयํ โข อาวุโส มคฺโค, อयํ ปฏฺวิปทา เอตสฺส นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาयाติ. ภทฺทโก อาวุโส มคฺโค ภทฺทิกา ปฏฺวิปทา เอตสฺส นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยา, อลฺลจ ปนาวุโส สารีปุตฺต อปฺปมาทayaติ. ปจฺม.

๒. อรหตฺตปญฺหาสุตฺตํ

[๓๑๕] “อรหตฺตํ อรหตฺตนฺตํ อาวุโส สารีปุตฺต วุจฺจติ, กตมํ นุ โข อาวุโส อรหตฺตนฺตํ. “โย โข อาวุโส ราคกฺขโย โทสกฺขโย โมหกฺขโย, อิทํ วุจฺจติ อรหตฺตนฺตํ. “อตฺถิ ปนฺนาวุโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏฺวีปทา เอตสฺส อรหตฺตสฺส สจฺฉิกิริยาयाติ. “อตฺถิ โข อาวุโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏฺวีปทา เอตสฺส อรหตฺตสฺส สจฺฉิกิริยาयाติ.

“กตโม ปนฺนาวุโส มคฺโค, กตมา ปฏฺวีปทา เอตสฺส อรหตฺตสฺส สจฺฉิกิริยาयाติ.

“อยมฺว โข อาวุโส อริโย อมฺมจฺจุคฺคิโก มคฺโค เอตสฺส อรหตฺตสฺส สจฺฉิกิริยา. เสยฺยถิทํ. สมฺมาทิฏฺฐิ ๗เปฯ สมฺมาสมฺมาชิ. อยํ โข อาวุโส มคฺโค, อยํ ปฏฺวีปทา เอตสฺส อรหตฺตสฺส สจฺฉิกิริยาयाติ.

“ภทฺทโก อาวุโส มคฺโค ภทฺทิกกา ปฏฺวีปทา เอตสฺส อรหตฺตสฺส สจฺฉิกิริยา, อลฺลจ ปนฺนาวุโส สารีปุตฺต อปฺปมาททาติ. ทฺตุยํ.

๓. ฐมฺมวาทีปญฺหาสุตฺตํ

[๓๑๖] “เก นุ โข อาวุโส สารีปุตฺต โลเก ฐมฺมวาทีโน, เก โลเก สุปฏฺวีปนฺนา, เก โลเก สุกตาติ.

“เย โข อาวุโส ราคปฺปหานาย ฐมฺมํ เทเสณฺติ, โทสปฺปหานาย ฐมฺมํ เทเสณฺติ, โมหปฺปหานาย ฐมฺมํ เทเสณฺติ, เต โลเก ฐมฺมวาทีโน. เย โข อาวุโส ราคสฺส ปหานาย ปฏฺวีปนฺนา, โทสสฺส ปหานาย ปฏฺวีปนฺนา, โมหสฺส ปหานาย

ปฏิปันหา, เต โลเก สุปฏิปันหา. เยสံ โข อาวุโส ราโค ปหีโน
อุจ्ฉินฺหนฺมฺโล ตาลาวตถุกโต อนภาวํคโต^๑ आयत्ती अनुप्पाทम्मโม,
โทโส ปหีโน อุจ्ฉินฺหนฺมฺโล ตาลาวตถุกโต อนภาวํคโต आयत्ती
अनुप्पाटम्ममो, मोहो पहीनो उज्झिन्नुल्लो तालावतुक्कुतो
अनभारवङ्कुतो आयत्ती अनुप्पाटम्ममो, ते लोके सुक्कताति.

“อตฺถิ ปนาวุโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏฺฐิปาธา เอตฺตสฺส รากสฺส
โทสสฺส โมหสฺส ปหานายาติ.

“อตฺถิ โข อาวุโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏฺฐิปาธา เอตฺตสฺส รากสฺส
โทสสฺส โมหสฺส ปหานายาติ.

“กตโม ปนาวุโส มคฺโค, กตมา ปฏฺฐิปาธา เอตฺตสฺส รากสฺส
โทสสฺส โมหสฺส ปหานายาติ.

“ออยเมว โข อาวุโส อริโย อญฺ्ञจฺังคิกโก มคฺโค เอตฺตสฺส
รากสฺส โทสสฺส โมหสฺส ปหานาย. เสยฺยถิํ. สมนฺมาทิฏฺฐิ ๗เป๗
สมฺมาสมาธิ. อัย โข อาวุโส มคฺโค, อัย ปฏฺฐิปาธา เอตฺตสฺส
รากสฺส โทสสฺส โมหสฺส ปหานายาติ.

“ภทฺทโก อาวุโส มคฺโค, ภทฺทิกกา ปฏฺฐิปาธา เอตฺตสฺส
รากสฺส โทสสฺส โมหสฺส ปหานาย, อลญฺจ ปน อาวุโส
สารีปฺตฺต อปฺปมาทายาติ. ตติยํ.

๔. กิमतฺถิยสุตฺตํ

[๓๑๗] “กิमतฺถิยํ อาวุโส สารีปฺตฺต สมนฺเน โคตเม
พฺรหฺมจิริยํ วุสฺสตีติ.

^๑ ฉ.,เท. อนภาวํ คโต อ. อนภาวคโต

“ทุกขสฺส โข อาวุโส ปริณฺณตํ ภควติ พุรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ.

“อตฺถิ ปนฺาโวโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏฺิปปทา เอตสฺส ทุกขสฺส
ปริณฺณายาติ.

“อตฺถิ โข อาวุโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏฺิปปทา เอตสฺส ทุกขสฺส
ปริณฺณายาติ.

“กตโม ปนฺาโวโส มคฺโค, กตมา ปฏฺิปปทา เอตสฺส ทุกขสฺส
ปริณฺณายาติ.

“อยเมว โข อาวุโส อริโย อฏฺฺงคิกโก มคฺโค เอตสฺส
ทุกขสฺส ปริณฺณาย. เสยฺยถิํ. สมฺมาทิฏฺฐิ ๗เปฯ สมฺมาสมาธิ.
อยํ โข อาวุโส มคฺโค, อยํ ปฏฺิปปทา เอตสฺส ทุกขสฺส ปริณฺณายาติ.

“ภทฺทโก อาวุโส มคฺโค, ภทฺทิกา ปฏฺิปปทา เอตสฺส
ทุกขสฺส ปริณฺณาย, อลฺลจ ปนฺาโวโส สารีปุตฺต อปฺปมาทายาติ.
จตุตฺถํ.

๕. อสสาสปตตสุตํ

[๓๑๘] “อสสาสปตฺโต อสสาสปตฺโตติ อาวุโส สารีปุตฺต
วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ โข อาวุโส สารีปุตฺต อสสาสปตฺโต โหตีติ.
“ยโต โข อาวุโส ภิกฺขุ จนนํ ผสฺสายตนานํ สมุทฺยณฺจ
อตฺถงฺคมณฺจ อสฺสาทณฺจ อาทึนฺวณฺจ นิสฺสรณณฺจ ยถาภูตํ
ปชานาติ. เอตฺตาวตา* โข อาวุโส อสสาสปตฺโต โหตีติ.

“อตฺถิ ปนฺาโวโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏฺิปปทา เอตสฺส อสสาสสฺส
สจฺฉนิกิริยาयाติ.

* จ. เอตฺตาวตา นุ โข

“อตุถิ โข อวฺโส มคฺโค, อตุถิ ปฏฺฐปทา เอตสฺส
อสุสาสสฺส สจฺฉนิกิริยายาติ.

“กตโม ปนฺวฺโส มคฺโค, กตมา ปฏฺฐปทา เอตสฺส
อสุสาสสฺส สจฺฉนิกิริยายาติ.

“อຍမေว โข อวฺโส อริယํ อญฺจํคิโก มคฺโค เอตสฺส
อสุสาสสฺส สจฺฉนิกิริยา. เสຍຍถိํ. สมฺมาทิจฺฉิ ๗เปฯ สมฺมาสมาธิ.
อຍํ โข อวฺโส มคฺโค, อຍํ ปฏฺฐปทา เอตสฺส อสุสาสสฺส
สจฺฉนิกิริยายาติ.

“ภทฺทโก อวฺโส มคฺโค, ภทฺทิกา ปฏฺฐปทา เอตสฺส
อสุสาสสฺส สจฺฉนิกิริยา, อลนฺจ ปนฺวฺโส สารีปฺพุตฺต อปฺปมาททาติ.
ปณฺจมํ.

๖. ปรมสฺสาสปตฺตสฺสตุตฺ

[๓๑๙] “ปรมสฺสาสปตฺโต ปรมสฺสาสปตฺตติ อวฺโส สารีปฺพุตฺต
วฺจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ โข อวฺโส ปรมสฺสาสปตฺโต โหติตฺติ. “ยโต
โข อวฺโส ภิกฺขุ จนนํ ผลฺลสาຍตทนนํ สมุทယนฺจ อตฺถกฺกมฺนฺจ
อสุสาทนฺจ อาทීนวนฺจ นิสฺสรณนฺจ ยถาภูตํ วิทิตฺวา อนฺุปาทา
วิมฺุตโต โหติ, เอตฺตาวตา โข อวฺโส ปรมสฺสาสปตฺโต โหติตฺติ.

“อตุถิ ปนฺวฺโส มคฺโค, อตุถิ ปฏฺฐปทา เอตสฺส
ปรมสฺสาสสฺส สจฺฉนิกิริยายาติ.

“อตุถิ โข อวฺโส มคฺโค, อตุถิ ปฏฺฐปทา เอตสฺส
ปรมสฺสาสสฺส สจฺฉนิกิริยายาติ.

“กตโม ปนฺ อวฺโส มคฺโค, กตมา ปฏฺฐปทา เอตสฺส
ปรมสฺสาสสฺส สจฺฉนิกิริยายาติ.

“อยเมว โข อาวุโส อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค เอตสฺส
ปรมสฺสาสสฺส สจฺฉิกริยาย. เสยฺยถิํ. สมฺมาทิฏฺฐิ ๕เป๕ สมฺมาสมาธิ.
อํ โข อาวุโส มคฺโค, อํ ปฏิปทา เอตสฺส ปรมสฺสาสสฺส
สจฺฉิกริยายาติ.

“ภทฺทโก อาวุโส มคฺโค, ภทฺทิกา ปฏิปทา เอตสฺส
ปรมสฺสาสสฺส สจฺฉิกริยาย, อลณฺจ ปนาวุโส สาริปฺตต
อปฺปมาทายาติ. จณฺจ.

๗. เวทนาปณหาสูตร

[๓๒๐] “เวทนา เวทนาติ อาวุโส สาริปฺตต วุจฺจติ,
กตมา นุ โข อาวุโส เวทนาติ.

“ติสฺโส อีมา อาวุโส เวทนา. กตมา” ติสฺโส.” สฺขา
เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสฺสา เวทนา. อีมา โข อาวุโส
ติสฺโส เวทนาติ.

“อตฺถิ ปนาวุโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏิปทา เอตาสํ ติสฺสนนํ”
เวทนานํ ปริณฺเฑยาติ.

“อตฺถิ โข อาวุโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏิปทา เอตาสํ
ติสฺสนนํ เวทนานํ ปริณฺเฑยาติ.

“กตโม ปนาวุโส มคฺโค, กตมา ปฏิปทา เอตาสํ ติสฺสนนํ
เวทนานํ ปริณฺเฑยาติ.

“อยเมว โข อาวุโส อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค เอตาสํ
ติสฺสนนํ เวทนานํ ปริณฺเฑย. เสยฺยถิํ. สมฺมาทิฏฺฐิ ๕เป๕

หมดอายุ 27/05/2566

สมุมาสมาธิ. อัย โข อาวุโส มคโค, อัย ปฏิปทา เอเตสํ
ติสฺสนนํ เวทนํ ปริณายาติ.

“ภทฺทโก อาวุโส มคโค, ภทฺทิกา ปฏิปทา เอเตสํ
ติสฺสนนํ เวทนํ ปริณาย. อลญจ ปนาวุโส สาริปุตฺต
อปปมาทายาติ. สตฺตมํ.

๘. อาสวปญฺหาสุตฺตํ

[๓๒๑] “อาสโว อาสวโติ อาวุโส สาริปุตฺต วุจฺจติ, กตโม
นุ โข อาวุโส อาสวโติ.

“ตโยเม อาวุโส อาสวา: กามาสโว ภวาสโว อวิชฺชาสโว.
อิเม โข อาวุโส ตโย อาสวาติ.

“อตุถิ ปนาวุโส มคโค, อตุถิ ปฏิปทา เอเตสํ อาสวานํ
ปหานายาติ.

“อตุถิ โข อาวุโส มคโค, อตุถิ ปฏิปทา เอเตสํ
อาสวานํ ปหานายาติ.

“กตโม ปนาวุโส มคโค, กตมา ปฏิปทา เอเตสํ อาสวานํ
ปหานายาติ.

“อຍမေว โข อาวุโส อริโย อญฺจํคิโก มคโค เอเตสํ
อาสวานํ ปหานาย. เสຍยถိทံ. สมฺมาทิฏฺฐิ ๕เป๕ สมุมาสมาธิ.
อัย โข อาวุโส มคโค, อัย ปฏิปทา เอเตสํ อาสวานํ
ปหานายาติ.

“ภทฺทโก อาวุโส มคโค, ภทฺทิกา ปฏิปทา เอเตสํ อาสวานํ
ปหานาย, อลญจ ปนาวุโส สาริปุตฺต อปปมาทายาติ. อญฺจมํ.

๙. อวิชชาปณาสุตตัม

[๓๒๒] “อวิชชา อวิชชาติ อาวุโส สารีปุตฺต วุจฺจติ, กตมา นุ โข อาวุโส อวิชชาติ.

“ยัม โข อาวุโส ทุกฺขเ อญฺเณ, ทุกฺขสมุทเย อญฺเณ, ทุกฺขนิโรธเ อญฺเณ, ทุกฺขนิโรธคามินียา ปฏิปทาเย อญฺเณ. อยัม วุจฺจตาวุโส อวิชชาติ.

“อตฺถิ ปนฺาวุโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏิปทา เอติสฺสา อวิชฺชาย ปหานายาติ.

“อตฺถิ โข อาวุโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏิปทา เอติสฺสา อวิชฺชาย ปหานายาติ.

“กตโม ปนฺาวุโส มคฺโค, กตมา ปฏิปทา เอติสฺสา อวิชฺชาย ปหานายาติ.

“อยเมว โข อาวุโส อริโย อฏฺฐังคิโก มคฺโค เอติสฺสา อวิชฺชาย ปหานาย. เสยฺยถิํ. สมฺมาทิฏฺฐิ ๕ เปฯ สมฺมาสมาธิ. อยัม โข อาวุโส มคฺโค. อยัม ปฏิปทา เอติสฺสา อวิชฺชาย ปหานายาติ.

“ภทฺทโก อาวุโส มคฺโค, ภทฺทิกา ปฏิปทา เอติสฺสา อวิชฺชาย ปหานาย, อลนฺจ ปนฺาวุโส สารีปุตฺต อปฺปมาทายาติ. นวมัม.

๑๐. ตณฺหาปญฺหาสุตฺตํ

[๓๒๓] “ตณฺหา ตณฺหาติ อารุโส สาริปุตฺต วุจฺจติ, กตมา นุ โข อารุโส ตณฺหาติ.

“ติสฺสโส อีมา อารุโส ตณฺหา: กามตณฺหา ภวตณฺหา วิภวตณฺหา. อีมา โข อารุโส ติสฺสโส ตณฺหาติ.

“อตุถิ ปนารุโส มคฺโค, อตุถิ ปฏฺธิปทา เอตาสํ ตณฺหานํ ปหานายาติ.

“อตุถิ โข อารุโส มคฺโค, อตุถิ ปฏฺธิปทา เอตาสํ ตณฺหานํ ปหานายาติ.

“กตโม ปนารุโส มคฺโค, กตมา ปฏฺธิปทา เอตาสํ ตณฺหานํ ปหานายาติ.

“อยมฺเว โข อารุโส อริโย อฏฺฐจฺงคิกโก มคฺโค เอตาสํ ตณฺหานํ ปหานาย. เสยฺยถิํ. สมนฺมาทิฏฺฐิ ๕เป๕ สมนฺมาสมาธิ. อยํ โข อารุโส มคฺโค, อยํ ปฏฺธิปทา เอตาสํ ตณฺหานํ ปหานายาติ.

“ภทฺทโก อารุโส มคฺโค, ภทฺทิกา ปฏฺธิปทา เอตาสํ ตณฺหานํ ปหานาย, อลฺลจ ปนารุโส สาริปุตฺต อปฺปมาทายาติ. ทสมํ.

๑๑. โอมฺปญฺหาสุตฺตํ

[๓๒๔] “โอโสมฺ โอโสมฺติ อารุโส สาริปุตฺต วุจฺจติ, กตโม นุ โข อารุโส โอโสมฺติ.

“จตุตฺตารโสมฺ อารุโส โอมฺมา: กาโมโสมฺ ภโวโสมฺ ทิฏฺฐโสมฺ อวิชฺโชโสมฺ. อีเม โข อารุโส จตุตฺตารโสมฺติ.

“อตถิ ปนากุโส มคโค, อตถิ ปฏิปทา เอเตสํ โอฆานํ ปหานายาติ.

“อตถิ โข อาวุโส มคโค, อตถิ ปฏิปทา เอเตสํ โอฆานํ ปหานายาติ.

“กตโม ปนากุโส มคโค, กตมา ปฏิปทา เอเตสํ โอฆานํ ปหานายาติ.

“อยเมว โข อาวุโส อริโย อฏฺฐงฺกโก มคโค เอเตสํ โอฆานํ ปหานาย. เสยฺยถิํ. สมมาทิฏฺฐิ ๕เป๕ สมมาสมาธิ. อัย โข อาวุโส มคโค, อัย ปฏิปทา เอเตสํ โอฆานํ ปหานายาติ.

“ภทฺทโก อาวุโส มคโค, ภทฺทิกา ปฏิปทา เอเตสํ โอฆานํ ปหานาย, อลญจ ปนากุโส สาริปุตฺต อปฺปมาทายาติ. เอกาทสมี.

๑๒. อุปาทานปณหาสุตตํ

[๓๒๕] “อุปาทานํ อุปาทานนฺติ อาวุโส สาริปุตฺต วุจฺจติ, กตมํ นุ โข อาวุโส อุปาทานนฺติ.

“จตุตาริmani อาวุโส อุปาทานานิ: กามุปาทานํ ทิฏฺฐุปาทานํ สิลพพตฺตูปาทานํ อตฺตวาหุปาทานํ. อิมานิ โข อาวุโส จตุตาริ อุปาทานานีติ.

“อตถิ ปนากุโส มคโค, อตถิ ปฏิปทา เอเตสํ อุปาทานานํ ปหานายาติ.

“อตถิ โข อาวุโส มคโค, อตถิ ปฏิปทา เอเตสํ อุปาทานานํ ปหานายาติ.

“กตโม ปนาวุโส มคโค, กตมา ปฏิปทา เอเตสํ
อุปาทานานํ ปหานายาติ.

“อยมเว โข อาวุโส อริโย อญฺจกโก มคโค เอเตสํ
อุปาทานานํ ปหานาย. เสยฺยถิํ. สมมาทิฏฺฐิ ๕เป๕ สมมาสมาธิ. อยํ
โฆ อาวุโส มคโค, อยํ ปฏิปทา เอเตสํ อุปาทานานํ ปหานายาติ.

“ภทฺทโก อาวุโส มคโค, ภทฺทิกา ปฏิปทา เอเตสํ
อุปาทานานํ ปหานาย, อลญฺจ ปนาวุโส สารีปุตฺต อปฺปมาทายาติ.
ทวาทสมํ.

๑๓. ภวปญฺหาสุตฺตํ

[๓๒๖] “ภโว ภวติ อาวุโส สารีปุตฺต วุจฺจติ, กตโม นุ
โฆ อาวุโส ภวติ.

ตโยเม อาวุโส ภวา: กามภโว รูปภโว อรูปภโว. อิม
โฆ อาวุโส ตโย ภวาติ.

“อตฺถิ ปนาวุโส มคโค, อตฺถิ ปฏิปทา เอเตสํ ภวานํ
ปริณฺณายาติ.

“อตฺถิ โฆ อาวุโส มคโค, อตฺถิ ปฏิปทา เอเตสํ ภวานํ
ปริณฺณายาติ.

“กตโม ปนาวุโส มคโค, กตมา ปฏิปทา เอเตสํ ภวานํ
ปริณฺณายาติ.

“ออยเมว โข อารุโส อริโย อฏฺฐังคิกโก มคฺโค เอเตสํ ภวานํ ปริณฺณาย. เสยฺยถิทํ. สมฺมาทิฏฺฐิ ๕เปฯ สมฺมาสมาธิ. อัย โข อารุโส มคฺโค, อัย ปฏฺวิปทา เอเตสํ ภวานํ ปริณฺณายาติ.

“ภทฺทโก อารุโส มคฺโคม ภทฺทิกา ปฏฺวิปทา เอเตสํ ภวานํ ปริณฺณาย, อลฺลจ ปนารุโส สารีปุตฺต อปฺปมาทายาติ. เตรสมํ.

๑๔. ทุกฺขปณฺหาสุตฺตํ

[๓๒๗] “ทุกฺขํ ทุกฺขนฺติ อารุโส สารีปุตฺต วุจฺจติ, กตมํ นุ โข อารุโส ทุกฺขนฺติ.

“ติสฺโส อีมา อารุโส ทุกฺขตา: ทุกฺขทุกฺขตา สงฺขารทุกฺขตา วิปริณฺณามทุกฺขตา. อีมา โข อารุโส ติสฺโส ทุกฺขตาติ.

“อตุถิ ปนารุโส มคฺโค, อตุถิ ปฏฺวิปทา เอเตสํ ทุกฺขตานํ ปริณฺณายาติ.

“อตุถิ โข อารุโส มคฺโค, อตุถิ ปฏฺวิปทา เอเตสํ ทุกฺขตานํ ปริณฺณายาติ.

“กตโม ปนารุโส มคฺโค, กตมา ปฏฺวิปทา เอเตสํ ทุกฺขตานํ ปริณฺณายาติ.

“ออยเมว โข อารุโส อริโย อฏฺฐังคิกโก มคฺโค เอเตสํ ทุกฺขตานํ ปริณฺณาย. เสยฺยถิทํ. สมฺมาทิฏฺฐิ ๕เปฯ สมฺมาสมาธิ. อัย โข อารุโส มคฺโค, อัย ปฏฺวิปทา เอเตสํ ทุกฺขตานํ ปริณฺณายาติ.

“ภทฺทโก อารุโส มคฺโค, ภทฺทิกา ปฏฺวิปทา เอเตสํ ทุกฺขตานํ ปริณฺณาย, อลฺลจ ปนารุโส สารีปุตฺต อปฺปมาทายาติ. จุทฺทสมํ.

๑๕. สกุกายปญหาสุตตํ

[๓๒๘] “สกุกาโย สกุกาโยติ อาวุโส สารีปุตต วุจจติ, กตมา นุ โข อาวุโส สกุกาโยติ.

“ปณจิเม อาวุโส อุปาทานกขนุชา สกุกาโย วุตตา ภควตา. เสยฺยถิทํ. รุปฺปาทานกขนุโห เวทณฺฐปาทานกขนุโห สณฺณปาทานกขนุโห สงฺขารูปาทานกขนุโห วิมฺภณฺณปาทานกขนุโห. อิเม โข อาวุโส ปณจูปาทานกขนุชา สกุกาโย วุตตา ภควตาติ.

“อตฺถิ ปนาวุโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏฺฐิปทา เอตสฺส สกุกายสฺส ปริณฺณายาติ.

“อตฺถิ โข อาวุโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏฺฐิปทา เอตสฺส สกุกายสฺส ปริณฺณายาติ.

“กตโม ปนาวุโส มคฺโค, กตมา ปฏฺฐิปทา เอตสฺส สกุกายสฺส ปริณฺณายาติ.

“อยเมว โข อาวุโส อริโย อฏฺฐจฺจคิโก มคฺโค เอตสฺส สกุกายสฺส ปริณฺณาย. เสยฺยถิทํ. สมฺมาทิฏฺฐิ ๗เปฯ สมฺมาสมาธิ. อยํ โข อาวุโส มคฺโค, อยํ ปฏฺฐิปทา เอตสฺส สกุกายสฺส ปริณฺณายาติ.

“ภทฺทโก อาวุโส มคฺโค, ภทฺทิกา ปฏฺฐิปทา เอตสฺส สกุกายสฺส ปริณฺณาย, อลณฺจ ปนาวุโส สารีปุตต อปฺปมาทายาติ. ปณฺณรสมํ.

๑๖. ทุฏฺเฐนปญฺหาสุตฺตํ

[๓๒๙] “กั นุ โข อาวุโส สาริปุตฺต อิมสฺมี ฐมฺมวินยฺเย
 ทุฏฺเฐนปญฺหาสุตฺตํ.

“ปพฺพชฺชา โข อาวุโส อิมสฺมี ฐมฺมวินยฺเย ทุฏฺเฐนปญฺหาสุตฺตํ.

“ปพฺพชฺชิตฺเตน ปนฺนาวุโส กั ทุฏฺเฐนปญฺหาสุตฺตํ.

“ปพฺพชฺชิตฺเตน โข อาวุโส อภิรติ ทุฏฺเฐนปญฺหาสุตฺตํ.

“อภิรเตน ปนฺนาวุโส กั ทุฏฺเฐนปญฺหาสุตฺตํ.

“อภิรเตน โข อาวุโส ฐมฺมานุฐมฺมปฏฺธิปตฺติ ทุฏฺเฐนปญฺหาสุตฺตํ.

“กั วจฺจํ ปนฺนาวุโส ฐมฺมานุฐมฺมปฏฺธิปนฺโน ภิกฺขุ อรหํ อสฺสสาตี.

“น จิรํ อาวุโสตี. โสพสมํ.

ฐมฺมพฺุชาทกสัณฺฑิตฺตํ สมตฺตํ.

ตสฺสุทฺทหานํ

นิพฺพานํ อรหตฺตณฺจ	ฐมฺมวาที กิเมตฺถิยํ
อสฺสสาโส ปรมสฺสสาโส	เวทนา อาสวาวิชฺชา
ตณฺหา โอฆา อุปาทานํ	ภวํ ทุฏฺเฐนปญฺหาสุตฺตํ
อิมสฺมี ฐมฺมวินยฺเย	ทุฏฺเฐนปญฺหาสุตฺตํ.

๕. สามัญทุกสัยัตถ์

๑. สามัญทุกสัยัตถ์

[๓๓๐] เอกัง สมัยํ อายสฺมา สารีปุตฺโต วชฺชีสุ วิหริติ อุกฺกเจลายํ^๑ คงฺคาย นทียา ตีเร. อถ โข สามณฺทโก ปริพฺพาชโก, เยนายสฺมา สารีปุตฺโต, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา สารีปุตฺเตน สทฺธิํ สมฺโมเทติ, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณีนํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสีเทติ, เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข สามณฺทโก ปริพฺพาชโก อายสฺมมฺนตํ สารีปุตฺตํ เอตทวโจ “นิพฺพานํ นิพฺพานนฺตํ อาวุโส สารีปุตฺต วุจฺจติ, กตมํ นุ โข อาวุโส นิพฺพานนฺตํ.

“โย โข อาวุโส รากฺขโย โทสฺกขโย โมหฺกขโย, อิทํ วุจฺจติ นิพฺพานนฺตํ.

“อตฺถิ ปนาวุโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏฺวิปทา เอตสฺส นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาयाติ.

“อตฺถิ โข อาวุโส มคฺโค, อตฺถิ ปฏฺวิปทา เอตสฺส นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาयाติ.

“กตโม ปนาวุโส มคฺโค, กตมา ปฏฺวิปทา เอตสฺส นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาयाติ.

“อยเมว โข อาวุโส อริโย อฏฺฐจฺงคิโก มคฺโค เอตสฺส นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยา. เสยฺยถิทํ. สมฺมาทิฏฺฐิ ๗เปฯ สมฺมาสมาธิ. อयํ โข อาวุโส มคฺโค, อयํ ปฏฺวิปทา เอตสฺส นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาयाติ.

“ภทฺทโก อวฺสุ มคฺโค, ภทฺทิกา ปฏฺฐิปทา เอตฺสฺส
 นิพฺพานสฺส สจฺฉิกริยา, อลญฺจ ปนฺนํ อวฺสุ สารีปุตฺต อปฺปมาทาทาติ.
 ปจฺม. (ยถาชมฺพุชาทกสํสุตฺตํ ตถา วิตฺถาเรตพฺพ). ”

๒. ทุฏฺฐกรปญฺหาสุตฺตํ

[๓๓๑] “กํ นุ โข อวฺสุ สารีปุตฺต อิมสฺมี ฌมฺมวินยฺเย
 ทุฏฺฐกรนฺติ.

“ปพฺพชฺชา โข อวฺสุ อิมสฺมี ฌมฺมวินยฺเย ทุฏฺฐกรนฺติ.

“ปพฺพชฺเตน ปนฺนํ อวฺสุ กํ ทุฏฺฐกรนฺติ.

“ปพฺพชฺเตน โข อวฺสุ อภิริติ ทุฏฺฐกราคิ.

“อภิริเตน ปนฺนํ อวฺสุ กํ ทุฏฺฐกรนฺติ.

“อภิริเตน โข อวฺสุ ฌมฺมานุฌมฺมปฏฺฐิปตฺติ ทุฏฺฐกราคิ.

“กัวฺจิริ ปนฺนํ อวฺสุ ฌมฺมานุฌมฺมปฏฺฐิปนฺโน ภิกฺขุ อรหํ อสฺสาติ.

“น จิริ อวฺสุติ. โสพสมํ.

ปฺริมฺมสุตฺตสทฺธิสํ^๑ อุตฺถาณํ.

สามณฺฑาทกสํยุตฺตํ สมตฺตํ.

๖. โมคคัลลานสูตร

๑. ปฐมขุณฺณปญฺหาสูตร

[๓๓๒] เอกํ สมยํ อายสฺมา มหาโมคคัลลานโ สวตถิยํ
วิหริติ เขตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. ตตฺร โข อายสฺมา
มหาโมคคัลลานโ ภิกขุ อามนฺเตสิ “อาวุโส ภิกขุเวติ.” “อาวุโสติ
โ ข เต ภิกขุ อายสมโต มหาโมคคัลลานสฺส ปจฺจสฺสอสู. อายสฺมา
มหาโมคคัลลานโ เต”^๑ ภิกขุ”^๒ เอตทวโจ

“อิธ มยฺหํ อาวุโส รโหิตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส
ปริวิตกโก อุทปาทิ ‘ปฐมขุณฺณํ ปฐมขุณฺณนฺติ วุจฺจติ, กตมํ นุ
โ ปฐมขุณฺณนฺติ. ตสฺส มยฺหํ อาวุโส เอตทโหสิ ‘อิธ ภิกขุ
วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกฺขเลหิ ฆมฺเมหิ สวิตกุกํ สวิจาร์ วิเวกขํ
ปิติสฺสํ ปฐมขุณฺณํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, อิทํ วุจฺจติ ปฐมขุณฺณนฺติ.
โส ขวาทิ อาวุโส วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกฺขเลหิ ฆมฺเมหิ
สวิตกุกํ สวิจาร์ วิเวกขํ ปิติสฺสํ ปฐมขุณฺณํ อุปสมฺปชฺช วิหารามิ,
ตสฺส มยฺหํ อาวุโส อิมินา วิหารเณ วิหโรโต กามสหคตา
สญฺญามนสิการา สมฺมทาจฺรณฺติ.

อถ โข มํ อาวุโส ภควา อิทธิยา อุปสงฺกมิตฺวา
เอตทวโจ ‘โมคคัลลาน โมคคัลลาน มา พฺรหฺมณ ปฐมขุณฺณํ
ปมาโท, ปฐมขุณฺณเณ จิตฺตํ สนฺนฺจเปหิ, ปฐมขุณฺณเณ จิตฺตํ เอโกที”
กโรหิ, ปฐมขุณฺณเณ จิตฺตํ สมหาทหาติ. โส ขวาทิ อาวุโส อปเรน
สมเยน วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกฺขเลหิ ฆมฺเมหิ สวิตกุกํ

๑ อ. ภิกขุไวติ

๒ อ. เอโกที, เอวมุปริปี.

๒-๒ ฉ., เท., อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

สวี่จาร์ วิเวกข์ ปิติสุขํ ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺมปชฺช วิหาสี. ยํ หิ ตํ
 อาวุโส สมฺมา วทมาโน วเทยฺย ‘สตฺถารานุกฺคหิโต สาวโก
 มหาภิณฺฑตํ ปตฺโตติ. มมํ ตํ สมฺมา วทมาโน วเทยฺย
 ‘สตฺถารานุกฺคหิโต สาวโก มหาภิณฺฑตํ ปตฺโตติ. ปจฺม.

๒. ทุติยชุณฺณานปยฺหาสุตฺตํ

[๓๓๓] “พุทฺธยชฺฌมานํ พุทฺธยชฺฌมานนฺติ วุจฺจติ, กตมํ นุ โข พุทฺธยชฺฌมานนฺติ. ตสฺส มยฺหํ อาวุโส เอตทโหสิ ‘อิธ ภิกขุ วิตกฺกวิจารานํ รูปสมา อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตโส เอโกทิกาวํ อวิตกฺกํ อวิจาร์ สมာธิชฺชํ ปีติสฺสขํ พุทฺธยชฺฌมานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, อิทํ วุจฺจติ พุทฺธยชฺฌมานนฺติ. โส ขวหาํ อาวุโส วิตกฺกวิจารานํ รูปสมา อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตโส เอโกทิกาวํ อวิตกฺกํ อวิจาร์ สมာธิชฺชํ ปีติสฺสขํ พุทฺธยชฺฌมานํ อุปสมฺปชฺช วิหารามิ. ตสฺส มยฺหํ อาวุโส อิมินา วิหาเรน วิหโรโต วิตกฺกสหคตา สญฺญามนสิการา สมฺมทาจรนฺติ.

อถ โข มํ อาวุโส ภควา อิทธิยา อุปสงกมิตฺวา เอตทวโจ
 'โมคคัลลาน โมคคัลลาน มา พราหมณ ทุติยชฺฌานํ ปมาโท,
 ทุติยชฺฌาเน จิตฺตํ สณฺจเปหิ, ทุติยชฺฌาเน จิตฺตํ เอโกที กโรหิ,
 ทุติยชฺฌาเน จิตฺตํ สมหาทหาติ. โส ขวาทิ อาวุโส อปเรน สมเยน
 วิตกุกวิจารานํ รูปสมา อชฺฌตฺตํ สมปสาทนํ เจตโส เอโกทีภาวํ
 อวิตกุกํ อวิจารํ สมาริच्छํ ปิติสุขํ ทุติยชฺฌานํ อุปสมปชฺช วิหาสิ. ยํ
 หิ ตํ อาวุโส สมมา วทมานโน วเทยฺย 'สตถุถารานุกคฺคหิโต สาวโก
 มหาภิณฺฑิตํ ปตฺโตติ. มมํ ตํ สมมา วทมานโน วเทยฺย
 'สตถุถารานุกคฺคหิโต สาวโก มหาภิณฺฑิตํ ปตฺโตติ. ทุติยํ.

๓. ตติยขุณฺณปญฺหาสุตฺตํ

[๓๓๔] “ตติยขุณฺณํ ตติยขุณฺณนฺตํ วุจฺจติ, ‘กตมํ นุ โข ตติยขุณฺณนฺตํ. ตสฺส มยฺหํ อาวุโส เอตทโหสิ ‘อิธ ภิกฺขุ ปีติยา จ วิราคา อุเปกฺขโก จ วิหริตี, สโต จ สมฺปชาโน สุขญฺจ กาเยน ปฏิสฺสเวเตตี, ยนฺตํ อริยา อาจิกฺขนฺตํ ‘อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหริตี ตติยขุณฺณํ อุปสมฺปชฺช วิหริตี, อิทํ วุจฺจติ ตติยขุณฺณนฺตํ. โส ขวาทํ อาวุโส ปีติยา จ วิราคา อุเปกฺขโก จ วิหรามิ, สโต จ สมฺปชาโน สุขญฺจ กาเยน ปฏิสฺสเวเทมิ, ยนฺตํ อริยา อาจิกฺขนฺตํ ‘อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหริตี ตติยขุณฺณํ อุปสมฺปชฺช วิหรามิ. ตสฺส มยฺหํ อาวุโส อิมินา วิหารเณ วิหโรโต ปีตีสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรณฺตี.

อถ โข มํ อาวุโส ภควา อิทฺธิยา อุปสงฺกมิตฺวา เอตทวโจ ‘โมคคัลลาน โมคคัลลาน มา พุราหฺมณ ตติยขุณฺณํ ปมาโท, ตติยขุณฺณเณ จิตฺตํ สญฺจเปหิ, ตติยขุณฺณเณ จิตฺตํ เอโกทึ กโรหิ, ตติยขุณฺณเณ จิตฺตํ สมาทหาตี. โส ขวาทํ อาวุโส อปเรณ สมเยน ปีติยา จ วิราคา อุเปกฺขโก จ วิหรามิ,^๑ สโต จ สมฺปชาโน สุขญฺจ กาเยน ปฏิสฺสเวเทมิ.^๒ ยนฺตํ อริยา อาจิกฺขนฺตํ ‘อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหริตี ตติยขุณฺณํ อุปสมฺปชฺช วิหาสิ. ยํ หิ ตํ อาวุโส สมฺมา วทมาโน วเทยฺย ะเปฯ มหาภิกฺขุณฺตํ ปตฺโตเตตี. ตตฺถิ.

๔. จตุตฺถชฺฌมานปญฺหาสุตฺต

[๓๓๕] “จตุตฺถชฺฌมานํ จตุตฺถชฺฌมานนฺติ วุจฺจติ, กตมํ นุ โข จตุตฺถชฺฌมานนฺติ. ตสฺส มยฺหํ อาวุโส เอตทโหสิ ‘อิธ ภิกฺขุ สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺसानํ อตฺถงฺกมา อทุกฺขมสฺสํ อูปะกัฆาเสติปาริสฺสทฺธิ จตุตฺถชฺฌมานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, อิทํ วุจฺจติ จตุตฺถชฺฌมานนฺติ. โส ขวาทิ อาวุโส สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺसानํ อตฺถงฺกมา อทุกฺขมสฺสํ อูปะกัฆาเสติปาริสฺสทฺธิ จตุตฺถชฺฌมานํ อุปสมฺปชฺช วิหรามิ, ตสฺส มยฺหํ อาวุโส อิมินา วิหารเณ วิหโรติ สุขสฺสทฺธา สญฺญามนสิการา สมฺมทาจฺรณฺติ.

อถ โข มํ อาวุโส ภควา อิทฺธิยา อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ‘โมคฺคัลลฺลาน โมคฺคัลลฺลาน มา พฺราหฺมณ จตุตฺถชฺฌมานํ ปมาโท, จตุตฺถชฺฌมานเณ จิตฺตํ สณฺจเปหิ, จตุตฺถชฺฌมานเณ จิตฺตํ เอโกทึ กโรหิ, จตุตฺถชฺฌมานเณ จิตฺตํ สมากทฺหาติ. โส ขวาทิ อาวุโส อปเรณ สมเยณ สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺसानํ อตฺถงฺกมา อทุกฺขมสฺสํ อูปะกัฆาเสติปาริสฺสทฺธิ จตุตฺถชฺฌมานํ อุปสมฺปชฺช วิหาสิ. ยํ หิ ตํ อาวุโส สมฺมา วทฺมานวเทยฺย ะเปฯ มหาภิกฺษุณฺตํ ปตฺโตติ. จตุตฺถํ.

๕. อากาसानญายตนปญฺหาสุตฺต

[๓๓๖] “อากาसानญายตนํ อากาसानญายตนนฺติ วุจฺจติ, กตมํ นุ โข อากาसानญายตนนฺติ. ตสฺส มยฺหํ อาวุโส เอตทโหสิ ‘อิธ ภิกฺขุ สพฺพโส รุปสญฺญานํ สมติกฺกมา ปฏฺิขสญฺญานํ อตฺถงฺกมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา ‘อนนฺโต

อากาโสติ อากาसानญายตน์ อุปสมปชช วิหริติ, อิหํ วุจฺจติ
อากาसानญายตन्नฺติ. โส ขวํหํ อวฺุโส สพฺพโส รูปสญฺญานํ
สมตฺติกฺกมา ปฏฺิขสญฺญานํ อตฺถงฺกมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา
'อนนฺโต อากาโสติ อากาसानญายตน์ อุปสมปชช วิหรามิ. ตสฺส
มยฺหํ อวฺุโส อิมินา วิหาเรน วิหโรติ รูปสทฺคตา สญฺญามนสิการา
สมุทาจรณฺติ.

อถ โข มํ อวฺุโส ภควา อิทฺธิยา อุปสงฺกมิตฺวา
เอตทโวจ 'โมคคัลลาน โมคคัลลาน มา พฺราหฺมณ
อากาसानญายตน์ ปมาโท, อากาसानญายตเน จิตฺตํ สนฺจเปหิ,
อากาसानญายตเน จิตฺตํ เอโกทึ กโรหิ, อากาसानญายตเน
จิตฺตํ สમાทหาติ. โส ขวํหํ อวฺุโส อปเรน สมเยน สพฺพโส
รูปสญฺญานํ สมตฺติกฺกมา ปฏฺิขสญฺญานํ อตฺถงฺกมา นานตฺตสญฺญานํ
อมนสิการา 'อนนฺโต อากาโสติ อากาसानญายตน์ อุปสมปชช
วิหาสี. ยํ หิ ตํ อวฺุโส สมฺมา วทมาโน วเทยฺย ๕เปช
มหาภิกฺขุณฺตํ ปตฺโตติ. ปญฺจมํ.

๖. วิญฺญาณญายตนปญฺหาสุตฺตํ

[๓๓๗] "วิญฺญาณญายตน์ วิญฺญาณญายตन्नฺติ วุจฺจติ,
กตมํ นุ โข วิญฺญาณญายตन्नฺติ. ตสฺส มยฺหํ อวฺุโส เอตทโหสิ
'อิธ ภิกฺขุ สพฺพโส อากาसानญายตน์ สมตฺติกฺกมม 'อนนฺตํ
วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญายตน์ อุปสมปชช วิหริติ, อิหํ วุจฺจติ
วิญฺญาณญายตन्नฺติ. โส ขวํหํ อวฺุโส สพฺพโส อากาसानญายตน์
สมตฺติกฺกมม 'อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญายตน์ อุปสมปชช
วิหรามิ. ตสฺส มยฺหํ อวฺุโส อิมินา วิหาเรน วิหโรติ
อากาसानญายตนสทฺคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรณฺติ.

อถ โข มํ อากุโส ภควา อิทธิยา อุปสงกมิตวา
 เอตทโวจ 'โมคคัลลน โมคคัลลน มา พราหมณ วิญญานญายตนํ
 ปมาโท, วิญญานญายตเน จิตตํ สนฺจเปหิ, วิญญานญายตเน
 จิตตํ เอโกที กโรหิ, วิญญานญายตเน จิตตํ สมาทหาติ. โส
 ขวาทํ อากุโส อปเรน สมเยน สพฺพโส อากาसानญายตนํ
 สมติกุกมฺม 'อนนฺตํ วิญญานนฺติ วิญญานญายตนํ อุปสมฺปชฺช
 วิหาสี. ยํ หิ ตํ อากุโส สมฺมา วทมานो วเทยฺย ะเปฯ
 มหาภิณฺเฑตํ ปตฺโตติ. ฉนฺนํ.

๗. อากิณญญายตนปญหาสุตต์

[๓๓๘] "อากิณญญายตนํ อากิณญญายตนนฺติ วุจฺจติ,
 กตมํ นุ โข อากิณญญายตนนฺติ. ตสฺส มยฺหํ อากุโส เอตทโหสี
 'อิธ ภิกฺขุ สพฺพโส วิญญานญายตนํ สมติกุกมฺม 'นตฺถิ
 ภิณฺจิจฺฉิ อากิณญญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหริตฺถิ, อิทํ วุจฺจติ
 อากิณญญายตนนฺติ. โส ขวาทํ อากุโส สพฺพโส
 วิญญานญายตนํ สมติกุกมฺม 'นตฺถิ ภิณฺจิจฺฉิ อากิณญญายตนํ
 อุปสมฺปชฺช วิหรามิ. ตสฺส มยฺหํ อากุโส อิมินา วิหาเรน วิหโรตฺถิ
 วิญญานญายตนสหคตา สญฺญามนสิการา สมฺมทจฺจนฺติ.

อถ โข มํ อากุโส ภควา อิทธิยา อุปสงกมิตวา
 เอตทโวจ 'โมคคัลลน โมคคัลลน มา พราหมณ อากิณญญายตนํ
 ปมาโท, อากิณญญายตเน จิตตํ สนฺจเปหิ, อากิณญญายตเน
 จิตตํ เอโกที กโรหิ, อากิณญญายตเน จิตตํ สมาทหาติ. โส
 ขวาทํ อากุโส อปเรน สมเยน สพฺพโส วิญญานญายตนํ

สมตักกมม 'นตฺถิ กิณฺจิตฺติ อากิณฺจณฺณายตน์ อุปสมฺปชฺช วิหาสี.
ยํ หิ ตํ อาวุโส สมฺมา วทมาโน วเทยฺย ชฺเปยฺ มหาภิณฺณตํ
ปตฺโตตฺติ. สุตตมํ.

๘. เวนสณฺณานาสณฺณายตนปญฺหาสุตฺตํ

[๓๓๙] “เวนสณฺณานาสณฺณายตน์ เวนสณฺณานาสณฺณายตนนฺติ
วฺจุจฺติ, กตมํ นุ โข เวนสณฺณานาสณฺณายตนนฺติ. ตสฺส มยฺหํ
อาวุโส เอตทโหสี ‘อิธ ภิกฺขุ สพฺพโส อากิณฺจณฺณายตน์ สมตักกมม
เวนสณฺณานาสณฺณายตน์ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ, อิทํ วฺจุจฺติ
เวนสณฺณานาสณฺณายตนนฺติ. โส ขวาทํ อาวุโส สพฺพโส
อากิณฺจณฺณายตน์ สมตักกมม เวนสณฺณานาสณฺณายตน์ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรามิ. ตสฺส มยฺหํ อาวุโส อิมินา วิหาเรน วิหฺรโต
อากิณฺจณฺณายตนสทคฺคา สณฺณามนสิการา สมฺมาจฺรณฺติ.

อถ โข มํ อาวุโส ภควา อิทฺธิยา อุปสงฺกมิตฺวา
เอตทโวจ ‘โมคคัลลฺลาน โมคคัลลฺลาน มา พฺราหฺมณ
เวนสณฺณานาสณฺณายตน์ ปมาโท, เวนสณฺณานาสณฺณายตเน จิตฺตํ
สณฺจเปหิ, เวนสณฺณานาสณฺณายตเน จิตฺตํ เอโกทึ กโรหิ,
เวนสณฺณานาสณฺณายตเน จิตฺตํ สมากฺกหาติ. โส ขวาทํ อาวุโส
อปเรณ สมเยณ สพฺพโส อากิณฺจณฺณายตน์ สมตักกมม
เวนสณฺณานาสณฺณายตน์ อุปสมฺปชฺช วิหาสี. ยํ หิ ตํ อาวุโส
สมฺมา วทมาโน วเทยฺย ชฺเปยฺ มหาภิณฺณตํ ปตฺโตตฺติ. อฏฺฐมํ.

๕. อนิมิตตปญฺหาสุตฺตํ

[๓๔๐] “อนิมิตฺโต เจโตสมาธิ อนิมิตฺโต เจโตสมาธิติ
 วุจฺจติ, กตโม นุ โข อนิมิตฺโต เจโตสมาธิติ. ตสฺส มยฺหํ อาวุโส
 เอตทโหสิ ‘อิธ ภิกขุ สพฺพนิมิตฺตานํ อมนสิการา อนิมิตฺตํ
 เจโตสมาธิ อุตฺตมุตฺตม วิหริติ, อयํ วุจฺจติ อนิมิตฺโต เจโตสมาธิติ.
 โส ขวาทํ อาวุโส สพฺพนิมิตฺตานํ อมนสิการา อนิมิตฺตํ เจโตสมาธิ
 อุตฺตมุตฺตม วิหารามิ. ตสฺส มยฺหํ อาวุโส อิมินา วิหารเณ วิหโรติ
 นิมิตฺตานุสาริวิญญาณํ โหติ.

อถ ไช มํ อาวุโส ภควา อิทธิยา อุปสงกมิตวา
 เอตทโวจ 'โมคฺคลลฺลาณ โมคฺคลลฺลาณ มา พุราหุมน อนิมิตฺตํ
 เจโตสมาธิ ปมาโท, อนิมิตฺเต เจโตสมาธิสฺสมี จิตฺตํ สนฺนเปहि,
 อนิมิตฺเต เจโตสมาธิสฺสมี จิตฺตํ เอยโกที กโรหิ, อนิมิตฺเต เจโตสมาธิสฺสมี
 จิตฺตํ สมาทหาตี. โส ขวาทํ อาวุโส อปเรน สมเยน สพฺพนิमितฺตานํ
 อมนสิการา อนิมิตฺตํ เจโตสมาธิ อุปสมฺปชฺช วิहाสี. ยํ हि ตํ อาวุโส
 สมฺมา วทมานโน วเทยฺย 'สตฺถารานุกฺคหิตो สาวโก มหาภิณฺณตํ
 ปตฺโตติ. มมํ ตํ สมฺมา วทมานโน วเทยฺย 'สตฺถารานุกฺคหิตो
 สาวโก มหาภิณฺณตํ ปตฺโตติ. นวम्म.

១០. ឥរិយាបថ

[๓๔๑] อถ^๑ โข อายสฺมา มหาโมคฺคฺลฺลาโน, เสยฺยถาปิ
 นาม พลฺวา ปุริโส สมฺมิณฺหิ ตํ วา พาทํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา
 พาทํ สมฺมิณฺหะเรยฺย, เอวเมว เขตฺตวเน อนฺตรหิโต เทเวสฺสุ ตาวตฺตีเสส

^๑ อี. เอก์ สมย์ อายสมา มหาโมคคโล โสวตถิย์ วิหริติ เขตวเน อนาถปิณฑิกสส อารามเ

ปาตุรโหสิ. อถ โข สกโก เทวานมินุโท ปญฺจหิ เทวตาสเตหิ สทฺธิ,
เยนายสุมา มหาโมคคัลลาโน, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา आयสฺมนตํ
มหาโมคคัลลानํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐาสิ, เอกมฺนตํ จิตํ โข
สกกํ เทวานมินุทํ आयสฺมา มหาโมคคัลลาโน เอตทโวจ

“สาธุ โข เทวานมินุท พุทฺธสรณคฺคณํ โหติ,
พุทฺธสรณคฺคณเหตุ โข เทวานมินุท เอวมิเชกฺขเจ สดฺดา กายสฺส
ภทฺทา ปรี มรณา สุคตฺตี สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนติ. สาธุ โข
เทวานมินุท ฐมฺมสรณคฺคณํ โหติ, ฐมฺมสรณคฺคณเหตุ โข
เทวานมินุท เอวมิเชกฺขเจ สดฺดา กายสฺส ภทฺทา ปรี มรณา
สุคตฺตี สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนติ. สาธุ โข เทวานมินุท สงฺฆสรณคฺคณํ
โหติ, สงฺฆสรณคฺคณเหตุ โข เทวานมินุท เอวมิเชกฺขเจ สดฺดา
กายสฺส ภทฺทา ปรี มรณา สุคตฺตี สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนตฺตีติ.

“สาธุ โข มาริส โมคคัลลาน พุทฺธสรณคฺคณํ โหติ,
พุทฺธสรณคฺคณเหตุ โข มาริส โมคคัลลาน เอวมิเชกฺขเจ สดฺดา
กายสฺส ภทฺทา ปรี มรณา สุคตฺตี สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนติ. สาธุ
โข มาริส โมคคัลลาน ฐมฺมสรณคฺคณํ โหติ, ฐมฺมสรณคฺคณเหตุ
โข มาริส โมคคัลลาน เอวมิเชกฺขเจ สดฺดา กายสฺส ภทฺทา ปรี
มรณา สุคตฺตี สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนติ. สาธุ โข มาริส
โมคคัลลาน สงฺฆสรณคฺคณํ ๗เปยฺย สุคตฺตี สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนตฺตีติ.

อถ โข สกโก เทวานมินุโท จหิ เทวตาสเตหิ สทฺธิ
๗เปยฺย อถ โข สกโก เทวานมินุโท สดฺดหิ เทวตาสเตหิ สทฺธิ
๗เปยฺย อถ โข สกโก เทวานมินุโท อฏฺฐหิ เทวตาสเตหิ สทฺธิ
๗เปยฺย อถ โข สกโก เทวานมินุโท อสํติยา เทวตาสหสฺเสหิ

สทธี, เยนายสุมมา มหาโมคคัลลาน, เตนุปลสงกมิ; อุปสงกมิตวา
อายสุมนตัม มหาโมคคัลลัน อภิวาเทตวา เอกมณตัม อฏฐาสิ,
เอกมณตัม จิตัม โข สกุกัม เทวานมินทัม อายสุมมา มหาโมคคัลลาน
เอตทโวจ

“สาธุ โข เทวานมินท พุทฺธสรณคณัน โหติ,
พุทฺธสรณคณนเหตุ โข เทวานมินท เอวมิเชกจเจ สดฺดา กายสฺส
ภททา ปรี มรณา สุกตีสํ สคคัม โลกัม อุปปชฺชนตฺติ. สาธุ โข
เทวานมินท ฐมฺมสรณคณัน โหติ, ฐมฺมสรณคณนเหตุ โข
เทวานมินท เอวมิเชกจเจ สดฺดา กายสฺส ภททา ปรี มรณา
สุกตีสํ สคคัม โลกัม อุปปชฺชนตฺติ. สาธุ โข เทวานมินท สงฺฆสรณคณัน
โหติ, สงฺฆสรณคณนเหตุ โข เทวานมินท เอวมิเชกจเจ สดฺดา
กายสฺส ภททา ปรี มรณา สุกตีสํ สคคัม โลกัม อุปปชฺชนตฺติ.

“สาธุ โข มาริส โมคคัลลัน พุทฺธสรณคณัน โหติ,
พุทฺธสรณคณนเหตุ โข มาริส โมคคัลลัน เอวมิเชกจเจ สดฺดา
กายสฺส ภททา ปรี มรณา สุกตีสํ สคคัม โลกัม อุปปชฺชนตฺติ. สาธุ
โข มาริส โมคคัลลัน ฐมฺมสรณคณัน โหติ ฯเปฯ สาธุ โข
มาริส โมคคัลลัน สงฺฆสรณคณัน โหติ, สงฺฆสรณคณนเหตุ โข
มาริส โมคคัลลัน เอวมิเชกจเจ สดฺดา กายสฺส ภททา ปรี
มรณา สุกตีสํ สคคัม โลกัม อุปปชฺชนตฺติ.

อถ โข สกุกโก เทวานมินโท ปญฺจหิ เทวตาสเตหิ สทธี,
เยนายสุมมา มหาโมคคัลลาน, เตนุปลสงกมิ; อุปสงกมิตวา อายสุมนตัม
มหาโมคคัลลัน อภิวาเทตวา เอกมณตัม อฏฐาสิ, เอกมณตัม จิตัม
โข สกุกัม เทวานมินทัม อายสุมมา มหาโมคคัลลาน เอตทโวจ

“สาธุ โข เทวานมินุท พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนํ โหติ ‘อิตฺติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ
สตฺถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ, พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนเหตุ โข เทวานมินุท เอวมิเชกฺขเจ สุตฺตา กายสฺส
เภทา ปรี มรณา สุกตํ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ.

สาธุ โข เทวานมินุท ฌมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนํ
โหติ ‘สุวากฺขาโต ภควตา ฌมฺโม สนฺทิญฺจโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก
โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ, ฌมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนเหตุ โข เทวานมินุท เอวมิเชกฺขเจ สุตฺตา กายสฺส
เภทา ปรี มรณา สุกตํ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ.

สาธุ โข เทวานมินุท สงฺฆเ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนํ
โหติ ‘สุปฏิปนฺโน ภควโต สวากสงฺโฆ อฺขุปฏิปนฺโน ภควโต
สวากสงฺโฆ ฌายปฏิปนฺโน ภควโต สวากสงฺโฆ สามิจิปฏิปนฺโน
ภควโต สวากสงฺโฆ ยทํ จตฺตาริ ปุริสยฺคานิ อญฺจ ปุริสปุคฺคสา
เอส ภควโต สวากสงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณฺเนยฺโย
อณฺชลิกรณฺเณยฺโย อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺขเชตฺตํ โลกสฺสชาติ, สงฺฆเ
อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนเหตุ โข เทวานมินุท เอวมิเชกฺขเจ
สตฺตา กายสฺส เภทา ปรี มรณา สุกตํ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ.

สาธุ โข เทวานมินุท อริยกนฺเตหิ สีเลหิ สมนฺนาคมนํ
โหติ อชณฺเตหิ อจฺฉิพุทฺเตหิ อสพฺเพหิ อกมฺมาเสหิ ภูทิสฺเสหิ
วิญญูปสฺสเถหิ อปรามญฺเจหิ สมาธิสํวตฺตนิเกหิ, อริยกนฺเตหิ สีเลหิ
สมนฺนาคมนเหตุ โข เทวานมินุท เอวมิเชกฺขเจ สุตฺตา กายสฺส
เภทา ปรี มรณา สุกตํ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺตีติ.

“สาธุ โข มาริส โมคคัลลาน พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนํ โหติ ‘อิตฺติปิ โส ภควา ๔เปยฺย สตฺถา เทวมนุสฺसानํ
พุทฺโธ ภควาติ, พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนเหตุํ โข
มาริส โมคคัลลาน เอวมิชฺเชจฺเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรี
มรณา สุกตฺตี สคคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ.

สาธุ โข มาริส โมคคัลลาน ฐมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนํ โหติ ‘สฺวากฺขาโต ภควตา ฐมฺโม ๔เปยฺย ปจฺจตฺตํ
เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ, ฐมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนเหตุํ
โข มาริส โมคคัลลาน เอวมิชฺเชจฺเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรี
มรณา สุกตฺตี สคคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ.

สาธุ โข มาริส โมคคัลลาน สงฺฆเ อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนํ โหติ ‘สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ๔เปยฺย
อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ, สงฺฆเ อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนเหตุํ โข มาริส โมคคัลลาน เอวมิชฺเชจฺเจ สตฺตา
กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุกตฺตี สคคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ.

สาธุ โข มาริส โมคคัลลาน อริยกนฺตฺเทหิ สีเลหิ
สมนฺนาคมนํ โหติ อชฺฌตฺเทหิ ๔เปยฺย สมาริสํวตฺตนิเกหิ, อริยกนฺตฺเทหิ
สีเลหิ สมนฺนาคมนเหตุํ โข มาริส โมคคัลลาน เอวมิชฺเชจฺเจ สตฺตา
กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุกตฺตี สคคํ โลกํ อุปปชฺชนฺตฺติ.

อถ โข สกฺโก เทวานมินฺโท จฺหิ เทวตาสเตหิ สทฺธิ ๔เปยฺย
อถ โข สกฺโก เทวานมินฺโท สตฺตฺหิ เทวตาสเตหิ สทฺธิ ๔เปยฺย อถ
โข สกฺโก เทวานมินฺโท อภฺจฺหิ เทวตาสเตหิ สทฺธิ ๔เปยฺย อถ โข
สกฺโก เทวานมินฺโท อสฺตียา เทวตาสหสฺเสหิ สทฺธิ, เยนายสฺมา

มหาโมคคัลลาน, เตนุปลสงกมิ; อุปสงกมิตวา อายสมนตัม
มหาโมคคัลลัน อภิวาเทตวา เอกมนตัม อญฺจาสิ, เอกมนตัม จิตํ โข
สกุํ เทวานมินฺทํ อายสฺมา มหาโมคคัลลาน เอตทวโจ

“สาธุ โข เทวานมินฺท พุทฺธเช อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนํ โหติ ‘อิตฺติปิ โส ภควา ๗เปฯ สตุถา เทวมนุสฺसानํ
พุทฺธโร ภควาติ, พุทฺธเช อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนเหตุํ โข
เทวานมินฺท เอวมิชฺเชกฺขเจ สตุตา กายสฺส เกทา ปรี มรณา
สุคตํ สคคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ.

สาธุ โข เทวานมินฺท ฐมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนํ
โหติ ‘สุวากฺขาโต ภควตา ฐมฺโม ๗เปฯ ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ
วิญญูหิตํ, ฐมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนเหตุํ โข เทวานมินฺท
เอวมิชฺเชกฺขเจ สตุตา กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุคตํ สคคํ โลกํ
อุปปชฺชนฺติ.

สาธุ โข เทวานมินฺท สงฺฆเ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนํ
โหติ ‘สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ๗เปฯ อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺขेतตฺตํ
โลกสฺสาติ, สงฺฆเ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนเหตุํ โข
เทวานมินฺท เอวมิชฺเชกฺขเจ สตุตา กายสฺส เกทา ปรี มรณา
สุคตํ สคคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ.

สาธุ โข เทวานมินฺท อริยกนฺเตหิ สีเลหิ สมนฺนาคมนํ
โหติ อชณฺเตหิ ๗เปฯ สมาริสํสวตฺตนิเกหิ, อริยกนฺเตหิ สีเลหิ
สมนฺนาคมนเหตุํ โข เทวานมินฺท เอวมิชฺเชกฺขเจ สตุตา กายสฺส
เกทา ปรี มรณา สุคตํ สคคํ โลกํ อุปปชฺชนฺตํ.

“สาธุ โข มาริส โมคคัลลาน พุทฺธเช อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนํ โหติ ‘อิตฺติปิ โส ภควา ๗เปฯ สตุถา เทวมนุสฺसानํ

ภททา ปรี มรณา สุกตี่ สคคํ โลกํ อุปปชชนติ, เต อญญเ เทเว
ทสสิ จาเนหิ อธิคคณนหติ ทิพเพน आयुना ทิพเพน วณณเณ
ทิพเพน สุขेन ทิพเพน ยเสน ทิพเพน อธิปเตยเยน ทิพเพหิ
รูปเปหิ ทิพเพหิ สทเทหิ ทิพเพหิ คนุเชหิ ทิพเพหิ รเสหิ
ทิพเพหิ โสฏฐพเพหิ.

สาธุ โข เทวานมินุท ฐมมสรณคมนํ โหติ,
ฐมมสรณคมนเหตุ โข เทวานมินุท เอวมิเชกจเจ สดุดา กายสส
ภททา ปรี มรณา สุกตี่ สคคํ โลกํ อุปปชชนติ, เต อญญเ เทเว
ทสสิ จาเนหิ อธิคคณนหติ ทิพเพน आयुना ทิพเพน วณณเณ
ทิพเพน สุขेन ทิพเพน ยเสน ทิพเพน อธิปเตยเยน ทิพเพหิ
รูปเปหิ ทิพเพหิ สทเทหิ ทิพเพหิ คนุเชหิ ทิพเพหิ รเสหิ
ทิพเพหิ โสฏฐพเพหิ.

สาธุ โข เทวานมินุท สงฆสรณคมนํ โหติ,
สงฆสรณคมนเหตุ โข เทวานมินุท เอวมิเชกจเจ สดุดา กายสส
ภททา ปรี มรณา สุกตี่ สคคํ โลกํ อุปปชชนติ, เต อญญเ เทเว
ทสสิ จาเนหิ อธิคคณนหติ ทิพเพน आयुना ทิพเพน วณณเณ
ทิพเพน สุขेन ทิพเพน ยเสน ทิพเพน อธิปเตยเยน ทิพเพหิ
รูปเปหิ ทิพเพหิ สทเทหิ ทิพเพหิ คนุเชหิ ทิพเพหิ รเสหิ
ทิพเพหิ โสฏฐพเพหิ.

“สาธุ โข มาริส โมคคัลลาน พุทฐสรณคมนํ โหติ,
พุทฐสรณคมนเหตุ โข มาริส โมคคัลลาน เอวมิเชกจเจ สดุดา
กายสส ภททา ปรี มรณา สุกตี่ สคคํ โลกํ อุปปชชนติ, เต
อญญเ เทเว ทสสิ จาเนหิ อธิคคณนหติ ทิพเพน आयुना ะเปฯ
ทิพเพหิ โสฏฐพเพหิ.

สาธุ โข มาริส โมคคัลลาน ฌมฺมสรวณคมนํ โหติ ฯเปฯ
 สาธุ โข มาริส โมคคัลลาน สงฺฆสรวณคมนํ โหติ,
 สงฺฆสรวณคมนเหตุ โข มาริส โมคคัลลาน เอวมิชฺเชจฺเจ สตุตา
 กายสุส เกทา ปรี มรณา สุคตํ สคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ, เต
 อญฺเญ เทเว ทสฺหิ จาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายุนา
 ทิพฺเพน วนฺณเณน ทิพฺเพน สุขเณน ทิพฺเพน ยสฺเสน ทิพฺเพน
 อาธิปเตยฺเยน ทิพฺเพหิ รูปเปหิ ทิพฺเพหิ สทฺθεหิ ทิพฺเพหิ คนฺธเหหิ
 ทิพฺเพหิ รสเหหิ ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิตี.

อถ ไช สกุกโก เทวานมินุโท จหิ เทวตาสเตหิ สทุธิ
 ๔เปฯ อถ ไช สกุกโก เทวานมินุโท สดุดหิ เทวตาสเตหิ สทุธิ
 ๕เปฯ อถ ไช สกุกโก เทวานมินุโท อฏฺฐหิ เทวตาสเตหิ สทุธิ
 ๕เปฯ อถ ไช สกุกโก เทวานมินุโท อสีติยา เทวตาสหสฺเสหิ
 สทุธิ, เยนายสุมา มหาโมคฺคลลาโน, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตวา
 आयสมฺหนตํ महाโมक्कल्लानं अग्निवातेत्तुवा ऐकमन्तं अग्न्यासि,
 ऐकमन्तं जितं चैव सकृं तेवानมินุทं आयस्सुमा महाโมक्कल्लानो
 ऐतत्तवโจ

“สาธุ โข เทวานมินฺท พุทฺธสฺสธมฺมํ โหติ,
 พุทฺธสฺสธมฺมํเหตุ โข เทวานมินฺท เอวมิชฺเชจฺเจ สत्ตฺตา กายสฺส
 เกทา ปรี มรณา สุกฺตํ สกฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ, เต อญฺเญ เทเว
 ทสฺสี จาเนหิ อริคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายฺนา ทิพฺเพน ฅเปย
 ทิพฺเพหิ โสภฺจพฺเพหิ.

๒๖. นาย โข เทวานมินท์ สมุสสรณคมน ไหติ ฯปเย สาธุ
โ ข เทวานมินท์ สงุมสรณคมน ไหติ, สงุมสรณคมนเหตุ โข

เทวานมินฺท เอวมิเชกฺขเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรี มรณา
 สุกฺตี สกฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ, เต อญฺเญ เทเว ทสฺสี จาเนหิ
 อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายุนา ทิพฺเพน วณฺเณน ทิพฺเพน สุขेณ
 ทิพฺเพน ยสฺเสน ทิพฺเพน อาธิปเตยฺเยน ทิพฺเพหิ รูปेหิ ทิพฺเพหิ
 สทฺเทหิ ทิพฺเพหิ คณฺเฑหิ ทิพฺเพหิ รสฺsehิ ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิตฺติ.

“สาธุ โข มาริส โมคคัลลาน พุทฺธสรณคฺคณํ โหติ ฯเปฯ
 สาธุ โข มาริส โมคคัลลาน ฐมฺมสรณคฺคณํ โหติ ฯเปฯ สาธุ โข
 มาริส โมคคัลลาน สงฺฆสรณคฺคณํ โหติ, สงฺฆสรณคฺคณเหตุ โข
 มาริส โมคคัลลาน เอวมิเชกฺขเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรี
 มรณา สุกฺตี สกฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ, เต อญฺเญ เทเว ทสฺสี
 จาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายุนา ทิพฺเพน วณฺเณน ทิพฺเพน
 สุขेณ ทิพฺเพน ยสฺเสน ทิพฺเพน อาธิปเตยฺเยน ทิพฺเพหิ รูปेหิ
 ทิพฺเพหิ สทฺเทหิ ทิพฺเพหิ คณฺเฑหิ ทิพฺเพหิ รสฺsehิ ทิพฺเพหิ
 โผฏฺฐพฺเพหิตฺติ.

อถ โข สกฺโก เทวานมินฺโท ปญฺจหิ เทวตาเสเตหิ สทฺธิ,
 เยนายสฺมา มหาโมคคัลลาโน, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา आयสฺมนฺตํ
 มหาโมคคัลลानํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ อญฺจาสิ, เอกมฺนตํ จิตฺตํ
 โข สกฺกํ เทวานมินฺทํ आयสฺมา มหาโมคคัลลาโน เอตทวโจ

“สาธุ โข เทวานมินฺท พุทฺธเ อเวจฺจปฺปสาเทน
 สมฺนฺนาคคฺคณํ โหติ ‘อิตฺปิ โส ภควา ฯเปฯ สตฺถา เทวมนุสฺसानํ
 พุทฺโธ ภควาติ, พุทฺธเ อเวจฺจปฺปสาเทน สมฺนฺนาคคฺคณเหตุ โข
 เทวานมินฺท เอวมิเชกฺขเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรี มรณา
 สุกฺตี สกฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ, เต อญฺเญ เทเว ทสฺสี จาเนหิ

อริคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายฺยนา ยเปยฺ ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิ.

สาธุ โข เทวานมินฺท ฐมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมฺนฺนาคมนฺ
โหติ 'สฺวากฺขาโต ภควตา ฐมฺโม ยเปยฺ ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ
วิญญูหิตํ, ฐมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมฺนฺนาคมนฺเหตุ โข เทวานมินฺท
เอวมิเชกฺขเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุกฺติ สกฺกํ โลกํ
อุปฺปชฺชนฺติ ยเปยฺ

สาธุ โข เทวานมินฺท สงฺฆे อเวจฺจปฺปสาเทน สมฺนฺนาคมนฺ
โหติ 'สฺสปฏิปนฺโน ภควโต สวากฺสงฺฆโม ยเปยฺ อนฺุตตริ ปุณฺณกฺุเขตฺตํ
โลกสฺสชาติ, สงฺฆे อเวจฺจปฺปสาเทน สมฺนฺนาคมนฺเหตุ โข
เทวานมินฺท เอวมิเชกฺขเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรี มรณา
สुकฺติ สกฺกํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ ยเปยฺ

สาธุ โข เทวานมินฺท อริยกนฺเตหิ สีเลหิ สมฺนฺนาคมนฺ
โหติ อชณฺเฑหิ ยเปยฺ สฺมาธิสํวตฺตนิเกหิ, อริยกนฺเตหิ สีเลหิ
สมฺนฺนาคมนฺเหตุ โข เทวานมินฺท เอวมิเชกฺขเจ สตฺตา กายสฺส
เกทา ปรี มรณา สุกฺติ สกฺกํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ, เต อญฺเญ เทเว
ทสฺหิ จาเนหิ อริคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายฺยนา ยเปยฺ ทิพฺเพหิ
โผฏฺฐพฺเพหิติ.

“สาธุ โข มาริส โมคฺคัลลฺลน พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน
สมฺนฺนาคมนฺ โหติ 'อิติปิ โส ภควา ยเปยฺ สตฺถา เทวมนุสฺसानํ
พุทฺโธ ภควาติ, พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน สมฺนฺนาคมนฺเหตุ โข
มาริส โมคฺคัลลฺลน เอวมิเชกฺขเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรี
มรณา สุกฺติ สกฺกํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ, เต อญฺเญ เทเว ทสฺหิ
จาเนหิ อริคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน อายฺยนา ยเปยฺ ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิ.

สาธุ โข มาริส^๑ โมคคัลลาน ฐมเม อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนํ โหติ 'สุวากุขาโต ภควตา ฐมโม ๕เปฯ ปจฺจตฺตํ
เวทิตพฺโพ วิญญูหิตี, ฐมเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนเหตุ
โย มาริส โมคคัลลาน เอวมิเชกฺขจฺเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรี
มรณา สุคตํ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ, เต อญฺเเย เทเว ทสฺสี
จาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน आयุํนา ๕เปฯ ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิ.

สาธุ โข มาริส โมคคัลลาน สงฺฆเม อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนํ โหติ 'สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ๕เปฯ
อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ, สงฺฆเม อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนเหตุ โข มาริส โมคคัลลาน เอวมิเชกฺขจฺเจ สตฺตา
กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุคตํ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ, เต
อญฺเเย เทเว ทสฺสี จาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน आयุํนา ๕เปฯ
ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิ.

สาธุ โข มาริส โมคคัลลาน อริยกนฺเตหิ สีเลหิ
สมนฺนาคมนํ โหติ อชฺฌนฺเตหิ ๕เปฯ สมာธิสัมมุตตนิเกหิ, อริยกนฺเตหิ
สีเลหิ สมนฺนาคมนเหตุ โข มาริส โมคคัลลาน เอวมิเชกฺขจฺเจ
สตฺตา กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุคตํ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ,
เต อญฺเเย เทเว ทสฺสี จาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน आयุํนา
๕เปฯ ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิตี.

อถ โข สกฺโก เทวานมินฺโท จหิ เทวตาสเตหิ สทฺธิ
๕เปฯ อถ โข สกฺโก เทวานมินฺโท สตฺตหิ เทวตาสเตหิ สทฺธิ
๕เปฯ อถ โข สกฺโก เทวานมินฺโท อภฺฐหิ เทวตาสเตหิ สทฺธิ
๕เปฯ อถ โข สกฺโก เทวานมินฺโท อสิตฺติยา เทวตาสหสฺเสหิ

^๑ จ.,เท. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ.

สทฐี, เยนายสุมมา มหาโมคคัลลาน, เตนุปสงกมิ; อุปสงกมิตวา
อายสมนตัม มหาโมคคัลลัน อภิวาเทตวา เอกมนตัม อฏฐาสิ, เอกมนตัม
จิตัม ไช สกุกัม เทวานมินทัม อายสุมมา มหาโมคคัลลาน เอตทโวจ

“สาธู ไช เทวานมินท พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนํ โหติ ‘อิตฺปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกโต โลกะวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ
สตถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ, พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนเหตุ ไช เทวานมินท เอวมิธกจฺเจ สตฺตา กายสฺส
ภาทา ปรี มรณา สุกตํ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ, เต อญฺเเย เทเว
ทสฺสี จาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน आयุนา ทิพฺเพน วณฺเณน
ทิพฺเพน สุขेन ทิพฺเพน ยสฺเสน ทิพฺเพน อาธิปเตยฺเยน ทิพฺเพหิ
รูปฺเปหิ ทิพฺเพหิ สทฺเทหิ ทิพฺเพหิ คนฺธฺเรหิ ทิพฺเพหิ รสฺเซหิ
ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิ.

สาธู ไช เทวานมินท ฐมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนํ
โหติ ‘สวากฺขาโต ภควตา ฐมฺโม สนฺทิฏฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก
โอปนยิโก ปจฺจตฺตัม เวทิตพฺโพ วิญญูหิตี, ฐมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนเหตุ ไช เทวานมินท เอวมิธกจฺเจ สตฺตา กายสฺส
ภาทา ปรี มรณา สุกตํ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ เต อญฺเเย เทเว
ทสฺสี จาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน आयุนา ๔เปยฺ ทิพฺเพหิ
โผฏฺฐพฺเพหิ.

สาธู ไช เทวานมินท สงฺฆเ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนํ
โหติ ‘สฺสปฏิบัติปฺนโน ภควโต สวากสงฺโฆ อชฺฐปฏิบัติปฺนโน ภควโต
สวากสงฺโฆ ญายปฏิบัติปฺนโน ภควโต สวากสงฺโฆ สามิจิปฏิบัติปฺนโน

ภควโต สาวกสงฺโฆ ยทิทํ จตตาริ ปุริสยฺกานิ อญฺจ ปุริสปุคฺคลา
เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณฺเนยฺโย
อญฺชลิกรณฺเณยฺโย อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺขเขตฺตํ โลกสฺสาติ, สงฺฆे
อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนเหตุํ โข เทวานมินฺท เอวมิชฺเชจฺเจ
สตฺตา กายสฺส เกทา ปริ มรณา สุกฺติํ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ,
เต อญฺเฆ เทเว ทสฺหิ จาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน आयฺนา
ขเปยฺ ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิ.

สาธุ โข เทวานมินฺท อริยกนฺเตหิ สีเลหิ สมนฺนาคมนํ
โหติ อชณฺเฑหิ อจฺฉิพุทฺเทหิ อสพฺเพหิ อกมฺมาเสหิ ภูทิสฺสเสหิ
วิญญฺปสฺตเถหิ อปฺรามญฺเจหิ สมาริสํวตฺตนิเกหิ, อริยกนฺเตหิ สีเลหิ
สมนฺนาคมนเหตุํ โข เทวานมินฺท เอวมิชฺเชจฺเจ สตฺตา กายสฺส
เกทา ปริ มรณา สุกฺติํ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ, เต อญฺเฆ เทเว
ทสฺหิ จาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน आयฺนา ทิพฺเพน วณฺเณน
ทิพฺเพน สุชนฺ ทิพฺเพน ยเสนฺ ทิพฺเพน อาธิปเตยฺเยน ทิพฺเพหิ
รูปฺเพหิ ทิพฺเพหิ สทฺเทหิ ทิพฺเพหิ คณฺเฑหิ ทิพฺเพหิ รเสนฺ
ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิ.

“สาธุ โข มาริส โมคคัลลน พุทฺธเต อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนํ โหติ ‘อิตฺปิ โส ภควา ขเปยฺ สตฺธา เทวมนุสฺसानํ
พุทฺโธ ภควาติ, พุทฺธเต อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนเหตุํ โข
มาริส โมคคัลลน เอวมิชฺเชจฺเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปริ
มรณา สุกฺติํ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ, เต อญฺเฆ เทเว ทสฺหิ
จาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน आयฺนา ขเปยฺ ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิ.

สาธุ โข มาริส โมคคัลลน ฐมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน

สมนฺนาคมนํ โหติ 'สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม อปฺเปยฺย ปจฺจตฺตํ
เวทิตพฺโพ วิญญูหิตี, ธมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคมนเหตุ
โฆ มาริส โมคฺคัลลาน เอวมิเชกฺขเจ สตฺตา กายสฺส เกทา ปรี
มรณา สุคตฺตี สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ, เต อญฺเเย เทเว ทสฺสี
จาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน आयุํนา อปฺเปยฺย ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิ.

สาธุ โฆ มาริส โมคฺคัลลาน สงฺฆे อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนํ โหติ 'สฺสปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ อปฺเปยฺย
อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสชาติ, สงฺฆे อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคมนเหตุ โฆ มาริส โมคฺคัลลาน เอวมิเชกฺขเจ สตฺตา
กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุคตฺตี สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ, เต
อญฺเเย เทเว ทสฺสี จาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน आयุํนา อปฺเปยฺย
ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิ.

สาธุ โฆ มาริส โมคฺคัลลาน อริยกนฺเตหิ สีเลหิ
สมนฺนาคมนํ โหติ อชฺฌตฺเตหิ อปฺเปยฺย สฺมาธิสํวตฺตนิเกหิ, อริยกนฺเตหิ
สีเลหิ สมนฺนาคมนเหตุ โฆ มาริส โมคฺคัลลาน เอวมิเชกฺขเจ
สตฺตา กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุคตฺตี สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺติ,
เต อญฺเเย เทเว ทสฺสี จาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ ทิพฺเพน आयุํนา
ทิพฺเพน วณฺณเณ ทิพฺเพน สุชนฺ ทิพฺเพน ยสฺเสน ทิพฺเพน
อาธิปเตยฺเยน ทิพฺเพหิ รุเปหิ ทิพฺเพหิ สทฺเทหิ ทิพฺเพหิ กนฺธเหิ
ทิพฺเพหิ รสเหิ ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิตี. ทสฺม.

๑๑. จันทนสุตต์

[๓๕๒] อถ โข จันทโน เทวปุตโต ๕เปฯ อถ โข
สุยาโม เทวปุตโต ๕เปฯ อถ โข สหตุสโต เทวปุตโต ๕เปฯ อถ
โข สุนิมมิตโต เทวปุตโต ๕เปฯ อถ โข วสวตติ เทวปุตโต ๕เปฯ
(อิเม ปณจ เปยยาสา,^๑ ยถา สกโก เทวานมินโท, ตถา
วิตถาเรตพุพาติ.^๒) เอกาทสม.

โมคคัลลานสัมมุตต์ สมตต์.

ตสสุทฺถทาน

สวิตกกาวิตกภณจ สุขเขน จ^๓ อุเปกขโก
อากาสนุเจว วิณฺณานํ อากิณฺจณฺณา เนวสนฺณินา^๔
อนิมิตฺโต จ สกโก จ จันทเนกาทเสน จาติ.

^๑ จ. เปยยาลี

^๓ หมายเหตุ 27/05/2566
อ. จสโก น ทิสสติ.

^๒ อ. วิตถาเรตพุพานิ

^๔ จ.,เท. อากิณฺจ เนวสนฺณินา อ. อากิณฺจเนวสนฺณินา

๗. จิตตสังยุตต์^๑

๑. สญโฆชนสูตร

[๓๔๓] เอกัง สมยํ สมพหุลา เถรา ภิกขุ มจฺฉิกาสนฺนเต
วิหรนฺติ อมฺพาฏฺกวเน. เตเน โข ปน สมเยน สมพหุลาณํ เถราณํ
ภิกขุณํ ปจฺจามตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตานํ มณฺทลมาเพ
สนฺนิสินฺหานํ สนฺนิปตฺตานํ อยมนฺตฺรากถา อุทฺปาที “สญโฆชนนฺติ วา
อาวุโส ‘สญโฆชนียา ฐมาตี วา อิเม ฐมา นานตฺถา
นानาพฺยณฺชนา, อุทาหุ เอกตฺถา พฺยณฺชนเมว นานนฺติ.
ตตฺเรกจฺเจหิ เถเรหิ ภิกขุหิ เอวํ พฺยากตํ โหติ “สญโฆชนนฺติ วา
อาวุโส ‘สญโฆชนียา ฐมาตี วา อิเม ฐมา นานตฺถา เจว
นानาพฺยณฺชนา จาติ. เอกจฺเจหิ เถเรหิ ภิกขุหิ เอวํ พฺยากตํ
โหติ “สญโฆชนนฺติ วา อาวุโส ‘สญโฆชนียา ฐมาตี วา อิเม
ฐมา เอกตฺถา พฺยณฺชนเมว นานนฺติ.

เตเน โข ปน สมเยน จิตฺโต คหปติ มิคปถกํ อนุปฺปตฺโต
โหติ เกณจิเทว กรณียेเน. อสฺโสสิ โข จิตฺโต คหปติ “สมพหุลาณํ
กิร เถราณํ ภิกขุณํ ปจฺจามตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตานํ มณฺทลมาเพ
สนฺนิสินฺหานํ สนฺนิปตฺตานํ อยมนฺตฺรากถา อุทฺปาที “สญโฆชนนฺติ วา
อาวุโส ‘สญโฆชนียา ฐมาตี วา อิเม ฐมา นานตฺถา
นानาพฺยณฺชนา, อุทาหุ เอกตฺถา พฺยณฺชนเมว นานนฺติ.
ตตฺเรกจฺเจหิ เถเรหิ ภิกขุหิ เอวํ พฺยากตํ “สญโฆชนนฺติ วา
อาวุโส ‘สญโฆชนียา ฐมาตี วา อิเม ฐมา นานตฺถา เจว
นानาพฺยณฺชนา จาติ. เอกจฺเจหิ เถเรหิ ภิกขุหิ เอวํ พฺยากตํ

^๑ สฺยา. จิตตคหปติปจฺจาสยฺยุตฺตํ

“สญโฆชนนุติ วา อาวุโส ‘สญโฆชนินยา ฐมาติ วา อิมะ ฐมา เอกตถา พุณณชนเมว นานนุติ.

อถ โข จิตโต คหปติ, เยน เถรา ภิกขุ, เตนุปลสงกมิ; อุปสงกมิตวา เถเร ภิกขุ อภิวาเทตวา เอกมนตัม นิสีทิ, เอกมนตัม นิสินโน โข จิตโต คหปติ เถเร ภิกขุ เอตทโวจ “สุตเมตัม” ภาณเต ‘สมพหุลานัน กิร เถรานัน ภิกขูนัน ปจจนาภตตัม ปิณฺฑปาตปฏิกกนฺตานัน มณฺฑลมาเพ สนนินฺนินานัน สนนินฺนิตานัน อยมนฺตรากถา อุทปาเท ‘สญโฆชนนุติ วา อาวุโส ‘สญโฆชนินยา ฐมาติ วา อิมะ ฐมา นานตถา นานาพุณณชนา, อุทาทุ เอกตถา พุณณชนเมว นานนุติ. เอกจฺเจहि เถเรहि ภิกขุहि เอวํ พุยากตัม “สญโฆชนนุติ วา อาวุโส ‘สญโฆชนินยา ฐมาติ วา อิมะ ฐมา นานตถา เจว นานาพุณณชนา จาติ. เอกจฺเจहि เถเรहि ภิกขุहि เอวํ พุยากตัม “สญโฆชนนุติ วา อาวุโส ‘สญโฆชนินยา ฐมาติ วา อิมะ ฐมา เอกตถา พุณณชนเมว นานนุติ.

“เอวํ คหปตฺตีติ.

“สญโฆชนนุติ วา ภาณเต ‘สญโฆชนินยา ฐมาติ วา อิมะ ฐมา นานตถา เจว นานาพุณณชนา จ, เตนहि ภาณเต อุปมัม^๒ กริสฺสามิ, อุปมายปิเชกจฺเจ วิญญู ปุริสา ภาสิตสฺส อตถัม อาชานนุติ.

เสยฺยถาปิ ภาณเต กาโฬ จ พลีพทฺโท” โอทาทโต จ พลีพทฺโท เอเกน ทาเมน วาโยตเตน วา สัมมุตตา อสฺสุ, โย นุ โข เอวํ วเทยฺย ‘กาโฬ พลีพทฺโท โอทาทสฺส พลีพทฺทสฺส สญโฆชนนุ, โอทาทโต พลีพทฺโท กาพสฺส พลีพทฺทสฺส สญโฆชนนุติ. สมฺมา นุ โข โส วทมานโน วเทยฺยาติ.

^๑ ม.พ.อ. ๒๗/๐๕/๒๕๖๖

^๒ จ.,เท. สุตฺ เมตัม

^๓ จ.,เท.,อ. อุปมัม โว

^๔ อ. พลีพทฺโท, เอวมฺปิริ.

“โน เหติ คหปติ. น โข คหปติ กาโฬ พลิปทโท
โอทาตสฺส พลิปททสฺส สญฺโฆชนํ, นปิ โอทาโต พลิปทโท
กาฬสฺส พลิปททสฺส สญฺโฆชนํ, เยน โข เต เอเกน ทาเมน วา
โยตฺเตน วา สัณฺฑิตา, ตํ ตตฺถ สญฺโฆชนนฺติ.

“เอวเมว โข ภนฺเต น จกฺขุ รูปานํ สญฺโฆชนํ, น รูปา
จกฺขุสฺส สญฺโฆชนํ, ยญฺจ ตตฺถ ตทฺถายํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ
จฺนฺทราโค, ตํ ตตฺถ สญฺโฆชนํ. น โสติ สทฺธานํ อเปย น
ฆานํ คณฺฐานํ อเปย น ชิวฺหา รสํ อเปย น กาโย
โฆฏฺฐพฺพานํ สญฺโฆชนํ, น โฆฏฺฐพฺพา กายสฺส สญฺโฆชนํ, ยญฺจ
ตตฺถ ตทฺถายํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ จฺนฺทราโค, ตํ ตตฺถ สญฺโฆชนํ.
น มโน ฆมฺมานํ สญฺโฆชนํ, น ฆมฺมา มนสฺส สญฺโฆชนํ. ยญฺจ
ตตฺถ ตทฺถายํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ จฺนฺทราโค, ตํ ตตฺถ สญฺโฆชนนฺติ.

“ลาภา เต คหปติ, สฺสทฺธํ เต คหปติ, ยสฺส เต คมฺภีเร
พฺพุทฺทวเจเน ปญฺญาจกฺขุ กมฺมตีติ. ปจฺมํ.

๒. ปจฺมอัสสิทตฺตสฺสุตฺตํ

[๓๔๔] เอกํ สมยํ สมฺพหฺลสา เถรา ภิกฺขุ มจฺฉิกาสนฺนเท
วิหรนฺติ อมฺพาฏฺฐกฺวเน. อถ โข จิตฺโต คหปติ, เยน เถรา ภิกฺขุ,
เตนุสฺสํกมิ; อุปฺสงฺกมิตฺวา เถเร ภิกฺขุ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ
นิสีทิ, เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข จิตฺโต คหปติ เถเร ภิกฺขุ
เอตทวโจ “อธฺวาเสนฺตุ เม ภนฺเต เถรา สุวาทนาย ภตฺตนฺติ.
อธฺวาเสสฺสุ โข เถรา ภิกฺขุ ตฺถนฺทึภาเวเน. อถ โข จิตฺโต คหปติ
เถรานํ ภิกฺขุนํ อธฺวาสนํ วิทิตฺวา อุมฺมาจายาสนา เถเร ภิกฺขุ
อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ. อถ โข เถรา ภิกฺขุ

ตสสา รตติยา อจฺเจน ปุพฺพณฺหสมยํ นีวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย,
 เยน จิตฺตสฺส คหปติโน นีเวสนํ, เตนุปสงฺกมึสฺส; อุปสงฺกมิตฺวา
 ปณฺณตฺเต อาสเน นิสิตึสฺส.

อถ โข จิตฺโต คหปติ, เยน เถรา ภิกฺขุ, เตนุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา เถเร ภิกฺขุ อภีวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสิติ, เอกมฺนตํ
 นิสินฺโน โข จิตฺโต คหปติ आयสฺมนตํ เถโร เอตทวโจ “ชาตฺถนํนตฺตํ
 ชาตฺถนํนตฺตนฺติ ฆนฺเต เถร วุจฺจติ, กิตฺตาวตา ฆุ โข ฆนฺเต
 ชาตฺถนํนตฺตํ วุตฺตํ ฆควตฺติ. เอวํ วุตฺเต, आयสฺมา เถโร ตฺถนํ
 อโหสิ. ทฺติยมฺปิ โข จิตฺโต คหปติ आयสฺมนตํ เถโร เอตทวโจ
 “ชาตฺถนํนตฺตํ ชาตฺถนํนตฺตนฺติ ฆนฺเต เถร วุจฺจติ, กิตฺตาวตา ฆุ
 โข ฆนฺเต ชาตฺถนํนตฺตํ วุตฺตํ ฆควตฺติ. ทฺติยมฺปิ โข आयสฺมา
 เถโร ตฺถนํ อโหสิ. ตติยมฺปิ โข จิตฺโต คหปติ आयสฺมนตํ เถโร
 เอตทวโจ “ชาตฺถนํนตฺตํ ชาตฺถนํนตฺตนฺติ ฆนฺเต เถร วุจฺจติ,
 กิตฺตาวตา ฆุ โข ฆนฺเต ชาตฺถนํนตฺตํ วุตฺตํ ฆควตฺติ. ตติยมฺปิ
 โข आयสฺมา เถโร ตฺถนํ อโหสิ.

เตน โข ปน สมเยน आयสฺมา อีสิตฺโต ตสฺมี
 ภิกฺขุสงฺฆे สพฺพทวโก โหติ. อถ โข आयสฺมา อีสิตฺโต
 आयสฺมนตํ เถโร เอตทวโจ “พฺยากรอมํ ฆนฺเต เถร จิตฺตสฺส
 คหปติโน เอตํ ปณฺหนติ. “พฺยากรโรหิ ตฺวํ [^๑] อีสิตฺต จิตฺตสฺส
 คหปติโน เอตํ ปณฺหนติ.

“เอวํ หิ ตฺวํ คหปติ ปุจฺจสิ ‘ชาตฺถนํนตฺตํ ชาตฺถนํนตฺตนฺติ
 ฆนฺเต เถร วุจฺจติ, กิตฺตาวตา ฆุ โข ฆนฺเต ชาตฺถนํนตฺตํ วุตฺตํ
 ฆควตฺติ.

หมตอายุ 27/05/2566

เอวํ ฆนฺเต.

^๑ ฉ.,เท. อาวุโส

“อิทํ โข คหปติ ชาติุนานตฺตํ วุตฺตํ ภควตา: จกฺขุชาติ
รูปชาติ จกฺขุวิญญาณชาติ ๕เป๕ มโนชาติ ฌมฺมชาติ
มโนวิญญาณชาติ. เอตฺตาวตา โข คหปติ ชาติุนานตฺตํ วุตฺตํ
ภควตาติ.

อถ โข จิตฺโต คหปติ อายสฺมโต อิสฺสิทตฺตสฺส ภาสิตํ
อภินนฺทิตฺวา อนฺนโมทิตฺวา เถเร ภิกฺขุ ปณฺเฑน ชาทนีเยน
โกชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปสิ สมฺปวาเรสิ. อถ โข เถรา ภิกฺขุ
ภุตฺตาวินฺ โอณิตปตฺตปาณินฺ อุมฺมจายาสนา ปกฺกมฺมึสุ. อถ โข
อายสฺมา เถโร อายสฺมนฺตํ อิสฺสิทตฺตํ เอตทวโจ “สาธุ โข ตวํ
อาวุโส อิสฺสิทตฺต เอโส ปณฺโห ปฏฺฐิภาสิ, เนโส ปณฺโห มํ
ปฏฺฐิภาสิ. เตนหาวุโส อิสฺสิทตฺต ยทา อณฺณถาปิ เอวฺรุโป ปณฺโห
อาคจฺเจยฺย, ตณฺเฆเวตฺถ ปฏฺฐิภาเสยฺยาสีติ.” ทุติยํ.

๓. ทุติยอิสฺสิทตฺตสฺสุตฺตํ

[๓๔๕] เอกํ สมยํ สมฺพหฺลสา เถรา ภิกฺขุ มจฺฉิกาสนฺนเต
วิหรนฺติ อมฺพาฏฺกวเน. อถ โข จิตฺโต คหปติ, เยน เถรา ภิกฺขุ,
เตนฺอุปสงฺกมฺ; อุปสงฺกมิตฺวา เถเร ภิกฺขุ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ
นิสฺสีทิ, เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข จิตฺโต คหปติ เถเร ภิกฺขุ
เอตทวโจ “อริวาสเนตฺถ เม ฆนฺเต เถรา สุวตฺตนาถ ภาตฺตนฺติ.
อริวาสสุ โข เถรา ภิกฺขุ ตณฺหีภาเวน. อถ โข จิตฺโต คหปติ
เถรานํ ภิกฺขุนํ อริวาสนํ วิทิตฺวา อุมฺมจายาสนา เถเร ภิกฺขุ
อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ. อถ โข เถรา ภิกฺขุ
ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรรมาทาย,

เยน จิตตสส คหปตีสส นิเวสนํ, เตนุปลงกมึสฺ; อุปสงกมิตฺวา
ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิสฺ.

อถ โข จิตฺโต คหปติ, เยน เถรา ภิกฺขุ, เตนุปลงกมึ;
อุปสงกมิตฺวา เถเร ภิกฺขุ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ, เอกมนฺตํ
นิสินฺโน โข จิตฺโต คหปติ आयสฺมนฺตํ เถรํ เอตทโวจ “ยา อีมา
ภนฺเต เถร อเนกวิหิตา ทิฏฺฐิโย โลเก อุปฺปชฺชนฺติ ‘สสฺสโต
โลโกติ วา, ‘อสสฺสโต โลโกติ วา, ‘อนฺตฺวา โลโกติ วา,
‘อนนฺตฺวา โลโกติ วา, ‘ตํ ชีวํ ตํ สรรนฺติ วา, ‘อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ
สรรนฺติ วา, ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา, ‘น โหติ ตถาคโต
ปริ มรณาติ วา, ‘โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา,
‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา. (ยานิ จิมานิ
ทฺวาสฺสจฺจิตฺตจฺจิตตานิ พุรหฺมชาเล ภณิตานิ), อีมา นฺุ โข ภนฺเต
ทิฏฺฐิโย กิสมิํ สติ โหนฺติ, กิสมิํ อสติ น โหนฺตํ.

เอวํ วุตฺเต, आयสฺมา เถโร ตฺถนฺเห อโหสิ. ทฺติยมฺปิ โข จิตฺโต
คหปติ ๔เปยฺย ตติยมฺปิ โข จิตฺโต คหปติ आयสฺมนฺตํ เถรํ เอตทโวจ
“ยา อีมา ภนฺเต เถร อเนกวิหิตา ทิฏฺฐิโย โลเก อุปฺปชฺชนฺติ ‘สสฺสโต
โลโกติ วา, ‘อสสฺสโต โลโกติ วา, ‘อนฺตฺวา โลโกติ วา, ‘อนนฺตฺวา
โลโกติ วา, ‘ตํ ชีวํ ตํ สรรนฺติ วา, ‘อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ สรรนฺติ วา,
‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา, ‘น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา,
‘โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา, ‘เนว โหติ น น
โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา. (ยานิ จิมานิ ทฺวาสฺสจฺจิตฺตจฺจิตตานิ
พุรหฺมชาเล ภณิตานิ), อีมา นฺุ โข ภนฺเต ทิฏฺฐิโย กิสมิํ สติ โหนฺติ,
กิสมิํ อสติ น โหนฺตํ. ตติยมฺปิ โข आयสฺมา เถโร ตฺถนฺเห อโหสิ.

เตน โข ปน สมเยน आयสุมมา อิสิตตโต ตสมี ภิกขุสงฺฆเม
สพฺพนวกโก โหติ. อถ โข आयสุมมา อิสิตตโต आयสุมนฺตํ เถร
เอตทวโจ “พฺยากรโหมหิ ฆนฺเต เถร จิตฺตสฺส คหปติโน เอตํ ปณฺหนติ.

“พฺยากรโรหิ ตวํ อาวุโส อิสิตตต จิตฺตสฺส คหปติโน เอตํ
ปณฺหนติ.

“เอวํ หิ ตวํ คหปติ ปุจฺฉสิ ‘ยา อิมมา ฆนฺเต เถร
อนเภาวิหิตา ทิฏฺฐิโย โลเก อุปฺปชฺชนฺติ ‘สสฺสโต โลโกติ วา,
‘อสสฺสโต โลโกติ วา, ‘อนฺตวา โลโกติ วา, ‘อนนฺตวา โลโกติ วา
ฯเปฯ อิมมา นฺ โข ฆนฺเต ทิฏฺฐิโย กิสมิ สติ โหนฺติ, กิสมิ อสตี
น โหนฺตีสติ.

เอวํ ฆนฺเต.

“ยา อิมมา คหปติ อนเภาวิหิตา ทิฏฺฐิโย โลเก อุปฺปชฺชนฺติ
‘สสฺสโต โลโกติ วา, ‘อสสฺสโต โลโกติ วา, ‘อนฺตวา โลโกติ วา,
‘อนนฺตวา โลโกติ วา, ‘ตํ ชีวํ ตํ สรีรฺนฺติ วา, ‘อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ
สรีรฺนฺติ วา, ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณฺนาติ วา, ‘น โหติ ตถาคโต
ปริ มรณฺนาติ วา, ‘โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปริ มรณฺนาติ วา,
‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณฺนาติ วา. (ยานิ จิมานิ
ทฺวาสนฺนิจิตฺตจิตฺตานิ พุรหฺมชาเล ภณฺิตานิ), อิมมา โข คหปติ
ทิฏฺฐิโย สกฺกายทิฏฺฐิยา สติ โหนฺติ, สกฺกายทิฏฺฐิยา อสตี น
โหนฺตีสติ.

“กถํ ปน ฆนฺเต สกฺกายทิฏฺฐิ โหตีสติ.

หมดอายุ 27/05/2566

“อิธ คหปติ อสฺสุตฺวา ปุณฺณชฺชนโน อริยานํ อทสฺสาวิ
อริยธมฺมสฺส อโกวิทอ อริยธมฺเม อวินีโต, สปปุริสาณํ อทสฺสาวิ

สปรุสฺสธมฺมสฺส อโกวิทฺโธ สปรุสฺสธมฺเม อวินีโต รูปํ อตฺตโต
 สมฺนุสฺสติ, รูปวณฺตํ วา อตฺตาทนํ, อตฺตนิ วา รูปํ, รูปสฺมึ วา
 อตฺตาทนํ. เวทณํ อตฺตโต สมฺนุสฺสติ, ๔เปฺยฺย สณฺณํ ๔เปฺยฺย สงฺขารํ
 ๔เปฺยฺย วิญฺญานํ อตฺตโต สมฺนุสฺสติ, วิญฺญาณวณฺตํ วา อตฺตาทนํ,
 อตฺตนิ วา วิญฺญาณํ, วิญฺญาณสฺมึ วา อตฺตาทนํ. เอวํ โข คหปติ
 สกฺกาเยทิกฺกจฺจิ โหตีติ.

“กถํ ปน ภาณเต สกฺกาเยทิกฺกจฺจิ น โหตีติ.

“อิธ คหปติ สุตวา อริยสาวโก อริยานํ ทสฺสาวี
 อริยธมฺมสฺส โกวิทฺโธ อริยธมฺเม วินีโต,^๑ สปรุสฺสาทนํ ทสฺสาวี
 สปรุสฺสธมฺมสฺส โกวิทฺโธ สปรุสฺสธมฺเม วินีโต” น รูปํ อตฺตโต
 สมฺนุสฺสติ, น รูปวณฺตํ วา อตฺตาทนํ, น อตฺตนิ วา รูปํ, น
 รูปสฺมึ วา อตฺตาทนํ. น เวทณํ ๔เปฺยฺย น สณฺณํ ๔เปฺยฺย น สงฺขารํ
 ๔เปฺยฺย น วิญฺญานํ อตฺตโต สมฺนุสฺสติ, น วิญฺญาณวณฺตํ วา
 อตฺตาทนํ, น อตฺตนิ วา วิญฺญาณํ, น วิญฺญาณสฺมึ วา อตฺตาทนํ.
 เอวํ โข คหปติ สกฺกาเยทิกฺกจฺจิ น โหตีติ.

“กุกฺโข ภาณเต อโยโย อีสิตฺตโต อากจฺจตีติ.

“อวนฺตียา โขหํ คหปติ อากจฺจามิติ.

“อตุฏฺฐิ ภาณเต อวนฺตียา อีสิตฺตโต นาม กุลปฺตโต อมฺหากํ
 อธิกฺกจฺจสหาโย ปพฺพชฺชิตฺ, ทิกฺกจฺจํ โส อายสฺมตฺตาติ.

“เอวํ คหปตีติ.

“กหํ ญฺ โข โส^๒ ภาณเต อายสฺมา เอตฺรหิ วิหฺรตีติ. เอวํ
 วุตฺเต, อายสฺมา อีสิตฺตโต ตฺวณฺหิ อโหสิ. อโยโย โน ภาณเต
 อีสิตฺตโตติ.

^๑ น., เท., อี. สวินีโต

^๒ อี. อโย ปาโจ น ทิสฺสติ.

“เอวํ คหปตฺติ.

“อภีรมตุ ภาณเต อโยโย อสิตตโต มจฺจิกาสนฺนเต รณณียํ
อมฺพาฏกวนํ, อหํ อโยยสฺส อสิตตตสฺส อสฺสกุํ กริสฺสามิ
จิวรปิตฺตปาตเสนาสนคิลานปจฺจยภสชฺชปริกฺขารานนฺติ.

“กลฺยาณํ วุจฺจติ คหปตฺติ.

อถ โข จิตฺโต คหปติ อายสฺมโต อสิตตตสฺส ภาสิตํ
อภินนฺทิตฺวา อนฺนโมทิตฺวา เถเร ภิกฺขุ ปณฺเฑน ชาทนีเยน
โกชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปสิ สมฺปวาเรสิ. อถ โข เถรา ภิกฺขุ
ภุตฺตาวิโน อนฺนิตปตฺตปาณิโน อญฺญาสาสนา ปกฺกมฺมึสุ. อถ โข
อายสฺมา เถโร อายสฺมนฺตํ อสิตตตํ เอตทวโจ “สาธุ โข ตว”
อาวุโส อสิตตตํ เอโส ปณฺโห ปฏฺฐาสิ, เนโส ปณฺโห มม
ปฏฺฐาสิ. เตนหาวุโส อสิตตตํ ยทา อณฺณถาปิ^๒ เอวรूपํ ปณฺโห
อาคจฺเจยฺย, ตณฺเฆเวตฺถ ปฏฺฐาเสยฺยาสีติ.” อถ โข อายสฺมา
อสิตตโต เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย มจฺจิกาสนฺนทฺมฺหา
ปกฺกามิ. ยํ มจฺจิกาสนฺนทฺมฺหา ปกฺกามิ, ตถา ปกฺกนฺโตว อโหสิ.
น ปุณฺ ปจฺจาคจฺฉิตฺติ. ตติยํ.

๔. มหกปาฏิหาริยสูตร

[๓๔๖] เอกํ สมยํ สมฺพหฺลลา เถรา ภิกฺขุ มจฺจิกาสนฺนเต
วิหรนฺติ อมฺพาฏกวนเ. อถ โข จิตฺโต คหปติ, เยน เถรา ภิกฺขุ,
เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เถเร ภิกฺขุ อภีวาเทตฺวา เอกมนฺตํ
นิสฺสีทิ, เอกมนฺตํ นิสฺสินฺโน โข จิตฺโต คหปติ เถเร ภิกฺขุ

^๑ ฉ., เท., อ. ตํ

^๒ อ. อณฺณถาปิ

^๓ อ. ปฏฺฐาเสยฺยาสีติ

เอตทโวจ “อธิวาเสนตุ เม ภนเต” เถรา สุวตนาย โคกุล
ภตตนต์. อธิวาเสสุ โข เถรา ภิกขุ ตุน्हีภาเวน. อถ โข จิตโต
คหปติ เถรานํ ภิกขุณํ อธิวาสนํ วิทิตวา อุฏฺฐายาสนา เถเร
ภิกขุ อภิวาเทตวา ปทกฺขิณํ กตวา ปกฺกามิ. อถ โข เถรา
ภิกขุ ตสฺสา รตติยา อจฺจเยน ปุพฺพณฺหสมยํ นีวาเสตวา
ปตฺตจิวรมาทาย, เยน จิตฺตสฺส คหปติโน โคกุลํ, เตนฺอุปสงฺกมึสุ;
อุปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสิตึสุ.

อถ โข จิตโต คหปติ เถเร ภิกขุ ปณฺเฑน สปปิปปายาเสน
สหตฺถา สนฺตปฺเปสิ สมฺปวาเรสิ. อถ โข เถรา ภิกขุ ภูตฺตาวินो
โณนิตปตฺตปาณิโน อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมึสุ. จิตฺโตปิ โข คหปติ
“เสสํ วิสขฺเขธาติ วตฺวา เถเร ภิกขุ ปิฎฺฐิจิตฺโต ปิฎฺฐิจิตฺโต อนฺุพฺนฺธิ.
เตน โข ปน สมเยน อุณฺ्हํ โหติ กุฎฺฐิจิตฺตํ, เต จ เถรา ภิกขุ
ปเวลิยมาเนน มณฺเฎ กาเยน คจฺจนฺติ, ยถา ตํ โภชนํ ภูตฺตาวินो.

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา มหโก ตสฺมี ภิกขุสงฺฆे
สพฺพนโว” โหติ. อถ โข อายสฺมา มหโก อายสฺมนฺตํ เถรํ
เอตทโวจ “สาธุ ขวสฺส ภนเต เถรสฺส” สีตโก จ วาโต
วาเยยฺย, อพฺภสํปฺลาโป” จ อสฺส, เทโว จ เอกเมกํ ผุสเยยฺยาติ.”
“สาธุ ขวสฺส อาวุโส มหก ยํ สีตโก จ วาโต วาเยยฺย,
อพฺภสํปฺลาโป จ อสฺส, เทโว จ เอกเมกํ ผุสเยยฺยาติ. อถ โข
อายสฺมา มหโก ตถารูปํ อิทฺฐาภิสงฺขารํ อภิสงฺขริ, ยถายํ” สีตโก จ
วาโต วายิ, อพฺภสํปฺลาโป จ อสฺส, เทโว จ เอกเมกํ ผุสสิ.

^๑ อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

หนฺตอัย 27/05/2566

ฉ.,เท. เถร อ. เถร ยํ

^๔ ฉ.,เท.,อ. ผุสเยยฺยาติ

^๒ ฉ.,เท.,อ. สพฺพนวโก

^๔ อ. อพฺภสฺมวฺลาโป

^๖ ฉ.,เท.,อ. ยถา

อถ โข จิตตสฺส คหปติโน เอตทโหสิ “โย โข อิมสฺมี ภิกฺขุสงฺฆเม
สพฺพนโว ภิกฺขุ, ตสฺสายํ เอวฺรูป โอิทฺธานุภาโวติ. อถ โข
อายุสฺมา มหโก อารามํ สมฺปาปฺนิตฺวา อายุสมฺนตํ เถรํ เอตทโวจ
“อลเมตฺตาวตา ฆนฺเต เถราติ.

“อลเมตฺตาวตา อาวุโส มหก, กตเมตฺตาวตา อาวุโส มหก,
ปฺปชิตเมตฺตาวตา อาวุโส มหกาติ. อถ โข เถรา ภิกฺขุ ยถาวิหารํ
อคมฺสฺ, อายุสฺมาปि มหโก สกํ วิหารํ อคมาสิ.

อถ โข จิตฺโต คหปติ, เยนายสฺมา มหโก, เตนฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา สายสมฺนตํ มหกํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ,
เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข จิตฺโต คหปติ อายุสมฺนตํ มหกํ เอตทโวจ “สาธุ
เม ฆนฺเต อโยโย มหโก อุตฺตริมนุสฺสชฺชมํ อิทธิปาฏิหาริยํ ทสฺเสตฺตุติ.

“เตนหิ ตฺวํ คหปติ อาพินฺนเต อุตฺตราสงฺคํ ปณฺณเปตฺวา
ติณฺทลาปํ โโอกาเสหิตฺติ. “เอวฺมฆนฺเตติ โข จิตฺโต คหปติ อายุสมฺโต
มหกสฺส ปฏิสสฺสฺวา อาพินฺนเต อุตฺตราสงฺคํ ปณฺณเปตฺวา ติณฺทลาปํ
โโอกาเสสิ. อถ โข อายุสฺมา มหโก วิหารํ ปวิสิตฺวา สจฺจิมภฺกั
ทตฺวา ตถารูปํ อิทฺธาภิสงฺขารํ อภิสงฺขริ, ยถา ตาพจฺฉนฺคฺคเพน จ
อคฺคพฺพนฺตริกาย จ อจฺฉิ” นิกฺขมิตฺวา ติณฺทานิ ฌาเปสิ, น
อุตฺตราสงฺคํ ฌาเปสิ. อถ โข จิตฺโต คหปติ อุตฺตราสงฺคํ
ปปฺโปฏฺเฏตฺวา^๑ สํวิคฺโค โลมหญฺจชาโต เอกมฺนตํ อฏฺฐาสิ. อถ โข
อายุสฺมา มหโก วิหารา นิกฺขมิตฺวา จิตฺตํ คหปตึ เอตทโวจ
“อลเมตฺตาวตา คหปตึติ.

“อลเมตตาวตา ฆนเต มหก, กตเมตตาวตา ฆนเต มหก,
 ปุชิตเมตตาวตา ฆนเต มหก, อภิรมตฺ ฆนเต อโยโย มหโก
 มจฺจิกาสณฺฑเท รณณียํ อมฺพาฏกวนํ, อหํ อโยยสฺส มหกสฺส อุตฺตํ
 กริสฺสามิ จีวรปิณฑปาตเสนาสนคิลานปัจจยเภสชฺชปริขารานนฺติ.

“กลุยาณํ วุจฺจติ คหปตฺติ. อถ โข อายสฺมา มหโก
 เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย มจฺจิกาสณฺฑมฺหา ปกฺกามิ.
 ยํ มจฺจิกาสณฺฑมฺหา ปกฺกามิ, ตถา ปกฺกนฺโตว อโหสิ. น ปุณ
 ปจฺจาคจฺฉิตฺติ. จตฺตํ.

๕. ปจฺมกามภูตฺตํ

[๓๔๗] เอกํ สมยํ อายสฺมา กามภู มจฺจิกาสณฺฑเท วิหริติ
 อมฺพาฏกวนเ. อถ โข จิตฺโต คหปติ, เยนายสฺมา กามภู,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ กามภํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ
 นิสิตฺติ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข จิตฺตํ คหปติ อายสฺมา กามภู
 เอตทวโจ “วุตฺตมิตํ คหปติ

‘เนลฺงโค เสตปจฺฉาโท เอกาโร วตฺตตฺติ รโถ
 อนินฺนํ ปสฺส อายนฺตํ จินฺนโสตํ อพฺนฺชนนฺติ.

“อิมสฺส นฺ โข คหปติ สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส กถํ วิตฺถาเรน
 อตฺโถ ทฏฺฐพฺโพติ. “กึ นฺ โข เอตํ ฆนเต ภควตา ภาสิตนฺติ.

“เอวํ คหปตฺติ.

“เตนหิ ฆนเต มุหุตฺตํ อากเมหิ, ยาวสฺส อตฺถํ เปกฺขามิตฺติ. อถ
 โข จิตฺโต คหปติ มุหุตฺตํ ตฺถนฺนํ หุตฺวา อายสฺมนฺตํ กามภํ เอตทวโจ

“เนลฺงคณฺติ โข ฆนเต สีลานเมตํ อธิวณฺ. ‘เสตปจฺฉาโทติ

โฆ ภนฺเต วิมุตฺติยา เอตํ อธิวณฺ. 'เอกาโรติ โฆ ภนฺเต สติยา
เอตํ อธิวณฺ. 'วตฺตตฺติติ โฆ ภนฺเต อภิกุมปฏิกุมสเสตํ อธิวณฺ.
'รโถติ โฆ ภนฺเต อิมสเสตํ จาตุมฺมหาภุติกสฺส กายสฺส อธิวณฺ
มาตาเปตฺติกสมฺภวสฺส โอทนฺกุมฺมาสุปฺจยสฺส อนิจฺจุจฺจาทนฺปริมทฺทน-
เภทนวิทฺธฺสนฺธมฺมสฺส. ราโค โฆ ภนฺเต นีโฆ, โทโส นีโฆ,
โมโห นีโฆ, เต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน ปหีนา อุจฺฉินฺหนฺมฺลลา
ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํคตา आयตฺตี อญฺุปฺปาทธฺมา, ตสฺมา
ขีณาสโว ภิกฺขุ 'อนีโฆติ วุจฺจติ. 'อายนฺตฺนฺติ โฆ ภนฺเต อรหโต
เอตํ อธิวณฺ. 'โสโตติ โฆ ภนฺเต ตณฺหาเยตํ อธิวณฺ. ส
ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน ปหีนา อุจฺฉินฺหนฺมฺลลา ตาลาวตฺถุกตา
อนภาวํคตา आयตฺตี อญฺุปฺปาทธฺมา, ตสฺมา ขีณาสโว ภิกฺขุ
'ฉินฺนโสโตติ วุจฺจติ. ราโค โฆ* ภนฺเต พนฺธนฺ, โทโส พนฺธนฺ,
โมโห พนฺธนฺ, เต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน ปหีนา อุจฺฉินฺหนฺมฺลลา
ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํคตา आयตฺตี อญฺุปฺปาทธฺมา, ตสฺมา
ขีณาสโว ภิกฺขุ 'อพนฺธนฺติ วุจฺจติ. อิติ โฆ ภนฺเต ยนฺตํ
ภควตา วุตฺติ

'เนลฺงโค เสตปจฺจาทโ เอกาโร วตฺตตฺติ รโถ
อนีฆํ ปสฺส อายนฺตํ ฉินฺนโสตํ อพนฺธนฺนฺติ.

"อิมสฺส โฆหิ ภนฺเต ภควตา สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส เอว
วิตุถาเรน อตฺถํ อาชานามิติ.

"ลาภา เต คหปติ, สฺลทฺธํ เต คหปติ, ยสฺส เต คมฺภีเร
พฺพุทฺธวณฺ ปญฺญาจกฺขุ กมฺมตฺติ. ปญฺจมํ.

* อ. โขสทฺโท น ทิสฺสติ.

๖. ทุตติยกามภูสุตตัม

[๓๔๘] เอกัง สมยํ อายสฺมา กามภู มจฺจนิกสณฺฑเท วิหริติ
อมฺพาฏกวเน. อถ โข จิตฺโต คหปติ, เยนายสฺมา กามภู,
เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ กามภุํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ
นีสิติ, เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข จิตฺโต คหปติ อายสฺมนฺตํ กามภุํ
เอตทวโจ “กตติ นุ โข ภนฺเต สงฺขาราคี.

“ตโย โข คหปติ สงฺขาราคี: กายสงฺขารो วจีสฺสงฺขารो จิตฺตสงฺขารอติ.

“สาธุ ภนฺเตตติ โข จิตฺโต คหปติ อายสฺมโต กามภูสฺส ภาสิตํ
อภินนฺทิตฺวา อนฺุโมทิตฺวา อายสฺมนฺตํ กามภุํ อุตฺตริ ปญฺหํ อปฺปจฺฉิ “กตโม
ปน ภนฺเต กายสงฺขารอ, กตโม วจีสฺสงฺขารอ, กตโม จิตฺตสงฺขารอติ.

“อสุสสาปสฺสาสา โข คหปติ กายสงฺขารอ, วิตกฺกวิจจารา
วจีสฺสงฺขารอ, สญฺญา จ เวทนา จ จิตฺตสงฺขารอติ.

“สาธุ ภนฺเตตติ โข จิตฺโต คหปติ อุตฺตริ ปญฺหํ อปฺปจฺฉิ
“กสฺมา ปน ภนฺเต อสุสสาปสฺสาสา กายสงฺขารอ, กสฺมา วิตกฺกวิจจารา
วจีสฺสงฺขารอ, กสฺมา สญฺญา จ เวทนา จ จิตฺตสงฺขารอติ.

“อสุสสาปสฺสาสา โข คหปติ กายิกา, เอเต ฐมฺมา
กายปฏฺวิพทฺธา, ตสฺมา อสุสสาปสฺสาสา กายสงฺขารอ. ปุพฺเพ โข
คหปติ วิตกฺกเกตฺวา วิจจเรตฺวา ปจฺฉา วาจํ ภินฺทติ, ตสฺมา
วิตกฺกวิจจารา วจีสฺสงฺขารอ. สญฺญา จ เวทนา จ เจตสิกกา, เอเต
ฐมฺมา จิตฺตปฏฺวิพทฺธา, ตสฺมา สญฺญา จ เวทนา จ จิตฺตสงฺขารอติ.

“สาธุ ะเปยฺ อุตฺตริ ปญฺหํ อปฺปจฺฉิ “กถมฺปน ภนฺเต
สญฺญาเวทยิตฺตนิโรธสฺมาปตฺติ โหตีติ.

“น โข คหปติ สญฺญาเวทียิตฺถโร ฌมาปชฺชนุตฺตส ภิกฺขุโน เอว โหติ ‘อหํ สญฺญาเวทียิตฺถโร ฌมาปชฺชิสฺสนฺติ วา, ‘อหํ สญฺญาเวทียิตฺถโร ฌมาปชฺชามิตฺติ วา, ‘อหํ สญฺญาเวทียิตฺถโร ฌมาปนฺโนติ วา. อถวสฺส ปุพฺเพ ว ตถา จิตฺตํ ภาวิตํ โหติ, ยนฺตํ ตถตฺตาย อุปเนตฺติติ.

“สํว ฌเปฯ อุตฺตริ ปณฺหํ อปฺจุจฺจ “สญฺญาเวทียิตฺถโร ฌมาปชฺชนุตฺตส ปน ภาเนเต ภิกฺขุโน กตเม ฌมา ปจฺมํ นิสฺสณฺตติ, ยถิ วา กายสงฺขารอ ยถิ วา วจีสงฺขารอ ยถิ วา จิตฺตสงฺขารอติ.

“สญฺญาเวทียิตฺถโร ฌมาปชฺชนุตฺตส โข คหปติ ภิกฺขุโน วจีสงฺขารอ ปจฺมํ นิสฺสณฺตติ, ตโต กายสงฺขารอ, ตโต จิตฺตสงฺขารอติ.

“สํว ฌเปฯ อุตฺตริ ปณฺหํ อปฺจุจฺจ “ยวํ ภาเนเต มโต กาลกโต, โย จายํ ภิกฺขุ สญฺญาเวทียิตฺถโร ฌมาปนฺโน, อิมสํ กิ นานากรรมนฺติ.

“ยวํ คหปติ มโต กาลกโต, ตสฺส กายสงฺขารอ นิสฺสโร ปฏิปฺปสฺสโร, วจีสงฺขารอ นิสฺสโร ปฏิปฺปสฺสโร, จิตฺตสงฺขารอ นิสฺสโร ปฏิปฺปสฺสโร, อายุปริกฺขิณ, อุมมา วูปสนฺตา, อินฺทริยานิ วิปริณฺหานิ. โย จ ขวํ คหปติ ภิกฺขุ สญฺญาเวทียิตฺถโร ฌมาปนฺโน, ตสฺสปี กายสงฺขารอ นิสฺสโร ปฏิปฺปสฺสโร, วจีสงฺขารอ นิสฺสโร ปฏิปฺปสฺสโร, จิตฺตสงฺขารอ นิสฺสโร ปฏิปฺปสฺสโร, อายุปริกฺขิณ, อุมมา วูปสนฺตา, อินฺทริยานิ วิปฺปสนฺตานิ. ยวํ คหปติ มโต กาลกโต, โย จายํ ภิกฺขุ สญฺญาเวทียิตฺถโร ฌมาปนฺโน, อิทํ เนสํ นานากรรมนฺติ.

“สํว ฌเปฯ อุตฺตริ ปณฺหํ อปฺจุจฺจ “กถมฺปน ภาเนเต สญฺญาเวทียิตฺถโร ฌมาปตฺติยา วุฏฺฏจํ โหตฺติติ.

“น โข คหปติ สญญาเวทียิตนิโรธสมาปตติยา วุฏฺฐหนตสฺส ภิกฺขุโน เอว โหติ ‘อหิ สญญาเวทียิตนิโรธสมาปตติยา วุฏฺฐหิสฺสนฺติ วา, ‘อหิ สญญาเวทียิตนิโรธสมาปตติยา วุฏฺฐหามิตี วา, ‘อหิ สญญาเวทียิตนิโรธสมาปตติยา วุฏฺฐิโตติ วาติ,’ อถขวสฺส ปุพฺเพ ว ตถา จิตฺตํ ภาวิตํ โหติ, ยนฺตํ ตถตฺตาย อุปเนตฺติติ.

“สาธุ ภาณเต ยเปยฺย อุตฺตริ ปณฺหิ อปุจฺฉิ “สญญาเวทียิตนิโรธสมาปตติยา วุฏฺฐหนตสฺส ปน ภาณเต ภิกฺขุโน กตเม ฐมา ปจฺมํ อุปฺปชฺชติ, ยถิ วา กายสงฺขารो ยถิ วา วจีสงฺขารอ ยถิ วา จิตฺตสงฺขารอติ.”

“สญญาเวทียิตนิโรธสมาปตติยา วุฏฺฐหนตสฺส โข” คหปติ ภิกฺขุโน จิตฺตสงฺขารอ ปจฺมํ อุปฺปชฺชติ, ตโต กายสงฺขารอ, ตโต วจีสงฺขารอติ.

“สาธุ ยเปยฺย อุตฺตริ ปณฺหิ อปุจฺฉิ “สญญาเวทียิตนิโรธสมาปตติยา วุฏฺฐจิตํ ปน ภาณเต ภิกฺขุ กติ ผลสฺสา ผุสนฺติ.”

“สญญาเวทียิตนิโรธสมาปตติยา วุฏฺฐจิตํ โข คหปติ ภิกฺขุ ตโย ผลสฺสา ผุสนฺติ สญฺญโม” ผลสฺโส อนิมิตฺโต ผลสฺโส อปฺปณฺหิโต ผลสฺโสติ.

“สาธุ ยเปยฺย อุตฺตริ ปณฺหิ อปุจฺฉิ “สญญาเวทียิตนิโรธสมาปตติยา วุฏฺฐจิตสฺส ปน” ภาณเต ภิกฺขุโน กิณฺนํ จิตฺตํ โหติ กิโปณํ กิปปฬการนฺติ.

“สญญาเวทียิตนิโรธสมาปตติยา วุฏฺฐจิตสฺส โข คหปติ ภิกฺขุโน วิเวกนินฺนํ จิตฺตํ โหติ วิเวกโปณํ วิเวกปฬการนฺติ.

^๑ อ. อิตฺตสฺสโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท. โขสฺสโท น ทิสฺสติ.

^๓ อ. ผุสนฺตฺติ

^๔ ฉ., เท., อ. สญฺญโต

^๕ อ. โข ปน

“สาธุ ภนฺเตติ โข จิตฺโต คหปติ อายสฺมโต กามภุสฺส
ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนฺนโมทิตฺวา อายสฺมนตํ กามภํ อุตฺตรี
ปณฺหํ อปฺปจฺฉิ “สญฺญาเวทียิตฺถโรธสฺมาปตฺติยา ปน ภนฺเต กติ
ธมฺมา พหุปรการาติ.

“อหฺรา โข ตวํ คหปติ, ยํ ปจฺฉํ ปุจฺฉิตพฺพํ, ตํ ปุจฺฉสิ,^๑
อปิ จ ตฺยาหํ พุยากริสฺสามิ, สญฺญาเวทียิตฺถโรธสฺมาปตฺติยา โข
คหปติ เทว ธมฺมา พหุปรการา: สมฺเถ จ วิปสฺสนา จาติ. จญฺจ.

๗. โคทตตสุตต

[๓๔๙] เอกํ สมยํ อายสฺมา โคทตฺโต มจฺฉิกาสนฺนเท
วิหริติ อมฺพาฏกฺวเน. อถ โข จิตฺโต คหปติ, เยนายสฺมา
โคทตฺโต, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนตํ โคทตตํ
อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺถิ, เอกมฺนตํ นิสินฺนํ โข จิตฺตํ คหปติ
อายสฺมา โคทตฺโต เอตทวโจ “ยา จายํ คหปติ อปฺปมาณา
เจโตวิมฺุตติ, ยา จ อากิณฺจณฺญา เจโตวิมฺุตติ, ยา จ สฺสญฺญตา
เจโตวิมฺุตติ, ยา จ อนิมิตฺตา เจโตวิมฺุตติ. อิมํ ธมฺมา นานตฺถา
นานาพฺยณฺชนา,^๒ อูทาหุ เอกตฺถา พฺยณฺชนเมว นานนฺติ.

“อตฺถิ ภนฺเต ปรียาโย, ยํ ปรียาโย อากมฺม อิมํ ธมฺมา
นานตฺถา เจว นานาพฺยณฺชนา จ. อตฺถิ ปน ภนฺเต ปรียาโย, ยํ
ปรียาโย อากมฺม อิมํ ธมฺมา^๓ เอกตฺถา^๔ พฺยณฺชนเมว นานนฺติ.

“กตโม จ ภนฺเต ปรียาโย, ยํ ปรียาโย อากมฺม อิมํ ธมฺมา
นานตฺถา เจว นานาพฺยณฺชนา จ. อิท ภนฺเต ภิกฺขุ เมตฺตาสฺสคเตน

^๑ อ. ตํ ปุจฺฉา ปุจฺฉสิ

^๓ อ. อิมํ ธมฺเม

^๒ อ. นานพฺยณฺชนา, เอวฺมฺปรีปี.

^๔ อ. เอกตฺถา เจว

เจตสา เอกัง ทิสํ ผริตฺวา วิหริติ. ตถา ทุตฺติยํ. ตถา ตตฺติยํ. ตถา จตฺตตฺถํ.
 อิติ อุทฺธมฺโห ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตตฺตาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ
 เมตฺตาสหคเตน เจตสา วิปฺปเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน
 อพฺยาปชฺฌเณน ผริตฺวา วิหริติ. กรุณาสหคเตน เจตสา ฅเปยฺ
 มุทิตาสหคเตน เจตสา ฅเปยฺ อุเปกฺขาสหคเตน เจตสา เอกัง ทิสํ
 ผริตฺวา วิหริติ. ตถา ทุตฺติยํ. ตถา ตตฺติยํ. ตถา จตฺตตฺถํ. อิติ อุทฺธมฺโห
 ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตตฺตาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ อุเปกฺขาสหคเตน เจตสา
 วิปฺปเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเณน ผริตฺวา
 วิหริติ. อयํ วุจฺจติ ภนฺเต อปฺปมาณา^๓ เจโตวิมุตฺติ."

กตมา จ ภนฺเต อาภิญฺจณฺยา เจโตวิมุตฺติ. อิท ภนฺเต
 ภิกฺขุ สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตํ สมตฺติกมฺม 'นตฺถิ กิณฺจิตฺติ
 อาภิญฺจณฺยายตํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ. อयํ วุจฺจติ ภนฺเต
 อาภิญฺจณฺยา เจโตวิมุตฺติ.

กตมา จ ภนฺเต สุกฺขมฺตา เจโตวิมุตฺติ. อิท ภนฺเต ภิกฺขุ
 อรณฺณคโต วา รุกฺขมฺูลคโต วา สุกฺขมฺาคารคโต วาติ อิติ
 ปฏฺฐิสยฺจิกฺขติ 'สุกฺขมฺิหํ อตฺเตน วา อตฺตนิเยน วาติ. อยํ วุจฺจติ
 ภนฺเต สุกฺขมฺตา เจโตวิมุตฺติ.

กตมา จ ภนฺเต อนิมนฺตฺตา เจโตวิมุตฺติ. อิท ภนฺเต ภิกฺขุ
 สพฺพนิมนฺตฺตานํ อมนสิการา อนิมนฺตํ เจโตสมาริ อุปสมฺปชฺช
 วิหริติ. อยํ วุจฺจติ ภนฺเต อนิมนฺตฺตา เจโตวิมุตฺติ. อยํ โห ภนฺเต
 ปรียาโย, ยํ ปรียายํ อาคมมฺ อิเม ฐมฺมา นานตฺถา เจว
 นานาพฺยณฺชนา จ.

กตโม จ ภนฺเต ปรียาโย, ยํ ปรียายํ อาคมฺม อิเม
 ฐมา เอกตฺตา พุยฺยชนฺเมว นานํ. ราโค ภนฺเต ปมาณกรโณ,
 โทโส ปมาณกรโณ, โมโห ปมาณกรโณ, เต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน
 ปหีนา อุจฺฉินฺหนมฺลลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํคตา आयตฺติ
 อนุปฺปาทฐมา. ยาวตา โข ภนฺเต อปฺปมาณา เจโตวิมุตฺติโย
 อกฺุปฺปา ตาสํ เจโตวิมุตฺติ อคฺคมกฺขายติ. सा โข ปน อगुपपा
 जेतोविमूत्ति सुण्णमा राकेन, सुण्णमा तोसेन, सुण्णमा मोहेन.
 राको च^๑ ภนฺเต กิณฺจณํ, โทโส กิณฺจณํ, โมโห กิณฺจณํ, เต
 ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน ปหีนา อุจฺฉินฺหนมฺลลา ตาลาวตฺถุกตา
 อนภาวํคตา आयตฺติ อนุปฺปาทฐมา. ยาวตา โข ภนฺเต
 อาภิณฺจณฺมา เจโตวิมุตฺติโย อกฺุปฺปา ตาสํ เจโตวิมุตฺติ อคฺคมกฺขายติ.
 सा โข ปน अगुपपा जेतोविमूत्ति सुण्णमा राकेन, सुण्णमा
 तोसेन, सुण्णमा मोहेन. राको च ภนฺเต นิमितฺตกรโณ, โทโส
 นิमितฺตกรโณ, โมโห นิमितฺตกรโณ, เต ขีणाสวสฺส ภิกฺขุโน
 ปหีนา อุจฺฉินฺหนมฺลลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํคตา आयตฺติ
 อนุปฺปาทฐมา. ยาวตา โข ภนฺเต อนิमितฺตา เจโตวิมุตฺติโย
 อกฺุปฺปา ตาสํ เจโตวิมุตฺติ อคฺคมกฺขายติ.

“สา โข ปน อกฺุปฺปา เจโตวิมุตฺติ สุณฺณมา ราकेน,
 สุณฺณมา तोसेน, สุณฺณมา โมहेน. อयํ โข ภนฺเต ปรียาโย, ยํ
 ปรียายํ อาคมฺม อิเม ฐมา เอกตฺตา พุยฺยชนฺเมว นานนฺติ.
 “ลภา เต คหปติ, สุลหฺมํ เต คหปติ, ยสฺส เต คมฺภีเร
 พุทฺธวณฺเ ปณฺณาจกฺขุ กมตฺติ. สยุดตมํ.

^๑ อ. โขสทฺโท น ทิสฺสติ.

๘. นิคณฺฐนาฏปุตฺตสุตฺตํ

[๓๕๐] เตน โข ปน สมเยน นิคณฺโจ นาฏปุตฺโต มจฺจิกาสนฺทํ อนุปฺปตฺโต โหติ มหติยา นิคณฺฐปริสาย สทฺธิ. อสฺสสฺสि โข จิตฺโต คหปติ “นิคณฺโจ กิร นาฏปุตฺโต มจฺจิกาสนฺทํ อนุปฺปตฺโต มหติยา นิคณฺฐปริสาย สทฺธินฺติ. อถ โข จิตฺโต คหปติ สมฺพหุเลหิ อุปาสเกหิ สทฺธิ, เยน นิคณฺโจ นาฏปุตฺโต, เตนฺอุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา นิคณฺเณ นาฏปุตฺเตน สทฺธิ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ, เอกมฺนตํ นิสินฺนํ โข จิตฺตํ คหปตี นิคณฺโจ นาฏปุตฺโต เอตทวโจ “สทฺทหสิ ตวํ คหปติ สมณฺสฺส โคตมฺสฺส ‘อตุถิ อวิตกฺโก อวิจาร์อ สมมฺชิ, อตุถิ วิตกฺกวิจารานํ นิโรชฺติ.

“น ขวหาํ เอตฺถ ภาณเต ภควโต สทฺธาย คจฺฉามิ ‘อตุถิ อวิตกฺโก อวิจาร์อ สมมฺชิ, อตุถิ วิตกฺกวิจารานํ นิโรชฺติ.

เอวํ วุตฺเต, นิคณฺโจ นาฏปุตฺตํ สกํ ปริสํ อปฺโลเกตฺวา^๑ เอตทวโจ “อิทํ ภาณโต ปสฺสนฺตุ, ยาว อชฺชโก จายํ จิตฺโต คหปติ, ยาว อสฺสจ จายํ จิตฺโต คหปติ, ยาว อมายาวิ จายํ จิตฺโต คหปติ. วาตํ วา สฺส ชาเลน พาเชตพฺพํ มณฺเฑยฺย, โย วิตกฺกวิจारे นิโรชฺเตตพฺพํ มณฺเฑยฺย. สกมฺภูจินา วา สฺส คณฺคาย สโต อาวาเรตพฺพํ มณฺเฑยฺย, โย วิตกฺกวิจारे นิโรชฺเตตพฺพํ มณฺเฑยฺยยาติ.

“ตํ กิํ มณฺเณสิ ภาณเต, กตมํ นุ โข ปณีตตรํ ญาณํ วา สทฺธา วาติ.

^๑ ฉ.,เท.,อ. อุลโลเกตฺวา

“สทฺธาย โข คหปติ ฌาณํ เยว ปณฺีตตรนฺติ.

“อหํ โข ฆนฺเต ยาวเทว อากงฺขามิ, วิวิจฺเจว กาเมหิ
วิวิจฺจ อกฺขลฺเลหิ ฐมฺเมหิ สวิตกํ สวิจาร์ วิเวกขํ ปีตีสฺขํ
ปจฺมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรามิ. อหํ โข ฆนฺเต ยาวเทว
อากงฺขามิ, วิตกฺกวิจารานํ รูปสฺมา ฅเปยฺ ทุตฺติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหรามิ. อหํ โข ฆนฺเต ยาวเทว อากงฺขามิ, ปีตียา จ วิราคา
ฅเปยฺ ตตฺติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรามิ. อหํ โข ฆนฺเต ยาวเทว
อากงฺขามิ, สุขสฺส จ ปหานา ฅเปยฺ จตฺตตฺถชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหรามิ. น^๑ โส ขวาทํ ฆนฺเต เอวํ ชานนฺโต เอวํ ปสฺสนฺโต
กายสฺส^๒ สมณสฺส วา พุร่าหฺมณสฺส วา สทฺธาย คมิสฺสสามิ
‘อตฺถิ อวิตกฺโก อวิจาร์ สมาริ, อตฺถิ วิตกฺกวิจารานํ นิโรชฺติ.

เอวํ วุตฺเต นิคณฺโจ นาฏปุตฺโต สกํ ปริสํ อปโลเกตฺวา
เอตทโวจ “อิทํ ฆานฺโต ปสฺสนฺตุ, ยาว อนฺุชฺชโก จายํ จิตฺโต
คหปติ, ยาว สโจ” จายํ จิตฺโต คหปติ, ยาว มายาวี จายํ
จิตฺโต คหปตฺตีติ.

“อิทาเนว จ ปน^๓ มยํ ฆนฺเต ภาสิตํ เอวํ อาชานาม
‘อิทํ ฆานฺโต ปสฺสนฺตุ, ยาว อฺชฺชโก จายํ จิตฺโต คหปติ, ยาว
อสโจ จายํ จิตฺโต คหปติ, ยาว อมายาวี จายํ จิตฺโต คหปตฺตีติ.
อิทาเนว จ ปน มยํ ฆนฺเต ภาสิตํ เอวํ อาชานาม ‘อิทํ ฆานฺโต
ปสฺสนฺตุ, ยาว อนฺุชฺชโก จายํ จิตฺโต คหปติ, ยาว สโจ จายํ
จิตฺโต คหปติ, ยาว มายาวี จายํ จิตฺโต คหปตฺตีติ. สเจ เต
ฆนฺเต ปุริมํ สจฺจํ, ปจฺจิมํ เต มิจฺฉา. สเจ ปน เต ฆนฺเต
ปจฺจิมํ^๔ สจฺจํ ปุริมํ เต มิจฺฉา.” อิเม โข ปน ฆนฺเต ทส

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ อ. นสฺสโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ.,เท. กสฺส อณฺณสฺส อ. กสฺสณฺณสฺส

^๓ อ. สฺนฺโ

^๔ ฉ.,เท. อิทาเนว โข เต อ. อิทาเนว โข เต ปน

^{๕-๕} ฉ.,เท. ปุริมํ มิจฺฉา ปจฺจิมํ เต สจฺจํ

สหรัหมิกา ปณหา อากจณฺหิติ, ยทา เนสํ อตฺถํ อาชาเนยฺยาสิ,
 อถ มํ ปฏฺฐิหเรยฺยาสิ สทฺธิํ นิคฺคณฺจปริสาเย. เอโก ปณฺโห เอโก
 อุทฺเทโส เอกํ เวยฺยาकरणํ, เทว ปณฺหา เทว อุทฺเทสา เทว
 เวยฺยาकरणานิ, ตโย ปณฺหา ตโย อุทฺเทสา ตีณิ เวยฺยาकरणานิ,
 จตฺตาริ ปณฺหา จตฺตาริ อุทฺเทสา จตฺตาริ เวยฺยาकरणานิ, ปณฺจ
 ปณฺหา ปณฺจ อุทฺเทสา ปณฺจ เวยฺยาकरणานิ, ฉ ปณฺหา ฉ
 อุทฺเทสา ฉ เวยฺยาकरणานิ สตฺต ปณฺหา สตฺต อุทฺเทสา สตฺต
 เวยฺยาकरणานิ, อฏฺฐ ปณฺหา อฏฺฐ อุทฺเทสา อฏฺฐ เวยฺยาकरणานิ,
 นว ปณฺหา นว อุทฺเทสา นว เวยฺยาकरणานิ, ทส ปณฺหา ทส
 อุทฺเทสา ทส เวยฺยาकरणานิติ.

อถ โข จิตฺโต คหปติ นิคฺคณฺจํ นาฏฺฐปฺตํ อิมํ ทส
 สหรัหมิกํ ปณฺเห อาปฺจุจฺจิตฺวา อฏฺฐายาสนา ปกุกามิตี. อฏฺฐมํ.

๕. อเจลกสฺสปลฺลุตํ

[๓๕๑] เตน โข ปน สมเยเน อเจโล กสฺสโป มจฺฉิกสณฺหํ
 อนุปฺปตฺโต โหติ จิตฺตสฺส คหปติโน ปุราณคิหิสหาโย. อสฺสสสิ
 โข จิตฺโต คหปติ “อเจโล กิร กสฺสโป มจฺฉิกสณฺหํ อนุปฺปตฺโต
 อมฺหากํ ปุราณคิหิสหาโยติ. อถ โข จิตฺโต คหปติ, เยเน อเจโล
 กสฺสโป, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อเจเลน กสฺสเปน สทฺธิํ
 สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสิทธิ,
 เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข จิตฺโต คหปติ อเจลํ กสฺสโป เอตทวโจ
 “กัวจิริ ปพฺพชฺชิตฺสิ” ภาณเต กสฺสปาติ.

“ตัสฺมตฺตานิ โข เม คหปติ วสฺसानิ ปพฺพชิตสฺสาติ.

“อิมฺเห” ปน เต ภาณเต ตัสฺมตฺเตหิ วสฺเสหิ อตฺถิ โกจิ
อตุตฺตริมนุสฺสชฺชโม อลฺมรียภาณทสฺสนวิเสโส อธิคโต ผาสฺสุวิหาโรติ.

“อิมฺเห โข เม คหปติ ตัสฺมตฺเตหิ วสฺเสหิ” นตฺถิ โกจิ
อตุตฺตริมนุสฺสชฺชโม อลฺมรียภาณทสฺสนวิเสโส อธิคโต ผาสฺสุวิหาโร
อณฺณตฺตร นคฺเคยฺยา จ มุณฺเฑยฺยา จ วาพฺนิปโปตฺตนาเย” จาติ.

เอวํ วุตฺเต, จิตฺโต คหปติ อเจลกํ กสฺสปํ เอตทวโจ
“อจฺจณฺริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ, ชมฺมสฺส สฺวาภฺชาตฺตา, ยตฺตร
หิ นาม ตัสฺมตฺเตหิ วสฺเสหิ น โกจิ อตุตฺตริมนุสฺสชฺชโม”
อลฺมรียภาณทสฺสนวิเสโส อธิคโต ภาวิสฺสติ” ผาสฺสุวิหาโร อณฺณตฺตร
นคฺเคยฺยา จ มุณฺเฑยฺยา จ วาพฺนิปโปตฺตนาเย” จาติ.

“ตฺยํหฺมฺปน คหปติ กิ่วจิริ อฺปาสกตฺตํ อฺปกตสฺสาติ.

“มยํหฺมฺปิ โข ปน ภาณเต ตัสฺมตฺตานิ วสฺसानิ อฺปาสกตฺตํ
อฺปกตสฺสาติ.

“อิมฺเห ปน” เต คหปติ ตัสฺมตฺเตหิ วสฺเสหิ อตฺถิ โกจิ
อตุตฺตริมนุสฺสชฺชโม อลฺมรียภาณทสฺสนวิเสโส อธิคโต ผาสฺสุวิหาโรติ.

“คิหิโนปิ สียา ภาณเต, อหํ หิ ภาณเต ยาวเทว อากงฺขามิ,
วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกฺกุสเลหิ ชมฺเมหิ สฺวิตกุกํ สฺวิจาร์ วิเวกชํ
ปิตฺติสฺสํ ปจฺมชฺฌานํ อฺปสมฺปชฺช วิหฺรามิ. อหํ หิ ภาณเต ยาวเทว
อากงฺขามิ, วิตกุกฺกวิจาร์จํ รูปสฺมา ๔เปยฺย ทฺตฺติยชฺฌานํ อฺปสมฺปชฺช
วิหฺรามิ. อหํ หิ ภาณเต ยาวเทว อากงฺขามิ, ปิตฺติยา จ วิราคา

๑ อ. อิมฺเห โข

๒ ฉ., เท., อ. วสฺเสหิ ปพฺพชิตสฺส

๓ ฉ., เท. ปาวพฺนิปโปตฺตนาเย อ. ปาวพฺนิปโปตฺตนาเย, เอวฺมฺปริปี.

๔ ฉ., อ. อตุตฺตริมนุสฺสชฺชมา, เอวฺมฺปริปี.

๕ ฉ., เท. อภาวิสฺส

๖ อ. โข ปน.

ฯเปฯ ตติยชฌานํ อุปสมปชช วิหรามิ. อหณฺหิ ฆนฺเต ยาวเทว
 อากงฺขามิ, สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตฺตถชฌานํ อุปสมปชช
 วิหรามิ. สเจ โข ปนาหํ ฆนฺเต ภควตา^๑ ปจฺมตรํ พุยากรเยยฺย,^๒
 อนจฺจริยํ โข ปเนตํ, ยํ มํ ภควา เอวํ พุยากรเยยฺย ‘นตฺถิ ตํ
 สญฺโฆชนํ, เยน สญฺโฆชเนน สังกตโต จิตฺโต คหปติ ปุณฺณ อิมํ
 โลกํ อากจฺเจยฺยาติ.

เอวํ วุตฺเต, อเจโล กสฺสโป จิตฺตํ คหปตี เอตทโวจ
 “อจฺจริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ, ฆมฺมสฺส สวากฺขาตตา, ยตร
 หิ นาม คิหิ โอตาทวสโน เอวรूपํ อุตฺตริมฺนุสฺสฆมฺมํ
 อลฺมรียณฺณทสฺสนวิเสสํ อธิคมิสฺสติ ผาสฺสุวิหารํ. ลเภยฺยาหํ คหปติ
 อิมสฺมี ฆมฺมวินเย ปพฺพชฺชํ, ลเภยฺยํ อุปสมปทฺนติ.

อถ โข จิตฺโต คหปติ อเจลํ กสฺสโป อาทาย, เยน เถรา
 ภิกฺขุ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เถเร ภิกฺขุ เอตทโวจ “อัย
 ฆนฺเต อเจโล กสฺสโป อมฺหากํ ปุราณคิหิสฺสาโย, อิมํ เถรา ปพฺพาเชนฺตุ
 อุปสมปาเทนฺตุ, อหฺมสฺส อุตฺตํ กริสฺสามิ จีวรปิณฑปาตเสนาสน-
 คิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานนฺติ. อลตฺถ [“] อเจโล กสฺสโป อิมสฺมี
 ฆมฺมวินเย ปพฺพชฺชํ, อลตฺถ อุปสมปทํ. อจิรฺรูปสมปทโน จ
 ปนายสฺมา กสฺสโป เอโก รูปกฺกฺโข อปฺปมตฺโต อาตปปี ปหิตตฺโต
 วิหรนฺโต นจิรสฺเสว ยสฺสตฺถาย กุลปฺตฺตา สมฺมเทว อการสฺมา
 อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ, ตทนฺตฺตรํ พุรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐ ว
 ฆมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺจิกิตฺวา อุปสมปชช วิหาสิ, “ขีณา ชาติ,
 วุสิตํ พุรหฺมจริยํ, กตํ กรณิยํ, นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ อพฺภณฺณาสิ.
 อณฺณตโร จ ปนายสฺมา กสฺสโป อรหตํ อโหสีติ. นวมํ.

^๑ ฉ.อ. ภควโต^๒ ฉ.เท. กาลํ กรเยยฺย อ. กาลํ กรเยย.^๓ ฉ.เท. โข

๑๐. คิลานทสฺสนสฺสุตฺตํ

[๓๕๒] เตน โข ปน สมเยน จิตฺโต คหปติ อาพาธโก
โหติ ทุกฺขิโต พาพฺพหคฺคิลาโน. อถ โข สมพฺพหุลา อารามเทวตา
วนเทวตา รุกฺขเทวตา โอสธิตินฺวณปฺปตีสฺส อธิวตฺถา เทวตา สงฺคมม
สมาคมม จิตฺตํ คหปตี เอตทวโจจฺจุ “ปณฺเฑหิ คหปติ ‘อนาคตมทฺธานํ
ราชา อสฺสํ จกฺกวัตตฺตํ.

เอวํ วุตฺเต, จิตฺโต คหปติ [^๑] อารามเทวตา วนเทวตา
รุกฺขเทวตา โอสธิตินฺวณปฺปตีสฺส อธิวตฺถา เทวตา เอตทวโจ “ตมฺปิ
อนิจฺจํ, ตมฺปิ อชฺฐํ, ตมฺปิ ปหาย คมนฺนินฺนติ. เอวํ วุตฺเต, จิตฺตสฺส
คหปติโน มิตฺตามจฺจา ญาติสาลอฺหิตา จิตฺตํ คหปตี เอตทวโจจฺจุ “สตี
อยฺยปฺตฺต อฺปฏฺจเปหิ, มา วิปฺปลปฺสตี.”

“กิณฺตฺยาหํ” วทามิ, ยํ มํ ตุมฺहे เอวํ วเทถ ‘สตี อยฺยปฺตฺต
อฺปฏฺจเปหิ, มา วิปฺปลปฺสตี.

“เอวํ โข ตวํ อยฺยปฺตฺต วเทสิ ‘ตมฺปิ อนิจฺจํ, ตมฺปิ อชฺฐํ,
ตมฺปิ ปหาย คมนฺนินฺนติ.

“ตถา हि ปน มํ อารามเทวตา วนเทวตา รุกฺขเทวตา
โอสธิตินฺวณปฺปตีสฺส อธิวตฺถา เทวตา เอวมาหํสฺส ‘ปณฺเฑหิ คหปติ
‘อนาคตมทฺธานํ ราชา อสฺสํ จกฺกวัตตฺตํ. ตาหํ เอวํ วทามิ ‘ตมฺปิ
อนิจฺจํ ฯเปฯ ตมฺปิ ปหาย คมนฺนินฺนติ.

“กิมฺปน ตา อยฺยปฺตฺต อารามเทวตา วนเทวตา รุกฺขเทวตา
โอสธิตินฺวณปฺปตีสฺส อธิวตฺถา เทวตา อตฺถวสํ สมฺปสฺสมานา เอวมาหํสฺส
‘ปณฺเฑหิ คหปติ ‘อนาคตมทฺธานํ ราชา อสฺสํ จกฺกวัตตฺตํ.

^๑ ฉ., เท., อ. ตา

^๒ ฉ., เท., อ. วิปฺปลปฺสตี

^๓ สฺยา. กิณฺตฺยาหํ

“ตาสั โข อารามเทวตานัน วนเทวตานัน รุกขเทวตานัน
โอสริตติณวนปตีสสุ อริวตถานัน เทวตานัน เอว โหติ ‘อัย โข จิตโต
คหปติ สีลวา กลยาณธมโม, สเจ ปณิทธิสสุติ ‘อนาคตมทธานัน
ราชา อสสัน จกุกวตตีสติ, ตสส^๑ โข อัย^๒ อิทธิสสุติ สีลวโต
เจโตปณิธิ สีลสส^๓ วิสสุทตตดา. ธมมิโก ธมมิกัง พลล อนุปปทสสตีติ.”
อิมมา โข ตา อารามเทวตา วนเทวตา รุกขเทวตา โอสริตติณวนปตีสสุ
อริวตถา เทวตา อตถวสัน สมปสฺสमानา เอวมาหิสฺส ‘ปณิเชหิ คหปติ
‘อนาคตมทธานัน ราชา อสสัน จกุกวตตีสติ. ตาหิ เอว วทามิ ‘ตมปิ
อนิจจํ, ตมปิ อธฺวํ, ตมปิ ปหาย คมนียนติ.

“เตนหิ อายยุตฺต อมเหปิ โอวทาหีติ.”^๔

“ตสฺมา หิ โว เอว ลิกขิตพฺพ: พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคตา ภวิสฺสาม ‘อิตฺติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ
สตถา เทวมนุสฺसानัน พุทฺโธ ภควาติ. ธมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคตา ภวิสฺสาม ‘สวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม สนฺทิฏฺฐิโก
อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหีติ.
สงฺฆे อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคตา ภวิสฺสาม ‘สุปฏิปนฺโน
ภควโต สวากสงฺฆโม อชฺชปฏิปนฺโน ภควโต สวากสงฺฆโม
ณายปฏิปนฺโน ภควโต สวากสงฺฆโม สามิจิปฏิปนฺโน ภควโต
สวากสงฺฆโม ยทิกํ จตฺตาริ ปุริสยฺกานิ อภฺจ ปุริสปุคฺคลา เอส
ภควโต สวากสงฺฆโม อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณเนยฺโย
อณฺชลิกรณิโย อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ. ยํ โข^๕ ปน^๕

^{๑-๓} อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนติ.

พมดอญ 27/05/2566

^๓ น.,เท. ผล อนุสฺสตีติ อ. ผล อนุสริสฺสตีติ.

^๒ น.,เท.,อ. อัย ปาโร น ทิสฺสนติ.

^๔ อ. โอวเทหีติ.

^{๕-๕} อ. อิม สทฺทา น ทิสฺสนติ.

อถ ไช จิตฺโต คหปติ มิตฺตามจุเจ ฌาติสาโลหิตเต พุทฺธเช จ
 ฌมฺเม จ สงฺฆเม จ ^(๑) จาเค จ สมาทเปตฺวา กาลมกาสึติ.

ตสฺสทุทธานํ

๘. ความนิสยัตต^๑

๑. จณฺทสฺสุตต^๒

[๓๕๓] สาวตถีนินทานํ. อถ โข จณฺทสฺส ความนิ,^๓ เยน ภควา, เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสิตฺติ; เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โข จณฺทสฺส ความนิ ภควนฺตํ เอตทวโจ “โก หนุ โข ฆนฺเต เหตุ โก ปจฺจโย, เยน มิเชกฺจโจ ‘จณฺทสฺส’ จณฺทสฺสเตวาว สงฺขํ คจฺจติ. โก ปน ฆนฺเต เหตุ โก ปจฺจโย, เยน มิเชกฺจโจ ‘โสรวโต’ สโรวโตเตวาว สงฺขํ คจฺจติติ.

“อิธ [๔] ความนิ เอกจฺจสฺส ราโค อปฺปหีนํ โหติ, รากสฺส อปฺปหีนตฺตา ปเร โกเปนฺติ, ปเรหิ โกปิยมาโน โกปํ ปาตุกโรติ, โส ‘จณฺทสฺสเตวาว สงฺขํ คจฺจติ. โทโส อปฺปหีนํ โหติ, โทสสฺส อปฺปหีนตฺตา ปเร โกเปนฺติ, ปเรหิ โกปิยมาโน โกปํ ปาตุกโรติ, โส ‘จณฺทสฺสเตวาว สงฺขํ คจฺจติ. โมโห อปฺปหีนํ โหติ, โมหสฺส อปฺปหีนตฺตา ปเร โกเปนฺติ, ปเรหิ โกปิยมาโน โกปํ ปาตุกโรติ, โส ‘จณฺทสฺสเตวาว สงฺขํ คจฺจติ. อयํ โข ความนิ เหตุ อयํ ปจฺจโย, เยน มิเชกฺจโจ ‘จณฺทสฺส จณฺทสฺสเตวาว สงฺขํ คจฺจติ.

อิธ ปน ความนิ เอกจฺจสฺส ราโค ปหีนํ โหติ, รากสฺส ปหีนตฺตา ปเร น โกเปนฺติ, ปเรหิ โกปิยมาโน โกปํ น ปาตุกโรติ, โส ‘โสรวโตเตวาว สงฺขํ คจฺจติ. โทโส ปหีนํ โหติ, โทสสฺส ปหีนตฺตา ปเร น โกเปนฺติ, ปเรหิ โกปิยมาโน โกปํ น ปาตุกโรติ, โส ‘โสรวโตเตวาว สงฺขํ คจฺจติ. โมโห ปหีนํ โหติ,

^๑ จ., เท., อ. ความนิ ^{๒-๓} อ. น อาเมญฺหิตํ อ. สุรวโต ^๔ อ. โข

โมหสฺส ปหีนตฺตา ปเร น โกเปนฺติ, ปเรหิ โกปิยมาโน โกเป น
 ปาตูกโรติ, โส 'โสโรโตเตวว สงฺขํ คจฺจติ. อयํ โข คามณิ เหตุ
 อयํ ปจฺจโย, เยน มิเชกจฺโจ 'โสโรโต โสโรโตเตวว สงฺขํ คจฺจตฺติ.

เอวํ วุตฺเต, จณฺโท คามณิ ภควนฺตํ เอตทวโจ "อภิกฺกนฺตํ,
 ภนฺเต, อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต, เสยฺยถาปิ ภนฺเต นิฏฺฐชฺชิตํ วา
 อุกฺกชฺเชยฺย, ปฏฺิจจณฺ्हํ วา วิวเรยฺย, มฺพฺหสฺส วา มคฺคํ
 อาจิกฺขะยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปฺปชฺโชตํ ชาเรยฺย 'จกฺขุมนฺโต
 รูปาणि ทกฺขนฺตฺติ." เอวเมว^๒ ภควตา อนฺเภปริยาเยน ฐมฺโม
 ปกาสิโต, เอสาหํ ภนฺเต ภควนฺตํ สรณํ คจฺจามิ ฐมฺมญฺจ
 ภิกฺขุสงฺฆญฺจ, อุปาสกํ มํ ภนฺเต"^๓ ภควา ชาเรตุ อชฺชตคฺเค
 ปาณฺุเปตํ สรณํคตฺนฺติ. ปจฺมํ.

๒. ตาลปุตตสูตร

[๓๕๔] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ เวพฺพเว
 กลนฺทกนิวาเป. อถ โข ตาลปุตฺโต^๔ นฏฺฐคามณิ, เยน ภควา,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสิตฺติ,
 เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โข ตาลปุตฺโต นฏฺฐคามณิ ภควนฺตํ เอตทวโจ
 "สุตํ เมตํ ภนฺเต ปุพฺพกานํ อัจฉริยปาจฺฉิยานํ นฏฺฐานํ ภาสमानานํ
 'โย โส นโฏ รกฺคมชฺฌเ สมชฺชชฺฌเ สจฺจาลิเกน ชนํ หาสฺเสติ
 รเมติ, โส กายสฺส เกทา ปรี มรณา ปหาसानํ เทวานํ สหปุยตํ
 อุปปชฺชตฺติ. อีธ ภควา กิมาหาติ.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ อ. อิตฺสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท. เอวเมว

^๓ ฉ., อ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๔ ส., อ. ตลปฺโฏ ฉ. ตาลปฺโฏ. เอวมุปรี.

“อลั คามณิ ติฏฐเตตัง, มา มั เอตัง ปุจันตี.

ทุติยัมปิ โข ตาลปุตโต นหฺวคามณิ ภควนฺตํ เอตทโวจ “สุตมฺเมตํ
ภนฺเต ปุพฺพกานํ อจฺจริยปาจิริยานํ นหฺวานํ ภาสमानานํ โย โส
นโฆ รุคฺคชฺฌเณ สมชฺชชฺฌเณ สจฺจาลิเกน ชนํ หาเสติ รเมติ, โส
กายสฺส เกทา ปรี มรณา ปหาसानํ เทวานํ สหปุยตํ อุปฺปชฺชตฺติ,
อิธ ภควา กิมาหาติ. “อลั คามณิ ติฏฐเตตัง, มา มั เอตัง ปุจันตี.

ตติยัมปิ โข ตาลปุตโต นหฺวคามณิ ภควนฺตํ เอตทโวจ
“สุตมฺเมตํ ภนฺเต ปุพฺพกานํ อจฺจริยปาจิริยานํ นหฺวานํ ภาสमानานํ
โย โส นโฆ รุคฺคชฺฌเณ สมชฺชชฺฌเณ สจฺจาลิเกน ชนํ หาเสติ
รเมติ, โส กายสฺส เกทา ปรี มรณา ปหาसानํ เทวานํ สหปุยตํ
อุปฺปชฺชตฺติ. อิธ ภควา กิมาหาติ.

“อทฺธา โข ตฺยาหํ คามณิ นาลตฺถํ” ‘อลั คามณิ
ติฏฐเตตัง, มา มั เอตัง ปุจันตี. อปิจ ตฺยาหํ พุยากริสฺสามิ. ปุพฺเพ
โข คามณิ สดฺดา อวิตฺราคา รากพนฺชนพนฺธา,^๒ เตสํ นโฆ
รุคฺคชฺฌเณ สมชฺชชฺฌเณ เย ชมฺมา รชฺนียา, เต อุปฺสัหฺรติ ภิยฺโย
สราคาย.”^๓ ปุพฺเพ โข คามณิ สดฺดา อวิตฺโทสา โทสพนฺชนพนฺธา,
เตสํ นโฆ รุคฺคชฺฌเณ สมชฺชชฺฌเณ เย ชมฺมา โทสณียา, เต
อุปฺสัหฺรติ ภิยฺโย สโทสาย. ปุพฺเพ โข คามณิ สดฺดา อวิตฺโมหา
โมหพนฺชนพนฺธา, เตสํ นโฆ รุคฺคชฺฌเณ สมชฺชชฺฌเณ เย ชมฺมา
โมหณียา, เต อุปฺสัหฺรติ ภิยฺโย สโมหาย. โส อตฺตนา มตฺโต
ปมตฺโต ปมาเท จตฺวา^๔ กายสฺส เกทา ปรี มรณา ปหาโส นาม

^๑ ฉ., เท. ลคามิ

^๒ ฉ., เท., อิ. รากพนฺชนพฺพธา, เอวมุปริปี

^๓ ฉ., เท. ภิยฺโยโส มตฺตตาย อิ. ภิยฺโยโส มตฺตตาย สราคาย, เอวมุปริปี.

^๔ ฉ., เท., อิ. ปเร มเทตฺวา

นโรโย, ตตฺถ อุปฺปชฺชติ. สเจ โข ปนฺสฺส เอวํ ทิฏฺฐิ โหติ
“โย โส นโฆ รุคฺคฺมชฺเช สมฺมชฺชชฺเช สจฺจาลิเกน ชนํ หาสฺสตี
รเมติ, โส กายสฺส เกทา ปรี มรณา ปหาสานํ เทวานํ สหปุยตํ
อุปฺปชฺชตีติ, สาสฺส จ” โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ. มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส โข
ปนาหํ คามณิ ปุริสปุคฺคสฺส ทฺวินํ คตฺตํ อญฺญตรํ คตฺตี วทามิ
นโร ยํ วา ติรจฺฉานโยนี วาติ.

เอวํ วุตฺเต, ตาลปุตฺโต นฏฺฐคามณิ ปโรทิ, อสฺสฺสนิ ปวตฺเตสิ.

“เอตํ โข ตฺยาหํ คามณิ นาลตฺถํ ‘อลํ คามณิ ติฏฺฐเตตํ,
มา มํ เอตํ ปุจฺฉีติ.

“นาหํ ภนฺเต เอตํ โรทามิ, ยํ มํ ภควา เอวมาห. อปี
จาหํ ภนฺเต ปุพฺพเกหิ อจฺริยปาจฺริเยหิ นฏฺฐเกหิ ทิฆมฺมตฺตํ นิโกโต
วณฺณจิตโต ปลฺลทฺโธ ‘โย โส นโฆ รุคฺคฺมชฺเช สมฺมชฺชชฺเช สจฺจาลิเกน
ชนํ หาสฺสตี รเมติ, โส กายสฺส เกทา ปรี มรณา ปหาสานํ
เทวานํ สหปุยตํ อุปฺปชฺชตีติ.

“อภิกฺขุภนฺตํ ภนฺเต, อภิกฺขุภนฺตํ ภนฺเต, เสยฺยธำปี ภนฺเต
นิโกชฺชชิตํ วา อุกฺกุชฺชชเยย, ปฏฺฐิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มุพฺพหสฺส วา
มคฺคํ อจฺจิกฺขเยย, อนุทธกาเร วา เตลปฺปชฺชิตํ ธาเรยฺย ‘จกฺขุมฺนโต
รูปานิ ทกฺขณตฺตีติ,^๒ เอวเมว^๓ ภควตา อนเณปฺริยาเยน ฐมฺโม
ปกาสิโต, เอสาหํ ภนฺเต ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ ฐมฺมญฺจ
ภิกฺขุสงฺฆญฺจ, ลเภยฺยาหํ ภนฺเต ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ,
ลเภยฺยํ อุปฺสมฺปทฺนติ. อลตฺถ โข ตาลปุตฺโต นฏฺฐคามณิ ภควโต
สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, อลตฺถ อุปฺสมฺปทํ. อจิรฺอุปฺสมฺปทโน จ ปนายสฺมา

^๑ ฉ., เท., อ. จสทโท น ทิสฺสติ.

^๒ อ. อิตฺสทโท น ทิสฺสติ.

^๓ ฉ., เท., อ. เอวเมว

ตาลปุตโต เอโก วูปกฏโจ อปปมตโต อาตปปี ปหิตตโต วิหรนโต
 ๕เป๕ อณฺณตโร จ ปนายสฺมา ตาลปุตโต อรหตํ อโหสีติ. ทุตติย.

๓. โยธาชีวสุตตํ

[๓๕๕] อถ โข โยธาชีโว คามณิ, เยน ภควา,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ๕เป๕ เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข โยธาชีโว
 คามณิ ภควนฺตํ เอตทโวจ “สุตมฺเมตํ ภนฺเต ปุพฺพกานํ
 อจฺริยปาจฺริยานํ โยธาชีวานํ ภาสมานานํ “โย โส โยธาชีโว
 สงฺคามเ อฺสุสฺสหติ วายมติ, ตเมณํ อฺสุสฺสหนฺตํ วายมฺนตํ ปเร
 หนฺนติ ปฺริยาปาเทนฺติ, โส กายสฺส เกทา ปรี มรณฺา สรชิตานํ”
 เทวานํ สหปุยตํ อุปปชฺชตฺติ, อิท ภควา กิมาหาติ.

“อลํ คามณิ ติฏฺฐเตตํ, มา มํ เอตํ ปุจฺฉีติ. ทุตติยมฺปิ โข
 ๕เป๕ ตติยมฺปิ โข โยธาชีโว คามณิ ภควนฺตํ เอตทโวจ
 “สุตมฺเมตํ ภนฺเต ปุพฺพกานํ อจฺริยปาจฺริยานํ โยธาชีวานํ
 ภาสมานานํ “โย โส โยธาชีโว สงฺคามเ อฺสุสฺสหติ วายมติ, ตเมณํ
 อฺสุสฺสหนฺตํ วายมฺนตํ ปเร หนฺนติ ปฺริยาปาเทนฺติ, โส กายสฺส
 เกทา ปรี มรณฺา สรชิตานํ เทวานํ สหปุยตํ อุปปชฺชตฺติ, อิท
 ภควา กิมาหาติ.

“อทฺธา โข ตฺยหาํ คามณิ นาลตฺถิ”^๒ ‘อลํ คามณิ
 ติฏฺฐเตตํ, มา มํ เอตํ ปุจฺฉีติ. อปฺิจ ตฺยหาํ พฺยากริสฺสามิ. โย
 โส คามณิ โยธาชีโว สงฺคามเ อฺสุสฺสหติ วายมติ, ตสฺส ตํ จิตฺตํ
 ปุพฺเพ คหิตํ”^๓ ทุกฺกมฺมิ ทุปฺปณฺิหิตํ “อิเม สตฺตา หณฺณนฺตฺว วา

วชฌนตฺตฺ วา อัจฉิขชนตฺตฺ วา วินสฺสนตฺตฺ วา มา วา^๑ อหะสิ
 อิติ วาติ. ตเมเน อุตฺตฺสนตฺตฺ วายมตฺตฺ ปเร หนนตฺติ ปริยาปาเทนตฺติ,
 โส กายสฺส เกทา ปริ มรณา สรชิต^๒ นาม นิริโย, ตตฺถ
 อุปปชฺชติ. สเจ โข ปนสฺส เอวํ ทิฏฺฐิ โหติ “โย โส โยธาชีโว
 สงฺคามะ อุตฺตฺสนตฺติ วายมตฺติ, ตเมเน อุตฺตฺสนตฺตฺ วายมตฺตฺ ปเร
 หนนตฺติ ปริยาปาเทนตฺติ, โส กายสฺส เกทา ปริ มรณา สรชิตานํ
 เทวานํ สหปุยตํ อุปปชฺชตฺติ. สาสฺส โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ.
 มิจฺฉาทิฏฺฐิจิสฺส โข ปนาหํ คามณิ ปุริสปุคฺคสฺส ทฺวินฺนํ คตฺติ
 อญฺญตรํ คตฺติ วทามิ นิริยํ วา ติรจฺฉานโยนี วาติ.

เอวํ วุตฺเต, โยธาชีโว คามณิ ปโรทิ, อสฺสฺสนิ ปวตฺเตสิ.
 “เอตํ โข ตฺยาหํ คามณิ นาลตฺถํ ‘อลํ คามณิ ติฏฺฐเตตํ, มา มํ
 เอตํ ปุจฺจติ.

“นาหํ ภนฺเต เอตํ โรทามิ, ยํ มํ ภควา เอวมาห. อปี
 จาหํ ภนฺเต ปุพฺพเกหิ อัจฉิยาปาจฺฉิเยหิ โยธาชีเวหิ ทิฆมตฺตํ
 นิกโต วญฺจโต ปลฺลทฺโร โย โส โยธาชีโว สงฺคามะ อุตฺตฺสนตฺติ
 วายมตฺติ, ตเมเน อุตฺตฺสนตฺตฺ วายมตฺตฺ ปเร หนนตฺติ ปริยาปาเทนตฺติ,
 โส กายสฺส เกทา ปริ มรณา สรชิตานํ เทวานํ สหปุยตํ
 อุปปชฺชตฺติ. อภิกฺกนตฺตํ ภนฺเต, อภิกฺกนตฺตํ ภนฺเต ๔เปยฺ อชฺชตคฺเค
 ปาณฺดเปตํ สรณฺงคตฺตฺติ. ตตฺถิ.

๔. หตถาโรหสุตคำ

[๓๕๖] อถ โข หตถาโรโห คามณิ, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ๔เปยฺ อชฺชตคฺเค ปาณฺดเปตํ สรณฺงคตฺตฺติ. จตฺตุถํ.

^๑ อ. วาสทโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ. เท. ปริชิต อ. สวชิตา นาม นิริยา

๕. อสุสาโรหสุตต์

[๓๕๗] อถ โข อสุสาโรโห คามณี, เยน ภควา, เตนุปลสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ, เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อสุสาโรโห คามณี ภควนฺตํ เอตทวโจ “สุตฺตมฺเมตํ ภนฺเต ปุพฺพกานํ อัจฉริยปาจฉริยานํ อสุสาโรหานํ ภาสमानานํ ‘โย โส อสุสาโรโห สงฺคาเม อฺสุสฺสหติ วายมติ, ตเมณํ อฺสุสฺสหนฺตํ วายมหนฺตํ ปเร หนฺนติ ปรียาปาเทนฺติ, โส กายสฺส เกทา ปรี มรณา สรชิตานํ เทวานํ สหปุยตํ อุปปชฺชตฺติ, อิท ภควา กิมาหาติ.

“อลํ คามณี ติฏฺฐเตตํ, มา มํ เอตํ ปุจฺฉีติ. ทฺวติยมฺปิ โข ฯเปฯ ตติยมฺปิ โข อสุสาโรโห คามณี ภควนฺตํ เอตทวโจ “สุตฺตมฺเมตํ ภนฺเต ปุพฺพกานํ อัจฉริยปาจฉริยานํ อสุสาโรหานํ ภาสमानานํ ‘โย โส อสุสาโรโห สงฺคาเม อฺสุสฺสหติ วายมติ, ตเมณํ อฺสุสฺสหนฺตํ วายมหนฺตํ ปเร หนฺนติ ปรียาปาเทนฺติ, โส กายสฺส เกทา ปรี มรณา สรชิตานํ เทวานํ สหปุยตํ อุปปชฺชตฺติ, อิท ภควา กิมาหาติ.

“อทฺฐา โข ตฺวหา คามณี นาลตฺถํ ‘อลํ คามณี ติฏฺฐเตตํ, มา มํ เอตํ ปุจฺฉีติ. อปิจ โข ตฺวหา พฺยากริสฺสามิ. โย โส คามณี อสุสาโรโห สงฺคาเม อฺสุสฺสหติ วายมติ, ตสฺส ตํ จิตฺตํ ปุพฺเพ คหิตํ ทฺวักกํ ทฺวปฺปณฺหิตํ “อิมเ สตฺตา หณฺณนฺตุ วา วชฺฌนฺตุ วา อฺจุฉิขฺชนฺตุ วา วินสฺสนฺตุ วา มา วา อหฺสิ อิติ วาติ, ตเมณํ อฺสุสฺสหนฺตํ วายมหนฺตํ ปเร หนฺนติ ปรียาปาเทนฺติ, โส กายสฺส เกทา ปรี มรณา สรชิตเ นาม นีรโย, ตตฺถ อุปปชฺชติ.

สเจ โข ปนสฺส เอวํ ทิฏฺฐิ โหติ “โย โส อสฺสาโรโห สงฺคามะ
อฺสฺสหติ วายมติ, ตเมณํ อฺสฺสหนตํ วายมนตํ ปเร หนนฺติ
ปริยาปาเทนฺติ, โส กายสฺส เกทา ปรี มรณา สรชิตานํ เทวานํ
สหพฺยตํ อุปปชฺชตฺติ, สาสฺส โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ. มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส
โย ปนาหํ คามณิ ปุริสปุคฺคสฺส ทฺวินฺนํ คตฺติณํ อณฺเฏตรํ คตฺติ
วทามิ นิริยํ วา ติรจฺฉานโยนี วาติ.

เอวํ วุตฺเต, อสฺสาโรโห คามณิ ปโรทิ, อสฺสฺสนิ ปวตฺเตสิ.

“เอตํ โข ตฺยาหํ คามณิ นาลตฺถํ ‘อลํ คามณิ ติฏฺฐเตตํ,
มา มํ เอตํ ปุจฺฉิติ.

“นาหํ ภนฺเต เอตํ โรทามิ, ยํ มํ ภควา เอวมาห. อปิ
จาหํ ภนฺเต ปุพฺพเกหิ อจฺริยปาจฺริเยหิ อสฺสาโรहेหิ ทิฆมฺมตฺตํ
นิกโต วณฺณจิตो ปลุทฺโธ ‘โย โส อสฺสาโรโห สงฺคามะ อฺสฺสหติ
วายมติ, ตเมณํ อฺสฺสหนตํ วายมนตํ ปเร หนนฺติ ปริยาปาเทนฺติ,
โส กายสฺส เกทา ปรี มรณา สรชิตานํ เทวานํ สหพฺยตํ
อุปปชฺชตฺติ. อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต ชฺเชยฺย อชฺชตคฺเค ปาณูปตฺตํ
สรณํคตฺตํ. ปณฺจมํ.

๖. อธิพนธกปุตตสุตต์

[๓๕๘] เอกํ สมยํ ภควา นาพฺนทายํ วิหฺรติ
ปาวาริกมฺพวเน. อถ โข อธิพนธกปุตฺโต คามณิ, เยเน ภควา,
เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ,
เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อธิพนธกปุตฺโต คามณิ ภควนฺตํ เอตทวโจ
“พฺรพฺราหฺมณา ภนฺเต ปจฺฉาภุมฺภา กามณฺทลฺลกา เสวาลมาลิกา

อุทโกโรหกา อคฺคิปริจจารกา, เต มตฺถํ กาลกตํ อุชฺฐาเปเนติ นาม,
 สญฺญาเปเนติ นาม, สคฺคํ นาม โอกฺกาเปเนติ. ภควา ปน ภาณเต
 อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ปโหติ ตถา กาทู, ยถา สฬโฬ โลโก
 กายสส เกทา ปรี มรณา สุคตํ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺเชยฺยาติ.

“เตนหิ ความฉิ ตณฺเฎเวตถ ปฏฺฐิจฺฉิสสามิ. ยถา เต
 ขเมยฺย, ตถา นํ พุยากเรยฺยาสีติ,^๑ ตํ ก็ มณฺณสิ ความฉิ.
 อิธสส^๒ ปุริโส ปาณาติปาตี อทินฺนาทายี กาเมสุ มิจฺฉาจารี,
 มุสาวาทิ ปิสุณวาโจ ผรุสวาโจ สมฺมปฺปลาปี, อภิชฺฌาลุ
 พยาปนฺนจิตฺโต มิจฺฉาทิฏฺฐิโก, ตเมนํ มหาชนกาโย สงฺคมฺม
 สมาคมฺม อายาเจยฺย โถเมยฺย ปณฺชลิโก อนุปริสกฺเกยฺย ‘อัย
 ปุริโส กายสส เกทา ปรี มรณา สุคตํ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชตฺติ.’^๓
 ตํ ก็ มณฺณสิ ความฉิ. อปี นุ โส ปุริโส มหโต ชนกายสส
 อายาจนเหตุ วา โถมนเหตุ วา ปณฺชลิกาอนุปริสกฺกนเหตุ วา
 กายสส เกทา ปรี มรณา สุคตํ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺเชยฺยาติ.

โน เหตุํ ภาณเต.

“เสยฺยถาปี ความฉิ ปุริโส มหนต์^๔ ปุณฺณสิลํ คมฺภีเร
 อุทกรหเท ปกฺขิเปยฺย, ตเมนํ มหาชนกาโย สงฺคมฺม สมาคมฺม
 อายาเจยฺย โถเมยฺย ปณฺชลิโก อนุปริสกฺเกยฺย ‘อุมฺมุชฺช โภ
 ปุณฺณสิเล, อุปฺพลว โภ ปุณฺณสิเล, ถลมฺมฺพลว โภ ปุณฺณสิเลติ. ตํ ก็
 มณฺณสิ ความฉิ. อปี นุ สา ปุณฺณสิลา มหโต ชนกายสส
 อายาจนเหตุ วา โถมนเหตุ วา ปณฺชลิกาอนุปริสกฺกนเหตุ วา
 อุมฺมุชฺชเชยฺย วา อุปฺพลเวยฺย วา ถลํ วา อุปฺพลเวยฺยาติ.

โน เหตุํ ภาณเต.

หมดอายุ 27/05/2๕๖๖

^๑ อ. วุยากเรยฺยาสิ

^๒ อ. อิธาสส

^๓ อ. อุปปชฺชติ

^๔ ฉ., เท., อ. มหตี

“เอวเมว โข คามณิ โย โส ปุริโส ปาณาติปาตี อทินฺนาทายี
กาเมสุ มิจฺฉาจารี, มุสาวาทิ ปิสฺสนวาโจ ผรุสวาโจ สมฺมปฺปลาปปี,
อภิชฺฌาลุ พยาปนฺนจิตฺโต มิจฺฉาทิฏฺฐิโก. กิณฺจาปิ ตํ มหาชนกาโย
สงฺกมฺม สมฺมาคมฺม อายาเจยฺย โถเมยฺย ปณฺชลิโก อนฺุปริสฺสกุเกยฺย
‘อัยํ ปุริโส กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุกฺตํ สกฺคํ โลกํ
อุปฺปชฺชตฺตติ. อถ โข โส ปุริโส กายสฺส เกทา ปรี มรณา
อปาโย ทุคฺคตํ วินิปาตํ นิริโย อุปฺปชฺชเชยฺย.

ตํ ก็ มณฺเฑสิ คามณิ. อิธสฺส ปุริโส ปาณาติปาตา
ปฏฺวิโร อทินฺนาทานา ปฏฺวิโร กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏฺวิโร
มุสาวาทา ปฏฺวิโร ปิสฺสนาย วาจา ปฏฺวิโร ผรุสาย วาจา
ปฏฺวิโร สมฺมปฺปลาปา ปฏฺวิโร อนภิชฺฌาลุ อพฺยาปนฺนจิตฺโต
สมฺมาทิฏฺฐิโก. ตเมเน มหาชนกาโย สงฺกมฺม สมฺมาคมฺม อายาเจยฺย
โถเมยฺย ปณฺชลิโก อนฺุปริสฺสกุเกยฺย ‘อัยํ ปุริโส กายสฺส เกทา
ปรี มรณา อปาโย ทุคฺคตํ วินิปาตํ นิริโย อุปฺปชฺชตฺตติ. ตํ ก็
มณฺเฑสิ คามณิ. อปี นุ โส ปุริโส มหโต ชนกายสฺส อายาจนเหตุ วา
โถมนเหตุ วา ปณฺชลิกาอนฺุปริสฺสกุณเหตุ วา กายสฺส เกทา ปรี
มรณา อปาโย ทุคฺคตํ วินิปาตํ นิริโย อุปฺปชฺชเชยฺยติ.

โน เหตุ ภาเน.

“เสยฺยถาปี คามณิ ปุริโส สปิปีกมฺภํ วา เตลฺกมฺภํ วา
คมภีร์ อุทกรหํ^๑ โอคาหิตวา^๒ ภินฺทเยย. ตตฺร^๓ ยสฺส^๓ สกฺขรา วา
กจฺลา วา, สา อโธคามิ อสฺส. ยญจ ขวสฺส ตตฺร สปิปี วา
เตลล์^๓ วา, ตํ อุทฺธงฺคามิ อสฺส, ตเมเน มหาชนกาโย สงฺกมฺม

^๑ จ.,เท. อุทกรหเท

^๒ จ.,เท.,อิ. โอคาเหตุวา

^{๓-๓} จ.,เท. ตตฺร ยาสฺส อิ. ตตฺรยสฺส ยา

สมาคมฺม อายาเจยฺย โถเมยฺย ปณฺชลิโก อหฺมฺปริสกฺเกยฺย 'โอสีท
โก สปปิเตล, สํสีท โก สปปิเตล. อโห คจฺฉ โก สปปิเตลาติ.
ตํ ก็ มณฺณสิ คามณี. อปิ นฺตุ ตํ สปปิเตลํ มหโต ชนกายสส
อายาจนเหตุ วา โถมนเหตุ วา ปณฺชลิกาอหฺมฺปริสกฺกนเหตุ วา
โอสีเทยฺย วา สํสีเทยฺย วา อโห วา คจฺเจยฺยาติ.

โน เหตุ ภาณเต.

“เอวเมว โข คามณี โย โส ปุริโส ปาณาติปาตา
ปฏีวิริโต อทินฺนาทานา ปฏีวิริโต กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏีวิริโต
มุสาวาทา ปฏีวิริโต ปิสฺสุณาย วาจาเย ปฏีวิริโต ผรุสาย วาจาเย
ปฏีวิริโต สมฺมปฺปลาปา ปฏีวิริโต อนภิชฺฌมาลู อพฺยาปนฺนจิตฺโต
สมฺมาทิฏฺฐิโก. กิณฺจาปิ ตํ มหาชนกาโย สงฺคมฺม สมาคมฺม
อายาเจยฺย โถเมยฺย ปณฺชลิโก อหฺมฺปริสกฺเกยฺย ‘อํ ปุริโส
กายสส เกทา ปริ มรณา อปายํ ทุคฺคํ วิณีปาตํ นิรยํ
อุปฺปชฺชตฺติ. อถ โข โส ปุริโส กายสส เกทา ปริ มรณา สุกฺคํ
สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชเชยฺยาติ. เอวํ วุตฺเต, อสิพฺนฺธกปฺตฺโต คามณี
ภควนฺตํ เอตทโวจ “อภิกฺกนฺตํ ภาณเต ฯเปฯ อชฺชตคฺเค ปาณฺเปตํ
สรณฺงคตฺนติ. จญฺจํ.

๗. เขตฺตูปมสฺสฺตํ

[๓๕๙] เอกํ สมยํ ภควา นาพฺนฺทายํ วิหริติ
ปาวาริกมฺพวเน. อถ โข อสิพฺนฺธกปฺตฺโต คามณี, เยเน ภควา,
เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสิตฺติ;
เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โข อสิพฺนฺธกปฺตฺโต คามณี ภควนฺตํ เอตทโวจ
“นฺนํ ภาณเต ภควา สพฺพปาณญฺตฺติตานุกมฺปิ วิหริตฺติ.

“เอวํ คามณิ ตถาคโต สพฺพปาณภูตหิตานุกมเปี วิหรตีติ.

“อถ กิณฺจรหิ ภาณฺเต ภควา เอกจฺจานํ สกฺกจฺจํ ฐมฺมํ เทเสตี, เอกจฺจานํ โน ตถา สกฺกจฺจํ ฐมฺมํ เทเสตีติ.

“เตนหิ คามณิ ตณฺเวยเวตถ ปฏฺฐิจฺฉินฺสสามิ. ยถา เต ขเมยฺย, ตถา นํ พฺยากรเยยฺยาสิ. ตํ ก็ มณฺณสิ คามณิ อิธ” กสฺสกสฺส คหปติโน ตีณิ เขตฺตานิ, เอกํ เขตฺตํ อคฺคํ, เอกํ เขตฺตํ มชฺฌิมํ, เอกํ เขตฺตํ หีนํ ชงฺกลํ โอสรํ^๑ ปาปญฺมิ. ตํ ก็ มณฺณสิ คามณิ. อสฺส กสฺสโก คหปติ วิชาณี ปติฏฺฐเปตฺกามา^๒ กตฺถ ปจฺจํ ปติฏฺฐเปยฺย, ยํ วา อํหํ เขตฺตํ อคฺคํ, ยํ วา อํหํ เขตฺตํ มชฺฌิมํ, ยํ วา อํหํ เขตฺตํ หีนํ ชงฺกลํ โอสรํ ปาปญฺมินฺติ.

“อสฺส ภาณฺเต กสฺสโก คหปติ วิชาณี ปติฏฺฐเปตฺกามา ยํ อํหํ เขตฺตํ อคฺคํ, ตตฺถ ปติฏฺฐเปยฺย. ตตฺถ ปติฏฺฐเปตฺวา ยํ อํหํ เขตฺตํ มชฺฌิมํ, ตตฺถ ปติฏฺฐเปยฺย ตตฺถ ปติฏฺฐเปตฺวา ยํ อํหํ เขตฺตํ หีนํ ชงฺกลํ โอสรํ ปาปญฺมิ, ตตฺถ ปติฏฺฐเปยฺยปิ โนปิ ปติฏฺฐเปยฺย. ตํ กิสฺส เหตุ. อนฺตมโส โคภตฺตํปิ ภวิสฺสตีติ.

“เสยฺยถาปิ คามณิ ยํ อํหํ เขตฺตํ อคฺคํ, เอวเมว มยฺหํ ภิกฺขุ ภิกฺขุณีโย, เตสํ ฐมฺมํ เทเสมิ อาทิกถฺยาณํ มชฺฌกถฺยาณํ ปริโยสานกถฺยาณํ สาทถํ สพฺพญฺชนํ เกวลปริปฺพุณฺณํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ ปกาเสมิ. ตํ กิสฺส เหตุ. เอเต หิ คามณิ มํทีปา มํเลณา มํตาณา มํสรณา วิหรนฺติ. เสยฺยถาปิ คามณิ ยํ อํหํ เขตฺตํ มชฺฌิมํ, เอวเมว มยฺหํ อฺปาสกา อฺปาสิกาโย, เตสํ^๓ ฐมฺมํ เทเสมิ อาทิกถฺยาณํ มชฺฌกถฺยาณํ ปริโยสานกถฺยาณํ

^๑ เท. อิธสฺส

^๒ เท. ปติฏฺฐาเปตฺกามา

^๓ ฉ., เท., อ. อุสรํ

^๔ ฉ., เท., อ. เตสํ ปาหํ, เอวมฺปริปิ.

สาตถ์ สพยณชน์ เกวลปริปฺพณฺณํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ ปกาเสมิ.
 ตํ กิสฺส เหตุ. เอเต हि คามณิ มํทีปา มํเลณา มํตาณา มํสรณา
 วิหรนฺติ. เสยฺยถาปิ คามณิ ยํ อํหํ เขตฺตํ หีนํ ชงฺกลํ โอสํ
 ปาปญฺมิ, เอวเมว มยฺหํ อณฺณตติยา สมณพฺรหฺมณปริพฺพาชกา,
 เนสํ จาหํ ฐมฺมํ เทเสมิ อาทิกลฺยาณํ มชฺฌेमกฺลฺยาณํ
 ปริโยसानกฺลฺยาณํ สาตถ์ สพยณชน์ เกวลปริปฺพณฺณํ ปริสุทฺธํ
 พุรหฺมจริยํ ปกาเสมิ. ตํ กิสฺส เหตุ. อปฺเปวณาม เอกปทฺมปิ
 อาชาเนยฺยํ, ตํ เนสํ อสฺส ทิฆมฺมตฺตํ หิตาย สุขาย.^๑

เสยฺยถาปิ คามณิ ปุริสสฺส ตโย อุกมณิกา. เอโก
 อุกมณิกโก อจฺฉิทฺโท อหาริอปริหาริ,^๒ เอโก อุกมณิกโก อจฺฉิทฺโท
 หาริปริหาริ.^๓ เอโก อุกมณิกโก จิตฺโท หาริปริหาริ. ตํ ก็
 มณฺณสิ คามณิ อสฺส ปุริโส อุกกํ นิกฺขิปปิตฺถกาโม ตตฺถ^๔ ปจฺม
 นิกฺขิเปยฺย. โย วา โส อุกมณิกโก อจฺฉิทฺโท อหาริอปริหาริ,
 โย วา โส อุกมณิกโก อจฺฉิทฺโท หาริปริหาริ, โย วา โส
 อุกมณิกโก จิตฺโท หาริปริหาริ.

อสฺส ฆนฺเต ปุริโส อุกกํ นิกฺขิปปิตฺถกาโม โย โส อุกมณิกโก
 อจฺฉิทฺโท อหาริอปริหาริ, ตตฺถ นิกฺขิเปยฺย. ตตฺถ นิกฺขิปปิตฺวา, โย
 โส อุกมณิกโก อจฺฉิทฺโท หาริปริหาริ,^๕ ตตฺถ นิกฺขิเปยฺย, ตตฺถ
 นิกฺขิปปิตฺวา โย โส อุกมณิกโก จิตฺโท หาริปริหาริ, ตตฺถ
 นิกฺขิเปยฺยปิ โนปิ นิกฺขิเปยฺย. ตํ กิสฺส เหตุ. อนฺตมโส
 ภณฺฑทฺโชนฺปิ ภวิสฺสตีติ. “เสยฺยถาปิ คามณิ โย โส อุกมณิกโก
 อจฺฉิทฺโท อหาริอปริหาริ, เอวเมว มยฺหํ ภิกฺขุ ภิกฺขุณีโย, เตสาหํ

๑ หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ.,เท.,อ. สุขายาติ

^๓ ฉ.,เท.,อ. หาริ ปริหาริ, เอวมุปริปี.

^๒ ฉ.,เท.,อ. อหาริ อปริหาริ, เอวมุปริปี

^๔ ฉ.,เท.,อ. กตฺถ, เอวมุปริปี.

ธมฺมํ เทเสมิ อาทิกุลยาณํ มชฺฌมกกุลยาณํ ปรีโยสานกกุลยาณํ
 สาทถํ สพฺพญชฺชนํ เกวลปรีปฺพณฺณํ ปรีสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ ปกาเสมิ,
 ตํ กิสฺส เหตุ. เอเต हि คามณิ มํทีปา มํเลณา มํตาณา มํสรณา
 วิหรนฺติ. เสยฺยถาปิ คามณิ โย โส อุกมณิกโก อจฺฉิทฺโท
 หาริปรีหารี, เอวเมว มยฺหํ อุปาสกา อุปาสิกายิ, เตสํ* อหํ
 ธมฺมํ เทเสมิ อาทิกุลยาณํ มชฺฌมกกุลยาณํ ปรีโยสานกกุลยาณํ
 สาทถํ สพฺพญชฺชนํ เกวลปรีปฺพณฺณํ ปรีสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ ปกาเสมิ.
 ตํ กิสฺส เหตุ. เอเต हि คามณิ มํทีปา มํเลณา มํตาณา มํสรณา
 วิหรนฺติ. เสยฺยถาปิ คามณิ โย โส อุกมณิกโก จิตฺโท หาริปรีหารี,
 เอวเมว มยฺหํ อญฺญติตฺติยา สมณปุราหฺมณปรีพุพาชกา, เตสํ อหํ
 ธมฺมํ เทเสมิ อาทิกุลยาณํ มชฺฌมกกุลยาณํ ปรีโยสานกกุลยาณํ
 สาทถํ สพฺพญชฺชนํ เกวลปรีปฺพณฺณํ ปรีสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ ปกาเสมิ.
 ตํ กิสฺส เหตุ. อปฺเปวณาม เอกปทฺมปิ อาชาเนยฺยํ, ตํ เนสํ อสฺส
 ทิฆมฺมตฺตํ หิตาย สุขายาติ. เอวํ วุตฺเต, อสิพนฺธกปฺตฺโต คามณิ
 ภควนฺตํ เอตทวโจ "อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต ชฺเปยฺย อุปาสกํ มํ ภควา
 ชาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณฺงคตฺตํ. สยุดตฺมํ.

๘. สงขรธรรมสยุดต์

[๓๖๐] เอกํ สมยํ ภควา นาพฺนฺทายํ วิหรติ
 ปาวาริกมฺพวเน. อถ โข อสิพนฺธกปฺตฺโต คามณิ นิคณฺจสาวโก,
 เยเน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ชฺเปยฺย เอกมฺนฺตํ นิสินฺนํ
 โข อสิพนฺธกปฺตฺตํ คามณิ ภควา เอตทวโจ "กถํ นฺุ โข คามณิ
 นิคณฺโจ นาฏปฺตฺโต สาวกานํ ธมฺมํ เทเสตฺติติ.

"เอวํ โข ภนฺเต นิคณฺโจ นาฏปฺตฺโต สาวกานํ ธมฺมํ

* จ.,เท. เตสํ

เทเสติ 'โยโกจิ ปาณํ อติมาเปติ,'^๑ สพุโพ โส อาปายิก
 เนรียโก. โยโกจิ อทินนํ อาทียติ, สพุโพ โส อาปายิก
 เนรียโก. โยโกจิ กาเมสุ มิจฺฉาจรติ, สพุโพ โส อาปายิก
 เนรียโก. โยโกจิ มุสา ภณฺติ, สพุโพ โส อาปายิก เนรียโก. ยํ
 พหุลํ ยํ พหุลํ วิหริติ, เตเน เตเน นิยุยตีติ. เอวํ โข ภนฺเต
 นิคณฺโจ นาฏปุตฺโต สาวกานํ ฐมมํ เทเสตีติ.

“ยํ พหุลํ ยํ พหุลํ จ คามณิ วิหริติ, เตเน เตเน
 นิยุยตีติ. เอวํ สนฺเต น โกจิ อาปายิก เนรียโก ภวิสฺสติ, ยถา
 นิคณฺจสฺส นาฏปุตฺตสฺส วจัน.

ตํ กิ มณฺเณสิ คามณิ โย โส ปุริโส ปาณาติปาตี
 รตฺติยา วา ทิวสสฺส วา สมยาสมยํ อุปาทาย กตโม พหุตโร
 สมโย ยํ [๒] โส ปาณํ อติมาเปติ, ยํ วา โส ปาณํ นาติมาเปตีติ.

“โย โส ภนฺเต ปุริโส ปาณาติปาตี รตฺติยา วา ทิวสสฺส วา
 สมยาสมยํ อุปาทาย อปฺปตโร โส สมโย, ยํ โส ปาณํ อติมาเปติ.
 อถ โข เสว พหุตโร สมโย, ยํ โส ปาณํ นาติมาเปตีติ.

“ยํ พหุลํ ยํ พหุลํ จ คามณิ วิหริติ, เตเน เตเน
 นิยุยตีติ. เอวํ สนฺเต น โกจิ อาปายิก เนรียโก ภวิสฺสติ, ยถา
 นิคณฺจสฺส นาฏปุตฺตสฺส วจัน.

ตํ กิ มณฺเณสิ คามณิ. โย โส ปุริโส อทินฺนาทายี
 รตฺติยา วา ทิวสสฺส วา สมยาสมยํ อุปาทาย กตโม พหุตโร
 สมโย, ยํ โส อทินนํ อาทียติ, ยํ วา โส อทินนํ นาทียตีติ.

“โย โส ภนฺเต ปุริโส อทินฺนาทายี รตฺติยา วา ทิวสสฺส วา

^๑ ฉ.,เท. อติปาเตติ, เอวมุปริปิ. ^๒ ฉ.,เท.,อิ. วา, เอวมุปริปิ.

สมยาสมย อูปาทาย อปฺปตโร โส สมโย, ยํ โส อทินฺนํ อาทียติ,
อถ โข เสว พหุตโร สมโย, ยํ โส อทินฺนํ นาทียตฺติ.

“ยํ พหุลํ ยํ พหุลํ จ คามณิ วิหริติ, เตन เตน
นียยตฺติ. เอวํ สนฺเต น โกจิ อาปายิกो เนรยิกो ภวิสฺสติ, ยถา
นิกณฺจสฺส นาฏปฺตตสฺส วจัน.

ตํ ก็ มณฺณสิ คามณิ. โย โส ปุริโส กาเมสุ มิจฺฉาจารี
รตฺติยา วา ทิวสสฺส วา สมยาสมย อูปาทาย กตโม พหุตโร สมโย,
ยํ โส กาเมสุ มิจฺฉาจรติ, ยํ วา โส กาเมสุ มิจฺฉา น จรตฺติ.

“โย โส ภาเนเต ปุริโส กาเมสุ มิจฺฉาจารี รตฺติยา วา ทิวสสฺส วา
สมยาสมย อูปาทาย อปฺปตโร โส สมโย, ยํ โส กาเมสุ มิจฺฉาจรติ, อถ
โข เสว พหุตโร สมโย, ยํ โส กาเมสุ มิจฺฉา น จรตฺติ.

“ยํ พหุลํ ยํ พหุลํ จ คามณิ วิหริติ, เตน เตน
นียยตฺติ. เอวํ สนฺเต น โกจิ อาปายิกो เนรยิกो ภวิสฺสติ, ยถา
นิกณฺจสฺส นาฏปฺตตสฺส วจัน.

ตํ ก็ มณฺณสิ คามณิ. โย โส ปุริโส มุสาวาที รตฺติยา วา
ทิวสสฺส วา สมยาสมย อูปาทาย กตโม พหุตโร สมโย, ยํ โส
มุสา ภณฺติ, ยํ วา โส มุสา น ภณตฺติ.

“โย โส ภาเนเต ปุริโส มุสาวาที รตฺติยา วา ทิวสสฺส วา
สมยาสมย อูปาทาย อปฺปตโร โส สมโย, ยํ โส มุสา ภณฺติ,
อถ โข เสว พหุตโร สมโย, ยํ โส มุสา น ภณตฺติ. ยํ พหุลํ
ยํ พหุลํ จ คามณิ วิหริติ, เตน เตน นียยตฺติ. เอวํ สนฺเต น
โกจิ อาปายิกो เนรยิกो ภวิสฺสติ, ยถา นิกณฺจสฺส นาฏปฺตตสฺส วจัน.

อิธ คามณิ เอกจโจ สตุถา เอววาที โหติ เอวทิฏฐิ 'โย โกจิ ปาณมตติมาเปติ, สพฺโพ โส อาปายิกो เนรียโก. โย โกจิ อทินฺนํ อาทียติ, สพฺโพ โส อาปายิกो เนรียโก. โย โกจิ กาเมสุ มิจฺฉาจรติ, สพฺโพ โส อาปายิกो เนรียโก. โย โกจิ มุสา ภณฺติ, สพฺโพ โส อาปายิกो เนรียโกติ. ตสฺมี โข ปน คามณิ สตุถริ สาวโก อภิปปสนฺโน โหติ, ตสฺส เอวํ โหติ "มยฺหํ โข สตุถา เอววาที เอวทิฏฐิ 'โย โกจิ ปาณมตติมาเปติ, สพฺโพ โส อาปายิกो เนรียโกติ. 'อตุถิ โข ปน มยา ปาโณ อติมาปีโต,^๑ อหํปมฺหิ อาปายิกो เนรียโกติ ทิฏฺฐิ ปฏฺฐิลภติ. ตํ คามณิ วาจํ อปฺปฬาย ตํ จิตฺตํ อปฺปฬาย ตํ ทิฏฺฐิ อปฺปฏฺฐินิสฺสชฺชิตฺวา ยถาภตํ^๒ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิริเย. "มยฺหํ โข สตุถา เอววาที เอวทิฏฐิ 'โย โกจิ อทินฺนํ อาทียติ, สพฺโพ โส อาปายิกो เนรียโกติ. 'อตุถิ โข ปน มยา อทินฺนํ อาทินฺนํ, อหํปมฺหิ อาปายิกो เนรียโกติ ทิฏฺฐิ ปฏฺฐิลภติ. ตํ คามณิ วาจํ อปฺปฬาย ตํ จิตฺตํ อปฺปฬาย ตํ ทิฏฺฐิ อปฺปฏฺฐินิสฺสชฺชิตฺวา ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิริเย. "มยฺหํ โข สตุถา เอววาที เอวทิฏฐิ 'โย โกจิ กาเมสุ มิจฺฉาจรติ, สพฺโพ โส อาปายิกो เนรียโกติ. 'อตุถิ โข ปน มยา กาเมสุ มิจฺฉาจรา" จิณฺณา, อหํปมฺหิ" อาปายิกो เนรียโกติ ทิฏฺฐิ ปฏฺฐิลภติ. ตํ คามณิ วาจํ อปฺปฬาย ตํ จิตฺตํ อปฺปฬาย ตํ ทิฏฺฐิ อปฺปฏฺฐินิสฺสชฺชิตฺวา ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิริเย. "มยฺหํ โข สตุถา เอววาที เอวทิฏฐิ 'โย โกจิ มุสา ภณฺติ, สพฺโพ โส อาปายิกอ เนรียโกติ. 'อตุถิ โข ปน มยา มุสา ภณฺติ, อหํปมฺหิ อาปายิกอ เนรียโกติ ทิฏฺฐิ ปฏฺฐิลภติ. ตํ คามณิ วาจํ อปฺปฬาย ตํ จิตฺตํ อปฺปฬาย ตํ ทิฏฺฐิ อปฺปฏฺฐินิสฺสชฺชิตฺวา ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิริเย.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ.เท. อติปาปีโต.

^๒ อ. ยถาหตํ

^{๓-๓} อ. มิจฺฉา จิณฺณํ อหํปมฺหิ อ. มิจฺฉา จิณฺณมฺหาหํปมฺหิ

อิธ ปน คามณิ ตถาคโต โลเก อุปปชชติ อรหํ
 สมฺมาสมพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกโต โลกวิทู อนุตฺตโร
 ปุริสทมฺมสารถิ สตุถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควา, โส
 อเนกปริยาเยน ปาณาติปาตํ ครหติ วิครหติ, 'ปาณาติปาตา
 วิรมถาติ จาห.'* อทินฺนาทานํ ครหติ วิครหติ, 'อทินฺนาทานา
 วิรมถาติ จาห. กามะสุ มิจฺฉาจารํ ครหติ วิครหติ, กามะสุ
 มิจฺฉาจара วิรมถาติ จาห. มุสาวาทํ ครหติ วิครหติ, 'มุสาวาทา
 วิรมถาติ จาห. ตสฺมี ไช ปน คามณิ สตุถริ สาวโก อภิปฺปสนฺโน
 โหติ, โส อิติ ปฏฺยิสมฺมจิกฺขติ 'ภควา ไช อเนกปริยาเยน
 ปาณาติปาตํ ครหติ วิครหติ, 'ปาณาติปาตา วิรมถาติ จาห. อตฺถิ
 ไช ปน มยา ปาโณ อติมาปิโต ยาวตโก วา ตาวตโก วา, โย
 ไช ปน มยา ปาโณ อติมาปิโต ยาวตโก วา ตาวตโก วา, ตํ
 น สฺมฺมจฺจุ ตํ น สาธุ. อหฺมฺเจว ไช ปน ตปฺปจฺจยา วิปฺปฏฺยิสารี
 อสฺสํ, น เม ตํ ปาปกมฺมํ อกตํ ภวิสฺสตีติ. โส อิติ ปฏฺยิสงฺขาย
 ตณฺเฑว ปาณาติปาตํ ปชฺหติ, อายติณฺจ ปาณาติปาตา ปฏฺยิวิโร
 โหติ. เอวเมตสฺส ปาปสฺส กมฺมสฺส ปหานํ โหติ, เอวเมตสฺส
 ปาปสฺส กมฺมสฺส สมตฺติกฺกโม โหติ.

ภควา ไช อเนกปริยาเยน อทินฺนาทานํ ครหติ วิครหติ,
 'อทินฺนาทานา วิรมถาติ จาห. อตฺถิ ไช ปน มยา อทินฺนํ
 อาทินฺนํ ยาวตกํ วา ตาวตกํ วา, ยํ ไช ปน มยา อทินฺนํ
 อาทินฺนํ ยาวตกํ วา ตาวตกํ วา, ตํ น สฺมฺมจฺจุ ตํ น สาธุ.
 อหฺมฺเจว ไช ปน ตปฺปจฺจยา วิปฺปฏฺยิสารี อสฺสํ, น เม ตํ
 ปาปกมฺมํ อกตํ ภวิสฺสตีติ. โส อิติ ปฏฺยิสงฺขาย ตณฺเฑว อทินฺนาทานํ

ปชหติ, อายติญจ อทินฺนาทานา ปฏีวโรโต โหติ, เอเวเมตสส ปาปสส
กมฺมสส ปหานํ โหติ, เอเวเมตสส ปาปสส กมฺมสส สมตักกโม โหติ.

‘ภควา โข อนนฺกปริยาเยน กามสฺส มิจฺฉาจารย์ ครหติ
วโรครหติ, ‘กามสฺส มิจฺฉาจารย์ วโรมถาติ จาห. อตฺถิ โข ปน มยา
กามสฺส มิจฺฉา จิณฺณํ ยาวตํ วา ตาวตํ วา, ยํ โข ปน มยา
กามสฺส มิจฺฉา จิณฺณํ ยาวตํ วา ตาวตํ วา, ตํ น สฺสจฺจุ ตํ
น สาธุ. อหฺมฺเจว โข ปน ตปฺปจฺจยา วิปฺปฏีสารี อสฺสํ, น เม
ตํ ปาปกมฺมํ อกตํ ภวิสฺสตีติ. โส อิติ ปฏิสงฺขาย ตณฺเฑว
กามสฺส มิจฺฉาจารย์ ปชหติ, อายติญจ กามสฺส มิจฺฉาจารย์ ปฏีวโรโต
โหติ. เอเวเมตสส ปาปสส กมฺมสส ปหานํ โหติ, เอเวเมตสส
ปาปสส กมฺมสส สมตักกโม โหติ.

‘ภควา โข ปน อนนฺกปริยาเยน มุสาวาทํ ครหติ วโรครหติ,
‘มุสาวาทา วโรมถาติ จาห. อตฺถิ โข ปน มยา มุสา ภณิตํ
ยาวตํ วา ตาวตํ วา, ยํ โข ปน มยา มุสา ภณิตํ ยาวตํ วา
ตาวตํ วา, ตํ น สฺสจฺจุ ตํ น สาธุ. อหฺมฺเจว โข ปน
ตปฺปจฺจยา วิปฺปฏีสารี อสฺสํ, น เม ตํ ปาปกมฺมํ อกตํ
ภวิสฺสตีติ. โส อิติ ปฏิสงฺขาย ตณฺเฑว มุสาวาทํ ปชหติ,
อายติญจ มุสาวาทา ปฏีวโรโต โหติ. เอเวเมตสส ปาปสส กมฺมสส
ปหานํ โหติ, เอเวเมตสส ปาปสส กมฺมสส สมตักกโม โหติ.

โส ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏีวโรโต โหติ.
อทินฺนาทานํ ปหาย อทินฺนาทานา ปฏีวโรโต โหติ. กามสฺส
มิจฺฉาจารย์ ปหาย กามสฺส มิจฺฉาจารย์ ปฏีวโรโต โหติ. มุสาวาทํ
ปหาย มุสาวาทา ปฏีวโรโต โหติ. ปิสุณํ วาจํ ปหาย ปิสุณาย

วากาย ปฏิวีรโต โหติ. ผรุสํ วาจํ ปหาย ผรุสาย วากาย
 ปฏิวีรโต โหติ. สมผปปลาป ปหาย สมผปปลาปา ปฏิวีรโต
 โหติ. อภิชฌํ ปหาย อนภิชฌมาลฺล โหติ. พยาปาทปโทสํ ปหาย
 อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ. มิจฺฉาทิฏฺฐิํ ปหาย สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ.

สโข โส คามณิ อริยสาวโก เอวํ วิคตาทิฏฺฐิโม
 วิคตพฺยาปาโท อสมมุพฺโห สมปชาโน ปฏิสสโต เมตฺตาสหคเตน
 เจตฺสา เอกํ ทิสํ ผริตฺวา วิหริติ. ตถา ทุตฺติยํ. ตถา ตตฺติยํ. ตถา
 จตฺตตฺถํ. อิติ อุทฺธมโร ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตตฺตาย สพฺพาวนฺตํ
 โลกํ เมตฺตาสหคเตน เจตฺสา วิปฺเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน
 อเวเรน อพฺยาปชฺฌเณน ผริตฺวา วิหริติ. เสยฺยถาปิ คามณิ พลฺวา
 สงฺขรโม อปฺปกสิเรเนว จตฺตทฺทิสสา วิญฺญาเปยฺย; เอวเมว โข
 คามณิ เอวํ ภาวิตาย เมตฺตตาย เจโตวิมุตฺตติยา เอวํ พหุสํกิตาย ยํ
 ปมาณกตํ กมฺมํ, น ตํ ตตฺตฺราวสิสฺสตี, น ตํ ตตฺตฺราวติฏฺฐจฺจตี.

สโข โส คามณิ อริยสาวโก เอวํ วิคตาทิฏฺฐิโม
 วิคตพฺยาปาโท อสมมุพฺโห สมปชาโน ปฏิสสโต กรุณาสหคเตน
 เจตฺสา ๕เปยฺ มุทิตาสหคเตน เจตฺสา ๕เปยฺ อุเปกฺขาสหคเตน เจตฺสา
 เอกํ ทิสํ ผริตฺวา วิหริติ. ตถา ทุตฺติยํ. ตถา ตตฺติยํ. ตถา จตฺตตฺถํ.
 อิติ อุทฺธมโร ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตตฺตาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ
 อุเปกฺขาสหคเตน เจตฺสา วิปฺเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน
 อพฺยาปชฺฌเณน ผริตฺวา วิหริติ. เสยฺยถาปิ คามณิ พลฺวา สงฺขรโม
 อปฺปกสิเรเนว จตฺตทฺทิสสา วิญฺญาเปยฺย; เอวเมว โข คามณิ เอวํ
 ภาวิตาย อุเปกฺขาย เจโตวิมุตฺตติยา เอวํ พหุสํกิตาย ยํ ปมาณกตํ
 กมฺมํ, น ตํ ตตฺตฺราวสิสฺสตี, น ตํ ตตฺตฺราวติฏฺฐจฺจตี. เอวํ วุตฺเต,
 อสิพนฺธกปฺปโต คามณิ นิคณฺฐสาวโก ภควนฺตํ เอตทวโจ “อภิกฺกนฺตํ

ภนฺเต, อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต ชฺเชยฺ อุปาสกํ มํ ภควา ชาเรตุ
อชฺชตคฺเค ปาณฺเปตํ สรณฺงคตฺตํ. อฏฺฐมํ.

๕. กุลสุตฺตํ

[๓๖๑] เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกํ จรมาโน
มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิ, เยน นาพฺพทา, ตทวสฺริ, ตตฺตร สุกฺ
ภควา นาพฺพทายํ วิหฺรติ ปาวาริกมฺพวเน.

เตน โข ปน สมเณ นาพฺพทา ทฺพภิกฺขา โหติ
ทฺวิหิตฺติกา เสตฏฺจิกา สลาการุตฺตา. เตน โข ปน สมเณ
นิกฺคโฆ นาฏฺปุตฺโต นาพฺพทายํ ปฏฺวิสฺติ มหติยา นิกฺคจฺปฺริสาย
สทฺธิ. อถ โข อสิพฺพชกฺปุตฺโต ความณิ นิกฺคจฺสาวโก, เยน
นิกฺคโฆ นาฏฺปุตฺโต, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา นิกฺคจํ นาฏฺปุตฺตํ
อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสีทิ; เอกมฺนตํ นิสฺสินํ โข อสิพฺพชกฺปุตฺตํ
ความณิ นิกฺคโฆ นาฏฺปุตฺโต เอตทวโจ “เอहि ตวํ ความณิ สมณฺสฺส
โคตมสฺส วาทํ อาโรเปหิ, เอวํ เต กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท
อพฺภคฺคจฺจิสฺสติ ‘อสิพฺพชกฺปุตฺเตน ความณินา สมณฺสฺส โคตมสฺส
เอวํหิทฺธิกสฺส เอวํหานุภาวสฺส วาทो อาโรปิเตติ.

“กถํ ปนาหํ ภนฺเต สมณฺสฺส โคตมสฺส เอวํหิทฺธิกสฺส
เอวํหานุภาวสฺส วาทํ อาโรเปมิตี.” “เอहि ตวํ ความณิ, เยน
สมโณ โคตโม, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา สมณํ โคตมํ เอวํ
วเทหิ ‘นนุ ภนฺเต ภควา อนेกปฺริยาเณน กุลานํ อนฺนุทฺยํ วณฺณเณติ
อนฺนุทฺยํ วณฺณเณติ, อนฺนุกมฺปํ วณฺณเณตฺติติ. สเจ เต” ความณิ สมโณ
โคตโม เอวํ ปุณฺณโฆ เอวํ พฺยาการิตี ‘เอวํ ความณิ ตถาคโต

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ.,เท.,อ. อาโรเปสสามิตี

^๒ ฉ.,เท.,อ. โข

อเนกปริยาเยน กุลานํ อนุทยํ วนฺณเณติ, อนุรกฺขํ วนฺณเณติ,
 อนุกมฺปํ วนฺณเณตํติ. ตเมณํ ตวํ เอวํ วทฺเยยาสิ ‘อถ กิณฺจรหิ
 ภาณเต ภควา นาพฺนฺเท ทฺพฺภิกฺขเว ทฺวํหิติกเก เสตฺถฺจิกเก สลาการุตฺเต
 มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิ จาริกณฺจรติ. อฺจุเจทาย ภควา กุลานํ
 ปฏิปนฺโน, อนยาย ภควา กุลานํ ปฏิปนฺโน, อฺปฆาตาย ภควา
 กุลานํ ปฏิปนฺโนติ. อิมํ โข เต คามณิ สมฺโณ โคตโม
 อฺภโตโกฏฺฐิกํ ปณฺหํ ปุณฺโณ หนว สกฺขติ อฺคฺคิลิตฺตํ, หนว สกฺขติ
 โอคฺคิลิตฺตุนฺติ. “เอวํ ภาณเตติ โข อสิพฺนฺชกปฺตโต คามณิ นิคณฺจสฺส
 นาฏปฺตตสฺส ปฏิสฺสุตฺวา อฺภูจายาสนา นิคณฺจํ นาฏปฺตตํ
 อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อฺปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสํสิ, เอกมฺนฺตํ
 นิสินฺโน โข อสิพฺนฺชกปฺตโต คามณิ ภควนฺตํ เอตทวโจ

“นनु ภาณเต ภควา อเนกปริยาเยน กุลานํ อนุทยํ
 วนฺณเณติ, อนุรกฺขํ วนฺณเณติ, อนุกมฺปํ วนฺณเณตํติ. “เอวํ คามณิ
 ตถาคโต อเนกปริยาเยน กุลานํ อนุทยํ วนฺณเณติ, อนุรกฺขํ
 วนฺณเณติ, อนุกมฺปํ วนฺณเณตํติ.

“อถ กิณฺจรหิ ภาณเต ภควา นาพฺนฺเท ทฺพฺภิกฺขเว ทฺวํหิติกเก
 เสตฺถฺจิกเก สลาการุตฺเต มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิ จาริกํ จรติ.
 อฺจุเจทาย ภควา กุลานํ ปฏิปนฺโน, อนยาย ภควา กุลานํ
 ปฏิปนฺโน, อฺปฆาตาย ภควา กุลานํ ปฏิปนฺโนติ.

“อิโต โส คามณิ เอกนฺวโต^๑ กปฺโป, ยมฺหํ อนุสฺสรามิ
 นาภิขานามิ กิณฺจํ กุลํ ปกฺกภิกฺขาทาเนน^๒ อฺปฺหตปฺพพฺ. อถ โข
 ยานิ ตานิ กุลานิ อทฺธานิ มหทฺธานิ มหาโกคานิ

^๑ ฉ., เท. เอกนฺวติกปฺเป

^๒ ฉ., เท. ปกฺกภิกฺขานุปฺปทานมตฺเตน

ปทุตชาตฐปรชตานิ ปทุตวิตตูปกรณานิ ปทุตธนธณณานิ, สพฺพพานิ
 ตานิ ทานสมมุตตานิ เจว สจฺจสมมุตตานิ จ สณฺณมสมมุตตานิ” จ.
 อฏฺฐ คามณิ เหตุ อฏฺฐ ปจฺจยา กุลานํ อุปฺมาตาย, ราชโตะ วา
 กุลานิ อุปฺมาตํ คจฺจนฺติ, โจรโตะ วา กุลานิ อุปฺมาตํ คจฺจนฺติ,
 อคฺคิโตะ วา กุลานิ อุปฺมาตํ คจฺจนฺติ, อุทกโตะ วา กุลานิ
 อุปฺมาตํ คจฺจนฺติ, นิหิตํ วา จานา วิคจฺจนฺติ,^๒ ทุปฺปยุตฺตา วา
 กมฺมุนฺตา วิปชฺชนฺติ,^๓ กุเล วา กุลงฺคาโรติ อุปฺปชฺชติ, โย เต
 โภเค วิกิริติ วิธมฺติ วิทฺธํเสติ, อนิจฺจตาเยว อฏฺฐมิตฺติ, อิมे โข
 คามณิ อฏฺฐ เหตุ อฏฺฐ ปจฺจยา กุลานํ อุปฺมาตาย. อิมेषฺส โข
 คามณิ อฏฺฐสฺส เหตุสฺส อฏฺฐสฺส ปจฺจเยสฺส สํวิชฺชมาเนสฺส, โย มํ เอวํ
 วทฺเยย ‘อุจฺเจทาย ภควา กุลานํ ปฏฺฏิปนฺโน, อนายาย ภควา
 กุลานํ ปฏฺฏิปนฺโน, อุปฺมาตาย ภควา กุลานํ ปฏฺฏิปนฺโนติ. ตํ
 คามณิ วาจํ อปฺปฬาย ตํ จิตฺตํ อปฺปฬาย ตํ ทิฏฺฐิจฺ्
 อปฺปฏฺฐินิสฺสชฺชิตฺวา ยถาภตํ นิภฺขิตฺโตะ เอวํ นิรเยติ. เอวํ วุตฺเต,
 อสิพฺพนฺทกปฺปฺโต คามณิ ภควนฺตํ เอตทวโจ “อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต,
 อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภควา ชาเรตุ อชฺชตคฺเค
 ปาณฺเปตํ สรณฺงคตฺตํ. นวมํ.

๑๐. มณิจูพกสฺสุตํ

[๓๖๒] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเเห วิหริติ เวพฺพวเน
 กลนฺทกนิวาเป. เตเน โข ปน สมเยเน ราชนฺเตปุเร ราชปริสาย^๔
 สนฺนิสินฺหานํ สนฺนิปฺติตานํ อยมนฺตรากถา อุทปาติ “กปฺปติ
 สมณานํ สกฺยปฺตฺติยานํ ชาตฐปรชตํ, สาทิยนฺติ สมณา สกฺยปฺตฺติยา

พมทอญ 27/05/2566

^๑ ฉ.,เท. สามณฺณสมมุตตานิ

^๓ อ. กมฺมุนฺตํ ชนฺติ

^๒ ส.,อ. นาทิคจฺจนฺติ

^๔ อ. ราชปริสาย

ชาตรุปรชต, ปฏิกคณหนติ สมณ สกยปุตติยา ชาตรุปรชตหนติ.

เตน โข ปน สมเยน มณิจูพโก ความณี ตสฺสํ ปริสายํ
 นิสินฺโน โหติ. อถ โข มณิจูพโก ความณี ตํ ปริสํ เอตทวโจ
 “มา อยฺยา เอวํ อวจฺจุตถ, น กปฺปติ สมณานํ สกยปุตติยานํ
 ชาตรุปรชต, น สาทิยนฺติ สมณ สกยปุตติยา ชาตรุปรชต, น
 ปฏิกคณหนติ สมณ สกยปุตติยา ชาตรุปรชต, นิกฺขิตตมณิสฺสวณฺณา
 สมณ สกยปุตติยา, อเปตชาตรุปรชตาทิ. อสฺกฺขิ โข มณิจูพโก
 ความณี ตํ ปริสํ สญฺญาเปตฺตุ.

อถ โข มณิจูพโก ความณี, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ, เอกมฺนตํ
 นิสินฺโน โข มณิจูพโก ความณี ภควนฺตํ เอตทวโจ “อิธ ภนฺเต
 ราชนฺเตปุเร ราชปริสาย สนฺนิสินฺหานํ สนฺนิปตฺตานํ อยมฺนฺตฺรากถา
 อุทปาทิ ‘กปฺปติ สมณานํ สกยปุตติยานํ ชาตรุปรชต, สาทิยนฺติ
 สมณ สกยปุตติยา ชาตรุปรชต, ปฏิกคณหนติ สมณ
 สกยปุตติยา ชาตรุปรชตหนติ. เอวํ วุตฺเต, อหํ ภนฺเต ตํ ปริสํ
 เอตทวโจ ‘มา อยฺยา เอวํ อวจฺจุตถ, น กปฺปติ สมณานํ
 สกยปุตติยานํ ชาตรุปรชต, น สาทิยนฺติ สมณ สกยปุตติยา
 ชาตรุปรชต, น ปฏิกคณหนติ สมณ สกยปุตติยา ชาตรุปรชต,
 นิกฺขิตตมณิสฺสวณฺณา สมณ สกยปุตติยา, อเปตชาตรุปรชตาทิ.
 อสฺกฺขิ โขหํ ภนฺเต ตํ ปริสํ สญฺญาเปตฺตุ. กจฺจาหํ ภนฺเต เอวํ
 พฺยากรมาโน วุตฺตวาที เจว ภควโต โหมิ, น จ ภควนฺตํ
 อภฺยเตน อพฺภาจิกฺขามิ, ฐมฺมสฺส จานฺธมฺมํ พฺยากรโหมิ, น จ โกจิ
 สหฐมฺมิโก วาทานฺอุปาทา^{*} การยฺหํ จานํ อาคจฺจนฺตีติ.

หมดอายุ 27/05/2566

^{*} ฉ.,เท.,อิ. วาทานฺอุปาทา, เอวมฺปริปี.

“ตคฺช ม ตฺว กามณี เอวํ พฺยากรมาโน วุตฺตวาที เจว เม
 อโหสิ, น จ มํ อญฺเฏน อพฺภาจิกฺขสิ, ฐมฺมสฺส จานฺธมฺมํ
 พฺยากรโรสิ, น จ โกจิ สหฐมฺมิโก วาทาณฺปาโต” คารยหํ จานํ
 อาคจฺจติ. น หิ กามณี กปฺปติ สมณานํ สกฺยปฺตฺติยานํ
 ชาตฺรฺพรชตํ, น สาทิยนฺติ สมณา สกฺยปฺตฺติยา ชาตฺรฺพรชตํ, น
 ปฏิกุณฺณหนฺติ สมณา สกฺยปฺตฺติยา ชาตฺรฺพรชตํ, นิภฺขิตฺตมณิสฺสวณฺณา
 สมณา สกฺยปฺตฺติยา, อเปตชาตฺรฺพรชตา. ยสฺส โข กามณี
 ชาตฺรฺพรชตํ กปฺปติ, ปญฺจปี ตสฺส กามคฺคณา กปฺปนฺติ, ยสฺส
 ปญฺจ กามคฺคณา กปฺปนฺติ, ตสฺสปิ^๒ ชาตฺรฺพรชตํ กปฺปติ,^๓ เอกํเสเนตํ
 กามณี ฐาเรยฺยาสิ ‘อสุสมณธมฺโม อสกฺยปฺตฺติยธมฺโมติ. อปี จาหํ
 กามณี เอวํ วทามิ ‘ติณํ ตินฺตฺติเกน ปริเยสิตพฺพํ, ทารุ
 ทารุตฺติเกน ปริเยสิตพฺพํ, สกฺกํ สกฺกตฺติเกน ปริเยสิตพฺพํ, ปุริโส
 ปุริสฺตฺติเกน ปริเยสิตพฺพโ. น เตววาหํ กามณี ‘เกนจิ ปริยาเยน
 ชาตฺรฺพรชตํ สาทิตพฺพํ ปริเยสิตพฺพนฺติ วทามิ. ทสมํ.

๑๑. กนฺธภกฺสฺสฺสฺส

[๓๖๓] เอกํ สมยํ ภควา มลฺลเสฏฺฐ วิหฺรติ อรุเวลกปฺปํ นาม
 มลฺลลานํ นิคโม. อถ โข กนฺธภโก^๑ กามณี,^๒ เยน ภควา,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสิตฺติ,
 เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โข กนฺธภโก กามณี ภควนฺตํ เอตทโวจ “สาธุ
 เม ภนฺเต ภควา ทุกฺขสฺส สมฺมทฺยญฺจ อตฺถงฺกมญฺจ เทเสตฺตุติ.

“อหฺมเจ เต คามณิ อตีตมทฺธานํ อารพฺภ ทุกฺขสฺส สมุทฺทยญฺจ อตฺถงฺกมญฺจ เทเสยฺยํ ‘เอวํ อโหสิ อตีตมทฺธานนฺติ, ตตฺร เต สียา กงฺขา สียา วิมติ. อหฺมเจ เต คามณิ อนาคตมทฺธานํ อารพฺภ ทุกฺขสฺส สมุทฺทยญฺจ อตฺถงฺกมญฺจ เทเสยฺยํ ‘เอวํ ภวิสฺสตี อนาคตมทฺธานนฺติ, ตตฺราปิ เต สียา กงฺขา สียา วิมติ. อปิ จาหํ คามณิ อิเชว นิสินฺโน เอตฺถว เต นิสินฺนสฺส ทุกฺขสฺส สมุทฺทยญฺจ อตฺถงฺกมญฺจ เทเสสฺสามิ, ตํ สุโณหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิสฺสามีติ. “เอวํ ภาณเตติ โข คณฺฐโก คามณิ ภควโต ปจฺจสฺสสฺสี. ภควา เอตทวโจ

“ตํ ก็ มณฺณสิ คามณิ. อตฺถิ เต อຸຣຸເລກປຸປ ມນຸສຸສາ, ເຍສີ ເມ ວເຈນ ວາ ພນຸເຈນ ວາ ສານິຍາ ວາ ຄຣຮາຍ ວາ ອຸປປຸຊເຊຍຸຸ ໂສກປຣິເທວທຸກຸໂທມນສຸສຸປາຍາສາຕິ.

“อตฺถิ เม ภาณเต อຸຣຸເລກປຸປ ມນຸສຸສາ, ເຍສີ ເມ ວເຈນ ວາ ພນຸເຈນ ວາ ສານິຍາ ວາ ຄຣຮາຍ ວາ ອຸປປຸຊເຊຍຸຸ ໂສກປຣິເທວທຸກຸໂທມນສຸສຸປາຍາສາຕິ.

“อตฺถิ ปน เต คามณิ อຸຣຸເລກປຸປ ມນຸສຸສາ, ເຍສີ ເມ ວເຈນ ວາ ພນຸເຈນ ວາ ສານິຍາ ວາ ຄຣຮາຍ ວາ ອຸປປຸຊເຊຍຸຸ ໂສກປຣິເທວທຸກຸໂທມນສຸສຸປາຍາສາຕິ.

“อตฺถิ เม ภาณเต อຸຣຸເລກປຸປ ມນຸສຸສາ, ເຍສີ ເມ ວເຈນ ວາ ພນຸເຈນ ວາ ສານິຍາ ວາ ຄຣຮາຍ ວາ ອຸປປຸຊເຊຍຸຸ ໂສກປຣິເທວທຸກຸໂທມນສຸສຸປາຍາສາຕິ.

“โก หนุ โข คามณิ เหตุ, โก ปจฺจโย, เยน เต เอกจฺจານํ อຸຣຸເລກປຸປຢານํ ມນຸສຸສານํ ວເຈນ ວາ ພນຸເຈນ ວາ ສານິຍາ ວາ

ภนเต กาลสเสว วุฏฺฐาย ปุริสํ อุกฺโขเชมิ 'คจฺจน ภณเ จิรวาสี
กุมาริ ชานาหิติ. ยาวกัณฺณจ ภนเต โส ปุริโส นาคจฺจนติ, ตสฺส เม
โหเตว อณฺณถตฺตํ 'มา เหว' จิรวาสิสฺส กุมารสฺส กิณฺจิ
อาพาธเยถาติ.^๒

"ตํ ก็ มณฺณสิ คามณิ. จิรวาสิสฺส [^๓] กุมารสฺส วเชน วา
พนฺเชน วา ชานิยา วา ครหาย วา อุปฺปชฺเชยฺย
โสภปริเทวทฺทุกฺขโทมนสฺสุปายาสาติ.

"จิรวาสิสฺส เม ภนเต กุมารสฺส วเชน วา พนฺเชน วา
ชานิยา วา ครหาย วา ชีวิตสฺสปี สียา อณฺณถตฺตํ, ก็ ปน เม
นุปฺปชฺชิสฺสนฺติ โสภปริเทวทฺทุกฺขโทมนสฺสุปายาสาติ.

"อิมินา^๔ โข เอตํ คามณิ ปริยาเยน เวทิตพฺพํ 'ยงฺกิณฺจิ
ทฺทุกฺขํ อุปฺปชฺชมานํ อุปฺปชฺชติ, สพฺพพฺพํ จนฺทมูลกํ จนฺทนิทานํ,
จณฺโท หิ มฺลํ ทฺทุกฺขสฺสาติ, ตํ ก็ มณฺณสิ คามณิ. ยทา เต
จิรวาสิมาตา อทฺธิจฺจา อโหสิ อสฺสุตา อโหสิ เต จิรวาสิมาตุยา
จณฺโท วา ราโค วา เปมํ วาติ.

โน เหนติ ภนเต.

"ทสฺสนํ วา เต คามณิ อาคมฺม สวณํ วา, [^๕] เอวํ เต
อโหสิ จิรวาสิมาตุยา จณฺโท วา ราโค วา เปมํ วาติ.

เอวํ ภนเต.

"ตํ ก็ มณฺณสิ คามณิ. จิรวาสิมาตุยา เต วเชน วา
พนฺเชน วา ชานิยา วา ครหาย วา อุปฺปชฺเชยฺย
โสภปริเทวทฺทุกฺขโทมนสฺสุปายาสาติ.

^๑ ม.ค. ๒๗/๐๕/๒๕๖๖

^๒ จ.,เท.,อ. เหว

^๓ จ.,เท. อาพาธยิสฺสธาติ อ. อาพาธยิสฺสติ.

^๔ อ. เต

^๕ จ.,เท.,อ. อิมินาปี

^๖ อ. เต คามณิ อาคมฺม

“จิรวาสีมาตุยา เม ฆนเต วเชน วา พนฺเชน วา
 ชานียา วา ครหาย วา ชีวิตสฺสปี ลียา อญฺญถตฺตํ, ก็ ปน เม
 อนุปฺปชฺชิสฺสนฺติ โสภปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสาติ. “อิมินา ไช
 เอตํ คามณี ปริยาเยน เวทิตพฺพํ ‘ยงฺกิญฺจิ ทุกฺขํ อุปฺปชฺชมานํ
 อุปฺปชฺชติ, สพฺพนฺตํ จนฺทมูลกํ จนฺทนิทานํ, จนฺโท हि มूलํ
 ทุกฺขสฺสาติ. เอกาทสมํ.

๑๒. ราสียสุตฺตํ

[๓๖๔] อถ ไช ราสีโย คามณี, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ, เอกมนฺตํ
 นิสินฺโน ไช ราสีโย คามณี ภควนฺตํ เอตทวโจ “สุตฺตมฺเมตํ ฆนเต
 ‘สมฺโณ โคตโม สพฺพํ ตปํ ครหติ, สพฺพํ ตปสฺสึ ลฺลวชีวี เอกํเสน
 อุปวทติ อุปกฺโกสตีติ. ยะ เต ฆนเต เอวมาหํสุ “สมฺโณ โคตโม
 สพฺพํ ตปํ ครหติ, สพฺพํ ตปสฺสึ ลฺลวชีวี เอกํเสน อุปวทติ
 อุปกฺโกสตีติ. กจฺจิ เต ฆนเต ภควโต วุตฺตวาทีโน, น จ
 ภควนฺตํ อภฺยเตน อพฺภาจิกฺขนฺติ, ฆมฺมสฺส จานฺธุมฺมํ พฺยากรโณติ,
 น จ โกจิ สหชฺชมิโก วาทานฺอุปาทโต คารยฺหํ จานํ อาคจฺจตีติ.

“ยะ เต คามณี เอวมาหํสุ ‘สมฺโณ โคตโม สพฺพํ ตปํ
 ครหติ, สพฺพํ ตปสฺสึ ลฺลวชีวี เอกํเสน อุปวทติ อุปกฺโกสตีติ. น เม
 เต วุตฺตวาทีโน, อพฺภาจิกฺขนฺติ จ ปน มนฺเต อสตา^๑] อภฺยเตน.

เทวเม คามณี อนฺตา ปพฺพชิตฺเตน น เสวิตพฺพา. โย
 จายํ กาเมสุ กามสฺสขลฺลิกานฺอุปโค หีนํ คมฺโม โปถุชฺชนิกो
 อนริโย อนตฺถสญฺหิตโต, โย จายํ อตฺตกิลฺมณานฺอุปโค ทุกฺโข
 อนริโย อนตฺถสญฺหิตโต. เอเต เต คามณี อุโก อนฺเต อนฺตคฺมม

มชฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมพุทฺธา จกฺขุกรณี ฌาณกรณี
 อุปสมาย อภิญญาย สมโพธาย นิพพานาย สํวตฺตติ. กตมา จ
 สา ความนิ มชฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมพุทฺธา จกฺขุกรณี
 ฌาณกรณี อุปสมาย อภิญญาย สมโพธาย นิพพานาย สํวตฺตติ.
 อยเมว อริโย อฏฺฐจฺกโก มคฺโค. เสยฺยถิํ. สมมาทิจฺจ ๕เป๕
 สมมาสมาธิ, อโย โข สา ความนิ มชฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน
 อภิสมพุทฺธา จกฺขุกรณี ฌาณกรณี อุปสมาย อภิญญาย สมโพธาย
 นิพพานาย สํวตฺตติ.

ตโยเม^๑ ความนิ กามภคิโน สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี.
 กตเม ตโย. อิทฺ ความนิ เอกจฺโจ กามภคิ อธมฺเมน ภคเ
 ปริเยสติ สาหเสน, อธมฺเมน ภคเ ปริเยสิตฺวา สาหเสน น
 อตฺตานํ สุขฺเขติ น^๒ ปิณฺเนติ, น สํวิภชติ น ปุณฺณานิ กโรติ. อิท
 ปน ความนิ เอกจฺโจ กามภคิ อธมฺเมน ภคเ ปริเยสติ
 สาหเสน, อธมฺเมน ภคเ ปริเยสิตฺวา สาหเสน อตฺตานํ สุขฺเขติ
 ปิณฺเนติ, น สํวิภชติ น ปุณฺณานิ กโรติ. อิท ปน ความนิ
 เอกจฺโจ กามภคิ อธมฺเมน ภคเ ปริเยสติ สาหเสน, อธมฺเมน
 ภคเ ปริเยสิตฺวา สาหเสน อตฺตานํ สุขฺเขติ ปิณฺเนติ, สํวิภชติ
 ปุณฺณานิ กโรติ.

อิท ปน ความนิ เอกจฺโจ กามภคิ ฐมฺมาธมฺเมน ภคเ
 ปริเยสติ สาหเสนปี อสาหเสนปี, ฐมฺมาธมฺเมน ภคเ ปริเยสิตฺวา
 สาหเสนปี อสาหเสนปี น อตฺตานํ สุขฺเขติ น ปิณฺเนติ, น สํวิภชติ
 น ปุณฺณานิ กโรติ. อิท ปน ความนิ เอกจฺโจ กามภคิ
 ฐมฺมาธมฺเมน^{๑๖๖} ภคเ ปริเยสติ สาหเสนปี อสาหเสนปี, ฐมฺมาธมฺเมน

^๑ ฉ. เท. ตโย โข เม

^๒ อ. นสฺสโท น ทิสฺสติ, เอวฺมฺปริปี.

โกเค ปริเยสติวสา สาหเสนปี อสาหเสนปี อุตตทานํ สุขเขติ ปิเณติ,
 น สัมวิภชติ น ปุณณานิ กโรติ. อิท [๙] กามณิ เอกจฺโจ
 กามโกคิ ฐมฺมาฐมฺเมน โกเค ปริเยสติ สาหเสนปี อสาหเสนปี,
 ฐมฺมาฐมฺเมน โกเค ปริเยสติวสา สาหเสนปี อสาหเสนปี อุตตทานํ
 สุขเขติ ปิเณติ, สัมวิภชติ ปุณณานิ กโรติ.

อิต ปน กามณิ เอกจฺโจ กามโกคิ ฐมฺเมน โกเค
 ปริเยสติ อสาหเสน, ฐมฺเมน โกเค ปริเยสติวสา อสาหเสน น
 อุตตทานํ สุขเขติ น^๒ ปิเณติ, น สัมวิภชติ น ปุณณานิ กโรติ. อิต
 ปน กามณิ เอกจฺโจ กามโกคิ ฐมฺเมน โกเค ปริเยสติ อสาหเสน,
 ฐมฺเมน โกเค ปริเยสติวสา อสาหเสน อุตตทานํ สุขเขติ ปิเณติ, น
 สัมวิภชติ น ปุณณานิ กโรติ. อิต ปน กามณิ เอกจฺโจ กามโกคิ
 ฐมฺเมน โกเค ปริเยสติ อสาหเสน, ฐมฺเมน โกเค ปริเยสติวสา
 อสาหเสน อุตตทานํ สุขเขติ ปิเณติ, สัมวิภชติ ปุณณานิ กโรติ,
 เต จ โกเค คคิโต มุจฺฉิโต อชฺชมาปนโน อนาทินวทสฺสาวิ
 นิสฺสรณปญฺญเ ปรีกฺขชติ. อิต ปน กามณิ เอกจฺโจ กามโกคิ
 ฐมฺเมน โกเค ปริเยสติ อสาหเสน, ฐมฺเมน โกเค ปริเยสติวสา
 อสาหเสน อุตตทานํ สุขเขติ ปิเณติ, สัมวิภชติ ปุณณานิ กโรติ,
 เต จ โกเค อคคิโต อมุจฺฉิโต อนชฺชมาปนโน อาทินวทสฺสาวิ
 นิสฺสรณปญฺญเ ปรีกฺขชติ. ตตฺตร กามณิ ยวายํ กามโกคิ อฐมฺเมน
 โกเค ปริเยสติ สาหเสน, อฐมฺเมน โกเค ปริเยสติวสา สาหเสน
 น อุตตทานํ สุขเขติ น ปิเณติ, น สัมวิภชติ น ปุณณานิ กโรติ.
 อยํ กามณิ กามโกคิ ตีหิ จาเนหิ คารยฺโห. กตเมหิ ตีหิ จาเนหิ
 คารยฺโห. 'อฐมฺเมน โกเค ปริเยสติ สาหเสนาติ อิมินา ปจฺเจน

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท., อ. ปน

^๒ อ. นสฺสโก น ทิสฺสติ, เวมฺปรีปิ.

จาเนน คารยโห, 'น อุตตานํ สุขเขติ น ปิณตตีติ อิมินา ทูติเยน
จาเนน คารยโห, 'น สัมวิภชติ น ปุณฺณานิ กโรตีติ อิมินา
ตติเยน จาเนน คารยโห. อัย คามณิ กามโกคิ อิเมหิ ตีหิ
จาเนหิ คารยโห.

ตตฺร คามณิ ยวายํ กามโกคิ อธฺมเมน โภเค ปริเยสติ
สาหเสน, อธฺมเมน โภเค ปริเยสิตฺวา สาหเสน อุตตานํ สุขเขติ
ปิณตติ, น สัมวิภชติ น ปุณฺณานิ กโรติ. อัย คามณิ กามโกคิ
ทฺวีหิ จาเนหิ คารยโห, เอเกน จาเนน ปาสํโส. กตเมหิ ทฺวีหิ
จาเนหิ คารยโห. 'อธฺมเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสนาติ อิมินา
ปจฺเมน จาเนน คารยโห, 'น สัมวิภชติ น ปุณฺณานิ กโรตีติ
อิมินา ทูติเยน จาเนน คารยโห. กตเมน เอเกน จาเนน ปาสํโส.
'อุตตานํ สุขเขติ ปิณตตีติ อิมินา เอเกน จาเนน ปาสํโส. อัย
คามณิ กามโกคิ อิเมหิ ทฺวีหิ จาเนหิ คารยโห, อิมินา เอเกน
จาเนน ปาสํโส.

ตตฺร คามณิ ยวายํ กามโกคิ อธฺมเมน โภเค ปริเยสติ
สาหเสน, อธฺมเมน โภเค ปริเยสิตฺวา สาหเสน อุตตานํ สุขเขติ
ปิณตติ, สัมวิภชติ ปุณฺณานิ กโรติ. อัย คามณิ กามโกคิ เอเกน
จาเนน คารยโห, ทฺวีหิ จาเนหิ ปาสํโส. กตเมน เอเกน จาเนน
คารยโห. 'อธฺมเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสนาติ อิมินา เอเกน
จาเนน คารยโห. กตเมหิ ทฺวีหิ จาเนหิ ปาสํโส. 'อุตตานํ สุขเขติ
ปิณตตีติ อิมินา ปจฺเมน จาเนน ปาสํโส, 'สัมวิภชติ ปุณฺณานิ
กโรตีติ อิมินา ทูติเยน จาเนน ปาสํโส. อัย คามณิ กามโกคิ
อิมินา เอเกน จาเนน คารยโห, อิเมหิ ทฺวีหิ จาเนหิ ปาสํโส.

ตตฺร คามณิ ยวายํ กามโกคฺคิ ฌมฺมาฌมฺเมน โภเค ปริเยสติ
 สาทฺเสนปิ อสาทฺเสนปิ, ฌมฺมาฌมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา สาทฺเสนปิ
 อสาทฺเสนปิ น อตฺตํ สุขฺเต น ปิณฺเต, น สํวิภชติ น ปุณฺณานิ
 กโรติ, อयํ คามณิ กามโกคฺคิ เอเกน จาเนน ปาสํโส, ตีหิ จาเนหิ
 คารยฺโห. กตเมน เอเกน จาเนน ปาสํโส. 'ฌมฺเมน โภเค ปริเยสติ
 อสาทฺเสนาติ อิมินา เอเกน จาเนน ปาสํโส. กตเมหิ ตีหิ จาเนหิ
 คารยฺโห. 'อฌมฺเมน โภเค ปริเยสติ สาทฺเสนาติ อิมินา ปจฺเมน
 จาเนน คารยฺโห, 'น อตฺตํ สุขฺเต น ปิณฺเตตฺติ อิมินา ทฺติเยน
 จาเนน คารยฺโห, 'น สํวิภชติ น ปุณฺณานิ กโรตฺติ อิมินา ตฺติเยน
 จาเนน คารยฺโห. อยํ คามณิ กามโกคฺคิ อิมินา เอเกน จาเนน
 ปาสํโส, อิมฺเห ตีหิ จาเนหิ คารยฺโห.

ตตฺร คามณิ ยวายํ กามโกคฺคิ ฌมฺมาฌมฺเมน โภเค
 ปริเยสติ สาทฺเสนปิ อสาทฺเสนปิ, ฌมฺมาฌมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา
 สาทฺเสนปิ อสาทฺเสนปิ อตฺตํ สุขฺเต ปิณฺเต, น สํวิภชติ น
 ปุณฺณานิ กโรติ. อยํ คามณิ กามโกคฺคิ ทฺวิหิ จาเนหิ ปาสํโส,
 ทฺวิหิ จาเนหิ คารยฺโห. กตเมหิ ทฺวิหิ จาเนหิ ปาสํโส. 'ฌมฺเมน
 โภเค ปริเยสติ อสาทฺเสนาติ อิมินา ปจฺเมน จาเนน ปาสํโส,
 'อตฺตํ สุขฺเต ปิณฺเตตฺติ อิมินา ทฺติเยน จาเนน ปาสํโส. กตเมหิ
 ทฺวิหิ จาเนหิ คารยฺโห. 'อฌมฺเมน โภเค ปริเยสติ สาทฺเสนาติ
 อิมินา ปจฺเมน จาเนน คารยฺโห, 'น สํวิภชติ น ปุณฺณานิ
 กโรตฺติ อิมินา ทฺติเยน จาเนน คารยฺโห. อยํ คามณิ กามโกคฺคิ
 อิมฺเห ทฺวิหิ จาเนหิ ปาสํโส, อิมฺเห ทฺวิหิ จาเนหิ คารยฺโห.

ตตฺร คามณิ ยวายํ กามโกคฺคิ ฌมฺมาฌมฺเมน โภเค
 ปริเยสติ สาทฺเสนปิ อสาทฺเสนปิ, ฌมฺมาฌมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา

สาหเสนปี อสาหเสนปี อุตตานํ สุขเขติ ปิณเณติ, สัวิภชติ ปุณฺณานิ
 กโรติ. อัย คามณิ กามโกคิ ตีหิ จาเนหิ ปาส์โส, เอเกน จาเนน
 คารยฺโฮ. กตเมหิ ตีหิ จาเนหิ ปาส์โส. 'ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ
 อสาหเสนาติ อิมินา ปจฺเมน จาเนน ปาส์โส, 'อุตตานํ สุขเขติ
 ปิณเณตติ อิมินา ทุตฺติเยน จาเนน ปาส์โส, 'สัวิภชติ ปุณฺณานิ
 กโรตติ อิมินา ตติเยน จาเนน ปาส์โส. กตเมน เอเกน จาเนน
 คารยฺโฮ. 'อธมฺเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสนาติ อิมินา เอเกน
 จาเนน คารยฺโฮ. อัย คามณิ กามโกคิ อิมะหิ ตีหิ จาเนหิ
 ปาส์โส, อิมินา เอเกน จาเนน คารยฺโฮ.

ตตร [°] คามณิ ยวายํ กามโกคิ ธมฺเมน โภเค
 ปริเยสติ อสาหเสน, ธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา อสาหเสน น
 อุตตานํ สุขเขติ น ปิณเณติ, น สัวิภชติ น ปุณฺณานิ กโรติ. อัย
 คามณิ กามโกคิ เอเกน จาเนน ปาส์โส, ทวีหิ จาเนหิ คารยฺโฮ.
 กตเมน เอเกน จาเนน ปาส์โส. 'ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ
 อสาหเสนาติ อิมินา เอเกน จาเนน ปาส์โส. กตเมหิ ทวีหิ
 จาเนหิ คารยฺโฮ. 'น อุตตานํ สุขเขติ น ปิณเณตติ อิมินา ปจฺเมน
 จาเนน คารยฺโฮ, 'น สัวิภชติ น ปุณฺณานิ กโรตติ อิมินา
 ทุตฺติเยน จาเนน คารยฺโฮ. อัย คามณิ กามโกคิ อิมินา เอเกน
 จาเนน ปาส์โส, อิมะหิ ทวีหิ จาเนหิ คารยฺโฮ.

ตตร คามณิ ยวายํ กามโกคิ ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ
 อสาหเสน, ธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา อสาหเสน อุตตานํ สุขเขติ
 ปิณเณติ, น สัวิภชติ น ปุณฺณานิ กโรติ. อัย คามณิ กามโกคิ
 ทวีหิ จาเนหิ ปาส์โส, เอเกน จาเนน คารยฺโฮ. กตเมหิ ทวีหิ

จาเนหิ ปาส์โส. 'ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ อสหาเสนาติ อิมินา ปจฺเจน
 จาเนน ปาส์โส, 'อตฺตานํ สุขเขติ ปิณฺณตติ อิมินา ทฺติเยน จาเนน
 ปาส์โส. กตฺเมน เอเกน จาเนน คารยฺโห. 'น สัมวิภชติ น ปุณฺณานิ
 กโรตติ อิมินา เอเกน จาเนน คารยฺโห. อयํ ความฉิ กามภิกิ อิมฺเห
 ทฺวิหิ จาเนหิ ปาส์โส, อิมินา เอเกน จาเนน คารยฺโห.

ตตฺร ความฉิ ยวายํ กามภิกิ ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ
 อสหาเสน, ธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา อสหาเสน อตฺตานํ สุขเขติ
 ปิณฺณตติ, สัมวิภชติ ปุณฺณานิ กโรติ, เต จ โภเค คริโต มุจฺฉิตो
 อชฺฌาปนโน^๑ อนาทินวทสฺสาวิ อนิสฺสรณปญฺโญ ปริภุญชติ. อयํ
 ความฉิ กามภิกิ ตีหิ จาเนหิ ปาส์โส, เอเกน จาเนน คารยฺโห.
 กตฺเมหิ ตีหิ จาเนหิ ปาส์โส. 'ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ อสหาเสนาติ
 อิมินา ปจฺเจน จาเนน ปาส์โส, อตฺตานํ สุขเขติ ปิณฺณตติ อิมินา
 ทฺติเยน จาเนน ปาส์โส, 'สัมวิภชติ ปุณฺณานิ กโรตติ อิมินา ตติเยน
 จาเนน ปาส์โส. กตฺเมน เอเกน จาเนน คารยฺโห. 'เต จ โภเค
 คริโต มุจฺฉิตอ อชฺฌาปนโน อนาทินวทสฺสาวิ อนิสฺสรณปญฺโญ
 ปริภุญชตติ อิมินา เอเกน จาเนน คารยฺโห. อยํ ความฉิ กามภิกิ
 อิมฺเห ตีหิ จาเนหิ ปาส์โส, อิมินา เอเกน จาเนน คารยฺโห.

ตตฺร ความฉิ ยวายํ กามภิกิ ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ
 อสหาเสน, 'ธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา อสหาเสน อตฺตานํ สุขเขติ
 ปิณฺณตติ, สัมวิภชติ ปุณฺณานิ กโรติ, เต จ โภเค อคริโต อมุจฺฉิตอ
 อนชฺฌาปนโน^๒ อาทินวทสฺสาวิ นิสฺสรณปญฺโญ ปริภุญชติ. อยํ
 ความฉิ กามภิกิ จตฺตฺหิ จาเนหิ ปาส์โส. กตฺเมหิ จตฺตฺหิ จาเนหิ
 ปาส์โส. ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ อสหาเสนาติ อิมินา ปจฺเจน

^๑ ฉ.,เท. อชฺฌาปนโน^๒ ฉ.,เท. อนชฺฌาปนโน

จาเนน ปาสํโส, 'อดุตานํ สุเขติ ปิณตํติ อิมินา ทุตียเน จาเนน
 ปาสํโส, 'สํวทตติ ปุณณานิ กโรตํติ อิมินา ตตียเน จาเนน ปาสํโส,
 'เต จ โภเค อคทิตอ อมจจทิตอ อนชฎาปนโน อาทนนทสสาวิ
 นิสสรณปณโย ปริญญชตํติ อิมินา จตุตถเน จาเนน ปาสํโส, อัย
 คามณิ กามโกคิ อิเมหิ จตุหิ จาเนหิ ปาสํโส.

ตโยเม คามณิ ตปสฺสโน ลุขชวีโน สนโต สํวทชมานา
 โลกสมิ. กตเม ตโย. อิท คามณิ เอกจโจ ตปสฺสํ ลุขชวี สทฺโธ
 อการสฺมา อนการียํ ปพฺพชิตอ โหติ 'อปเปวนาม กุสลํ ฐมํ
 อทิจจเจยฺย, อปเปวนาม อุตฺตริมนุสฺสฐมํ^{*} อลมรียฎาณทสฺสนวิเสสํ
 สจจิกเรยฺยนติ, โส อดุตานํ อาตาเปติ ปริตาเปติ, กุสลญจ ฐมํ
 นาทิจจจติ, อุตฺตริมนุสฺสฐมํ อลมรียฎาณทสฺสนวิเสสํ น สจจิกโรติ.

อิท ปน คามณิ เอกจโจ ตปสฺสํ ลุขชวี สทฺโธ อการสฺมา
 อนการียํ ปพฺพชิตอ โหติ 'อปเปวนาม กุสลํ ฐมํ อทิจจเจยฺย,
 อปเปวนาม อุตฺตริมนุสฺสฐมํ อลมรียฎาณทสฺสนวิเสสํ สจจิกเรยฺยนติ,
 โส อดุตานํ อาตาเปติ ปริตาเปติ, กุสลํ หิ โช ฐมํ อทิจจจติ,
 อุตฺตริมนุสฺสฐมํ อลมรียฎาณทสฺสนวิเสสํ น สจจิกโรติ.

อิท ปน คามณิ เอกจโจ ตปสฺสํ ลุขชวี สทฺโธ อการสฺมา
 อนการียํ ปพฺพชิตอ โหติ 'อปเปวนาม กุสลํ ฐมํ อทิจจเจยฺย,
 อปเปวนาม อุตฺตริมนุสฺสฐมํ อลมรียฎาณทสฺสนวิเสสํ
 สจจิกเรยฺยนติ, โส อดุตานํ อาตาเปติ ปริตาเปติ, กุสลญจ ฐมํ
 อทิจจจติ, อุตฺตริมนุสฺสฐมํ อลมรียฎาณทสฺสนวิเสสํ สจจิกโรติ.

ตตร คามณิ ยวายํ ตปสฺสํ ลุขชวี อดุตานํ อาตาเปติ
 ปริตาเปติ, กุสลญจ ฐมํ นาทิจจจติ, อุตฺตริมนุสฺสฐมํ
 อลมรียฎาณทสฺสนวิเสสํ น สจจิกโรติ, อัย คามณิ ตปสฺสํ ลุขชวี

^{*} ส.,ฉ.,เท.,อ. อุตฺตริมนุสฺสฐมา, เอมุปริป.

ตีหิ จาเนหิ คารยโห. กตเมหิ ตีหิ จาเนหิ คารยโห. 'อตุตทานํ
อาตาเปติ ปริตาเปตีติ อิมินา ปจเมเน จาเนเน คารยโห. 'กุสลญจ
ธมมํ นาทิจจตีติ อิมินา ทุตติเยเน จาเนเน คารยโห, 'อตุตติริมณุสสธมมํ
อลมรียฎาณทสสนวิเสสํ น สจจิกโรตีติ อิมินา ตติเยเน จาเนเน
คารยโห. อयํ คามณิ ตปสสี ลูขชีวี อิมะหิ ตีหิ จาเนหิ คารยโห.

ตตุร คามณิ ยวายํ ตปสสี ลูขชีวี อตุตทานํ อาตาเปติ
ปริตาเปติ, กุสลญหิ โห ฐมมํ อธิคจจติ, อตุตติริมณุสสธมมํ
อลมรียฎาณทสสนวิเสสํ น สจจิกโรติ, อयํ คามณิ ตปสสี ลูขชีวี
ทวิหิ จาเนหิ คารยโห, เอเกเน จาเนเน ปาสสโ. กตเมหิ ทวิหิ
จาเนหิ คารยโห, 'อตุตทานํ อาตาเปติ ปริตาเปตีติ อิมินา ปจเมเน
จาเนเน คารยโห. 'อตุตติริมณุสสธมมํ อลมรียฎาณทสสนวิเสสํ น
สจจิกโรตีติ อิมินา ทุตติเยเน จาเนเน คารยโห. กตเมเน เอเกเน
จาเนเน ปาสสโ. 'กุสลญหิ โห ฐมมํ อธิคจจตีติ อิมินา เอเกเน
จาเนเน ปาสสโ. อยํ คามณิ ตปสสี ลูขชีวี อิมะหิ ทวิหิ จาเนหิ
คารยโห, อิมินา เอเกเน จาเนเน ปาสสโ.

ตตุร คามณิ ยวายํ ตปสสี ลูขชีวี อตุตทานํ อาตาเปติ
ปริตาเปติ, กุสลํ จ ฐมมํ อธิคจจติ, อตุตติริมณุสสธมมํ
อลมรียฎาณทสสนวิเสสํ สจจิกโรติ. อยํ คามณิ ตปสสี ลูขชีวี
เอเกเน จาเนเน คารยโห, ทวิหิ จาเนหิ ปาสสโ. กตเมเน เอเกเน
จาเนเน คารยโห. 'อตุตทานํ อาตาเปติ ปริตาเปตีติ อิมินา เอเกเน
จาเนเน คารยโห. กตเมหิ ทวิหิ จาเนหิ ปาสสโ. 'กุสลํ จ ฐมมํ
อธิคจจตีติ อิมินา ปจเมเน จาเนเน ปาสสโ, 'อตุตติริมณุสสธมมํ
อลมรียฎาณทสสนวิเสสํ สจจิกโรตีติ อิมินา ทุตติเยเน จาเนเน

ปาสโส. อัย คามณิ ตปสสี ลูขชีวี อิมินา เอเกน จาเนน
การยโห, อิเมหิ ทวีหิ จาเนหิ ปาสโส.

ติสโส อีมา คามณิ สนฺทิฏฺฐิกา นิชฺชรา อกาลิกา เอหิปสฺสิกา
โอปนยิกา ปจฺจตุตฺต เวทิตพฺพา วิญญฺหิ. กตมา ติสโส. ยํ รตโต
ราคาริกรณํ อตฺตพฺยาพาธายปิ เจเตติ, ปรพฺยาพาธายปิ เจเตติ,
อุภยพฺยาพาธายปิ เจเตติ. ราเค ปหีนเ เนว อตฺตพฺยาพาธายปิ^๑
เจเตติ, น ปรพฺยาพาธายปิ^๑ เจเตติ, น อุภยพฺยาพาธายปิ เจเตติ,
สนฺทิฏฺฐิกา นิชฺชรา อกาลิกา เอหิปสฺสิกา โอปนยิกา ปจฺจตุตฺต
เวทิตพฺพา วิญญฺหิ. ยํ ทุฏฺฐโ จ โทสาธิกรณํ อตฺตพฺยาพาธายปิ
เจเตติ, ปรพฺยาพาธายปิ เจเตติ, อุภยพฺยาพาธายปิ เจเตติ, โทเส
ปหีนเ เนว อตฺตพฺยาพาธายปิ เจเตติ, น ปรพฺยาพาธายปิ เจเตติ,
น อุภยพฺยาพาธายปิ เจเตติ, สนฺทิฏฺฐิกา นิชฺชรา อกาลิกา เอหิปสฺสิกา
โอปนยิกา ปจฺจตุตฺต เวทิตพฺพา วิญญฺหิ. ยํ มุพฺโห โมหะธิกรณํ
อตฺตพฺยาพาธายปิ เจเตติ, ปรพฺยาพาธายปิ เจเตติ, อุภยพฺยาพาธายปิ
เจเตติ, โมหเ ปหีนเ เนว อตฺตพฺยาพาธายปิ เจเตติ, น
ปรพฺยาพาธายปิ เจเตติ, น อุภยพฺยาพาธายปิ เจเตติ, สนฺทิฏฺฐิกา
นิชฺชรา อกาลิกา เอหิปสฺสิกา โอปนยิกา ปจฺจตุตฺต เวทิตพฺพา
วิญญฺหิ. อีมา ไช คามณิ ติสโส สนฺทิฏฺฐิกา นิชฺชรา อกาลิกา
เอหิปสฺสิกา โอปนยิกา ปจฺจตุตฺต เวทิตพฺพา วิญญฺหิตฺติ.

เอวํ วุตฺเต, ราสียเ คามณี ภควนฺตํ เอตทวโจ “อภิกฺกนฺตํ
ภนฺเต, อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต ชฺเปยฺ อุปาสกํ มํ ภควา ชาเรตุ
อชฺชตคฺเค ปาณฺเปตํ สรณํคตฺตํ. ทฺวาทสมี.

หมดอายุ 27/05/2566

๑๓. ปาฏลียสุตต

[๓๖๕] เอกัง สมยํ ภควา โกพิเยสุ วิหริติ, อุตฺตรนฺนาม โกพิยานํ นิคโม. อถ โข ปาฏลียํ คามณิ, เยเน ภควา, เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ, เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข ปาฏลียํ คามณิ ภควนฺตํ เอตทวโจ “สุตมฺเมตํ ภนฺเต ‘สมโณ โคตโม มายํ ชานาตีติ, เย เต ภนฺเต เอวมาหํสุ ‘สมโณ โคตโม มายํ ชานาตีติ, กจฺจิ เต ภนฺเต ภควโต วุตฺตวาทีโน, น จ ภควนฺตํ อภฺยูเตเน อพฺภาจิกฺขนฺติ, ฐมฺมสฺส จานฺธมฺมํ พฺยากรโณติ, น จ โกจิ สหฐมฺมิโก วาทานฺอุปโต คารยฺหํ จานํ อาคจฺจติ. อนพฺภกฺขาตูกามา” ติ มยํ ภนฺเต ภควนฺตนฺติ. “เย เต คามณิ เอวมาหํสุ ‘สมโณ โคตโม มายํ ชานาตีติ, วุตฺตวาทีโน เจว เม, เต น จ มํ อภฺยูเตเน อพฺภาจิกฺขนฺติ, ฐมฺมสฺส จานฺธมฺมํ พฺยากรโณติ, น จ โกจิ สหฐมฺมิโก วาทานฺอุปโต คารยฺหํ จานํ อาคจฺจตีติ. “สจฺจํเยว กิโรโก มยํ เตสํ สมณพฺราหฺมณานํ น สทฺทหาม ‘สมโณ โคตโม มายํ ชานาตีติ. สมโณ ชลฺล โภ โคตโม มายาวีติ. “โย นฺ โข คามณิ เอวํ วเทติ ‘อหํ มายํ ชานามีติ, โส เอวํ วเทติ ‘อหํ มายาวีติ. ตเถว ตํ ภควา โหติ ตเถว ตํ สุกต โหตีติ. “เตนหิ คามณิ ตณฺเฎเวตฺถ ปฏฺฐิจฺฉนฺนีสสามิ. ยถา เต ชเมยฺย, ตถา ตํ พฺยากรเวยยาสิ.

ตํ ก็ มณฺเฎสิ คามณิ. ชานาสิ ตวํ โกพิยานํ ลมฺพจฺจุพเก ภกฺเฏติ.

“ชานามหํ ภนฺเต โกพิยานํ ลมฺพจฺจุพเก ภกฺเฏติ.

หมตอายุ 27/05/2562 ตํ ก็ มณฺเฎสิ คามณิ. กิमतฺถิยา โกพิยานํ ลมฺพจฺจุพกา ภกฺเฏติ.

“เย จ ฆนเต โกฬิยานํ โจรา, เต จ ปฏิสะเรตุํ, ยานิ จ
โกฬิยานํ ทูเดยฺยานิ, ตานิ จ ปหาตุํ,” เอตทตฺติยา ฆนเต
โกฬิยานํ ลมฺพจฺจุพกา ภฏาติ.

“ตํ ก็ มณฺเณสิ คามณิ. ชานาสิ ตวํ โกฬิยานํ นิคมะ^๒
ลมฺพจฺจุพเก ภฏเฐ สีลวนฺโต^๓ วา เต ทุสฺสีลา^๔ วาติ.

“ชานามหํ ฆนเต โกฬิยานํ ลมฺพจฺจุพเก ภฏเฐ ทุสฺสีเล
ปาปชฺชเม, เย จ โลกํ ทุสฺสีลา ปาปชฺชมา, โกฬิยานํ ลมฺพจฺจุพกา
ภฏา เตสํ อณฺเณตราติ.

“โย นุ โข คามณิ เอวํ วทฺเขยฺย ‘ปาฏลียํ คามณิ ชานาติ
โกฬิยานํ ลมฺพจฺจุพเก ภฏเฐ ทุสฺสีเล ปาปชฺชเม, ปาฏลียํปิ คามณิ
ตุสฺสีโล ปาปชฺชโมติ, สมฺมา นุ โข โส วทฺมานํ วทฺเขยฺยาติ.

โน เหนํ ฆนเต.

“อณฺเณ ฆนเต โกฬิยานํ ลมฺพจฺจุพกา ภฏา, อณฺโณหฺมสมฺมิ,
อณฺเณถาชฺชมา โกฬิยานํ ลมฺพจฺจุพกา ภฏา, อณฺเณถาชฺชโมหฺมสมฺมิตฺติ.
“ตวํ หิ นาม คามณิ ลจฺจสิ ‘ปาฏลียํ คามณิ ชานาติ โกฬิยานํ
ลมฺพจฺจุพเก ภฏเฐ ทุสฺสีเล ปาปชฺชเม, น จ ปาฏลียํ คามณิ
ตุสฺสีโล ปาปชฺชโมติ, ตสฺมา^๕ ตถาคโต น ลจฺจติ ‘ตถาคโต มายํ
ชานาติ, น จ ตถาคโต มายาวีติ. มายญฺจาหํ คามณิ ปชานามิ
มายาย จ วิปากํ, ยถาปฏฺฐิปนฺโน จ มายาวี กายสฺส เกทา ปรี
มรณา อปายํ ทุคฺคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชฺชติ, ตณฺจ ปชานามิ.

ปาณาติปาตญฺจาหํ คามณิ ปชานามิ ปาณาติปาตสฺส จ
วิปากํ, ยถาปฏฺฐิปนฺโน จ ปาณาติปาตํ^๕ กายสฺส เกทา ปรี

^๑ ฉ.,เท.,อ. วหาตุํ ^๒ อ. อํ ปาโร น ทิสฺสติ. ^{๓-๔} ฉ.,เท.,อ. สีลวนฺเต วา ทุสฺสีเล

^๕ ฉ.,เท.,อ. กสฺมา ^๕ อ. ปาณาติปาตา

มรณา อปายํ ทุคคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชชติ, ตถจ ปชานามิ.
 อทินฺนาทานํ จาหํ คามณิ ปชานามิ อทินฺนาทานสส จ วิปากํ,
 ยถาปฏฺฐิปนฺโน จ อทินฺนาทายี กายสส เกทา ปรี มรณา อปายํ
 ทุคคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชชติ, ตถจ ปชานามิ. กาเมสุ
 มิจฺฉาจารญจาหํ คามณิ ปชานามิ กาเมสุ มิจฺฉาจารสส จ
 วิปากํ, ยถาปฏฺฐิปนฺโน จ กาเมสุ มิจฺฉาจารี กายสส เกทา ปรี
 มรณา อปายํ ทุคคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชชติ, ตถจ ปชานามิ.
 มุสสาวาทญจาหํ คามณิ ปชานามิ มุสสาวาทสส จ วิปากํ,
 ยถาปฏฺฐิปนฺโน จ มุสสาวาที กายสส เกทา ปรี มรณา อปายํ
 ทุคคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชชติ, ตถจ ปชานามิ. ปิสฺสณวาจํ
 จาหํ คามณิ ปชานามิ ปิสฺสณวาจาย จ วิปากํ, ยถาปฏฺฐิปนฺโน จ
 ปิสฺสณวาโจ กายสส เกทา ปรี มรณา อปายํ ทุคคตํ วินิปาตํ
 นิริยํ อุปปชชติ, ตถจ ปชานามิ. ผรุสวาจํ จาหํ คามณิ
 ปชานามิ ผรุสวาจาย จ วิปากํ, ยถาปฏฺฐิปนฺโน จ ผรุสวาโจ
 กายสส เกทา ปรี มรณา อปายํ ทุคคตํ วินิปาตํ นิริยํ
 อุปปชชติ, ตถจ ปชานามิ. สมฺมปฺปลาปญฺจาหํ คามณิ ปชานามิ
 สมฺมปฺปลาปสส จ วิปากํ, ยถาปฏฺฐิปนฺโน จ สมฺมปฺปลาปิ
 กายสส เกทา ปรี มรณา อปายํ ทุคคตํ วินิปาตํ นิริยํ
 อุปปชชติ, ตถจ ปชานามิ. อภิชฺฌณญฺจาหํ คามณิ ปชานามิ
 อภิชฺฌณาย จ วิปากํ, ยถาปฏฺฐิปนฺโน จ อภิชฺฌณาลุ กายสส เกทา
 ปรี มรณา อปายํ ทุคคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชชติ, ตถจ
 ปชานามิ. พุยาปาทปโทสณญฺจาหํ คามณิ ปชานามิ พุยาปาทปโทสส จ
 วิปากํ, ยถาปฏฺฐิปนฺโน จ พุยาปนฺนจิตฺโต กายสส เกทา ปรี มรณา
 อปายํ ทุคคตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปปชชติ, ตถจ ปชานามิ. มิจฺฉาทิฏฺฐิ

จาหํ คามณิ ปชานามิ มิจฺฉาทิฏฺฐิยา จ วิปากํ, ยถาปฏฺฐิปนโน จ
มิจฺฉาทิฏฺฐิโก กายสฺส เกทา ปรี มรณา อปายํ ทุกฺคตํ วินิปาตํ
นिरยํ อุปปชฺชติ, ตณฺจ ปชานามิ.

สนฺติ หิ^๑ คามณิ เอเก สมณพฺรหฺมณา เอวํวาทิโน
เอวํติฏฺฐิโน 'โย โกจิ ปาณมตีมาเปติ,^๒ สพฺโพ โส ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม
ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวทยติ. โย โกจิ อทินฺนํ อาทียติ, สพฺโพ
โส ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวทยติ. โย โกจิ
กาเมสุ มิจฺฉาจรติ, สพฺโพ โส ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม ทุกฺขํ โทมนสฺสํ
ปฏฺฐิสฺสเวทยติ. โย โกจิ มุสา ภณฺติ, สพฺโพ โส ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม
ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวทยตฺติ.

ทิสฺสติ โข จ ปน คามณิ อีเชกจฺโจ มาลี กุณฺฑลํ
สุนฺหาโต สุวิลิตโต กปฺปิตเกสสมสฺสุ อิตฺถิกาเมหิ ราชา มณฺเฎ
ปริจาเรนโต. ตเมนํ เอวมาหํสุ 'อมฺโห อयํ ปุริโส ก็ อกาสิ มาลี
กุณฺฑลํ สุนฺหาโต สุวิลิตโต กปฺปิตเกสสมสฺสุ อิตฺถิกาเมหิ ราชา
มณฺเฎ ปริจาเรตฺติ. ตเมนํ เอวมาหํสุ 'อมฺโห อयํ ปุริโส รณฺเฎ
ปจฺจตฺถิกํ ปสฺยห ชีวิตา โวโรเปติ, ตสฺส ราชา อตฺตมโน
อภิหารมทาสิ, เตนายํ ปุริโส มาลี กุณฺฑลํ สุนฺหาโต สุวิลิตโต
กปฺปิตเกสสมสฺสุ อิตฺถิกาเมหิ ราชา มณฺเฎ ปริจาเรตฺติ.

ทิสฺสติ โข คามณิ อีเชกจฺโจ ทพฺพหยา รชฺชยา ปจฺฉาพาหํ
คาพฺพหพนฺธํ พนฺธิตฺวา ขุรฺมฺมฺหํ กริตฺวา ขรสฺสเรน ปณฺเวน
รถิยาย รถิยํ สิงฺฆาฏฺเณน สิงฺฆาฏฺกํ ปรีเนตฺวา ทกฺขิณฺเณ
ทฺวาเรน นิภฺขมิตฺวา^๓ ทกฺขิณโต นครสฺส สีสํ ฉิขฺชมาโน. ตเมนํ

^๑ อ. หิสฺสโก น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท. ปาณมตีปาเตติ, เอวฺมฺปรีปิ.

^๓ ฉ., เท., อ. นิภฺขามาตฺวา, เอวฺมฺปรีปิ.

เอวมาหังสุ ‘อมุโห อัย ปริโส ก็ อกาสิ, ทพฺพหาย รชชฺชา
ปจฺฉาพาหิ คัพพหพนฺธนํ พนฺธิตฺวา ขุรฺมฺมฺมํ กิริตฺวา ขรฺสฺสเรณ
ปณฺเวณ รติยาย รติยํ สิงฺฆาฏฺเณน สิงฺฆาฏฺกํ ปรีเณตฺวา ทกฺขิเณน
ทฺวาเรณ นิกฺขมิตฺวา ทกฺขิณโต นครสฺส สีลํ จินฺหิตฺติ. ตเมनํ
เอวมาหังสุ ‘อมุโห อัย ปริโส ราชเวรี อิตฺถิ วา ปริสํ วา ชีวิตา
โวโรเปติ, เตน นํ ราชานํ คเหตฺวา เอวรูปํ^๑ กมฺมการณํ^๒ กาเรนฺตฺติ.

ตํ ก็ มณฺเณสิ คามณิ. อปี นุ เต เอวรูปํ ทิฏฺฐํ วา สุตํ วาติ.

“ทิฏฺฐจฺญจ โน ภาณเต สุตจฺญจ สฺสยฺยิสฺสติ จาติ.

“ตตฺร คามณิ เย เต สมณพฺรหฺมณา เอวํวาทีนํ เอวํทิฏฺฐิโน
โย โกจิ ปาณมตฺติมาเปติ, สพฺโพ โส ทิฏฺฐเจ ว ฌมฺเม ทกฺขํ
โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวทยฺตีติ. สจฺจํ วา เต อาหังสุ มุสา วาติ.

มุสา ภาณเต.

“เย ปน เต ตฺถจฺฉํ มุสา วิลปนฺติ, สีลวนฺโต วา เต
ทฺสฺสีลา วาติ.

ทฺสฺสีลา ภาณเต.

“เย ปน เต ทฺสฺสีลา ปาปชฺชมา, มิจฺฉาปฏฺฐิปนฺนา วา เต
สมฺมาปฏฺฐิปนฺนา วาติ.

มิจฺฉาปฏฺฐิปนฺนา ภาณเต.

“เย ปน เต มิจฺฉาปฏฺฐิปนฺนา, มิจฺฉาทิฏฺฐิกา วา เต
สมฺมาทิฏฺฐิกา วาติ.

มิจฺฉาทิฏฺฐิกา ภาณเต.

“เย ปน เต มิจฺฉาทิฏฺฐิกา, กลลํ นุ เตสฺส ปสฺสีทิตฺตุนฺติ.

^{๑-๒} ฉ., เท. เอวรูปํ กมฺมการณํ, เอวมุปริปิ.

โน เหต์ ภานเต.

“ทิสฺสติ โข ปน คามณิ อิชฺเชกฺโข มาลี กุณฺทลึ ๕เปฯ
อิตฺถิกาเมหิ ราชฯ มณฺเณ ปรีจาเรนฺโต. ตเมนฺ เหวมาหฺสฺ ‘อมฺโก
อยํ ปุริโส ก็ อกาสิ, มาลี กุณฺทลึ ๕เปฯ อิตฺถิกาเมหิ ราชฯ
มณฺเณ ปรีจาเรตฺติ.

ตเมนฺ เหวมาหฺสฺ ‘อมฺโก อยํ ปุริโส รณฺเณ ปจฺจตฺถิกสฺ
ปสฺยห อทินฺนํ” อาทียติ,“ ตสฺส ราชฯ อตฺตมโน อภิหารมทาสี, เตนายํ
ปุริโส มาลี กุณฺทลึ ๕เปฯ อิตฺถิกาเมหิ ราชฯ มณฺเณ ปรีจาเรตฺติ.

ทิสฺสติ โข คามณิ อิชฺเชกฺโข ทพฺพหยา รชฺชยา ๕เปฯ
ทกฺขิณโต นครสฺส สีสํ ฉินฺชมาโน. ตเมนฺ เหวมาหฺสฺ ‘อมฺโก อยํ
ปุริโส ก็ อกาสิ, ทพฺพหยา รชฺชยา ๕เปฯ ทกฺขิณโต นครสฺส สีสํ
ฉินฺทตฺติ. ตเมนฺ เหวมาหฺสฺ ‘อมฺโก อยํ ปุริโส คามา วา อรณฺเณ วา
อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทียติ, เตน นํ ราชฯโน คเหตฺวา เหวรูปํ
กมฺมกรณํ กาเรนฺตฺติ. ตํ ก็ มณฺเณสิ คามณิ. อปี นุ เต เหวรูปํ
ทิฏฺฐจํ วา สุตํ วาติ.

“ทิฏฺฐณฺจ โน ภานเต สุตณฺจ สยฺยิสฺสติ จาติ.

“ตตร คามณิ เย เต สมณพฺพรหมณา เหววาทิโน
เหวทิฏฺฐิโน ‘โย โกจิ อทินฺนํ อาทียติ, สพฺโพ โส ทิฏฺฐเจ ว
ธมฺเม ทกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวทยตฺติ. สจฺจํ วา เต อาหฺสฺ มุสา
วาติ ๕เปฯ กลลํ นุ เตสฺส ปสฺสีทิตฺตุนฺติ.

โน เหต์ ภานเต.

“ทิสฺสติ โข ปน คามณิ อิชฺเชกฺโข มาลี กุณฺทลึ ๕เปฯ
อิตฺถิกาเมหิ ราชฯ มณฺเณ ปรีจาเรนฺโต. ตเมนฺ เหวมาหฺสฺ ‘อมฺโก

หมดอายุ 27/06/2566

อัย ปริโส ก็ อกาสิ, มาลี กุณฺทลึ ๕เปฯ อิตฺติกาเมหิ ราชามณฺเณ ปรีจาเรตฺติ. ตเมณฺเ เอวมาหํสุ 'อมฺโภ อัย ปริโส รมฺโณ ปจฺจตฺติกสฺส ทาเรสุ จาริตํ อาปชฺชิ, ตสฺส ราชานํ อตฺตมโน อภิหารมทาสิ, เตนายฺ ปริโส มาลี กุณฺทลึ ๕เปฯ อิตฺติกาเมหิ ราชามณฺเณ ปรีจาเรตฺติ.

ทิสฺสติ โข คามณิ อิเชกฺโข ทพฺพหยา รชฺชยา ๕เปฯ ทกฺขิณโต นครสฺส สีสํ จินฺชมาโน. ตเมณฺเ เอวมาหํสุ 'อมฺโภ อัย ปริโส ก็ อกาสิ, ทพฺพหยา รชฺชยา ๕เปฯ ทกฺขิณโต นครสฺส สีสํ จินฺทตฺติ. ตเมณฺเ เอวมาหํสุ 'อมฺโภ อัย ปริโส กุลิตฺถิสฺส กุลกุมาริสฺส จาริตํ อาปชฺชิ, เตณฺหา ราชานํ คเหตฺวา เอวรูปํ กมฺมกรณํ กาเรนฺตฺติ. ตํ ก็ มณฺเณสิ คามณิ. อปี นุ เต เอวรูปํ ทิฏฺฐํ วา สุตํ วาติ.

“ทิฏฺฐจฺจ โน ภาเนเต สุตํ จ สุกฺขยิสฺสติ จาติ.

“ตตฺร คามณิ เป เต สมณพฺรหฺมณา เอวฺวาทินํ เอวฺวทิจฺฉินํ 'โย โภจิ กาเมสุ มิจฺฉาจรติ, สพฺโพ โส ทิฏฺฐเจ วรฺมเม ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวทยตฺติ. สจฺจํ วา เต อาหํสุ มุสา วาติ ๕เปฯ กลลํ นุ เตสุ ปสฺสีทิตฺตุนฺติ.

โน เหนฺติ ภาเนเต.

“ทิสฺสติ โข ปน คามณิ อิเชกฺโข มาลี กุณฺทลึ สุนฺหาโต สุวลิตฺโต กปฺปิตเกสมสฺส อิตฺติกาเมหิ ราชามณฺเณ ปรีจาเรนฺโต. ตเมณฺเ เอวมาหํสุ 'อมฺโภ อัย ปริโส ก็ อกาสิ, มาลี กุณฺทลึ สุนฺหาโต สุวลิตฺโต กปฺปิตเกสมสฺส อิตฺติกาเมหิ ราชามณฺเณ ปรีจาเรตฺติ. ตเมณฺเ เอวมาหํสุ 'อมฺโภ อัย ปริโส ราชานํ

มุสาวาเทน หาเสติ, ตสฺส ราชา อตฺตมโน อภิหารมทาสี, เตนายั
ปฺริโส มาลี กุณฺทลี สุนฺหาโต สุวิลิตโต กปฺปิตเกสมสฺส อิตฺติกาเมหิ
ราชา มณฺเณ ปฺริจาเรตฺติติ.

ทิสฺสติ โข คามณิ อิชฺเชกฺโข ทพฺพหยา รชฺชยา ปจฺฉาพาหํ
คาพฺพหพนฺธํ พนฺธิตฺวา ขุรฺมฺณํ กตฺวา ขรฺสฺสเรน ปณฺเวน
รถียาย รถียํ สิงฺฆาฏฺเณ สิงฺฆาฏฺกํ ปฺริเนตฺวา ทกฺขิณฺเณ
ทฺวาเรน นิกฺขมิตฺวา ทกฺขิณฺโต นครสฺส สีสํ จิขฺชมาโน. ตเมณํ
เอวมาหํสุ 'อมฺโภ อยํ ปฺริโส ก็ อกาสิ, ทพฺพหยา รชฺชยา
ปจฺฉาพาหํ คาพฺพหพนฺธํ พนฺธิตฺวา ขุรฺมฺณํ กริตฺวา ขรฺสฺสเรน
ปณฺเวน รถียาย รถียํ สิงฺฆาฏฺเณ สิงฺฆาฏฺกํ ปฺริเนตฺวา ทกฺขิณฺเณ
ทฺวาเรน นิกฺขมิตฺวา ทกฺขิณฺโต นครสฺส สีสํ จินฺหตฺติติ. ตเมณํ
เอวมาหํสุ 'อมฺโภ อยํ ปฺริโส คหปติสฺส วา คหปติปฺตฺตสฺส วา
มุสาวาเทน อตฺถํ ภาณฺชิ, เตน นํ ราชานอ คเหตุวา เอวรूपํ
กมฺมกรณํ กาเรนฺตฺติติ. ตํ ก็ มณฺเณสิ คามณิ. อปี นุ เต เอวรूपํ
ทิจฺฉํ วา สุตํ วาติ.

“ทิจฺฉญจ โน ภาณฺเต สุตญจ สยฺยิสฺสติ จาติ.

“ตตฺร คามณิ เย เต สมณพฺรหฺมณา เอวํวาทีโน
เอวํทิจฺฉโน 'โย โกจิ มุสา ภาณฺติ, สพฺโพ โส ทิจฺฉเจ ว ฐมฺเม
ทฺกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสฺสเวทยตฺติติ. สจฺฉํ วา เต อาหํสุ มุสา วาติ.

มุสา ภาณฺเต.

“เย ปน เต ตฺวจฺฉํ มุสา วิลปนฺติ, สีสฺวณฺโต วา เต
ทฺสฺสึลา วาติ.

ทฺสฺสึลา ภาณฺเต.

“เย ปน เต ทุสสีลา ปาปธมฺมา, มิจฺฉาปฏีปนฺนา วา เต
สมฺมาปฏีปนฺนา วาติ.

มิจฺฉาปฏีปนฺนา ภาณเต.

“เย ปน เต มิจฺฉาปฏีปนฺนา, มิจฺฉาทิฏฺฐิกา วา เต
สมฺมาทิฏฺฐิกา วาติ.

มิจฺฉาทิฏฺฐิกา ภาณเต.

“เย ปน เต มิจฺฉาทิฏฺฐิกา, กลลํ นุ เตสุ ปสฺสิตฺตุนฺติ.

โน เหนฺติ ภาณเต.

“อจฺฉริยํ ภาณเต, อพฺภุตํ ภาณเต, อตฺถิ เม ภาณเต
อาวสธาคารํ, ตตฺถ อตฺถิ มณฺจกานิ, อตฺถิ อาสนานิ, อตฺถิ
อุทกมณิกิ, อตฺถิ เตลปฺปทีโป, ตตฺถ โย สมฺโน วา พุราหฺมโน วา
วาสํ อุเปติ, เตนาหํ ยถาสตฺติ ยถาพลํ สํวิชามิ. ภูตปุพฺพ
ภาณเต จตฺตาโร สตฺตาโร นานาทิฏฺฐิกา นานาขนฺติกา นานารุจิกา,
ตสฺมี อาวสธาคาเร วาสํ อุปคจฺฉิสฺสุ.

เอโก สตฺตา เอวํวาที เอวํทิฏฺฐิ ‘นตฺถิ ทินฺนํ, นตฺถิ ยิฏฺฐํ,
นตฺถิ หุตํ, นตฺถิ สุกตทฺทุกฺกฺกฺกานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก, นตฺถิ อัย
โลโก, นตฺถิ ปโร โลโก, นตฺถิ มาตา, นตฺถิ ปิตา, นตฺถิ สตฺตา
โอปปาติกา, นตฺถิ โลเก สมณพุราหฺมณา สมฺมคฺคตา
สมฺมาปฏีปนฺนา, เย อิมญจ โลกํ ปรมฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา
สจฺจิกตฺวา ปเวเทนฺตีติ.

เอโก สตฺตา เอวํวาที เอวํทิฏฺฐิ ‘อตฺถิ ทินฺนํ, อตฺถิ ยิฏฺฐํ,
อตฺถิ หุตํ, อตฺถิ สุกตทฺทุกฺกฺกฺกานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก, อตฺถิ อัย

โลโก, อตฺถิ ปโร โลโก, อตฺถิ มาตา, อตฺถิ ปิตา, อตฺถิ สตฺตา
โอปปาติกา, อตฺถิ โลเก สมณพฺรหฺมณา สมมคฺคตา สมมาปฏฺธิปณฺนา,
เย อิมญฺจ โลกํ ปรมฺญจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวทนฺตํตีติ.

เอโก สตฺถา เอวํวาที เอวํทิกฺขจฺจิ 'กโรโต การยโต,
ฉินฺทโต เจทาปยโต, ปจโต ปาจยโต,^๑ โสจโต โสจยโต,^๒
กิลมโต กิลมยโต,^๓ ผนฺทโต ผนฺทาปยโต, ปาณมตฺติมาปยโต,^๔
อทินฺนํ อาทียโต, สนฺธิํ ฉินฺทโต, นิลโลปํ หรโต, เอกาคาริกํ
กโรโต, ปรีปนฺเถ ติกฺขจฺโต, ปรทาร์ คจฺฉโต, มุสา ภาณโต, กโรโต
น กรียติ ปาปํ, ขุรปฺริยนฺเตน เจปิ จกฺกน โย อิมิสฺสา ปจฺวิยา
ปาณํ เอกํ มํสขลํ เอกํ มํสปฺญชํ กรียย, นตฺถิ ตโตนิทานํ
ปาปํ, นตฺถิ ปาปสฺส อาคโม. ทกฺขิณํ เจปิ คจฺกาย ตีรํ คจฺเจยฺย
ททฺทโต ฆาเตนฺโต ฉินฺทนฺโต เจทาเปนฺโต ปจฺนฺโต ปาเจนฺโต,^๕
นตฺถิ ตโตนิทานํ ปาปํ, นตฺถิ ปาปสฺส อาคโม. อุตฺตรํ เจปิ
คจฺกาย ตีรํ คจฺเจยฺย ททฺทโต ทาเปนฺโต ยชนฺโต ยาเชนฺโต,^๖
นตฺถิ ตโตนิทานํ ปุณฺณํ, นตฺถิ ปุณฺณสฺส อาคโม. ทาเนน ทเมน
สํยเมน สจฺจวชฺเชน นตฺถิ ปุณฺณํ, นตฺถิ ปุณฺณสฺส อาคโมติ.

เอโก สตฺถา เอวํวาที เอวํทิกฺขจฺจิ 'กโรโต การยโต,
ฉินฺทโต เจทาปยโต, ปจโต ปาจยโต, โสจโต โสจยโต, กิลมโต
กิลมยโต, ผนฺทโต ผนฺทาปยโต, ปาณมตฺติมาปยโต, อทินฺนํ อาทียโต,
สนฺธิํ ฉินฺทโต, นิลโลปํ หรโต, เอกาคาริกํ กโรโต, ปรีปนฺเถ
ติกฺขจฺโต, ปรทาร์ คจฺฉโต, มุสา ภาณโต, กโรโต กรียติ ปาปํ,
ขุรปฺริยนฺเตน จกฺกน เจปิ โย อิมิสฺสา ปจฺวิยา ปาณํ เอกํ

^๑ ฉ.,เท. ปาจาปยโต

^๒ ฉ.,เท. โสจาปยโต

^๓ ฉ.,เท. กิลมาปยโต

^๔ ฉ.,เท. ปาณมตฺติปาตยโต

^๕ ฉ.,เท. ปาจาเปนฺโต

^๖ ฉ.,เท.,อ. ยชาเปนฺโต, เอวมุปริปิ.

มัสขลំ เอกัง มัสปุณขั กเรยฺย, อตฺถิ ตโตนิทานัง ปาปํ, อตฺถิ
 ปาปสฺส อากโม. ทกฺขิณัง เจปิ กงฺคาย ตีรํ คจฺเจยฺย หนนฺโต
 ฌาเตนฺโต จินฺนฺโต ฌาเตนฺโต ปจฺนฺโต ปาเจนฺโต, อตฺถิ
 ตโตนิทานัง ปาปํ, อตฺถิ ปาปสฺส อากโม. อุตฺตรํ เจปิ กงฺคาย
 ตีรํ คจฺเจยฺย ททฺนฺโต ทาเตนฺโต ยชฺนฺโต ยาเชนฺโต, อตฺถิ
 ตโตนิทานัง ปุณฺณํ, อตฺถิ ปุณฺณสฺส อากโม. ทาเนน ทเมน
 สยเมน สจฺจวชฺเชน อตฺถิ ปุณฺณํ, อตฺถิ ปุณฺณสฺส อากโมติ.

“ตสฺส มยฺหิ ฆนฺเต อหุทเว กงฺขา, อหุ วิจิกิจฺจา ‘โก สุ
 ฌาม อิมสฺส ฆาตํ สมณพฺรหฺมณานํ สจฺจํ อาห โก มุสาถิ.

“อลํ หิ เต คามณิ กงฺขิตฺุ, อลํ วิจิกิจฺจิตฺุ, กงฺขนิเย จ
 ปน [๑] ฌาเน วิจิกิจฺจา อุปฺปนฺนาถิ.

“เอวํ ปสฺนฺนาหิ ฆนฺเต ฆควถิ. ‘ปโหติ เม ฆควา ตถา
 ฌมฺมํ เทเสถุํ, ยถาหิ อิมํ กงฺขาฌมฺมํ ปชฺเหยฺยนถิ.

“อตฺถิ คามณิ ฌมฺมสมายิ, ตตฺตร เจ ตวํ จิตฺตสมายิ ปฏฺฐิภายยาสิ,
 เอวํ ตวํ อิมํ กงฺขาฌมฺมํ ปชฺเหยฺยาสิ. กตโม จ คามณิ ฌมฺมสมายิ.
 อิทฺ คามณิ อริยสวโก ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิโรโต
 โหติ, อทินฺนาทานํ ปหาย อทินฺนาทานา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ, กาเมสุ
 มิจฺจาคารํ ปหาย กาเมสุ มิจฺจาคารา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ, มุสาธาปํ ปหาย
 มุสาธาทา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ, ปิสฺสณํ วาจํ ปหาย ปิสฺสณาย วาจา
 ปฏฺฐิวิโรโต โหติ, ผรุสํ วาจํ ปหาย ผรุสาย วาจา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ,
 สมฺมปฺปลาปํ ปหาย สมฺมปฺปลาปา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ, อภิชฺฌนํ ปหาย
 อภิชฺฌนาลุ โหติ, พยาปาทปโทสํ ปหาย อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ,
 มิจฺจาทิฏฺฐิ^๑ ปหาย สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ.

^๑ ฉ. เท. อ. เต

สโห สโห คามณิ อริยสาวโก เอวํ วิคตาทิฆโม
 วิคตพฺยาปาโท อสมมุพฺโห สมปชาโน ปฏิสสโต เมตฺตาสหคเตน
 เจตสา เอกํ ทิสํ ฃริตฺวา วิหฺรติ. ตถา ทุตฺติยํ. ตถา ตตฺติยํ. ตถา
 จตฺตตฺถํ. อิติ อุตฺตมโห ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตตฺตาย สพฺพาวนฺตํ
 โลกํ เมตฺตาสหคเตน เจตสา วิปฺลเนน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน
 อเวเรน อพฺยาปชฺฌเณน ฃริตฺวา วิหฺรติ, สโห อิติ ปฏิสณฺจิกขติ
 ‘ยวํยํ สตฺถา เอวํวาทิ เอวํทิกฺขจฺจ ‘นตฺถิ ทินฺนํ, นตฺถิ ยิกฺขจฺจ, นตฺถิ
 หุตํ, นตฺถิ สุกตทกฺกฏานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก, นตฺถิ
 อยํ โลกโก, นตฺถิ ปโร โลกโก, นตฺถิ มาตา, นตฺถิ ปิตา, นตฺถิ
 สตฺตา โอปปาติกา, นตฺถิ โลกเก สมณพฺรหฺมณา สมมคฺคตา
 สมมาปฏฺิพนฺหา, เย อิมญจ โลกํ ปรมญจ โลกํ สยํ อภิญฺญา
 สจฺจิกตฺวา ปเวเทนฺตฺติ. สจฺเจ ตสฺส โกโต สตฺถโน สจฺจํ วจฺนํ,
 อปณฺณกตฺตาย มยฺหํ, โยหํ น กิณฺจ พฺยาพาเชมิ” ตสํ วา ถาวโร วา,
 อุกฺกยเมตฺถ กฏฺคคาโห, ยํ จมฺหิ กาเยน สํวโต วาจา ยํ สํวโต
 มนสา สํวโต, ยญจ กายสฺส เกทา ปริ มรณา สุกตฺตี สคฺคํ โลกํ
 อุปปชฺชิสฺสามิตฺติ. ตสฺส ปามุชฺชํ ชายติ, ปมฺุทิตสฺส ปิตฺติ ชายติ,
 ปิตฺติมนสฺส กาโย ปสฺสสมฺภติ, ปสฺสทฺฐกาโย สุขํ เวทยติ, สุขิโน
 จิตฺตํ สมาริยติ. อयํ โห คามณิ ฃมฺมสมาริ, ตตฺตร เจ ตวํ
 จิตฺตสมาริ ปฏฺิลเกยฺยาสิ, เอวํ ตวํ อิมํ กงฺขาณมฺมํ ปชฺเหยฺยาสิ.

สโห สโห คามณิ อริยสาวโก เอวํ วิคตาทิฆโม
 วิคตพฺยาปาโท อสมมุพฺโห สมปชาโน ปฏิสสโต เมตฺตาสหคเตน
 เจตสา เอกํ ทิสํ ฃริตฺวา วิหฺรติ. ตถา ทุตฺติยํ. ตถา ตตฺติยํ. ตถา
 จตฺตตฺถํ. อิติ อุตฺตมโห ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตตฺตาย สพฺพาวนฺตํ

หมตอาญ 27/05/2566

โลกั เมตตาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหคคเตน อปฺปมาเณน
 อเวเรน อพฺยาปชฺเณน ฝริตฺวา วิหริติ, โส อิติ ปฏิสณฺจิกฺขติ
 ‘ยฺวํ สตฺถา เอวํวาทิ เอวํทิกฺขจิ ‘อตฺถิ ทินฺนํ, อตฺถิ ยิกฺขจํ,
 อตฺถิ หุตํ, อตฺถิ สุกตทูกฺกฏานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก, อตฺถิ อยํ
 โลโก, อตฺถิ ปโร โลโก, อตฺถิ มาตา, อตฺถิ ปิตา, อตฺถิ สตฺตา
 โอปปาติกา, อตฺถิ โลเก สมณพฺรหฺมณา สมมคฺคตา
 สมมาปฏฺวิปฺนฺนา, เย อิมญฺจ โลกั ปรมฺยจ โลกั สยํ อภิญฺญา
 สจฺจิกิตฺวา ปเวเทนฺตฺติ. สเจ ตสฺส โภโต สตฺถุโน สจฺจํ วจฺนํ,
 อปณฺณกตาย มยฺหํ, โยหํ น กิณฺจิ พฺยาพาธมิ ตสฺส วา ถาวรํ วา,
 อุกฺกยเมตฺถ กฏฺฏคฺคาโห, ยญฺจมฺหิ กาเยน สํวโต วาจา ย สํวโต
 มนฺสา สํวโต, ยญฺจ กายสฺส เกทา ปริ มรณา สุกตฺตี สคฺคํ โลกั
 อุปฺปชฺชิสฺสามิ. ตสฺส ปามุชฺชํ ชายติ, ปมฺพิตสฺส ปิตี ชายติ,
 ปิติมนฺสฺส กาโย ปสฺสมภฺติ, ปสฺสทฺฐกาโย สุขํ เวทยติ, สุขิโน
 จิตฺตํ สมาริยติ. อयํ โข คามณี ฐมฺมสมาธิ, ตตฺตร เจ ตวํ
 จิตฺตสมาธิํ ปฏิลเกยฺยาสิ, เอวํ ตวํ อิมํ กงฺขาธมฺมํ ปชฺเหยฺยาสิ.

สโห โส คามณี อริยสาวโก เอวํ วิคตาทิขฺโหม
 วิคตพฺยาปาโท อสมฺมุพฺโห สมปฺชาโน ปฏิสฺสโต เมตตาสหคเตน
 เจตสา เอกํ ทิสํ ฝริตฺวา วิหริติ. ตถา หุตฺยํ. ตถา ตตฺยํ. ตถา
 จตฺตยํ. อิติ อุกฺกมฺโห ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตตฺตาย สพฺพาวนฺตํ
 โลกั เมตตาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหคคเตน อปฺปมาเณน
 อเวเรน อพฺยาปชฺเณน ฝริตฺวา วิหริติ, โส อิติ ปฏิสณฺจิกฺขติ
 ‘ยฺวํ สตฺถา เอวํวาทิ เอวํทิกฺขจิ ‘กโรโต การยโต, จินฺหโต
 เชนาปยโต, ปจโต ปาจยโต, โสจโต^๑ โสจยโต,^๒ กิลมโต กิลมยโต,^๓

หมดอายุ 27/05/2566

^{๑-๓} น.,เท.,อ. โสจยโต โสจาปยโต, เอวมฺปฺริ.

^๒ จ.,อ. กิลมาปยโต

ผนุทโต ผนุทาปยโต, ปาณมติมาปยโต, อทินนํ อาทียโต, สนุรี
 จินุทโต, นิลุโลปํ หรโต, เอกาคาริกํ กโรโต, ปรีปนุเถ ติฏฐโต,
 ปรทาร์ คจฺจโต, มุสา ภณโต, กโรโต น กรียติ ปาป,
 ขุรปรียนฺเตน เจปิ จกฺเคน โย อิมิสฺสา ปจวียา ปาณเ เอกํ
 มํสขลํ เอกํ มํสปุณฺชํ กเรยฺย, นตฺถิ ตโตนิทานํ ปาป, นตฺถิ
 ปาปสฺส อาคโม. ทกฺขิณํ เจปิ คจฺกาย ตีรํ คจฺเจยฺย หนนฺโต
 ฆาเตนฺโต จินฺทนฺโต เจทาเปนฺโต ปจนฺโต ปาเจนฺโต, นตฺถิ
 ตโตนิทานํ ปาป, นตฺถิ ปาปสฺส อาคโม. อุตฺตรํ เจปิ คจฺกาย
 ตีรํ คจฺเจยฺย ททนฺโต ทาเปนฺโต ยชนฺโต ยาเชนฺโต, นตฺถิ
 ตโตนิทานํ ปุณฺณํ, นตฺถิ ปุณฺณสฺส อาคโม. ทาเนน ทเมน
 สํยเมน สจฺจวชฺเชน นตฺถิ ปุณฺณํ, นตฺถิ ปุณฺณสฺส อาคโมติ. สเจ
 ตสฺส โภโต สตฺถุโน สจฺจํ วจฺจํ, อปณฺณกตาย มยฺหํ, ยวาทํ น
 กิณฺจิ พุยาพาธมิ ตลํ วา ถาวรํ วา, อุกฺกยเมตฺถ กฏฺฐคฺคาโห,
 ยณฺจมฺหิ กาเยน สํวโต วาจา ย สํวโต มนฺสา สํวโต, ยณฺจ
 กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุกตฺตี สคคํ โลกํ อุปปชฺชิสฺสามีติ.
 ตสฺส ปามุขฺชํ ชายติ, ปมฺภิตสฺส ปีติ ชายติ, ปีติมนสฺส กาโย
 ปสฺสสมฺภติ, ปสฺสทฺฐกาโย สุขํ เวทยติ, สุขิโน จิตฺตํ สมาริยติ.
 อयํ โข คามณิ ฐมฺมสมาริ, ตตฺตร เจ ตวํ จิตฺตสมาริ ปฏฺฐิลเกยฺยาสิ,
 เอวํ ตวํ อิมํ กงฺขาธมฺมํ ปชฺเหยฺยาสิ.

สโฆ โส คามณิ อริยสาวโก เอวํ^๑ วิคตาทิขฺโหม
 วิคตพฺยาปาโท อสมฺมุพฺโห สมฺปชาโน ปฏฺฐิสฺสโต เมตฺตาสหคเตน
 เจตฺสา เอกํ ทิสํ ฝริตฺวา วิหริติ. ตถา ทุติยํ. ตถา ตติยํ. ตถา
 จตุตฺถํ. อิติ อุกฺกมฺโห ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตตฺตาย สพฺพาวนฺตํ

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ อ. เอวํสทฺโท น ทิสฺสติ.

โลกิ เมตฺตาสหคเตน เจตสา วิปฺปเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน
 อเวเรน อพฺยาปชฺเณน ฝริตฺวา วิหฺรติ. โส อิติ ปฏฺิสนฺธิจิกฺขติ
 ‘ยฺวํ สตฺถา เอวํวาทิ เอวํทิกฺขจิ ‘กโรโต การยโต, จินฺทโต
 เณทาปยโต, ปจโต ปาจยโต, โสจโต โสจยโต, กิลมโต กิลมยโต,
 ผนฺทโต ผนฺทาปยโต, ปาณมตีมาปยโต, อทินฺนํ อาทียโต, สนฺธิ
 จินฺทโต, นิลฺโลปํ หฺรโต, เอกาการิกํ กโรโต, ปริปนฺเถ ติกฺขจโต,
 ปรทาร์ คจฺฉโต, มุสา ภณฺโต, กโรโต กรียติ ปาปํ, ขุรปฺรียนฺเตน
 เจปิ จกฺเคน โย อิมิสฺสา ปจฺวียา ปาเณ เอกํ มํสขลํ เอกํ
 มํสปฺปญฺชํ กเรยฺย, อตฺถิ ตโตนิทานํ ปาปํ, อตฺถิ ปาปสฺส อากโม.
 ทกฺขิณํ เจปิ คจฺกาย ตีรํ คจฺเจยฺย หนฺนโต ฆาเตนฺโต จินฺทนฺโต
 เณทาเปนฺโต ปจนฺโต ปาเจนฺโต, อตฺถิ ตโตนิทานํ ปาปํ, อตฺถิ
 ปาปสฺส อากโม. อุตฺตรํ เจปิ คจฺกาย ตีรํ คจฺเจยฺย ททนฺโต
 ทาเปนฺโต ยชนฺโต ยาเชนฺโต, อตฺถิ ตโตนิทานํ ปุณฺณํ, อตฺถิ
 ปุณฺณสฺส อากโม. ทาเนน ทเมน สัมเมน สจฺจวชฺเชน อตฺถิ
 ปุณฺณํ, อตฺถิ ปุณฺณสฺส อากโมติ. สเจ ตสฺส โภโต สตฺถุโน สจฺจ
 วจฺนํ, อปฺนฺณกตาย มยฺหํ, ยฺวํหํ น กิณฺจิ พฺยาพาเชมิ ตสฺส วา
 ถาวรํ วา, อุกฺกยเมตฺถ กฏฺฏคฺคาโห, ยญฺจมุหิ กาเยน สัมฺวาโต
 วาจา ย สัมฺวาโต มนฺสา สัมฺวาโต, ยญฺจ กายสฺส เกทา ปรี มรณา
 สฺกตํ สคฺคํ โลกิ อุปฺปชฺชิสฺสามิตี. ตสฺส ปามุชฺชํ ชายติ,
 ปมฺภิตสฺส ปีติ ชายติ, ปีติมนสฺส กาโย ปสฺสมภฺติ, ปสฺสทฺฐกาโย
 สุขํ เวทยติ, สุขิโน จิตฺตํ สมาริยติ. อयํ โข คามณิ ฅมฺมสมาธิ,
 ตตฺตร เจ ตวํ จิตฺตสมาธิ ปฏฺิณฺเอยยาสิ, เอวํ ตวํ อิมํ กงฺขาณฺมํ
 ปชฺเหยยาสิ.

สโช โส คามณิ อริยสาวโก เอวํ วิคตภาชิโม
 วิคตพยาปาโท อสมมุพฺโห สมปชาโน ปฏิสสโต กรุณาสหคเตน
 เจตสา เอกํ ทิสํ ปริตฺวา วิหริติ ฯ เปฯ มุทิตาสหคเตน เจตสา
 เอกํ ทิสํ ปริตฺวา วิหริติ ฯ เปฯ

สโช โส คามณิ อริยสาวโก เอวํ วิคตภาชิโม
 วิคตพยาปาโท อสมมุพฺโห สมปชาโน ปฏิสสโต อูปะกัซาสหคเตน
 เจตสา เอกํ ทิสํ ปริตฺวา วิหริติ. ตถา ทุติยํ. ตถา ตติยํ. ตถา
 จตุตถํ. อิติ อุกุทฺมโร ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตตตตาย สพฺพพานนฺตํ
 โลกํ อูปะกัซาสหคเตน เจตสา วิปุลเณ มหคคเตน อปฺปมาเณน
 อเวเรน อพฺยาปชฺเณน ปริตฺวา วิหริติ. โส อิติ ปฏิสณฺจิกฺขติ
 ‘ยวาทํ สตฺถา เอวํวาทิ เอวํทิกฺขจิ ‘นตฺถิ ทินฺนํ, นตฺถิ ยิกฺขจํ, นตฺถิ
 หุตํ, นตฺถิ สุกตทูกุกฺกานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก, นตฺถิ อยํ โลโก,
 นตฺถิ ปโร โลโก, นตฺถิ มาตา, นตฺถิ ปิตา, นตฺถิ สตฺตา โอปปาติกฺกา,
 นตฺถิ โลเก สมณพฺรหฺมณา สมมคฺคตา สมมาปฏิปนฺนา, เย
 อิมญฺจ โลกํ ปรณฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺจิกิตฺวา ปเวเทนฺติตฺติ.
 สเจ ตสฺส โกโต สตฺถุโน สจฺจํ วจฺจํ, อปณฺณกตตาย มยฺหํ,
 ยวาทํ น กิณฺจิ พฺยาพาธมิ ตสฺส วา ภาวํ วา, อุกฺกยเมตฺถ
 กฏคฺคาโห, ยญฺจมุหิ กาเยน สํวโต วาจา ย สํวโต มนฺสา สํวโต,
 ยญฺจ กายสฺส เกทา ปริ มรณา สุกตํ สคฺคํ โลกํ อูปชฺชิสฺสามิตี.
 ตสฺส ปามุชฺชํ ชายติ, ปมุทิตสฺส ปิตี ชายติ, ปิติมนฺสส กาโย
 ปสฺสสมฺภาติ, ปสฺสทฺฐกาโย สุขํ เวทยติ, สุขิโน จิตฺตํ สมาริยติ.
 อยํ โช คามณิ ฐมฺมสมาริ. ตตฺตร เจ ตวํ จิตฺตสมาริ ปฏิลภะยฺยาสิ,
 เอวํ ตวํ อิมํ กงฺขาธมฺมํ ปชฺเหยฺยาสิ.

สโข โส คามณิ อริยสาวโก เอวํ วิคตาทิฆโฆ
 วิคตพฺยาปาโท อสมมุพฺโห สมฺปชาโน ปฏิสสโต อุเปกฺขาสหคเตน
 เจตสา เอกํ ทิสํ ฃริตฺวา วิหริติ. ตถา ทฺติยํ. ตถา ตติยํ. ตถา
 จตฺตถํ. อิติ อุทฺธมฺโห ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตตาย สพฺพาวนฺตํ
 โลกํ อุเปกฺขาสหคเตน เจตสา วิปฺเลน มหคคเตน อปฺปมาเณน
 อเวเรน อพฺยาปชฺเณน ฃริตฺวา วิหริติ. โส อิติ ปฏิสณฺจิกฺขติ
 'ยฺวามิ สตฺถา เอวํวาทิ เอวํทิกฺขจิ 'อตฺถิ ทินฺนํ, อตฺถิ ยิณฺจํ, อตฺถิ
 หุตํ, อตฺถิ สุกตทฺทุกฺกณฺนํ กมฺมานํ ฃลํ วิปาโก, อตฺถิ อยํ โลกโ,
 อตฺถิ ปโร โลกโ, อตฺถิ มาตา, อตฺถิ ปิตา, อตฺถิ สตฺตา
 โอปปาติกา, อตฺถิ โลกเ สมณพฺรหฺมณา สมฺมคฺคตา
 สมฺมาปฏฺิพฺนนา, เย อิมญจ โลกํ ปรญจ โลกํ สยํ อภิญฺญา
 สจฺจิกิตฺวา ปเวเทนฺตฺติ. สจฺเจ ตสฺส โภโต สตฺถุโน สจฺจํ วจฺนํ,
 อปฺนุณฺนตฺตาย มยฺหิ, ยฺวามิ น กิณฺจิ พฺยาพาเชมิ ตสํ วา ถาวโร วา,
 อุภยเมตฺถ กฏฺคคาโห, ยญฺจมฺหิ กาเยน สํวฺโต วาจา ย สํวฺโต
 มนสา สํวฺโต, ยญฺจ กายสฺส เกทา ปริ มรณา สฺคตฺติ สคฺคํ โลกํ
 อุปปชฺชิสฺสามิติ. ตสฺส ปามุชฺชํ ฃายติ, ปมฺุทิตสฺส ปิติ ฃายติ,
 ปิติมนสฺส กาโย ปสฺสมภฺติ, ปสฺสทฺทกาโย สุขํ เวทยติ, สุขิโน
 จิตฺตํ สมาริยติ. อยํ โส คามณิ ฃมฺมสฺมาธิ, ตตฺตร เจ ตวํ
 จิตฺตสฺมาธิ ปฏฺิลเกยฺยาสิ, เอวํ ตวํ อิมํ กงฺขาฃมมํ ปชฺเหยฺยาสิ.

สโข โส คามณิ อริยสาวโก เอวํ วิคตาทิฆโฆ
 วิคตพฺยาปาโท อสมมุพฺโห สมฺปชาโน ปฏิสสโต อุเปกฺขาสหคเตน
 เจตสา เอกํ ทิสํ ฃริตฺวา วิหริติ. ตถา ทฺติยํ. ตถา ตติยํ. ตถา
 จตฺตถํ. อิติ อุทฺธมฺโห ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตตาย สพฺพาวนฺตํ

โลกิ อูปะกัชาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหคคเตน อปุปมาเณน
 อเวเรน อพฺยาปชฺเณน ปริตฺวา วิหฺรติ. โส อิติ ปฏฺยสณฺฑิจกฺขติ
 ‘ยวํ สตุถา เอวํวาทิ เอวํทิกฺขติ ‘กโรโต การยโต, ฉินฺทโต
 เจทาปยโต, ปจโต ปาจยโต, โสจโต โสจยโต, กิลมโต กิลมยโต,
 ผนฺทโต ผนฺทาปยโต, ปาณมตฺติมาปยโต, อทินฺนํ อาทียโต, สนฺธิ
 ฉินฺทโต, นิลโลปํ หฺรโต, เอกาคาริกํ กโรโต, ปรีปนฺเถ ติกฺขจโต,
 ปรทาร์ คจฺจนโต, มุสา ภณฺโต, กโรโต น กรียติ ปาปํ,
 ขุรปริยนฺเตน เจปิ จกฺกเณ โย อิมิสฺสา ปจฺวียา ปาเณ เอกํ
 มํสขลํ เอกํ มํสปุณฺชํ กรเยย, นตฺถิ ตโตนิทานํ ปาปํ, นตฺถิ
 ปาปสฺส อาคโม. ทกฺขิณํ เจปิ คจฺกาย ตีรํ คจฺเจยฺย หนฺนโต
 ฆาเตนฺโต ฉินฺทนฺโต เจทาเปนฺโต ปจฺนโต ปาเจนฺโต, นตฺถิ
 ตโตนิทานํ ปาปํ, นตฺถิ ปาปสฺส อาคโม. อุตฺตรํ เจปิ คจฺกาย
 ตีรํ คจฺเจยฺย ททฺนโต ทาเปนฺโต ยชนฺโต ยาเชนฺโต, นตฺถิ
 ตโตนิทานํ ปุณฺณํ, นตฺถิ ปุณฺณสฺส อาคโม. ทาเนน ทเมน
 สัยเมน สจฺจวชฺเชน นตฺถิ ปุณฺณํ, นตฺถิ ปุณฺณสฺส อาคโมติ. สเจ
 ตสฺส โภโต สตุถุโน สจฺจํ วจฺนํ, อปณฺณกตาย มยฺหิ, ยวํหิ น
 กิณฺจิ พฺยาพาเชมิ ตสฺ วา ถาวรํ วา, อุกฺกยเมตฺถ กฏฺฐคคาโห,
 ยณฺจมุหิ กาเยน สํวโต วาจา ย สํวโต มนฺสา สํวโต, ยณฺจ
 กายสฺส เกทา ปรี มรณา สุกฺตํ สคฺคํ โลกิ อูปปชฺชิสฺสามิตี.
 ตสฺส ปามุชฺชํ ชายติ, ปมฺพุทฺตสฺส ปีติ ชายติ, ปีติมนสฺส กาโย
 ปสฺสสมฺภติ, ปสฺสทฺฐกาโย สุขํ เวทยติ, สุขิโน จิตฺตํ สมายติ.
 อयํ โข कामณิ ฐมฺมสมายิ, ตตฺร เจ ตวํ จิตฺตสมายิ ปฏฺยลภะยฺยาสิ,
 เอวํ ตวํ อิมํ กงฺขาธมฺมํ ปชฺเหยฺยาสิ.

สโฆ โส คามณิ อริยสาวโก เอวํ วิคตาทิฆโฆ
 วิคตพฺยาปาโท อสมมุพฺโห สมฺปชาโน ปฏิสสโต อุเปกฺขาสหคเตน
 เจตสา เอกํ ทิสํ ผริตฺวา วิหริติ. ตถา ทุติยํ. ตถา ตติยํ. ตถา
 จตุตถํ. อิติ อุทฺธมโร ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตตาย สพฺพาวนฺตํ
 โลกํ อุเปกฺขาสหคเตน เจตสา วิปฺลเนน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน
 อเวเรน อพฺยาปชฺฌเณน ผริตฺวา วิหริติ. โส อิติ ปฏิสณฺญิกฺขติ
 'ยฺวายํ สตฺถา เอวํวาทิ เอวํทิกฺขจิ 'กโรโต การยโต, จินฺทโต
 เจทาปยโย, ปจโต ปาจยโต, โสจโต โสจยโต, กิลมโต กิลมยโต,
 ผนฺทโต ผนฺทาปยโต, ปาณมตีมาปยโต, อทินฺนํ อาทียโต, สนฺธิ
 จินฺทโต, นิลโลปํ หรโต, เอกาการิกํ กโรโต, ปริปนฺเถ ติกฺขจโต,
 พรทาร์ คจฺจโต, มุสา ภาณโต, กโรโต กรียติ ปาปํ, ขุรปริยฺนฺเตน
 เจปิ จกฺเคน โย อิมิสฺสา ปจฺวียา ปาเณ เอกํ มํสขลํ เอกํ
 มํสปฺญชํ กเรยฺย, อตฺถิ ตโตนิทานํ ปาปํ, อตฺถิ ปาปสฺส อาคโม.
 ทกฺขิณํ เจปิ คจฺกาย ตีรํ คจฺเจยฺย หนฺนโต ฆาเตนฺโต จินฺทนฺโต
 เจทาเปนฺโต ปจฺนโต ปาเจนฺโต, อตฺถิ ตโตนิทานํ ปาปํ, อตฺถิ
 ปาปสฺส อาคโม. อุตฺตรํ เจปิ คจฺกาย ตีรํ คจฺเจยฺย ททฺนโต
 ทาเปนฺโต ยชนฺโต ยาเชนฺโต, อตฺถิ ตโตนิทานํ ปุณฺณํ, อตฺถิ
 ปุณฺณสฺส อาคโม. ทาเนน ทเมน สัยเมน สจฺจวชฺเชน อตฺถิ
 ปุณฺณํ, อตฺถิ ปุณฺณสฺส อาคโมติ. สจฺจ ตสฺส โภโต สตฺถุโน สจฺจํ
 วจฺนํ, อปฺนฺณกตาย มยฺหํ, ยฺวาทํ น กิณฺจิ พฺยาพาธมิ ตสํ วา
 ถาวริ วา, อุภยเมตฺถ กฏฺฐคฺคาโห, ยณฺจมุหิ กาเยน สํวโต
 วาจาเย สํวโต มนฺสา สํวโต, ยณฺจ กายสฺส เกทา ปริ มรณา
 สฺสคฺคิ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชิสฺสามิติ. ตสฺส ปามุชฺชํ ชายติ,
 ปมฺภิตสฺส ปิตี ชายติ, ปิตีมนสฺส กาโย ปสฺสมภฺกติ, ปสฺสทฺฐกาโย

สุขิ เวทยติ, สุขิโน จิตฺตํ สมาริยติ. อัย โข คามณิ ฌมฺมสมาธิ,
ตตฺร เจ ตวํ จิตฺตสมาธิํ ปฏฺฐิลเภยฺยาสิ, เหวํ ตวํ อิมํ กงฺขาฌมํ
ปชฺเหยฺยาสีติ.

เอวํ วุตฺเต, ปาฏฺฐลิโย คามณิ ภาควนฺตํ เอตทโวจ “อภิกฺกนฺตํ
ภนฺเต, อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต ะเปฯ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณฺงคตฺนฺติ.
เตรสมํ.

คามณิสัณฺฑิตํ สมตฺตํ.

ตสฺสุทฺทหานํ

จณฺทปฺตฺโต^๑ โยธาซีโว หตฺถิ^๒ หโย จ ภูมโก
เทสฺนาสงฺขา กุลํ มณฺิจุฬํ คณฺฐภกราสิยปาฏฺฐลีติ.^๓

^๑ จ.,เท.,อิ. จณฺโท ปุฏฺโฐ ^๒ จ.,เท. หตฺถิสฺโส อสิพนฺธโก อิ. หตฺถิ หโย ปจฺฉาภูมโก

^๓ จ.,เท.,อิ. ภทฺรราสิยปาฏฺฐลีติ

๕. อสงขตตัณตัม

๑. ปจฺมวคฺโค

๑. กายคตาสตีสุตตัม

[๓๖๖] เอวมเม สุตฺ. เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ
เชตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ
อามนฺเตสิ “ภิกฺขโวติ. “ภทฺนฺเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสอสุ.
ภควา เอตทวโจ “อสงฺขตญฺจ ว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อสงฺขตคามิญฺจ
มคฺคํ, ตํ สุนาถ. กตมญฺจ ภิกฺขเว อสงฺขตํ. โย ภิกฺขเว
ราคกฺขโย โทสกฺขโย โมหกฺขโย. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสงฺขตํ.
กตโม จ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค. กายคตาสติ. อयํ วุจฺจติ
ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค.

อิตติ โข ภิกฺขเว เทสิตํ ว มยา อสงฺขตํ, เทสิโต
อสงฺขตคามิมคฺโค. ยํ ภิกฺขเว สตฺถารา กรณียํ สาวกานํ หิตะสิเน
อนุกมฺปเกน อนุกมฺปํ อุปาทาย, กตํ ว ตํ มยา. เอตานิ ภิกฺขเว
รฺกฺขมฺullanิ เอตานิ สฺสญฺญาคารานิ. ฌายถ ภิกฺขเว, มา ปมาทตฺถ, มา
ปจฺฉา วิปฺปฺภิสาริโน อหฺวตฺถ, อयํ ว อมฺหากํ อนุสาสนีติ. ปจฺม.

๒. สมถวิปสฺสนาสุตตัม

[๓๖๗] อสงฺขตญฺจ ว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อสงฺขตคามิญฺจ
มคฺคํ, ตํ สุนาถ. กตมญฺจ ภิกฺขเว อสงฺขตํ. โย ภิกฺขเว ราคกฺขโย
โทสกฺขโย โมหกฺขโย. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสงฺขตํ. กตโม จ
ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค. สมเถ จ วิปสฺสนา จ. อयํ วุจฺจติ
ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค ๕เปฯ พุติยํ.

๓. สวิตกุกสวิจารสุตตํ

[๓๖๘] กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. สวิตกุกสวิจาโร
สมาธิ, อวิตกุกวิจารมตโต สมาธิ, อวิตกุกอวิจาโร สมาธิ. อโย
วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ๕เปย ตติโย.

๔. สุลลตสมาธิสุตตํ

[๓๖๙] กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. สุลลโต
สมาธิ, อนิมิตโต สมาธิ, อปฺปนฺนิตโต สมาธิ. อโย วุจจติ ภิกขเว
อสงขตคามิมคโค ๕เปย จตฺตมํ.

๕. สติปญฺจานสุตตํ

[๓๗๐] กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. จตฺตารो
สติปญฺจานา. อโย วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ๕เปย ปณฺจมํ.

๖. สมมปฺปธานสุตตํ

[๓๗๑] กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. จตฺตารो
สมมปฺปธานา. อโย วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ๕เปย ฉฏฺฐมํ.

๗. อิทฺธิปาทสุตตํ

[๓๗๒] กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. จตฺตารो
อิทฺธิปาทา. อโย วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ๕เปย สตฺตมํ.

๘. อินทริยสุตตํ

[๓๗๓] กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. ปณฺจอินทริยานิ.
อโย วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ๕เปย อฏฺฐมํ.

๕. พลสุตฺตํ

[๓๗๔] กตโม จ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค. ปญจ
พลานิ. อโย วุจฺจติ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค ๕เปย นวม.

๑๐. โพชฌงคสุตฺตํ

[๓๗๕] กตโม จ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค. สตฺต
โพชฌงคา. อโย วุจฺจติ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค ๕เปย ทสม.

๑๑. มคฺคงคสุตฺตํ

[๓๗๖] กตโม จ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค. อริโย
อฏฺฐงคโก มคฺโค. อโย วุจฺจติ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค. อิติ โข
ภิกฺขเว เทสิตํ^๑ โว มยา อสงฺขตํ, เทสิโต อสงฺขตคามิมคฺโค. โย
ภิกฺขเว สตฺถารา กรณียํ สวากานํ หิเตสิทา อญฺญมฺปนฺน อญฺญมฺป
อุปาทาย, กตํ โว ตํ มยา. เอตานิ ภิกฺขเว รุกฺขมูลานิ เอตานิ
สุญฺญาคารานิ. ฉายถ ภิกฺขเว, มา ปมาทตฺถ, มา ปจฺจ
วิปฺปวฺฐิสาริโน อหฺวตฺถ. อโย โว อมฺหากํ อญฺญาสนฺตี. เอกาทสม.

อสงฺขตสัมมุตตสฺส ปจฺโม วคฺโค.

ตสฺสทฺธานํ

กาโย สมโถ วิตกฺโก สุญฺญตา^๒ สติปฏฺจานา
สมฺมปฺปชานา อิทฺธิปาทา อินฺทฺริยา พลโพชฌงคา
มคฺเคน เอกาทสม ทสฺสทฺธานํ^๓ ปวฺจฺจติ.

๒. ทุติยวคฺโค

๑. อสงฺขตสฺสุตฺตํ

[๓๗๗] “อสงฺขตมฺจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อสงฺขตคามิณฺจ มคฺคํ, ตํ สฺสณฺณ. กตมมฺจ ภิกฺขเว อสงฺขตํ. โย ภิกฺขเว ราคกฺขโย โทสกฺขโย โมหกฺขโย. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสงฺขตํ. กตโม จ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค. สมโธ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค. อิติ โข ภิกฺขเว เทสิตํ โว มยา อสงฺขตํ, เทสิโต อสงฺขตคามิมคฺโค. ยํ ภิกฺขเว สตฺถารา กรณียํ สาวกานํ หิเตสิณา อนุกมฺปเกน อนุกมฺปํ อฺปาทาย, กตํ โว ตํ มยา. เอตานิ ภิกฺขเว รุกฺขมฺูลานิ เอตานิ สฺสณฺณาคารานิ. ฌายถ ภิกฺขเว, มา ปมาทตฺถ, มา ปจฺฉา วิปฺปฏฺฐิสาริโน อหฺวตฺถ. อयํ โว อมฺหากํ อนุสาสนํติ.

“อสงฺขตมฺจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อสงฺขตคามิณฺจ มคฺคํ, ตํ สฺสณฺณ. กตมมฺจ ภิกฺขเว อสงฺขตํ. โย ภิกฺขเว ราคกฺขโย โทสกฺขโย โมหกฺขโย. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสงฺขตํ. กตโม จ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค. วิปสฺสนา. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค. อิติ โข ภิกฺขเว เทสิตํ โว มยา อสงฺขตํ ๔เปฯ อยํ โว อมฺหากํ อนุสาสนํติ.

กตโม จ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค. สวิตกฺโก สวิจาโร สมาริ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค ๔เปฯ กตโม จ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค. อวิตกฺโก วิจารมตฺโต สมาริ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค ๔เปฯ กตโม จ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค. อวิตกฺโก อวิจาโร สมาริ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสงฺขตคามิมคฺโค ๔เปฯ.

กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. สญญโต สมาริ. อัย
วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ๕เปย กตโม จ ภิกขเว
อสงขตคามิมคโค. อนิมิตโต สมาริ. อัย วุจจติ ภิกขเว
อสงขตคามิมคโค ๕เปย กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค.
อปปณิหิต สมาริ. อัย วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ๕เปย

กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อิท ภิกขเว ภิกขุ
กาเย กายานุปสสี วิหริติ อาตาปี สมุปชาโน สติมา วิเนย
โลก อภิชฌาโทมนสส. อัย วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค
๕เปย กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อิท ภิกขเว ภิกขุ
เวทนาสุ เวทนานุปสสี วิหริติ ๕เปย อัย วุจจติ ภิกขเว
อสงขตคามิมคโค ๕เปย กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อิท
ภิกขเว ภิกขุ จิตเต จิตฺตานุปสสี วิหริติ ๕เปย อัย วุจจติ
ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ๕เปย กตโม จ ภิกขเว
อสงขตคามิมคโค. อิท ภิกขเว ภิกขุ ฌมเมสุ ฌมมานุปสสี วิหริติ
๕เปย อัย วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ๕เปย

กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อิท ภิกขเว ภิกขุ
อนุปปนนานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ฌมมานํ อนุปปาทาย จนฺทํ ชเนติ
วายมติ, วิริยํ อารภติ, จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหติ. อัย วุจจติ
ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ๕เปย กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค.
อิท ภิกขเว ภิกขุ อุปปนนานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ฌมมานํ
ปหานาย จนฺทํ ชเนติ วายมติ, วิริยํ อารภติ, จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ
ปทหติ. อัย วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ๕เปย

กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อธิ ภิกขเว ภิกขุ
อนุปปนฺนํ กุสลาณํ ฐมฺมาณํ อุปฺปาทาย จฺหนํ ชเนติ วายมตี,
วิริยํ อารภตี, จิตฺตํ ปคฺคณฺหาตี ปทหตี. อํ วุจฺจตี ภิกขเว
อสงขตคามิมคโค ฯเปฯ

กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อธิ ภิกขเว ภิกขุ
อนุปปนฺนํ กุสลาณํ ฐมฺมาณํ จิตฺตยา อสมฺโมสาย ภิกฺโขภาวาย
เวปลุลาเย ภาวนาย ปาริปุริยา จฺหนํ ชเนติ วายมตี, วิริยํ
อารภตี, จิตฺตํ ปคฺคณฺหาตี ปทหตี. อํ วุจฺจตี ภิกขเว
อสงขตคามิมคโค ฯเปฯ

กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อธิ ภิกขเว ภิกขุ
จฺหนสฺมาธิปฺธานสงฺขารสมนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาเวตี. อํ วุจฺจตี
ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ฯเปฯ กตโม จ ภิกขเว
อสงขตคามิมคโค. อธิ ภิกขเว ภิกขุ วิริยสฺมาธิปฺธานสงฺขารสมนฺนาคตํ
อิทฺธิปาทํ ภาเวตี. อํ วุจฺจตี ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ฯเปฯ
กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อธิ ภิกขเว ภิกขุ
จิตฺตสฺมาธิปฺธานสงฺขารสมนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาเวตี. อํ วุจฺจตี
ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ฯเปฯ กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค.
อธิ ภิกขเว ภิกขุ วิมฺสาสสฺมาธิปฺธานสงฺขารสมนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ
ภาเวตี. อํ วุจฺจตี ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ฯเปฯ

กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อธิ ภิกขเว ภิกขุ
สทฺธินฺทริยํ ภาเวตี วิเวกนิสฺสิตํ วิราคนิสฺสิตํ นิโรธนิสฺสิตํ
ไวสฺสคฺคปริณามํ. อํ วุจฺจตี ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ฯเปฯ กตโม จ
ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อธิ ภิกขเว ภิกขุ วิริยินฺทริยํ ภาเวตี

วิเวกนิสสิตัม ๕เปย อยัม วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ๕เปย
กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อิท ภิกขเว ภิกขุ สตินุทริยัม
ภาเวติ ๕เปย อยัม วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ๕เปย

กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อิท ภิกขเว ภิกขุ
สมาธิทริยัม ภาเวติ ๕เปย อยัม วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค
๕เปย กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อิท ภิกขเว ภิกขุ
ปณณินทริยัม ภาเวติ วิเวกนิสสิตัม วิราคนิสสิตัม นิโรธนิสสิตัม
ไวสสุคคปริณามิ. อยัม วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ๕เปย

กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อิท ภิกขเว ภิกขุ
สทฐาพลัม ภาเวติ วิเวกนิสสิตัม ๕เปย อยัม วุจจติ ภิกขเว
อสงขตคามิมคโค ๕เปย กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อิท
ภิกขเว ภิกขุ วิริยพลัม ภาเวติ ๕เปย อยัม วุจจติ ภิกขเว
อสงขตคามิมคโค ๕เปย กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อิท
ภิกขเว ภิกขุ สติพลัม ภาเวติ ๕เปย อยัม วุจจติ ภิกขเว
อสงขตคามิมคโค ๕เปย

กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อิท ภิกขเว ภิกขุ
สมาธิพลัม ภาเวติ ๕เปย อยัม วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค
๕เปย กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อิท ภิกขเว ภิกขุ
ปณณพลัม ภาเวติ วิเวกนิสสิตัม วิราคนิสสิตัม นิโรธนิสสิตัม
ไวสสุคคปริณามิ. อยัม วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ๕เปย

กตโม จ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค. อิท ภิกขเว ภิกขุ
สติสมโพชฌมํคัม ภาเวติ วิเวกนิสสิตัม วิราคนิสสิตัม นิโรธนิสสิตัม
ไวสสุคคปริณามิ. อยัม วุจจติ ภิกขเว อสงขตคามิมคโค ๕เปย

กตโม จ ภิกฺขเว อสงฺขตคฺคามิมคฺโค. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 ฐมฺมวิจยสมฺโพชฺฌนํ ภาเวติ ๔เปฯ วิริยสมฺโพชฺฌนํ ภาเวติ
 ๔เปฯ ปิตฺติสมฺโพชฺฌนํ ภาเวติ ๔เปฯ ปสฺสทฺธิสมฺโพชฺฌนํ ภาเวติ
 ๔เปฯ สมาริสมฺโพชฺฌนํ ภาเวติ ๔เปฯ อุเปกฺขาสมฺโพชฺฌนํ
 ภาเวติ วิเวกนิสฺสิตํ วิราคนิสฺสิตํ นิโรธนิสฺสิตํ โวสฺสคฺคปริณามิ.
 อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสงฺขตคฺคามิมคฺโค ๔เปฯ

กตโม จ ภิกฺขเว อสงฺขตคฺคามิมคฺโค. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 สมฺมาทิฏฺฐิ ภาเวติ วิเวกนิสฺสิตํ วิราคนิสฺสิตํ นิโรธนิสฺสิตํ
 โวสฺสคฺคปริณามิ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสงฺขตคฺคามิมคฺโค ๔เปฯ
 กตโม จ ภิกฺขเว อสงฺขตคฺคามิมคฺโค. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 สมฺมาสงฺกปฺป ภาเวติ ๔เปฯ สมฺมาวาจํ ภาเวติ ๔เปฯ สมฺมากมฺมหนฺตํ
 ภาเวติ ๔เปฯ สมฺมาอาชีวํ ภาเวติ ๔เปฯ สมฺมาวายามํ ภาเวติ
 ๔เปฯ สมฺมาสติ ภาเวติ ๔เปฯ [๑] กตโม จ ภิกฺขเว
 อสงฺขตคฺคามิมคฺโค. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมฺมาสมาธิ ภาเวติ
 วิเวกนิสฺสิตํ วิราคนิสฺสิตํ นิโรธนิสฺสิตํ โวสฺสคฺคปริณามิ. อยํ
 วุจฺจติ ภิกฺขเว อสงฺขตคฺคามิมคฺโค. อิติ โข ภิกฺขเว เทสิตํ โว
 มยา อสงฺขตํ, เทสิตํ อสงฺขตคฺคามิมคฺโค. ยํ ภิกฺขเว สตฺถารา
 กรณียํ สวากานํ หิตะสิเนหา อนุกมฺปเกน อนุกมฺปํ อุปาทาย, กตํ
 โว ตํ มยา. เอตานิ ภิกฺขเว รุกฺขมูลานิ เอตานิ สฺสญฺญาคารานิ.
 ฌายถ ภิกฺขเว, มา ปมาทตฺถ, มา ปจฺจุณา วิปฺปฏฺฐิสาริโน
 อหฺวตฺถ. อยํ โว อมฺหากํ อนุสาสนีติ. ปจฺจมํ.

๒. อนุตตตต

[๓๗๘] อนุตตตจ ว โว ภิกขเว เทสิสสามิ อนุตตคามิณจ
มคคั, ตั สุนาถ. กตมณจ ภิกขเว อนต ๕เป๕ (ยถา อสงขต
วิตถาริต, ตถา วิตถาเรตพพ). ทุตติ.

๓ - ๓๒. อนาสวาทิสตต

[๓๗๙] อนาสวณจ ว โว ภิกขเว เทสิสสามิ อนาสวคามิณจ
มคคั, ตั สุนาถ. กตมณจ ภิกขเว อนาสว ๕เป๕

[๓๘๐] สจจณจ ว โว ภิกขเว เทสิสสามิ สจจคามิณจ
มคคั, ตั สุนาถ. กตมณจ ภิกขเว สจจ ๕เป๕

[๓๘๑] ปารณจ ว โว ภิกขเว เทสิสสามิ ปารคามิณจ
มคคั, ตั สุนาถ. กตมณจ ภิกขเว ปาร ๕เป๕

[๓๘๒] นิปุณณจ ว โว ภิกขเว เทสิสสามิ นิปุณคามิณจ
มคคั, ตั สุนาถ. กตมณจ ภิกขเว นิปุณ ๕เป๕

[๓๘๓] สุตตทตสณจ ว โว ภิกขเว เทสิสสามิ สุตตทตสคามิณจ
มคคั, ตั สุนาถ. กตมณจ ภิกขเว สุตตทตส ๕เป๕

[๓๘๔] อชชชชณจ ว โว ภิกขเว เทสิสสามิ อชชชชคามิณจ
มคคั, ตั สุนาถ. กตมณจ ภิกขเว อชชชช ๕เป๕

[๓๘๕] ชุณณจ ว โว ภิกขเว เทสิสสามิ ชุณคามิณจ มคคั,
ตั สุนาถ. กตมณจ ภิกขเว ชุณ ๕เป๕

[๓๘๖] อปโลกินณจ^๑ ว โว ภิกขเว เทสิสสามิ อปโลกินคามิณจ^๒
มคคั, ตั สุนาถ. กตมณจ ภิกขเว อปโลกิน ๕เป๕

๑ ๒๗/๐๕/๒๕๖๖

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อปโลกิตตจ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. อปโลกิตตคามิณจ, เอวมุปริป.

[๓๘๗] อนิทสฺสนญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อนิทสฺสนคามิญจ
มคฺคํ, ตํ สุณฺหาถ. กตมญจ ภิกฺขเว อนิทสฺสนํ ๕เปฯ

[๓๘๘] นิปฺปปญฺจํ จ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ นิปฺปปญฺจคามิญจ
มคฺคํ, ตํ สุณฺหาถ. กตมญจ ภิกฺขเว นิปฺปปญฺจํ ๕เปฯ

[๓๘๙] สนฺตญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ สนฺตคามิญจ
มคฺคํ, ตํ สุณฺหาถ. กตมญจ ภิกฺขเว สนฺตํ ๕เปฯ

[๓๙๐] อมตญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อมตคามิญจ
มคฺคํ, ตํ สุณฺหาถ. กตมญจ ภิกฺขเว อมตํ ๕เปฯ

[๓๙๑] ปณีตญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ ปณีตคามิญจ
มคฺคํ, ตํ สุณฺหาถ. กตมญจ ภิกฺขเว ปณีตํ ๕เปฯ

[๓๙๒] สิวญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ สิวคามิญจ มคฺคํ,
ตํ สุณฺหาถ. กตมญจ ภิกฺขเว สิวํ ๕เปฯ

[๓๙๓] เขมญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ เขมคามิญจ
มคฺคํ, ตํ สุณฺหาถ. กตมญจ ภิกฺขเว เขมํ ๕เปฯ

[๓๙๔] ตณฺหกฺขยญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ ตณฺหกฺขยคามิญจ
มคฺคํ, ตํ สุณฺหาถ. กตมญจ ภิกฺขเว ตณฺหกฺขยํ ๕เปฯ

[๓๙๕] อจฺฉริยญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อจฺฉริยคามิญจ
มคฺคํ, ตํ สุณฺหาถ. กตมญจ ภิกฺขเว อจฺฉริยํ ๕เปฯ

[๓๙๖] อพฺภุตญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อพฺภุตคามิญจ
มคฺคํ, ตํ สุณฺหาถ. กตมญจ ภิกฺขเว อพฺภุตํ ๕เปฯ

[๓๙๗] อนีติกญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อนีติกคามิญจ
มคฺคํ, ตํ สุณฺหาถ. กตมญจ ภิกฺขเว อนีติกํ ๕เปฯ

[๓๙๘] อนีติกธมฺมญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อนีติกธมฺมคามิญจ มคฺคํ, ตํ สุณาถ. กตมญจ ภิกฺขเว อนีติกธมฺมํ ฯเปฯ

[๓๙๙] นิพฺพานญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ นิพฺพานคามิญจ มคฺคํ, ตํ สุณาถ. กตมญจ ภิกฺขเว นิพฺพานํ ฯเปฯ

[๔๐๐] อพฺยาปชฺฌญจ^๑ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อพฺยาปชฺฌคามิญจ^๒ มคฺคํ, ตํ สุณาถ. กตมญจ ภิกฺขเว อพฺยาปชฺฌํ ฯเปฯ

[๔๐๑] วิราคญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ วิราคคามิญจ มคฺคํ, ตํ สุณาถ. กตโม จ ภิกฺขเว วิราโค ฯเปฯ

[๔๐๒] สุทฺธิญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ สุทฺधिकามิญจ มคฺคํ, ตํ สุณาถ. กตมา จ ภิกฺขเว สุทฺธิ ฯเปฯ

[๔๐๓] มุตฺตติญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ มุตฺตติคามิญจ มคฺคํ, ตํ สุณาถ. กตมา จ ภิกฺขเว มุตฺตติ ฯเปฯ

[๔๐๔] อนาลยญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อนาลยคามิญจ มคฺคํ, ตํ สุณาถ. กตโม จ ภิกฺขเว อนาลโย ฯเปฯ

[๔๐๕] ทิปญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ ทิปคามิญจ มคฺคํ, ตํ สุณาถ. กตมญจ ภิกฺขเว ทิปํ ฯเปฯ

[๔๐๖] เลณญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ เลณคามิญจ มคฺคํ, ตํ สุณาถ. กตมญจ ภิกฺขเว เลณํ ฯเปฯ

[๔๐๗] ตาณญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ ตาณคามิญจ มคฺคํ, ตํ สุณาถ. กตมญจ ภิกฺขเว ตาณํ ฯเปฯ

[๔๐๘] สรณญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ สรณคามิญจ มคฺคํ, ตํ สุณาถ. กตมญจ ภิกฺขเว สรณํ ฯเปฯ พตฺตีสติมฺ.

^๑ ฉ.,เท. อพฺยาปชฺฌญจ

^๒ ฉ.,เท. อพฺยาปชฺฌคามิญจ, เอวมุปริปิ.

๓๓. ปรายนสุตฺตํ

[๔๐๙] “ปรายนญจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ ปรายนคามิญจ มคฺคํ, ตํ สุณฺหาถ. กตมญจ ภิกฺขเว ปรายนํ. โย ภิกฺขเว ราคกฺขโย โทสกฺขโย โมหกฺขโย. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปรายนํ. กตโม จ ภิกฺขเว ปรายนคามิมคฺโค. กายคตาสติ. อयํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปรายนคามิมคฺโค. อิติ โข ภิกฺขเว เทสิตํ โว มยา ปรายนํ เทสิตโต ปรายนคามิมคฺโค. ยํ ภิกฺขเว สตถารา กรณียํ สาวกานํ หิตะสีนา อณฺุกมฺปเกน อณฺุกมฺปํ อฺุปาทาย, กตํ โว ตํ มยา. เอตานิ ภิกฺขเว รุกฺขมฺูลานิ, เอตานิ สุณฺณาคารานิ. ฌายถ ภิกฺขเว, มา ปมาทตฺถ, มา ปจฺฉา วิปฺปฏิสาริโน อหฺวตฺถ. อयํ โว อมฺหากํ อณฺุสาสนีติ. (ยถา อสงฺขตํ วิตฺถาริตํ, ตถา วิตฺถาเรตพฺพํ). เตตฺตีสติมํ.

ทุติโย วคฺโค.

ตสฺสุทฺททานํ

สงฺขตํ ตํ อนาสวํ	สจฺจญจ ปาริ นิปฺพนํ สุทฺททสํ
อชฺชชฺรณฺตํ ^๑ ชฺวํ อปฺโลกิณํ ^๒	อนิทสฺสนํ นิปฺปปญฺจสนฺตํ.
อมตํ ปณฺิตญจ สีวญจ เขมํ	ตณฺุหฺกฺขโย อจฺจริยญจ อพฺภุตํ
อนีติกํ อนีติกธมฺมํ	นิพฺพานเมตํ สุขเตน เทสิตํ.
อพฺยาปชฺฌเณ วิราโค จ	สุทฺธิ มุตฺติ อนาลโย
ทีปํ ^๓ เลณญจ ตาณญจ	สรณญจ ปรายนนฺติ.

๑๐. อพฺยากตสํยุตฺตํ

๑. เขมาสูตฺตํ

[๔๑๐] เอกํ สมยํ ภควา สาวตถียํ วิหริติ เชตวนเ
อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. เตเน โข ปน สมเยเน เขมา ภิกฺขุณี
โกสเลสุ จาริกํ จรมาณา อนฺตรา จ สาวตถี อนฺตรา จ สาเกตํ
ไตรณวตฺถุสฺมี วาสํ อุปคตา โหติ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสล
สาเกตา สาวตถี คจฺจนฺโต อนฺตรา จ สาวตถี อนฺตรา จ
สาเกตํ^๑ ไตรณวตฺถุสฺมี เอกรตฺติवासํ อุปคจฺจติ.^๒ อถ โข ราชา
ปเสนทิโกสล อญฺญตรํ ปุริสํ อามนฺเตสิ “เอहि ตวํ อมฺโห ปุริส
ไตรณวตฺถุสฺมี ตถารูปํ สมณํ วา พุราหุมนํ วา ชาน, ยมहि
อชฺช ปยิริปาเสยฺยนฺติ.

“เอวํ เทวาติ โข โส ปุริโส รณฺโณ ปเสนทิโกสลสฺส ปฏิสสฺสฺวา
เกวลกปฺปํ ไตรณวตฺถุ^๓ อาหิณฺหนฺโต นาทุทส ตถารูปํ สมณํ วา
พุราหุมนํ วา ยํ ราชา ปเสนทิโกสล ปยิริปาเสยฺย. อทุทสา
โข โส ปุริโส เขมํ ภิกฺขุณี ไตรณวตฺถุสฺมี วาสํ อุปคตํ, ทิสฺวาน,
เยเน ราชา ปเสนทิโกสล, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ
ปเสนทิโกสลํ เอตทวโจ

“นตฺถิ โข เทว ไตรณวตฺถุสฺมี ตถารูปํ สมณํ วา
พุราหุมนํ วา ยํ เทโว ปยิริปาเสยฺย. อตฺถิ จ โข เทว เขมา
นาม ภิกฺขุณี ตสฺส ภควโต สาวิกา อรหโต สมฺมาสมพุทฺธสฺส.
ตสฺสา โข ปน อยฺยาย เอวํกลฺยาณํ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต

^๑ หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ.,เท.,อ. อนฺตรา จ สาเกตํ อนฺตรา จ สาวตถี ^๒ ฉ.,เท.,อ. อุปคจฺจติ

^๓ อ. ไตรณวตฺถุสฺมี

‘ปณฺหิตา พฺยตฺตา’ เมชาวินี พหุสฺสุตา จิตฺตกถี^๑ กลฺยาณปฏฺิภาณาคี.
 ตํ เทโว ปยิริปาสตุติ.

อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล, เยน เขมา ภิกฺขุณี,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เขมํ ภิกฺขุณี อภิวาเทตฺวา เอกมฺหุตํ
 นิสีทิ, เอกมฺหุตํ นิสินฺโน โข ราชา ปเสนทิโกสโล เขมํ ภิกฺขุณี
 เอตทโวจ “กึ นฺ โข อยฺเย โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคี.

“อพฺยากตํ โข เอตํ มหาราช ภควตา ‘โหติ ตถาคโต
 ปริ มรณาคี.

“กึ ปนฺยเย น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคี.

“เอตมฺปิ โข มหาราช อพฺยากตํ ภควตา ‘น โหติ
 ตถาคโต ปริ มรณาคี.

“กึ นฺ โข อยฺเย โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคี.

“อพฺยากตํ โข เอตํ มหาราช ภควตา ‘โหติ จ น จ
 โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคี.

“กึ ปนฺยเย เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคี.

“เอตมฺปิ โข มหาราช อพฺยากตํ ภควตา ‘เนว โหติ น
 น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคี.

“กึ นฺ โข อยฺเย โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคี อิติ
 ปุญฺจา สมานา ‘อพฺยากตํ โข เอตํ มหาราช ภควตา ‘โหติ
 ตถาคโต ปริ มรณาคี วเทสิ. ‘กึ ปนฺยเย น โหติ ตถาคโต ปริ
 มรณาคี อิติ ปุญฺจา สมานา ‘เอตมฺปิ โข มหาราช อพฺยากตํ
 ภควตา ‘น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคี วเทสิ. ‘กึ นฺ โข อยฺเย

^๑ ฉ.,อ. วิยตฺตา

^๒ ฉ.,เท. จิตฺตกถา

โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ อิติ ปุญฺจา สมานา
‘อพฺยากตํ โข เอตํ มหาราช ภควตา ‘โหติ จ น จ โหติ
ตถาคโต ปริ มรณาติ วเทสิ. ‘กึ ปนฺนเย เนว โหติ น น โหติ
ตถาคโต ปริ มรณาติ อิติ ปุญฺจา สมานา ‘เอตมปิ โข มหาราช
อพฺยากตํ ภควตา ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ
วเทสิ. ‘โก นุ โข อญฺเย เหตุ, โก ปจฺจโย, เยเนตํ อพฺยากตํ
ภควตาติ.

“เตนहि มหาราช ตณฺเฎเวตถ ปฏฺฐิจฺฉินฺธุสสามิ, ยถา เต
ขเมยฺย, ตถา นํ พฺยากเรยฺยาสิ. ตํ กึ มณฺณสิ มหาราช, อตฺถิ
เต โกจิ คณโก วา มุทฺธิโก วา สงฺขายโก วา, โย ปโหติ
คญฺคาย วาลิกํ คณตฺถุ ‘เอตฺตกา วาลิกา อิติ วา, ‘เอตฺตกานิ
วาลิกสตานิ อิติ วา ‘เอตฺตกานิ วาลิกสหสฺसानิ อิติ วา,
‘เอตฺตกานิ วาลิกสตสหสฺसानิ อิติ วาติ.

โน เหตุ อญฺเย.

“อตฺถิ ปน เต โกจิ คณโก วา มุทฺธิโก วา สงฺขายโก วา,
โย ปโหติ มหาสมุทฺเท อุทกํ คณตฺถุ ‘เอตฺตกานิ อุทกาพฺพหานิ
อิติ วา, ‘เอตฺตกานิ อุทกาพฺพหสตานิ อิติ วา, ‘เอตฺตกานิ
อุทกาพฺพหสหสฺसानิ อิติ วา, ‘เอตฺตกานิ อุทกาพฺพหสตสหสฺसानิ
อิติ วาติ.

โน เหตุ อญฺเย.

ตํ กิสฺส เหตุ.

“มหายเย สมุทฺโท คมภีโร อปฺปเมยฺโย ทฺวปฺปปริโยคาโหติ.”^๑

“เอวเมว โข มหาราช เยน รูปเณ ตถาคตํ
 ปณฺญาปยมาโน ปณฺณเปยฺย, ตํ รูปํ ตถาคตสฺส ปหีนํ อฺจุฉินฺนํมฺลํ
 ตาลาวตฺถุกตํ อนภาวํคตํ อายตී อณฺุปปาททมมํ. รูปสงฺขยา
 วิมุตฺโต โข มหาราช ตถาคโต คมฺภีโร อปฺปเมยฺโย ทุปฺปปริโยคาโห
 เสยฺยถาปิ มหาราช” มหาสมฺมุตฺโต. ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปี
 น อฺุเปติ, ‘น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปี น อฺุเปติ, ‘โหติ จ
 น จ โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปี น อฺุเปติ, ‘เนว โหติ น
 น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปี น อฺุเปติ.

ยาย เวทนาย ตถาคตํ ปณฺญาปยมาโน ปณฺณเปยฺย, สา
 เวทนา ตถาคตสฺส ปหีนา อฺจุฉินฺนํมฺลํ ตาลาวตฺถุกตา
 อนภาวํคตา อายตී อณฺุปปาททมมา. เวทนาสงฺขยา วิมุตฺโต โข
 มหาราช ตถาคโต คมฺภีโร อปฺปเมยฺโย ทุปฺปปริโยคาโห เสยฺยถาปิ
 มหาราช มหาสมฺมุตฺโต. ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปี น อฺุเปติ,
 ‘น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปี น อฺุเปติ, ‘โหติ จ น จ โหติ
 ตถาคโต ปริ มรณาทิปี น อฺุเปติ, ‘เนว โหติ น น โหติ
 ตถาคโต ปริ มรณาทิปี น อฺุเปติ.

ยาย สญฺญาย ตถาคตํ ๗เป๗ เยหิ สงฺขาราเหติ ตถาคตํ
 ปณฺญาปยมาโน ปณฺณเปยฺย, เต สงฺขารา ตถาคตสฺส ปหีนา
 อฺจุฉินฺนํมฺลํ ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํคตา อายตī อณฺุปปาททมมา.
 สงฺขารสงฺขยา วิมุตฺโต โข มหาราช ตถาคโต คมฺภีโร อปฺปเมยฺโย
 ทุปฺปปริโยคาโห เสยฺยถาปิ มหาราช มหาสมฺมุตฺโต. ‘โหติ ตถาคโต
 ปริ มรณาทิปี น อฺุเปติ, ‘น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปี น
 อฺุเปติ, ‘โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปี น อฺุเปติ,
 ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปี น อฺุเปติ.

เยน วิญญาณน ตถาคตํ ปญญาปยมาโน ปญญเปยฺย,
 ตํ วิญญาณํ ตถาคตสฺส ปหีนํ อุจฺจินฺนํมฺลํ ตาลาวตฺถุกตํ
 อนภาวํกตํ อายตฺติ อนุปฺปาทสมํ. วิญญาณสงฺขยา วิมุตฺโต โข
 มหาราช ตถาคโต คมฺภีโร อปฺปเมยโย ทุปฺปรีโยคาโห เสยฺยถาปิ
 มหาราช มหาสมุทฺโท. ‘โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติปิ น อุเปติ,
 ‘น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติปิ น อุเปติ, ‘โหติ จ น จ โหติ
 ตถาคโต ปรี มรณาติปิ น อุเปติ, ‘เนว โหติ น น โหติ
 ตถาคโต ปรี มรณาติปิ น อุเปตฺติ.

อถ โข ราชฯ ปเสนทิโกสลฺโล เขมาย ภิกฺขุณฺเีย ภาสิตํ
 อภินนฺทิตฺวา อนฺนโมทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา เขมํ ภิกฺขุณฺเีย อภิวาเทตฺวา
 ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ. อถ โข ราชฯ ปเสนทิโกสลฺโล อปเรน
 สมเยน, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ
 อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ, เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชฯ
 ปเสนทิโกสลฺโล ภควนฺตํ เอตทโวจ “กึ นฺุ โข ภนฺเต โหติ
 ตถาคโต ปรี มรณาติ.

“อพฺยาคตํ โข เอตํ มหาราช มยา ‘โหติ ตถาคโต ปรี
 มรณาติ.

“กึ ปน ภนฺเต, น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ.

“เอตมฺปิ โข มหาราช อพฺยาคตํ มยา ‘น โหติ ตถาคโต
 ปรี มรณาติ.

“กึ นฺุ โข ภนฺเต, โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ.

“อพฺยาคตํ โข เอตํ มหาราช มยา ‘โหติ จ น จ โหติ
 ตถาคโต ปรี มาณาติ.

“กั ปน ภนฺเต, เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ.

“เอตมปิ โข มหาราช อพฺยากตํ มยา ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ.

“กั นุ โข ภนฺเต ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ อิติ ปุณฺณโจ समाโน, ‘อพฺยากตํ โข เอตํ มหาราช มยา ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วเทสิ ฯเปฯ ‘กั ปน ภนฺเต, เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ อิติ ปุณฺณโจ समाโน, ‘เอตมปิ โข มหาราช อพฺยากตํ มยา ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วเทสิ. โก นุ โข ภนฺเต เหตุ, โก ปจฺจโย, เยเนตํ อพฺยากตํ ภควตาติ.

“เตนหิ มหาราช ตณฺเฎเวตถ ปฏฺฐิจฺฉินฺสสามิ, ยถา เต ขเมยฺย, ตถา นํ พฺยากเรยฺยาสิ. ตํ กั มณฺณสิ มหาราช. อตฺถิ เต โกจิ คณโก วา มุทฺธิโก วา สงฺขายโก วา, โย ปโหติ คงฺคาย วาลิกํ คณेतฺตุํ ‘เอตตฺถกา วาลิกา อิติ วา ฯเปฯ ‘เอตตฺถกานิ วาลิกสตสฺสหาณานิ อิติ วาติ.

โน เหตํ ภนฺเต.

“อตฺถิ ปน เต โกจิ คณโก วา มุทฺธิโก วา สงฺขายโก วา, โย ปโหติ มหาสมุทฺเท อุกํ คณेतฺตุํ ‘เอตตฺถกานิ อุกาทฺถกานิ อิติ วา ฯเปฯ ‘เอตตฺถกานิ อุกาทฺถกสตสฺสหาณานิ อิติ วาติ.

โน เหตํ ภนฺเต.

ตํ กิสฺส เหตุ. มหา หิ^๑ ภนฺเต สมุทฺโท คมภีโร อปฺปเมยฺโย ทฺวปฺปรีโยคาโหติ. “เอวเมว โข มหาราช เยน รูปเณ ตถาคตํ ปณฺญาปยมาโน ปณฺณเปยฺย, ตํ รูปํ ตถาคตสฺส ปหิณฺ

^๑ ฉ., เท., อ. หิสฺสโท น หิสฺสติ.

อจุฉินฺนम्मลฺลํ ตาลาวตถุกตํ อนภาวงคตํ อายตฺตี อนุปฺปาททมมํ.
 รูปสงฺขยา^๑ วิมุตฺโต โข มหาราช ตถาคโต คมภีโร อปฺปเมยฺโย
 ทุปฺปปริโยคาโห เสยฺยถาปิ มหาราช สมฺมทฺโท,^๒ 'โหติ ตถาคโต
 ปริ มรณาทิปปิ น อูปเตติ, 'น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปปิ น
 อูปเตติ, 'โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปปิ น อูปเตติ,
 'เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปปิ น อูปเตติ. ยาย
 เวทนาย ะเปยฺย ยาย สญฺญาย ะเปยฺย เยหิ สงฺขารเหติ. ะเปยฺย

เยน วิญฺญาเณน ตถาคตํ ปญฺญาปยมาโน ปญฺญเปยฺย,
 ตํ วิญฺญาณํ ตถาคตสฺส ปหีนํ อจุฉินฺนम्मลฺลํ ตาลาวตถุกตํ
 อนภาวงคตํ อายตฺตี อนุปฺปาททมมํ. วิญฺญาณสงฺขยา วิมุตฺโต โข
 มหาราช ตถาคโต คมภีโร อปฺปเมยฺโย ทุปฺปปริโยคาโห เสยฺยถาปิ
 มหาราช มหาสมฺมทฺโท. 'โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปปิ น อูปเตติ,
 'น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปปิ น อูปเตติ, 'โหติ จ น จ โหติ
 ตถาคโต ปริ มรณาทิปปิ น อูปเตติ, 'เนว โหติ น น โหติ
 ตถาคโต ปริ มรณาทิปปิ น อูปเตติ.

"อจุฉริยํ ภนฺเต, อพฺภุตํ ภนฺเต, ยตฺตร หิ นาม สตฺถุ เจว
 สาวิกาย จ อตฺเถน อตฺถโก พุยฺยชเนน พุยฺยชนํ สัสนฺทิสฺสติ
 สเมสฺสติ น วิหายิสฺสติ,"^๓ ยทิทํ อคฺคปทสฺมี. เอกมิตาหํ ภนฺเต
 สมยํ เขมํ ภิกฺขุนี้ อุปสงฺกमितฺวา เอตมตฺถํ อปฺจุจฺฉิ. สापิ เม
 อยฺยา เอเตหิ ปเทหิ เอเตหิ พุยฺยชเนหิ เอตมตฺถํ พุยาภาสิ,
 เสยฺยถาปิ ภควา. อจุฉริยํ ภนฺเต, อพฺภุตํ ภนฺเต, ยตฺตร หิ นาม
 สตฺถุ เจว สาวิกาย จ อตฺเถน อตฺถโก พุยฺยชเนน พุยฺยชนํ

^๑ หมดอายุ 27/05/2566
 ๑. น.,เท. รูปสงฺขยา วิมุตฺโต

^๒ น.,เท.,อิ. มหาสมฺมทฺโท

^๓ น.,เท.,อิ. น วิโรยิสฺสติ, เอวมฺปิริ.

สสนทิสฺสติ สเมสฺสติ น วิหายิสฺสติ, ยทิตฺ อคฺคปทสฺมี. หนฺททานิ
มยฺ ภนฺเต คจฺฉาม. พหุกิจฺจา มยฺ พหุกรณียาติ.

“ยสฺสทานิ ตวฺ มหาราช กาลํ มณฺณสฺสิติ. อถ โข ราชฯ
ปเสนทิกอสฺโส ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนฺโมทิตฺวา อญฺญาเยสนา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิตฺติ. ปจฺม.

๒. อนุราชสยุดัต

[๔๑๑] เอวฺมเม^๑ สยุดัต. เอกํ สมยฺ ภควา เวสาลิยํ วิหริติ
มหาวเน ญฺเฐการศาลายํ. เตน โข ปน สมเยเน อายสฺมา
อนุราชโ ภควโต อวิหฺนุเร อรณฺณกฺกุฏิกายํ วิหริติ. อถ โข
สมฺพหฺลลา อณฺณตติตฺถิยา ปริพฺพชกา, เยเนายสฺมา อนุราชโ,
เตนฺอุปสงฺกมฺมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมา อนุราชเณ สทฺธิ
สมฺโมทิสฺสุ. สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วิติสฺสเรตฺวา เอกมนฺตํ
นิสฺสึทิสฺสุ. เอกมนฺตํ นิสฺสินฺหา โข เต อณฺณตติตฺถิยา ปริพฺพชกา
อายสฺมนฺตํ อนุราชํ เอตทวโจจฺ “โย สฺโส อาวุสฺโส อนุราช ตถาคโต
อุตฺตมปฺริสฺโส ปรมปฺริสฺโส ปรมปตฺติปตฺโต ตํ ตถาคโต อิมेषฺ จตฺตฺส
จาเนสฺสุ ปณฺณายปยมาโน ปณฺณเปติ ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา
'น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา ‘โหติ จ น จ โหติ
ตถาคโต ปริ มรณาติ วา ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ
มรณาติ วาติ. “โย สฺโส อาวุสฺโส ตถาคโต อุตฺตมปฺริสฺโส ปรมปฺริสฺโส
ปรมปตฺติปตฺโต ตํ ตถาคโต อณฺณตฺตร อิมหิ จตฺตฺหิ จาเนหิ
ปณฺณายปยมาโน ปณฺณเปติ ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา ‘น
โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา ‘โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปริ
มรณาติ วา ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วาติ.

^{๑-๑} ฉ., เท., อี. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

เอวํ วุตฺเต, เต อณฺณติตฺติยา ปริพฺพาชกา อายสฺมนตํ อณฺราธํ
เอตทวโจ “โส จายํ ภิกฺขุ นวอ ภวิสฺสติ อจิริปพฺพชิตฺโต เทโร วา
ปน พาลอ อพฺยตฺโตติ. อถ โข เต อณฺณติตฺติยา ปริพฺพาชกา
อายสฺมนตํ อณฺราธํ นววาเทน จ พาลวาเทน จ อปฺสาเทตฺวา
อญฺจายาสนา ปกฺกมียุ.

อถ โข อายสฺมโต อณฺราธสฺส อจิริปกฺกนฺเตสฺส อณฺณติตฺติเยสฺส
ปริพฺพาชเกสฺส เอตทโหสิ “สเจ โข มํ เต อณฺณติตฺติยา ปริพฺพาชกา
อุตฺตริ ปุจฺเจยฺยํ, กถํ พฺยากรมาโน นุ ขวาทํ เตสํ อณฺณติตฺติยานํ
ปริพฺพาชกานํ วุตฺตวาที เจว ภควโต อสฺสํ, น จ ภควนฺตํ
อญฺเตน อพฺภาจิกฺขเยยฺยํ, ฐมฺมสฺส จานฺฐมฺมํ พฺยากรเยยฺยํ, น จ
โกจิ สหฐมฺมิโก วาทานฺอุปฺปาโต คารยฺหํ จานํ อากจฺเจยฺยาติ. อถ
โข อายสฺมา อณฺราธ, เยน ภควา, เตนฺอุปฺสงฺกมฺมิ; อุปฺสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ, เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข
อายสฺมา อณฺราธ ภควนฺตํ เอตทวโจ “อิธาทํ ภนฺเต ภควโต
อวิทฺฐเร อรณฺณกฺกุฏิกายํ วิหรามิ. อถ โข ภนฺเต สมฺพหฺลสา
อณฺณติตฺติยา ปริพฺพาชกา, เยนาทํ เตนฺอุปฺสงฺกมียุ; อุปฺสงฺกมิตฺวา
มยา สทฺธิ สมฺโมทียุ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา
เอกมฺนตํ นิสีทียุ. เอกมฺนตํ นิสินฺนา โข ภนฺเต เต อณฺณติตฺติยา
ปริพฺพาชกา มํ เอตทวโจ ‘โย โส อาวุโส อณฺราธ ตถาคโต
อุตฺตมปฺริโส ปรมปฺริโส ปรมปฺตติปฺตโต ตํ ตถาคโต อิมेषฺ จตฺตฺส
จาเนสฺส ปณฺญาปยมาโน ปณฺณเปติ, ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ
วา ะเปย ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วาติ.
เอวํ วุตฺโตหํ ภนฺเต เต อณฺณติตฺติเย ปริพฺพาชเก เอตทวโจ

‘โย โส อาวุโส ตถาคโต อุตตมปริโส ปรมปริโส ปรมปตติปตโต
 ตํ ตถาคโต อณฺณตร อิมเหิ จตุหิ จาเนหิ ปญญาปยมาโน
 ปญฺณเปติ ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา ฯเปฯ ‘เนว โหติ น
 น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วาติ. เอวํ วุตเต, ภาณเต เต
 อณฺณตติถียา ปรีพพาชกา มํ เอตทโวจํ ‘โส จายํ’ ภิกขุ นโว
 ภวิสสติ อจิริปพพชิตอเถโร วา ปน พาลอ อพยตโตติ. อถ โข
 มํ ภาณเต เต อณฺณตติถียา ปรีพพาชกา นววาเทน จ พาลวาเทน จ
 อปสาเทตวา อฏฺฐายาสนา ปกุกมัสสุ. ตสฺส มยหํ ภาณเต,
 อจิริปกุกนเตสฺส เตสฺส อณฺณตติถียสฺส ปรีพพาชเกสฺส เอตทโหสิ ‘สเจ
 โข มํ เต อณฺณตติถียา ปรีพพาชกา อุตฺตริ ปุจฺเจยฺย, กถํ
 พยากรมาโน นุ ขวาทํ เตสํ อณฺณตติถียานํ ปรีพพาชกานํ
 วุตตวาที เจว ภควโต อสฺส, น จ ภควนฺตํ อฏฺฐเตน
 อพฺภาจิกุเขยฺย, ฐมฺมสฺส จานฺฐมฺมํ พยากรเวยฺย, น จ โกจิ
 สหฐมฺมิโก วาทานฺอุปโต’^๒ คารยหํ จานํ คจฺเจยฺยาติ.”

“ตํ ก็ มณฺณสิ อนุราช. รุปํ นิจจํ วา อนิจจํ วาติ.

อนิจจํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจจํ, ทุกฺขํ วา ตํ สุขํ วาติ.

ทุกฺขํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจจํ, ทุกฺขํ วิปริณามฐมฺมํ, กลลํ นุ ตํ
 สมณฺุสฺสิตุํ ‘เอตํ มม, เอโสหมสฺสมิ, เอโส เม อตฺตาติ.

โน เหนติ ภาณเต.

“เวทนา นิจจา วา อนิจจา วาติ ฯเปฯ สญฺญา ฯเปฯ
 สงฺขารฯ ฯเปฯ

* เท.,อิ. โย จายํ

๒ ฉ.,เท. วาทานฺวาโต

๓ ฉ.,เท.,อิ. อากจฺเจยฺย

“วิญญานํ นิจุจํ วา อนิจุจํ วาติ.

อนิจุจํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจุจํ. ทุกฺขํ วา ตํ สุขํ วาติ.

ทุกฺขํ ภาณเต.

“ยํ ปณานิจุจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมมํ, กลลํ นฺ ตํ สมนุสฺสสํ
‘เอตํ มม, เอโสหมสมิ, เอโส เม อตฺตาทิ.

โน เหตํ ภาณเต.

“ตสฺมาติห อนุราธ ยงฺกิญฺจิ รูปี อตีตानาคตปจฺจุปฺปนํ
อชฺชตฺตํ วา พหิทฺธา วา โอพาริกํ วา สุขุมํ วา หีนํ วา ปณีตํ วา
ยํ ทูเร สนฺติเก วา สพฺพํ รูปี ‘เนตํ มม, เนโสหมสมิ, น เมโส
อตฺตาทิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา ย ทฏฺฐพฺพํ. ยา กาจิ
เวทนา อตีตानาคตปจฺจุปฺปนา ๕เปฯ ยา กาจิ สญฺญา ๕เปฯ
เย เกจิ สงฺขารฯ ๕เปฯ ยงฺกิญฺจิ วิญฺญาณํ อตีตानาคตปจฺจุปฺปนํ
อชฺชตฺตํ วา พหิทฺธา วา โอพาริกํ วา สุขุมํ วา หีนํ วา ปณีตํ วา
ยํ ทูเร สนฺติเก วา สพฺพํ วิญฺญาณํ ‘เนตํ มม, เนโสหมสมิ, น
เมโส อตฺตาทิ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา ย ทฏฺฐพฺพํ. เอวํ
ปสฺสํ อนุราธ สุตวา อริยสาวโก รูปสฺมีปิ นิพฺพินฺทติ, เวทนายปิ
นิพฺพินฺทติ, สญฺญายปิ นิพฺพินฺทติ, สงฺขารेषฺปิ นิพฺพินฺทติ,
วิญฺญาณสฺมีปิ นิพฺพินฺทติ, นิพฺพินฺทํ วิรชฺชติ, วิราคา วิมฺจุจติ,
วิมฺุตตสฺมี ‘วิมฺุตตมิตฺติ ฌาณํ โหติ. ‘ชีณา ชาติ, วุสฺสิตํ พุรหฺมจริยํ,
กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาติ.

“ตํ ก็ มณฺณสิ อนุราธ. ‘รูปํ ตถาคโตติ สมนุสฺสสํ.

โน เหตํ ภาณเต.

“เวทณํ ตถาคโตติ สมนุสฺสสํ.

โน เหติ ฆนเต.

“สณฺณํ ตถาคโตติ สมนุปสฺสสีติ.

โน เหติ ฆนเต.

“สงฺฆาเร ตถาคโตติ สมนุปสฺสสีติ.

โน เหติ ฆนเต.

“วิญฺญาณํ ตถาคโตติ สมนุปสฺสสีติ.

โน เหติ ฆนเต.

“ตํ ก็ มณฺณสิ อนุราธ, ‘รูปสฺมี ตถาคโตติ สมนุปสฺสสีติ.

โน เหติ ฆนเต.

“อณฺณตฺร รุปา ตถาคโตติ สมนุปสฺสสีติ.

โน เหติ ฆนเต.

“เวทนาย ตถาคโตติ สมนุปสฺสสีติ.

โน เหติ ฆนเต.

“อณฺณตฺร เวทนาย ะเปยฺ สณฺณาย ะเปยฺ อณฺณตฺร
สณฺณาย ะเปยฺ สงฺฆาเรสุ ะเปยฺ อณฺณตฺร สงฺฆาเรหิ ะเปยฺ

วิญฺญาณสฺมี ตถาคโตติ สมนุปสฺสสีติ.

โน เหติ ฆนเต.

“อณฺณตฺร วิญฺญาณา ตถาคโตติ สมนุปสฺสสีติ.

โน เหติ ฆนเต.

“ตํ ก็ มณฺณสิ อนุราธ. ‘รูป เวทนํ^๑ สณฺณํ^๒ สงฺฆาเร^๓
วิญฺญาณํ ตถาคโตติ สมนุปสฺสสีติ.

โน เหติ ฆนเต.

^๑ อ. เวทนา

^๒ อ. สณฺณ

^๓ อ. สงฺฆา

“ตํ กิ มณฺเณสิ อนุรท. ‘ยํ’ โส อรุปี อเวทโน อสณฺเณ
อสงฺขาริ อวิณฺณานิ ตถาคโตติ สมนุปลสฺสตีติ.

โน เหนํ ภาณเต.

“เอตฺถ จ^๒ เต อนุรท ทิฏฺฐเจ ว ฐมฺเม สจฺจโต^๓ วา
ตถโต วา อนุปลพฺภิกฺขมาโน^๔ กลลํ นฺ เต ตํ เวยฺยาकरणํ ‘โย
โส อาวุโส ตถาคโต อุตฺตมปริโส ปรมปริโส ปรมปตฺติปตฺโต ตํ
ตถาคโต อณฺเณตฺริเมหิ จตุหิ จาเนหิ ปณฺณายมาโน ปณฺณเปติ
‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา ๕เปฯ ‘เนว โหติ น น โหติ
ตถาคโต ปริ มรณาติ วาติ.

โน เหนํ ภาณเต.

“สาธุ สาธุ อนุรท, ปุพฺเพ จาหํ อนุรท เอตฺรหิ จ
ทุกฺขณฺเจว ปณฺณเปมิ ทุกฺขสฺส จ นิโรธนฺติ. ทฺติยํ.

๓. ปจฺมสาริปุตฺตโกฏฺฐิตสฺสุตํ

[๔๑๒] เอกํ สมยํ อายสฺมา จ สาริปุตฺโต อายสฺมา จ
มหาโกฏฺฐิต^๕ พาราณสียํ วิหรนฺติ อสิปตเน มิคทาเย. อถ โข
อายสฺมา มหาโกฏฺฐิตํ สายณฺหสมยํ ปฏิสลฺลانا วุฏฺฐิตํ,
เยนายสฺมา สาริปุตฺโต, เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมา
สาริปุตฺเตน สทฺธี สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณนียํ วีติสาเรตฺวา
เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา มหาโกฏฺฐิตํ
อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทวโจ

^๑ ฉ., เท., อ. อย

^๒ อ. จสทฺโท น ทิสฺสตี.

^๓ ฉ., เท. สจฺจโต เถตโต ตถาคโต อนุปลพฺภิกฺขมาโน

หมตอายุ 27/05/2566

^๔ อ. สจฺจโต เถตโต ตถาคเต อนุปลพฺภิกฺขมาเน

^๕ ฉ., เท., อ. มหาโกฏฺฐิก, เอวมฺปริปี.

“กั นฺ ไซ อวฺสุ สารีปฏฺต ‘โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ.

“อพฺยาคตํ ไซ เอตํ อวฺสุ ภควตา ‘โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ.

“กั ปนาวฺสุ น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ.

“เอตมฺปิ ไซ อวฺสุ อพฺยาคตํ ภควตา ‘น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ.

“กั นฺ ไซ อวฺสุ โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ.

“อพฺยาคตํ ไซ เอตํ อวฺสุ ภควตา ‘โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ.

“กั ปนาวฺสุ เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ.

“เอตมฺปิ ไซ อวฺสุ อพฺยาคตํ ภควตา ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ.

“กั นฺ ไซ อวฺสุ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ อิติ ปุณฺณโจ สมานิ, อพฺยาคตํ ไซ เอตํ อวฺสุ ภควตา ‘โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ วเทสิ ฯเปฯ กั ปนาวฺสุ ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ อิติ ปุณฺณโจ สมานิ, เอตมฺปิ ไซ อวฺสุ อพฺยาคตํ ภควตา ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ วเทสิ. โก นฺ ไซ อวฺสุ เหตุ, โก ปจฺจโย, เยเนตํ อพฺยาคตํ ภควตาคิ.

“โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ ไซ อวฺสุ รูปคตเมตํ. ‘น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ รูปคตเมตํ. ‘โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ รูปคตเมตํ. ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ รูปคตเมตํ. ‘โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคิ

โฆ อาวุโส เวทนาคตเมตฺตํ. ‘น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคติ
 เวทนาคตเมตฺตํ. ‘โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคติ
 เวทนาคตเมตฺตํ. ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคติ
 เวทนาคตเมตฺตํ. ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคติ โฆ อาวุโส
 สมฺมวาคตเมตฺตํ. ‘น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคติ สมฺมวาคตเมตฺตํ.
 ‘โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคติ สมฺมวาคตเมตฺตํ. ‘เนว
 โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาคติ สมฺมวาคตเมตฺตํ. ‘โหติ
 ตถาคโต ปริ มรณาคติ โฆ อาวุโส สงฺขารคตเมตฺตํ. ‘น โหติ
 ตถาคโต ปริ มรณาคติ สงฺขารคตเมตฺตํ. ‘โหติ จ น จ โหติ
 ตถาคโต ปริ มรณาคติ สงฺขารคตเมตฺตํ. ‘เนว โหติ น น โหติ
 ตถาคโต ปริ มรณาคติ สงฺขารคตเมตฺตํ. ‘โหติ ตถาคโต ปริ
 มรณาคติ โฆ อาวุโส วิญญานคตเมตฺตํ. ‘น โหติ ตถาคโต ปริ
 มรณาคติ วิญญานคตเมตฺตํ. ‘โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปริ
 มรณาคติ วิญญานคตเมตฺตํ. ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ
 มรณาคติ วิญญานคตเมตฺตํ. อยฺม โฆ อาวุโส เหตุ, อยฺม ปจฺจุโย,
 เยเนตฺตํ อพฺยาคตํ ภควตาติ. ตติยํ.

๔. พุติยสารีปุตฺตโกฏฺฐิตสุตฺตํ

[๔๑๓] เอกํ สมยํ อายสฺมา จ สารีปุตฺโต อายสฺมา จ
 มหาโกฏฺฐิตो พาราณสียํ วิหรนฺติ อีสิปตเน มิคทาเย ๕เป๕
 สาเยว ปุจฺฉา. “โก นุ โฆ อาวุโส เหตุ, โก ปจฺจุโย, เยเนตฺตํ
 อพฺยาคตํ ภควตาติ.

“รูป โฆ อาวุโส อชานโต อปสฺสโต ยถาภูตํ, รูปสมุทฺทํ
 อชานโต อปสฺสโต ยถาภูตํ, รูปนิโรธํ อชานโต อปสฺสโต

ยถาภูตํ, รูปนิโรธคามินีปฏิปทํ อชานโต อปสฺสโต ยถาภูตํ, 'โหติ
ตถาคโต ปรี มรณาติปิสฺส โหติ, 'น โหติ ตถาคโต ปรี
มรณาติปิสฺส โหติ, 'โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี
มรณาติปิสฺส โหติ, 'เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี
มรณาติปิสฺส โหติ. เวทนี ๔เปยฺ สณฺณ ๔เปยฺ สงฺขารे ๔เปยฺ
วิญฺญาณํ อชานโต อปสฺสโต ยถาภูตํ, วิญฺญาณสมุทฺยํ อชานโต
อปสฺสโต ยถาภูตํ, วิญฺญาณนิโรธํ อชานโต อปสฺสโต ยถาภูตํ,
วิญฺญาณนิโรธคามินีปฏิปทํ อชานโต อปสฺสโต ยถาภูตํ, 'โหติ
ตถาคโต ปรี มรณาติปิสฺส โหติ, 'น โหติ ตถาคโต ปรี
มรณาติปิสฺส โหติ, 'โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี
มรณาติปิสฺส โหติ, 'เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี
มรณาติปิสฺส โหติ.

รูปญจ โข อาวุโส ชานโต ปสฺสโต ยถาภูตํ, รูปสมุทฺยํ
ชานโต ปสฺสโต ยถาภูตํ, รูปนิโรธํ ชานโต ปสฺสโต ยถาภูตํ,
รูปนิโรธคามินีปฏิปทํ ชานโต ปสฺสโต ยถาภูตํ, 'โหติ ตถาคโต
ปรี มรณาติปิสฺส น โหติ ๔เปยฺ 'เนว โหติ น น โหติ
ตถาคโต ปรี มรณาติปิสฺส น โหติ. เวทนี ๔เปยฺ สณฺณ ๔เปยฺ
สงฺขารे ๔เปยฺ วิญฺญาณํ ชานโต ปสฺสโต ยถาภูตํ, วิญฺญาณสมุทฺยํ
ชานโต ปสฺสโต ยถาภูตํ, วิญฺญาณนิโรธํ ชานโต ปสฺสโต
ยถาภูตํ, วิญฺญาณนิโรธคามินีปฏิปทํ ชานโต ปสฺสโต ยถาภูตํ,
'โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติปิสฺส น โหติ. 'น โหติ ตถาคโต ปรี
มรณาติปิสฺส น โหติ, 'โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี
มรณาติปิสฺส น โหติ, 'เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี

มรณาทิปีสส น โหติ. อัย โข อาวุโส เหตุ, อัย ปจฺจโย,
เยเนตฺ อพฺยาคตํ ภควตาติ. จตฺตถํ.

๕. ตติยสารีปุตฺตโกฏฺฐิตสฺสทตํ

[๔๑๔] เอกํ สมยํ อายสฺมา จ สารีปุตฺโต อายสฺมา จ
มหาโกฏฺฐิตอ พารานสิยํ วิหรนฺติ อสิปตเน มิคทาเย ๕เปย
สาเยว ปจฺจนา. “โก นุ โข อาวุโส เหตุ, โก ปจฺจโย, เยเนตฺ
อพฺยาคตํ ภควตาติ.

“รูปे โข อาวุโส อวิคตราคสฺส อวิคตจฺจนทสฺส
อวิคตเปมสฺส อวิคตปิปาสสฺส อวิคตปริพาหสฺส อวิคตตณฺหสฺส
'โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปีสส โหติ ๕เปย 'เนว โหติ น น
โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปีสส โหติ. เวทนาย ๕เปย สมฺมาย
๕เปย สงฺขารेषุ ๕เปย วิญฺญาเณ อวิคตราคสฺส อวิคตจฺจนทสฺส
อวิคตเปมสฺส อวิคตปิปาสสฺส อวิคตปริพาหสฺส อวิคตตณฺหสฺส
'โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปีสส โหติ ๕เปย 'เนว โหติ น น
โหติ ตถาคโต ปริ มรณาทิปีสส โหติ.

รูปे จ โข อาวุโส วิคตราคสฺส ๕เปย เวทนาย ๕เปย
สมฺมาย ๕เปย สงฺขารेषุ ๕เปย วิญฺญาเณ วิคตราคสฺส วิคตจฺจนทสฺส
วิคตเปมสฺส วิคตปิปาสสฺส วิคตปริพาหสฺส วิคตตณฺหสฺส 'โหติ
ตถาคโต ปริ มรณาทิปีสส น โหติ ๕เปย 'เนว โหติ น น โหติ
ตถาคโต ปริ มรณาทิปีสส น โหติ. อัย โข อาวุโส เหตุ, อัย
ปจฺจโย, เยเนตฺ^๑ อพฺยาคตํ ภควตาติ. ปณฺจมํ.

๖. จตุตถสารีปุตฺตโกฏฐิตสูตํ

[๔๑๕] เอกํ สมยํ อายสฺมา จ สารีปุตฺโต อายสฺมา จ มหาโกฏฐิตํ พารานสิยํ วิหรนฺติ อธิปตเน มิคทาเย. อถ โข อายสฺมา สารีปุตฺโต สายณฺหสมยํ ปฏิสลฺลาณา วุฏฺฐิตํ, เยนายสฺมา มหาโกฏฐิตํ, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมา มหาโกฏฐิตํ สทฺธิํ สมฺโมทิตํ, สมฺโมทนียํ กถํ สารานียํ วีติสารेतฺวา เอกมฺนตํ นิสิตํ, เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา สารีปุตฺโต อายสฺมา มหาโกฏฐิตํ เอตทวโจ “กึ นฺ โข อาวุโส มหาโกฏฐิตา ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณฺตติ. ๕เปยฺ กึ ปนาวุโส ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณฺตติ อิติ ปุณฺณโจ สมานํ ‘เอตมปิ โข อาวุโส อพฺยาगतํ ภควตา ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณฺตติ วเทสิ.

“โก นฺ โข อาวุโส เหตุ, โก ปจฺจโย, येเนตํ อพฺยาगतํ ภควตาติ.

“รูปารามสฺส โข อาวุโส รูปตสฺส รูปสมมุทิตสฺส รูปนิโรธํ อชานโต อปสฺสโต ยถาภูตํ, ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณฺตติปิสฺส โหติ, ‘น โหติ ตถาคโต ปริ มรณฺตติปิสฺส โหติ, ‘โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปริ มรณฺตติปิสฺส โหติ, ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณฺตติปิสฺส โหติ. เวทนารามสฺส โข อาวุโส เวทนารตสฺส เวทนาสมมุทิตสฺส เวทนานิโรธํ อชานโต อปสฺสโต ยถาภูตํ, ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณฺตติปิสฺส โหติ ๕เปยฺ สญฺญารามสฺส โข อาวุโส ๕เปยฺ สงฺขารารามสฺส โข อาวุโส ๕เปยฺ วิญฺญานารามสฺส โข อาวุโส วิญฺญาณรตสฺส วิญฺญาณสมมุทิตสฺส วิญฺญาณนิโรธํ อชานโต อปสฺสโต ยถาภูตํ, ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณฺตติปิสฺส โหติ ๕เปยฺ ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณฺตติปิสฺส โหติ.

น รุปารามสฺส โข อาวุโส น รุปตสฺส น รุปสมมุทิตสฺส
 รูปนิโรธํ ชานโต ปสฺสโต ยถาภูตํ, 'โหติ ตถาคโต ปริ
 มรณาติปิสฺส น โหติ ฯเปฯ 'เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต
 ปริ มรณาติปิสฺส น โหติ. น เวทนารามสฺส โข อาวุโส ฯเปฯ
 น สญญารามสฺส โข อาวุโส ฯเปฯ น สงฺขารารามสฺส โข
 อาวุโส ฯเปฯ น วิญญานารามสฺส โข อาวุโส น วิญญานรตสฺส
 น วิญญานสมมุทิตสฺส วิญญานนิโรธํ ชานโต ปสฺสโต ยถาภูตํ,
 'โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติปิสฺส น โหติ ฯเปฯ น โหติ
 ตถาคโต ฯเปฯ 'เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ
 มรณาติปิสฺส น โหติ. อยมปิ^๑ โข อาวุโส เหตุ, อยํ ปจฺจุโย,
 เยเนตฺตํ อพฺยาคตํ ภควตาติ.

“สียา ปนาวุโส อญฺโฆปิ ปริยาโย, เยน ปริยาเยเนตฺตํ^๒
 อพฺยาคตํ ภควตาติ.

“สียา อาวุโส, ภวารามสฺส โข อาวุโส ภวตสฺส
 ภวสมมุทิตสฺส ภวนิโรธํ อชานโต อปสฺสโต ยถาภูตํ, 'โหติ
 ตถาคโต ปริ มรณาติปิสฺส โหติ ฯเปฯ 'เนว โหติ น น โหติ
 ตถาคโต ปริ มรณาติปิสฺส โหติ.

น ภวารามสฺส โข อาวุโส น ภวตสฺส น ภวสมมุทิตสฺส
 ภวนิโรธํ ชานโต ปสฺสโต ยถาภูตํ, 'โหติ ตถาคโต ปริ
 มรณาติปิสฺส น โหติ ฯเปฯ 'เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต
 ปริ มรณาติปิสฺส น โหติ. อยมปิ โข อาวุโส ปริยาโย, เยเนตฺตํ
 อพฺยาคตํ ภควตาติ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อยํ โข

^๒ ฉ.,เท. เยเนตฺตํ อิ. เยน ตํ, เอวมฺปิ.

“สียา ปนาวุโส อญโณปิ ปริยาโย, เยเนตฺ อพฺยากตํ ภควตาติ.

“สียา อาวุโส, อุปาทานารามสฺส โข อาวุโส อุปาทานรตสฺส
อุปาทานสมมุทิตสฺส อุปาทานนิโรธํ อชานโต อปสฺสโต ยถาภูตํ,
'โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติปิสฺส โหติ ฯเปฯ 'เนว โหติ น น
โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติปิสฺส โหติ.

น อุปาทานารามสฺส โข อาวุโส น อุปาทานรตสฺส น
อุปาทานสมมุทิตสฺส อุปาทานนิโรธํ ชานโต ปสฺสโต ยถาภูตํ,
'โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติปิสฺส น โหติ ฯเปฯ 'เนว โหติ น
น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติปิสฺส น โหติ, อยมฺปิ โข อาวุโส
ปริยาโย, เยเนตฺ อพฺยากตํ ภควตาติ.

“สียา ปนาวุโส อญโณปิ ปริยาโย, เยเนตฺ อพฺยากตํ
ภควตาติ.

“สียา อาวุโส, ตณฺหารามสฺส โข อาวุโส ตณฺหารตสฺส
ตณฺหาสมมุทิตสฺส ตณฺหานิโรธํ อชานโต อปสฺสโต ยถาภูตํ, 'โหติ
ตถาคโต ปริ มรณาติปิสฺส โหติ ฯเปฯ 'เนว โหติ น น โหติ
ตถาคโต ปริ มรณาติปิสฺส โหติ.

น ตณฺหารามสฺส โข อาวุโส น ตณฺหารตสฺส น
ตณฺหาสมมุทิตสฺส ตณฺหานิโรธํ ชานโต ปสฺสโต ยถาภูตํ, 'โหติ
ตถาคโต ปริ มรณาติปิสฺส น โหติ ฯเปฯ 'เนว โหติ น น
โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติปิสฺส น โหติ. อยมฺ โข อาวุโส
ปริยาโย, เยเนตฺ อพฺยากตํ ภควตาติ.

หมดอายุ 27/05/2566

“สียา ปนาวุโส อญโณปิ ปริยาโย, เยเนตฺ อพฺยากตํ
ภควตาติ.

“เอตตถทานิ อวฺสุ สารีปุตฺต อิตฺโต อุตฺตริ กิ อิจฺฉสิ.
ตณฺหาสงฺขยวิมุตตสฺส อวฺสุ สารีปุตฺต ภิกฺขุโน วตฺตํ” นตฺถิ
ปญฺญาปนาयाติ. จญฺจ.

๗. โมคฺคัลลานสฺสุตฺตํ

[๔๑๖] อถ โข วจฺจนโคตฺโต ปริพฺพาชโก, เยนายสมฺมา
มหาโมคฺคัลลาน, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิทฺวา อายสมฺมา
มหาโมคฺคัลลานเณ สทฺธิ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ
วีสิตฺวาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ, เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข วจฺจนโคตฺโต
ปริพฺพาชโก อายสมฺนตํ มหาโมคฺคัลลานํ เอตทวโจ “กิ นฺุ โข
โก โมคฺคัลลาน สสฺสโต โลโกติ.

“อพฺยาคตํ โข เอตํ วจฺจน ภควตา ‘สสฺสโต โลโกติ.

“กิ ปนาวฺสุ” ๒ โข โมคฺคัลลาน อสสฺสโต โลโกติ.

“เอตมฺปิ โข วจฺจน อพฺยาคตํ ภควตา ‘อสสฺสโต โลโกติ.

“กิ นฺุ โข โข โมคฺคัลลาน อนฺุตวา โลโกติ.

“อพฺยาคตํ โข เอตํ วจฺจน ภควตา ‘อนฺุตวา โลโกติ.

“กิ ปน โข โมคฺคัลลาน อนฺนุตวา โลโกติ.

“เอตมฺปิ โข วจฺจน อพฺยาคตํ ภควตา, ‘อนฺนุตวา โลโกติ.

“กิ นฺุ โข โข โมคฺคัลลาน ตํ ชีวํ ตํ สรีรณฺติ.

“อพฺยาคตํ โข เอตํ วจฺจน ภควตา ‘ตํ ชีวํ ตํ สรีรณฺติ.

“กิ ปน โข โมคฺคัลลาน อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรีรณฺติ.

“เอตมฺปิ โข วจฺจน อพฺยาคตํ ภควตา ‘อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรีรณฺติ.

“กั ปน” โภ โมคคัลลาน โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ.

“อพฺยาगतํ โข เอตํ วจฺจ ภควตา ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ.

“กั ปน โภ โมคคัลลาน น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ.

“เอตมปิ โข วจฺจ อพฺยาगतํ ภควตา ‘น โหติ ตถาคโต
ปริ มรณาติ.

“กั นุ โข โภ โมคคัลลาน โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต
ปริ มรณาติ.

“อพฺยาगतํ โข เอตํ วจฺจ ภควตา ‘โหติ จ น จ โหติ
ตถาคโต ปริ มรณาติ.

“กั ปน โภ โมคคัลลาน เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต
ปริ มรณาติ.

“เอตมปิ โข วจฺจ อพฺยาगतํ ภควตา ‘เนว โหติ น น
โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ.

“โก นุ โข โภ โมคคัลลาน เหตุ, โก ปจฺจโย, เยน
อณฺณตติฏฺฐิยานํ ปรีพฺพาชกานํ เอวํ ปุณฺณจํ เอวํ เวยฺยาकरणํ
โหติ ‘สสฺสโต โลโกติ วา, ‘อสสฺสโต โลโกติ วา, ‘อนฺตวา
โลโกติ วา, ‘อนนฺตวา โลโกติ วา, ‘ตํ ชีวํ ตํ สรีรณฺติ วา,
‘อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรีรณฺติ วา, ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา,
‘น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา, ‘โหติ จ น จ โหติ
ตถาคโต ปริ มรณาติ วา, ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ
มรณาติ วา. โก ปน โภ โมคคัลลาน เหตุ, โก ปจฺจโย, เยน
สมณสฺส โคตมสฺส เอวํ ปุณฺณจสฺส น เอวํ เวยฺยาकरणํ โหติ
‘สสฺสโต โลโกติปิ, ‘อสสฺสโต โลโกติปิ, ‘อนฺตวา โลโกติปิ,

‘อนนฺตวา โลโกติปิ, ‘ตํ ชีวํ ตํ สรีรณฺติปิ, ‘อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ
สรีรณฺติปิ, ‘โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺติปิ, ‘น โหติ ตถาคโต ปรี
มรณฺติปิ, ‘โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺติปิ, ‘เนว
โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺติปิติ.

“อณฺณตติตฺติยา จ” โข วจฺจ ปรีพฺพชาชา จกฺขุ ‘เอตํ มม,
เอโสหฺมสฺมิ, เอโส เม อตฺตาทิ สมนุปฺสฺสนฺติ ฯเปฯ ชีวํ ‘เอตํ มม,
เอโสหฺมสฺมิ, เอโส เม อตฺตาทิ สมนุปฺสฺสนฺติ ฯเปฯ มนํ ‘เอตํ มม,
เอโสหฺมสฺมิ, เอโส เม อตฺตาทิ สมนุปฺสฺสนฺติ. ตสฺมา อณฺณตติตฺติยานํ
ปรีพฺพชาชานํ เอวํ ปุณฺณจํ เอวํ เวยฺยากรณํ โหติ ‘สสฺสโต
โลโกติ วา ฯเปฯ ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺติ วา,
ตถาคโต จ โข วจฺจ อรหํ สมนุปฺสฺสนฺติ จกฺขุ ‘เนตํ มม,
เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส อตฺตาทิ สมนุปฺสฺสนฺติ ฯเปฯ ชีวํ ‘เนตํ มม,
เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส อตฺตาทิ สมนุปฺสฺสนฺติ ฯเปฯ มนํ ‘เนตํ มม,
เนโสหฺมสฺมิ, น เมโส อตฺตาทิ สมนุปฺสฺสนฺติ. ตสฺมา ตถาคตสฺส เอวํ
ปุณฺณจสฺส น เอวํ เวยฺยากรณํ โหติ ‘สสฺสโต โลโกติปิ ฯเปฯ ‘เนว
โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺติปิติ.

อถ โข วจฺจโคตฺโต ปรีพฺพชาโก อญฺญาเยสนา, เยน
ภควา, เตนุปฺสงฺกมิ; อุปฺสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สมนฺนํ;
สมนฺนํนํ กถํ สาราณํนํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสีติ, เอกมฺนตํ
นินฺนโน โข วจฺจโคตฺโต ปรีพฺพชาโก ภควนฺตํ เอตทวโจ “กํ นุ
โข โภ โคตม สสฺสโต โลโกติ.

“อพฺยาคตํ โข เอตํ วจฺจ มยา ‘สสฺสโต โลโกติ ฯเปฯ
‘กํ ปน โภ โคตม เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺติ.

หมตฺยา ๒๗/๐๓/๒๕๖๐

“เอตมปิ โข วจฺจ อพฺยาภตฺติ มยา ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ.

“โก หนุ โข โก โคตม เหตุ, โก ปจฺจโย, เยน อณฺณตติฏฺเฐยานํ ปรีพฺพาชกาณํ เอวํ ปุณฺณจาณํ เอวํ เวยฺยากรณํ โหติ ‘สสฺสโต โลโกติ วา ฯเปฯ ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา. โก ปน โก โคตม เหตุ, โก ปจฺจโย, เยน โกโต โคตมสฺส เอวํ ปุณฺณจสฺส น เอวํ เวยฺยากรณํ โหติ ‘สสฺสโต โลโกติปิ ฯเปฯ ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติปิ.

“อณฺณตติฏฺเฐยา โข วจฺจ ปรีพฺพาชกา จกฺขุ ‘เอตํ มม, เอโสหมสฺมิ, เอโส เม อตฺตตาติ สมนุปฺสฺสนฺติ ฯเปฯ ชิวฺหํ ‘เอตํ มม, เอโสหมสฺมิ, เอโส เม อตฺตตาติ สมนุปฺสฺสนฺติ ฯเปฯ มนํ ‘เอตํ มม, เอโสหมสฺมิ, เอโส เม อตฺตตาติ สมนุปฺสฺสนฺติ. ตสฺมา อณฺณตติฏฺเฐยานํ ปรีพฺพาชกาณํ เอวํ ปุณฺณจาณํ เอวํ เวยฺยากรณํ โหติ ‘สสฺสโต โลโกติ วา ฯเปฯ ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติ วา. ตถาคโต จ โข วจฺจ อรหํ สมนฺนํ สมนุปฺสฺสนฺติ จกฺขุ ‘เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตตาติ สมนุปฺสฺสนฺติ ฯเปฯ ชิวฺหํ ‘เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตตาติ สมนุปฺสฺสนฺติ ฯเปฯ มนํ ‘เนตํ มม, เนโสหมสฺมิ, น เมโส อตฺตตาติ สมนุปฺสฺสนฺติ. ตสฺมา ตถาคตสฺส เอวํ ปุณฺณจสฺส น เอวํ เวยฺยากรณํ โหติ ‘สสฺสโต โลโกติปิ, ‘อสฺสฺสโต โลโกติปิ, ‘อนฺนตฺวา โลโกติปิ, ‘อนฺนตฺวา โลโกติปิ, ‘ตํ ชิวํ ตํ สรีรณฺติปิ, ‘อณฺณํ ชิวํ อณฺณํ สรีรณฺติปิ, ‘โหติ ตถาคโต ปริ มรณาติปิ, ‘น โหติ ตถาคโต ปริ

มรณาทิปี, 'โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาทิปี, 'เนว
โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาทิปีติ.

“อจฺฉริย โภ โคตม, อพฺภุตํ โภ โคตม, ยตฺร หิ นาม
สตุฏฺฐ จ สวากสฺส จ อตฺถเณน อตฺถเณ พุณฺณชเนน พุณฺณชนํ
สํสนฺทิสฺสติ สเมสฺสติ น วิหายิสฺสติ,” ยทิทํ อคฺคปทสฺมี. อิทานาหํ
โภ โคตม สมณํ มหาโมคฺคัลลํ อุปสงฺกमितฺวา เอตมตฺถํ อปฺปจฺฉี.
สมโณปี เม มหาโมคฺคัลลํ เอเตหิ ปเทหิ เอเตหิ พุณฺณชเนหิ
เอตมตฺถํ^๑ พุยาภาสิ, เสยฺยถาปี ภวํ โคตโม, อจฺฉริย โภ โคตม,
อพฺภุตํ โภ โคตม, ยตฺร หิ นาม สตุฏฺฐ จ สวากสฺส จ อตฺถเณน
อตฺถเณ พุณฺณชเนน พุณฺณชนํ สํสนฺทิสฺสติ สเมสฺสติ น วิหายิสฺสติ,
ยทิทํ อคฺคปทสฺมินฺติ. สตุตฺตม.

๘. วจฺจโคตฺตสฺสตุตฺตํ

[๔๑๗] อถ โข วจฺจโคตฺโต ปรีพฺพาชโก, เยน ภควา,
เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกमितฺวา ภควตา สทฺธิ สมนฺโหติ, สมนฺโหนิยํ
กถํ สาราณิยํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ, เอกมฺนตํ นิสินฺโน
โข วจฺจโคตฺโต ปรีพฺพาชโก ภควนฺตํ เอตทวโจ “กึ นฺุ โข โภ
โคตม สสฺสโต โลโกติ.

“อพฺยาคตํ โข เอตํ วจฺจ มยา 'สสฺสโต โลโกติ ฯเปฯ 'กึ
ปน โภ โคตม เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาทิ.

“เอตมปิ โข วจฺจ อพฺยาคตํ มยา 'เนว โหติ น น
โหติ ตถาคโต ปรี มรณาทิ.

“โก นุ โข โก โคตม เหตุ, โก ปจฺจโย, เยน
อณฺณตติตฺถิยานํ ปรีพฺพชาชนํ เอวํ ปุณฺณจํ เอวํ เวยฺยากรณํ
โหติ ‘สสฺสโต โลโกติ วา ๕เปย ‘เนว โหติ น น โหติ
ตถาคโต ปรี มรณาทิ วา. โก ปน โก โคตม เหตุ, โก
ปจฺจโย, เยน โกโต โคตมสฺส เอวํ ปุณฺณจสฺส น เอวํ เวยฺยากรณํ
โหติ ‘สสฺสโต โลโกติปิ ๕เปย ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต
ปรี มรณาทิปิ.

“อณฺณตติตฺถิยา โข วจฺจ ปรีพฺพชาชนา รูปี อตฺตโต
สมนุสฺสสนฺติ รูปวนฺตํ วา อตฺตํ, อตฺตนิ วา รูปี, รูปสฺมี วา
อตฺตํ. เวทํ อตฺตโต สมนุสฺสสนฺติ ๕เปย สณฺณํ ๕เปย
สงฺขารํ ๕เปย วิญฺญาณํ อตฺตโต สมนุสฺสสนฺติ, วิญฺญาณวนฺตํ วา
อตฺตํ, อตฺตนิ วา วิญฺญาณํ, วิญฺญาณสฺมี วา อตฺตํ. ตสฺมา
อณฺณตติตฺถิยานํ ปรีพฺพชาชนํ เอวํ ปุณฺณจํ เอวํ เวยฺยากรณํ
โหติ ‘สสฺสโต โลโกติ วา ๕เปย ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต
ปรี มรณาทิ วา. ตถาคโต จ โข วจฺจ อรหํ สมฺมาสมพุทฺโธ น
รูปี อตฺตโต สมนุสฺสสนฺติ, น รูปวนฺตํ วา อตฺตํ, น อตฺตนิ วา
รูปี, น รูปสฺมี วา อตฺตํ. น เวทํ อตฺตโต สมนุสฺสสนฺติ ๕เปย
น สณฺณํ ๕เปย น สงฺขารํ ๕เปย น วิญฺญาณํ อตฺตโต
สมนุสฺสสนฺติ, น วิญฺญาณวนฺตํ วา อตฺตํ, น อตฺตนิ วา
วิญฺญาณํ, น วิญฺญาณสฺมี วา อตฺตํ. ตสฺมา ตถาคตสฺส เอวํ
ปุณฺณจสฺส น เอวํ เวยฺยากรณํ โหติ ‘สสฺสโต โลโกติปิ ๕เปย ‘เนว
โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาทิปิ.

หมดอายุ 27/05/2566

อถ โข วจฺจโคตโต ปรีพฺพชาชนา อุกฺกจายาสนา, เยนายสฺมา

มหาโมคคัลลาน, เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสมต
มหาโมคคัลลานน สทฺธิ สมฺโมท, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ
วีสาราเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข วจฺจนโคตโต
ปริพฺพาชโก อายสมนฺตํ มหาโมคคัลลนํ เอตทวโจ “กึ นุ โข
โก โมคคัลลน สสฺสโต โลโกติ.

“อพฺยาคตํ โข เอตํ วจฺจน ภควตา ‘สสฺสโต โลโกติ ฯเปฯ
“กึ ปน โภ โมคคัลลน เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี
มรณาติ.

“เอตมปิ โข วจฺจน อพฺยาคตํ ภควตา ‘เนว โหติ น น
โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ.

“โก นุ โข โภ โมคคัลลน เหตุ, โก ปจฺจโย, เยน
อณฺณตติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ เอวํ ปุณฺณจํ เอวํ เวยฺยาकरणํ
โหติ ‘สสฺสโต โลโกติ วา ฯเปฯ ‘เนว โหติ น น โหติ
ตถาคโต ปรี มรณาติ วา. โก ปน โภ โมคคัลลน เหตุ, โก
ปจฺจโย, เยน สมณสฺส โคตมสฺส เอวํ ปุณฺณจสฺส น เอวํ
เวยฺยาकरणํ โหติ ‘สสฺสโต โลโกติปิ ฯเปฯ ‘เนว โหติ น น
โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติปีติ.

“อณฺณตติตฺถิยา โข วจฺจน ปริพฺพาชกา รูปํ อตฺตโต
สมนุปลสฺสนฺติ, รูปวณฺตํ วา อตฺตตานํ, อตฺตนิ วา รูปํ, รูปสฺมี วา
อตฺตตานํ. เวทนํ อตฺตโต สมนุปลสฺสนฺติ ฯเปฯ สญฺญํ ฯเปฯ
สงฺขาราเร ฯเปฯ วิญฺญาณํ อตฺตโต สมนุปลสฺสนฺติ, วิญฺญาณวณฺตํ วา
อตฺตตานํ, อตฺตนิ วา วิญฺญาณํ, วิญฺญาณสฺมี วา อตฺตตานํ. ตสฺมา
อณฺณตติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ เอวํ ปุณฺณจํ เอวํ เวยฺยาकरणํ

โหติ 'สสฺสโต โลโกติ วา ๕เปฯ 'เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต
 ปรี มรณาติ วา. ตถาคโต จ โข วจฺณ อรหํ สมฺมาสมพุทฺโธ น
 รูปํ อตฺตโต สมนุปสฺสติ, น รูปวนฺตํ วา อตฺตานํ, น อตฺตนิ วา
 รูปํ, น รูปสฺมี วา อตฺตานํ. น เวทณํ อตฺตโต สมนุปสฺสติ ๕เปฯ
 น สญฺญํ ๕เปฯ น สงฺขารํ ๕เปฯ น วิญฺญาณํ อตฺตโต
 สมนุปสฺสติ, น วิญฺญาณวนฺตํ วา อตฺตานํ, น อตฺตนิ วา
 วิญฺญาณํ, น วิญฺญาณสฺมี วา อตฺตานํ. ตสฺมา ตถาคตสฺส เอวํ
 ปุฏฺฐสฺส น เอวํ เวยฺยาकरणํ โหติ 'สสฺสโต โลโกติปิ 'อสสฺสโต
 โลโกติปิ, 'อนตฺวา โลโกติปิ, 'อนนตฺวา โลโกติปิ, 'ตํ ชีวํ ตํ
 สรีรนฺติปิ, 'อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ สรีรนฺติปิ, 'โหติ ตถาคโต ปรี
 มรณาติปิ, 'น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติปิ, 'โหติ จ น จ
 โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติปิ, 'เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต
 ปรี มรณาติปิ.

"อจฺฉริยํ โภ โมคฺคฺลฺลาน, อพฺภุตํ โภ โมคฺคฺลฺลาน, ยตฺถ
 หิ นาม สตฺถุ เจว สวากฺสฺส จ อตฺเถน อตฺโถ พุยฺยชเนน
 พุยฺยชนํ สํสนฺทิสฺสติ สเมสฺสติ น วิหายิสฺสติ, ยทิทํ อคฺคปทสฺมี.
 อิทานาหํ โภ โโมคฺคฺลฺลาน สมณํ โคตมํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ
 อปฺปจฺฉิ. สมณเณปิ เม^๑ โคตโม เอเตหิ ปเทหิ เอเตหิ พุยฺยชเนหิ
 เอตมตฺถํ พุยาภาสิ, เสยฺยถาปิ ภวํ โโมคฺคฺลฺลान. อจฺฉริยํ โภ
 โโมคฺคฺลฺลาน, อพฺภุตํ โภ โโมคฺคฺลฺลาน, ยตฺถ หิ นาม สตฺถุ เจว
 สวากฺสฺส จ อตฺเถน อตฺโถ พุยฺยชเนน พุยฺยชนํ สํสนฺทิสฺสติ
 สเมสฺสติ น วิหายิสฺสติ, ยทิทํ อคฺคปทสฺมินฺติ. อฏฺฐมํ.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ อี. อัย ปาโร น ทิสฺสติ.

๕. กุตุหลสาลาสุตฺตํ

[๔๑๘] อถ โข วจฺจโคตฺโต ปริพฺพาชโก, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทุธิ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ. เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข วจฺจโคตฺโต ปริพฺพาชโก ภควนฺตํ เอตทวโจ

“ปริมาณิ โภ โคตม ทิวสานิ ปุริมตรานิ สมฺพหุลานํ อณฺณติตฺถิยานํ” สมณพฺรหฺมณฺสปริพฺพาชกานํ กุตุหลสาลา ยํ สนนฺนินฺนํ สนนฺนิตฺตานํ อยมฺนตฺรากถา อุทปาติ ‘อัย โข ปุรโณ กสฺสโป สงฺฆี เจว คณิ จ คณาจฺริโย จ ฌาโต ยสฺส สิตฺตฺถกโร สารุสมฺมโต พหุชนสฺส. โส^๒ สวากํ อพฺภตฺตํ กาลกตํ อุปปตฺตีสฺส พฺยากโรติ ‘อสุ อมฺตฺร อุปปนฺโน, อสุ อมฺตฺร อุปปนฺโนติ. โยปิ สส สวากอ อุตฺตมปุริโส ปรมปุริโส ปรมปตฺติปตฺโต ตมปิ สวากํ อพฺภตฺตํ กาลกตํ อุปปตฺตีสฺส พฺยากโรติ ‘อสุ อมฺตฺร อุปปนฺโน, อสุ อมฺตฺร อุปปนฺโนติ.

“อยมฺปิ โข มกฺขลิ โคสาโล ๗เปย อยมฺปิ โข นิคฺคโวจ ฌาณฺนปฺตฺโต ๗เปย อยมฺปิ โข สณฺขโย” เวลฺลภฺจปฺตฺโต ๗เปย อยมฺปิ โข ปกฺุโ อกฺจจาโน^๔ ๗เปย อยมฺปิ โข อชิโต เกสกมฺพโล สงฺฆี เจว คณิ จ คณาจฺริโย จ ฌาโต ยสฺส สิตฺตฺถกโร สารุสมฺมโต พหุชนสฺส. โส^๓ปิ สวากํ อพฺภตฺตํ กาลกตํ อุปปตฺตีสฺส พฺยากโรติ ‘อสุ อมฺตฺร อุปปนฺโน, อสุ อมฺตฺร อุปปนฺโนติ. โยปิ สส สวากอ อุตฺตมปุริโส ปรมปุริโส ปรมปตฺติปตฺโต ตมปิ สวากํ อพฺภตฺตํ กาลกตํ อุปปตฺตีสฺส พฺยากโรติ ‘อสุ อมฺตฺร อุปปนฺโน, อสุ อมฺตฺร อุปปนฺโนติ.

“อยมปิ ไช สมโน โคตโม สงฆ์ เจว คณิ จ
คณาจริโย จ ญาโต ยสสสี ติตถกโร สาธุสมมโต พหุชนสส.
โสปิ สวากิ อพภตตี กาลกต อุปปตตีสุ พุยากโรติ ‘อสุ อมุตฺร
อุปปนโน, อสุ อมุตฺร อุปปนโนติ. โย จ ขวสส’ สวากิ
อุตฺตมปริโส ฯเปฯ ‘อสุ อมุตฺร อุปปนโน, อสุ อมุตฺร อุปปนโนติ.
อปิจ ไช นเ อว พุยากโรติ ‘อจฺเจชฺชิตฺตํ ทณฺหํ วิวตฺตยิ สญฺญโมชนํ,
สมฺมามานาภิสสมยา อนุตฺตมกาสิ ทุกฺขสฺสาติ. ตสฺส มยฺหํ โภ
โคตม อหุทเว กงฺขา อหุ วิจิกิจฺจา ‘กถณฺหิ’^๒ นาม สมณสฺส
โคตมสฺส ฐมโม อภินฺนุญโยติ.”

“อลณฺหิ เต วจฺจ กงฺขิตฺตํ, อลํ วิจิกิจฺจิตฺตํ, กงฺขานิเย จ
ปน เต จาเน วิจิกิจฺจา อุปปนฺนา. สอุปาทานสฺส ขวาทํ วจฺจ
อุปปตฺตี ปณฺณเปมิ โน อนุปาทานสฺส. เสยฺยถาปิ วจฺจ อคฺคิ
สอุปาทาโน ชลติ, โน อนุปาทาโน, เอวเมว ขวาทํ วจฺจ
สอุปาทานสฺส อุปปตฺตี ปณฺณเปมิ โน อนุปาทานสฺสาติ.

“ยสฺมี โภ โคตม สมเย อจฺจิ วาเตน ชิตฺตา ทูริปิ
คจฺจติ, อิมิสฺสา ปน ภวํ โคตโม ก็ อุปาทานสฺมี ปณฺณเปตฺติติ.

“ยสฺมี ไช วจฺจ สมเย อจฺจิ วาเตน ชิตฺตา ทูริ^๓ คจฺจติ,
ตมํ วาตุปาทานํ ปณฺณเปมิ. วาโต หิสฺส วจฺจ ตสฺมี สมเย
อุปาทานํ โหตฺติติ.

“ยสฺมี [^๔] โภ โคตม สมเย อิมญฺจ กายํ นิกฺขิปติ
สตุโต จ อญฺญตรํ กายํ อนุปปนโน โหติ, อิมสฺส ปน ภวํ
โคตโม ก็ อุปาทานสฺมี ปณฺณเปตฺติติ.

^๑ ฉ., เท. โย ปิสฺส สวากิ

^๒ ฉ., เท. กถํ นาม

^๓ อ. ฐมมา อภินฺนุญโยติ

^๔ ฉ., เท., อ. ทูริปิ

^๕ ฉ., เท., อ. จ ปน

“ยสมี โข วจจ สม่เย อิมญจ กายั นิกขิปถิ สตุโต จ
อญญตรั กายั อนุปปนโน โหถถิ, ตมหั ตณฺหุปาทานั วทามิ.
ตณฺหา หิสฺส วจจ ตสมี สม่เย อุปาทานั โหถถิ. นวม.

๑๐. อานนทสุตต

[๔๑๙] อถ โข วจจโคตฺโต ปรีพพาชโก, เยน ภควา
เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สหุธี สม่เมถิ. สม่เมถนีย
กถั สาราณีย วีสสาเรตฺวา เอกมหนตฺตํ นิสฺสีถิ. เอกมหนตฺตํ นิสฺสินโน โข
วจจโคตฺโต ปรีพพาชโก ภควนตฺตํ เอตทวโจ “กั นุ โข โก
โคตม อตฺถตฺตาถิ. เอว วุตฺเต, ภควา ตฺถนฺทึ อโหสิ. “กั ปน โก
โคตม นตฺถตฺตาถิ. ทฺถียมปิ โข ภควา ตฺถนฺทึ อโหสิ. อถ โข
วจจโคตฺโต ปรีพพาชโก อญฺจายาสนา ปกฺกามิ.

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท, อจิริปกฺกนฺเต วจจโคตฺเต
ปรีพพาชเก, ภควนตฺตํ เอตทวโจ “กั นุ โข ภนฺเต ภควา
วจจโคตฺตสฺส ปรีพพาชกสฺส ปญฺหํ ปุญฺโจ น พฺยากาสีถิ.

“อหฺมจฺจานนฺท วจจโคตฺตสฺส ปรีพพาชกสฺส ‘อตฺถตฺตาถิ ปุญฺโจ
สฺมาโน ‘อตฺถตฺตาถิ พฺยากเรยฺย, เย เต อานนฺท สมนพฺรหฺมณา
สสฺสตาทา, เตสเมตฺตํ สหุธี อภวิสฺส. อหฺมจฺจานนฺท วจจโคตฺตสฺส
ปรีพพาชกสฺส ‘นตฺถตฺตาถิ ปุญฺโจ สฺมาโน ‘นตฺถตฺตาถิ พฺยากเรยฺย. เย
เต อานนฺท สมนพฺรหฺมณา อฺจฺเจทวาทา, เตสเมตฺตํ สหุธี อภวิสฺส.
อหฺมจฺจานนฺท วจจโคตฺตสฺส ปรีพพาชกสฺส ‘อตฺถตฺตาถิ ปุญฺโจ สฺมาโน
‘อตฺถตฺตาถิ พฺยากเรยฺย, อปิ นุ เมตฺตํ อานนฺท อนุโลมํ อภวิสฺส
ณฺณสฺส อุปฺปาทาย ‘สพฺเพ ฐมา นตฺตาถิ. โน เหตุ ภนฺเต.

ปฏฺโฐจ สฺมาโน ‘นตฺถตฺตาติ พฺยากรเยยฺม, สมนฺนพฺพหสฺส อานนฺท
วจฺจนโคตฺตสฺส ปรีพฺพชาชกสฺส กียโยสมฺโมหาย อภวิสฺส ‘อหุ วา
เม นฺน ปุพฺเพ อตฺตา โส เอตฺรหิ นตฺถิติ. ทสมฺ.

๑๑. สกียกจฺจานสฺสุตฺ

[๔๒๐] เอกํ สมยํ อายสฺมา สกียโย กจฺจาโน ฌาติเก
วิหฺรติ คิณฺชกาวสเถ. อถ โข วจฺจนโคตฺโต ปรีพฺพชาโก, เยนายสฺมา
สกียโย กจฺจาโน, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมา สกียเณ
กจฺจาเนน สทฺธิ สมนฺนทฺธิ, สมนฺนทฺธิยํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา
เอกมนฺตํ นิสฺสีทิ. เอกมนฺตํ นิสฺสินฺโน โข วจฺจนโคตฺโต ปรีพฺพชาโก
อายสฺมนฺตํ สกียโย กจฺจานํ เอตทวโจ “กึ นฺน โข โภ กจฺจาน
โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ.

“อพฺยาगतํ โข เอตํ วจฺจน ภควตา ‘โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ.

“กึ ปน โภ กจฺจาน น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ.

“เอตมฺปิ โข วจฺจน อพฺยาगतํ ภควตา ‘น โหติ ตถาคโต
ปรี มรณาติ.

“กึ นฺน โข โภ กจฺจาน โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต
ปรี มรณาติ.

“อพฺยาगतํ โข เอตํ วจฺจน ภควตา ‘โหติ จ น จ โหติ
ตถาคโต ปรี มรณาติ.

“กึ ปน โภ กจฺจาน เณว โหติ น น โหติ ตถาคโต
ปรี มรณาติ.

“เอตมฺปิ โข วจฺจน อพฺยาगतํ ภควตา ‘เณว โหติ น น

โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคติ.

“กั นุ โข โภ กจฺจํน โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคติ อิติ ปุณฺณโจ สมันโน ‘อพฺยาคตํ โข เอตํ วจฺจ ภควตา ‘โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคติ วเทสิ. ‘กั ปน โภ กจฺจํน น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคติ อิติ ปุณฺณโจ สมันโน ‘อพฺยาคตํ โข เอตํ วจฺจ ภควตา ‘น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคติ วเทสิ. ‘กั นุ โข โภ กจฺจํน โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคติ อิติ ปุณฺณโจ สมันโน ‘อพฺยาคตํ โข เอตํ วจฺจ ภควตา ‘โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคติ วเทสิ. ‘กั ปน โภ กจฺจํน เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคติ อิติ ปุณฺณโจ สมันโน ‘เอตมปิ โข วจฺจ อพฺยาคตํ ภควตา ‘เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาคติ วเทสิ. โภ นุ โข โภ กจฺจํน เหตุ, โภ ปจฺจโย, เยเนตํ อพฺยาคตํ สมณေန โคตเมนาคติ.

“โย จ วจฺจ เหตุ โย จ ปจฺจโย ปณฺณายนํ ‘รूपิํติ วา ‘อรूपิํติ วา ‘สณฺณิํติ วา ‘อสณฺณิํติ วา ‘เนวสณฺณินาสณฺณิํติ วา โส จ เหตุ โส จ ปจฺจโย สพฺเพน สพฺพํ สพฺพธา สพฺพํ อปริเสสํ นิรุชฺฌเมยฺย. เกน นํ ปณฺณายนํ ปณฺณเปยฺย รุปิํติ วา ‘อรूपิํติ วา ‘สณฺณิํติ วา ‘อสณฺณิํติ วา ‘เนวสณฺณินาสณฺณิํติ วาติ.

“กัวจิรํ ปพฺพชิโตสิ โภ กจฺจํนาคติ.

“น จิรํ อวฺสุโส ตีณิ วสฺसानิํติ.

“ยสฺสปสฺส อวฺสุโส เอตตฺตเคน” เอตตฺตกเมว ตํปสฺส พหุ. โภ ปน วาโท เอว” อภิกฺกนฺเตติ. เอกาทสมํ.

^๓ จ., เท., อี. ทสชาติ

สุตตบทปิฎกเถ สัตตตนิกายสุต สพายตทวคคสัตตตปาลียา

ปทานุกกโม

ปทานุกกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกกโม	ปพเพ/องเก
[๑]		อนภาวุงคตา	๑๐๓/๑๐๙
อกุปฺปา เจโตวิมุตติ	๓๕๙/๓๗๑	อนาจริยโก	๑๕๑/๑๗๗
อคฺคิปรึจารกา	๓๕๘/๓๘๘	อนาลยคามิมคฺโค	๔๐๔/๔๔๘
องฺการกาสุปมา	๒๔๔/๒๔๐	อนาลโย	๔๐๔/๔๔๘
อจฺฉริยคามิมคฺโค	๓๘๕/๔๔๗	อนาสวคามิมคฺโค	๓๗๙/๔๔๖
อจฺฉริยํ	๓๘๕/๔๔๗	อนาสวํ	๓๗๙/๔๔๖
อชฺชชฺรํ	๓๕๘/๔๔๖	อนิจจํ	๑/๑
อตฺตาทนุทฺธิจฺจ	๑๖๗/๑๙๑	อนิทสฺสนคามิมคฺโค	๓๘๗/๔๔๗
อตฺถงฺกโม	๙/๑๗	อนิทสฺสนํ	๓๘๗/๔๔๗
อตฺถตฺตตา	๔๑๙/๔๘๐	อนิมิตฺตตา เจโตวิมุตติ	๓๕๙/๓๖๙
อตฺถโก	๙๕/๙๙	อนิมิตฺโต เจโตสมาธิ	๓๔๐/๓๓๗
อทฺธานิ	๓๖๑/๔๐๑	อนินฺโฆ	๓๔๗/๓๖๕
อโรคามิ	๓๕๘/๓๘๙	อนินฺตีกคามิมคฺโค	๓๙๗/๔๔๗
อนฺตคามิมคฺโค	๓๗๙/๔๔๖	อนินฺตีกทมฺมคามิมคฺโค	๓๙๘/๔๔๘
อนตํ	๓๗๙/๔๔๖	อนินฺตีกทมฺมํ	๓๙๘/๔๔๘
อนตฺตตา	๓/๒	อนินฺตีกํ	๓๙๗/๔๔๗
อนนฺเตวาสิโก	๑๕๑/๑๗๘	อนุปฺปฏิจิตกายสติ	๒๔๓/๒๓๖
อนนฺตยา	๒๓๐/๒๐๕	อนุปลพฺภิกฺขมาโน	๔๑๑/๔๖๒
อนวสฺสุโต	๒๔๓/๒๓๗	อนุปวชฺชตา	๘๗/๗๘
อนสฺสาสํ	๗๑/๕๓	อนุพฺพณฺทสนํ นิमितฺตคฺคภาโห	๒๓๕/๒๑๗

ปทานุกโม	ปพเพ/องุเก	ปทานุกโม	ปพเพ/องุเก
อนุสยา	๕๙/๓๙	อมตคามิมคโค	๓๙๐/๔๔๗
อนุยุตโต	๑๒๐/๑๓๗	อมตัม	๓๙๐/๔๔๗
อนุราโธ	๔๑๑/๔๕๗	อมพาวกาวเน มจุนิกาสณฺเฑ	
อนุปาทาปรินิพพานตฺถ	๗๕/๖๑		๓๔๕/๓๕๓
อนุตราคทา	๓๔๓/๓๕๓	อมนุสสุคคาโห	๔๒๑/๒๓๐
อนโตปุตติภาโว	๒๔๑/๒๓๑	อลมรียณณทสสนวิเสโส	๓๕๑/๓๗๕
อปณฺณกตาย	๓๖๕/๔๒๙	อวสุสฺสโต	๒๔๑/๒๓๒
อปรีหานธมโม	๙๖/๑๐๑	อวิชฺชา	๕๓/๓๗
อปโลกีนคามิมคโค	๓๘๖/๔๔๖	อวิชฺชานุสโย	๒๕๑/๒๕๙
อปโลกีน	๓๘๖/๔๔๖	อวิชฺโชโม	๓๒๔/๓๒๒
อปฺปมาณา เจโตวิมุตติ	๓๔๙/๓๖๙	อเวจฺจปฺปสาเทน	๓๔๑/๓๔๐
อปฺปณฺหิโต	๓๖๙/๔๓๙	อสกุยปฺตติยธมโม	๓๖๒/๔๐๔
อปฺปมาทวิหารี	๙๗/๑๐๒	อสงฺขตคามิมคโค	๓๖๖/๔๓๘
อปฺปเมยฺโย	๔๑๐/๔๕๒	อสงฺขตัม	๓๖๖/๔๓๘
อพฺภุตคามิมคโค	๓๙๖/๔๔๗	อสิวโร	๙๘/๑๐๓
อพฺภุตัม	๑๓๒/๑๕๘	อสมมฺพุโห	๓๖๕/๓๙๙
อพฺยาปชฺฌคามิมคโค	๔๐๐/๔๔๘	อสารทฺโธ กาโย	๑๓๔/๑๖๓
อพฺยาปชฺฌัม	๔๐๐/๔๔๘	อสุสมณธมโม	๓๖๒/๔๐๔
อภพฺโป	๒๖/๒๑		
อภิกฺกมปฏิกฺกโม	๒๓๖/๒๒๐	[อา]	
อภิชฺฌมโทมนสฺสา	๑๒๐/๑๓๗	อาคตฺติคตฺติ	๘๗/๗๗
อภิญฺญา ปริณฺเฑยฺย	๕๐/๓๕	อาทานนิกฺเขปน	๒๓๖/๒๒๐
อภิญฺเฑยฺย	๔๖/๓๕	อายุ	๓๔๘/๓๖๗
อภิกายตนาณิ	๙๖/๑๐๐	อารามเทวตา	๓๕๒/๓๗๗
อภินิเวสาย	๘๐/๖๕	อาโลโก	๒๗๓/๒๙๒

ปทานุกรกโม	ปพฺพฺเพ/องฺเก	ปทานุกรกโม	ปพฺพฺเพ/องฺเก
อาวสธาคาริ	๓๖๕/๔๒๖	เอกาโร	๓๔๗/๓๖๔
อาสนานิ	๓๖๕/๔๒๖	เอชา	๙๐/๘๕
อาสีวิโส	๖๙/๕๐	[โอ]	
[อี]		โอคิลิตุ	๓๖๑/๔๐๑
อิณฺชิตํ	๒๔๘/๒๕๖	โอปปาติกา	๓๖๕/๔๒๖
[อุ]		โอสธิตินวนปฺปตฺตีสสุ	๓๕๒/๓๗๗
อุคฺคิลิตุ	๓๖๑/๔๐๑	โอสรํ	๓๕๙/๓๙๑
อุจฺเจทวาทา	๔๑๙/๔๘๐	[ก]	
อุทกโต	๓๖๑/๔๐๒	กงฺขา	๓๖๓/๔๐๕
อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม	๓๕๑/๓๗๕	กฏคฺคาโห	๓๖๕/๔๒๙
อุทกมณิโก	๓๕๙/๓๙๒	กปฺปิตเกสสมสฺสุ	๓๖๕/๔๒๑
อุทโกโรหกา	๓๕๘/๓๘๘	กมฺมกรณํ	๓๖๕/๔๒๒
อุปฆาตํ	๓๖๑/๔๐๒	กมฺมนิโรธคามินิ ปฏฺฐิปปา	๑๔๖/๑๗๒
อุปภูจิตกายสติ	๒๔๔/๒๓๗	กมฺมนิโรโธ	๑๔๖/๑๗๒
อุปทฺทฺหุตํ	๕๒/๓๕	กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท	๔๑๐/๔๕๐
อุปมา	๒๓๘/๒๒๕	กลฺยาณธมฺโม	๓๕๒/๓๗๘
อุปวชฺชกฺุลานิ	๘๗/๗๘	กามฉนฺโท	๒๔๔/๒๓๙
อุปสฺสภูจํ	๕๒/๓๕	กามปริพาโห	๓๔๔/๒๓๙
อุทฺทฺทานํ	๓๓๑/๓๒๙	กามญฺหุลูกา	๓๕๘/๓๘๗
อุปฺปาโท	๒๑/๑๖	กามมฺจุฉา	๓๔๔/๒๓๙
อุมฺมกฺโค	๒๔๖/๒๔๘	กามเสฺนโห	๓๔๔/๒๓๙
อุสฺมา	๒๕๘/๒๗๑	กิญฺจนํ	๓๔๙/๓๗๑
[เอ]		กฺุณฺทลํ	๓๖๕/๔๒๑
เอกวิหาริ	๖๓/๔๔	กฺุตฺทฺหุลสาธา	๔๑๘/๔๗๘
เอกตฺถา	๓๔๓/๓๕๓	กฺุมกฺโค	๒๔๖/๒๔๘

ปทานุยกโม	ปพฺพเพ/องฺเก	ปทานุยกโม	ปพฺพเพ/องฺเก
กุลฺลจฺจโร	๓๖๑/๔๐๒	[น]	
[ข]		ฉนฺทนิทานํ	๓๖๓/๔๐๖
ขยฺยฆมฺมํ	๓๙/๓๓	ฉนฺทฆมฺมํ	๓๖๓/๔๐๖
ขรสุสเรณ	๓๖๕/๔๒๑	ฉนฺทราคปฺปหานํ	๑๓/๘
ขุรุมฺมุตฺตํ	๓๖๕/๔๒๑	ฉนฺโท	๗๖/๖๒
เขมคามิมคฺโค	๓๙๓/๔๔๗	[ช]	
เขมํ	๔๐๙/๔๔๙		
[ค]		ชงฺกัล	๓๕๙/๓๙๑
คณโก	๔๑๐/๔๕๒	ชราฆมฺมํ	๓๔/๓๒
คณฺทฆมฺมํ	๑๐๓/๑๐๘	ชาติฆมฺมํ	๓๓/๓๒
คติ	๒๔๖/๒๕๐	ชัมมจฺญาปิปาสา	๒๓๖/๒๒๐
คมฺภีโร	๔๑๐/๔๕๒	[ฌ]	
กาพฺพหพนฺธนํ	๓๖๕/๔๒๑	ฌาณกรณํ	๓๖๔/๔๐๙
กิลานปฺปจฺจกา	๘๗/๗๓	ฌาณํ	๒๗๓/๒๙๒
[จ]		[ฐ]	
จกฺขุกรณํ	๓๖๔/๔๐๙	จิตฺติ	๒๓๙/๒๒๘
จกฺขุ	๑/๑	[ฏ]	
จลิตํ	๘๗/๗๗	ตปฺสสี	๓๖๔/๔๑๕
จาริตฺตํ	๓๖๕/๔๒๔	ตปํ	๓๖๔/๔๐๘
จาโร	๒๔๔/๒๓๒	ตณฺหขุขยคามิมคฺโค	๓๙๔/๔๔๗
จิตฺตสมาธิ	๓๖๕/๔๔๓	ตณฺหขุขยํ	๓๙๔/๔๔๗
จฺจุตฺตปาเต	๘๗/๗๗	ตาณคามิมคฺโค	๔๐๗/๔๔๘
เจโตวิมุตฺติ	๑๓๒/๑๕๐	ตาณํ	๔๐๗/๔๔๘
เจโตปณฺธิ	๓๔๙/๓๖๙	ติณํ	๓๖๒/๔๐๔
		ติตฺถกโร	๔๑๘/๔๗๘

ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก
เตลปฺปทีโป	๓๖๕/๔๒๖	ธมฺมสมาธิ	๓๖๕/๔๒๘
[๓]		ธมฺมสรณคฺคณิ	๓๔๑/๓๓๘
ถาวรี	๓๖๕/๔๒๙	ธมฺมานุธมฺมปฏฺฐิตตฺติ	๓๓๑/๓๒๙
[๓]		ธมฺมิโก	๓๕๒/๓๗๘
ทมฺปสเมน	๘๘/๘๒	ธาทุนานตฺตํ	๑๒๙/๑๕๐
ทวิหิติกา	๓๖๑/๔๐๐	ธวคามิมคฺโค	๓๘๕/๔๔๖
ทสฺสนํ	๑๓/๙	ธวํ	๓๘๕/๔๔๖
ทานสมฺภูตานิ	๓๖๑/๔๐๒	[น]	
ทารุ	๓๖๒/๔๐๔	นคฺรสามิ	๒๔๕/๒๔๗
ทิกฺขุจิโย	๓๔๕/๓๕๘	นคฺรี	๒๔๕/๒๔๑
ทีปคามิมคฺโค	๔๐๕/๔๔๘	นคฺเคยฺยา	๓๕๑/๓๗๕
ทีป	๔๐๕/๔๔๘	นตฺถตฺตทา	๔๑๙/๔๘๐
ทุกฺขนิโรธ	๖๔/๔๖	นนฺทิกฺขยา รากกฺขโย	๑๕๖/๑๘๕
ทุกฺขปณฺณตฺติ	๖๗/๔๙	นนฺทิ	๖๓/๔๔
ทุกฺขสมฺภูโย	๖๔/๔๖	นวกมฺมํ	๑๔๖/๑๗๒
ทุกฺขํ	๑/๑	นนานตฺถา	๓๔๓/๓๕๓
ทุปฺปริโยคาโห	๔๑๐/๔๕๒	นนานาพฺยณฺชนา	๓๔๓/๓๕๓
ทุพฺพิกา	๓๖๑/๔๐๐	นิปฺจนคามิมคฺโค	๓๘๒/๔๔๖
ทุหิติโก	๒๔๖/๒๔๘	นิปฺจนํ	๓๘๒/๔๔๖
ทุตฺตยคฺ	๒๔๕/๒๔๖	นิปฺปปณฺจคามิมคฺโค	๓๘๘/๔๔๗
เทवासฺสรสฺงคาโม	๒๔๘/๒๕๔	นิปฺปปณฺจํ	๓๘๘/๔๔๗
โทวาริโก	๒๔๕/๒๔๖	นิพฺพานคามิมคฺโค	๓๙๙/๔๔๘
[๓]		นิพฺพานสฺปายาปฏฺฐิตทา	๑๔๘/๑๗๔
ธมฺมปฏฺฐิสฺสเวทํ	๗๐/๕๒	นิพฺพานํ	๓๑๔/๓๑๔
ธมฺมราคปฏฺฐิสฺสเวทํ	๗๐/๕๒	นิมิตฺตกรโณ	๓๔๙/๓๗๑

ปทานุภุโกโม	ปพฺพเพ/องฺเก	ปทานุภุโกโม	ปพฺพเพ/องฺเก
นิโรธธมฺม	๔๒/๓๓	ปสฺสทฺธิ	๘๗/๗๗
นิโรโธ	๒๑/๑๗	ปหาตพฺพ	๒๔/๑๙
เนลฺลฺโก	๓๔๗/๓๖๔	ปหานํ	๓๖๐/๓๙๗
[ป]		ปหฺมุตฺตาตฺรฺฐปรชฺตานิ	๓๖๑/๔๐๒
ปจฺจณฺณมกา	๓๕๘/๓๘๗	ปหฺมุตฺตธนฺณณฺณานิ	๓๖๑/๔๐๒
ปณฺชลิโก	๓๕๘/๓๘๘	ปหฺมุตฺตวิตฺตูปกรณานิ	๓๖๑/๔๐๒
ปณฺณจกฺขุ	๓๔๓/๓๕๕	ปาตาโล	๒๕๒/๒๖๐
ปณฺณาวิมฺมุตฺติ	๑๓๒/๑๕๗	ปาตฺถกาโว	๒๒/๒๑
ปฏฺิณฺณานุสโย	๒๕๑/๒๕๙	ปาปกมฺม	๓๖๐/๓๙๗
ปฏฺิสสโต	๙๕/๙๗	ปาปภฺมิ	๓๕๙/๓๙๑
ปณฺเนน	๓๖๕/๔๒๑	ปามุชฺช	๙๗/๑๐๒
ปณฺเฑิตกามิมคฺโค	๓๙๑/๔๔๗	ปารกามิมคฺโค	๓๘๑/๔๔๖
ปณฺเฑิต	๓๙๑/๔๔๗	ปาร	๓๘๑/๔๔๙
ปปณฺณจิต	๒๔๘/๒๕๖	ปิยรूप	๒๔๔/๒๔๐
ปพฺพชฺชา	๓๒๙/๓๒๗	ปีติ	๙๗/๑๐๒
ปพฺพชฺชิ	๑๐๓/๑๐๘	ปุราณกมฺม	๑๔๖/๑๗๒
ปมาณกรโณ	๓๔๙/๓๗๑	[ผ]	
ปมาทวิหารี	๙๗/๑๐๒		
ปรายนคามิมคฺโค	๔๐๙/๔๔๙	ผนฺทิต	๒๔๘/๒๕๖
ปรายน	๔๐๙/๔๔๙	ผล	๓๖๕/๔๒๖
ปริณฺณเยยฺย	๔๗/๓๕	ผาสฺสุวิหาโร	๑๒๐/๑๓๘
ปริวิตฺตโก	๑๒๑/๑๓๘	[พ]	
ปริหานธมฺโม	๙๖/๑๐๐	พฺยณฺชน	๑๓๓/๑๕๙
ปโลกธมฺม	๘๔/๗๐	พฺยาริธมฺม	๓๕/๓๒
ปสฺสทฺธกาโย	๙๗/๑๐๒	พฺพุทฺตสรณคณน	๓๔๑/๓๓๘

ปทานุกรกโม	ปพฺพฺเพ/องฺเก	ปทานุกรกโม	ปพฺพฺเพ/องฺเก
[ก]		ยถาสตฺติ	๓๖๕/๔๒๖
ภุสฺมฺภูจิ	๖๙/๕๐	ยวกลาปิ	๒๔๘/๒๕๔
[ม]		ยิฏฺจํ	๓๖๕/๔๒๖
มคฺโค	๑๓๒/๑๕๖	โยคกฺเขมี	๑๐๔/๑๑๑
มณฺจกานิ	๓๖๕/๔๒๖	โยนิ	๒๓๙/๒๒๘
มณฺณิถํ	๒๔๘/๒๕๖	[ร]	
มนุสฺสคฺคาโห	๒๔๑/๒๓๐	รณฺธิ	๓๖๕/๔๒๑
มรณธมฺมํ	๓๖/๓๒	รโถ	๓๔๗/๓๖๕
มหทฺฐนานิ	๓๖๑/๔๐๑	รสปฏฺฐิสฺสเวทํ	๗๐/๕๑
มหาชนกาทโย	๒๔๔/๒๔๒	รสมโย เวโค	๒๒๘/๒๐๓
มหาโกคานิ	๓๖๑/๔๐๑	รสราคปฏฺฐิสฺสเวทํ	๗๐/๕๑
มานกตํ	๒๔๘/๒๕๗	ราคกฺขยา นนฺทิกฺกชโย	๑๕๖/๑๘๕
मारปณฺณตฺติ	๖๕/๔๗	ราคานุสโย	๒๕๑/๒๕๙
मारปาโส	๑๑๔/๑๒๑	รูกฺขทเวตา	๓๕๒/๓๗๗
มาโร	๖๕/๔๗	รูปปฏฺฐิสฺสเวทํ	๗๐/๕๑
มาลี	๓๖๕/๔๒๑	รูปมโย เวโค	๒๒๘/๒๐๓
มิจฺจนาทิกฺกจิ	๑๖๕/๑๙๐	รูปราคปฏฺฐิสฺสเวทํ	๗๐/๕๑
มิตฺตทฺกุลานิ	๘๗/๗๘	[ล]	
มฺฤณฺทชฺชยา	๓๕๑/๓๗๕	ลมฺพจฺจุพฺภา	๓๖๕/๔๑๘
มฺฤตฺติคามาติมคฺโค	๔๐๓/๔๔๘	ลูชชีวี	๓๖๔/๔๑๕
มฺฤตฺติ	๔๐๓/๔๔๘	เลณคามิมคฺโค	๔๐๖/๔๔๘
มฺฤทฺทิกโ	๔๑๐/๔๕๒	เลณํ	๔๐๖/๔๔๘
[ย]		โลกปณฺณตฺติ	๖๘/๔๙
ยถาคตมคฺโค	๒๔๕/๒๔๗	โลกมานิ	๑๑๖/๑๒๖
ยถาพลํ	๓๖๕/๔๒๖	โลกสมฺณิ	๑๑๖/๑๒๖

ปทานุกรโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกรโม	ปพเพ/องเก
โลโก	๓๑/๒๘	เวຍယากรณ	๓๕๐/๓๗๔
[ว]		[ส]	
วนเทวตา	๓๕๒/๓๗๗	สกภู	๓๖๒/๔๐๔
วณมม	๔๐/๓๓	สกณภูโก	๒๔๖/๒๔๘
วาจา	๒๓/๑๙	สกุทายทิกุจิ	๑๖๖/๑๙๑
วาทานุปาโต	๓๖๒/๔๐๓	สคหโน	๒๔๖/๒๔๘
วาพนิโปตนาย	๓๕๑/๓๗๕	สติ	๖๓/๔๔
วิคตพยาปาโท	๓๖๐/๓๙๙	สตูปปาโท	๒๔๔/๒๔๑
วิคตาทิฆเณ	๓๖๐/๓๙๙	สตุตติยวิหารี	๖๓/๔๔
วิจิกิจุณา	๓๖๕/๔๒๘	สมติกุกโม	๓๖๐/๓๙๗
วิชชา	๕๓/๓๗	สมวาโย	๙๓/๘๙
วิปาโก	๓๖๕/๔๒๖	สมุททยมม	๔๑/๓๓
วิปปฏิสารี	๓๖๐/๓๙๗	สมุทโย	๒๔๔/๒๓๙
วิราคคามิมคโค	๔๐๑/๔๔๘	สภโย	๒๔๖/๒๔๘
วิราโค	๔๐๑/๔๔๘	สรณคามิมคโค	๔๐๘/๔๔๘
วิสุทตตตา	๓๕๒/๓๗๘	สรณ	๔๐๔/๔๔๘
วิหาโร	๒๔๔/๒๓๙	สลาการวุตตตา	๓๖๑/๔๐๐
วุปสโม	๒๒/๑๗	สหมมิกโก	๘๑/๖๖
เวทกุ	๑๐๓/๑๐๘	สัวโร	๙๘/๑๐๓
เวทนานิโรธคามินี ปฏิปทา		สงกิลเลสมม	๓๘/๓๒
	๒๖๓/๒๗๖	สงขธโม	๓๖๐/๓๙๙
เวทนานิโรธ	๒๖๓/๒๗๖	สงขายโก	๔๑๐/๔๕๒
เวทนาสมุททยคามินี ปฏิปทา		สงคติ	๖๐/๔๐
	๒๗๑/๒๙๑	สงฆสรณคมน	๓๔๑/๓๓๘
เวทนาสมุทโย	๒๗๑/๒๙๐	สัจจคามิมคโค	๓๘๐/๔๔๖

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
สจฺจํ วจัน	๓๖๕/๔๓๑	สิงฺฆาฏเก	๒๔๕/๒๔๗
สจฺจสมฺภูตานิ	๓๖๑/๔๐๒	สิวคามิมคฺโค	๓๙๒/๔๔๗
สจฺจํ	๓๖๕/๔๓๓	สิวํ	๓๙๒/๔๔๗
สจฺจนิกาตพฺพํ	๔๙/๓๕	สุณฺณตา เจโตวิมุตฺติ	๓๕๙/๓๖๙
สญฺโฆโค	๖๓/๔๔	สุทฺตทสคามิมคฺโค	๓๘๓/๔๔๖
สญฺโฆชนา	๕๔/๓๘	สุทฺตทสํ	๓๘๓/๔๔๖
สญฺญมสมฺภูตานิ	๓๖๑/๔๐๒	สุทฺธิคามิมคฺโค	๔๐๒/๔๔๘
สตุตฺตปณฺณตฺติ	๖๖/๔๘	สุทฺธิ	๔๐๒/๔๔๘
สตุตฺโต	๖๖/๔๘	เสตปจฺฉาโท	๓๔๗/๓๖๔
สนฺตคามิมคฺโค	๓๘๙/๔๔๗	เสตฏฺจิกา	๓๖๑/๔๐๐
สนฺติ	๓๖๕/๔๒๑	เสวาลมาลิกา	๓๕๘/๓๘๗
สนฺนิปาโต	๙๓/๘๙	โสภณมมํ	๓๗/๓๒
สปปปฏิภโย	๒๔๖/๒๔๘	โสโต	๓๔๗/๓๖๕
สพฺพปาณญฺตหิตานุกมฺปิ	๓๕๙/๓๙๐	โสโรโต	๓๕๓/๓๘๐
สพฺพมณฺณิตสมุคฺฉาตสปปายา		สญฺโฆชนียา	๙๖/๑๐๐
ปฏฺิปปทา	๓๐/๒๖	สญฺโฆชนํ	๑๐๙/๑๑๗
สมฺปชาโน	๑๒๐/๑๓๘	สํวโร	๙๘/๑๐๓
สมฺมาทิฏฺฐิ	๑๔๖/๑๗๓	[ห]	
สมฺมิณฺชนปสฺสาร์ณํ	๒๓๖/๒๒๐		
สสฺสตวาทา	๔๑๙/๔๘๐		
สาจฺรียโก	๑๕๑/๑๗๖	หุตฺติ	๓๖๕/๔๒๖
สาตรูปํ	๒๔๔/๒๔๐	หตฺถาโรโห คามณิ	๓๖๕/๓๘๕
สाराโค	๖๓/๔๔	หตฺถิกาเม	๑๒๕/๑๔๕
สํวโร	๑๕๑/๑๗๖	หาลิทฺติโก	๑๓๓/๑๖๒
		หตฺถิกามโก	๑๒๕/๑๔๕

สุตตปิฎก สัมมุตตนิคายสุต สพายตทวคคสัมมุตตปาลียา

อสธารณนามานิ

อสธารณนามานิ	ปพเพ/องเก	อสธารณนามานิ	ปพเพ/องเก
[อ]		[ข]	
อสิพนฺธกปฺตโต	๓๕๘/๓๘๗	เขมา ภิกฺขุณี	๔๑๐/๔๕๐
อสฺสาโรหิ คามณิ	๓๕๗/๓๘๖	[ค]	
[อา]		คณฺฐภโก	๓๖๓/๔๐๔
आयस्समा ज्ञन्तो	๘๗/๗๓	[จ]	
आयस्समा मिच्छालो	๖๓/๔๔	จกฺกวตฺติ ราช	๓๕๒/๓๗๗
आयस्समा สมिพุत्ति	๖๕/๔๗	จณฺโฑ คามณิ	๓๕๓/๓๘๐
[อิ]		จิตฺโต คหปติ	๓๔๓/๓๕๓
อีสิตตตตเตโร	๓๔๕/๓๘๓	จิรวาสี นาม กุมารो	๓๖๓/๔๐๖
[อุ]		[ช]	
อุคฺโค คหปติ	๑๒๔/๑๔๔	ชมฺพุกขาทโก	๓๑๔/๓๑๔
อุตฺตรนฺนาม นิคโม	๓๖๕/๔๑๘	[ด]	
อุทโก รามปฺตโต	๑๐๓/๑๐๘	ตาลปฺตโต นฏคามณิ	๓๕๔/๓๘๑
อรุเวลกปฺป นาม นิคโม	๓๖๓/๔๐๔	[ก]	
[ก]		[ท]	
กามณฺฑกา	๑๓๓/๑๕๙	[ท]	
กิมฺมิลา	๒๔๒/๒๓๓	เทวทหนฺนาม นิคโม	๑๓๔/๑๖๓

อสาธารณนามานี	ปพฺพเพ/องฺเก	อสาธารณนามานี	ปพฺพเพ/องฺเก
[ป]		[ร]	
ปญฺจกฺงฺโค จปติ	๒๖๗/๒๘๐	ราสีโย คามณี	๓๖๔/๔๐๘
ปหาโส นาม นีรโย	๓๕๔/๓๘๒	[ว]	
ปาฏลียो คามณี	๓๖๕/๔๑๘	เวปจิตฺติ อสุรินฺโท	๒๔๘/๒๕๔
ปิณฑิลการทวาท	๑๒๗/๑๔๖	[ส]	
ปพฺพวิชชนํ นาม วชฺชिकाโม	๘๗/๗๘		
[ม]		สกุโก เทวานมินฺโท	๑๑๘/๑๓๔
มณฺจูปโก คามณี	๓๖๒/๔๐๓	สญฺจาการํ	๒๔๓/๒๓๔
มกฺกรกณฺเฏ	๑๓๒/๑๕๔	สปปโสณฺตีกปพฺภาโร	๖๙/๕๐
มจฺฉิกสณฺโฑ	๓๔๓/๓๖๖	สรชิตํ นาม นีรโย	๓๕๗/๓๘๕
มาลुकฺยปฺตฺโต	๙๕/๙๔	สามณฺทโก ปรีพฺพาทโก	๓๓๐/๓๒๘
มิกปถกํ	๓๔๓/๓๕๓	สีตวนํ	๖๙/๕๐
โมฬียสิวโก ปรีพฺพาทโก	๒๖๙/๒๘๘	สุนาปรนฺโต ชนปโท	๘๘/๘๐
[ย]		[ห]	
โยธาชีโว คามณี	๓๕๕/๓๘๔	หตฺถาโรโห	๓๕๖/๓๘๕

สุตตปิฎก สัมมุตตนิกายสุต
สพายนวคคสัมมุตตปาลิยา

คาถานํ ปรมปาทา

คาถานํ ปรมปาทา	ปพเพ/องเก	คาถานํ ปรมปาทา	ปพเพ/องเก
กุมโมว องคานิ สเก กปาเล		โย เอตา นาธิวาเสติ	๒๕๒/๒๖๐
	๒๔๐/๒๓๐	โย สุขํ ทุกขโต อทุก	๒๕๓/๒๖๑
ฉเพว ผสสายตนาณิ	๙๔/๙๒	รูปํ ทิสวา สติ มุฏจา	๙๔/๙๖
น โส รชชติ รูปเปส	๙๕/๙๗	รูปา สททา คนธา รสา ๑๓๖/๑๖๖	
น โส เวทนํ เวทยติ	๒๕๔/๒๖๓	สททาย สีเลน จ ยา ปวทุตติ	
เนลฺลโค เสตปจฺจาทิ	๓๔๗/๓๖๔		๓๑๓/๓๑๓
ปีตํ เสมฺมญจ	๒๖๙/๒๘๙	สมาหิตो สมฺปชาโน	๒๔๙/๒๕๘
ยถาปี วาตา อากาเส	๒๖๐/๒๗๔	สีลุตฺตมา ปุพฺพตฺรา อเหสํ	
ยสฺส ราโค จ โทโส จ	๒๒๙/๒๐๔		๑๓๒/๑๕๕
โย อิมํ สมฺมทํ สกาหํ สรทฺขสํ		สุขํ वा ยถิ वा ทุกฺขํ	๒๕๐/๒๕๘
	๒๒๘/๒๐๓	สุขํ เวทยमानสฺส	๒๕๑/๒๕๙

สุตตนต์ปิฎก สัมมุตตนิกายสุต สพายตทวคคสัมมุตตปาลียา

ฐมมปุปเกโท

ฐมมปุปเกโท	ปพเพ/องฺก	ฐมมปุปเกโท	ปพเพ/องฺก
[เอกกั]		ผสฺสา	๓๔๘/๓๖๘
เอโก ฐมฺโม	๗๙/๖๔	ภวา	๓๒๖/๓๒๔
[ทุกั]		มาตุคามสฺส ฐมฺโม	๒๘๓/๒๙๙
		วิโมกฺโข	๒๗๙/๒๙๕
อนฺตา	๓๖๔/๔๐๘	เวทนา	๒๗๐/๒๘๙
กติ	๒๓๕/๒๑๗	สงฺขารา	๓๔๘/๓๖๖
พหุปรการฐมฺมา	๓๔๘/๓๖๙	สฺขํ	๒๗๙/๒๙๖
เวทนา	๒๗๐/๒๘๙	[จตุกกั]	
[ติกั]		อรูปฌานํ	๓๓๖/๓๓๓
		อวิชฺชา	๓๒๒/๓๒๑
อปณฺณกปฏฺฐปทา	๒๓๙/๒๒๗	อาสีวิสา	๒๓๘/๒๒๓
อาสวา	๓๒๑/๓๒๐	อูปาทานานิ	๓๒๕/๓๒๓
อูปะกฺขา	๒๗๙/๒๖๙	โธมฺมา	๓๒๔/๓๒๒
กามภคิ	๓๖๔/๔๐๙	สตุถาโร	๓๖๕/๔๒๖
ตปสฺสี	๓๖๔/๔๑๕	[ปญจกั]	
ตณฺหา	๓๒๓/๓๒๒		
ทกฺขตา	๓๒๗/๓๒๕		
นิชฺชรา	๓๖๔/๔๑๗	อริยสาวิกาย วทฺธมฺ	๓๑๓/๓๑๓
ปิติ	๒๗๙/๒๙๔	อาเวณิกทกฺขานิ	๒๘๒/๒๙๙

ธมมุปปะเทโท	ปพเพ/องฺเก	ธมมุปปะเทโท	ปพเพ/องฺเก
กามคุณา	๒๖๗/๒๘๒	สคฺคา	๑๓๕/๑๖๕
ทูลลภจณานิ	๓๑๑/๓๑๑	[อฏฺฐกํ]	
ปริสสฺส องฺคํ	๒๘๐/๒๙๑	อฏฺฐจฺจกิกมคฺโค	๑๔๖/๑๗๓
มาตฺตคามสฺส องฺคํ	๒๘๑/๒๙๘		
มาตฺตคามสฺส พลานิ	๓๐๔/๓๐๘	[ทลกํ]	
เวทนา	๒๗๐/๒๘๙	จณานิ	๓๔๑/๓๔๔
สกุภาโย	๓๒๘/๓๒๖	สหธมฺมิกปญฺหา	๓๕๐/๓๗๔
สุลภจณานิ	๓๑๑/๓๑๒		
[นกฺกํ]		[อฏฺฐารสํ]	
อภิกายตณานิ	๙๖/๑๐๐	เวทนา	๒๗๐/๒๘๓
จทฺวารา	๒๔๕/๒๔๗		
จปฺปาณกา	๒๔๗/๒๕๒	[นตฺตีสกํ]	
ปสฺสทฺธิโย	๒๕๙/๒๗๓	เวทนา	๒๗๑/๒๘๙
ผสฺสายตนา	๙๔/๙๒		
พพิสํ	๒๓๐/๒๐๕	[อฏฺฐสทกํ]	
เวทนา	๒๗๐/๒๘๙	เวทนา	๒๗๒/๒๙๑

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎก*

๑. สมเด็จพระพุฒาจารย์	วัดสระเกศ	ประธานกรรมการ
๒. พระพรหมมุนี	วัดบวรนิเวศวิหาร	รองประธานกรรมการ
๓. พระพรหมเวที	วัดไตรมิตรวิทยาราม	รองประธานกรรมการ
๔. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบูรณศิริมัตยาราม	กรรมการ
๕. พระพรหมโมลี	วัดพิชยญาติการาม	กรรมการ
๖. พระวิสุทธีวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๗. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๘. พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	กรรมการ
๙. พระธรรมปัญญาภรณ์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๑๐. พระธรรมคุณาภรณ์	วัดสามพระยา	กรรมการ
๑๑. พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์ฯ	กรรมการ
๑๒. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	กรรมการ
๑๓. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	กรรมการ
๑๔. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	กรรมการ
๑๕. พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	กรรมการ
๑๖. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	กรรมการ
๑๗. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	กรรมการ
๑๘. พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	กรรมการ
๑๙. พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	กรรมการ
๒๐. พระเทพโสภณ	วัดราชบูรณะ	กรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๘ มติที่ ๕๐๙/๒๕๔๘ เรื่อง ขอความเห็นชอบรายนาม คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย เพื่อร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี และ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๖/๒๕๔๕ มติที่ ๓๕๗/๒๕๔๙ เรื่อง แต่งตั้งกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ แทน กรรมการที่พ้นจากตำแหน่ง

๒๑. พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	กรรมการ
๒๒. พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	กรรมการ
๒๓. พระราชปรียัติติลก	วัดประยุรวงศาวาส	กรรมการ
๒๔. พระราชเมธี	วัดราชนัสดาราม	กรรมการ
๒๕. พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	กรรมการ
๒๖. พระราชวรมณี	วัดดุสิตาราม	กรรมการ
๒๗. พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	กรรมการ
๒๘. พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	กรรมการ
๒๙. พระราชสุธี	วัดเทวราชกุญชร	กรรมการและเลขานุการ
๓๐. พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	กรรมการ
๓๑. พระราชปฎิภาณโสภณ	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๓๒. พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศนเทพวราราม	กรรมการ
๓๓. พระศรีรัชมมงคลเมธี	วัดอาวุธวิกสิตาราม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๔. พระปรียัติกวี	วัดปากน้ำ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๕. พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	กรรมการ
๓๖. พระศรีวิสุทธิธำมณ	วัดบรมนิवास	กรรมการ
๓๗. พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๓๘. พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	กรรมการ
๓๙. พระมหาไฉน จิตตสุโท	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๔๐. พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	กรรมการ
๔๑. พระมหาวินัย ธีรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	กรรมการ
๔๒. นายวิชัย ธรรมเจริญ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๓. นายบุญสืบ อินสาร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๔. นายบุญเชิด กิตติธรางกูร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๕. นายแก้ว ชิตตะขบ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง
พิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎก*

๑. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	ประธานอนุกรรมการ
๒. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	อนุกรรมการ
๓. พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	อนุกรรมการ
๔. พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	อนุกรรมการ
๕. พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	อนุกรรมการ
๖. พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	อนุกรรมการ
๗. พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศนเทพวราราม	อนุกรรมการ
๘. พระศรีวิสุทธิภรณ์	วัดบรมนิวาส	อนุกรรมการ
๙. พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ
๑๐. พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	อนุกรรมการ
๑๑. พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	อนุกรรมการ
๑๒. พระมหาวินัย ถิรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	อนุกรรมการ
๑๓. พระมหาไฉน จิตตสุทฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก*

๑. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบูรณศิริมัตยาราม	ที่ปรึกษา
๒. พระธรรมคุณาภรณ์	วัดสามพระยา	ประธานคณะกรรมการ
๓. พระธรรมปริยัติเวที	วัดพระปฐมเจดีย์	รองประธานคณะกรรมการ
๔. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	รองประธานคณะกรรมการ
๕. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	รองประธานคณะกรรมการ
๖. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	รองประธานคณะกรรมการ
๗. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	คณะกรรมการ
๘. พระราชเมธี	วัดราชนัลดาราม	คณะกรรมการ
๙. พระราชวรมนี	วัดดุสิตาราม	คณะกรรมการ
๑๐. พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	คณะกรรมการ
๑๑. พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	คณะกรรมการ
๑๒. พระราชวิสุทธิดิลก	วัดสามพระยา	คณะกรรมการ
๑๓. พระเมธีธรรมมานันท์	วัดไร่ขิง	คณะกรรมการ
๑๔. พระเมธีปริยัติวิบูล	วัดสามพระยา	คณะกรรมการ
๑๕. พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	คณะกรรมการ
๑๖. พระสุธีรัตนภรณ์	วัดสุทัศนเทพวราราม	คณะกรรมการ
๑๗. พระศรีปริยัติโมลี	วัดราชนัลดาราม	คณะกรรมการ
๑๘. พระกิตติสารเมธี	วัดดาวดึงษาราม	คณะกรรมการและเลขานุการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๓/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

๑๙. พระมหาอิทธิยาวัธ อีรวโร ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. พระมหาวัชระ จิตวณฺโณ ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. พระมหาชโล ปิยาจาโร ป.ธ. ๙ วัดชนะสงคราม คณะทำงาน
๒๒. พระมหาปราโมทย์ วิริยธมฺโม ป.ธ. ๙ วัดดุสิตาราม คณะทำงาน
๒๓. พระมหาอุดม สารเมธี ป.ธ. ๙ วัดทองนพคุณ คณะทำงาน
๒๔. นายประสิทธิ์ แสงทับ นักวิชาการภาษาโบราณ ๔ คณะทำงาน
๒๕. นายสำรวย นักการเรือน นักวรรณศิลป์ ๗ คณะทำงาน

คณะกรรมการตรวจค้นฉบับพระสุตตันตปิฎก*

๑.	พระวิสุทธิวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	ประธานคณะกรรมการ
๒.	พระธรรมปัญญาภรณ์	วัดปากน้ำ	รองประธานคณะกรรมการ
๓.	พระราชวิริยาลังการ	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๔.	พระราชสุตภรณ์	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๕.	พระปริยัติกวี	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๖.	พระปิฎกโกศล	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการและเลขานุการ
๗.	พระวิเชียรภักวี	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๘.	พระมหามนตรี	ขุนติสโร ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๙.	พระมหาประนอม	กิตติปัญโญ ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๐.	พระมหาสมจินต์	สมุมาปัญโญ ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๑.	พระมหาบุญชู	กิตติโชติโก ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๒.	พระมหาจรัญ	วิจารณ์เมธี ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๓.	พระมหาทองดี	ปญญาวชิโร ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๔.	พระมหาเสนาะ	กิตติเสโน ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๕.	พระมหาครรชิต	สุจิตคนฺโธ ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๖.	พระมหาวัฒน์พร	อภิวฑฒโน ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๗.	พระมหาชำนาญ	มหาชาโน ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๘.	พระมหาหวน	ยสาโส ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๙.	พระมหาสมาน	มโนพนฺโธ ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๓/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจค้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระอภิธรรมปิฎก*

๑.	พระพรหมโมลี	วัดพิชยญาติการาม	ประธานคณะกรรมการ	
๒.	พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	รองประธานคณะกรรมการ	
๓.	พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	รองประธานคณะกรรมการ	
๔.	พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์ฯ	คณะกรรมการ	
๕.	พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	คณะกรรมการ	
๖.	พระเทพโสภณ	วัดราชบูรณะ	คณะกรรมการ	
๗.	พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	คณะกรรมการ	
๘.	พระราชปริยัติดิลก	วัดประยุรวงศาวาส	คณะกรรมการ	
๙.	พระราชเวที	วัดพระเชตุพนฯ	คณะกรรมการ	
๑๐.	พระราชปฏิภาณโสภณ	วัดราชโอรสาราม	คณะกรรมการและเลขานุการ	
๑๑.	พระราชสิทธิมุนี	วัดมหาธาตุฯ	คณะกรรมการ	
๑๒.	พระสุธีธรรมนุวัตร	วัดพระเชตุพนฯ	คณะกรรมการ	
๑๓.	พระศรีวิสุทธิโกศล	วัดเพชรสมุทร	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๔.	พระวิสุทธิธีรพงศ์	วัดพิชยญาติการาม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๕.	พระศรีศาสนวงศ์	วัดอรุณราชวราราม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๖.	พระมหาบุญเทียม	ฌาณินโท ป.ธ. ๘	วัดพิชยญาติการาม คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๗.	พระมหาสมลักษณ์	คณธสาโร ป.ธ. ๘	วัดท่ามะโอ	คณะกรรมการ
๑๘.	พระมหาประนอม	ธมฺมาลงกาโร ป.ธ. ๖	วัดจากแดง	คณะกรรมการ
๑๙.	พระครูธรรมธรสุนนต์	นนทิกโก	วัดจากแดง	คณะกรรมการ
๒๐.	นายนิมิตร	โพธิพัฒน์		คณะกรรมการ
๒๑.	ผศ. เวทย์	บรรณกรกุล		คณะกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๓/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ ประธานคณะปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

พระไตรปิฎกฉบับเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
พุทธศักราช ๒๕๔๕

เจ้าของ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
ผู้จัดทำ คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระสุตตันตปิฎก
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระอภิธรรมปิฎก
คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง
ที่ปรึกษา พระพรหมสุธี วัดสระเกศ
พระธรรมกิตติเมธี วัดสัมพันธวงศาราม
พระธรรมวรเมธี วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

บรรณาธิการ พระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ. ๙)

คณะบรรณาธิการ/ประสานงาน

พระศรีรัชมมงคลเมธี (ประนต กิตฺติวฑฺฒโน ป.ธ. ๙)

พระปริยัติกวี (สุบิน ธีรวโร ป.ธ. ๙)

นายวิชัย ธรรมเจริญ ป.ธ. ๙

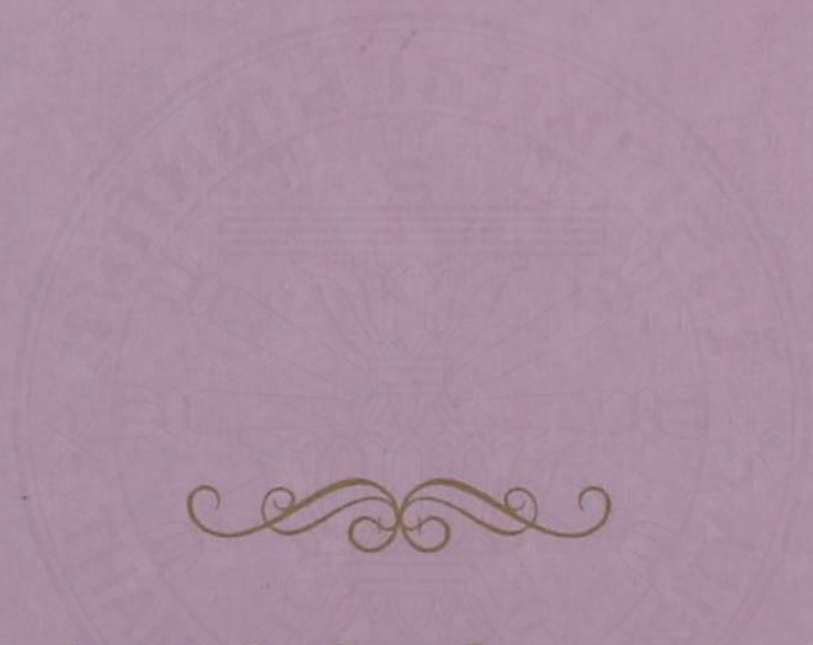
นายบุญสืบ อินสาร ป.ธ. ๙

นายบุญเชิด กิตติธรากร ป.ธ. ๙

นายแก้ว ชิตตะขบ ป.ธ. ๙

พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
๖๕/๖๖ ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐
โทร. ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐

โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๗๔๒, ๐-๒๔๓๔-๑๓๔๕

รัฐบาลจัดพิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศล
ในพิธีพระราชทานเพลิงศพ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ)

อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

เจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส

วันอาทิตย์ ที่ ๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

